

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De consolatione philosophiae

Boethius, Anicius Manlius Severinus

[Straßburg], vor 6. März 1491

Boetij [...] libri de consolatione philosophie et commentarius [...] sancti
Thome super eosdem Incipiunt feliciter

[urn:nbn:de:bsz:31-324214](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-324214)

Prologus

Boetij Romani et oratoris celeberrimi libri de
consolatione philosophiae et commentarius eximij clarique doctoris sancti
Thome super eisdem Incipiunt feliciter.

Philosophie Seruias

oportet ut tibi contingat vera libertas. **H**ic sunt verba
Seneca octava epistola ad Lucillum. Quia vocat philosophiam
sciam veritatis recte se habet ex istis meritis. et philosophia as-
serere delectationes mirabiles firmitate et puritate ex
ethicorum. Et multum visa est philosophia res mirabiles et divina
ex deo et mundo. **A**ristoteles. **I**tem quod nulla scia sitis est
philosophia quae clarificat animam et facit delectari eam in hoc mundo in perfectione et recti-
tudine ex li. de po. et morte. Et philosophia tradit hominem ab obscuritate in
ad sciam. a tenebris stultitiae ad lucem sapientiae et ad claritatem intellectus. ex
eo de li. Aristoteles. **I**tem quod philosophia a superstitione liberat metu mortis non perturbat finem
Tullium in li. de finibus bonorum et malorum. **I**deo Seneca. has et philosophias aditones et effectus
laetabiles in li. de finibus bonorum et malorum. **H**ic aditones et effectus
dicitur philosophia seruias oportet. **Q**uae quidem propter philosophiam multum rationibus et primo
sic. **I**lli oportet fuisse per eam futuram hominem pergit in a libertatem. **H**ic philosophia est homini
igitur. **V**tor nota. quod libertas est nobilissima aditio quam natura humana desit
derat et affectat. **V**tor per praesens Seneca. quod postquam permittit propter istam philosophiam
seruias oportet. subiungit ut tibi contingat vera libertas. **E**t paucis interpo-
sitis dicit. hec enim si ipsum fuisse philosophiam libertas est. **P**robat secundo sic. **I**lli oportet
fuisse quod animam perficit. vitam disponit. actus regit agenda et omittit. **H**ic
demonstrat. et sine quo nemo est securus. philosophia est homini. igitur et. **V**tor nota. na-
stis et licet sunt de perfectione hominis. **V**tor declarat per Seneca. xvi. epistola ad
Lucillum loquens quod de philosophia dicit. **H**ec animam format et fabricat. vitam disponit
actus regit et omittit. **H**ic demonstrat. sed et ad gubernandum errantia fluctuantia
tuum dirigit cursum. **H**ic sine hac nemo est securus. **P**robat tertio sic. **I**lli est
seruitudinem quod tradit cognitioni ultimi finis magni incrementum. philosophia est homini.
igitur et. **V**tor nota. quod cognitioni ultimi finis magni incrementum profert ad vi-
tam ex li. et. **V**tor declarat. nam ultimam finem vite humane est beatitudo et co-
gnitionem philosophia tradit. **D**icit enim philosophia in li. de consolatione pro. ij. quod beatitudo est
star oim bonorum aggregatio. **E**t i eodem. **I**tem ostendit philosophia in quo sit vera
beatitudo. et quo ad eam perveniat. **P**robat quarto. **I**lli oportet fuisse quod facit
homines parere deo. philosophia est homini. igitur et. **V**tor nota per Seneca.
xlii. epistola ad Lucillum quod dicit. **H**oc enim mihi philosophia permittit ut me parere deo
reddat. **P**robat quinto. **I**lli est futendum quod est magna oim sciarum. nutrit oim
seruitum. summum solacium lapsorum aiorum. quod est primum veri luminis. et est exhortatio
est recta sui auctoritate dignissima. philosophia est homini. igitur et. **V**tor nota quod
rationabiliter habet has aditones laudabiles alicui seruit. **V**tor declarat. **N**am
philosophia est magna oim seruitum. ex primo de consolatione pro. iij. **I**psa est nutritrix oim
b

Prologus

virtutū. ij. de cōsola. p̄sa. iij. Ipsa ē summū solaciū lapsoꝝ aīoꝝ. h̄ij. d. cō-
sola. p̄sa. i. Ipsa est pura veri lūinis. iij. de cōsola. p. i. Et c̄' exhortatio ē re-
cta sui autoritate dignissima. v. de cōsola. p. i. Sic ḡ p̄i. p̄o declarata ḡ
dicite Phie seruias optet. ¶ Sed dices. Quid mihi p̄dest phia si fatū
est. Quid mihi p̄dest phia si de' rector ē. Quid mihi p̄dest phia si casus
ipat. Ad hoc r̄ndet Sen. iij. epl̄a sua. Siue inexorabili lege facti nos strī-
gant. siue de' arbit' vniuers' cūcta disponit. siue casus actiōes hūanas si-
ne ordie p̄mitit adhuc phie iustitēdū ē. Phia ei nos tuert h̄z. hec ei exhoi-
tat' v̄libent' deo placeam' vt ipm sequimur vt cōtinue fortune resistam' z
vt casū feram'. Licz aut' oēs hoies. fm̄ Aristo. i. metaph. nasa scire desi-
derāt. tñ pauci de ḡ doloz ē phie vacāt. qd̄ tō cōtingit qz plures omīssis
delectatōib' interiorib' ad delectatōes refugitū corpales. Nō tñ optz de
lectatōes corpales cē eligibiles in interiorib' qz delectatōes corpales ipe-
diūt a sumo bono. interiores aut' ad id. p̄mouēt. Qu' boer' i tractatu de
sumo bono di. Dolere debet q' delectatōib' sensualib' detinent' bona ite-
riora omittēdo. Nā dedit bonis sensualib' summa bōa n̄ attingūt. Quos
hoies sensuales boer'. iij. d. cōsol. p̄sa. iij. cōgat vesp̄tūib'. dices. Ne-
quint ei oēs suos tenebris assuetos ad lucē p̄picue veritat' attollere. si-
milesq' sūt aīb' qz icūtū nox illūinat. dices excecāt. Et h̄ hoies sensua-
les z vulgares non magnificēt nomē phie. s̄z mag' blasphemāt. nihil o-
min' tñ ipa phia i sua dignitate pseuerat teste Seneca. iij. epl̄a ad Lu-
cillū. Nunq̄ iualescet ad tātū malicia reg' ad tātū excedit' p̄tutes vt
nō n̄t phie sacz z venerabile p̄maneat. S̄z dices. phari nō valeo qz
paup' sū. s̄z si diuitias habuero togū me phie dabo. z h̄ videt' rōnabile. qz
nasa p̄ se nō est sufficiens ad speculā dū. sed oportet eū z potū z reliquā
famulatū p̄existere. Et p̄ tātū sacerdotes i egypto habit' necessarijs p̄f
admirari ceper' phari. vt dic' Aristo. i. metaph. ¶ Hec excusatio rōe pau-
ptas' n̄ valz. audi Sen. xvij. epl̄a ad Lucillū q' dic' Nō ē q' nos paup'tas
a phia reuocet. tolerāda ei ē fames quā tolerauerūt qdā i obsidionib'. Et
qd' aliō erat p̄miū patiēte illoz ḡ i arbitriū nō cadere. i. inimicoꝝ. ḡro
mag' ē q' p̄mittit' p̄petua libtas. nulli' hois rior. z q' antiū lib' erat a fu-
rorib'. mltz em̄ ad philosoph' hādū obstitere diuitie. Paup'tas aut' expedi-
ta secura ē si vis aīo vacari paup' sis optz. aū paup' sitis. Et n̄ p̄t studiu
salutare fieri sine cā frugilitat'. frugilitas aut' ē voluntaria paup'tas. hec
Sen. Gez ē igit' ad philosoph' hādū qz tū necessaria. s̄z sufficiūt hoi pau-
ca nō ei oēs futuz felice dēu terre z mar' eē. qz nasa pauc' minutisq' p̄tē-
ta ē. ex. ij. d. p̄sol. p. v. Projice ḡ oīa a te z ad phiaz mag' cursu tonasq' vti i
bus atēde. hec Sen. xvij. epl̄a ad Lucillū. Phie ḡ seruias. oꝝ vt tibi p̄tin-
gat p̄a libtas. vt tibi cōtingat p̄a securitas vt tibi innotescat felicitas
vt par do fias. z p̄cipue vt i aduersitatib' z tribulatiōib' posit' p̄paz veris-
sime p̄suler' exēplo boer' quē phia i exiliū relegatū ab oib' hoīs pulsum
dignitatib' exurū. mltz miseris afflictiū dulcissime p̄solabat'. De c' p̄ phie
p̄solatōe agit in libro boer' q' i titulat' liber de p̄solatiōe phie de q' ad p̄na
nā ē iustitio. Hec sufficiūt de introductōe b' libz. S̄z anteq' ad litteraz

Prologus

accēdam q̄nq̄ sunt p̄mittēda. Prīmū de cā suscepti op̄is. Scdm̄ d̄ caus
h̄li. Tertiū de titlo h̄li. r̄ de ei' expōne. Quartū d̄ cā intitulatōis p̄nt̄
li. Quintū de generalī sūma r̄ sūma h̄li. ¶ C̄tra primū v̄t̄ c̄ra cāz su
cepti op̄is q̄re boeti' hūc lib̄r̄ p̄scripsit est sc̄d̄m̄ q̄ Boeti' vir erim'. cō
sul roman'. fide catholice er̄it̄ q̄ d̄sp̄utās de fide catholica p̄ duos he
reticos. s̄. 5. Nestorū r̄ eutice. cū null' eēt̄ eis resisteret. Boet' ip̄os in
cōi p̄solto d̄ulcit. sic p̄z i li. suo d̄ duabo n̄ctis i xp̄o. Tpe v̄o theodorici re
gis gothoz cū idē theodorice tyrānidē suū p̄ romāos vellet exercere r̄ q̄
libet bonos opp̄imere. Boet' hrute d̄i armat' p̄ oib' alijs sibi restitit. r̄
q̄s tyrāntica rabies inuaserat. Boet' amore iusticie expanēs sp̄it̄. r̄ ip̄
os libavit. Vidēs autē theodorice rex gothoz solū ip̄m boetiū sibi resistē
tē cogitabat q̄lter ip̄m p̄deret. r̄ cū sultā cām p̄ q̄ nō inueniret duas fal
sas cās p̄fingit. Dixit ei boetiū ipediū s̄e quēdā delatorē sibi s̄r̄z q̄ cōri
nebant accusatōes senat' romāoz vt sic senat' redderet re' lese maiestāt'.
Hāc cām t̄ngit boeti' p̄sa s̄ij h̄ primū dicēs. Delatorē ne d̄ocumēta de
ferret q̄b̄ senatū maiestāt' reū faceret ipediū s̄e criminamur. Sc̄do accusa
bat boeti' q̄ q̄sdā s̄r̄as d̄irexisset ad ipatorē p̄stāt̄inopolitanū. p̄ q̄s resti
tueret libertatē pristīnā ip̄s romāis. Hāc cās tangit boeti' eḡle p̄sa sic
dicēs. N̄ de cōpositis falso l̄ris q̄b̄ libertatē arguoz sp̄r̄asse romanā q̄d
attinet dicere. His d̄ caus' boeti' p̄ viles p̄sonas r̄ ifames accusat'. inde
fensus re' ē iudicat'. r̄ a rege theodorico papie i exiliū relegat'. Boet' ac
i exilio posit' p̄teritā p̄spiratē secū reputans. r̄ p̄ntē aduersitatē p̄siderans
ne aliq̄s hō in s̄llī statu posit' des̄p̄ret. S̄. vii. solaret' r̄ h̄r̄e p̄h̄icaz cō
solatōez p̄posuit p̄ mutabilitate fortune. E. q̄b̄ d̄icis p̄z q̄ cā s̄ulca. r̄
op̄is ē illa q̄ren' boeti' se i exiliū relegatū ab oib' bonis depulsū. dignita
tib' exutū p̄bice se tueret. volēs cōsolari quēlibet hoies i s̄llī statu posituz
ne des̄p̄et s̄llr̄ eē p̄cedū. ¶ Sc̄do vidēdū est. caus' h̄li. cā efficiēs fuit
boeti' q̄ describēs materiā h̄li. v̄t̄l̄ tā p̄sa q̄ metro imitat'. Dardanū
felice capellā q̄ i describēdo nuptias mercurij r̄ philologie h̄ stilo vsus ē.
de q̄ sit mēcio i Theodolo. vbi d̄r. Egregiā sobolē cui p̄ Sullbōt', amo
rē Ul' super mag' sociasti teste capella. L. ille lib' Boetij mltū excellat i
hū Dardanū tā nobilitate matie q̄ p̄uilegio eloq̄ntie. Boeti' enī nec
Tullio i p̄sa. nec Virgilio i metro mior reputat'. Ut̄r̄ ac boeti' i h̄ libro
p̄sa i q̄ p̄nt̄ōes ad cōsolādū h̄getū p̄bādo q̄ nō sit volēdū de amissione
reuz t̄nalū. Ut̄r̄ autē metro delectabil' vt̄ dū audiat meroz obliuōi trā
dat'. ¶ Cā material' h̄li. ē p̄h̄ica cōsolatio ordiata ad cōreptū mūdanoz r̄
ad appetitū sūme felicitat'. vt̄ p̄h̄ica cōsolatio p̄suadēs neminē extolli i p̄
sp̄er' nec d̄rim̄ i aduers'. Ut̄r̄ alit'. Cā material' siue subiectū h̄li. ē stat'
m̄s̄p̄abil' boeti' p̄h̄ica p̄solatōe sup̄ducta. Cā ac formal' tractat' h̄li. cōst
titit i d̄ d̄iustōe. de q̄ videbit' p̄. Cā autē formal' tractandī ē mod' agēdi
boeti'. r̄ d̄ialoq' i. s̄mo duoz. Introduct' em̄ boeti' i hoc li. duas p̄so
nas. s̄. sc̄p̄m suā miserā deplāgētē r̄ o h̄iam sibi p̄dolentē. r̄ ip̄m sup̄ sua
miseria cōsolantē. r̄ hoc ē rōnabile. N̄ i s̄m̄ h̄m̄ Greg'. Ut̄r̄ ordo cōso
latōis ē vt̄ cū volum' aliquez a merore suspēdere p̄rio studeam' luctui ei'

*Ob eius misera
Dardanū s̄m̄
p̄p̄et lib̄r̄*

Liber primus

concordare. Vel ideo cā formalē dialog⁹ qz in qdā pre h⁹ pmi li. phia i/
troducitur fortunā ipm Boetii alloqnte. vbi incidit quedā figure tropi q
vocat ethopeia. de q dicit grecism⁹. Ac introducitur aliq̄s ethopeia loqn
tes. Ut cū fortuna loquitur Boetii ipse. Ut p̄r dicit sint cōit loqn̄tes q cā
formal tractādē q̄ntplex. diffinitiva diuisiua. p̄batiua. improbativa.
exeploz. Positiua. sicut videbit in li. Cā final hui⁹ libri est vt ipso p̄gusto
nostiplos ⁊ q̄libet alios aduersitatib⁹ ⁊ tribulatiōe positos phica solati/
one tueamur. ⁊ ne extollamur i p̄p̄is ⁊ dep̄mamur i aduersis. Tercio
videndū ē de titulo h⁹ libri ⁊ de ei⁹ expōne. Un̄ sciedū q̄ titul⁹ f̄m Re/
migiū s̄p̄. Dicitur ē clausus siue i gressus opis sequit⁹. Et dicitur titul⁹ a titā
q̄ ē sol. sic em̄ sol illūinat mōm s̄c̄ titul⁹ libz. Et p̄ponit titul⁹. ad com
mēdatōez opis ⁊ ad laudē auctoris. Est q̄ titul⁹ p̄m̄s libri talis. Anitij.
Daulij. Torij. Severini. Excōsulis. Patrij. Ordinarj. Boetij vti il
lustris incipit lib⁹ d̄ solatiōe phie. S; q̄nt q̄re tor p̄pria noia ponunt
in titulo. Dicitur aliq̄ q̄ forte p̄suetudo fuit romanoz vt sic noia ascriberet
suoz auoz ⁊ p̄decessoz. Ut alit p̄r dicit q̄ plura noia ponunt i titulo p̄
honorē ⁊ laudē ipsi⁹. Boetij. qz f̄m Senecā i li. d̄ clemētia ad Heronem.
Vltia q̄ noia honorē dāta sūt. Sic em̄ vllis p̄sona nō vult noiarī nisi
i vno noie. qz q̄ro pl⁹ noia i tāto pl⁹ agnoscat ⁊ tāto mag⁹ sordescit. Sic
honestā p̄sona vult noiarī p̄lib⁹ noib⁹ vt sic mag⁹ in ocellat⁹ elarescat alijs
sua forma. nā oē bonū in eōe deductū mag⁹ elucescit. Expōit aut̄ titu
lus sic. Boetij dicit fuit Anitij a qdā nobilit romāo sic dicto d̄ c̄ gene
re p̄r fuit. Ut dicit Anitij q̄si thutē. ab a q̄ ē sine et nicos victoria.
Nūq̄ em̄ Boetij vincit p̄tuit vt sceleret a iure ad iniuriā me q̄s d̄ erraxit
tur q̄ra p̄sa h⁹ pmi libri dicit. Nūq̄ a iure ad iniuriā me q̄s d̄ erraxit
Secdo Boetij dicit fuit Daulij. qz d̄ generatiōe mauloz fuit q̄ erat
nobiles romāi. Tertio boetij dicit fuit Torij. a qdā nobilit romāo sic
dicto q̄ cū singulare bellū intrer cū qdā d̄ gallia ipm deuicit ⁊ torquem i
collo hātes sibi abstulit. cur rōne fuit dicit torij. de cui⁹ genere fuit bo
etij. Quarto boetij dicit fuit Severini a fueritate. Seuer⁹ em̄ fuit cū
Theodorico regi gorhoz se opposuit. Vel dicit fuit seuerin⁹ q̄si sequens
veritatē. Nūq̄ em̄ in iudicijs vlt amore vel odio sceti potuit a veritate.
Quinto Boetij dicit fuit Excōsul q̄si vn⁹ ex p̄sulib⁹ romanoz. vt excon
sul q̄si extra cōsulatū posit⁹ quē p̄r habent. Excōsulat⁹ dicebant q̄ iā
deposuerāt cōsulatū. ⁊ licz ab honorē p̄sulat⁹ cessarēt. tū postea pl⁹ alijs i
magna reuerētia habebāt. Sexto dicit fuit Patrij a nobilissimo roma
no sic dicto. de cui⁹ genere fuit Boetius. Ut alio mō patrij dicebant
nobiles romani q̄ p̄uidebāt reipublice sic p̄r filio. qz noia septa. erat au/
reis litter⁹. Et iō dicebant p̄res. de qz n̄hero fuit vn⁹ Boetij p̄r q̄ d̄ v/
ctus fuit patrij. Septimo dicebat ordinarij. qz reipublicā ordinauit. Ut
aliter ordinarij dicebant q̄ tāte dignitat⁹ erat vt q̄libet ordie digni cōt.
⁊ sic fuit boetij. Octauo noie p̄p̄to dicit fuit Boetij. q̄ d̄ interpretatur

Boetium in primū

adiutor, qz in necessitate paup' subueniebat. Quarto vidēdū ē de eā
intitulatiois hui' libri. Intitulat iste lib' de solat' p'bia. Ubi sciendum
p'bia solatio d' rōna bil' demōstratio. Declaras d' cul' amissioe n' ē dolē
dū. 2. de cul' possessioe n' sit gaudēdū. 2. qz h' p' tractat in p'nti li. iō. sic int'
tulat. Quinto vidēdū ē d' generali sūma h' tot' li. Ubi sciēdū q' boeti'
i' h' li. oñdit bona t'palia eē t'raitoria 2. n' p' h'ere totat' in eis. totalē 2. verā
felicitatē. 2. p' p'ns n' ē dolēdū d' eoz absentia. nec gaudēdū de eoz p'ntia. et
nemine debere extolli in p'p'is. nec dep'mi i' adu'at'. Oñdit etiā in p'nti li.
qd' sit sūmū bonū vbi sit sitū 2. quō ad ipm pueniat. Et oñdit q' o'ī sp'
sūt potētes. 2. mali sp' sūt ipotētes. 2. q' bonis nūq' desit sua t'mia. malis
nūq' sua supplicia. Post h' oñdit qd' sit diuina p'p' d'ctā. qd' casu s. qd' fatū.
qd' libez arbitriū. Et pōit boet' rōnes qbz p'bat liberū arbitriū nō posse
stare cū put' d'ctā diuina. 2. pōit q' rōdā falsā solutioe: 2. eā ipbat. Postea
oñdit veram solutioe quā rōnib' p'firmat. Ista 2. alia plura pulcra de
dominant in hoc li. sicut patebit in sequentib'.

Anticij Paulij Torquati Seuerini Boetij Or
diuarij Patricia viri excelsus de solatōe p'bie liber primus. incipit

Boetium primam herouū elegiacū.

Armina qui quōdā studio florente pegi
Flebilis heu mestos cogor ire modos

P'ns lib' Boetij prima sui diuisione diuidit in q' p' pres
fm q' pōit q' q' lib' p'ales q' p'iet. In p'rio p'p'ie
miserijs subiectus. In scdo pōit remedia solatiua. In
tertio determinat de ea felicitate in q' sit sitū 2. quō ad eā pueniat. In q'rt'
to mouet q' dā q' d'os ipi p'bie. In q'nto determinat d' casu 2. p'uidencia di
uina. Prim' liber incipit ibi. Camilla. Scdo liber incipit ibi. P' hec paulu'
sper. Tert' ibi. Iā cantū illa finerat. Quart' ibi. Hec cū p'bia. Quin'
ibi. Dixerat orōnisq' cursū. Quid 2. d' q' agat i' q'libz libro p'ebit loco suo
Prim' liber diuidit i' rōj. pres. qz h' p'rimi li. sūt septē metra 2. sex p' que
pres patecū. Que aut' sit metra 2. i'ctio cuiuslibet p'z s'it' patebit. Ho
tandū aut' q' primū metz h' p'rimi lib' vocat elegiacū. Est aut' metrum
elegiacū qd' p' h' ex vno p'su gametro. i. sex pedū. 2. alio p'ebametro. i. qn
qz pedū. Et elegiacū ab eleyson qd' ē miser. Elegia ei ē mis'iq. Verz
em elegiacū inueniū fat' p' describē. Mis'ia. Quis eo hodie aliq' v'unt ad
alta describēda. Uñ Horat'. Desibo ipiter iūct' q'rimōia primū. Post
etiā iclusa ē voti s'nia p'pos. Quis aut' fuerit adinuētor tal' metri elegiaci.
dubitaf. Uñ Hora. Quis si exiguos elegos emisit auctor. B' amaret
certat 2. adhuc sub iudice lis ē. Et diuidit hoc primū metz i' q'ntoz pres
P'rio boet' deplāgt statū sue miserie ex p' p'muratōis studij. Scdo
ex p' de fec' corp'at. Tertio ex p' plōgaōis vite miserabilis. Quato
apostrophat 3 suos amicos. scdo ibi. B' a felice. tertia ps ibi. Vora bo/
minū felix. q'ra ibi. Quid me felice. P'rio fa ē qd' d'ictū est. scdo app'os

Prima pars

Liber primus

bat dictū sibi sibi Ecce mihi lacere. Dicit prius. Ego boetius? q̄ quāda tpe p
speritatis studio meo florere pegl. i. pposui carmina sup. delectabilia z ior
cūda nūc tpe aduersitatis flebil. i. dign? vt desca. Vel flebil. i. tristis cor
gor inire. i. inchoare mestos modos. i. tristia metra de mea misia. ¶ No
rādū sicut dictū fuit pri? Boe. vñ i h libro tā pfa q̄ metro. metro qz tal
mod? scribēdi magis fuit puenis sue materie. sicut em potio curatiua q̄
amara ē delectabili? sumit si fuerit aliq̄ dulcedie p̄mixta. sic rōnes phic in
p̄la tradite libēt? a boetio suscipiūt si fuerit tocūditate metri dulcorate. Et
iō boetius nūc vñ metro nūc. pfa qz alternatis vñ delectabili? ē. vñ autor
boetius. Ad sapit insipidū viciosa fr̄q̄ntia reddit. Itē no. qz boe. potius
icipit libz suū a metro q̄ a pfa. qz mod? scribēdi metric? magis fuit vñ
tus ap̄d antiq̄s q̄ p̄fate. ¶ Ut is qz metz ē delectabili? pfa. vt q̄ mag? alk
ciat audicētes a sū libz. iō i p̄ncipio li. sui vñ metro. Itē nota circa lrāz
qz carmina vno mō dicūt scripta metrica certis pedibz mēsurata. Alio mō
dicūt q̄ cūqz vicia vñ scripta enā p̄fata q̄ sū d̄ re delectabili. Boe. at flo
rere studio p̄posute vt plimū carmina p̄fata d̄ re delectabili. Et dicit em q̄
dā carmina p̄fata q̄dā logicalia. q̄dā theologicalia sicut p̄z sp̄icāti et? dis
uerlos li. ¶ Tpe itē d̄ vñ stras cogebat boe. ad p̄ponēdū carmina metrica tri
stia. Itē no. studiū ē vehemens applicatio ai ad aliq̄d agēdū cū bona vo
lūtate d̄ico cū bōa voluntate. qz i malivolā aiāz n̄ intrabit sapia. bec salomō.
Et p̄fectio discipuli i tribz p̄sistit ex boe. de offi. scola. i. attēōe. docilitate.
z benivolētia. hōi em nolēt sciaz. vt ozz studēt. impossibil? ē possessio hōi
Fultrati? i. etb. ¶ Itē no. qz duplex ē studiū flores z aridū ad studiū flo
res tria exgūt. P̄uo requir? iūuēt. qz iuuenes p̄spicatiores sūt sentibz. se
nes at magis sūt imemores. Secūda requir? h̄r? necessariorū qz nata p se n̄
ē sufficiēs ad speculādū. s. o. necessaria existere. ex. iij. etb. Tercio requir?
ai trāq̄llitas q̄ p̄ngit p̄ sedatōz passionū. qz aiā i q̄ere z residētia sit prudēs
vñ phicorū. Ubi em passioēs d̄nānt ibi itellect? obscurat. Itē boe. i sine
h? p̄mis horādo nos ad fugā passionū di. Bandia pelle. pelle tiore Sp̄icōz
fugato nec dolor adlit. Nubila mēs est vincray frenis. bec vbi regnant.
Studiū at aridū ē ad qd̄ vcurit opposit? p̄ditōēs. s. senect? necessariorū
defect? z ai p̄urbatio. ¶ Hora qz d̄sus d̄ miseria dicūt mēsi mōi. dicūt
em mōi a mo Julādo. qz pedibz modulāt. z p̄cūt mēsi r̄qz marie. qz sūt d̄
tristi maria. s. aduersitatis. ¶ Hora qz i p̄mis duobz p̄sibz horat? atitibetis.
i. p̄positio d̄ em i p̄rio vsu quondā pegl cui d̄riat i scdo vsu cogor inire.
i. inchoare. Itē d̄ i p̄rio vsu florere studio cui d̄riat i scdo flebil. Itē d̄ in
p̄rio vsu carmina sup. locūda cui d̄riat i scdo mestos modos. ¶ Itē notādū
qz boe. rōnabilr deplāgit statū suū ex p̄e p̄mutatōis studiū phic qd̄ vsū
fuit i studiū poeticū q̄ nūc cogebat vñ. P̄oposuit ei boe. dolorē suū me
trice scribere z nō phice solari. Nā studiū phicū ē studiū vñtatis. qz. ij.
mercha. vocat? phiaz sciaz vñtatis recte se hz studiū at poeticū ē studiū
falsitatis. Nā ex p̄bemio metb. sū p̄ueniū mēsiū mltā poere. Itē p̄ stu
diū phicū acq̄rit? b̄ritudo ex. i. etb. p̄ studiū at poeticū falsitatis certitudo
ex. ij. mercha ph.

Carmina

Quidam

Quidam flores
aridum

Quidam p̄fata

Quidam poeticum

• Quid etrum primū

Ecce mihi latere dicat scribēda cā
Et veris eligi fletib' ora rigāt (mene

Hic boeti' appo-
bat dicitū suū. Dixit
ei q' cogat inire mō-

stos modos h' spe pbat. s. b. r. n. d. e. t. q' s. i. d. i. b. i. has saltē Pilo dicit. Bū dicit
q' cogor inire mēstos modos. Ecce demōstratio h' ad sensū. Hā camene
id ē muse poetice. lacere. i. lacerātes mētes hoīm. ille dicitat mē. dicitā ser i
bēda supple carmīa merita z elegi. t. h' sus misie s' muse dicitat. illi rigāt
id ē hūcētāt ora i faciē meā veris fletib'. ¶ Notādū q' fm poetas nouē fin
gunt fū s'c muse i mōte dicitōe iuxta fontē cabellinū s' q' fore loq' Persi' in
p'ncipio p'imi libri sui dicitō. Fore cabellino z c. Que nos sefū q' poe-
mistrasse sciaz p'ponēdi carmīa merita. Et iste muse poetice vocabātur ca-
mene q' canētes amene ed' q' mltū delectāt hoīs rōne moeri. Hora q' ille
musepoetice dicitat lacere actiue q' lacerāt. i. distrahūt mētes hoīm. sub h' s'
cietes ipas dūerf' passiōib' nūc passiōi amor. nē doloris sic p'z. Quidē
um s' amore tractātē z p' alios poetas. ¶ Vt dicitur lacere passiuē rōne po-
emariū suoz q' poemata dūit lacera q' n' s' firmitate rōis stabilita. Vbi no-
tādū q' q'dā carmīa dūit itēgra q'dā lacera. Intēgra s' carmīa p'lica nul-
la fallitate pmixta. s' firmitate rōnā stabilita z aim firmāt. Lacera s' car-
mīa poetica q' n' instrūt hoies nec p' solā s' lacerāt. i. distrahūt mētes hoīs
nūc reducēdo hoī ad mēoriā voluptates. nunc dolor. nūc alias passiōes.
¶ Itē notādūz q' elegi p'ncipal' iuētū fuerit p'firmiā s' scribēda. z q' hōf
h' sus muse dicitat Boetio p' q's boeti' magis suā misia r'duxit ad mēo-
riā q' p' eos p' solare. s' elegi cōm' cā s' p' boetio d' i flet'. ¶ Itē notādū du-
plex ē flet'. adulator' z ver'. Adulator' q' ē flet' q' ē flet' amale. S' i c'
dixerit amale' ad amale' n' diligit me ipa i c' p' flet'. q' rē. v' p' fletū firmi-
p'm possit tenere. cuz āt nūmos n' possit exorq're ab ipō. s'c. Glade garrō
re n' noui s'c. Ali' ē flet' ver' q' ex hō cordis dolore z ex s' pietate p'cedit.
z ad talē fletū boeti' puocat' fuit p' musas dicitātes sibi carmīa. Notādū
q' h' dicitō elegi p' ex p' s' d' upl'. vno mō q' tenca' noiatiue. z tē ē sensu.
elegi. t. h' sus misie rigāt ora meā fletib'. Alio mō q' tenca' genitiue. ē sen-
sus. camene rigāt veris fletib' ora elegi. t. miseri hoīs. q' eleg'. a. ū. r' s' c'
Has saltē null' potuit quicere froz ra rū. fm buguitōz
Menostz omītes psequerent iter. q' n' i. Quererz aliq'
quō muse dicitat tibi carmīa scribēda cū sis in exiliū relegat' q' inastis s'
ne oī comitūa. Ad h' r' n' d' e. t. Boe. 7. z oēs amici mei dereliq'rūt me i exilio
p'pter riorē ipialē. tū has musas null' error ipia l' potuit vicere q'n comitēs
seq'rēt n' fm iter vsq' i exiliū dicitātes nob carmīa. Notādū s'z bōa extērio
ra p'ne auferri ab hoie p' violētiā s'c p' fureū. p' rapinā. p' iēdū tū scia n' p'
auferri ab homine non em' scēntia violētia auferit nec vetustate consu-
mit. nec trāctācia misuitur. Unde Seneca. s'c. ep'la ad Lucillum recitat q'
cū stulbō capta p'ria. amissis liberts. amissa vxore sua. z al' ipō bonis. solus

muse

camene

carmina

fletus

fletus

Seneca

Liber primus

ab incedio eriat. R. q. s. t. s. u. t. a. D. m. e. n. o. n. q. d. o. i. a. p. d. i. d. i. s. s. e. t. r. i. d. i. t. A. h. i. l. p. d. i. d. i. s. s. o. i. a. b. o. a. m. e. a. m. e. c. u. s. u. n. t. i. u. s. t. i. c. i. a. d. e. i. p. r. u. d. e. n. t. i. a. e. t. h. o. c. i. u. i. t. h. o. e. n. d. i. c. e. s. M. u. s. a. s. s. e. n. o. r. e. l. i. q. u. i. t. U. n. e. r. i. a. B. l. a. n. d. e. p. l. a. c. t. u. n. a. s. e. d. e. s. c. i. a. d. i. c. e. S. u. p. o. e. s. p. o. s. s. e. s. s. i. o. n. e. g. e. n. e. r. o. s. a. t. m. a. n. a. t. p. o. s. s. e. s. s. i. o. q. u. i. s. e. p. a. r. t. a. c. o. l. l. i. g. i. t. e. r. o. g. a. r. a. r. e. u. e. r. t. i. t. p. u. b. l. i. c. a. r. a. s. u. s. c. i. p. i. t. i. n. c. r. e. m. e. n. t. u. p. q. u. a. n. o. b. i. l. i. t. e. b. e. s. a. u. r. e. s. e. c. r. e. t. e. s. p. e. n. e. r. a. l. i. b. u. s. s. e. t. u. r. e. f. f. e. c. t. e. t. e. r. n. e. d. e. l. e. c. t. a. t. o. i. s. a. c. q. u. i. r. i. t. u. r. D. e. e. s. s. o. l. p. q. u. e. m. e. s. d. i. e. s. e. a. t. t. e. n. e. b. r. i. s. c. o. r. d. i. s. o. c. l. o. s. d. e. l. i. c. i. o. s. a. n. i. p. a. d. i. s. u. s. h. e. c. i. m. o. r. t. a. l. e. e. t. m. o. r. t. a. l. i. f. a. c. i. t. e. t. a. d. u. c. t. u. h. o. i. e. s. i. n. d. e. u. d. e. f. i. c. e. m. u. t. a. t. o. i. s. a. u. t. o. r. i. t. a. t. e. c. o. u. e. r. t. i. t. A. n. o. t. a. c. i. r. c. a. h. a. c. d. i. c. t. i. o. n. e. s. a. l. t. r. i. m. q. u. e. t. r. e. s. d. i. e. t. o. e. s. p. f. e. r. r. i. p. o. n. t. p. r. i. m. q. u. e. d. e. b. e. r. e. t. p. f. e. r. r. i. p. r. e. m. U. n. p. r. i. m. c. a. l. c. i. m. p. s. a. l. t. e. m. u. n. p. p. t. e. m. e. x. t. e. m. p. l. o. p. e. x. t. e. m. p. l. o. q. u. e. e. s. t. p. h. u. g. u. i. t. i. o. n. e. q. u. e. d. i. c. i. t. U. n. t. r. i. a. d. e. t. e. t. o. r. e. x. t. e. m. p. l. o. t. i. m. p. o. r. a. s. a. l. t. r. i. m.]

Scindida pars
Hic Boetii de plura felicitate solantur mesti nunc mea fata senis

prio ponit est in generali secundo in spali secunda sibi ventem. Die prio quida solabatur me glia felicitate ipsa iuuentutis et glia viridis iuente. i. d. lectabilis iuuentutis s3 nunc fata. i. euer? mesti sentis. i. tristis senectutis so/e lanf. i. solatur mea. i. mea pre q. di. pri? solabar dulci iuuentute. nunc aut cosolor tristis senectute. Sedm ipsa finiaz sic expoit lra. Bita felix iuente i3 e. pspe iuuentutis. viridis. i. delectabilis iuuentutis oli. i. quida supple? solabat me. nunc fata. i. euer? mesti sentis. i. tristis senectutis. solant mea id e mea pre A Notada q. coiter illa lra alt. exponit. referedo ea ad musas poeticas sic Camene q. quida tpe iuuentutis lra glia felix. et viridis iuuentutis q. d. b. p. rano q. iuuenes olim solebat informari in arte poetica. in q. pfici entes gloriabant in vsu metror. et richmoy. nunc aut camene solatur mea fata in qua mesti sentis. Notada q. felix iuuent? e q. bonis exteriorib? e a doq. nata. De q. bonis loquitur Aristo. circa principiu libri de bona fortuna di cens. Sine reb? exteriorib? q. fortuna e d. na. no ptingit ee felice. sed viri/ dis. i. delectabilis iuuent? e illa q. e bonis nature decorata f. fortitudine. pul critudie. et agilitate. Un Aristo. i. Echi. No oino felix est q. specie turpis aut felicitari? aut caris. pl. A Nota q. boetii? repntat in se statii miserie cu dr. Fata mesti sentis se solari cu mime hoies solant sed magis pcurbat Etia cu dr. musas poeticas se solari silt repntat statii miserie. q. muse po etice n cedet alicui in solari sed poti? in alimentu doloris. A It de signi ficationib? facti ponit Huzitio duos vsiculos dicēs. Constellatio mors pce resp. insaq. deoz. Euent? rep. signant noia fagi.

Hic Boe declarat i spali defectu corporali dicēs. Bñ dico q. fata mesti senectutis nunc solant me. em p. q. senect? iopina. i. Uerit ei pperata mal iopina senect? Et dolor etatem iussit inesse suam Intempestiu fundunt vertice cani Et tremuit effeto corpore laxa cutis

Prosa prima

inopinata p apocopa operata. i. festiata vitē i mal. i. cū suis mal' z icōmo
dis. z dolor supple que patior iussit i esse. i. inducit mihi sua erate. Per qd
inuit q n solū eras iducit dolorē. s. cōuerso dolor iducit z causat erates et
seniū. Et tūc hoc pōit duo sig' sue senectutis dicens. Cui supple capilli
intēpestiu. i. an' debita tps' dunt' p'ice. i. i capite meo. Alio signū se
necutis ibi q' cutis mea laxa. i. soluta tremit corpe effero i carne p'sūpta
z euacuata. Hora q' hoies senē multa in cōmoda circūueniūt. Nā pellis
er' p'it cor' er' p'curtur pulmo et' debilitat. lūbi et' indurant. dorsi i cur
uatur. mēbra tranūt. Alii poeta dixit. Opam' seniū dū venerit ē male
vētū. Hoc ē gibbosū surdū cecūqz morosū. Propter h' d' Boe. q' senec'
venit mihi cū suis mal'. Hora dū circa illā prē. z dolor' erate. q' triplex ē
cā senectutis. i. etas. i. firmitas z aduersitas. Senec' q' iducit p' erate na
tural' ē q' aut' inducit p' i. firmitate v' aduersitate. accidental' ē q'is senec' su
it in boetio q' senueat p' m'ltitudinē doloris z tristitie. Hora dū q' canī
cies boeti' fuit intēpestiua. Hugutio d'c. Intēpestiuū ē qd ē incōgruū. i.
cōueniēs inuile vel sine rpe. Uñ intēpestiuū d'c. illd' qd n' h'z doneū tps'
v' qd nō ē cōueniēs p' rpe. Et qz boet' iuuenis erat etate z cū senuerat ex
a iustitate tā canities ei' fuit intēpestiua. Hora q' i iuuenib' cutis ē den
sa p'pter m'ltitudinē sanguis ex q' sanguis generatur caro. S. qz sanguis
diminuitur i senib'. diminuitur etiā caro i eis. iō cutis senū ē laxa. Ho
randū circa h' vocabulū effero q' ipm tractū ē a mulierib' p'gnātib' q' euz
pepererint dicunt' offere. i. fetu euacuate. Uñ d'c Hugutio q' fer' ē natus
mulieris adhuc i vtero ex'ns. z q' a fouteo eo q' ibi fo uatur. In fer' a. ū.
id ē plen' a. ū. In effe' i. i deobis q' sine fortitudine viriū vel viriū eua
ciat'. In fetosus a. ū. i. plē' fetu. Uñ d'c p' Quēl' eoz ferose. i. plene fetu
Et senes p'nt' dici effe' q' i extra fetū positi. qz senec' n' ē apta ad genera
dū fetū. Hic boe. deplāgit statū ex pre
duratōnis vite misē
rabit. Et p'io p'mite
tit q' mors hoim sit
felix z q' n'. Et d' sic.
illa mors hoim est fe
lix q' nec infert. i. nō
imittit se dulcib' an
nis i. tēpib' p'spens
cū delectat hoiez v'it
uere. Similr illa
mors est felix q' sepe
vocatā venit mētis supple anis. i. tristib' annis aduersitatis miseri cōsue
uerūt vocare morē. Tūc oñdit q' mors hoim sit crudelis dicens. heu heu
surdā q' aure. i. reclusa aure. seu a mors. i. crudelis. auerti f. i. spnit miseros
hoies z negat. i. n' vult claudere flētes oculos eoz q' dicit crudelis mors

*incomoda
fimo*

tercia pars

Liber primus

ē q̄ nō p̄mittit miserōs mori. r̄ d̄r claudere st̄tes oculos p̄ hoc iufus q̄ in morte oculi hoīm claudunt. Et tūc Boe. deplāgit. plōgātōz sur v̄te d̄t cēs. Dū fortuna malefida i. p̄fida m̄ibi faueret. i. arideret. leuib̄. i. transi torj̄a bonis tristis hora sup. mortis pene merlerat. i. opp̄serat meū caput q̄ si dicat tpe p̄spirat̄ sp̄ accelerauit mors opp̄mere me. nūc aut̄ qz fortuna nubila. i. aduersa mutauit fallacē vultū ip̄ia i. misera vita p̄trahit. i. p̄tra h̄at moras supple viuēdi. i. n̄gras. i. odiosas m̄ibi. qz p̄pter miserā tēdebat ip̄m boenū viuere. ¶ **Nota dū q̄** h̄ fm vulgares r̄ fm app̄rētā bec snia d̄ morte felici r̄ crudeli videat̄ p̄a. tū fm rei p̄tate ē falsa. qz mors etiā rē pore. p̄p̄t̄ p̄a eē bona. Nā fm Sen. Optimū ē mori cū delectat v̄t uere r̄ tpe aduersitat̄ p̄t mors eē mala. qz aduersitas sepe iduc̄ d̄ p̄t̄idēz Boet̄ ar̄ rep̄tādo st̄tē n̄m̄i boīs h̄ac sniaz p̄it̄ tāq̄ verā. ¶ **Nota dū q̄** meīs v̄l p̄p̄t̄ ad vitā p̄tē v̄l futurā. p̄o mō illa vita d̄r felix q̄ fugit p̄tē p̄spirat̄ r̄ accelerat tpe aduersitat̄. Si ar̄ p̄p̄t̄ mors ad vitā futurā r̄cū p̄a p̄t̄ d̄tā bōa r̄ mala tpe. p̄spirat̄ r̄ etiā aduersitat̄. qz si mors d̄tē ad gl̄taz d̄r bōa si ad penā d̄r mala. ¶ **Nota dū fm** remigiū sup donatū. heu aliq̄ ē monasillabū aliq̄n̄ dissillabū sicut merri necessitas requit. v̄n̄ i p̄posito p̄p̄sillabū d̄tēdo. heu heu q̄ surda misos auertit aure. ¶ **Nota dū q̄** h̄ v̄bū auctoz q̄n̄q̄ ē passiuū p̄structū cū ablatiuo mediāte p̄p̄de vt d̄tēdo auertoz a te. r̄ idē qd̄ remoueo aliq̄n̄ ē p̄bū deponēs p̄structū cū acc̄ vt d̄tēdo auertoz te. r̄ tūc idē ē qd̄ sp̄no te. r̄ sic accipit̄ in p̄posito cū mors auertit. i. sp̄nit misos. ¶ **Un̄?** In v̄t passiuū notat auertoz remoueri. Si sit deponēs auertoz sp̄nare s̄tē. ¶ **Nota dū boe.** appellat fortunā malefidā. qz ē deceptiua. v̄n̄ Sen. Reminē aduersa fortuna p̄m̄tuit nisi quē fortuna d̄p̄t̄ Et alibi Sen. Fortūa nemi fide fuar nulli semel obesse p̄tē ta ē quē nim̄ ū fouit hūc stultū facit. Nota fortunē bōa d̄tēc̄ leuia qz trās̄ toria. n̄ em̄ p̄durāt circa hoies fm Sen. ¶ **Itē n̄ ē tuū** qd̄ fortuna fec̄ eē tuū Donū em̄ qd̄ dare potuit. potuit r̄ auferre. ¶ **Nota dū q̄ boe.** appellat fortunā nubilā. i. obscurā siue cecā. d̄p̄igebat̄ ei antiq̄r fortunā ceca. qz ex i. p̄ visu accedit r̄ recedit. v̄l qz cecū reddit hoiez extollēdo cū i. p̄sp̄is r̄ dep̄mē do aduersi. ¶ **Nota dū q̄ boet̄** de fortunā oli circa se mutasse fallacē vultū. qz fortunā oli dep̄ingebat̄ duplici facie. anteriori alba. post̄er̄ ori ar̄ p̄re n̄gra. p̄ albā designat̄ p̄speritas. p̄ n̄grā aduersitas. mutauit ergo fortunā circa boe fallacē vultū. p̄spirat̄is post̄ea ostēdit̄ ei vultū aduersitat̄is.

Quarta pars
¶ **Hic boe.** deplāgit statū mis̄e sue ap̄o/ strophando p̄ aicos
¶ **Quid me felicē toties iactastis aici.**
¶ **q̄ cecidit. Stabili nō erat ille gradu.**
¶ **di aici** met̄ qd̄ i. p̄pter qd̄ iactastis. i. iactādo dixistis. me toties felicē frustra em̄ h̄ dixistis qz felicitas mea nō erat stabil̄ qd̄ p̄z ex h̄ qz cecidit̄ et iste q̄ cecidit̄ de p̄p̄rietate i aduersitatē nō erat i stabil̄ q̄du. p̄speritat̄is.
¶ **Nota dū duplex ē felicitas politica q̄ p̄sistit i boīs extioribz. r̄ tal̄ nō ē stabil̄.** sicuti nec bōa extiora Alia ē felicitas spectatiua q̄ p̄sistit i actu sapie

Prosa prima

si spectatōe s̄baꝝ separataꝝ. ⁊ tal' felicitas ē stabīl' ⁊ imutabil' cū sit bonorū
optimū pulcherrimū delectabilissimū ex p̄mo erit. ¶ Sequit' p̄sa. i. p̄mi li.
Eadū meū tacit'. Dicit incipit. p̄sa p̄ia b' p̄mi li. i. q̄ boe. introduc
p̄hīas sup̄ suā mīstā solāre. ¶ Ubi nota q̄ boe. oolēs ⁊ ip̄a p̄hīa
ip̄m solās nō sūt alīd' nisi anim' dōlēs ex oppressiōe sensualitatꝝ
⁊ rō solās ex vigore sapie. ⁊ diuidit. P̄io ostēdit boe. quō p̄hīa sibi ap
paruit. sc̄do q̄d' c̄ra ip̄s egerit. sc̄da ibi. Que vbi pocticas mīstas p̄mo
serbit apparitōz p̄hīe q̄ ad rps ⁊ ad locū. ⁊ describit ei' dispōz q̄ ad vul
tum. q̄ ad aspectū. q̄
ad colōre ⁊ vigore. ex
q̄ ad eratē. Secūdo
describit p̄hīaz q̄ntū
ad hīrā extiorē. Ter
tio q̄ ad ornāmīta ⁊ i
signia q̄ maib' gesta
bat. sc̄da ibi. Gestes
erāt. sc̄da ibi. Et dex
tera q̄d' dicit p̄io.
Dū ego boe. hec q̄ s̄
i metro dixi tacitus
mecū s̄putarē. i. cogi
tarez. ⁊ q̄ramōiā la
crimabilē. i. puocārē
ad lacrimas desiḡrē
.i. describeres officio
stul. visa ē mibi mult
er actiōe s̄ hīcē. i.
s̄ caput. admodū. i.
valde reuerēdi vult'
ocul' ardētib' ⁊ p̄spī
cacib' .i. claris vītra cōem valētā hoīm. i. vītra hoīes q̄ apparuit in colō
re viuīdo. i. delectabilī. ⁊ apparuit mibi rā q̄ in exhausti. i. incōsūpti vīgo
ris q̄nto ip̄a h̄erit rā plena eul. i. duratōis. i. nullo mō credere ē nostrē
etatis statura ei' ambigūe. i. dubie discretōis. i. cognitōis. nā nūc. i. alī
q̄n' robibebat. i. exēdebat sese ad cōem mēsurā hoīm. i. longitudīnez. nūc
sc̄d' est aliquādo videbat pulsare. i. aīngere celū. i. cacūmīne sūmi hīcīs. q̄
.i. altitudīe capīt. q̄ cū caput alt' extulit ip̄m etiā celū sua longitudīne
penetrabat. ¶ Notandū q̄ Boetius describit p̄hīam sibi apparuisse sub
spec̄te mulieris. q̄ p̄hīa apud grecos. et sapientia apud latinos est gener'
femīnīnī. Vel d' o. quia sicut mulier infantes lacte nutrit. sic p̄hīa m' n'
p̄fectos nutrit facultib' doctrīnis. Vel ideo q̄ boetius erat eger. Mulier
aut' magis est compassiua ⁊ magis habetis ad consolandum egrum q̄
vir. Nam s̄m Salomonem vbi non est mulier. ibi in gemisset eger.

Liber primus.

¶ Notandū stare ē erecto mō se hēre. ⁊ qz pbia erigit hoiez ad delectatōes intellectuales factōs cadere sensuales. idō ipā pbia describit stultit. ⁊ dicitur stultus supra verticē. qz pbia ē i gīa intellectiua que nō hō organū in vīce. Nā ita intellectiua nullū organū corpāl ē actū. vī dicitur stare supra verticē. qz de suo cordie elapsa venit. vī dicitur Boe. iij. pīa hui' primi li.

¶ Notandū pbia dicitur reuerēdi vultus qz suos possessores reuerēdos facit. nā sicut dicitur in solā epīentia. ita qz meret hoiores. Itē sicut dicitur in Tullio reuerētia ē qdam decēs ac matura grauitas qz hō p pbiām

¶ Notandū illud qd ē ardēs ē penetratiuū. ⁊ qz p rōnes ⁊ intellectū qz sūt oculi pbiē penetrant ītīma rez ⁊ qd dītatōes cap. idō pbia dicitur apparuisse ardētibus oculis. ⁊ qz p pbiāz speculamur ea qz vulgares ⁊ cōēs nō sōculant. idō dicitur habuisse oculos pspicaces vītra cōēs hominū valetiam

¶ Notandū color vīuū ē color natural pulcer ⁊ delectabil. ⁊ qz pbia in se pulcra ē cū sit res mirabil ⁊ diuina ⁊ delectabil. qz mirabiles afferit dīlectatōes. idō describit apparuisse vīuū colorē. Itē pbia appūit ierhaustū vigorē. qz pbia cū sit ppetua exhauri nō potest. vī idō ē ierhausti vigorē. qz qntūcūqz hō p gīat de pbia qd huc restāt plura p gīceda. qd p ex diuersitate opinionū in pbia qz vna destruit alīa. Itē qz pbia ē eterna. ⁊ pceserat ipm boe idō dicitur nō fuisse sue etatis.

¶ Notandū tres sūt ptes pbiē cōtinentiales ex. vī. methaph. natura. mathematica. ⁊ diuina. sicut naturalē pbiāz dicitur pbia se cohibere ad cōēs mēsurā hoim in qz tractat de naturalibus qz cōtinet vīa sensus p gīcunt iter qz nāta hois ē sūmū ad qd pūctū. Dicitur pbia pulsare celsū qz ad mathematicā. i. qz ad astronomiā in qz tractat de motibus figurāz astroz. Dicitur at penetrare celū qz ad methaphisicā in qz dicitur gīt i pgnitōz dei ⁊ subaz. ⁊ dicitur pbia frustrare itū hōim respiciētū. qz pfectā pgnitōz subaz separata. i. hac vita hō nō possum. Nā sic se hōz oculi nocticora. ad lūmē sol sic intellectus nō ad manifestissimā in nāta ex. ij. methaph. ¶ Vestes erāt tenuissimis filis. Hic boe. describit pbiāz qz ad hitū extertōz. Prīo qz ad materīā vestīū. Secūdo qz ad pīcturā vestīū. Tercio qz ad violētīā vestīū illatā. ⁊ legat pres sūt. Dicitur primo. Vestes pbiē erāt pfecte tenuissimis. i. subtilissimis fil. ⁊ erāt ex subtili artificio ⁊ ex matīa idissolubili qz vestes ipā reuerat suis. i. pīis māiboz vī sic ego cognouit eadē pbiā p dēte. i. reuelāte mīhi. i. iij. pīa h' primi qz sup. vestīū specīē. i. pulcritudinē qdā caligo. i. opscura ⁊ nō rāta. neglece venustatis. i. neglīgēte veterum qd duxerat. i. obfuscauerat. vcluti solet sup ple obducere. caligo fumosas imagines. i. nātes in fumo

Vestes erāt tenuissimis filis. subtili artificio idissolubili materia pfecte. qz vti p' eadē p dēte cognouit suis māib' reuerat. Quaz spēs veluti fumosas imagines solet caligo qdā neglece vetustatis obduxerat.

¶ Notandū illud qd ē ardēs ē penetratiuū. ⁊ qz p rōnes ⁊ intellectū qz sūt oculi pbiē penetrant ītīma rez ⁊ qd dītatōes cap. idō pbia dicitur apparuisse ardētibus oculis. ⁊ qz p pbiāz speculamur ea qz vulgares ⁊ cōēs nō sōculant. idō dicitur habuisse oculos pspicaces vītra cōēs hominū valetiam

¶ Notandū color vīuū ē color natural pulcer ⁊ delectabil. ⁊ qz pbia in se pulcra ē cū sit res mirabil ⁊ diuina ⁊ delectabil. qz mirabiles afferit dīlectatōes. idō describit apparuisse vīuū colorē. Itē pbia appūit ierhaustū vigorē. qz pbia cū sit ppetua exhauri nō potest. vī idō ē ierhausti vigorē. qz qntūcūqz hō p gīat de pbia qd huc restāt plura p gīceda. qd p ex diuersitate opinionū in pbia qz vna destruit alīa. Itē qz pbia ē eterna. ⁊ pceserat ipm boe idō dicitur nō fuisse sue etatis.

¶ Notandū tres sūt ptes pbiē cōtinentiales ex. vī. methaph. natura. mathematica. ⁊ diuina. sicut naturalē pbiāz dicitur pbia se cohibere ad cōēs mēsurā hoim in qz tractat de naturalibus qz cōtinet vīa sensus p gīcunt iter qz nāta hois ē sūmū ad qd pūctū. Dicitur pbia pulsare celsū qz ad mathematicā. i. qz ad astronomiā in qz tractat de motibus figurāz astroz. Dicitur at penetrare celū qz ad methaphisicā in qz dicitur gīt i pgnitōz dei ⁊ subaz. ⁊ dicitur pbia frustrare itū hōim respiciētū. qz pfectā pgnitōz subaz separata. i. hac vita hō nō possum. Nā sic se hōz oculi nocticora. ad lūmē sol sic intellectus nō ad manifestissimā in nāta ex. ij. methaph. ¶ Vestes erāt tenuissimis filis. Hic boe. describit pbiāz qz ad hitū extertōz. Prīo qz ad materīā vestīū. Secūdo qz ad pīcturā vestīū. Tercio qz ad violētīā vestīū illatā. ⁊ legat pres sūt. Dicitur primo. Vestes pbiē erāt pfecte tenuissimis. i. subtilissimis fil. ⁊ erāt ex subtili artificio ⁊ ex matīa idissolubili qz vestes ipā reuerat suis. i. pīis māiboz vī sic ego cognouit eadē pbiā p dēte. i. reuelāte mīhi. i. iij. pīa h' primi qz sup. vestīū specīē. i. pulcritudinē qdā caligo. i. opscura ⁊ nō rāta. neglece venustatis. i. neglīgēte veterum qd duxerat. i. obfuscauerat. vcluti solet sup ple obducere. caligo fumosas imagines. i. nātes in fumo

• Prosa prima

Hæc in extremo margie. **P.** greci,
in supremo **No.** **L.** legebat intertextu.
Atq; inter vtrascq; lras i scalarum
modu gradus qdani insigniti vide
bant qbus ab inferiori ad superi
elementu esset ascensus. Eandem
tamen vestem violentoz quozun/
dam sciderant man⁹ et particulas
quas quisq; poterat abstulerant.

Tunc dicit qd fuerit de pta in vestib et dicens. In exre mo margie t m i. ori pte hax vestiu le gebat intertextu. P. i. practica in supremo supple margie. i. sup ori pte vestiu erat in textu. T. i. rhetorica qd interpretat speculativa. et inter vtrascq; literas **L.** et **P.** erat qda qd insigniti. i. p. si ad modu scalaru qd a g d b ascendebat ab inferiori lra ad supiore. T. i. t. agit violenta vestib illata dices. Eandem veste abici derat. i. lacerauerat man⁹ qm dā hoim violentoz supple facientiu violenta et vnu scq; abstulerat pncipales a veste q; poterat aufere. ¶ Horadiu q; p vestes p hie intelligunt ptes essentielles et artes liberales Sicut em corpus vestib ornat. sic p hia suis pnb decorat. Per sila au subaliss/ ma intelligunt pcepta p hicalia siue pones p hicales Sicut em vna filu in vestib ordiat circa aliud. sic ppositio iuxta a dā q; ppositioes dicunt subalissime. q; p eas hō subtilit inuestigat. Dicunt et hmoi pcepta subaliti artificio rone ornat. hōy et septem q; in eis inueniunt et sūt ex materia indissolubili. q; lras a qbusdā male exprimantē in seipsis hnt veritate indissolubili. ¶ Horadiu p man⁹ philosophie p q; suas vestes texerat intelligunt p hie q; pcepta p hicalia pferunt. et dicunt rōnabilis manus p hie. q; nisi fuissent instructi pceptis p hie ea expmre minime valissent. Horadiu q; vestes p hie dicunt fuisse obducta qda caligine. q; tpe Boetij artes ad rāā negligētā deuenerāt q; pauci eas curabāt. hō Boetij eas trā stultit et expofuit siue pmetat. Hec ideo vestes p hie fuerūt sumose. q; ab antiquis obscure fuit tradita p hia. ab Empedocle poetice. a Platone pygmatice. ab Aristotile sub hōy obscuritate. Horadiu quia due sunt ptes pncipales p hie. practica et theoretica. iō in veste p hie erāt due littere intertextu. s. p. et t. P. aut erat in inferiori pte vestis. et T. in superiori p qd innuit q; practica p hia e inferiori speculativa ordine dignitat. Per qdus aut medios q; erāt inter vtrascq; lras intelligunt scie eloqntie q; sūt grāmatica. logica. rhetorica. ¶ Horadiu q; ex ascensum fuisse p gradus a practica ad speculatiuā p hoc innuit q; hō primo debet eē sufficēter instructus in practice. vt post ascendere valet pte platiuis. ¶ Horadiu qd sic scidere vestes p hie. illi tū dicunt vestes scidere p hie q; putat hntes vna scietiam se esse pfectos philosophos sine alijs. Si aut aliq; sciat vna arte siue alia dūmodo se pgnoscāt nō eē pfectos p hios. tales nō scindūt vestes

Liber primus

phie. vel illi scindunt vestes phie q̄ p̄ extortas expositiones trahunt veras. p̄ positiones ad suas fallas opiniones.

Hic Boetius deservit
bit phiam q̄stum ad
insignia et ornamen
ta que manibus ge
stabat dicens. Et dextra manus phie gestabat libellos. sinistra vero gesta
bat id est portabat sceptrum. i. virgam regalem. ¶ Notandum q̄ ois cura
et intentio viri sapientis versatur vel circa cōtemplationē sapie q̄ designatur
p̄ libellos. vel circa regimē reipublice q̄ designatur p̄ sceptrum. et q̄ cō
templatio sapie prior est q̄ regimē reipublice. ideo phia dicitur in dextra ha
beret libellos. in sinistra vero sceptrum.

¶ **Postq̄ Boetius** ostēdit quō philoso
phia sibi apparuit.
Hic ostendit q̄o cir
ca ipsum egerit. Et
primo ostendit quō
musas poeticas su
gavit. Secūdo ostēdit
quō ipse de h̄ obstu
puit. tertio quō phia
sibi appropinquans
statū eius deplacit
scd̄a sibi. at ego. ter
tia sibi. tam illa. Dic
primo. Que supple
phie. vbi. p̄ post q̄ vi
dit poeticas musas
assistētes n̄o thoro.
id est lecto. q̄ boet
tanq̄ egeri lecto de
cubuit. et cum vidit
musas dicētes phia
to ē carmina meis fle
tibo ip̄a phia paulisp̄
to ē aliq̄tūlū cōmo
ta et inflāmata. i. incensa. toruis luminibus. i. crudelibus vel terribilibus
oculis inq̄t. q̄s p̄misit has meretriculas scenicas. i. ymbrosas accedere
ad hunc egrū q̄ dolores eius non mō. i. non tū foverēt. i. sanarent. i. nul
lis remedijs. i. medicamētis. ver̄ p̄ sed. alerēt. i. dolores ei⁹ dulcib⁹ venenis
De sunt enī muse q̄ in fructuosis spinis affectuum passionū necantes

¶ **Que vbi poeticas musas vidit no**
stro assistētes thoro fletibusq̄ meis
verba dicētes cōmota paulisp̄. ac
toruis inflāmata luminibus. ¶
Quis inquit has scenicas meretri
culas ad hunc egrū p̄misit accede
re. Que dolores ei⁹ nō mō nullis
foverēt remedijs. verū dulcibus i/
sup alerent venenis. ¶ De sunt enī q̄
in fructuosis affectuū spinis vberē
fructibus rōnis segetem necāt ho
minūq̄ mētes assuefaciūt morbo n̄
liberant. ¶ At si quē p̄phanū vti vul
go solitū nobis blādicie v̄se detra
berēt min⁹ moleste ferēdū p̄starem
Nihil q̄ppe in eo nostre ope lederē
tur. ¶ Hūc v̄o eleaticis atq̄ achade

¶ **Hic Boetius** ostēdit quō philoso
phia sibi apparuit.
Hic ostendit q̄o cir
ca ipsum egerit. Et
primo ostendit quō
musas poeticas su
gavit. Secūdo ostēdit
quō ipse de h̄ obstu
puit. tertio quō phia
sibi appropinquans
statū eius deplacit
scd̄a sibi. at ego. ter
tia sibi. tam illa. Dic
primo. Que supple
phie. vbi. p̄ post q̄ vi
dit poeticas musas
assistētes n̄o thoro.
id est lecto. q̄ boet
tanq̄ egeri lecto de
cubuit. et cum vidit
musas dicētes phia
to ē carmina meis fle
tibo ip̄a phia paulisp̄
to ē aliq̄tūlū cōmo
ta et inflāmata. i. incensa. toruis luminibus. i. crudelibus vel terribilibus
oculis inq̄t. q̄s p̄misit has meretriculas scenicas. i. ymbrosas accedere
ad hunc egrū q̄ dolores eius non mō. i. non tū foverēt. i. sanarent. i. nul
lis remedijs. i. medicamētis. ver̄ p̄ sed. alerēt. i. dolores ei⁹ dulcib⁹ venenis
De sunt enī muse q̄ in fructuosis spinis affectuum passionū necantes

Liber primus

oīa mala crepē la a reb; bonis orta sunt. Ergo dicit pbia mag; esse dolen/
dū de errore Boetij q; alteri pphant. ¶ Item sūm Huguitionē pbanū te
tēplū. inde pphan; .i. sacrileg; ¶ Et pcul a phano. i. a tēplō. Propbanū etiā
d; q; qd nō est sacriū. vñ oēs laici z illiteratī dīcunt pphanū q; pcul a pba
no sapi; ¶ Itē sūm Huguitionē opera opere est se dūlitas in reb; agendis.
opa autē pbia est intentio vel labor ad aliquid pbiū addiscendū. ¶ Itē
elers est ciuitas grece in q; studuit Aristoteles. vnde studia sua eleatica.
Zachadenia autē fuit ciuitas vel villa in q; studuit Plato. vnde studia sua
dicunt; Acadēmica. ¶ Utriq; autē studijs Boet; fuit enutrit; ¶ Itē pbi
losophia musas appellat syrenes. Et em syrenes dulcedine cant; acerbūe
naūes pēlītādo eas. s; emuse delectatiōe mēri allīcūt hoies vel mētes
hōmī. z rōnem aliq; affectu submergūt z obscurant. ¶ Itē q; vna pbia
puentium musaz expulit signat q; vnus sapiēs sua virtute z sapia infini/
tos errores stultoꝝ extinguit

¶ Sequit; prola.

¶ Hic Boet; ostē
dit quōd o; obstupu/
it de actu pbiē dicit

At ego Boet; ce/
tus acies. i. visio mer/
sa lachrymis caliga/
rat. i. obscurata fue/
rat vt nec posse dino

scere. i. inuestigare. q; nam id est que esset hec mulier tam impertose auto/
ritatis. i. potentie ego obstupuī. i. miratus fui. z desiro id est in diato vi/
su in terrā tacitus cepi expectare quidnam deinceps id est cōsequenter esset
actura circa me. ¶ Atandum quia boet; doluit de amissione rerum tē/
poralium eius acies. i. ratio z intellectus caligat ita q; nō potuit gno/
scere philosophiam. ¶ Atā q; licet boet; de actu philosophie obstupuit
tamen tacitus expectauit quid deinceps facere vellet per hoc inueniens se
esse talem qui consolationem acciperet. Qui em; refutant alios audire nec
audita ratione acquiescūt. tales sibi p̄s obstatulum consolationis faci/
unt.

¶ Hic Boet; ostē
dit quōd pbia sibi ap/
propinqs statū ef/
deplārit dices. Tū
illa pbia accedens p/
pius confedit in ex/
trema parte lectuli id est cordis mei. et intuens meū vultū grauē. i. gra/
uarum luctu atq; deiectū. inclinatū in humū. i. in terrā. merore. i. tristit/
cia conquesta est. bis p̄sib; sequentib; de p̄urbatione nō stre mentis.

At ego cui; acies lachrymis mer/
sa caligat. nec dinoscere possem
quenā hec esset mulier taz impiose
auctoritatis. obstupui. visusq; i ter
rā desiro q; dñā deinceps esset actu
ra expectare tacitus cepi.

Tum illa propius accedens in ex
trema lectuli mei parte cōsedit. me
umq; intuens vultum luctu grauē
atq; humum merore deiectum. his

Metrum secundū

Nota q̄ phia dicitur sedisse in extrema prelectuli i. cordis boerij nā cū eēt in tristitia z dolere p̄pter amissionē rez rpalū pay v̄ n̄ihil sapie habebat. z q̄z tota cura eius erat circa terrena amissa. ideo dicitur habuisse vultū merore defectū in humū

Metrum secundū primi libri.

Eu q̄ p̄cipiti mersa profūdo

Mēs hebet z p̄pa luce relicta

Tendit in externas ire tenebras

Terrenis quotiens flabit acta

Crescit in immensum gloria cura

Nota q̄ phia dicitur sedisse in extrema prelectuli i. cordis boerij nā cū eēt in tristitia z dolere p̄pter amissionē rez rpalū pay v̄ n̄ihil sapie habebat. z q̄z tota cura eius erat circa terrena amissa. ideo dicitur habuisse vultū merore defectū in humū

Eu q̄ p̄cipiti mersa profūdo. sicut incipit metrum secundū hō primi qd̄ vocat metrum dactylicū a pede p̄domināte. et v̄t ebra metrum a ihero pedū. a tiberia qd̄ est q̄tuor. q̄z q̄tuor pedes p̄tinet. et v̄t bip caralectū p̄ter v̄t labā abūdantes post duos pedes i medio

Metrum secundū primi libri. sicut illa b̄a t̄b̄ nois p̄cipiti supabundat certi pes est mersa. p̄ q̄tus fūdo. sicut est in alijs. In hō metro phia deplangit statū boerij doledō de p̄urbatōe sue n̄es. et factū dicit p̄mo v̄t phia deplāgit p̄urbatō n̄es hōim. sedō spēat̄ p̄ueritē plāctū suū sup boerij ibi. **H**ic q̄ndā p̄uo dicit **H**u q̄. i. q̄tū. mens hōim hebet. obscurat. mersa p̄cipiti p̄fūdo. i. cura rez rpalū q̄ p̄cipitat boies. z tal̄ mēs relicta p̄pa luce. i. p̄p̄latōe. tēdit i laborat̄ ire i tenebras externas. i. in iḡrātias exteriores h̄ hūc p̄rigit hōi. q̄tēs supple mēs acta id ē agitata terrenis flabit. i. p̄sp̄atib̄ v̄t eūtib̄. cura. i. sollicitudo rez tēporaliū. gloria. i. nocia. crescit in imēsu. i. sup modū. **N**ota q̄ in nob̄ ē duplex p̄t. rōnalis z sensual. sensus at̄ sp̄ ad̄ versa front̄ q̄z caro concupiscit aduersus sp̄m. z sp̄s aduersus carnē. cū aut̄ sensualitas vincit rōnez tūc hō ē i malo statū regim̄is z efficit bestial. **U**n̄ Alb. sup. iij. d̄ aia dicit **T**urpe ē nob̄is abijcere regimē superioris z iduere regimē inferioris p̄tutis qd̄ nob̄is cōeē cū bestijs. **I**ō scribit̄. iij. et̄bi. **I**n antiq̄ trāslatōe vald̄ conandū z laborandū ē nob̄. v̄t p̄ n̄ra cōcupiscibil̄ subiecta sit rōni. z quēdā modū em̄ p̄t̄i p̄uerse viuūt̄ nō a suis pedagoḡ fuerint coacti. ad recte viuēdū. sic appetit̄ sensualit̄ ducit nos ad isoleriā. nisi regia rōnis fuerit coartat̄. plures at̄ hoies sequunt̄ sensualitatē q̄ rōez insudātes bonis exteriorib̄ z delectationib̄ sensualib̄ p̄ q̄ ipediunt̄ in speculātōe z cognitōe sumi boni. **I**deo phia hoc deplāces dicit̄ i metro. **N**eu q̄ p̄cipiti. **I**te cum aia igerit̄ se curis rerū rpalū p̄m̄ de p̄cipitat̄ z hebet. q̄z a cogitōne rez z sui creatoris destituit̄ z destituta cadit̄ i tenebras externas id ē iḡrātias exteriores. **N**ota q̄ duplex ē iḡrātia. qd̄ā natural̄ q̄ ē in iuuenib̄ z decrepitis. z vocat̄ ignorātia iterna. quia ex naturali defectu contingit̄. **A**lia ē ignorātia q̄ causatur ex negligētia hōis q̄ sollicitat̄ circa exteriora. z talis dicitur extrema. q̄ est extra naturā. de q̄ dicitur q̄ oēs hoies naturaliter scire desiderāt. **P**rima ignorātia cū sit naturalis

Liber primus

nō est viciosa. q̄ urpes a natura nemo increpat neq; bonos laudat. Se-
cunda ē viciosa cū sit p̄ hoīs negligentā. p̄ q̄ loquit Boe ij. b. p̄. v.
Ceteris aiantib; sese igrare natura est. hoīb; s̄o vitio venit. ¶ Itē rō
cit nota cura. Vñ Seneca i. puerib;. Magnā p̄t̄ turbatois sibi de-
dit q̄ exteriorib; se mīcet. ¶ Itē rō r̄ intellec^o dicunt lux hoīs. q̄ illumi-
nant hoīez ad cogni-
tionē creature et crea-
toris. dicitur autē p̄
p̄ia lux hoīs. q̄ solū
gen^o hoīm vivit arte
r̄ r̄ationē. ex p̄hēnto
metaphisice.
¶ Hic q̄ndā celo r̄.
Hic p̄hīa spēalt̄ cō-
uerit se ad deplāgē
dum boētū. r̄ primo ostendit quāta contemplatōe boētū q̄ndā viguit. se-
cundo ostendit quōo destitutus a tali contemplatōe solum de terrenis cogi-
tabat ibi. Nūciaca: effero. Dno p̄hīa cōmēdat boētū ab astronomia. se-
cundo a naturali p̄hīa tertio a metaphisica. sc̄da ibi. Quinetiā cās. ter-
tia ibi. Quis voluat stabilē. Primo dicit Boeti^o quondā liber. i. solur^a
cura rerum tp̄aliū celo sibi ap̄to p̄ cognitōnem. suctus fuit ire p̄ rōnem in
ethereos meatus. i. in mortis corpore celestū r̄ ipse cernebat. i. speculaba-
tur. lumina. i. radios rosei solis visēbat. i. cū desiderio videbat. sidera. i. cō-
stellatōes. gelide. i. frigide. r̄ hinc. r̄ ipse boeti^o victor ignoratōe habebat oēs
stellā cōphēsam nūeris. i. certis cōputatōib; queamq; stella erratica.
exercet. i. opatur vagos. i. varios recursus. Nunc p̄grediēdo nunc regre-
diēdo. stella in quā s̄era. i. mota p̄ varios orbes. i. circulos. ¶ Hora q̄ aīo
liberato a curis exteriorib; p̄cessum est p̄hīa. iō q̄dam artes dīcunt libe-
rales. q̄ filij liberorū. i. nobilitū q̄ erant liberati a curis tp̄alibus talib; ar-
tib; vacabant. Ideo dicit p̄hīa q̄ boeti^o q̄ndā liber r̄. ¶ Hic r̄a q̄ dicit ce-
lo ap̄to. licz hō planetas celi corp̄aliter nō attingat. tñ speculatiōe cōp̄e
hēdit. Hoc pula etāgit Trismegist^o dīcēs. Vñ agnū miraculū est. l. o r̄
aīal honorandū. hic aīa intellectiva in naturā dei trāsit q̄ ipse deus sit.
hic p̄ naturā aīe dīs ē coniunct^o. hīc demonē gen^o nouit. terrā colit. elemē-
tis cōmīscet acumie mentis i. maris p̄funda descendit. eclū q̄d videtur ab-
sissimū animi sagacitate mentis. intencōne animi ei^o nulla aeris caligo p̄sun-
dit. nec terre dēstras ei^o opatiōez impedit. iō aque p̄funditas aspectus ei^o
obtrūdit. ¶ Hora q̄ sol in ortu suo apparet rose^o p̄pter vapores iterpositos
inter visū n̄m r̄ solē. Nam album visum p̄ fumū apparet rubē. Etiaz
licz in meridie vapores sint interpositi. nō tñ apparet tūc rose^o eo q̄ illi va-
pores nō sunt grossi sed subtiliati calore solis. ¶ Hora p̄hīa diē lunā eē ge-
lidā q̄ nō est intelligendū formali. q̄ p̄t̄mē q̄itates q̄ sunt calidū frigi

De trum tertiu

Humiditas sicca non habent locum in corporibus celestibus cum non res
cipiant peregrinas impressiones. sed dicitur luna gelida virtualiter vel esse
etiam quod frigus et etiam humores efficit in inferioribus. propter quod noctes
quibus luna preest sunt gelidiores et humidiores magis diebus. Nota
quod planete dicuntur hircagos recursum quia mouentur duplici motu. scilicet

Quin etiam causas unde sonora

Flamina sollicitant equora ponti

Quis voluat stabilem spiritus orbem

Vel cur hesperias sidus in vndas

Calurum rutilo surgat ab ortu

Quis veris placidas temporet horas

Ut terras roseis floribus ornet

Quis dedit ut pleno fertilis anno

Autumnus grauidis influat vasis

Rimari solitus atque latentis

Nature varias reddere causas

sonarij vt dictum est et habet videri in rethorica plangit et vel astronomia

Quinetia cas. hic commendat eam ex parte naturalis philosophie dicens. Quinetia

per carum. Boetius solitus fuit rimari. id est ingredi causas. unde id est propter quas

causas. sonora flamina id est sonori venti. sollicitent id est perturbent equora

id est planitiam ponti id est maris. quasi dicitur. Boetius scituit causas

generationis ventorum qui commouent ipsum mare. Nota ex libro me-

therozum patet quod ventus generatur ex vapore calido et sicco eleuato per ca-

lorem solis qui perueniens ad locum nubium frigiditate nubis repercu-

titur et repercussus fertur in laeum. et facit sonum impellendo aerem. et quod

aqua facilliter est diuisibilis defacili cedit et reuerberatur per ventos. Vel

aliter potest intelligi. Antiqui enim dixerunt quod ideo venti turbant mare. quod

in ipso mari generantur venti qui non exeunt sed faciunt fluxum maris.

Licit hec opinio non sit vera quia mare fluit et refluit tempore determi-

nato sicut hic in die naturali. venti autem generantur tempore indetermi-

nato. Quis voluat stabile. hic philosophia commendat Boetium in metha-

physica. et iterato a naturali philosophia dicens. Boetius etiam solitus fuit rimari

quis spiritus id est intelligencia voluat notum diurno stabilem orbem firmam-

menti. Vel etiam cur sidus solis vel aliud habens ortum et occasum

calurum in hesperias vndas id est in aquas maris occidentalis surgat. id est iterum oriatur ab ortu rutilo. id est ab oriente splendido.

Quasi vellet dicere. Ipse Boetius solitus erat inquirere cur stelle que

immobilis ab oriente
te i occidentem. et primo
motu ab oriente in
orientem. vel ideo quod quoniam
quod apparere nobis sta-
tionarij quoniam retro-
gradat quoniam inquit
quoniam aliter remou-
ri Nota quod stella er-
ratica dicitur flexa. id est
mota per varios orbem
circulorum scilicet deferentis
et epicycli ratione quorum
circulorum nunc dicuntur
pergressi. nunc re-
trogressi. nunc stati-

nota bene

Astronomia

Liber primus

in occidente vident occidere itez resurgant in oriente. etiā et at solle rima
ri. q̄s temperet placitas horas ver. i. t̄pis f̄nal vt c̄net terrā roscis flo
ribus q̄s dedit. i. ordinauit vt autūm ferril anno pleno. i. fecūdo istuar. i.
influentiā faciat grauidis vuis. i. botris repletis. etiā erat solis reddere.
idē assiḡre varias cās latētis nature. i. rez naturalū ¶ Nota oē q̄d moue
tur ab alio mouetur.

Hūc iacet effeto lumine mentis.

Et pressus grauidis colla catenis

Becliūūq; gerēs pondere vultum

Logitur heu stolidā cernere terraz

ph̄. ab vno cōiuncto. r̄ appropriato q̄ vocatur intelligētia a q̄ mouet effe
ctiue ab alio motore separato q̄ ē de v̄ q̄ mouetur in r̄ōne finis. Itē dicit or
bē celestē esse stabilē licet em̄ moueat r̄ mutet locū fm̄ pres non tm̄ fm̄ to
tū. r̄ q̄rū ad hoc d̄r eē stabilis. i. immobilis. Itē eā q̄re stelle q̄ occidunt
itez orientū n̄ ē alia nisi mor? circularis p̄mi mobilis q̄ secū rapit oēs stel
las tā fixas q̄ erraticas. Item hēsp̄r est stella q̄ de vespe sequit solē oc
cidere. a q̄ stella mare occidētē d̄r hēsp̄ricū mare eo q̄ sol r̄ hēsp̄r ibi
se mergat nō q̄ ita sit. sed q̄ vulgares sic opt̄nāt. cū em̄ stelle occidunt
p̄ter ip̄sitionē maris iter visum r̄ stellas vidētur stelle mergi in mare.

¶ Itē t̄pis f̄nale dicit placētū q̄ est cōueniēs vite hoīs. Est em̄ t̄pis ve
ris calidū r̄ humidū in q̄d consistit vita. ex li de mor. r̄ vi Et ideo illo
tpe p̄ducuntur flores. nā materia floz ē hūidū aqueum subtile b̄i coctū
a calido aereo. q̄r igit̄ in vere d̄natur calidū aereum r̄ humidum aqueum
subtile q̄d p̄na in diger digestionē. ideo vere cui? calor r̄pat? ē flores p̄du
cuntur ¶ Itē vitia mltū d̄undat de humido aqueo r̄ grosso cui? signuz
est quia tpe putationis distillar ab eis q̄ humiduz lachrymabile. tale at
humidum grossum mltuz resistit digestionē. ideo vne ad maturitatem
tarde pueniunt. i. tpe autumnū. Item boeti? consuevit reddere cās laten
tes rez naturalū q̄d fuit iudicium felicitatis. Hunc iacet effeto. Haz
fm̄ virgilium. Felix q̄ potuit rerum cognoscere causas.

¶ Hic ostendit h̄ia quomodo boeti? destituit? fuit p̄dicta speculatione cuz
de terrenis cogitabat dices. nunc. i. tpe doloris Boeti? iacet. i. p̄strat? est
effeto. i. euacuato lumie. i. speculatione mētis. r̄ ipse f̄ sua colla. i. i m col
la grauidis catenis passierum q̄ mētē q̄uar gerēs declinū vultum. i.
inclinatū pondere amissionis rez t̄p̄m heu cogitur. cernere stolidaz
terrā. i. bona terrena q̄ hoies stolidos efficiunt ¶ Nota q̄ catena est ferre
um instrumentum q̄ aliqd̄ p̄ suā naturā d̄ginetur. Quattuor at affect?
q̄ sunt gaudiuz. spes. timor. r̄ dolor. similitudinariē dicuntur catene. q̄ ant
mum hoīs detinet r̄ p̄ suā naturā r̄ rationes ad illicita trahunt. nā ratio
sp̄ d̄p̄catur ad opt̄a ex p̄mo Eibi. Et p̄terea boeti? in sine h̄ p̄mi
h̄aturatur ad fugā p̄ passionem. ibi. tu q̄z si vis. ¶ Nota n̄ est estimandū

Prosa secunda

¶ boeti⁹ sic esset tra qua cuat⁹ lumie mētis sicut lra sonat qz altas fulsz i/ sufficiēs p ppositōe h⁹ libri. sed phia loquit h⁹ passiuē. Ille em̄ est lumi ne mētis stult⁹ q̄ inclinat se ad terrena diligēdo ipa. 7 nō eleuādo intelles etū suū ad speculabilia. q̄lis nō fuit boeti⁹. Cū dicat Aug. Tales sunt hoies q̄lia sūt ea q̄ diligūt. qz dilectio trāsmutat diligētē i similitudinez rei quam diligūt. Dec

Prosa secunda primi libri

Ed medicine inqt tps ē po: i
q̄ qrele. B. Tu nō totis i me
intēta lūmib⁹. P. Tu ne ille es ait
q̄ nro quōdā lacte nutrit⁹ nris edu
catus alimentis in viril⁹ ani robur
cuaseras. At q̄ talia ptuleram⁹ ar/
ma q̄ nisi prior abiecisses. iuncta te
firmitate tuerent. Agnoscis ne me.
Quid taces. Pudore an stupore.
siluisti. malle pudore. sed tevt vi

Harquard⁹ Pro
sa scda primi libri

Ed medicie in
q̄repor⁹. Sic i
cipit scda. pla h⁹ p
m̄ in q̄ phia inuesti
gat morbus boeti⁹ ex
q̄busdaz signis. scdo
solabat ipm ne des
peret. scdo ibi Cūqz
me nō. ¶ Proo dicit
phia. ¶ Boeti ego
posse m̄tra. q̄q̄ri de
ptulbatōe mētis tue.
¶ nūc poti⁹ medicie
tps est q̄ qrele. bo p
sed. tū tūc m̄tier il/

la intēta in me totis lumib⁹. i. ocul⁹ ait. es tu ne ille q̄ q̄ndā tpe iunctus
nuit⁹ nro lacte. i. facili b⁹ documētis. i. etate aut pfecta educat⁹. i. nutri/
r⁹ nris alimētis. i. doctrinis difficiliorib⁹ tu euaseras. i. pueneras i robur
id ē in fortitudine viril⁹ ani. atq̄ p certo. nos ptuleram⁹ tibi arma talia. i.
documēta. q̄ nisi pri⁹ abiecisses p obliuionē ipa tuerent te iuncta firmitate
Dicit phia. agnoscis ne me. q̄ taces. siluisti ne pudore. i. pccūdia an stu
pore. i. mēt⁹ alienatōe ego malle. i. magis velle te siluisse pudore. s; vt ego
video stupor opp̄ssit te. ¶ Hora q̄ phia i deplāgēdo boetiū nō facit lōgā
morā ne boeti⁹ despet sup ifirmitate sua. ¶ dicit phia magis esse tps me
dicine q̄ qrele. ¶ Itē boni med⁹ ei ē totis ocul⁹ diligēter respicere facē i
firmi. eo q̄ i facie magis apparēt siḡ p̄nostratōis ifirmitatis. iō phia dī
rē in ruita boetiū i dīs lumib⁹. ¶ Itē p arma phie intelligunt p̄cepta phis
sicalia q̄ psuadent mime extollē in p̄p̄is. nec deprimi in aduersis. Hora
tur ei nos phia ad magnitudinē. ¶ Quātm̄ at est. qz 3 difformes isult⁹
fortune vnanimi mētis pstantia militat. De hīs 2 silib⁹ p̄ceptis phicis
boeti⁹ oblit⁹ fuit. p̄f doloze. ¶ Hora raacturnitas q̄nqz puenit ex pudore.
q̄nqz ē ex stupore. q̄n em̄ manifestat alicui aliqd qd velle celari ipse effi/
ctur pccūdis 7 oculi ei⁹ deprimunt. facies eius rubet 7 queritur. 7 lin/
gua ei⁹ i loq̄ndo ligat. ¶ Hora q̄ stupor vno mō ē abūdas admiratio mēt

nota

Liber primus

tis. vt tibi papa stupor mudi. Et licet de mens alienatio. et sic accepit in p
posito. et idu est taciturnitate. ex qd cum mor^o lingue e^t sm pformitate ad fa
rasiā. turbata fantasia sicut ptingit alienatio de mens. s^o pedit lingua in lo
qndo. qd de pbia. p^o dore an stupore siluistier qz taciturnitas pueniens ex
stupore deterior e^t q^o q^o causat ex pudore. cu ipa causat ex aliq defectu inte
noxi. id de pbia mal
le pudore siluisties
¶ Nota in Dugut.
pudor e^t corpis s^o pu
dicitia e^t mentis. Est
at pudor p^o dicitia ex
aliq casu inata n au
teses meoria s^o ligua
ipediēs stupor at est
causā meoria sui ses
res et lingua ipediēs
et p^o dicitia tacere stupo
re q^o p^o dore q^o me
h^o e^t meoria retinēdo
nō loq^o q^o loq^o et me
morā carer ¶ Nota
pbia dicit boetiu ha
buisse nutritū suo lacte. p^o nutritū lactis intelligit trinitū. s^o gramatica lo
gica et rhetorica. q^o iuuenes sūt seriatim informādi tā q^o factilib^o documē
tis. sicut puer lacte nutritū molli et facili digestiōis nutrit^o S^o p^o h^o q^o
die virilis a^o robur euaserit. s^o ad sciaz mathematicā et qua tāq^o p^o sciaz
mag^o subrilē hō pfecte erant efficiat ¶ Nota pbia p^o dicit boe. arma n corpa
lia s^o spūalia. sic sunt p^o dicitia intellectuales q^o enūerat Arist. vi. eth. et sūt
illa. intellect^o sapia scia ars et prudētia. Et sūt p^o dicitia cardiales q^o sūt q^o dicitia
cor. Prudētia iusticia fortitudo p^o dicitia. Et dicunt cardiales. qz q^o dicitia p^o
cipalitate sibi veditat circa materiā circa quā t. fit fieri. Illa em anima ad
fecit Boe. q^o ipalib^o ad est. appetitui sensitivo ānūs et ad arētiōe cele
stiu seq^o strar^o. et de istis armis dicit ap^o s. Abhate p^o dicitia. tenebray et indus
mimi arma luc^o sic vt in die honeste abulem^o. ¶ Lūq^o me nō modo. Die
pbia p^o dicitia Boe. ne desper di. Lū pbia vidit s^o me nōmō. i. nō tm tact
tū s^o p^o dicitia. i. tota trē lingue. q^o p^o dicitia tū ipā admonit. i. apposit pectori
meo leuit manū et inq^o. i. dixit nihil piculi e^t circa hūc hoim ipse patit les
ibargū i. morbū obliuōis. morbū inq^o. cōez mētiū illuzay. i. decet p^o dicitia
et ipse paulisp. i. modicū est oblit^o sul. s^o facile sui recordabit. si qd p^o certo
nognerit nos p^o dicitia ante. i. p^o dicitia q^o et ipse possit facere. tergā^o lumē
na. i. oculos et caligātia nube. i. obscuritate rerum mortuū. i. p^o dicitia.
hec dicit pbia. et veste sua p^o dicitia. i. p^o dicitia in rugā siccauit et oculos meos

Metrum tertium

flatis vndates. i. hūcrares. ¶ Nota q̄ tacitus ē ille q̄ nō loquit̄. h̄ habet
at p̄tācē lingue ad loq̄ndū. sed d̄nguis vel mur̄. s̄ ille q̄ nō solū n̄ loquit̄
sed nō h̄z p̄tācē lingue ad loq̄ndū. 7 talis fuit Boet̄ p̄pter stuporē. i. mē
tis alienatōē. ¶ Nota q̄ p̄tācē innuēs se eē bonā medicā p̄solat̄ boet̄ius
dicēs. Nihil p̄culi est in hoīe isto. q̄z fm̄ Sen̄. in li. de demēt̄. ad nero

Abetz tertium primi libri tenebre

Tunc me discussa liq̄rūt nocte

Lumib' q̄ prior redijt vigor

Ut cū p̄cipiti glomerāt s̄dra chozo

Humbosiq̄z pol' stetit imbribus

Sol latz ac nō dū celo vēictib' astris

Besup in terrā nox funditur.

Nāc si traicio boreas emiss' ab ātro

Terberet 7 clausū referet diem

Emicat 7 subito vibrat' luie p̄heb'

Abirantes oculos radijs ferit

bat lethargū. i. morbū obliuōis. q̄z s̄ p̄cepta p̄hie i memoria habuisset
nūq̄ de amissione rez p̄alius doluisset. ¶ Item dicit lethargū esse mor
bū illuzaz mentiū. q̄z mens illuzā ē vbi ratio ē ligata. p̄pter defectum fan
tasticū sicut in freneticis. vel p̄pter defectum memorie sicut in lethargicis.

¶ Notandum hō p̄ponit ex aia imortalē 7 corpore mortali. sed q̄z Boet̄
oblitus fuit bonoz aie. ideo dicitur fuisse sui oblitus non totaliter s̄z pau
lisper. quia adhuc curā habuit de bonis terrenis q̄ respiciunt corp̄.

¶ Item hō p̄ p̄hiam h̄z sup̄stus p̄ctam p̄gnōz. ad p̄gnōscendū aīe
illud q̄d p̄ p̄hiam cognoscitur oportet primo p̄hiam cognoscere. ideo dicit
p̄hia. recordabit' sui facile si nos p̄u' coguerit. ¶ Itē p̄ vestes p̄hie i rugas
7etas itell' q̄t p̄cepta p̄hicalia i vnū volumē congregata. sic i illo li. q̄d
īp̄a p̄hia Boe. p̄solat'. ¶ Nota q̄ ad medicū i firmū curare volēt p̄les re
dunt cōditōes. P̄rio vt q̄ltales 7 cōditōes respiciat. 7 vt h̄ uotes nocen
tes cognoscat. Secūdo ad loquendū mōueat. Tertio si p̄ valida egritūz
dīne obmutescat vt manū torpi i firmū adhibeat. Quarto vt eū p̄bis cō
solatorijs reficiat. sic p̄hia vidēs dolores Boe. p̄lo cū s̄perit. sc̄do ad lo
q̄ndū mouit. sc̄o manū suā cap̄i appoluit. 7 q̄ro p̄bis cōsolatorijs rest̄.

Tunc me discussa liq̄uerunt. **H**ic incipit tertium metrum hu
ius primi libri cuius primus versus vocatur metrum dactili
cum ex ametrum. secūdo d̄z metrus alemanicus ab iūctōze. re
tra metrum a nūero peduz. dactylicum a p̄lle p̄domināte. acatalecticum

desperare ne curetur
eger. ¶ Nota q̄ le
thargia ē p̄st̄itas
causata ex opp̄hōe
cerebri cū obliuōe 7
iāq̄t p̄tinuo somno
7 sic letharg' ē mor'
bo inducēs obliuio/
nē 7 somnū. In le
thargicis 7 est hō q̄
patit' tales morbū. et
d̄z lethes q̄d inter/
p̄at obliuio. etiā les
thes ē s̄nuus i inferna
lis. Boet̄' s̄ p̄tie/
i memoria habuisset

Liber primus

q; nulla sillaba abundat nec deficit. In hoc metro beati^o declarat p qdā
sile quō remotis impedimētis vigorē cognitiōis recuperat & tal' sicutudo
Sicut choro flāte nubes generant. & p interpositiōes nubium sibi & alia
astra nob' occultant. sic aduersitate iminēte hō afficit dixer' p passiōib' ob'
scurātib' intellectū. & sicut austru flāte dissolunt & radij solares reuertūf
sic aduersitate aduentēte solatioe p hica passiōes sedant & intellect' illuaf
¶ Dicit ḡ i lra. Tūc cū phia terlit oculos meos tenebre liqūt me discul
sa nocte. i. obscuritate. & prior vigor cognitiōis redit lumb' meis. i. oculis
vt p sicut sol lary. i. occultatur. cū. i. qñ. sidera. i. stelle glomerātur. i. inoluā
tur p op' choro. i. tali vtro. & pol'. i. celū. stetit. i. stare videtur nibo im/
bib'. i. pluuijs nubilos. ac p etiā. nor. i. obscuritas sūdatur de sup. i. d nu
bib' iterrā. nodū. i. n' adhuc astris. i. stellis venietib'. i. appārentibus i celo.
Si horcas missus ab traicio antro. i. traicie regiōis. h'beret. i. spellz hāc
noctē. i. obscuritatē. & referet clausū diē. tūc pheb'. i. sol emicat. i. lucet. et
vibrat'. i. fortificat' lumie suo. fert. i. pcutit oculos hoim. mirātes subito.
lumie sol p' tenebras ¶ Hora p hia trahit hoiez ab obscuritate i grātie ad
lucē sapie. ex libro de pōmo Aristotel'. & etiā p metristā. Ars homies for'
mar. nec sinit cē malū. Et ḡ cū phia sicasser oculos boeij fugatis tene'
bris i grātie redij vigor intelligētie. ¶ Hora ḡ tuor sunt vtri pūcipales q
stant a ḡ tuor pūb' mūdi. s. ab oriente. occidēte septētrione. & meridie. qñ
qlibet h'z duos collaterales. & sic sunt duodecim vtri q his pūb' pūnetur
¶ Plant subsolan' vultum' & eur' ab ortu. Atq; de medio not' heret affris
cus austru. Circa' occasum zephususq; fauone' afflant. S; veniūt ad glo
bozeas & choro ab areto. Choro ḡ ē vtr' q flāte generātur nubes & cō
glomerantur sidera. sic q p hūbes occultantur. ¶ Hora q pol' est stella q
sp' in eo ieloco videtur. sed h'ic pol' ponitur p firmamēto tanq; ps p toto
p synodochē. ¶ Hora q p. as. i. celū dicitur stare qñ est obductū nibo
sis imbib'. nō q stet sed q; mor' eius tūc nobis non apparet. D'ortū eti
celi non pūpim' nisi p motū alie' stelle. cum aut celū st cooprum obscu'
ris nubibus. nulla stella videri p't. ¶ Hora f m Dugui. Nimb' est nubū
densitas ex intēpctate ortu & sic dicit Boet' h'ic nimbosis imbib'. i.
densis pluuijs. & est ratio. q; tenuis imber non impedit aspectū astrorū.
¶ Hora q bozeas dicitur flare ab antro traicio. q; forte regē traicie ē ca
uernosa de cui' eauer nis exit venit' generatus ex vaporibus siccis in ter'
ra ¶ Hora postq; phia terlit oculos Boet' & eodē a fctū lacrymaruz
cōpescuit restituit' fuit pristino vigorē. Unde oculi ipsi' Boet' vt rō & in
tellect' obfuscati erāt tenebris i grātie cū istis opalib' adhesit ppter amif
sionē rerū pūcipalium diuersis fuit subiectus passionibus. Sed phia ocy
loz caligine abiecit cum ipsius intellectu' luminat. tenebras ignorā
tie fugādo & lumine spūali vt scientia illuminando]

Prosa tertia primi libri

Prosa tertia

Hic incipit tertia psalms in qua boetius ostendit quomodo philosophus fuerit
Et ostenditur quod philosophus cogit et quod de patria eius admi-
rari cepit et quod philosophus libenter dicit. secundo probat philosophus persecutiones sapientum
et vulgari non esse novam. secunda tibi nonne apud veteres. Dicit primo.
Haud pro uobis alter nebulis mistice mee dissolutis. i. fugatis per consolatio-
nem philosophi quoniam sicut nu-
bes dissoluitur per fla-
tum boreae. sic ergo boe-
tius hausi. i. respectu ce-
li. i. sursum. et recepti
mentis. i. vigore rationis
ad percipiendum factum me-
dicarum. i. medicum. Ita-
que per philosophum. ubi. i. postquam
ego deduxi. i. auertit
oculos. quod per deficit.
id est stabilium intuitum
eius respectu nutritio me-
am philosophiam in e-
laribus
id est scolasticam fuerit obuer-
satis ad adolescentiam. i.
a iuuentute mea. et in-
quam. i. dixit. Omnia
omni fuerunt. quod. i. pro-
quod tu venisti lapsa. i.
pergressa superno cardine.
ne. i. de celestibus porta
in has solitudines. i. lo-
ca deserta non exilij. i.
non relegationis. an. i.
nunquam propter hoc venisti
ut existeret rea. tamquam
culpabilis mecum agere
ris. i. manifestis falsis criminatibus. Illa philosophus inquit. i. dixit o alime. i. per
me nutritio. an. i. verum te deserere quod si diceret non nec perire. i. ostenderet tecum
condicari labore. i. diuiso labore sarcina. i. pondus quam tu sustulisti ob iudicium
mei nois. i. regis sapientie. Atque per carere non erat fas. i. honestum philosopho relinquere iter
inocentis comitatum. i. sine comite supple si ego te dereliquissem. ego videret. i.
timere meam criminatorem. i. meam dantem deos et valde phozrescere quasi aliquid no-
uum acciderit supple circa te enim per quod non. i. nunquam tu censes. i. iudicas primus
ipam sapiam esse lacessitam. i. afflicta periculosa in periculis apud improbos mo-
res. i. male morigeratos homines qui dicat hoc non est novum. Hora philosophus dixit me-

Liber primus

dica Sicut enim medicus morbo fugato sanitatem inducit. sic philosophia temperata re-
legata vitam virtuosam seculi donat. nam bene in libro de proprio Aristoteli quod philosophia iue-
nerit vitam in vtroque seculo iuenit. et alibi. Qui me iuenerit vitam iuenerit et
hauriet salutem a domino. et ideo dicit Boetius faciem medicam. Nota tamen quod bo-
etius non solum deduxit oculos in philosophiam sed defixit in eam intuitum per quod inuis
quod vult philosophari opter-
se totum tradere philo-
sophiam per primum studium et la-
borum. Nam sic vna huius
rudo adueniens non facit
verum nec vna dies ca-
lida facit estates. sic
non vna spectatio philo-
sophiae facit philosophum. Nota
quod tempus opportunum ad
philosophandum est tempus adole-
scentie quod inuenit boetius
us dicit. et latius ab
adolescencia fuerit ob-
uersari. Nam etiam ho-
minis assimilatur cere
quod si nimis est molle
dura nimis formatur
sigilli non recipit nec re-
tinet. si autem est temperate
mollis vel dura figu-
ram recipit et retinet
Sic sicut etas nimis
tenera sicut infantia non recipit doctrinam philosophicam nec etas nimis dura sicut
decrepit. Si etas temperata quod est adolescencia quod facili intelligit et intellecta
memorie commendat. Nota per lares philosophia intelliguntur diuerse secte philosophorum. sicut
Aristotelis et platonis quod boetius ab adolescencia fuit obuersari. et dicit Du-
guitio quod obuersari est id est quod conuersari. Nota tamen quod philosophia dicitur magna omnium virtu-
tum. quod omnes virtutes morales docet. ut patet ex ethicis. et dico moralis propter virtu-
tes theologicas quod sunt fides spes et caritas. Et dicit philosophia dilatata a sup-
no cardie. quod omnis sapientia a domino deo est. Nam sicut scribit in dialogo libri de regis
mine principum deus est quod diuitias sapientie sue instruit animam. id est studium tribuit gra-
tiam cognoscendi cui nihil est difficile sine quo nihil est possibile possideri.
Nota ut postea patebit quod boetius false criminabat de falsis propositis et dicit in
pedimento delatoris et illud quod faciebat sapientia dicebat facere artem magicam.
et dicit ad philosophiam. Nam quod venisti ut tu mecum rea falsi criminatores agiteris
Nota philosophia tangit tres rationes propter quod debuit derelinquere boetius. Prima quod

Prosa tertia

nūtrix nō debet derelinq̄re suū alinū. Sc̄da q̄ patit̄ p̄pter alinū nō decet
vr̄ deserat̄ ab illo. Tertia q̄ nō decet p̄biam derelinq̄re innocētē. Boet
us aut̄ fuit alinū p̄bie ipse patiebatur iūrtas p̄p̄ p̄biaz̄ r̄ fuit innocēs q̄ r̄.
Hora sim̄ Hugui. lacerō. i. cū desiderio lacerō vel vero vel iūrtū affligo
¶ Hic p̄bia p̄bat p̄secutionē sapientū a vulgaribz̄ nō eē nouā. Et h̄ p̄io
Nō s̄n̄ anaragore fugā nec socra p̄bat exēplis̄ antiq̄s
tis venenū. n̄ zenonis torm̄ta q̄m̄ h̄cō maḡ moder
is. Terc̄o p̄bat qd̄
is pegria nouisti. ac canios. ac sene/
sic factēdū h̄ insule
cas. ac sozanos quoz̄ nec puctusta
vulgariū. sc̄da ibi. q̄
nec icelebr̄is mēoria eē scire potuisti
si nec tertio ibi q̄ si
q̄n̄ h̄. P̄io d̄c̄ b̄n̄ d̄i
ri q̄ p̄secutio sapientū a vulgaribz̄ r̄ a malis nō eē noua. Nōne ap̄d̄ veter
res an̄ etatē nosti Platonis nos p̄bia sepe certauim̄ magnū certamen
cū temeritate stulticie. i. cū stultiz̄ r̄ temerarijz̄ h̄oibz̄ eodē platone viuere
mḡt̄. ¶ Socrates iūste p̄meruit victoriā mort̄ n̄ sibi aliatē. e. sociat̄
hereditatē. i. sciaz̄ hereditarie relicta suis discipul̄ cū ep̄. aurcū vulḡ r̄ sto
icū r̄ ceti molit̄. i. laboraret̄ ire raptū. i. rape vnusq̄q̄ p̄ sua p̄te r̄ cū ip̄i
traheret̄ me p̄biaz̄ i p̄te p̄de me redamātē. i. h̄ dicēt. q̄ p̄ r̄ renitētē ip̄i d̄
sciderūt vestē meā quā texerā meis māt̄ r̄ ablat̄ p̄nicul̄ abier̄ credē
tes me torā sibi cessisse. Et q̄ i ist̄ p̄paruerūt q̄dam vestigia n̄i h̄it̄. i.
prudētē imprudētia vulgar̄ sū rata. i. q̄p̄ata ip̄s meos eē familiares. i. d̄/
scipulos r̄ōne sapie p̄uertit nōnullos eoz̄. i. aliq̄s errore. i. p̄secutiōe p̄p̄t̄ ane
m̄ltitudis. i. indocti vulḡi sicut vulgares solē p̄uerrere r̄ octos. ¶ Hora q̄
an̄ ip̄s platonis m̄lti sapientes p̄secuti fuer̄t a vulgaribz̄. r̄ t̄pe platonis So
crates mḡt̄. ¶ iterijz̄ p̄pter suā sapiāz̄. nā ip̄e p̄guit sua sapia eē vnū d̄cū.
alios aut̄ colētes p̄les deos redarguit. qd̄ p̄cipis̄ r̄ ur̄ athentēsiū nomie
Aner̄ coegit̄ ip̄m̄ bibere venenū i noie vni d̄i r̄ n̄. il sibi nocuit. Postea
coegit̄ ip̄m̄ bibere venenū i noie plurimū deoz̄ r̄ inter̄ h̄t̄. ¶ Hora mortuo So
crate discipuli sui q̄ sciam̄ socratis tāq̄ hereditariā sibi v̄d̄. cabāt̄ incepe
runt dissentire in q̄ mḡt̄ eoz̄ Socrates posuisset sūmū bonū. Quidā em̄
suoz̄ discipuloz̄ d̄icti ep̄icuri d̄cebāt̄ ip̄m̄ posuisse sūmū bonū in volup
tariis. Alij sicut stoici dicebāt̄ q̄ i virtutibus qlibet eoz̄ pro defensionē sue
op̄inōis rapuer̄t auctoritates p̄bie ip̄as errore exponēdo p̄p̄ qd̄ p̄bia d̄e
ill̄s reclamasse. r̄ sic male exponēdo scider̄ vestes p̄bie r̄ p̄ticias abstul̄. Fe
r̄ q̄uis n̄ eēt̄ v̄i p̄bi q̄ tū videbant̄ eē m̄l̄ i eoz̄ a vulgaribz̄ occisi sunt.
¶ Hic p̄bia p̄bat p̄secutiōs sapientū exēplis̄ maḡ moder̄nis d̄icēs. ¶ Boe
ti si n̄ nouisti fugā anaragore n̄ venenū socratis. n̄ torm̄ta zenonis. q̄m̄ ista
is pegria. i. extranea. r̄ alia quō tu potuisti scire canios. i. p̄secutiōe canij
ac lenecias aforanos. i. seq̄ces sozani q̄z̄ mēoria n̄ eē puctusta. i. vald̄ a r̄iq̄
u icelebr̄is. i. n̄ sine gl̄ia. q̄s v̄ros nihil aliō detrahit̄ i clade. i. i morte. nisi q̄
istituti. i. iformati v̄ris moibz̄ ip̄i videbant̄ dissimilim̄ studejs̄ ip̄robos

Liber primus

Ita q̄ nihil ē. i. non est cā q̄ tu admireris. i. debeas admirari si in hoc fa-
lo vite. i. amaritudine nos sapiēs. es agitemur. i. veremur pcellis. i. aduer-
sitatibus. maloz circūstantibus. q̄bus. i. nobis sapientib⁹ maxime ppo-
situm ē. i. intentio displicere pessimis q̄z. maloz si sit numerosus exerci-
tus tñ est spernēd⁹. q̄m nullo duce supplementis regitur. sed tñ raptat⁹

errore lymphate. i. p̄
epitaphos ad mo-
dū lymphate temē. e. i.
stulte ac p̄sumptuose
ac passim. i. vbiq̄.

Quos nihil aliud in cladē detrahit
nisi q̄ nris moribus instituti studijs
improboz dissimulimi videbantur.

Ita q̄ nihil est q̄d admireris si in
hoc vite salo circūstantibus agite-
mur p̄ocellis. q̄b⁹ hoc maxie pro-
positū ē pessimis displicere Quoz
q̄dē tāetsi numerosus exercit⁹ sper-
nendus tñ est q̄m nullo duce regit.
sed errore tñ temere ac passiz lym-
phante raptat. Qui si q̄m p̄tra nos
aciē struens valentior incubuerit.
nostra q̄dē durcopias suas arcē cō-
trahit. Illi v̄o circa diripiendas i-
utiles sarcinulas occupantur. At
nos desup irridem⁹ vilissima reruz
q̄z raptientes. securi totius furiosi
tumit⁹ eoq̄ vallo muniti quo gra-
fanti stulticie aspirare fas non sit.

Unde Lanij dicit
batur imitatores amagistro suo Lanio. Sicut Soranij dicuntur a So-
rano q̄ fuit poeta et seq̄ces ab eo condēnari. Hora de Seneca dicit
Boetius in de disciplina scholarū q̄ nero familiarē suū p̄ceptorēq̄ Se-
necam ad eligende mortis arbitrium coegit. Hora q̄ sapientes dissimi-
les sunt studijs improboz quia dicit Seneca in li. de amicitia Disparēs
mozēs disparia sequuntur studia. quoz dissimilitudo dissoluit amicitiaz
nec vnq̄ improbi probis. Nec pro bi improbis amici esse p̄nt nō ob ali-
am causam nisi qz tanta est inter ipsos distantia quamra esse potest stud-
ozum malozumq̄ moz distantia. Hora q̄ p̄positū sapientum ē displic-
ere pessimis. quia dicit Seneca in de remedijs fortunozum. Valis dī

Prosa tertia

placere laudabile ē. Et alibi. Viri sese diligunt a spina q̄ malū. Et poeta
O pro placere bonis. prauis odiosus h̄ri. Nota q̄ dicit exercitiū maloz
ē innumerofuz. qz fm Salomonē Scultoz ifinit' ē nūc' z pueri ois/
ficaliter corrigunt. Nota q̄ mali nō regunt duce rōnis. qz rō depcat ad
optima. mali aut opant pessima. Duant em̄ errore sensualitatis itā be
stiale psequētes. de q̄b' dicit in li. ethicoz. Quidā sūt hoies vtrā pecudū est
genes siles sardinapulo. Et q̄ dicit phia q̄ tales sunt timēdi. qz ex q̄ re
gunt p rōez tñ eoz fatuitas facilius dissipatur. Qui si q̄ ptra nos
Die phia oñdit qd sit factēdū ī insul' maloz dices. Si gerer' m̄ loz
Incubuerit. i. iſtiterit. strues. i. factēs acq̄. i. bellū ī nos sapiētes. qdē pro
certo. nra dux. i. rō dicit. i. colligit copias. i. scias ī putes cupiosas. i. arcē
id ē in altitudine specularōnis celestii. p̄ sed illi mali occupātur. Gra
dirpiēdas. i. auferēdas iuiles sarchulas. i. diuitias corpales. q̄ sarcina z
pōā' corpis sūt iuile aiaz submergētes. At nos sapiētes in cōreplārōne
celestii p̄stituti iuilem̄ malos q̄q̄ vllistina rez nos securi existētes to
er' furiosi tumule. i. ī furiosū tumultū maloz q̄. p̄ et supple nos lu
mus munit. eo vallo. i. munitime q̄ nō sitas aspirare. i. accedere stulti
cie ḡstanti. i. ipugnat nos. Nota dū Boet' hic nraz rōez appellat duce
U i ratio diffinit sic. Est habit' dīrigēs oē actōez hūanā in vltimū et
optimū finē. Itē nota p̄ arcē ipse intelligit altitudinē specularōis cele
stii. z ad hanc ducit nos rō. z h̄ est vltimū bonū hūane vite q̄ null' au
ferre potest. Nota copie in hoc loco dīcunt' appetit' sensitiui. et dīcunt'
copie q̄si cupie. qz cupiūt res aliq̄n ī rōnez. z tales copias debet regere rō
z debet se munire vallo hūilitat' z paciētie. z tunc oēs impugnatōes ad
uerſitates z misērias eq̄nimitē sustinebit. z rētatōes z delectatōes noxi
as quas suggerit diabol' z caro impellit. z m̄. q̄ mouet nō timebit. hec
Barquard'. Itē nota ille merito ē diridendus q̄ maior' z meliori bo
no dimisso eligit z occupatur circa bonayillora. Sed sapiētes eligit bo
na aie q̄ sunt maxime bona. i. ethicoz. Et vulgares eligit bona xpalia
q̄ dicunt' vllissima rez. quia impediūt hominem in cognitione summi boni.
Nota dū qz arcē est altū adificiū in q̄ hostes pugnāt. h̄c aut' accipi
tur p̄ cōtemplationē celestii z spe futuroz bonoz. nam p̄ hec duo sapien
tes omnem aduersitatē maloz superāt. z circa cōtemplationē diuinorū
tota intentio sapient' versat'. Unde Boet' in tractatu de summo bono
dicit. Philosophus maxime delectatur in primo principio. z in cōteplā
tione summe bonitatis. z h̄c sola est recta delectatio. Hec em̄ ē vita phē
losophoz sine qua nemo viuit vita recta. Nota de hoc noīe vallū dicit
greclita. Est vallus palus circōcastrum pacutus. Nectio palorū sed ma
ris sit tibi vallum. Nota aspirare fm Dugutionē est anhelare cona
ri vel deuenire. Itē fm eum grassor. aris. p̄ g. l. inuadere vel crudeli
ter impugnare

Sequit' Scrum quartum p̄m̄ libz

Liber primus

Petrum quartū primi libri.

Uisquis cōposito seren' euo. Hic incipit quartū metz h' primi
qd vocat metz valentiā ab iuuentore. 2 cōstat ex spōdeo. dacti
lo 2 tribz trocheis. Uñ pōt dici metz trocheācū a pede pdomi
nante. In hoc metro pbia oñdit qualiter bō debeat se l' fe vt p'lectiones

improboz nō pualet
ant cōtra ipm. 2 hoc
p'p'rio declarat qbus
dā sūbz. recūd' excla
mar cōtra timētes ty
rannos. secunda lbi.
Quid rācum miseri
Dic' primo. Quicū
q' h'ō seren' .i. clarus
virtute. cōposito euo
id ē ordiata vita egit
id est ex'auit sub pe
dibz supbū factū. i.
euentū rez t'paliū. et
q'cūq' tuos. i. respici
ens. vtrāq' fortunaz
id est p'sp'ra 2 aduer
sam. rect' .i. nō f'ep'

potuit tenere vultū. i. animū inuictū ita q' nō vincat p'sp'rate se extollēdo
nec aduersitate deprimēdo. Illū hoies nō mouebit. i. turbabit. rabiens pō
ti. i. inundatio maris. agitātis. i. mouētis. fūdit'. i. a fundo. est uersum. i.
ebullitionē versam. qz in ebullit' dē maris aq' p'rit p' fluxū 2 r' fluxū q' d' i
cat. Impet' maris facies ebullitionē nō nocebit illi homini q' nō extollit
in p'sp'is. nec depumitur in aduersis. nec tali homi nocebit ignis vescul
mōtis. q'ciens ille mons torquet. i. emittet ignes fumificos ruptis camis
nis. i. cauernis suis. q' d' dicat nec tali homini nocebit vague vesculus suis
ignibz nec illū hoiem mouebit via ardēns fulmis. soliti. i. consueti. ferre
cellas turres. ¶ Flora p'bia tria rāgit q' nō nocent bonāni q' cōstant est in
vtrāq' fortuna. ¶ Primum est rabies maris p' quā designantur luxuriosi. si d'
em mare sole 2 motu suo icalefāt e. feret. sic luxuriosi cōcupiscētia sua in
ardescūt 2 pacta libidie ferēt. de q' d' dicit scriptura Perierit in mēta i ster
eore suo. tales luxuriosi nō nocebūt homi cōstāti in vtrāq' forma. ¶ Se
cundū qd tangit ē ignis vesculi mōtis. p' quē designantur auari 2 inuidi.
Sicut em ignis vesculi mōtis p' ardet. ita auari ardent in cōcupiscētiāz
bonoz exterioroz. 2 sicut ignis cructuās q' q' cōsumit loca victna. sic iudi
di q' q' nocent verhis si nō p'nt facti. 2 tales iudici nō nocebūt hoī cōstāti
¶ Tertū qd rāgit est ictus fulminis p' quē intelliguntur supbi. Sicut

Petrum quartū primi libri.

Uisq's p'posito seren' euo

Fatū sub pedib' egit supbū

Fortunamq' tuens vtrāq' rectus

Inuictū potuit tenere vultum

Non illū rabies minēq' ponti

Uersum fundit' agitantis estum

Meruptis quotiens vag' caminis

Torquet fumicos vesculus ignes

Aut cellas soliti ferreturres

Ardēns via fulminis mouebit

Metrum quartū

em fulmē generat in alto. sic supbi mlti se extollūt. 7 mirabile videt de su
pbis q cū alijs hoibz hitare nolūt 7 tñ ad eclū volare nō pñt. tales supbi
nō nocēbūt hoī pñt. Alij p rabiē maris intellīgūt iudōs. p ignē ira/
cos. p fulmē supbos vt dicitur c. Alij p mare qd ē sonorosū itellīgūt nau/
ricā. p ignē penā corpis. p fulmē rez ablatōes. Hora vlcu^e mōs ita/
lie intrāsec^o ardēs q

Quid tātū miserō seuos tirānos
Mirant siue viribus furentes
Nec speres aliqd. nec extimescas
Exarmaueris impotentis iram
At quisq; trepid^o pauet vel optat
Quod nō sit stabilis suiq; iuris
Abiecit clypeuz. locōq; motus
Nectit qua valeat trahi catenam

quōz rupt^o auernit
emittit ignem q loca
vicina sumit Hora
ta circa h qd dicit se
ren^o uo. Sen dicit
Tal^e cūius sapiētis
hīs ē mund^o supbi^o
nar^o. talis mū^o aut
sp ē seren^o. 7 sic cūius
sapiētis in vtraz for
tuna sp ē seren^o. Vā
Aristo. i. erbiē. dicit.

Sapies bñ scit ferre fortunas. qz se bz sic tetragonū sñ vltimū. Quid
tñ miseri tē. Hic pbia exclamat 7 timētes tyrānos dicens. Quid. i. qre
miseri hoies mirant timēdo seuos tyrānos furentes vne viribz. q. d. tyran
nisi iponētes. qz n̄ pualēt nisi i qz n̄ hō se subicēt eis. Et addit. Nec spes
aliqd d hoīs tpalibz n̄ times eos q aduersitatibz. tūc tu exarmaueris. i. de
bilitaueris irā ipotentis tyrāni. s. qz cūq; hō trepid^o pauet tiorē maloz tpa/
ltū. vlt optat bōa tpalia tal n̄ ē stabil^o 7 sui iuris. i. pprie librat^o. ipe abiecit cly
peū securitatē 7 mor^o a loco stabilitatē. ipe nectit. i. pōit catenā affectio/
nū q valeat trahi ad tristitā 7 dolorē mētis. Hora pās terrena ad nihil
se extēdit nisi ad largiēdū bōa tpalia vlt ad auferēdū ea. 7 iō null^o subiacet
treme pātē nisi q spar talia bōa. vlt tict eoz ablatōes. q aut nec tict n̄ spat
spse cōino ā vlt extra frenā pātē. 7 p hīs frenā pās sibi nec pficere nec
obesse pē. pp qd pbia exclamat 7 illos tāq; misos q spe honoz tpaliū vlt
tiorē ablatōis eoz subijciūt se frenis pātē dices. Quid tñ misū. Hora
ta circa illō. At quisq; trepid^o. Sen. dicit li. v. sturibz cardinalibz. Saqñt
mīras si iū aio ruo cū mag^o fiducia viues itrepid^o 7 alacer. mag^o ai est n̄
facillare. s. p stare 7 finē vite trepidē expectare. si mag^o nū^o es nūq; iudica
bis tibi pūctā isert ab iūmīco. s. dices nihil mīdi nocuit s. aiuz nocēt
hūit. Hō tyrān^o qndā dicebat qdā. Ex fortē. et dicebat a tyro. i. fortitudie
seu illud nomen est causa appropriata pncipantibus pessimis. 7 dicunt
tur a tyro. id est ab angustia quam inferunt suis subditis.
Hora dypais sumitur dicit pro rōne hominis. quā sicut clype^o dēdit nos
ne ledamur a telis 7 a silibz. itarō hoīs tenet eū 7 pūctet sibi ne offēdat

Liber primus

Hic incipit proſa quarta. In q̄ p̄bia primo inq̄rit boetii ſup attentio ne p̄ licetoz. ⁊ horrat ipm ad ſuū morbū reuelatōez. ſc̄do boetii reuelat mor bū ſuū. tibi. tum ego. p̄mo dicit. **O** boetii nūq̄ ſentis. i. intelligis ea q̄ re licta ſunt atq̄ illabunt. i. imp̄muntur aīo tuo. Et ſubſūgit grecū q̄d i la tino valet. **E**s ne aſin⁹ ad lyrā. **Q**uid ſies q̄d manas. i. ſuis lachrymis.

Et ſubſūgit grecū q̄d rātū valet. **C**ōfite are mihi ne abſcondas. **S**i expectas op̄ perā. i. intelligēs me dicātis op̄ortz vt de regas. i. manifeſtas vulg⁹ tuū. **N**ota q̄ p uerbiū erat ap̄d grecos. cum aliq̄s audi uit ſba alieū⁹ ⁊ nō aduertit nec curauit intellectūz ſb̄oz. illi dicebat. **E**s ne aſin⁹ ad lyrā. factis ei ſicut aſin⁹ poſt ad lyrā dicit ſonū lyrē ſz n̄ p̄c̄ pit melodiā nec p̄por tione ſonoz intelligit. nec dlectat i ea. **S**ic aliq̄s audies ſba et nō curās intellectūz eoz. ſz eſſe aſin⁹ ad li rā. **N**ota ſi q̄s volue rit ſanari oportet morbū vel vuln⁹ ſuū detegere ⁊ mañſtare. **U**ñ Sen ſertia dicit ep̄la. **N**emo p̄ ſe ſatis valet vt emergat. ſed op̄z vt manū por rigat ⁊ alius ipm extrahat. tunc em̄ morbū ad ſanitatē inclināt cū ex ab dito erūpiunt ⁊ vim ſuā p̄ferūt. **H**ic boetii reuelat morbū ⁊ dolorē ſuū ⁊ primo oſtendit ſe eſſe p̄urbatū ex his q̄ in iuriōſe agēbantur circa ipm. **S**c̄do ex his q̄ generalit̄ vidit in alijs. tibi. videre aut̄ videz. **P**rīmo oñd̄ ſe p̄urbatū ex ſuperſtitijs relegariōe. ſc̄do ex meritoz ſuoz fruſtratōe. tertio ex iuſta ſuā p̄denatōe. q̄rto ex fame ſue leſiōe. ſc̄da tibi. quonies ego. tertia tibi. q̄b̄ aūc̄ q̄ra tibi. at ſo hie. **A**dhuc diuiditur. p̄mo facte q̄d dicitum ē ſc̄do rīdet obiectōi. tibi. **A**t q̄ n̄. **D**icit p̄mo ſic. **T**ū t. tūc ego boetii col lecto gio i vires. i. reſūptz virtbz antm̄ ſupple dixi an ne ſatz emic̄. i. appa ret aſpitas fortune ſeuētis i nos. i. nos. **N**am q̄d ad huc eget ad monitōē id ē declaratōe. nūq̄d facies. i. diſpoſitio b̄ loci. i. carceris mouet te. **I**tem

Proſa quarta primi libri.

Etis ne iqt̄ h̄ atz aīo illa bunt tuo **E**xps es lire. als

Es ne aſin⁹ ad lyrā. **Q**uid

ſies. q̄d lachrymis manas. Cōfite are mihi ⁊ ne oſctes mala tua. Si operā medicātis expectas oportet vt vulnus detegas tuum.

B. **T**ū ego collecto in vires anio **A**n ne adhuc eget amonitōe. nec p̄ te ſatis eminet fortune in nos ſe uietis aſpitas. **N**ihil ne teiſpa loci facies mouet. **H**ecine eſt biblio thoꝝa quā certiffimā tibi ſedē nſis laribus ip̄a delegeras. **I**qua mecuꝝ ſepe reſidēs ſ hūanaz diuinarūq̄ rerū ſc̄ia diſſerebas. **T**al habitus

Prosa quarta

ane. i. nūqd hic ē bibliotheca. i. loc' studij que habui i p'ria qm tu p'bia de
legeras. i. eligisti tibi certissimā sedē i n'ris larib'. i. in q' bibliotheca tunc
mecū residēs. i. morās v' sedēs diserebas. i. disputabas de scia rex diui
naz z hūanarū nūqd erat m'hi tūc talis hie' supplevit z raf vult' tūc s'c
cū ego rimarer. i. uestigare tecū se creta nature cū describeres m'hi vias si
talissq' vult' erat. cū tecū nate secre/
ta rimarer. cū mibi s'idez vias radio
describeres cū mores n'ros totiusq'
vite rōez ad celestis ordiz exēplar
formares. **H**ecce p'mia referim'
tibi obsequētes. **A**t q' tu hāc sniam
Platōis ore sanxisti. btās fore res/
publicas si eas v' studiosi sapie re/
gerēt. v' eaz rectores studere sapie
contigisset **T**u eiusdē viri ore. hāc sa/
piētib' capessēde reipublice necessa
riā cāz esse monuisti. ne ip'obis fla
gitiosissq' ciuib' v'rbū relicta gyber
nacta pestez bōis ac p'nicie isferrent
Hāc igit' autoritatē secut' qd' a te it'
secreta oia didicerant trāsserre in
gisse certissimā sedē i bibliotheca. h' dicit p' rāo. q' licz boeti' eēt diuers'
officijs occupat' tñ nulli eoz tā certis r'pib' tā certa itētiōe vacabat sicut
studio i libris p'hiels q's in certo loco repositos hūit **N**ota p'bia tractat'
de reb' diuis' z hūanis. vñ Sen. xxxi. **N**ō pōt s'c' p'fecta esse nec equalite
noz vite sine p'bia p' quā diuisia z hūana cogitant' q' si te occupas icipis eē
deoz loc'. z alib' d' **O** lucille scio nemine bñ viuere posse z tollerabilē
sine studio p'bia qz sine studio p'bie aius eger est. **N**ota boet' studuit i
naturali p'bia p' h' dicit **S**ci mores n'ros. Studuit etiā in astrologia. p'
pter hoc dicit **T**ū m'hi s'idez vias radio describeres. **U**bi nota radi' ē
p'ga geometral' q' geometri describūt figuras in puluere supposito. **N**ota
q' vita hūana z mores hoīz dñe formari ad silitudinē celestis ordiz sicut
em' spere isferiores planeraz obedūt spere supiori z regūtur moru firmamē
et. sic s'c' n'ra sensib' d'z obedūt p'nti rōnali z regi ad ipsa turpe ei ē ab ij
cere regimē supioz z iducere regimē inferioz qd' nob' cōe est cum bestijs.

Liber primus

sicut dicit Albert^{us} sup. ij. de aia ¶ Nota ex q^o boet^{us} rone sue sapie in mi-
seria fuit posse. lo dicit ad pbias. sunt ne hec pnia q^o nos fecim^{us} obsecra-
tes tibi. Sed tu hac sniaz ¶ Dic boet^{us} in det obiecti oi^u possz ei pbia su-
bi obijcere discendo q^ole pmiti debuiſti reportare cu^m tu noⁿ studuisti p^{ro} coe
bonu. s; ppter vanā gliaz r ppter p^{ro}uā vtilitatē. cui obiecti oi^u in det Boe
ti^{us} discō. ¶ pbia tu
sancti. i. cōfirmasti
hac sniaz ore placōis
beās resp^ublicas fo-
re si q^o sapiētēſ rege-
rēt. Et reſpondet sup. p^{ro}
tigiſſ; studre sapiētēſ
p^{ro}firmasti ore ei^uſdē
placōis necessarium
esse resp^ublice q^o a sa-
piētib; regeret ne gu-
bernaclā. i. regimā

cōmissa improbiſ; q^o. i. flagicioſis ciuib; vrbū inferret peſtē. ac. i. etiā p^{ro}ſi
cō. i. dāu^{er} bonis hoib;. igit^{ur} ego ſecur^{us} hāc autoritatē. i. sniaz q^o ego dicit
cerā a te pbia inter ſecreta ocā ego cepi et curauit. trāſſare. i. deducere i
actū. i. in op^{er} publicē admīſtratiōis. i. cōis vtilitatē. tu pbia r de^o q^o iſerui-
te. i. iſuſit te mētib; sapiētū eſtis mihi p^{ro}ſij. i. reſtes. nullū ſtudium me de
tulisse ad mg^{ra}tū niſi cōe ſtudū honoz. q^o. d. niſi nil mouit me ad mg^{ra}tū
gerēdū niſi cōis vtilitas. inde. i. p^{ro}ter h^{oc} erāt mihi g^{ra}ues. i. diſſicales. q^o. h
et. inezorabiles. i. inexplīcābles diſcordie cū improbis. r ſp^{irit} fuit mihi ſpre-
ta offenſio potētēſ p^{ro} tuēdo iure. i. p^{ro} iuſticia defendēda q^o h; libtas p^{ro}ſcie
. i. libera p^{ro}ſcia. i. nullū tiere p^{ro} tuēdo iure. ¶ Nota ſm^{placō}ne brā ē resp^ubl
lica cui^{us} d^{omi}n^{us} p^{ro}ſus ē. r ve gēt^{ur} e^o d^{omi}n^{us} p^{ro}uer eſt. r rōnābil^{is}. q^o pbia r ſapia
vitā diſponit actōes regit. agēda r omittēda demonſtrat. vñ Sen. xvi.
epla dicit. Si vis oia em^{er} tibi ſubijcere ſubijce te rōnā. Vltos reſerz ſi rō
gere reſerz. Et ariſto. i. p^{ro}hemio methaphiſice. Sapiētēſ regere r ordinare
q^o h; p^{ro}z q^o regimē resp^ublice ſpectat ad ſapiētēſ. p^{ro} tāto dicit Lull^{us} i^{us} p^{ro}ſi
cipio ſue reſp^ublice. ad resp^ublicā plurima p^{ro}inent p^{ro}moda. ſi moderat^{ur} et
regulat^{ur} oim^{ne} rez p^{ro}ſto ē ſapia ¶ Nota q^o ſtudioſi ſapie dicunt illi q^o iā p^{ro}
ſtudiū adepti ſunt ſapiaz. Illi aut^{em} dicunt ſtudere ſapie q^o adhuc ſtudiō
acq^uirūt ſapiaz. ¶ Nota q^o boet^{us} ſtudiū vocat ſecretū ocioz. q^o i ſtudio h^{oc}
ocia ab exteriō occupati dē de q^o ocio ſiue dōe loq^ut Sen. liij. epla dicit
Nulla placida ē q^o niſi quāſo p^{ro}ponit. r illa vera ē tranquillitas in q^o mēs
b^{ona} explicat. ¶ Nota q^o de^o imittit ſapiaz met^{er} b; ſapiētū. h^{oc} ſcribit in plo-
go de regimē p^{ro}capū. de^o eſt q^o diuicias ſue ſapie inſuit in aias ſapiētū
¶ Nota q^o libtas p^{ro}ſcie h; nullū metuere. q^o dicit Macrobius. h^{oc} h; libe-
ra p^{ro}ſcia p^{ro}uū q^o ſi q^o poſſideat nullū potētē metuat. Itē Sen. liij. S^o

Libri primus

gnauerit fecerit tributaria v'l colonā v'l puincia. Tributariaz faciebāt qñ
relictis inhabitatorib⁹ terre ad tributū soluedū hoies cōpellebāt. Colonuz
autē faciebāt cū expulsi bitatorib⁹ alienos iſtituerit ad inhabitandū. Proui/
ciā autē faciebant qñ
aliquē romanū pñci/
ebāt v'l terre q̄ colle/
ctis reddidit⁹ eos ro/
mā mitteret. ⁊ iſtira/
tores illi⁹ terre dice/
bā pñciuales. Iſti
puiciales aliqui mole/
ſtabātur priuatis. i.
occultis rapis. i. ex/
tōſib⁹ ſuoz pñctorz
aliqui publicis vecti/
galib⁹. i. tributis q̄ i/
debito mō ⁊ iniuſto
exigebātur ab eis. de
q̄ boet⁹ voluit. Nō
vectigal pñte dē tri/
butū qd datur de ve/
ctura. Nota fm hu/
gui. puicia est regio

**Lū acerbe famis tpe grauis atq; in
explicabil' idicra coēptio pſtigata i
opiā cāpaniā puiciā videret. certa/
mē aduerſū pñctū pñtorij cōis pmo
di rōne ſuſcepi. rege pgnoscente cō
tendi: tunc coemptio erigeret diuici
Paulinū pſularem virū cui⁹ opes
palatini canes iā ſpe atq; abūſione
deuozāſſent. ab iſtis h̄yātū faucib⁹
traxi. ne albinū pſularem virūz p/
iudicate accuſatōis pena corripet.
odijſ me Lipriani delatoris com
poſui. Satis ne in me magnas vi/
deor exacerbaſſe diſcordias**

ſubugata romanis ⁊ tributaria facta. In puicia. i. tributari. Lū acerbe
famis tpe. Dicpōit qñtū bñficiuz dicēs. Lū tpe acerbe. i. magne famis
eēt idicra. i. iſtituta. Quis coēptio. i. āgaria q̄ coēptio erat pſtigatura. i. pu
nitura cāpaniā puiciā iopiā. i. pauprate. Ego boet⁹ ſuſcepi certamē p̄ pñ
fectū pñtorij q̄ idixerat iſtā coēptōz ⁊ rōe cōis pmodi. i. bōi ego certamē re
ge pñſectē ⁊ diuici ne erigeret illa coēptio. Nō q̄ coēptio ē iſtitutio ſup
aliqui portōe vada ō remēda l' vēdēda. ⁊ vocat vlgariſ vngelt. ⁊ taſſuit i
ſtituta ſup cāpaniā puiciā deſtruedā quā boet⁹ remouit. Paulinū cō
ſularem vīz. Sic pōit ſextū bñficiū dicēs. Ego traxi. i. libaui paulinū virū
pſularem opes iā deuozāſſent ſpe ⁊ ambitione. i. cupiditate. canes palati
ni. i. familiares regis ſiles canib⁹ illū traxi a faucib⁹ h̄yētū. i. appetētuz
opes paulini. Nota q̄ familiares regis q̄ pñſidebāt palatij vocabānt ca/
nes palatini. ſicut em canes hñt ora h̄yātia ad cupiditas eſcas. ſic iſti h̄yā/
bant ad diripiēdas facultates paup̄z romanōz. Tūc pōit ſeptimū bñfi
ciū dicēs. Ego oppoſui me odijſ cāpani delatoris. i. accuſatoris ne p̄ca pñ
dicare accuſatōis corripet. i. puniret Albinū. vīz pſularem q̄ p̄ iudicat⁹ fuit
q̄ fuit de familia regis iuſte accuſauit vīz albinū pſularem q̄ p̄ iudicat⁹ fuit
ad penā q̄ accuſat⁹. ⁊ ne iſta pena cui ad iudicat⁹ fuerat ipm albinū corri
pet boet⁹ ſe opponēs odijſ cāpani accuſatoris albinū ſaluauit. Nō ex iſtis

Prosa quarta

figit in frōtibz cauterio sicut solēt signari mal factorēs. Et dicit Boetius qd i videt posse astrui. i. formari huic seueritati qz eode die eis de de ferēti
bo i accusantibz. nos supple susceptra fuit delatio. i. accusatio nri nois qd
igit ophia ē dicitū meruerūt ne h artes nostre. qd di. nō nunqd isti iusti/
ficati sūt p nraz accusatores. Et di. nō. nūqd nihil puduit fortunā de cast
decausōne. q. d. imo
dehuit pudere fortu
nā. r si nō puduit for
tunā inocētia accusa
ti. rā vilitas accusa
tiuz dehuit eē pudor
ipsi fortune. Nota h
vocabuluz pcellus
dicē Dagui. pcella.
ts. pcell i pterito r p
cellū in supio. ē idem
qō pcutere vel port
terrefacere. s; pcuter
re pter ad corp pcel
lere sō ad aiaz. Ho
tu circa h vocabuluz
deferentibz qz de ferro
eria scas. Prio idēz ē
qō deporto In dela
tor. i. deportator. Secō idēz est qn honoz In delator. i. honoz exhibitor
Tertio. i. accuso. In delator. i. accusator qz deregūt qō latebat. et sic vltio
niō caput h. Un h. Accus r defert dat honoz fertz deozū. Nota ad re
stes idoneos seprē reqrunt p dētōes qz bis h sibi pntent. Etas p dētō. se
rus discretio fama. Et fortuna fides i testibz illa reqres. Prio reqrit etas
qz pueri nō pnt eē testes. Secō reqrit p dētō libera. iō sui si pnt phibere
testimōiū Tertio reqrit sex masculin. iō mlier. s nō pnt eē testes. Quar
to reqrit discretio. iō furiosi r stulti nō pnt testari. Quito reqrit fama. iō
pōne ifames si dnt testificari. Sexto reqrit fortuna p qz paupes non
pnt testificari. Septio reqrit fides p qz ifideles si pnt phibere testimo
niū. In illas p dētōes due sūt vltiores. s. paupes r ifamia. Boetius qz vo
les ondere suā p dēnationē iustā ex vilitate testiū accusatiū p qz quā repel
lēdi erāt a testionio dicē i vno fuisse defecū h fortune. i. i bastio. S; i alijs
duobz. s. i opilioe r gau dētio dicē fuisse vitiū ifamie. Nota qz nihil viba
seueri r nequi qz psonas viles r dānādas admittere i testimoniū s i
nocētes. qz dē Sen. i d remedijs fortuitoꝝ. Nō pnt hēc vllā autoritatē
suā. vbi qz dānādē male de te loqit. At cō crimis cā arguimur sūmā qz e
ris. senatū rē. Dic boetius ondit iustā sui p dēnationē ex falsitate crimis s
bi iposuit scō ex dicit ifert cōndā admiratoꝝ. s. l. qz i re Prima in duo fm
qz duo iponebāt boetio de qz se excusat. scōa ibi. Nā de pposit. Prima

Liber primus

qđ sibi ipsebat fuit qđ ipediuit qđ nā nūcū dferētū regl acenfatōez scia
r' ve senat' red'ret re' lese maiest'at' d' g' i' lra. **O** phia tu forte qđ sūmā
i' sniaz cris c' cris cā arguimur. Nos dicimur voluisse saluare senatū for
san desideras scire p que modū. dico qđ nos dīamur. i. arguimur ipediuit
stā fitebimur. s. ipediēdi delatoris
opa cessabit. An optasse illi' ordis
salutē nefas vocabo. Ille qđē suis
d me dcretis vti hoc nefas cēt esse/
cerat. s. ibi sp mētēs imprudētia re
rū merita n pōt imutare. Nec mihi
socratico decreto fas eē arbitror vl'
occuluisse vīratē vl' pcessisse mēda
ciū. **U**lex id quō sit. tuo sapientūqz
iudicio estimāduz relinquo. **L'** rei
seriem atz vīratē ne latere posteros
qat. stilo etiaz memorieqz pmdau
nar. q. d. nē nefas. iste vō senat' qđ p'se h' i meā dānatōez c' fecerat h' suis
decerat. i. iudicij. acti eēt nefas saluare ipm. s. ipudētia sibi ipsi mētēs. s.
dānū suū mētēs n p' imutare merita rez. ita qđ illd qđ p' fuit meritozū
riū p' ea fiet demeritozū n' puto eē licitū fm pceptū socraticū occluisse. i.
occultrasse vīratē. p'cessisse mēdaciū. s. quōd. d. sic ego reliq' tuo z sapientū
iudicio. vīratē nē h' rei ne latz posteros. i. successores ego pmdaui stilo. s.
scpto z mēozie qđ Accusato boetij fuit detestabil' qđ facta p istames p'soas:
fuit in dāl. qđ d' bono accusabat. s. d' saluātōne senat' qđ erat bonū. etiā ac
cusatio e' fuit iusta qđ falsa. accusabat ei ipediisse dlatōzē qđ falsū fuit.
Iste d' eē re' lese maiest'at' qđ d' regē l' altū p'ncipē aliqd malū machiat' qđ In
ficior. r' p. p. depo. i. nego. vñ **D**ug. Inficior atz p'p'ite eē n' fateri factuz
qđ d' vep. e. s. d' vīratē vti mēdaciō. l' e' p'p'ite inficiari fm cū rē d' b' itā d' negare
cū a creditore d' p'p'it. l' p'cedere l' d' negare. In textu d' optasse salutē r' e:
duplex ē sal'. spūal' qđ ē aie. t'pal' qđ ē corpis. p'īmā tenemur oib' velle etiā
mal' rōe caritat' p qm etiā mal' d' d' d' h' n' i eo qđ mal' salutē t'palē tene/
mur velle oib' bōis z p'cipue aie' aicoz peccatū tenemur salutē velle cōs
dū sanabiles s' vt recuper' p' tūe amissā s. s' p'p' mag'udiez malicie s' i
sanabiles dissoluit amicitia n' ē optāda sal'. z qđ malicia senat' ro. erat sa
nabil' qđ forte scāt' p'p'ull' metu regio fuit p'sertire i d' anarō: boetij id' opta
re sibi salutē n' erat nefas. s. boetio s'vato videt'. **V**ent' n' ē occidēda s. z
loca. nā qđ tacz vīratē alijs nesciētib' mētē qđ mēdaciō p'sertit s' l' r' faē. **U**dē
daciū ē p'cedēdū. qđ fm ar' s. l' et' h' mēdaciū p' se p'ū ē z fugiēd. z. i. elen.
duo s' opa sapient' n' mētē d' b'is d' qđ nouit. mētēte posse mātē scire.

Liber primus

Hic Boetius excusatur de secundo crimine sibi imposito. Imponebat enim illi quod scripsisset litteras ad imperatorem Constantinopolitanum pro liberatione romanorum de manu regis Theodorici. unde dicitur in littera. Nam de propositis litteris falso quod falsum sibi impositum quod litteris arguor sperasse romanam libertatem. quod attinet dicere cum non datur mihi locus defensionis. quarum litterarum fraus. i. fraudulenter parasset apta. i. manifesta si nobis licuisset uti professione. i. alioculona pro reatorum id est accusatorum. quod si uti examinatione accusatorum marianis vires habet in omnibus negociis. i. causis iudicialibus. nam quod reliquum libertas sperari potest romana. quod diceret nulla. Tamen enim rex theodorici annuaverat quod nullum progerit vel audebat pro ipsum utinam possit velle litteras sperari. utique ita prudenter regissem de negotio quod regi non innotuisset et non didissem pro tanto quod cum accusaret a Gaio cesare filio germanici quod esset reus iuramentis factae pro se. inquit Gaio. Si ego scissem tu ne scissem. quod d. si eum reus ita prudenter celasset negotium illud quod ad tua notitiam non pervenisset. Nota quod in causis iudicialibus restitui suae accusatorum examinatio marianis habet vires. quod pro ea datur ad reus veritatem. sicut patet de danieli quod examinando duos probrum falsae accusantes susanna ipsos de falsitate accusatorum coram omni populo iudicavit. sicut Boetius si datur fuisset sibi locus examinandi suos accusatores utique ipsos medaces reddidisset. Nota tantum fuit quod romanus prudens et sapiens. accidit ut quod datur ex romanis conspiraret et faceret proparatorem pro Gaio cesare. et cum cesare proponeret tanto quod esset reus iuramentis

Prosa quarta

factum dicit. si ego scissem tu necessites. Sic boetius dicit regi Theodorus
ro si tibi in prope asse de lris ppositis sup restituenda libertate ipis ro
manis. ¶ Qua in re n ita. Sic boetius ex dicit is fert qndā admiratōez
Se do inuebit p senatores q pferunt in suā dānatōem ibi. s; si fas fue
rit. Dicit pmo ex q a malis iniuste accusat? sumq; in re. i. pper qd non

Sz si fas fuerit nefarios boies q bo
noy oim totiusq; senat? sanguinem
petūt. nos etiā quos ppugnare bo
nis senatuiq; viderāt pditū ire vo
luisse. Sz num idē de patrib? qu
q; merebatur. Admisti vt opinoz
qm̄ medictuz qd factuz ve presens
semp ipsa dirigebas. Admisti inq;

ira. i. nō tm̄ meoz
id ē tristitia. Debe
tant. i. oppōit sen
sus nros vt ego q;
rar. i. pqueraripios
id est malos noli
tos. i. machinātes
scelaratā. i. neq;io
sa p virtutē. i. con
tra virtuosos ho
mines sed ego ad
miroz vebementer
id ē fortiter effect

se. i. ad effectū pdutisse sup. illa q; mali spauerūt. i. pceperūt. nā velle de
teriora. i. mala forrasse fuerit nostri defectus. i. ex nostro defectu. s; posse
sup. pficere malū p̄ innoctā. i. hoies inoctē q; q; q; scelerat? pceperit.
id ē cogitauerit. deo hoc inspectante sup. h ē sile mōstro. i. admirabile.
vñ. i. p tanto qdā tuoz familiarū. i. phioz q; hūc haud iuria. i. nō iū
ste siquidē p certo. ds est vñ mala sup. p̄mūt. vñ. i. a q; bona si
deus nō est. q. d. ex q; iniuste a mal? accular? sum p̄ h nō inest sum op
p̄sus dolore q; pquerer malos machinari mala bonis. s; admuroz q; il
li q; mala p̄cipiūt p̄ bonos p̄ducere ad effectū. nā velle malū est for
te ex nostro defectu. s; q; malus possit p̄ficere malū p̄ bonos deo hoc in
spiciēte ē sile mōstro. ¶ Quā quidā pbs nō iniuste q; hūc. Si de? est vñ p̄
ueniūt mala. Et si ds nō ē vñ pueniūt bona. ¶ Nota ex q;to hui? duo
requirūt ad aliq; effectū p̄ducendū. s. volūtas et p̄as. Requirit volū
tas q; null? aggredit qd n̄ vult. Requirit p̄as. q; sū p̄ate voluntas
frustrat. q; aliq; mali h̄nt volūtatē offendēdi bonos. nō ē mirandū. sed q;
h̄nt p̄atem p̄ducendū ad effectū suā volūtatē deo respiciēte ē sile mōstro.
¶ Nota simile mōstro est qd p̄ngit p̄ter intentōez nature. Sic q; mon
stra sūt p̄ter intentōez nature. sic videbat boetio q; mala p̄ter ordinē di
uine puidētie p̄tingerēt. qd nō videfrōnale cū ds sit sūme bon? q; aliq;
mō sit causa mala fieri. q; mala in mōdo deo inspiciente vident sile mon
stro. ¶ Nota q; de? n̄ ē cā effectiua mali cū sit sūme bon? s; sit cā mal?
p̄missiua. q; p̄mittit fieri malū. Et sic exponit auctōritas p̄phetie. ego
dñs facies oia. hec facies bonū et creās malū. sup p̄missiue. Aliq; du
plex est malū. s. sp̄. et malū culpe. ds ē cā mali pene. q; punit. s; n̄ est cā
ual? culpe. q; h̄ ē q; p̄ccm̄ nō fecit. Sz si fas. Sic boetius inuebit p̄ senat. ma

Liber primus

qui p̄sentit in suā p̄denatōem tangēdo suā b̄nivolentiā quā h̄uī ad eos
z dicit. Si fas fuerit id est ponamus fas esse nefarios hoīes. i. malos
hoīes p̄sularis. q̄ oīum bonoz z totū senatus. i. romane ciuitat; p̄tēte
id ē desiderār. sanguinē. i. mortē nos etiā voluisse p̄ditū. i. ad p̄sēdū
d̄s viderār. p̄pugnare bonis hoīb; q̄ p̄ z senatui. s̄ nū. i. nūqd̄ nos idē
sc̄z p̄dere mereba;
mur p̄ patrib; id ē de senatozib; q̄si
v. nō. s̄z o p̄bia me
misti v̄e opinor q̄n
me dicitur. i. volēs
rez dicit q̄d. Cali
q̄d vep̄ vel factuz
p̄a sp̄s ap.
stēs dirigebas. id
ē regebas q̄ nec ver
bis nec factis offē
di senatū. memisti
in q̄ p̄bia verone.
id apud veronam
ciuitate cū rex the
oderic⁹ auid⁹ erit
stēs cōis erit. id ē
rotū senatoz. cū ip̄e crimē lese maiestatis delatū in albinā ip̄e rex mo
liret. i. laboraret transſerre illud crimē ad totū senatū. q̄nta securitate.
id ē tutela mei piculi defēderi. i. liberaveri inocentiā vniuersi senatus
id ē rotius p̄sularis. o p̄bia tu sc̄z me p̄ferre. i. loq̄ ſa z nūq̄ me iactasse
in vlla mei laude. em̄ p̄ q̄z inuit q̄dā mō secretū p̄ſcie p̄banz. i. laudā
dul se q̄nēs q̄s ostentādo. i. manifestādo factū recepit p̄cū fame. i. mer
cedē laudis ab hoīb;. S̄z tu p̄bia vides q̄s cūctis excepit. i. liberaue
rit n̄am inocentiā nos subim⁹. i. sustinem⁹ penas falsi sceleris. i. false
nob̄ iposuit p̄ p̄m̄is vere p̄ntis. Nota s̄m̄ Sen̄. dolo duplicaf̄ cuz
ab eo a q̄ bonū merueras malū v̄it. cū iḡl boe oēm b̄nivolentiā exhib
buerit senatozib; q̄nus doluit de sua offēnsiōe. Nota i cuiusre verona
cū alb̄ n⁹ eēt accusat⁹ de q̄uī crimī eita vt deceret re⁹ lese maiestatis il
lud crimē rex theodericus voluit p̄rās. ewe ad totū senatū z ip̄m dānar
S̄z boeti⁹ exponēs se picul⁹ senatū liberauit. Itē nota q̄ secretū p̄ſcien
tē ē p̄tus q̄ minus cū illis p̄mose p̄actādo se vt p̄ſeq̄ famā z lau
dē p̄ſi. Un̄ Sen̄ Conſciāz poti⁹ q̄ famā artēde. Et dicit Macrobi⁹
Sapientēs gl̄iam suā i p̄ſcia p̄ōit. stult⁹ at̄ i laude b̄iana. Un̄ dicit Zido
rus. Qui aliquid donū a dō largitū i laudē suā p̄uertit p̄cul dubio p̄m
tē i vicū trāsire fac̄ Et cui⁹ vn̄q̄. Dic boe. oñdit se p̄urbatū ex iudi
cū securitate z iſteq̄ b̄litate dī. Cui⁹ vn̄q̄ facinor⁹. i. p̄cū manifestā p̄ſc

No. l. 2° vnq̄ boīs petm̄ hūit iudices ita *Scordes* i *seueritate* vt si alio
qs̄ eoz vel ipe error igenij hūanū submitteret. i. flecteret ad misericordiam vlt̄
dico fortū. i. cūctus fortū. etis i certa cūctis mortalibz sup. hoibus
submitteret aliq̄s eoz. Si dicemur voluisse iſamare. i. icendere sacras
edes. i. eccias. si nos dicemur struxisse. i. pyrallē necē. i. mortē boīs oibz

Et cuius vnq̄ facinoris manifesta
p̄fessio ita iudices hūit in seueritate
p̄cordes vt nō aliquos vl̄ ipe igenij
error hūanū vl̄ fortūe p̄ditio cūctis
mortalibz icerta submitteret. Si inſā
mare sacras edes voluiffet. si sacer
dotes ipio iugulare gladio si bonis
oibz necē struxiffet diceremus p̄sentē
tū snia p̄fessum. p̄uictū me puniffet.
Hūc vō q̄ngētis fere passuū milibz
p̄cul moti atz i defesi ob studiū p̄pē
si i senatū mortū p̄scriptōiqz dāna
mur. Meritos d̄ sibi crimine nemi
nem posse p̄uici. *Luus dignitatez*
reatus ipi etiā q̄ detulere viderunt

Et si dicemur iu
gulare i. p̄are sa
cerdotes ipio gla
dio tū p̄ s̄ snia id ē
iudiciū damnaffz
mep̄item p̄uictū
et p̄fessum crimine
snos p̄cul moti. i.
abſentes q̄ngētis
milibz passuū z in
defesi ob p̄pēsi
studij. i. p̄per stu
diū intēsi nos va
mnamur. i. ad iudic
camur i searū mor
ti q̄ p̄ z p̄scriptōi
et tūc exclamat vō.
Meritos. i. d̄
gnos vl̄ brōs iudic
icio nemine posse
p̄uici de sibi crimine
sic nec ego iuste p̄u
icus sū e^o reat^o i.

cris dignitate. i. in ocētā ipi etiā vidēt. i. coguēt q̄ detulere i. accusa
uerit me. Hora q̄ iudices q̄qz mouēt ad miaz duplica de cā. p̄mo p̄
pter errozē hūanū igenij. q̄ hūanū igenij sepe fallit i iudicio. q̄ ignorat
vix aliq̄ iuste deſentiat vl̄ n̄ z nūcōs deā ne iuste iudicet mouēt ad
miaz p̄cedo reo. Scōs iudices. p̄pter cūctū fortūe q̄ icert^o ē hoibz. qd̄
et iudex i alio dānat sibi facile p̄ fortunā auēt. z illd̄ d̄z recordari. s̄ n̄ h̄a
illa z cāz mouit iudices ad n̄p̄andū boe. s̄ zcordis ipim dānabāt.
No. q̄ nllus q̄ dānari etiā p̄ crīe q̄ntū cūq̄ enormi nūi sit p̄ns p̄uictus
i crimē i iudicio p̄fessus. boe. at cū dānare sū erat p̄uict^o nec crimē cō
fessus z erat abſes. q̄ i studio atheniū. sic q̄ iuste erat dānat^o. Hora q̄
boe. cū dānare d̄stabat a loco iudicij q̄ngēras milibz passuū. z cū mil
le passus faciūt vnū miliare. h̄ b̄n̄ d̄stabat ad q̄ngēra miliaria. Hora
boe. dānat^o fuit p̄scriptōi. hugui. d̄ic p̄scriptō ē iudicial snia lata d̄ ali
quē c^o nomē p̄ scelere de scriptura tabule enee debebat. L̄ d̄uetudo ei ro
mana fuit q̄ noia senatorū q̄ p̄ silio vrb̄ romana regebāt a nreis lris
i tabula enca. scriberēt vñ z p̄res p̄scripte dicebāt. z d̄. p̄script^o q̄ si p̄
cul a scriptura posit^o z sic boe. erat p̄script^o q̄ nomē suū delectū i tabula

Liber primus

Quā vti alienius sceleris. Hic boeti⁹ expurgat se de quibusdā obles-
scis. sedō ostēdit vñ sumpra sic rō obiectōis. Scba ibi. Sz o nephas:
Nota boetio obijciebat. q̄ ip̄s⁹ sus est artem nigromātica sacrificaret de
monib⁹ pro dignitatib⁹ ascendendis de hō boeti⁹ excusās se dicit. Quaz
up. vgnitatē vti pro vrfulcarēt. i. denigraret admixtōe alicuius sceleris

mentiri sūt me
am posuisse scien-
tiā. sacrilegio. i. de
monū obsequio. ob
ambitū. i. p̄pter cu-
piditatē dignitatē
acquirende atq̄ pro-
cerse tu insita. i. in-
serta nobis pelle-
bas de sede. i. s. lo-
eo oēm cupidines
id est oēm cupidi-
tates mortaliū
et sub tuis oculis
nō erat phas eē la-
tū sacrilegij. i. cul-
rui demonū q̄ per
cogitationib⁹ meis
illud pitagoricū
deo nō dijs seruē-
dū. nec ueniebat
me captare. i. op̄ra
re p̄sidia. i. auxilia
vilissimoz spūm
id est demonū quē
tu p̄ponebas. i. lo-
cabas in hanc ex-
cellentiā vt p̄stem

Quā vti alic⁹ sceleris admixtōnes
fuscarēt. ob ambitū dignitatis sacri-
legio me p̄sciaz meā polluisse men-
titi sūt. Atq̄ z tu insita nobis oēs re-
rū mortaliū cupidinē de nri animi
sede pellebas z sub tuis ocul⁹ sacri-
legio p̄has locū esse nō erat. Instil-
labas eī aurib⁹ cogitationibusq̄ quo-
tidie meis pitagoricū illd. Enyo y-
henon. i. deo nō dijs seruēdū. nec cō-
ueniebat vilissimoz me spiritū p̄si-
dia captare. quem tu in hāc excellē-
tiā cōponebas. vt cōsimilez deo fa-
ceres. Preterea penetrat innocens
domus. honestissimoz cetus ami-
coruz. socer simachus etiā sanctus
et eq̄ actu ipso reuerendus. ab oīnē
nos criminis hui⁹ suspitōe defēdūt

deo faceres. p̄terea innocēs penetrat. i. vñ domus mee cetus. i. multē
tu do honestoz amicoruz. Et socer simachus sanctus et eq̄ reuerendus
ip̄o actu defēdūt nos ab oīnē suspitōe hui⁹ criminis. Nota q̄ cō-
suetudo inuidoz est cū nō p̄nt alicui suā probitatē auferre nitunt ipam
salte aliq̄ vicio de nigrare. Et sic fama boeti⁹ denigrata fuit vicio sa-
crilegij. Nota q̄ sacrilegij est sacre rei furtū. z ponit sacrileg⁹ pro ho-
mine scelerato etiam sacrilegium est cultura demonū sive idolorum. i. id-
sacrilegus id est idolator et sic capitur in proposito. Nota q̄ ami-
bus media producta est cupiditas bonoz. Sed ambitus med q̄

Flora quarta

correpta est circue⁹ et pmo capit bic. Flora q phia repellit oem cu⁹
piditate bonoz exterioroz qd scribit in. l. de platis q phia tria indu
cir. s. metis illustratdem. felicitatis appetitū. 2 mollis affluētie ptepu.
Flora phia facit hoiem silem deo nō silitudine oimoda s; picipartua
ita q hō picipat aliqd p dicitis vine. s. intelligētie. *Uñ Sen. Hoc mi*

Sed o nephas. Illi vero de te tanti
crimini capiūt fidē atq; hoc ipso vi
debimur affines fuisse maleficio qz
tuis instituti moribus ibuti discipli
nis sum? Ita nō est satis nihil mihi
p fuisse tuā reuerētiā nisi vltro tu po
ti⁹ mea offensione lacereris? At xō
hic etiaz nris mal' cumul' accedit q
estiatō plimoz nō rerū merita s; for
tune spectat euentū eaq; tm iudicat
eē puia q felicitas commendaueit
Quo sit vt estimatio bona pma oim
deserat infelices. Qui nūc ppi ru
mores qdissone multiplicesc; snie
piget remisci hoc tm dixerī ego vlti/

templo vbi reponū⁹ clino dia vel aliq talia 2 ponit bic p vroz boeti⁹ q
metaphorā ponēdo dicens p ptero. qz ipa s; sicut morari i penetra
li. Flora q simachus fuit q dā nobil' roman' 2 sacer boeti⁹ cni' siltā
boeti⁹ noiē elphe q simach' n fuit tm scūs iteri⁹ in affectu etiā reueren
dus i exteriori actu sic dr boer⁹. ¶ S; o nephas hic boe. oñ dit vñ su
erit rō supra obiecti criminis qz ex ipa philo. cui dedit⁹ erat. vñ dr excla
mādo. O nephas illi sup. mali cupiūt fidē tāti criminis de te o philo. at
q; h. i. ppter h videbimur fuisse affines maleficio sacrilegū. qz nos su
mus ibuti i. i. structi tuis disciplinis. i. doctrinis. 2 sum⁹ istituti. i. ifoz
mati tuis morib; ita nō ē satis tuā reuerētiā nihil mihi p fuisse nisi vltro
i. spōte. tu poti⁹ lacereris ab ill' mea offensioē. h dr boe. p rāro qz iuria
ei sūt sibi p p philo. iō magis iuriati sūt philo. q; sibi. ¶ Flora qñ boe
ei⁹ vacabat studio fugiebat p forcia stultoz 2 qrebat secreta loca ppter
studiiō putabāt ipm loq cū oem omib; et eis sacrificare. ¶ Bre qz boe:
e. 14

bi phia pmitit q
me parē deo red/
dit. 2 alibi dicit vir
speculari tu⁹ q; qst
de in hūano cor/
gehospitat⁹. nota
sacrilegiū nō h; lo
cū sub oculis phie
qz phia p se oia a/
genda 2 faciēda oz
dinatissime dispos
nit 2 n pmitit ho;
minē ad vana de/
clarare. qz dr tnu⁹
n li. de fi bo. 2 ma
lo phia a supstioē
liberat metu mor;
nō p turbar. et ē su
pstitō vana religio
s; idolo⁹ cultura

Flora penetralē
secreta camera vel
loc⁹ secretis inte/
rior in domo vel i

Quarta

tere oia q̄ volebat facere sua sapia faciebat. s̄o putab̄i. eū demonē h̄e
familiare sibi obsequere sic apulegi? opinat? ē de socrate q̄ h̄eret s̄ami
liarē deū de q̄ fec̄ libruū quē iustulauit de deo socrate. Et s̄o. Sic hoc.
oñs̄it se eē p̄turbatū. et fame s̄ue lesione di. h̄ cumit? .i. augmētarō. at
cedit n̄ris mal' q̄ estiarō. i. iudiciū plurimoz. i. vulgarū n̄ ipeccat. i. nō
respicit merita rez
sic bō meret s̄ spe
ccat eberū fortune
i. iudicat boiez s̄m
q̄ fortuna se h̄z cū
ea ipm̄ z ea tm̄ iu
dica. vulg? eē pui
sa a deo q̄ p̄meda
uerit felicitas. i. ē
ipa. p̄sa fortuna q̄
fit. i. ex q̄ seq̄t̄ vt ex
stimatō bona dese
rat iselices. vñ me
piger. i. ceder remi
sci q̄ n̄c̄st ppl̄ de
mer̄ q̄ n̄t̄ p̄lices
q̄ p̄z d̄illone. i. d̄il
cordātes s̄nie sint
de me. nā q̄d̄ā d̄i
cū me reū eē q̄d̄ā n̄
h̄tm̄ dixerim. i. vo
lui dixisse vltimaz
eē sarcinā. i. q̄uiss̄
mū pōd? aduerse
fortune. q̄ d̄ū ali
q̄d̄ crumē affigit. i. iponit miseris. i. isid̄elib; ipi credūt meruisse sup. illa
q̄ ipi miserit p̄ferūt. i. patiūt. z ego bonis oib; pulsus. q̄ i ep̄lū relegat?
z erut? dignitatib; q̄ d̄anarōe. p̄scrip̄t? z fedat? .i. maculat? existia/
tōe ego q̄ p̄us p̄tute honest? reputabar. nūc̄ scelere deformis reputoz z
ruli. i. recepi suppliciu. i. penā ob b̄nificiu. i. p̄p̄t b̄nificiu. q̄ Hora q̄ vul
gares n̄ iudicāt s̄m merita rez vtz bō meret aliqd̄ l' n̄. s̄z iudicāt s̄m e
uētū fortune vñ boiem b̄n fortunatū iudicāt felicē. male fortunatū iudicāt
miser. s̄z tale iudiciū falsū ē. Quā diē Sen. xl v. eplā. Nō felicē hūc̄ est
mes quē vulg? appellat felicē ad quē pecunia p̄fluxit. s̄z illi cui oē bo
nū i aīo ē erectū z extēsu. Hora bōa estiarō deserit iselices. q̄ p̄mū ma
lū q̄d̄ iselices icurrūt ē q̄ vulg? male q̄ ip̄is opiat. cre. lit ei vulg? ea q̄
miseri patiūt q̄ ex merito talia patiūt. q̄ Videre at. h̄ boe. oñs̄it se p̄turbatū
exbis q̄ vidit i m̄do gnāl̄. s̄. bonos d̄ep̄m̄ z malos extolli d̄icēs.
ego vidoz videre. i. eognoscer̄ nephasias officias. i. malas societates ce
leratoz hoim fluitātes gaudio q̄ p̄z leticia quēq̄ p̄ditissimū. i. pessī
mū iminēt. i. isistentē nouis fraudib; delationū. i. accusationū. z video
bonos p̄stratos. i. dep̄llos. terroz n̄r̄i p̄discrimis. z etiā video quēq̄ flū

gi ciossi. i. pui hoies scitari ad audiedu. i. ad psumedufacin. i. per m i
puitare. i. in pica po p sz icitari p m i s ad effie d u. i. ad pper ad u facin
id e p m i ar p sz ego video isores. i. ino ctes n i m o. i. n i m i p u a t o s f e c i
riate veru etiā defetioe. itaqz p sz libz. i. placz mibi exclamare ad. veuz

Astrum quantum primi libri

Stelliferi conditor orbis

Qui perpetuo nexus solio

Rapido celum turbine versas

Legemqz pati sidera cogis

Et nunc pleno lucida cornu

Lotis fratris obuia flammis

Londat stella luna minores

Nunc obscura pallida cornu

Phæbo propior lumina perstat

Et qui prime tempore noctis

Agit argentes hesperus ortus

Solitas iterum mutat habenas

Phæbi pallens lucifer ortu

Tu frondisque frigore bruihe

Stringis lucem breuiore mora

Tu cum feruida venerit estas

Agiles noctis diuidis horas

piat officine p' gregate maloz z dicat ab officio officis qd est nocuo
noces. **Dez qntu pmi libri.** **Stelliferi p di.** Hic incipit qntu mes
ru h' pmi qd dr p d aricu ab iucroze. anapeticu a pede p d nante. e aut
anapest' pes h' r' d acilo. p s t a s ex p m i s o n a b h u m b z t e i a l o n g a s i l l a
ba. z e m e t z a c a t h a l e c t i c u. i. s i n d e f e c t u. **I n h a u t e m m e t r o b o e. e r d a**
mar p u i d e n a d i n a a d m i r a q o o i a r e g a f a d o p r e r a c e h u a n o s l z h
falsu h e r n b o g. v i d e b a t s i m s t a r u t u r b a r u. z d i u i d i t p m o p m e d a t d i n a
p u i d e n a e x g u b n a t o e c e l e s t i u z f r e s t r i u. s e d o t a g i r a c e h u a n o s n r e g i a
d e o. s e i o r o g a r d e u v r r e g a r a c e h o m. s e d a t b i. o i a c e r t o. t e r t i a t b i q s
q s r e p. p m a d i u i d i t p m o p m e d a t r e g i m e d i n e p u i d e n e c i r c a c e l e s t i a.
s e d o m a g s c i r c a f r e s t r i a t b i. D i a v i s v a. p m o d i c. o p d i t o r. i. c r e a t o r o z
b i s s t e l l i f e r i. i. f e r e s s t e l l a s. q n e p. i. a d i u n c p p e t u o s o l i o. i. e f m i s e d i. v e r
f a s. i. f r e q u e n t e r f r i s c e l i r a p i d o t u r b i e. i. v e l o c i m o t u. z c o g. s i d e r a a p
r i l e g e. i. d e b e t i o r d i n e v r i p a l i a n u e. i. a l i q u l u c i d a p l e a c o r n u s i e p i l e
n i l i n o. o b u a. i. o p p o s i t a t o r. f l a m m i. i. l u m i n o. f r i s. i. s o l i p a l u a p d a r i d e
a b s c o. d a r m i n o r e s s t e l l a s q u e i n p l e n i j u n i o n o n v i d e n t p r o p t e r m a i u s

celi qre calia pmit
rati in do vt mall
exaltet z hoi deo
manf. Nota qz bo
etio q erat turbare
mctz z i statu mise
rie videbat q mal
i hondo con. por
res z viueret ipunt
ti. boni ar ipoteres
z viueret irremne
rati. sz phia i qro
h' ipm z olado p
bat malos sp ee i
poteres. z bonos ee
poteres z mal' nia
z esse p plicia.
z bonis nunqz sua
pmia. Hora qz of
ficine dicit omni
officialiu vbi repo
nit ea q ad iplos
spectat z ad eoz
officia sic snt ceta
ria z gnaria z alia
hmoi. hic aut acci

Liber primus

lustrat tu cogis nūc. i. aliqui vt ipa luna exis pallida obscuro cornu ipa
exis ppior pbebo. i. soli pdat. i. amittit lūa. i. lucē. q. d. tu facis vt lūa
q̄ntomagis recedit a sole rāromagis illuminat z lūesuo obscurat mi
nores stellas. z q̄ntomagis appropiq̄t solē gāto pl⁹ obscurat. z tu cogis
vt h⁹ q̄. i. stella vesperia q̄ agit algētes. i. frigidos ore⁹ tpe noctis id
ē in crepusculo qd ē p̄ma ps noctis seq̄ndo solē. iste hēspus de mane lu
eifer dicitus pallens i oru pbebi itez mutat solitas habenas. i. solitos
cursus. nā cū de vespe seq̄t solē de mane p̄cedit ipm. z tu strigis. i. coar
tas lucē. i. diē breuore mora tpe bruiue. i. h̄yemal frō d̄fluē. i. faciēs frō
des nūc. z q̄. i. seruicia estas venerit tūc tu diuidis. i. distiguis agiles ho
ras. i. h̄ues horat noctis. q. d. n̄ facis q̄ tpe h̄yemal noctes sūt pl̄tio⁹
res dieb i tpe estualt ecouerso. Hora d̄n q̄ de⁹ d̄r conditor stelliferi
orbis. qz ab ipō depēder celū z tota natura et. xij. merba. z d̄r residerē i
ppetuo solio. qz i celo qd ē p̄petuū. nā celū ē loc⁹ deoz z sp̄iuz z oēs bar
bari z greci z q̄cūq̄ putāt deos eē. eū locū q̄ surfū ē deo attribuit i in
q̄ imortale imortalitati coaptātes p̄mo ce. z mū. z d̄r p̄tere celū rapit
do turbie. mot⁹ ei firmamēti d̄r rapid⁹. qz suo motu rapit secū als spe
ras. Q̄ nota p̄so ē p̄m frequētar. i. uū. z f̄cat frequētar p̄tere. z i h̄ inuit q̄
celū sp̄ inouet. n̄ cessabit. qd d̄r p̄mēta. n̄ ē tūmēdū q̄ celū stet. Et rō qz
mouēs celū mouē s̄t fatigatōe z s̄n pena. xij. merba. Irē de⁹ ē nekul
ppetuo solio. i. p̄iūct⁹ ppetuo celo. vñ d̄s tripl̄r ē i vniuerso. s̄cēntialt
seu p̄ntialt. sacramentalt seu mysterialt. z misericordialt. Essentialt seu
p̄ntialt i sua p̄a claritate i q̄ ip̄t. h̄ō nūq̄ vidit sic d̄r p̄phā. Deū n̄ō
vidit vnq̄ sic ip̄e ē i p̄petuo solio. Sacramentalt seu mysterialt d̄s est in
sac̄o eucharistie qd rata fide cre. i. i. S̄z misericordialt d̄s est vbicq̄
s̄m q̄ d̄r scriptura. Dia. i. p̄a p̄ta ē tra. z in p̄uēit dictū tōe s̄m q̄ d̄r scri
ptura. De⁹ ē vbicq̄ Hora s̄m h̄yem. solū ē sedes regal̄ ex solidis li
gnis facta dicit a soliditate. i. a firmitate Hora q̄ deus cogit sidera
pati legē n̄ violēta h̄ec coacta morōe. qz n̄ lū violētū p̄petuū. s̄z cogit ea
volūtaria ordinarōe obfuarē legē. i. determinatū motū vt tpe eis statū
to oriāt z occidāt Hora q̄ lūa ē de se corp⁹ opacū recipēs lumē a so
le z i ea p̄te q̄ ē p̄sus solē illuminat. cū autē directe opposito sit soli sic i pleni
lunio tūc lūesuo obscurat minores stellas eo q̄ mar⁹ lumē obfuscar
min⁹. s̄z cū lūa ē i ista p̄te celi q̄ ē sol s̄z p̄igite i p̄iūctōe tūc supior ps
q̄ ē p̄sus solē. ē illuminata. z inferior ps q̄ ē p̄sus nos ē obscurata. z tūc n̄
hil videm⁹ de lūa. s̄z cū incipit elōgari a sole tūc ps elōgata incipit modū
cū apparere nobis. z tūc dicim⁹ eē nouilunū. z q̄nto pl⁹ elōgat tanto
pl⁹ apparere nobis illuminata Hora boe. d̄r solē eē frēm lūe. qz s̄m fabu
las iupit⁹ cubans cū lacona genuit ex ei⁹ duos gemellos. i. p̄be bū q̄ d̄r
sol. z dianā q̄ d̄r lūa. z sic s̄m fabulas sol ē fr lūe Hora stella q̄ de ve
spe seq̄t solē z de mane p̄cedit h̄z diuersa noia. p̄ p̄sus. Lucifer auroza
ven⁹ vesper⁹ hēspus idē. Quō autē sit possibile q̄ ea d̄r stella de vespre
seq̄t solē z de mane p̄cedat. dicūt aliq̄ h̄ n̄ p̄igite i vna z ea d̄r p̄te an
nūq̄ i diuersis. Dicūt ei q̄ i estate seq̄t solē z i h̄yeme p̄cedat. S̄z h̄ est q̄

Metru' quintu'

scilicet auctores dicentes h' ee i eode tpe ant. Alij dicunt q' mercu' & ven' sint stelle filis color' & q'ntitat' qz vna q'nt' sequit sole alia pcedit. & sic p' ee vna stella q' sequit pcedit. h' no e. Hugui. dic q' ven' e altior sole. & lo q' fm antiqs astrologos q' locauerit vener' sup sole. cu' igit' dicitur ven' & sol sit veniut ad occasu. qz ven' e altior diuti' v' in o' q' sol eade roe citius videt i mane qu' uis eque cito discurrat na citius videt sc'de. Atia res mora q' p' pinq' r'oi un' videt d'el'ent' d'eria remora q' p' pinq' h' eq'li motu in cel'ar. Sed mo' dem' astrologi lo' car' vener' sub sole

**Tua vis varium temperat annum
Ut quas boree spiritus aufert
Reuehat mitis zephirus frondes
Queq; arcturus semina vidit
Sirius altas vrat segetes
Nihil antiqua lege solutum
Linqvit proprie stationis opus**

sol eade roe citius videt i mane qu' uis eque cito discurrat na citius videt sc'de. Atia res mora q' p' pinq' r'oi un' videt d'el'ent' d'eria remora q' p' pinq' h' eq'li motu in cel'ar. Sed mo' dem' astrologi lo' car' vener' sub sole

Alij dicunt q' vna e stella q' vno tpe sequit sole. alio tpe pcedit. Et dicunt fm prolomeu' q' illa stella h'z epicyclū in e' graueretia d'ors' coz' ei'. Est aut' epicyclus circuli' puus e' ceterū e in circūferetia orb' deferentis nūc aut' est ita q' epicyclus vener' sp' e cū sole. ita q' si p'rabat linea a cetero terre p' centū epicycli veneris ad firmamētū eade linea trāsbite p' ceterū sol' v' i' mltū distabit ab' eo. cū aut' ven' ferat in circūitu epicycli al' qū erit i eade linea cū sole. al' qū pcedit. al' qū h'q'f. Itē mora sol' sup' ort' fontē facit diē. cū dies sit latio sol' sup' terrā. mora aut' sol' sub ortifōre facit noctē. & qz sol' lo' giorē facit morā tpe estiuat' super ortifōre. & breuiorē sub ortifōre. iō dies estiuales lo' giores sūt noctū in hyeme aut' sit ecōuerfo. p'pter qd' dies hyemales breuiorē sūt noctū. **Tua vis va-**
Nic boet'. p' mē dat regimē vine. puidētie mag' circa terrestria. i. cit' ea ptes ani' dī. **Q' d' tua vis i. s'rus tpat. i. ordiat variū annū. i. diuerfas ptes ani' vt mitis zephir' .i. v'etus s'nal' reuehat. i. reducat frōdes quas aufert. i. destruit spūs boree. i. fiat' boree. & tua vis tpat vt q'p. i. q'aur' q' semina vidit arctur' illa stella illas altas segetes .i. longas segetes vrat sirius. i. stella canicula tpe estiuat' & subdit. Nihil solitū. i. seget' garū antiq' lege. i. eterna lege diuine puidētie linq'it. i. derelinq'it opus p'prie statōis. i. ad qd' opandū e' statū. **Flora q' q'cuor' sūt presāni. i. ver' hyems autūnus & estas. In vere fiat' v'et' q' d'z zephirus q' collat' r'at' sauonij & qz flatus ei' est leuis. iō d'z mir' & p'ducit viridia. In hyeme & matie in pncipio viget fiat' boree q' e' v'etus collateral' a dionis e' fiat' e' fort' & frigid'. & destruit viridia v'enuādo arbores. Flora q' arcturus e' stella circa maiorē visā q' d'z videre semina q' tpe sur' ort' q' ort' cū sole tūc semiat' sic i' autūno. **Flora siri' e' stella q' alio noie d'z canic' zula. & d'z siri' a s'it' qd' e' tractus p'p' lo' gū tractū caloris. & apparet' euz sole scācro. & d'z vere segetes. i. maturare. Hora de arcuro dic' illid' o'******

Flora q' q'cuor' sūt presāni. i. ver' hyems autūnus & estas. In vere fiat' v'et' q' d'z zephirus q' collat' r'at' sauonij & qz flatus ei' est leuis. iō d'z mir' & p'ducit viridia. In hyeme & matie in pncipio viget fiat' boree q' e' v'etus collateral' a dionis e' fiat' e' fort' & frigid'. & destruit viridia v'enuādo arbores. Flora q' arcturus e' stella circa maiorē visā q' d'z videre semina q' tpe sur' ort' q' ort' cū sole tūc semiat' sic i' autūno. Flora siri' e' stella q' alio noie d'z canic' zula. & d'z siri' a s'it' qd' e' tractus p'p' lo' gū tractū caloris. & apparet' euz sole scācro. & d'z vere segetes. i. maturare. Hora de arcuro dic' illid' o'

rus i libro ebhino aretur? e sidus post caudamatoz vife positi. 7 ob
rif tpe aurinali. sz Elegen? die arctuz oziri p? idus septēbz. 7 vij klās
octobris. Itē die fido. canicla e stella 7 dī siri? q̄stius mēlibi i me
dio cēro celi ē. 7 iūcta cū sole duplicat calor ei?. 7 dīso uunt corpa et
evaporāt a q̄ stella dicūt dies canicularē in q̄b moleste s̄ purgatoz.

¶ **O**ia certo fi. In
ista **¶** hoc tangit
actus hoim n̄ regi
a vīna puidētia sz
derelictos regum/
in fortie di. o deul
tu gubnas **¶** cer
to fine. i. certo ordi
ne ad finē 7 respu/
is. i. spnis regereso
bos actus. hoim. **¶**
o rector dō tu me
rito cohiberē. i. co
erecar? cur lubrica
fortia. i. istabilis
fortia. i. istabilis
rāras vices. i. as
narōes. qz ipa p̄
mit i fontes. i. ino
cētes noxia p̄a de
bita sceleri. i. homi
scelerato. 7 p̄uēsi
mozes. i. hoies p̄
uersi i morib resu
dēt i celo solio. i. al
to loco ipi nocētes
id ē mali calcāt s̄
era colla. i. colla scōp̄ hoim iūsta vice. i. iūsta alīnā tōe q̄ sci poti? do
herēt calcare. colla nocētū q̄ ecōuerso 7 clara frus. i. hō clare p̄uit; las
ter p̄ dita. i. absco dita obscur; tenebris. i. ab hoib vicio q̄bscuratis za
stus hō tult. i. sultulic crimē iniq̄ hois. 7 p̄uria nil nocēt ipis iniq̄s no
fraus cōpta. i. ornata mēdaciū colore. i. falsa apparetia nocēt ipis. sz cur
p̄uis libuit vri virib. i. exercere vires q̄s p̄uos metuūt inumeri ppli. i. **¶**
vlgares tūc ipi gaudēt ub dēre. **¶** **S**upplāre sūmos reges. i. bonos 7 sa
pientes q̄z ē regere 7 alios gubnare. Itē dō oia gubnar certo fine. qz dī
cit p̄mētator. x. meta. **¶** **D**e? ē mētura opum 7 regla 7 ifallabilis vep me
trū 7 p̄mētator dī p̄mo celi 7 iudi. **¶** **E**ntra vīna uos gubnar 7 regūt in
nob sūt q̄si finis. Itē illō qd ē sapiētissim? eo q̄ sapia a deo p̄cessit. **¶** **I**n scriptura **¶** **I**f
sapia a dō. **¶** **H**o. boe. vider i mō bonos dep̄mi 7 malos exaltari cū nā
potius fieri ecōuerso. **¶** **I**ō tibi videbat q̄ acc? 7 oparōes hoiz n̄ regerēt
a dō. sz magis a fortia q̄ hūc humiliat 7 hūc exaltat iō boe. **¶** **D**o p̄grif.
¶ **E**ntra m̄fas. **¶** **D**ic boen? rogar. vt dō regat actus hoim. 7 hoies sic?

git celū di. D q̄s ds es tu q̄ nectis. i. p̄lū gis federa. i. p̄cordias rez re
spice misera! fr̄as i. boies i fr̄is bitātes nos ei boies n̄ sum? r̄l' ps s̄z val
de nobil' r̄āi ogis. i. mōi nos q̄rimur. i. p̄curimur salo. i. mari. z amari

O tam miseras respice terras
Quisquis rerum federa nectis
O peris tanti pars non vilis
Homines quatimur fortune salo
Rapidus rector cōprime fluctus
Et quo celum regis immensum
Firma stabiles federe terras

Prosa q̄nta primi libri

Ec vbi cōtinuato dolore dela-
traui. illa vultu placido. nihil
q̄ meis q̄stib' mota. **L**ū te inq̄t
mestū lacrimātēq̄ vidisset illic mi-
ser exulem q̄ cognoui **S**z q̄ lōgin-
quū esset exiliū. nisi tua p̄didisset ōro
nesciebā **S**z tu q̄ p̄cul a p̄riā n̄ q̄de
pulsus es s̄z aberrasti **A**t site pulsū
existiari inquis. te poti' ip̄e pepul-
isti **M**ā id q̄dez de te nūq̄ cuiq̄z p̄has
fuisse. **S**i em̄ cui' orundus sis p̄rie
reminiscaris non vti atheniensium
quondā multitudinis ip̄erio regis

uar' nūci aduersitate dep̄mis. **P**rofa q̄nta p̄mi libri. **H**ec vbi. hic
capie q̄nta prosa p̄ p̄mi i q̄ boeti' oñdit quō p̄bia se habuit ad q̄rimo-
niā. z q̄d ex ea cognouit. scōp̄phia q̄dā diera boe. irōnabilia quip̄e
dit. tercō sub hūitate recolligit ea q̄ ip̄m boe. p̄tur b̄at. q̄rro p̄bia dar
mo dū medēdū ip̄m boe. Scōa ibi. Itaq̄z nō tā. Terc a ibi. **E**trū q̄
dē de. Quarta. b. **S**i q̄m in p̄bia bus. **D**icit p̄mo. Postq̄ ego boe
nus delatraui. i. p̄rdem locutus sum sup. hec p̄dicta cōtinuato do-
lore. i. alii dua p̄tur barōe illa sup. p̄bia placido vultu n̄ b. l. mora. i. ira-
ra meis q̄stibus. i. de m̄ctis querimonijs. inq̄t. i. p̄uit. **L**ū id est quā lo-

tudie fortūe. iō tu
ds p̄p̄me. i. restrin-
ge rapidos fluctus
id ē magnoe p̄e-
tus fortūe. z co r
gere. i. regumie q̄ re-
gis imensū celū r̄a
frima. id ē roborā
stabilis fr̄as. i. bo-
mies stabiles i ter-
ra q̄ Hora boe. de
boies n̄ ē v̄lē p̄ez
mōi. q̄ scribit i. p̄-
lo. l. de pomo ari.
Hōlē dignissima cre-
aturā. s̄tudo oī-
um ad imaginē di-
facit. i. s̄rōdō aā
q̄mō aia uenit
cū oīb' creatur'. cū
angel' irelligendo.
cū bz̄yris i sentien-
do. cū pl̄atis i ve-
girādo. cū la p̄dī-
bus i cēndo. Hora
boe. p̄par fortunā
salo. i. mari. sic em̄
nauis v̄ndis marī
nis iactat in alēz
nūc z nūci p̄fūdū
sic hō p̄ fortunam
nūc i p̄sp̄itate le-

Prima pars

Prima prosa

Liber primus

ego vidissem te boetium mestum. i. tristē. qz p z lachrymantē. i. sentē. illico
id ē statim cognoui te miserū qz p z exulē. i. patientē exiliū. s. z longinquū
id est. remorū eēt illud exiliū ego nesciebā. i. ignorabā nisi tua orō. i. ser-
mo mihi p didisset. i. reuclasset z tu sup. boetij qdē p certē nō es pulsus
qz p dēul. i. valde remota patria. i. iudicio rōnis s. z aberrasti. i. deul-

fontem
cisti. atqz p et si te
maius. i. mag. vis
existimari pulsū a
patria poti⁹. s. ple-
tu ipse pepulisti te
boetium. nā p qz q/
dē p certe. i. sup. te
repellere a p̄tia nū-
qz fuis s. fas. i. licitū
cui⁹ sup homi-
Si em̄ remiseris
id ē. recorderis cui
patrie. de q̄ p̄tia
sis orūdus. i. nat⁹
nō vti p sic sup. Ci-
uitas archientium
quondā regit im-
pio. i. ex p̄cepto m̄-
titudinis. i. multoz rectoz. s. qdē grecū qd em̄ valer in latino. s. vnus est
dñs z vnus rex z vnus p̄nceps q̄ letat. i. gaudet de frequentia. i. de frequē-
ti inhabitatōe ciuiū. i. in illa. z nō de pulsione cuius regi agi. i. duct
frenis. i. p̄ceptis. atqz p z obrepere. i. obedire. iusticie sūma est libertas.
An p nūqd ignoras illā antiquissimā legē. i. statutū tue ciuitatis. i. res-
cre rōnis. q̄ sancitū est ius nō esse. i. ad eam nō pertinere exulare. i. exilij
pati quisquis. i. q̄cūqz maluerit. i. optauerit fundare. i. locare in ea z ut
tate sedem id est habitatiōem suā nā pro qz q̄ p̄ncip. i. p̄prehendit vallo
ac munimine ei⁹ sup. ciuitatis nullus met⁹. i. timor est illi v̄t mereat esse
exul. at p z q̄squis desiderit. i. cessauerit velle inhabitare eā ciuitatē p̄ter-
desinit esse mereri. i. meritū p̄sequi. ¶ Nota q̄ delatrare p̄p̄riē est canis
In p̄posito aut̄ delatrare est v̄gentē dolore z rōem lequi. z sic boet⁹
q̄ dixit actus hoim nō regi a dō rōez loquebat. q̄ dicit se delatrasse.
No. nō ē hois sapiētis moueri et bis q̄ dicunt ab insipientē rōnez.
sed magis debet in sapientē instruere z solari. q̄ p̄bia nō fuit mora et
q̄stus boetij sed magis ip̄m solabat. Nota p̄bia cognouit boetium esse
miserū et exulē. Dicit est ille cui⁹ anim⁹ sequit mutatoz rex. r̄galium

miser

Prosa quinta

tra q̄ extollit in prosperis & dep̄mit in aduersis. Exul in p̄posito est ille
nō q̄ mutat regionē. s; qui agit p̄roem. ¶ Nota q̄ p̄ lacrymas p̄r cog
gnosca q̄ ratio hominis sit turbata. s; quātū turbata sit non ḡnoscat nisi
sermone dolētis. ¶ dicit p̄bia lacrymis cognouit re esse exulē. s; quātū
esset exiliū nesciebat. nisi tūc oīz̄ mibi p̄didisset. ¶ Nota ille pulsus est a

Itaq̄ nō tā me loci hui⁹ q̄ tua fa
cies mouet. Nec bibliothecae potius
cōptos eboze ac vitro pietes q̄ tue
mētis sedē req̄ro. In qua nō libros
sed id quod libris p̄eciū facit libro
rū quōdā meoz̄ sentētias collocaui

minū a deo regit nō putabar. ¶ Nota de patria hominis q̄ est recta ra
tio loquit̄ Sen. in de remedijs fortunitis. dicit. Patria est vbi cūq̄ hō
bñ est. illud q̄ bñ est in hōie nō in loco est. in hōis. in quā p̄reest si sa
piens est nō peregrinat si stultus exulat. ¶ Nota a patria rōnis nullus
boetiū expulsi nisi ip̄e seip̄m. qz boetius nō ex alieno impetu sed p̄prio
defectu t̄minos & limites rōnis exiuit. No. ciuitas adueniensū regebat
impio multitudinis P̄rio em̄ regebat̄ reges. postea succedere t̄p̄e p̄nci
pes. tandē p̄ regimie eius singlis aīis d̄gebant. xxx viij. sapiētes s; pa
tria rōnis t̄m vno p̄nciperegit. i. deo q̄ est regula recte rationis. Nota
q̄ hō d̄z oriū dus a patria rōnis in quātū aīa ei⁹ intellectiua q̄ v̄it rōne
a deo orit̄. ¶ Nota in t̄m hō manet in patria rōnis in q̄rū deo subijcit
legi v̄lne. & qz deus in subiectōe suoz̄ delectat. s; letat in multitudine ci
uium & nō in expulsiōe eoz̄. Repl̄it̄ aut̄ aliq̄s a p̄ria rōnis deo rebel
lando et a recta rōne recedendo. ¶ Nota q̄ obr̄pat se deo ille est sūme li
ber. qz in q̄rū aliq̄s agit f̄m rōem rectā in t̄m est liber. s; obr̄pare se d̄
hō maxie agit f̄m rōem. ¶ tal̄ maxie liber ē. ¶ Uñ Sen. l. ij. ep̄la d̄c. que
ris q̄ sit libertas. Libertas p̄a est nisi rei p̄er q̄ deo f̄uire. eq̄n̄m̄iter. p̄
spera & aduersa ferre & fortunā in equū ducere. Nota q̄ a ciuitate rō
nis null⁹ exulat nisi p̄ affectiōē r̄paliū. cū aut̄ affectio est volūtaria &
iō sola volūtate aliq̄s exulat a tali ciuitate. Et qz tal̄ affectio n̄ p̄r hō
na inē occupare q̄ diu ē iſtra terminos recte rōnis. & iō d̄c p̄bia. Nā q̄ val
lo ei⁹ r̄c. Itaq̄ nō tā. Sic p̄bia q̄ d̄ d̄icta irrōnabilia boetiū p̄sper
dit d̄icēs. Et q̄ aberrasti a p̄ria rōnis. itaq̄ p̄ ḡn̄ tā. i. n̄ t̄m facies. i. d̄
sposito h⁹ loci. i. exiliū q̄. i. p̄ tua facies. i. interior dispositio mentis
tue mouet. i. p̄urbat me p̄biam q̄ defecta ē in a. i. iustitate fortūe. Et qz
sup̄ius p̄quest⁹ fuit de carētia bibliothecae libroz̄ istā carētia quip̄des

Nota p̄ro

Prosā quinta

phīa dicit. Ne ego phīa req̄ro. i. iustigo pietes bibliothecae cōpros. id ē ornatos eboze. i. ossibz elephantū. ac p̄ etiā vitro. i. gemis p̄ciositate quā id ē in quātū sup. ego req̄ro sedē. i. trāq̄litate tue mētis. in qua mēre col locauit. i. nō posuit libros. s̄z id. i. illud qd̄ fac̄ p̄ciū. i. p̄ciositate libros. i. suas meoz libroz. ¶ Nota q̄ boeti⁹ sup̄. p̄querēdo de statu suo solum

Et tu qd̄ de tuis in cōe bonū meritis vera qd̄. s̄z pro multitudine gestoz tibi pauca dixisti. De obiectoz qd̄ est tibi vel honestate v̄l falsitate cūctis nota memorasti. de scelerib⁹ fraudibusq̄ delatoz recte tu qd̄ dem strictūq̄ attingēdū putasti q̄ ea meli⁹ vberiusq̄ recognōscētis ora vulgore celebrent. Inrepuisti etiā vebemēter iniusti factū senatus de nostra etiā criminatōne doluisti. A se quoq̄ opinionis dāna fleuisti. Proximo v̄o aduersus fortunā dolor incanduit. p̄questusq̄ nō equa meritis p̄mia cōpēsasti. In extremo mu se seuētis vt vtiq̄ celū tras quoq̄

deplanxit in comoda corpalia nō curas deiectionez ai sui. Un̄ phīa s̄z solū deplangit ai sui deiectionē et in comoda corpalia p̄uipendit qz sup̄ ut quarra p̄sa dicit boeti⁹. Nūqd̄ nō mouet re facies huius loci. S̄o phīa s̄z sibi rīdens dicit m̄l ro plus moueor p̄pter ai tui deiectionē q̄ p̄pter locū et ilij in q̄ existis. Nō em̄ fortis in aio oi loco v̄t p̄ patria. Un̄ Quindius i li. d̄ fastz. Qd̄ solū forei patria est vt piscibus eqz. 7 qz etiāz p̄quest⁹ fuit s̄ bibliotheca rīder p̄t

lo sophia q̄ ip̄a potius deplāgat suas libroz q̄s obliuionē p̄d dicit̄ carentiā bibliothecae 7 libroz. ¶ Et tu qd̄ dem. In phīa sub breuitate res colligit q̄ boetiū p̄urbaturū dicit. Et tu boeti dixisti p̄a de tuis meritis. i. factis in cōe bonū 7 p̄pter oīum hoīm vtilitatem s̄z sup̄ dixisti pauca sup̄. bñficia tibi euenisse p̄ multitudine gestoz. i. factoz tuoz 7 tu memorasti. i. recitasti nota. i. manifesta cūctis hoīb⁹. de honestate. i. de saluatione senat⁹ vel falsitate. i. p̄p̄latōe falsaz literaz. obiectiozū. id est ip̄tatoz tibi. quidē p̄ certe. tu strictū putasti. i. existimasti attingendū sup̄. esse recte. i. rōnabilē. de scelerib⁹. i. de vicijs. qz p̄ et fraudib⁹. id est deceptionib⁹ delatoz. i. accusantiū q̄ ea. i. oīa ista celebrent. i. memorant meli⁹ qz p̄ 7 vber⁹. i. copiosius. ore. i. p̄mone vulgi recognofcentis id ē memoratis. oīa etiā tu boeti inrepuisti vebemēter. i. fortiter factū. i.

Libri primus

opius iniusti scarnus sup. torti. 2 tu etiā voluisti de nra criminatōe id ē
vicioperatōe. 2 etiā tu fleuisti. i. desleuisti dāna. i. crimia lese opmōis. i.
inaculare fame tue. Postremo. i. vltimo. dolor incā dicit a diuersus for
tunā. i. Fortunā q̄ p et sup. nō boeti conq̄stus es nō cōpensari. i. t. bul
equa. i. digna p̄mia meritis. i. p meritis in extremo. i. in fine seuenti. mu
se. i. furientis meri

tu posuisti. i. dedi
sti vota id ē p̄ces q̄
ea par sup. vine p
uidēte regeter ter
ras. i. boies terre
nos vāq̄ p sic re
git celū. ¶ Flora q̄
ita oia fuerūt cau
sa pturbati ois mē
tis boeti 2 pertra
ctant ea in q̄tra. p
sa 2 in fine meri.
¶ Stelliferi condi.
¶ S; qm̄. h p̄bia
dar modū meden
di ipsum boetium
dicens. Sed quo
niā plimus tamul
e. i. valde magna
militudo affectū
id ē passionū incu

par regeter vota posuisti. Sed qm̄
plurim' tibi affectū tumult' inco
buit diuersumq̄ te dolor ira meror
distrabūt. vti nūc mētis es. nōdū te
validiora remedia p̄tīgūt. Itaq̄ le
niorib' paulisq̄ ytemur vt q̄ i tumo
rem pturbatōib' influētib' indurue
rūt at acrioris vim medicamig re
cipiendā tactu blādiorē molescant

Abetrum sextū primi libri

Ulm p̄bebi radijs graue

Lancri sidus inestuat

Tum qui larga negantibus

Sulcis semina credidit

buit. i. insitit tibi 2 dolor ira 2 meror. i. tristitia] distrabūt te diuersū. i.
ad diuersa sup. id. vti p̄ sic nūc mētis es nōdū p̄tīgūt. i. respiciūt te vas
lidiora medicamēta. itaq̄ nos ytemur paulisq̄. i. modicū leuiorib' sup
ple remedijs vt ea q̄ induruerūt. i. indurauerunt in tumorē id ē in flaturā
pturbatiōib' id est tristitijs animi. influētib'. i. euenientib' 2 vt illa
molescant. i. mollia fiant blandiore tactu id est leuori medicina ad re
cipiendā vi acrioris. i. fortior' medicamig. ¶ Flora q̄ hoc. fuit distract'
multitudine affectionū. i. ira polozē 2 merore. Nā ira trahit hominem
ad vin. i. crā. dolor ad desperationē. meror ad totius mentis aggraua
tōem. ideo dicit philosophi a q̄ sua pertrubatio iam nō possit sustinere
fortiora remedia. sed velit sibi adhibere leuia vt per talia preparatus et
dispositus consequenter possit percipere remedia acriora

Ulm p̄bebi radijs graue. Hic incipit sextum metrum hui' pri
mi quod h̄ metrum galiconitū ab innocentore. coranbicū a pede p̄
dūnant ē at corāb' p̄s q̄tā ex p̄ma 2 vltia lōga 2 duab' medijs huius

Liber primus

Uñ p̄mus pes h̄ metri est spondeus. sc̄ds corian d̄. t̄rcius p̄tr̄sch̄
q̄ ē pes p̄st̄s ex duabz breuibz. z loco ei⁹ aliqñ ponit̄ iambo q̄ p̄stat ex p̄
ma breui z vltia lōga. In h̄ metro p̄bia p̄bat dictū suū p̄ exēpla. Di
cit ei⁹ boetio p̄ nūc nō p̄uenirent remedia fortia. s; alio tpe. p̄bat ḡ
oia red̄rāt tps determinatū z si fiāt extra suū n̄ p̄perāt. z h̄ p̄bat trib⁹
exēplis. sc̄do tāḡe

t̄ga nō p̄misceri q̄
deus distingit. ibi.

Signat t̄ga. Di

mū exēplū est de

semie. qd̄ si semina

tur n̄ debito tpe n̄

p̄fert fructū. Et si

q̄s seminat̄ in iu

lio vel in augusto.

vñ dicit sic in littera

Lū p̄ qñ q̄ue sidus

cācri ill⁹ signi me

stnat. i. tardescit ra

d̄q̄s p̄bebi. i. sol̄rē

i. in illo tpe q̄ credi

dit. i. p̄misit larga

semia. i. copiosa se

mia. sulcis. i. cauernis t̄rte negātibz sup. sp̄e messis tal̄ elusus. i. frustra

tus. fide. i. b̄nficio cereis. i. de frugū pergat. i. accedat ad arbores quer

nas. i. queratū. z vescat fr̄ctibz eoz. Tūc p̄dit sc̄dm exēplū de floribz

q̄s h̄o frustra querit tpe byemali. cū tps eoz sit in vere. Uñ dicit in l̄ra.

Tu lectur⁹. i. collectur⁹ violas tales flores. nūq̄ peras. i. acerbis pur

pureū nem⁹. i. floridā siluā. cū. i. qñ cāpus stridēs. i. isonās cāp⁹ ihoz

mit. i. horribiliter apparuit seuis aq̄lonibz. i. crudelibz vētis byemalibz

Tūc p̄dit t̄rciū exēplū. z ē de viuis q̄ mature sūt i autūno z iō frustra

querāt tpe p̄nalt vñ dicit l̄ra. si libeat frui viuis n̄ querat auida. i. cupida

manu strigere p̄nos palmites. i. p̄nalt vires. qz bach⁹ de⁹ vini. poti⁹

p̄tulit sua munera. i. vuas autūno. i. tpe autūnali. ¶ Hora q̄ sid⁹ cācri

d̄z graue. qz sole ex̄t̄e in cācro hoies quānt̄ nimio calore q̄ tpe n̄ ē sem̄

nādū. qz ab h̄ q̄ semē dualescat rec̄it̄ hum⁹ z q̄ calore sol̄ seruido tpe re

foluit z enaporat. Hora fm̄ fabulas cū pluto rapuerat p̄serpinā ma

ter ei⁹ ceres q̄res ip̄am i terris z n̄ iuent̄s denegauit boibz b̄nficiū fru

gū r̄choies p̄gebāt ad arbores q̄rcū z comedebāt gl̄ades. z sic loquit̄

p̄bia in l̄ra. Hora de h̄ q̄ dicit stridēs dicit hugui. q̄ strideo des. vel

stridio dis. est fortiter sonare vel dentes p̄cutere vel stridere.

Elusus cereis fide

Quernas pergat ad arbores

Punq̄ purpureum nemus

Lecturus violas petas

Lum seuis aquilonibus

Stridens campus inhorruit

Nec queras auida manu

Ternos stringere palmites

Quis si libeat frui

Autumno potius sua

Bachus munera contulit

Prosa sexta

Signat tpa p prijs. Hic on die p hia tpa nō pmisceri q̄ de^o distinxit vt
cens. De^o signat. i. ornat tpa aprās ea p prijs officijs nec ipse de^o parit
misceri vices. i. alternatōes tpm ita q̄ tps vni officio deputatū p uenta e
alteri q̄s vices tpm ipse coercuit. i. distinxit & addit sic querēs aliq̄ tpe n̄
debito frustra in q̄redo. sic nō qd̄ deserit certū ordinē p̄cipiti. i. festia

Signat tempora proprijs

Aptans officijs deus

Nec quas ipse coercuit

Misceri patitur vices

Sic quod precipiti via

Certum deserit ordinem

Letus non habet exitus

Prosa sexta primi libri.

Rimū igit̄ pateris ne me pau-
culis rogatōib⁹ statū tuē mētis
attingere atq̄ temptare. vt qui mo-
dus sit tue curationis intelligā. B.
Tu vero arbitratur inquam tuo que
voles vt responsurum rogata. P.

est obseruā dū. Vñ po eta. Est ordō sūma limes sapientis in arte. Ergo
dic̄ p hia qd̄ p̄cipiti via. Hora oē agēs in agendōs p̄stituerē sibi bo-
nū finē q̄ ratiōe finis agēs meret̄ & rōne mali finis demeret̄. Vñ po eta
nō dat̄ ex t̄m̄plo bona post p̄mordia merces. Eō gr̄na s̄ rect^o p̄mia s̄
nis habet. Tū igit̄ inordinatio impedit bonitatem finis. iō vicia da est.

Rimū igit̄ pateris. Nec est sexta & Prosa sexta p̄mi libri.
vltia prosa hui⁹ p̄mi i q̄ p hia inq̄rit causā radicāle i firmicatis
boerij et q̄busdā i interrogatōib⁹. Et p̄mo p hia caprat bñuolēt^o
am boerij. sc̄do ponit suas i terro. p̄rōes ibi. Tū illa. dic̄ p̄mo O boe-
ri añq̄ adhibeā tibi remedia. ne p̄ nūqd̄ pateris. i. admittis me p hiaz
p̄mū paucul^o rogatōib⁹ i. i terrogatōib⁹ attingere p̄ cognitōez atq̄ tēpra-
re. i. rimari statū. i. dispositōem tue mētis. vt intelligā. i. cognoscam q̄ sit
mod⁹ que curatōis. i. sanatōis p̄o. p̄ s̄. ego boerij i q̄. i. dixi tu philoso-
uij f

via illud nō h̄z le-
ros exitus. i. p̄spez
euentuz sic a simlī
p hia relicto debis
to emistrā. bo-
erio fortem medici
nā. nō fuiss̄ p̄spez
rata in medicādo
ip̄m. Hora q̄s
debitū ordinē res
p̄seruant in suo esse
et in sui natura. et
qd̄ deficit ab ordīe
etiā deficit ab esse.
Vñ boerij q̄ro-
but⁹ secūda prosa.
Est em̄ qd̄ retinet
ordinē suatq̄ na-
turā. qd̄ vero ab h̄
deficit esse qd̄ i sua
natura sitū ē dere-
linq̄ p̄pter qd̄ debi-
tus ordō in om̄ib⁹

Liber primus

rogato. i. interrogato. tuo arbitrari. i. fm'ua voluntate q' voles vt pro
sic rursurum. i. volente rñder e. ¶ Nota q' phia more boni medici n' solū
seruat eas sp'olous p' signa extrinseca sic medici p' vrinā z pulsū. qz hec si
gna quicq' fellūt. s'z etiā scrutat eas dolens boerū p' rñsionē ad q'stiones
z p'mo caprat ei' bñuolentiā sed dēdo ip'si. attētū p' h' q' d'r paucal' roga
tionē. ¶ Nota q'

infirmi hñt natu/
ralē ipotentā ali/
quid patiendi. Et
facili' p'ri banē. nō
soll' p' alt'as rñter/
regationes. sed ex
vna sola. Volens
p' phia mouer pau
cas q'stiones boe/
cio ifirmo p'mo ca/
prat ei' bñuolentiā

Tū illa. Hic phi/
losophia fac' itero
gatoel' sedo cas to
rius ifirmat'is q'
rñsionib' boerū res
colligit. tertio ostē
dit ipm curabilem
esse d'ando modū
pcedēdi circa cura
ratōem ei'. Secūda
ibi Quare plet
missime. tertia ibi.
Exspirat' acto
Duo phia querit

de mūdi gubernatōe. sedo de circūstātijs gubernationis ibi. Sed dic
mibi. Abne diuidit. qz phia q'rit. sedo boe. rñder. tertio phia eius rñ
sionē approbat. dices q'. D' boerū puras hñc mūdū agi. i. regi temera
rijs. qz p' z fortunis casib'. i. euētib'. an. nūqd tu credis nullū regimen
ratōnis. i. prudentie vine i esse ei' mōdo. Ego boe. inq'. i. dixi atq'. i. certe
nō estimaueri. i. putaueri vllō mō vt tā certa sup. etiā moueant. i. regā
tur fortu. ra temeritate. i. improu. ¶ Multicū. s'z scio deū conditorē. id est
creatorē. p'ndere suo operi. i. sue creationi. nec dies fuerit vnq'. i. aliq' rē
pore q'd es depellat. i. remoueat me boerū ab hac veritate inie iam di
ces. Tunc phia approbās ei' rñsionē dices. Phia inq'. i. dixi ita est.
nā tu cecinisti. i. dixisti etiā illud pauloante. i. in q'nto metro hui' p'mi.
qz p' et tu deplorasti. i. deplaurasti. tū. i. solū mō; pos boies esse exortes

Prosa sexta

Id est carceres vel non principes. vine curtid est vine prudentie. nāq; p qz
eu nihil mouebare id est dubitasti de ceteris sup. creaturis quin re. erēt
ratione sup. prudentie dei. aūc p sed pape est interiectio admirātils ego
admiror vehementer q tu locutus id est positus in tā salubri snia. i. egrotet
langues verū p sed nos pferremur alti. i. p fundi? ego nescio qd id est
aliqd sup. sit illud qd ego puecto. i. opinor abesse tibi boetio. ¶ Hora q

S; dic mihi qm̄ a deo regi mūdū nō
ambigis qb? etiā gubernacul' regat
aduertis. **B.** Vix inq; rogatōis tue
sententiā nosco nedum ad inquisita
respondere queam. **P.** Num me in-
quit fefelli abesse aliqd p qd velut
hiante valli robore in animū tuum
perturbationuz morbus irrepserit

infirmas boe. p/
tum fuit ex inordi-
nata affectione. in
quantū enī boeti?
doluī de regalium
reruz amissione. et
p̄m fuit ex falsa es-
timatione quātū
ad duo. Estima-
bat em̄ malos ho-
mines esse felices
et potentes. secun-
do. Estima bat ho-
mines nō regia di-
uina prouidentia. ergo philosophia inq̄rit causam radicalem p̄pter quā
boetius incidit in istas incomoditates. 2 qz ra dixi totius morbi fuit ig-
nancia diuine gubernatōis quantū ad homines. ideo p̄io q̄rit de mū-
di gubernatione. ¶ Hora q; boetius innuit duas rationes q; mundus
regat a deo. p̄mā ibi. Tam certa. que talis est. Ea que sunt certa et de-
terminata nō regunt a casu 2 a fortuna. cū regunt talia sit incertū. S; en-
tia huius mundi sunt certa. qz a certis causis producta. Secundā ra-
tionē innuit ibi. Verū op̄i suo. que talis ē. Causatū regit a sua causa.
sed deus est causa mundi. cū ab ipso dependeat celū et tota natura et
go 2c. ¶ Hora p̄ha rationabiliter mirat q; boetius credens mūdū re-
gi a deo putabat homines nō regi ad ip̄o: qz posset philosophia sic ar-
guere. deus regit mūdū s̄m re boetiū. sed homines sunt principal' ps
mundi sicut prius dixisti in metro operis tanti ps nō vili. ergo homi-
nes regunt a deo. ¶ Sed dic mihi. Hic philosophia querit de circum-
stantijs gubernationis mundi. sc̄do qz res gubernate dirigunt in suuz
finem. ideo secundo querit de fine rerū. 2 qz gubernatio dei s̄m dei veri-
tatem etiam est circa homines id est. Sc̄o querit de cognitione hominis
sc̄ba ibi. Sed dic mihi. tertia ibi. S; h; quoq; Primo dicit. ¶ boeti-
us dicit mihi philosophie quomōdō nō ambigis id non dubitas mūdū re-
gi id est gubernari a deo. Etiā nūqd aduertis. id est cognoscis quibz
gubernacul' mūdū regat. Ego boeti? inq; .i. dixi vix nosco sniam. i. i/
tellectū tue rogatōis. i. interrogatōis nedū. i. ad huc nō qam. i. nō possū iudic

Liber primus

ad inq̄sita. i. ad interrogata sup̄ phia inq̄s. i. dixit n̄ se scellit. i. decipit me
sup̄ phiaz abesse. i. deficere tibi aliqd̄ q̄s velut h̄ste. i. parēte robore. i.
firmitate vall. i. monitōis moribz p̄urbationū irrepserit. i. subintrave
rit in tuū aim. q. d. nūq̄d ei verū fuerit q̄s p̄dixi tibi aliqd̄ abesse p̄ q̄s
abesse siue p̄ que defectū dolor intravit tē sic aptū ostiū. Nota q̄de
nō regit mūdū ali
bus gubernacul. **S**z dic mihi. memisti ne q̄s sit reruz
trifecis. qz sic n̄ eēt
p̄ se sufficiētissim?
sz regit ipm̄ sua po
tētia q̄ attribuit pa
tri sua sapia que at
tribuit filio. sua pi
etate z q̄ attribuit
sp̄sctō z de h̄ pas
tebit in scdo huius
¶ Hora q̄ illō q̄d
aliq̄s h̄o vir itelli
git aliq̄ mō itelli
git lz en̄ difficilis
re. et h̄ q̄ boetius
de se vir itelli gere i
rogatiōez philo. i.
nūc se aliq̄ mō itelli gere tū cū difficultate p̄pter dolorē opprimētē rōez
z h̄o r̄ndere n̄ potuit. ¶ Hora q̄n robur vall. i. munitōis h̄ar aliq̄
rupturā i eo factā tūc h̄o es i grediū munitōem. Sic a fili q̄n muni
tōis q̄ anūm? manū tanq̄ vallo h̄ar p̄p̄ defectū aliq̄ r̄gnitōis
tūc necessario p̄urbationē affectū subitāt aim. ¶ Sz dic. Dic philo
so. q̄rit de r̄gnitōe finis rez di. Dic mihi ne. an memisti. i. recordar̄ q̄s
sit finis rerū sup̄. oim. ve p̄ vl̄ q̄. i. ad que finē itētio totū nature. ten dac
i. laborer. ego boe. inq̄s. i. dixi. audierā sup̄. oli. sz meoz. i. p̄urbatō h̄
beraut. i. obscuravit memoriā. i. intellectū. Atq̄ p̄certo scis vñ cūcta. i.
oia entia p̄cesserunt. i. p̄ncipiū suū habuerit ego boe. inq̄s. i. dixi noui q̄s
p̄ r̄ndi deū eē sup̄. p̄ncipiū oim rez. Et d̄t philo. z q̄d. i. quō p̄ fieri h̄
cognitō. i. noto p̄ncipio. i. oim rez ignozes. i. ne cias q̄s sit finis rez sup̄
ple oim. verū p̄ sz h̄ mozes p̄urbatōnū sūz z ea valētia. i. vigor vel po
tēstas p̄urbationū ē vt q̄dē. i. certe possit mouere hominē loco. i. a sta
bilitate p̄fecte cognitōis aut. p̄ sz n̄ possit euellere sup̄. radicit? q̄ p̄ rez
erpare. i. eradicare sibi totū. ¶ Hora philo. r̄onabilr̄ q̄rit boe. an cogno
scat finē oim rez. qz finē ē cā. i. z optumū c? ḡa alia sūt. p̄p̄ q̄d. i. ḡa
to sine nihil p̄fēe r̄gnozes. i. q̄s ad finē. nā s̄m exigētā finis ceta mo
derat. Hora q̄n p̄ncipiū z finē coicidūt i vñ sic i curlo iō ē p̄ncipiū et:

Prosa sexta

Amis tunc videt mirabile qd tunc principiu cognoscit et finis Greg. cu qd deus
sit principiu et finis oiu rez eognito ipso sub rōe principij vñ etiā cognoscat
sub rōe finis. qd ar deus sit principiu oiu pz. qz ab ipso derivatū ē in glis
eē et vivere. pmo celi et mōi. qd ar sit finis oiu pz. qz gra ei⁹ oia fiūt et a d
ipm ordinaf. nā i rebz pstantibz ar re et natura sq vilius ē ppter melius

Sz hoc quoqz rñdeas veli hoiez ne
te eē meministi. **B.** Quid ni in quaz
meminerim. **P.** Quid igit homo sit
poteris ne proferre. **B.** hoc cine in-
terrogas an esse me scia rōnale aia
atqz mortale. **Scio** et id me eē pfitcor.
P. et illa. **Nihil** ne te aliud eē novisti.
B. **Nihil.** **P.** Jam scio in qd morbi
tui aliā vel maximā cām qd ipse sis
nosse desisti. **Quare** plenissime vel

fantasia bōi vñ mali sñm Eustachij. ij. et bi. Et hi sūt mores passionuz:
que pñt hoiez mouere a stabilitate rōnis. sz totali ipm n pñt euellat ab
oi cognōe. Sz h qz. Dic phia fac aliā interrogatōez de cognōne
hūane nature di. Sz ego etiā veli q tu rñdeas. i. rñsu; des. h. u. ad h ne
p nūq d tu meministi. i. scis te eē hoiez. ego boe in q. i. dixi qd. i. ppter qd
ni. i. nisi meministi. i. scueri. et querit vlteri⁹ pñia. Fgit ne. i. nūq d poteris
pferre. i. qd sit hō. i. diffinitōez hois. rñdet boe. nūq d phia tu iterrogas
hoc cō. i. h an. i. vry scio me eē rōnale. atqz p. z mortale aial ego boeri⁹
scio et pfitcor. i. fateor me eē. i. sup. aial rōnale et mortale. et illa sup. phia
dixit ne p nūq d nihil novisti te eē aliud q aial rōnale mortale. diē boeri
us nihil sup. phia in qd. i. dixit. iā ego scio aliā cām sup. quā i gñantiā di
uine puidēt. vel maximā cām tui morbi. tu desisti. i. cessasti. nosse id ē
noscere qd sit. Nota lz hō sit mortal sñm corpus. n tñ sñm aiaz intel
lectiua qd ē dignior qz hois. Et qz boe. dixit se eē nihil aliud q aial rō
nale et mortale. iō n qsiuit nisi bona mortalia de qz bonoz amissōe do
luit nō curās pte imortale. et aiaz rō. cui⁹ debuit appetere bona imort
talia. iō phia dicit q boeri⁹ se nō nouerit. Nota q cā. maria morbi ho
minis ē scipm ignorare. qz diē boerius scōi hui⁹. pfa qnta. Qz cōditio
hūane nature est cū se cognoscat q ceteras res excellat. Lū autē nosse se
desierit eadē natura infra bestias redigat. nā ceteris aianibz sese. i gñat
re naturaliter est. hoibz sō vicio venit. Et diē Tenisti sup de aia-

ds ar ē optimo co
rū q i natura sunt
Et phio merba.
Nota lz pñt bari
aliqle cognōez ha
beat. qz. nō pñt u
tur ne pñt eē pñt
scat. Lz h boerius
aliqiter cognoue
re deū eē principiu
rez. tñ qz turbatū
fuit pñt eē natura;
hō principij nō pñt
uit. iō i gñatū ipm
eē sñm rez. Nota q
passio ē mor⁹ pri
cile appetitue sub

Liber primus

Quid turpius anime eum sit aliorum ignorantia quam suam? est ignara, alia
seipam ignorans quod de aliis fida putabit cognoscitua, q. d. nullo modo.
Quare plenissime. Hic phia ex dictis boetii recolligit oes casus totius in
firmitatis eius dicens. quare igitur ego phia inveni plenissime. i. perfectissime ratio
nem. i. cum tue egritudinis. i. firmitatis. vel inveni aditum. i. accessum reced
entis de sospitatis
t. recuperanda de san
tatis tue quod decla
rat. Nam per quod quoniam tu
pfinderis. i. p. sus
es Oblivione est est
gratia tui ipsi? tu
doluisti esse exulem
per expoliatum. i. pri
uatum propriis bonis
id est diuitijs. quoniam per
quod tu ignoras. id est
nescis quod sit finis re
rum omnium. tu arbit
raris. i. putas ne
quam. id est malos quod
quod per nepharos. i.
miles homines esse po
tentes quod per felices
quoniam per quod tu oblitus
es quibus gubernaculis. i. regimibus ipse
modus regas tu esti
mas id est opinaris has vices id est istas alternaciones fortunarum id est re
rum fortunarum fluitare id est diuagare sine rectore. iste sunt magne cause non
modo. i. non solum ad morbum verum per sed sunt ad interitum id est ad mortem vel
ad perditionem anime. Hora homo seipam ignorans extra limites rectorem pos
situs est et talis deesse exul ut prius visum est. Hora homo seipam ignorans
tamen se estimando mortaliter dolet de amissione bonorum moralium quod dicit philo
sophia. et tui oblivione pfinderis. exulem te et expoliatum propriis bonis
doluisti. Hora ex assecutione vel perditione. ultimi finis homo deesse pos
situs vel impotens et quarto huius. quod ergo boetius ignoravit ultimam
finem rerum. ideo putabat malos esse potentes. Hora boetius ignoravit
quibus gubernaculis mundus regeretur. ideo ignoravit quod de sua bo
nitate omnia disponeret ergo putabat vices fortunarum esse sine rectore
Sed sospitatis auctori. Hic philosophia ostendit boetium esse curabilem
dando modum procedendi circa curationem eius dicens. Tu des g/

Prosa sexta

res auctori sospitatis id est sanitatis quod nondum id est non adhuc natura
id est vigor naturalis destituit id est deseruit. re totum id est totaliter nos
probia habemus maximam fomitem id est radicem tue salutis id est sanita
tis scilicet veram sententiam id est intellectum de mundi gubernatione quod
tu credis eam super gubernationem non esse subditam. id est subiectam temeritati ca
sui super. fortuito. sed diuine rationi. igitur nihil putescas iam tibi boetio
ex hac minima sci
tillula id est parua
veritate illuxerit. ut
talis calor. id est ar
doz. mere veritatis
animam viuificans.
Tunc dat modum p
cedendi circa cura
torem eius dicens.
Sed quoniam p
quia. quia nondum
id est non adhuc e
tempore firmiorib
remedijs ut et co
stare id est manife
stum est eam esse na
turam mentium ver
tens adiecit ver
ras opiniones in
duantur id est in
uoluant falsis opi
nionibus et quibus fal

sis opinionibus caligo. id est obscuritas perturbationum id est passionum
orta id est creata confundit illum verum intuitum id est cognitionem me
ris ego super. probia tempeabo attenuare id est remouere paulisper. id est mo
dicum hanc caliginem laibus. id est facilibus pro et medicis somentis id est
medicinis ut dimotis id est remotis tenebris fallacium effectuum id est
falsarum opinionum vel passionum possis agnoscere id est intelligere
splendorem. id est claritatem vere lucis. id est lucis de veritatis. Hora sicut in mor
bo corporali vigente principali membro puta corde potest per medicinam
introducitur sanitas alijs membris scilicet naturali calore destitute ipsum cor
frustrat spes sanitatis. Sic in morbo spirituali manente in boetio cogni
tione illi principijque de gubernationem mundi procurari saltem ad etrorem

Liber primus

In alijs. q̄ dicit phia q̄i gratulā do boetio debes reddere grates au-
 tron sospitatis. Nota qm̄ intellectus abijcit verā opinionē statī affi-
 tur falsa opintone. q̄ intellectus nō abijcit verā opinionē nisi ppter aliq̄
 p̄suationē p̄ s̄rū. nihil autē s̄rū vero nō falsū. id̄ intellectus si p̄ abijcere
 verū nisi accipit do falsū. Nota tenebre affectionū impediūt rectū iū-
 dīcī. q̄ tristitia

stupefacit et corrū-
 pit naturā ex eebi-
 cia. s̄ amor et odi-
 um p̄fertur iudici-
 um s̄m̄ ptolomeū
 in centilogio. et i-
 re et cupiscētie vene-
 reoz maxime trās-
 mutāt corpus a q̄
 buldā insanias fa-
 ciūt. vij. c̄bico. et i-
 pedite p̄asumū ne
 possit discernere ve-
 rū s̄m̄ caro. De-
 erā. vij. p̄mi libi.

Betrū septimū primi libri	
Ubi? atris	Londita nullū
Fūdere p̄nt	Sidera lumen
Si mare voluēs	Turbid? auster
Miscet estum	Uitrea dudum
Parq̄ serenīs	Unda diebus
Mor resolutō	Sordida sceno
Visibus obstat	Quibz vagatur
Montibus altis	Befluēs amnis
Sepe resistit	Rupe soluti
Obice saxi	

Londita n̄l.
 Hic incipit septimū et vltimū metrū h̄ p̄mt qd̄ vocat metrū a donicū
 ab h̄uētoze. d̄ metrū a numero pedū. d̄ actū a pede p̄dūante. In quo
 metro phia p̄bat̄ exēpla q̄ dicit. Dicit ei phia q̄ caligo p̄urbationū
 ipedit inuicū p̄tatis. h̄ p̄mo p̄bat phia tribz exēplis. sc̄do hozrat nos
 ad fugā p̄urbationū ibi. Tu q̄ s̄i. p̄ma i tres s̄m̄ tria exēpla q̄ pate-
 b̄nt. Dicit p̄tio sidera p̄dita. i. abscondita. atris nubibz. i. obscuris nu-
 bibz. n̄llū lumē p̄nt. fūdere ad illūinādū terrā. Tūc p̄nt sc̄dm̄ exēplum
 Si turbid? auster. i. obscurus vētus voluēs. i. mouens mare miscet
 cū sceno qd̄ ē i fundo. estū maris. i. seruoze tū. vnda marię dudū. i. p̄-
 us vitrea. i. trāsparēs ad modū vitri. par. i. silis serenīs. i. claris diebz
 mor. i. statī sup̄. illa q̄ facta sordida p̄ statū vēti reuoluto sceno. i. elua-
 to luto obstat. i. resistit visibz. i. oclis nō potētibz penetrare vndā marē
 tūc ponit terciū exēplū. Amnis. i. fluuī? q̄ se altis mōtibz vagat. i. v̄s
 currit ille sepe resistit. i. resistit obice. i. obiectiōe soluti saxi. i. rupri lapi-
 dis. rupe. i. demōte. Nota silitudo quā phia p̄dicit est ista. Sicut si-
 dera pluceta nobis lucere et terrā illuminare cessant hoc facere propter
 īterpositionem nubium obscuraz sic intellectus et ratio que lucēt et il-
 lumināt hoīem in cognitiōe p̄tatis impediūt caligie p̄urbationū. No-
 ta q̄ similitudo sedi exēplū in hoc p̄sistit. Sicut aqua maris manent

Opetrum septimum

clara ad modū vitri visus sic eā penetrare et videre que sunt sub aqua.
Sed si turbata illa per ventū tunc obstat visui. Sic animus hominis quietus
non impedit iudicium rationis, sed si moueatur et turbetur affectione temporalium statim
obstat rationi impediens eius iudicium. ¶ Hora quod silicudo tenet exempli
talis est. Sic autem currus de alio modo libere recto tramite procedit de
obstaculo lapidis
quod resoluunt de motu
impeditur recte per
cedat. sic ratio libera
non impeditur recte
iudicat. Si autem ratio
afficitur motibus affec-
tionum impeditur iu-
dicio et veritatis co-
gnitione. ¶ Hora
quod rupe est moles

Tu quoque si vis	Lumine claro
Lernere verum	Tramite recto
Carpere callem	Gaudia pelle
Abelle timorem	Spem fugato
Nec dolor assit	Nubula meae
Uinctaque frenis	Nec ubi regnat

Lapidea siue mons lapidens. huius factum est per resoluta a rupe. i. a monte.
Tu quoque si. Hic phia hortatur ad fugam perturbacionum siue affectionum
animi vices. Si tu vis cernere. i. videre vel iudicare verum. huius phia clar-
ro lumie. i. huius cognitio. Et si vis etiam carperet. i. attingere callem. i. viam huius
recto tramite. i. processu rationis tunc pelle. i. repelle gaudia sua. quae sunt de
bonis presentibus et pelle. i. remoue a te timorem de futuro super malo quod per te
fugato spe super. quae de bona fortuna. nec gra assit dolor super. quae de presentibus
amissione bonorum super quae est mens nubila. i. obscura vel opaca quod per te victa. i.
ligata frenis. i. ligamibus ubi. i. quae mente hec super. predicta regnat. i. dominant
scilicet gaudium de presentibus bonis. timor de futuro malo. spes de futuro bo-
no. dolor de presentibus malo. ¶ Hora sic phia tactu est affectio est motus presentibus
tule sentit sub fantasia boni vel mali animi efficiens et rectum iudicium
rationis impediens. Et sunt quatuor affectiones tales principales ad quas omnes alie
reducuntur. scilicet gaudium spes timor et dolor quae sufficientia sic accipiunt. Omnis
passio est respectu boni vel mali. Si respectu boni. huius dupli. vel respectu
boni presentibus sic est gaudium quod est de presentibus bono. Si est respectu boni absen-
tis sic est spes quae est de futuro bono. Si autem passio est respectu mali huius du-
pli vel respectu mali presentibus sic est dolor quae est de presentibus malo. Si est respectu mali
absentibus sic est timor quae est de futuro malo. ¶ Hora quod iste passiones non sunt
pellende verum non sunt in animo hominis. quod virtutem hominis sunt ipsa huius sic sunt pellende
verum non offendi homine. vnde ledare hominis passiones verum non offendi est hominis virtutem.
quod phia consistit in moderacione passionum. Si autem regnat et dominant homine
tunc impediunt iudicium rationis propter quod dicit Eustachius super li. rebirorum
Dignetur reuerari in passionibus sentitiam quae si phialuerit impediunt virtutes
aie. ¶ Hora iste passiones et affectiones si ordinantur ad terrena tunc sunt nocue.
ne. autem presentibus presentibus et phiale si fuerint ad debitos fines ordinate.

Liber secundus

¶ In Ricbar. in li. iij. patriarchaz. de. Ordinatū et verū gaudium tunc habem⁹ qñ de viciis et eternis bonis gaudem⁹. Et tñ timor est pñuol⁹ si fuerit ad deū ordinat⁹. qz scriptū ē. In itū sapiē. timor dñi. Et idem Ricbar. de Prima pñuol⁹ les sñ q̄ ceteras. hñe si potes ē timor dñi. itē sp̄s vt dñe idē Ricbar. efficit ordinata si de indulgētia veniē generatur.

¶ In dñe r̄ sñ ou bio. In quo quis s̄re quena⁹ qñtoq̄ ve hemētius de suo r̄atu. i. eterna dolo / re afficit. tanto cer / tior r̄atōq̄ securi / or p̄ sp̄e de itelligē / ne veniē efficit. Si militer dolo ē p̄tu / osus qñ fit ad de / plangēdū culpam / ¶ In Ricbar. quā / so dñe vebemētius / metuit penā quā / meruit tanto acerbius / plāgit culpā quā fecit.

Incipit prosa prima secūdi libri

¶ Est hec paulisp̄ obticuit atq̄ vbi attentionez meā modesta taciturnitate collegit sic exorsa est.

¶ Si penit⁹ egritudis tue causas habitūq̄ cognoui fortūe portis affectu desiderioq̄ tabescis ea tñ ai tui statū sicuti tibi fingis mutata pūrit

¶ Est hec paulisp̄. Hic ē scd̄s liber boe. de p̄solatōe p̄bie q̄ p̄tima atur ad libru p̄cedere i hñc modū. postq̄ p̄bia in p̄mo li. i. uelū gavit cās radicales i s̄firmatis boe. in h. scdo p̄cedit ad cā / rationez. p̄mo adhibēdo sibi remedia leuia. scdo remedia validiora in libris seq̄ntib. hñc ei modū medēdi p̄bia. p̄misit boetio. Et diuiditur iste liber i. xvi. pres qz s̄nt octo prose r̄ octo smetra h⁹ scdi. que pres pate hñs. qd̄ autē i q̄libet pre agat s̄nt videbit. P̄tia prosa diuidit. p̄mo ostēdit boe. quid p̄bia egerit post p̄dicta. r̄ resumit vnā cām dolois boe r̄ij. scdo p̄bia p̄oit qñdā effectū fortune. tercio excusat se qd̄ā q̄rto cāgit oportunitatē medēdi p̄m̄boerū. qñto p̄cedit ad leuia medicamēta ei⁹. scda ibi. itelligo. tercia ibi. Sz vt ar. q̄ra ibi. Sz r̄ps ē. q̄nta ibi. qd̄ ē Primo dñe. Post hec q̄ dicitur s̄nt p̄bia obticuit. i. tacuit paulisp̄. i. modicū atq̄ p̄ r̄ vbi. i. postq̄ collegit. i. itellēxit meā attentionez. i. diligentiā modesta taciturnitate. i. r̄pato silētio exorsa ē. i. icēpit loq̄ sic. i. r̄aliter si p̄p̄ ego cognoui cās. i. r̄atōes radicales q̄z. p̄ r̄ hñc. i. dispositōem tue egritudis. i. i s̄firmatis tui boeti tabescis. i. tristitias affectu q̄z pro r̄ desiderio portis fortūe q̄z s̄nt tibi prosp̄p̄a. ea fortūa mutata. i. variata apud te p̄uertit. i. mutauit statū. i. dispositōem tui ai. i. tue mētis sicuti tu fingis. ¶ Hora q̄ p̄bia post p̄dicta obticuit vt boe. aio deliberato p̄bia p̄bie colligere posset r̄ sibi r̄ndere. qz fm̄ Sen. in puerbijs. Deliberare vtilia mora tutissima ē. Deliberandū ē dñe q̄quid faciendū est semel. vtilitate qd̄ audias proba qd̄ credas. Et iō p̄bia obticuit r̄q̄z lassata ex q̄nto / n̄b. p̄qs. in oris. ¶ In Sen. in libro de p̄tutib. cardinalib. No sp̄ in la.

Prosa primā

tu illa. si iter dū aio tuo requies dato z requies illa plena sit sapia. Hora
de hoc q̄ dicitur modesta taciturnitate. duplex est taciturnitas. quedam
moderata. alia supflua. Moderata taciturnitas est q̄ si tacet q̄ si tacens
dum est. de qua loquitur Seneca. i. p̄ uobis uocens. Tenetemp uocis z si
sentit temperamentū. tū in hoc libentius incambet. ut libentius au
z loqueris. Qui em̄ nescit tacere nescit loqui. Supflua taciturnitas e
q̄ si tacetur dū lo

Intelligo multiformes illius p̄di
gij fucos. z eousq; cū his quos elu
dere nitit blandissimā familiaritatē
exeret. Dum intollerabili dolore
p̄fundat eos quos insperata reliquit
Luius si naturā mores ac meritis
reminscere. nec habuisse te i ea pul
crū aliquid. nec amississe cognosces

mi mentis constantia militat s̄m Albertū sup. i. libz ethicoz. z Sen
neca in epla ad lucillū dicit. Primum argumentū p̄positū mentis exilis
mo posse p̄sistere secū morari. Hora p̄bia dicit fortunā esse mutat
eā circa boetii sicut ip̄e fingit. hoc dicit p̄ tanto. qz s̄m tū ueritatē fortu
na nō erat circa ip̄m mutata sic p̄bia infra probabit.
Intelligo multiformes. Hic p̄bia ponit quendā effectū fortunē dices.
ego intelligo. i. cognosco multiformes fucos. deceptōes illi p̄digij. i.
fortūe z eousq; i. tam diu. i. ip̄a fortuna exeret blandissimā familiari
tatē cū his q̄s nitit. i. laborat eludere. i. decipit dū. i. donec p̄fundat. i.
pirabat. i. tollerabili dolore eos q̄s fortunā insperata. i. sine spe reliquerit. i.
dimiserit. cui. i. fortunē si tu boeti reminscere. i. recorderis. naturā mo
res ac p̄ etiā meritū. i. dignitatē. nec etiā p̄gnosceres te boetii in ea for
tuna habuisse aliqd̄ pulcrū nec amississe. z p̄ sequēs de amissione eius
nihil est dolendū. Hora q̄ p̄digij est miraculū p̄ter solitū cursū na
ture. pueniēs. z dicit p̄digij q̄si p̄ uo p̄ducēs hoies in admiratōnem. ut
s̄m Hugui. est monstrū ad vastandū paratū dicitū a p̄digo gis. qd̄ est
vastō stas. Fortunā aut̄ dicit p̄digij. p̄mo qz ducit hoies in admira
tōnem eo qz bonis mala z malis bonū tribuit. uel dicit p̄digij sedō mō. qz
vastat animū hois. Prospera ei fortunā vastat animū hois p̄ nimiam
solicitudinē. aduersa p̄ nimiam desolatōem. Hora sic in vna sc̄arōne
dicit color suppositus naturali colorī. z ponit p̄ deceptōe qz tal̄ color dece
pit visū cū fac mulierē deformē apparere pulcrā. Hora qz fortuna sua
familiaritate decipit boetii z p̄fundit. qz dicit s̄m in li. de solatione filij

g 2

Liber secundus

esse. Nemine a diuersa fortuna imminuit nisi que secunda decepit. Et dicit
in puerbijs. Fortuna que nimium fouer hunc tulit facit. Fortuna nulli se
mel obesse preta est. Fortuna vitrae dum splendet frangit. Et Seneca
ij. epistola dicit. Nemine eo fortuna puerit ut non tamen illi minaret quancum
prouerbat. Noli huiusmodi tranquillitati confidere. memeto quod mare euerit et eodem
die ubi iusserit nauis
uicta absorbentur
¶ Sed ut arbitror
Hic phia excusat
se ne quidam dicit.
Sed uero phia ar
bitror id est opino
baud multum. i. non mul
tum laboraueri reuo
care id est reducere
tibi hec super. predi
cta de moribus for
tune in memoriaz.
eni pro quod tu solebas
id est iuuenis fuisse p
sentem. i. astantem fortunam quoque. i. etiam blandientem incessere. i. arguere utri
lib. i. asperis rebus quod pro et incessare psequeris eam fortunam de no
stro aditu. i. informatioe planior. pueritatis sententis uerum per et omnis
subita. i. festina mutatio non contingit. i. aduenit nisi quidam puerit. i. turba
tione animorum sic. i. raliiter factum est. s. de te ut tu uiscesseris pauli pro. i. mo
dici a tua tranquillitate. i. a tua mentis quiete. ¶ Nota quod sapientis et magna
numi est fortuna astantem militare et non pusillo animo succubere. Unde
Seneca in li. de clementia dicit. Magnos viros qui maligne fortune suc
cubere nesciunt. et aduersas res sue puerit facit. Nam huiusmodi ari
stotele. i. et huiusmodi. Sapientis scit bene ferre fortunam. quod habet se sine vitio sicut
tetragonum. Corpus enim tetragonum quicquid puerit firmiter stat. sic animus
sapientis astantem pmanet quacumque fortuna imminet. ¶ Nota quod quies animi
mi sit per sedationem passionum quod causat ex ordinatioe rationis cum deliberatioe.
Sed subire mutaciones puenit deliberatioe rationis. id est mutat et prurbande
animi propter quod dicit phia. Dis subita mutatio reum non contingit nisi p
ctu animorum. ¶ Sed res est. Hic phia tangit oportunitatem medendi ipsum
horum dicit. Sed res est. i. in stat reuocatum haurire. i. recipere ac per etiam de
gustare. aliquid molle. i. facile atque pro et iocundum. i. delectabile quod super. leue
vel delectabile ratiissimum ad interioza. s. cui animi fecerit uia validio
ribus hauritibus. i. fortioribus remedijs. gil pro quod uadela. i. pueritioe
dulcedis. i. hereticoe format assit. puerit sic quod hereticoe pcedit tamen. i. so
lummodo tunc retroscalle. i. recta uia cum si deserit. i. derelinquit nostra istura. id
est documenta cumque hac. i. hereticoe musica. i. ars metrica pueritula. i. sa

Prosa secunda

mula non n. laris. i. n. re domus. i. assit et succinat. i. decanter n. c. i. ali
quoniam leuios modos. i. faciliores versus nunc i. aliqui grauios. i. difficil
lores. ¶ Hora quod phia inuitat duas scias ad curatorem boerij. rhetori
ca et musica. Rhetorica inuitat ratione profic in quod vniuersis peruersis
rhetoricis coloribus ordinatis. Musica inuitat propter meritum. nam sicut in

Sed tempus est haurire te aliquid ac degu
stare molle atque iocundum. quod ad inte
riora transmissum validioribus haustibus
via fecerit. Assit igitur rethorice sua
dela dulcedinis. quod tunc tamen calle rec
to procedit cum nostra instituta non deserit
Lucus ac musica laris nostri vernacula
nunc leuiiores nunc grauios modos
succinat. Quid est igitur homo quod te in
mesticam luctibus delectat. Nouum cre
do aliquid inusitatum vidisti. Tu si
fortunam putas erga te esse mutataz
erras. Hi semper eius mores sunt ista
natura Seruauit circa te propyiam

sine sapientia. id dicit phia quod rhetorica tunc procedit recto calle quam non
deserit nostra instituta cum sine instituta et documenta sapientie.
¶ Quid est igitur homo. Hic phia adhibet boetio leuita medicamenta. vbi
nota quod leuia medicamenta siue remedia dicuntur rationes sumptae in commune
vnum hominum plura dentes non esse dolendum de aduersitate fortune Remo
dia autem sunt rationes quae sunt in commune opinionem hominum ostendentes quod sic
summi boni et in quo consistat quod ad ipsum perveniat. et quod mali sunt impo
tentes boni vero potentes et ista. Primo ergo ostendit phia non esse do
lendum de fortuna. quod servat propriam naturam circa ipsum. et hoc ostendit quibus
rationibus duas. s. Secunda ponit ibi. Si vis. Tercia ibi. An pro. quae
ram ibi. Quia si nec. Quarta ibi. Postremo eadem est. Prima ratio talis est
Nullus in mesticam et luctibus delectat nisi propter aliquid novum et inusitatum
pingens circa ipsum. sed mutatio fortune non est aliquid novum vel inusi
tatum. ergo eius mutatio nullum debet delectare in dolore. dicit ergo i
littera Igitur homo. i. tu boetij. quid est illud quod delectat. i. praerant te i mes

Liber secundus

sticiam q̄ p̄ et lucrū. ego p̄bia credo q̄ tu boeti vidisti aliqd̄ nouū q̄
z̄ inuilitatū. i. in consuetū sup̄. p̄tingere circa te. tu boeti putas. i. estimas
ip̄am fortunā esse mutatā. i. p̄ueriam a sua natura. erga. i. circa te erras
id est false estimas. q̄z̄ hi sem̄ sunt eius mores. ista est natura e⁹ q̄ nūc
sit aduersa nūc. p̄pera ip̄a fortuna seruat circa te potius p̄p̄tā p̄stan
tia. i. in ip̄a sui mu
tabilitate. q̄z̄ puta
tio fortune est sua
p̄stantia. talis em̄
erat sc̄z̄ mutabilis
cū. i. blandiebas
id est adulabas. cū
tibi alluderet ille
cebris. i. delectatō
nib⁹ false felicitatē
id est p̄p̄tatis. tu

poti⁹ in ip̄a sui mutabilitate p̄stan
tia. Talis erat cū blandiebas cū ti
bi false illecebris felicitatis allude
ret. deprehendisti ceci numinis ambi
guos vultus. Que sese adhuc vale
at alijs tota tibi prorsus innotuit

deprehendisti. i. cognosti. ambiguos vultus. i. dubias facies ceci numinis. i. de fortune que sc̄z̄ fortuna adhuc velat. i. occultat sese. i. seip̄am alijs sup̄ple hoib⁹ tū applaudendo eis. p̄sp̄eritate ip̄a tibi tota innotuit id est manifesta est prorsus. i. oīno sc̄z̄ prosperitatez̄ aduersitate.

¶ Hora q̄ illecebra bre. est delectatio carnalis illicita hoīem alliciens licet inuentat p̄. q̄ cūq̄ alia delectōne. ¶ Hora sicut bestia vel auicula vel piscis delectatōis spe decipit. sic. hō delectatōe. p̄sp̄eritatis fortune fallaciter irretit. ¶ In Sen. viij. p̄la. Clamo vitare quecūq̄ casus tribuit ab omne fortunū bonū suspiciōsi pauidiq̄ subsistite. Nam fera z̄ piscis spealiq̄ oblectante decipit. Hora delectatōes fortune sūt fallse. nā s̄m̄ br̄m̄ Augustinus. Prospera huius mundi asperitate habēte veram iocunditate fallam. certū dolore in certā voluptate. ¶ Hora dū p̄bia appellat fortunā. ceci numē. Hugo dicit q̄ numē est virt⁹ dei vel ip̄e deus vel dei pr̄as. vel maiestas. hic autē accipit pro dea. q̄z̄ antē qui fortunā colebāt pro dea. ¶ Hora q̄ fortunā dicit esse cecā. dicit Lu
lius in libro de famelicia. Fortuna vt medicus ignarus multos excecatur. nō q̄ ip̄a ceca sit. sed eos cecos plerūq̄ efficit quos. complexa est. ¶ Hora q̄ fortuna. antiquit⁹ depingebat duplici fronte. calua z̄ capilla. p̄caluā designādo aduersitatē. p̄ capillatā p̄sp̄eritatez̄ ergo dicit p̄bia deprehendisti ambiguos vultus fortune. ¶ Si probas vt ere mor
tibus. hic ponit sc̄dam rōem q̄ talis est. de illius amissione nō est dolent dū qd̄ est p̄niciosum. z̄ quo habit. hō nūc est securus. fortuna ē huius
modi vt tangit in littera. § zc. dicit primo. Si probas. i. approbas for
tunā vt ere moribus eius. nequeris. i. queraris s. phorrescis. i. prime
fas p̄fidū eius s̄gne atq̄z̄ abijce fortunā ludentē. i. ludentē inferentē p̄

Prosa prima

ibi perniciosa. i. dānosa. Nam fortuna q̄ nūc est tibi causa tanti mero-
ris p̄ sui absentia. hoc debuit esse tibi cā tranquillitatis. i. securitatis. q̄
sui p̄sentiam sed nō fuit. em̄ pro quia fortuna reliquit te quā nō relicturā
nemo vnq̄ poterit esse securus. ¶ Nota circa hoc q̄ dicit perniciosa lude-
tem dicit Sen. Lude fortuna cū suis moribz q̄ dedit aufert. z q̄ ab-
stulit reddit. nec vnq̄ tutius est illā experiri q̄ cū locū in iuria nō habz

Si probas vtere moribz nequearis
Si pfidiam phorescis. sperne atq̄
abijce perniciosa ludentē. Nā q̄ nunc
meroris tibi causa tāti ē hec eadem
trāq̄llitatis esse debuissz. Reliq̄t em̄
te. quā nō relicturā nemo vnq̄ po-
terit eē securus. An vero tu p̄ciosam
estimas abiturā felicitatem z chara
tibi est fortuna p̄sens nec manēdi fi-
da z cū discesserit allaturā merorez

¶ Nota q̄ securi-
tas maxime homi-
nē dēctat. p̄ter
q̄ ē appetēda. vñ
Sen. vi. epla. Nec
meres vlla dele-
ctabat licet sit eri-
mia er salutaris q̄
mibi vni securus sū
¶ Nota q̄ p̄spiri-
tas fortune n̄ red-
dit homi securus
q̄ dicit Sen. mu-
nera fortune am-
ca putatis insidie
sunt quisq̄ vest iū

turam vitā agere volēt. quā plurimū p̄ fortune bñficia deuiter in quibz
bus miserrimi fallunt. Habere putamus honores in p̄cipua cursus
iste dēducit. ¶ Nota Sen. in p̄ remedijz fortuitoz. Exoneravit te for-
tuna si intelligis. z tutiore loco posuit damnū putas remediū est. cla-
mas q̄ c. p. b. ex poliar. es. tuo vicio t. bi ista tactura tā grauis est nō tā
molestē ferres si tanq̄ p̄diturus habuisses. ¶ An vero tu. Nūc p̄dit ter-
ciam rōem que talis est. Illud nō est p̄ciosum putandū z charū qd nō
est mansurum. z suo recessu est afflicturū. sed fortuna est bñdī. ergo nō
est reputanda p̄ciosā z charā. z per p̄sequens nō dolendū de eius amif-
sione. nec gaudendū de eius possessione. Tū dicit in littera. Vero pro
sed an tu estimas felicitare abiturā. i. recessurā supple esse p̄ciosam z for-
tuna p̄sens est chara tibi. nec est fida. manēdi. z cum discesserit est ab-
latura id est adductura merorem. quasi diceret nō deberet estimari p̄ci-
osa. ¶ Nota q̄ appellat fortunā felicitare. qz p̄m Aristo. fortuna vel est
felicitas vel ē prima felicitati. vñ in libro p̄e bona fortuna dicit Aristo.
q̄ nō contingit esse felicem sū rebz exercitibz quaz fortuna ē dñā. z h̄ est i-
telligēdū de felicitate politica z nō speculatiua q̄ p̄sistit i actu sapientie

Liber secundus

¶ Hora fortuna discedens inducit merorem. qz dicit Sen in li. de tran qd
licare animi. Lertores reliquit quos fortuna nūq̄ respexit q̄ quos de/
seruit. Et boetius postea dicit. q̄ infelicissimū genus infortuōij est feli/
cem fuisse. Qd̄ h̄ nec. Hic ponit q̄ r̄t̄an̄ p̄r̄sionē que talis est. Illud qd̄
est in d̄ic̄tū future miserie nec ē charū nec p̄ciosum. nec p̄ p̄ns de ip̄o do/
len dū. fortuna est

h̄mōi sicut tangit
in lettera. vñ dicit q̄
fortuna nec potest
retineri. habet ex
arbitrio. i. p̄m vo/
luntatē. et ip̄a fugi
ens. i. recedēs fac
calamitosos. i. mi/
seros. quid aliud ē
sup. fortuna q̄ qd̄
dam iudiciū. i. si/
gnū fugere calami/
tatis. i. miser. em̄
p̄ q̄ nec sufficit in/
tueri. i. inspicere il/
Qd̄ si nec arbitrio retineri p̄t. et ca/
lamitosos fugiēs facit. Quid est
aliud fugar q̄ future quoddā cala/
mutatis iudicijs. Neq̄ em̄ qd̄ ante
oculos sitū est sufficeret intueri. Ue/
rū erit prudentia meti. eademq̄ in
alterutro mutabilitas. nec formidā
das fortune minas nec exoptādas
facit eē blāditias. Postremo equo/
gio tolere. op̄z q̄cqd̄ infra fortune

ud qd̄ sitū est. i. positiū ē an̄ oculis. h̄ qd̄ p̄ns est verū p̄ s̄ prudentia. id
est h̄ prudent. meti. i. mēsurat exitus. i. fines rez q̄ p̄ et eadē mutabili/
tas. i. instabilitas in alterutro. in a d̄uersitate et prosperitate nec facit mi/
nas. i. instabilitas fortune esse formidādas. i. n̄mēdas nec facit blandicias
esse cooptādas. i. desiderādas. ¶ Hora calamitas est miseria alij
nihil habet nec in re nec in spe. et est dicta a calamo q̄ est vacuus et in/
anis. ¶ Hora q̄ nō sufficit solū intueri p̄ntia. s̄ etiā futura. qz h̄ q̄ns p̄
ma salua fiāt iudicia. vltima tñ alrelius saporis in q̄namenta p̄mane/
bit. hec in fine de disciplina scolariū. Et Tullius scdo r̄berorice dicit
Erāt̄ q̄n̄ p̄sp̄ris oēs formās patās effugisse sapiēter cogitāt in r̄p̄ib̄
p̄sp̄ris cās aduersas reformidāt. Et Sen in de p̄rutib̄ cardinalibus
dicit. Si prudēs es anim⁹ tuus t̄b̄ r̄p̄ib̄ dispenset. p̄ntia ordina. futu/
ra p̄uide. et p̄ntia recordare. Nā q̄n̄ p̄ntia de p̄ntia cogitāt p̄dit vitam
Qui nihil de futuro p̄meditat p̄ oia incaur⁹ icedit. Pone an̄ animam
tuā mala futura et bona vt ista p̄ntia sustinere et illa moderare. et gan⁹
fredus in poetria. Exēpla syrenes habe docearis in illis. Sub melio/
ri statu s̄ p̄ntia cauet. Nulla fides resp̄sequit post mella venenū. Et
caudit nox atra diem nebuleq̄ serenā. ¶ Postremo equo. Hic ponit
quintā rōem que talis est. Quicūq̄ alterius iugo se submitte op̄oz q̄
mozes eius patienter sustineat. sed h̄o affectione r̄galij submitte se. iu/
go fortune. ergo oportet q̄ mozes fortune patienter tolleret. vñ sicut in

Prosa secunda

Iuste agit q̄ vult imponere legē dñe sue, ita volēs imponere leges fortūe agit iniuste. bñe rōnem p̄ndit in litteris. Secūdo declarat dictū suū p̄ quedā similia. ibi. Si vētis. Primo dicit. Postremo. i. vltimo dicam q̄ oportet v̄tu toleres. i. patiens eq̄ animo. i. p̄stanti. aio quicqd̄ gerit. i. sic intra aerā fortune. i. mōm cū semel submiseris. i. subuigaueris colla

aream gerit cū semel iugo eius colla submiseris. Ad si manēdi abeundi q̄ scribere legē velis ei quā tu tibi dñaz spōte elegisti. nōne iniuriosus fueris. et impatientiā tuā sortē exacerbabis quā p̄mutare non possis

Si ventis vela cōmitteres non quo volūtas peteret s̄ quo flat⁹ impelleret. p̄moueretur. Si aruis semina crederes feraces iter se ānos sterilesq̄ pensares fortune te regendū dedisti. dñe morib⁹ oportet obtēperes. Tu nō voluētis rote ipetū retinere conaris. ac omnium mortalium stolidissime si manere incipit fors esse desistit.

re rotando. ¶ Adrandū circa hoc q̄ dicit nōne dicit iniuriosus fueris q̄ iusticia est libertas animi. tribuēs vnicuiq̄ qd̄ suū est s̄m suā dignitatē deo amorē et obediētā. maiorē reuerentiā. pari p̄cordiā. et m̄iorē disciplinā. Si ergo famulus vult imponere legē dñe sue cui tenet exhibere reuerentiā. oparet p̄ra iusticiā. Hora quicqd̄ afficit bonis exteriorib⁹ et mutat s̄m mutatiōem eorū dicit esse subiectus fortune et colla sua iugo eius submittere. q̄ fortuna est dñm bonorū exteriorū. talis aut̄ fuit hoc. ergo iniuriabatur fortune volēs sibi imponere legē manēdi et recedendi. Si ventis. Hic probat dictū suū per quedā similia s̄z q̄ fortuna non sicut p̄tate h̄bis dicit. Si p̄mitteres vela suā nauis ventis tu p̄moueret. i. duceleris nō quo volūtas tua peteret. i. desideraret sed quo flat⁹ tus venā te impelleret. Si crederes. i. p̄mitteres semina aruis. id ē agris

scz tua iugo fortune ne apperendo trahat tanq̄ p̄mia tuorum meritoz. q̄ si si vells scribere. id est scribendo imponere legē manēdi et abeundi ei quā tibi dñam spōte eligisti nōne fueris iniuriosus et impatientia. i. p̄ tuā impatientiā exacerbabis. i. argues sortē id est fortunā quā nō possis p̄mutare. ¶ Hora q̄ p̄bia mun. i. app. liat a team fortune. q̄ si cut in area in tritu lando torquentur manipuli. sic fortuna in mōdo torquet hoies. nūc p̄spertate. nūc aduersita

Liber secundus

tu pensares. i. iudicares annos feraces. i. fertiles q̄ p̄ z̄ steriles inter te
ira q̄ nō haberet illos annos in potestate sua. a simile tu vediti te regē
dū fortune oporet q̄ obtemperes. i. obediās moribz dñe: p̄o pro s̄z tu
consilij id est! a bonas retinere imperū. i. carsum voluentis rote. i. mo/
bilis fortune z̄ frustra laboras. o stolidissime. i. stulissime. omnia mor/
talū tu nescis q̄ si

fortis. i. fortuna inci
pit manere. i. stabi
lis. z̄ tunc est
stis. i. desinit ee fortis
Sicut em̄ nō siml
stant q̄ aliquis sit
homo z̄ nō sit hr̄/
nalis sic nō stant
simul q̄ sit fortuna
et nō sit mutabilis
¶ Nota q̄ sicut es
mittēs velū vento
amplius nō ē in
potestate sua ducē
quo vult. s̄ fm̄ im
petū venti ducitur
z̄ sicut mittēs se

mina agro nō est in potestate eius q̄ prouent̄ anni fertiles vel steriles
Sic a simili qui d̄mittit se fortune nō est in potestate sua yr̄ habcat for/
tunā p̄sperā vel aduersam. ¶ Nota circa hoc q̄ dicit voluentis rote q̄
antiquitus fortuna depingebat. cū rota hac ratione. Nā in rota sunt q̄
tuor. diuersitates. Una pars est summa. alia infima. tertia qua de sū/
mo descendit ad imū. quarta qua de imo ascendit ad summū. Similit̄
in hoīto inueniunt̄ quorū varietates. Quidā em̄ sunt in summa p̄speri
tate. tales sunt eleuati in rota fortuna. Alij sunt in summa aduersitate
tales iacent deieci sub rota. Tercij declinant de p̄speritate in aduersi
tatem. tales descendūt de summate rote. Quarti p̄cedunt de aduersi
tate in p̄speritatem. tales ascendūt rote fortune. vñ eleuatus in rota for/
tune dicit. Glorior elatus. descendēs d̄r Descēdo mortificat̄. deiectus
d̄r. Infimus aere rotor. ascēdēs d̄r. Leuis ad alta vehor. ¶ Nota
q̄ natura nō assuescit in p̄sperit̄. nā si lapis millestis p̄iciat sursum nō
assuescit ascēdere sursum. cū natura eius sit descēdere. Sicut ergo ēē
stolidissimus q̄ laboraret alicui auferre suā naturā. Sic stolidus est qui
laborat fortune auferre mutabilitatē q̄ est eius natura. s̄ d̄r p̄bia at. oīus
stolidissime.

Detrum primum secundi libri.
Ec cū supba. Die i ḡpit pmū metrū hui? scdi qd̄ d̄r hyponanti
cū ab inuētoze. q̄ labor nautaz. cāq̄ h̄mōi metri eleuat. z̄ d̄r me

Detrum primum secundi libri

Ec cū supba. Hterit vices dex/
tera. Et estuātis more fert eu/
rpi Budū tremendos seua prote/
rit reges Humilem q̄ victi suble/
uat fallax vultum Non illa mise/
ros audit haud curat fletus Ultro
q̄ gemit̄ dura quos fecit ridet Sic
illa ludit sic suas p̄bat vires Aba/
gnum q̄ suis mōstrat ostentum. Si
quis visat vna stratus ac felix hora

etiam ambicū a pede p̄dante, est autē iambus pes trius trocheo p̄stas ex
 p̄ma breui et ylia lōga et d̄i metz trimet. h̄ em̄ h̄ metrū habeat sex pe
 des. t̄m̄ p̄putādo duos pedes p̄ metro erit metrū trimetrū. In h̄ metro
 phia describit mores fortūe di. Lū hec. s. fortūa p̄terit vices. i. alfnatō
 nes p̄piratis et a. ueritat̄is iugba dext̄a. et cū f̄er̄ moze erupi. i. ma

Prosa secunda libri secundi

**Ellem aut pauca tecū fortūe
 ipsi verbis agitare Tu igitur
 an ius postulet aiaduertere Quid tu
 o homo ream me quotidianis agis**

ris estuāns. i. iūm
 dācis. r̄ūc fortuna
 id ērudel̄ p̄terit. i.
 p̄culcat reges du
 dū tremēdos. id ē
 metuēdos. et ip̄sa
 fallit. s̄ul. h̄at de
 adueritate humi
 lē vultū victi. i. de

p̄st̄ nec ip̄a audist̄er̄ nec curas̄ misos. i. paupes et ip̄a et̄ns̄ dura. qz n̄
 flecit ad volūtare boiz rider. i. derider. vltro. i. sp̄ōtance genuit̄ supple
 misoz q̄s fec̄ sic illa ludic̄ sic p̄bat. i. exp̄t̄ suas vires et ip̄a mōstrat ius
 magnū ostēd̄. i. miraculū si q̄s vna h̄ora strar. i. adueritate dep̄ssus.
 ac felix. i. p̄spirare eleuar. q. d. fortūa v̄t̄ exhibere suis. i. hoibz q̄ bonis
 et̄ ibi ar̄ magnū miraculū qm̄ aliq̄ subito v̄t̄ mutari de q̄ adueritate i. p̄
 sp̄itat̄ et̄. Nota q̄ fortūa d̄z sup̄ba eol̄ q̄ n̄llū p̄f. nec a d̄erit̄ p̄bitatē
 nec maliciā alie? et se vocat moze sup̄boz obaud̄it. q̄ p̄o. q̄ eurip? s̄m̄
 aliq̄s ē v̄t̄ turbis. et d̄z eurip? q̄ si eur? rapid? et eur? nomē v̄t̄. s̄m̄
 alios ar̄ et for̄sā meli? u. r̄p? ē brachiū? s̄m̄ malis e? decursus ē icere?
 et p̄p̄t̄ certitudinē sui cursus̄ frequē p̄clit̄ ar̄ ibi naues et d̄z ab eu qd̄ ē b o
 nū et ripa q̄ s̄ h̄ōa ripa p̄ s̄m̄. sic ē cursus̄ euripi estuāns ē icere? sic mu
 tabilitas fortūe Nota q̄ de op̄atoe fortūe q̄ h̄t hos eleuat̄ hos dep̄mit
 lo q̄ Alan? i anclau. di. Precipit̄ mouer illū r̄orā mot? atq̄ laboruz.
 Alla q̄s claudit nec s̄st̄t̄ oia motu. hos p̄mit̄ hos eleuat̄ hos deij
 cit erigit illos. Logit̄ et i varios hoies descēder casus. et fama. als pau
 h̄ri. q̄cqd̄ agas q̄cqd̄ dicas q̄cqd̄ patiaris. n̄ facis vt retrahas q̄ mea
 v̄t̄a trahit̄. sic ē p̄matū venerāda q̄s s̄ceptra tenebo. et p̄ velle meo mel
 tibi felix dabo Prosa scda scd̄ illi. b̄ri. q̄ velle ar̄. h̄ icipit̄ p̄sa scda h̄?
 scd̄i i q̄ phia p̄bat boe. n̄ ē. q̄ r̄ēdū de fortūa. qz nihil sibi abstulit. et in
 troduc̄ fortūā alloq̄nt̄ boe. et diuidit̄. qz p̄mo p̄uadet boe. introducit̄
 o nē fortūe. scd̄o introduc̄ eā ibi q̄ lo tu. p̄mo d̄r. o boe. ego phia velle te
 cū pauca agitare i. discurre i. h̄ ip̄i? fortūe. tu p̄oia aduertere an ius id ē
 iusticia postulet̄. No. q̄ s̄ h̄ ḡudo o zōis q̄n̄q̄ generat fastidiū. iō q̄n̄q̄
 ip̄a oz mutari. v̄t̄ Luli. iij. li. r̄he. d̄. s̄m̄ onē i dicēdo p̄mutari oz vt
 facile satietat̄ varietate v̄t̄. iō phia h̄ varietat̄ o zōez p̄ introductōez no
 ue p̄sōe v̄rēdo p̄sopo. q̄ figura a v̄lto vocat̄ p̄formatō p̄sudz igit̄ boe.
 introductōez fortūe d̄r. velle q̄ d̄ tu. h̄ introduc̄ fortūāz allo. boe. q̄ oñ d̄r
 q̄ r̄ionā ip̄i? ē. iustā qz nihil abstulit. p̄mo ē fortūa. oñ d̄r qz nihil boe.

Liber secundus

iniuste abstulit. scdo quā dā rñsionem boerij excludit. ibi. An tu mo.
Primo facit qđ dicitū est. scdo responder taciti question. ibi. An ego.
Primo dicit fortuna ad bogriū. o tu hō quid agis id est veras vel fa/
cis. ne reā quotidianis. i. assiduis querelis. q. d. facere nō deberes quas
tibi fecimus iniuriā. q. d. nullā que tua bona ab hō detraximus. q. d. nul
la prende mecū in
iudicio de possessi
one opū z dignita
tue. q. d. q. d. q. d. in
dicit. z sic monstra
ueris aliquid eē p/
prietū hōz bonoz
cuiusq. moraliz
ego spēte pcedā ti
bi ea que reperit fu
isse tua. q. d. aut non
sine tua nec alicui
bois ppria. probo
tibi. q. d. cuz natura
pduxit te de vtero
matris ego suscepi
te nūdū z inopem
idē carentē omibz
rebz z foui te meis
opibz. z ego prona
id ē prompra edu/
caui. i. nutriui te in
dulgenti. i. clemē
tius fauore i. gra
tia mea qđ te nūc
facit impatientem
nri. i. ptra nos q. si
hoc. a pncipio nō
fuisz nutre. p spe
ritate fortūe nō fu
itler impatiens de
amissioe ei. z sub
dit. Ego circūde/
dit te affluētia z splē
dore oīuz bonoz q. sūt mei iuris. i. p. r. n. d. q. d. l. b. z. i. placz mibi retta
h. re manum tu habes gratiam. id est mibi referre grates tanq. vñs
alienis non habes ius querele tanq. tua perdidit.

querelis. Quā tibi fecim' iniuriā. q
tibi tua detraximus bona. Quo/
uis iudice d opū dignitatūz mecū
possessioe pcedē. Et si cuiusdā mor
talū pprū qđ hōz eē mōstraueris.
ego ea tua fuisse q. repetis spēte pce
dā. Lū te matris vtero natura pro/
duxit nudū reb' oib' inopēz susce/
pi te meis opib' foui. z qđ te nūc im
patientē nri facit fauore prona idul
genti' educaui. z oīm q. mei sunt iu/
ris affluētia z splendore circūde/
di nūc michi retrahere manū liber/
habes grās velut vsus alienis. Nō
habes ius querele tāq. p. r. s. tua p
dideris. Quid ergo ingemiscis nul
la tibi a nobis illata est violentia.
Opes honores ceteraq. taliz mei
sūt iuris. Bñam famule cognoscūt
mecuz veniūt me abeūte discedunt.
Audacter affimē si tua forent que
omissa p. r. eris nullo mō pdidisses

Prosa secunda

Quid igitur in gemis querulo nulla tibi a nobis illata est violenta opes honores et talia sunt mei iuris. i. patris et famule mee. si honores et patres agnoscent me dominam mecum veniunt me abeunte discedunt. i. recedunt aucter affirmem si tua foret quod quereris amissa nullo modo ea perdisse. Hora et tota ratio fortasse in hoc consistit. nulli manet rationabilis

An ego sola meum ius exercere phibeo. Licet celo proferre lucidos dies eosdemque tenebrosos noctibus perdere. Licet ano terre vultu nunc floribusque redimere. Nunc nimbis frigoribusque perfundere. Ius est mari nunc strato equo re blandiri. nunc procellis ac fluctibus inherescere. Nos ad instantiam nostris moribus alienam in expleta hominum cupiditas alligabit. Nec nostra vis est. Nunc optinuum ludum ludimus. Rotam valubili orbe versam in summa summa in sumis mutare gaudemus. Ascendi si placet. sed ea lege ne uti cum ludici mei ratio posset descendere iniuriam putes.

queri omnia de eo qui nihil alio pro auferret. sed propria pro suo licet. et si ita sed fortuna nihil abstulit quod erat bonum. sed propria dispo. sunt pro suo libito. Hora de hoc quod dicit que tibi tua. Sen dicit in de re medijs. Non est tui quod fortuna dicit esse tui. Alieni omne quod quod operando evenit. et nihil proprium purari. Hora quod bonum producat nudum ex vtero matris. pro in nunt magna eius materia. Si enim homo nudus nascitur et nullo indigeret in

nus esset miser. sed quod nudus nascitur nihil possidens et pluribus indigens id magis miser est. Tui pauper hereticus. Primitus in modo tecum tua quantalulisti. Augustus eras primo et postea nudus eris. Hora quod bona exerta non sunt propria hominis. quod dicit Seneca. Nihil proprium dicas quod mutare potest fortuna. reperit quod dedit donum quod non potuit auferri potuit et quod fortuna non dedit eripit. An ego sola. Dic tui det tacite questionem. Diceret aliquis fortune. licet bona exerta sunt tua. tui postquam ea homini contulisti non debet res amplius auferre. Huic questionem respondet fortuna dicens. quod si esset contra ius. et contra naturam suam quam nullus dicit sibi auferre imo dicit uti sic et exere res vult sua natura. vult dicit. Nunc ego sola phibeo exercere ius meum cum omnia alta exerceat naturam suam quod declarat. quod licet est celo proferre lucidos dies et eosdemque perdere. i. abscedere tenebrosos noctibus. et hanc anno redimere. i. ornare vultu. i. suffragie terrenis. i. aliquibus floribus sic i. nunc frugibus sic i. estate. nunc perfundere eam nimbis. i. pluvijs et frigoribus sicut in

Liber secundus

autūno ⁊ hyeme. Ins. i. natura ē mari nūc. i. aliqñ. s. tpe sereno blandā
ri. i. blandā esse cōre strato. i. pacificato. s. tpe cōpestatis in bore ferere. i. a
horridū apparere pcellis ac fluctib. i. inundatōib. nūqd inexplera. i. in
satiabilē cupiditas hoim alligabit nos ad pstantiā alienā nris mori
bus. q. d. nō em hec ē nra vis. i. naturalis prās. hūc ludū pzinuū. i. oī
tpe vel pzinuū ludi
mus rotā psumus
volubili orbe. id ē
velocē. i. cōtūlōne
⁊ nos gaudemus
mutare isumaid est
aduersa sūmis id ē
p̄sp̄eris. ⁊ sumna i
simil. i. p̄sp̄a aduer
sis. Tu boeti ascē
de rotā nraz si pla
cer. s. ea lege. i. p̄di
cōe vli ne pecces si
bi fieri iniuriā si con
rigit te descendere
cū rō mei ludieri.
id ē ludi iocosi hoc
poscer.

¶ Hora q̄ q̄libet
in sua naturali o
peratōe delectatur
suastra s̄ laborat q̄
naturā rei auferre
conant. cū natura
nō assuecat in tri
um. ¶ In paup̄ ben
ricus. Nōne l̄ sua
quius vitur arte

¶ Sibi fors dederit vitō omis hō. Siles equis. piscator a dō. ⁊ cleri
cus hymnis. Natura fretis pugiles i arte. poete metris Rustic⁹ arua pa
rat numerat mercator auar⁹. Cargo lege flozes. stultus amat or amat
Seminat in spinis nature iura retracras. ¶ Hora q̄ d̄r cupiditate ho
minū cōiepleta. qz d̄r aristo. ij pol. Infinita ē p̄cipia hoiz ad c⁹ reple
tōez mlti viuunt. ⁊ sen. ⁊ vi. epla Naturalia desideria finita. s. ea s̄a iā
op̄antone nascunt a vbi desināt nō habent. ⁊ l̄ij epla. ¶ Via aliq̄s contē
nere p̄cōia aut habere nō p̄r. ¶ An tu mores ignorabas. Hic foruz
na excludit quāsdā r̄sōne boetij. Posset ei dicere boeti⁹ o fortuna ego
p̄stus sū de tua mutabilitate. qz ignau mores tuos. hāc r̄sōnez excludit
aut foruzna p̄ pla. Ho. boe. ex d̄b potat p̄p̄dere mores ⁊ stabilitate suā d̄r

An tu mores ignorabas meos Me
sciebas Cresū regē lidoꝝ cyro pau
loante formidabilē. moꝝ deinde mi
serādi rogū flāmis traditū misso ce
lit⁹ ibre defensū. Nū te p̄terit. Pau
lū p̄i regis a se capti calamitanibus
pias ip̄edisse lacrimas. Quid tra
gediaz clamor aliō desier. nisi indi
cretio ictu fortunā felicitia regna ver
tētem. Nōne adolescētul⁹ ayn eyo
eyot. i. duo dolia vini alter qdē in a
lū aliō at bonuz i iouis lunie iacere
didicisti. Quid si vber⁹ de bonozū
pte sūp̄sisti. qd si a te n̄ tota discessi.
Quid si hecipa mei mutabilitas in
sta tibi cā est sperādi: melioꝝa tñ ne
aio p̄rabescat ⁊ iter cōe oib⁹ regnuz
locat⁹ pp̄rio iure viuere desideras

Liber secundus

Non attrides magne cartagis arces. Scipio s; multi romani sūt alta
fati. **T**pa p̄sa breui breuis ē distātia lecti. **D**is r̄ meli nox ē vicina diei
Dec aliena docēt r̄ tetua fata docebūt.

Ignas rapidis. **I**gned ē scdm̄ metrū huius sedi q̄b̄ d̄r̄ asclepias
diū ab inuētoze. conābicū a pede p̄manre. q̄s sic pes conāb̄ pus

habitu est. Et cō/
stat illud metrū ex
p̄mo spōdeo r̄ duz
obus conābis et
p̄t̄is. o vel am/
bo. q̄le metrū ē uti
us hymni. **S**icō
rū maris. **S**ecū
dū metrū d̄r̄ fer rē
gratū ab inuēto
re cōstans ex p̄z
mo spondeo. scōo
vacilo. tercio spō/
deo. **V**l trocheo.
In hoc ergo metro
fortuna conquehit
de i expleta cupidi
rate hoim̄ dicens.
Si copiat̄ est for
tuna quā gentiles
deā copie appella
bant pleno cornu
fundat hominibz
tantas opes quan
tas arenas versat.
id velur pone^o. i.
mare incit^o. i. cō/
motus rapidis fla
ribus. i. impetuo/
sis ventis. r̄ sic fū
dat tātas opes h̄c

Petrum secundū libri secundi
Ignas rapidis flatis^o icit^o
Pontus versat arenas
Aut quot stelliferis edita noctib^o
Celo sidera fulgent
Tātas fūdat opes nec strahit ma/
Pleno copia cornu (num
Hūanū miseris haud ideo genus
Cessat flere querelas
Quāuis vota libens excipiat de^o
Multi prodigus auri
Et claris auidos ornet honorib^o
Nil iam partta videntur
Sz quesita vorās seuā rapacitas
Alios pandit hiatus
Que iam p̄cipitem frenā cupidinē
Lerto sine retentent
Largis cū postus munerib^o fluens
Sitis ardescit habendi
Nūq̄ diues agit q̄ trepid^o gemens

sidera fulgent in celo edita id est q̄ra stelliferis noctibz r̄ ip̄a copia non
retrahit manū auferendo opes haud p̄ n̄ iō humanū gen^o cessat flere. i.
flecto p̄ponere miseris q̄relas. et **Q**uāuis deus prodigus id est diues ml
ti auri. i. ad modū p̄digi multū aurū diffundēs. ip̄e deus libens ecci
piat vota hoim̄ r̄ ornet auidos i. cupidos clar^o honoribz. n̄ iam partta
id est acq̄sita et possessa nil videntur eis. sed seuā rapacitas vorans q̄/
sita i. est acq̄sita pandit id est manifestat alios hiatus id est receptā.

Prosa tertia

gula cupiditatis. et tunc quirit fortuna quae iam frena retinet. i. detinebit. cer/
to sine cupiditate. i. auaritia hoim. percipit. i. percipit de hoies cu suis. i. desi/
deriu hndi flues largi mueribz ardeat hois. et no ille q trepid' terrore ad
uictitans et gemis credit sese eg. re. ille nuq diues agit. i. vitā duc. ¶ Po
ta circa h q dicit pleno copia cornu. q cu hercules q dā tpe luctaret cum

Sese credit egentem

Prosa tertia secundi libri

Is igit si pro se tecū dōbis for
tuna loqret. qd pfecto ptra hi
sceres si hēres. Aut si qd ē quo qre/
lā tuā iure tuearis. proferas optet.
dabim' tibi dicēdi locū. **B.** Tū ego
speciosa qdez ista sunt inquā oblita
q rhetorice ac musice melle dulce/
dinis. tuz tm cū audiunt oblectant

achilleo. et achile' mu
taret se in thauz. her
cul's apphēdēs spm
p cornu affragit illi
repleti pomis. et ho
yb odoriferis sacrifi/
cauit illis fortune. qd
cornu d' fortuna qui/
busdā ppiare plenuz
qb usdā vacuū. qbus
dā semiplenū fm di/
uersū statū pspiratis
et aduersitatis hoim
¶ Nota q fortuna iue
bit q auaritia hoim

q Tul. in li. cuscula. qonū dr. Auaricia studiū pecunie bz quā nō sapi
ens percipit ea em q mal' venenis ibura corp' aiūm qz vinle offēdit. spā
em in safabillis manēs neq copia neq iopia minuit. et eodem hoc dicit
Quid ē q multi cuot ditare pecunie ferunt qz ita p'turbant ai ve si m'itū
abstine ab insania Et dicit Sen' lxxvi. epla. Auaricia nullū bz mag' ma
liū nisi q ingrata ē. et lxxij epla auaros ppat canibz dicit. Vidisti aliquē
canē missū a dño panis frustra auc carnis apto ore caprāt. qd qd arripit. p
tinus inte grū deuorat et sp q d' spem futuri inbiat. Idēz euēit nobis. qd
q nobis fortuna expectatūbz porrigit. illud sine oī volūrate dimitrim' et
statim ad rapinā alteri erigim' ¶ Nota q credit se egentēz nō est diues
sed paup. qz dr Sen'. i. epla. Nō q paz bz. sed q pl' cupit paup ē. Qui ei
refer. qnū illi n archa quantū in horreis sacz si alio hiatu imminer.

¶ Nota q diuitē nō tollit auaricia sed augmētāt In Sen'. xvi. epla. dr.
Cogērat in de qd d' loenpletes possiderūt vltra priuatū pecunie moduz.
Fortūa te puehat. auro tegar. purpura vestiat. terrā marmoribz absēdat.
accedant statue et picture et qd d' villa qz elaborauit maiora cupe ab his
desistes. vñ Iuuenal. Interea pleno dū turget saccul' ere. Crescit amor
nūmī quantū pecunia crescit

Prosa tertia secundi libri.

Is igit p se re. Detinebit. pfa tertia h' secūdi. In q pbia pbat
boe. nō debere conqri de fortuna. qz mltā dōa sibi pculit. Et pno
inquit o'bia qd sentiat de dicitis fortune. scdo bōa fortū. sibi collata
enūrat. sibi. Urūm. Pno oñdit pbia q boe. nihil hēat loq' fortunaui

Liber secundus

sedo boeti' ruder. tertio pbia et rñsionē a p̄robat. sicut patet. dīcē p̄mo
Si fortuna loquet̄ tecū his p̄bis p̄ se. p̄fecto p̄ certe tu nō h̄res qd̄ h̄ h̄ice
q̄s. i. nō h̄res vñ ap̄tes os ad rñdendē. fortūe. auesi qd̄ ē q̄ tuā q̄relā tu
rē tuarū. opt. i. necesse ē vt. p̄feras. dabim' nbi locū dīcēdi. tū ē ego boeti'
inquā. i. dixit v' rñdī. speciosa qd̄ ē sūc ista q̄ fortuna dixit. z sunt oblita. i.
delimita melle. i. dele
eratio: rhetorice dul
s. i. q̄ rñ ad p̄
sā ac. p̄ z. melle dul
cedis. i. q̄tum ad r̄pe
trū z tñ rñ. i. tūc ob
lectat. i. delectat aim
meū cū audiat. sed
sensus. i. p̄ceptio ma
loz ē altior. i. p̄fūd/
or miseris q̄ isti pos
sint erigere. q̄ d. q̄
uis p̄ba fō h̄e sup̄st
cialiter me delectent
tñ ad p̄funditātē mei dolor' n̄ attingit. Ita q̄. i. q̄ cū hec p̄ba fortune dese
rint. i. cessauerint. isonare auroz meis meror' istū. i. amissus p̄grauat aim
meū Tūc pbia approbat rñsionē Boe. dīcēs. Ita ē. hec em̄ p̄ba fortune
nōdū sunt remedia tui morbi. sed sunt qd̄a fomēta. i. linimēta. aduersū tu
rationē. i. q̄ sanatoz p̄uacis doloris. nā remedia q̄ penetrēt. i. imittēt sēt
in p̄fundū p̄urbationis expellēdo eam radicalē tui morbi. ista ad mouēdo
id ē apponā cū fuerit tēpestiuū. ¶ Nota q̄ boe. nihil habuit loq̄ p̄ h̄a
fortune. qz vep̄ dixit z p̄ h̄itātē nō e loq̄ndū. nā v̄ro oīa p̄sonant z p̄ h̄is
sibīp̄si attestat' in Arist. ¶ Nota h̄isco ē p̄bū ichoatiuū. z p̄fer' p̄ h̄y
p̄ā. qz regulariter deberet dīcēt h̄isco. n̄ h̄isere est h̄iarū inchoare cū ill
q̄s ap̄t os. ¶ Nota q̄ oblit' altera p̄du' ra ē p̄ricipiū p̄bi oblitūcor. Sed
oblit' altera correpra descendit a p̄bo oblitūo. Et oblit' ē r̄aculat'. Unde
p̄sus. Immemor oblit' notat. oblit' ē maculat'. ¶ Nota circa h̄ q̄ dīcē
meror' animū aggrauat q̄ q̄s nō dōlet de isfortūto nulli p̄rigit n̄stato
m̄tū eleuato sup̄ fortunā. qz dē Sen. lxx. epla. p̄l' eq̄ te dolere nolo. s̄ vt
nō doleas vix erigere audeo. nulli autē ista firmitas ai p̄tingit n̄stato
sup̄a fortunā eleuato. z subdit illud vt totūda nobis star amissay recor'
dato. nemo libētē ad id redit qd̄ nō ēne tormēto cogitatur'. ¶ Nota q̄
p̄ rhetoricā z melleā dulcedinē fortune boe. adhuc nō sūt restitū' p̄uac'
z sapie. qd̄ testat' et' meror' aggruās aim. Nā h̄' z sapia doloze z meror'
oppm̄t. vñ Sen. lxx. epla. Quāmodū m̄nuta lumina claritas solis
obscurat. sic dolores m̄stīctas iūritas sapia et h̄' sua magnitudie elicit
atq̄ oppm̄t. ¶ Verū tñ ne te zē. Hic pbia cūerat bona fortune boe

Prosa tertia

flo collata rōne quoz nō debuit se existimare miser. Et pmo enūerat do-
 na preterea q̄ ipm felice fecerūt. postea enū erat in q̄tra p̄sa bona q̄ ipm in
 p̄nti felice ostendunt. P̄rio igit p̄bia describit felicitatē suā p̄teritaz. sc̄da
 excludit quandā oblectōz. ibi. q̄ si idē co. P̄rio enūerat q̄dā bona cōsa.
 sc̄da magis specialia. sc̄da ibi. P̄terereo libet. P̄rio dicit. O boeti ne. i. nō
 litus es. taceo q̄ desolatū pente sū- velis te existiat. mi-
 mox te viroz cura suscepit delect. sez nunqd oblit. es
 q̄ in affinitatē principum ciuitatis numerū q̄ p̄ et mo/
 qd̄ preciosissimū propinqtatis ge- dū felicitatis tue. ca/
 nus est p̄r charus q̄ proxim⁹ esse ceo. i. p̄rāseo. q̄ te de/
 cepisti. Quis n̄ te felicissimū cū tā solaiū. P̄ua. p̄rāte
 to splēdore soceroz. cū iugis pu- te. i. patre z m̄re. cu/
 dore cū masculine quoq̄ prolis op- a sumoz viroz. i. cō/
 portunitateq̄ predicabit. P̄terereo sulū romanoz te su/
 libet em̄ preterire cōia assumptas i- scepit z tu delect. i.
 adoleſcentia negatas senib⁹ digni- de alijs elect. in affi-
 tates. ad singularem felicitatis tue nitatē principū ciui-
 cumulum venire delectat. siq̄s rex tatis cepisti p̄r esse
 mortalium fruct⁹ vllum beatitudi- char⁹ q̄ primus qd̄
 ris. z cū opportunitate. i. opportuna felicitare masculine plis. q. d. null⁹ est q̄ nō iudicauerit te felice in his. Hora q̄ triplex ē gen⁹ propinqtas. P̄r-
 est q̄ nō iudicauerit te felice in his. Hora q̄ triplex ē gen⁹ propinqtas. P̄r-
 mū q̄d̄ p̄bit ex genealogia. z in tali propinqtate aliq̄s siml̄ efficit prim⁹ et
 char⁹. nā frater fratri est charus et propinquus. Alia ē propinqtas q̄ p̄bit
 ex m̄rimonio. z vocatur affinitas. z in tali propinqtate aliq̄s prius efficit p̄-
 pinquus q̄ charus. Tertia propinqtas p̄rabit ex bonis morib⁹ z fratrib⁹
 bus. z hoc ē p̄ciosissimū gen⁹ propinqtatis z in tali aliq̄s prius efficit char⁹
 q̄ pinqu⁹. z sic hoc prius factus fuit romanis principib⁹ charus rōne
 p̄ritis q̄ propinquus m̄rimoniū p̄rabit eo cū eis. Hora q̄ p̄bia d̄r boe-
 tiū fuisse felicem splēdore soceroz in plurali cū tñ nō habuerit nisi vnum
 socer⁹. Nam socer d̄r cuius filiam aliquis ducit. z nō legit q̄ boeti habu-
 it duas viros. Ad h̄ p̄r d̄r q̄ h̄c cap̄it socer large nō tñ. p̄ patre viro-
 ris. sed etiā p̄ fratre q̄ large etiā p̄r d̄r locer. q̄ d̄r pluraliter soceroz. Hora
 q̄ ex trib⁹ p̄bia d̄r boe. felice fuisse. ex honestate socer⁹. ex pudore iugis.
 ex opportunitate masculine plis. i. suoz filiorū. P̄terereo. libet em̄ prete-
 rire cōmunia. Sic p̄bia enumerat quedam bona sp̄alia ex quib⁹ boeti⁹
 nō debet se estimare miserum. Et dicit pretereo. id est. pertransire volo.

Liber secundus

quod mihi liber perire cōia supple bona. et delectat me v̄tre ad singularem
idē speciale tumulū tue felicitatis. i. ad sumptas dignitates in adolescen
tia negatas semibus. Et subdit. Si quis fructus rerū mortalium h̄z vllum pō
dus beatitudinis. i. si propter aliquid temporale bonus homo d̄z dicit felix. poterit ne
negoria illius lucis. i. tue felicitatis. quā tam dicā deleri quātalibet. mole
idē quicquid pōdere in nis pōdus h̄z. poterit ne illius me
gruētū maloz. q. d. nō p̄ deleri. et q̄ ē il
la felicitas cū tu vidi moria lucis quātalibet ingruentiū
si liberos tuos. i. si lios tuos pariter cō malozum mole deleri. Lum duos
sules. i. in p̄sules ele pariter p̄sules liberos tuos domo
eros puebi. i. ducit b̄ prouehi sub frequentia patruz; sub
domo tua sub frequ plebis alacritate vidisti cum eis de
tia. i. diligentia patrū in curia curules insidentibus tu re
sez senoz. et sub ala gie laudis orator ingenij gloriā
eritate. i. sub gaudio facundie meruisti. cū in circo duoz
plebis. et cum tu es de medijs cōsulū circūfusa multitudi
de filiis tuis inside nis expectationē triumphali largi
tibus circules. i. sedes tione satiasti. dedisti vt opinor ver
iudiciarias. orator. i. ba fortune dum te illa demulcer; d̄
p̄dicator regie laudis meruisti q̄ h̄z inge te vt suas delicias fouet. Nunq̄
nij et facundie cum tu nulli vnq̄ priuato p̄modauerat ab
medijs in circo idē in stulisti. Quis ne ergo cū fortuna cal
circūdatōe duoz cō culū ponere. Nunc te primū liuenti
sulū. i. filiorum tuoz oculo p̄strinxit. Si nūc modū q̄z le
satiasti expectationē torum tristis. nunc consideres i ad
circūfusa multitudi huc te felicem negare nōi possis
nis triumphali largiō ne idē v̄torali triū
phatōe. vt ego opi
nor tu dedisti q̄ ba. i.
deceptiones fortune.
Dum te illa demulcer. dum te fouet vt suas delicias tu abstulisti minus
q̄d nunc cōmodauerat vll. i. alicui priuato idē extraneo. via ne ergo cū
fortuna ponere calculū id est cōputationem. nunc ipsa fortuna primum p̄
strinxit te oculo liuenti. i. inuidio si consideres nūc. et modū letoz. vt p̄
strinxit idē p̄spiracis et aduersitatis q̄d huc non possis te negare felicem
¶ Hora p̄bia p̄ hoc q̄ dicit p̄tereo et prius dixit taceo vtitur q̄dam color
re rhetorico q̄ d̄ occupatio. et v̄ffinit sic a tullio Occupatio est cū dicitur
nos perire aut nefecire. aut velle d̄tere illud quod tamē maxime dignum

Oratio tertia

Hora q̄ mos erat romanorū añ. xxx. annū nulli p̄ferre aliquid dignitate vel p̄bitate. vel p̄ter publice rei euidentē vtilitate. Boe. at̄ in adoleſcētia añ. xxx. annū fuit elect' in p̄sulē. et h̄ p̄bia vocat felicitatē cōem nō q̄ cōiter d̄bo h̄ p̄cederet. s; q; nō solū Boe. s; et paucis h̄ accidit. Refert em̄ tull' in li. de amicitia q̄ Scipio añ. xxx. añ.

Quod si idcirco te fortunatū eē nō est mos. qm̄ q̄ tūc leta videbant abiērt. Nō est q̄ te miser putes qm̄ q̄ nunc credunt mesta p̄tereit. An tu i hāc vite scenā nūc primū subit' hospes q̄ venisti. Illā ne hūanis rebus i/ esse p̄stantiā reris. cū ipm̄ sepe hōminem velox hora dissoluat. Nā et si rata ē fortunis manēdi fides. vltimus tñ vite dies mors qdā fortis est etiaz manētis. Quid igit referre putas. Tu ne illā moriēdo deseras

nū bis fact' est cōsul
Sikr germanic' iu
uentis cōsul fact' est
añ. xxx. annos. h̄
gularē felicitatē boe
ij tāgit dicit. Cum
duos pariter p̄sules
q̄ Hora q̄ fm̄ p̄sū.
in li. ethimo. curules
erat sedes in q̄bo ma
gistrat' sedētes iura
reddēbāt. Et dicunt
curule q̄ curia. q; ta
li sede videbant i cur
ru iudices q̄ vehebā
tur vt expedit' p̄plo
iudicia redderent.

Hora q̄ p̄suetudo erat romāos i electō ne cōsulū h̄re sermonē ad p̄p̄m de laudib; regū et electorū in magistratū et sic h̄ p̄dicante. inde gl'iam cōsequēbat. h̄mōi sermonē fecit Boe. i electione suoꝝ filioꝝ in cōsules. et exinde sua gl'ia fuit gemiata. Et q; p̄silia p̄mo p̄suevit fieri in triūphib; in laudē eorū q̄ obtinuerāt victoriā. s; h̄mōi p̄monē vocat triūphalē largitiōnē. **H**ora q̄ bonū aliqd̄ p̄mittit et nō adimplet. ille dat p̄ba et nō re. et p̄ decipit. q̄ d̄ p̄bia. dedisti fortune verba id est deceptōes p̄mittēdo et aliqd̄ boni q̄ ip̄a te ita fouer. **H**ora q̄ calcul' in vna significatōe est puus lapillus q̄ calcēdo nō ledit. et q; talib; lapillis videbant antiq; in cōputatōe. ideo calculare vlt' calculū ponere. ponit' p̄ cōputare vel p̄ ratōez facere. q̄ d̄ p̄bia. vis ne cū fortūa calculū pone re q. d. nō debes si cōputabis. cū ea ip̄sa iueniet te mltō felictorē q̄ miserū. **Q**uod si idcirco te fortunatū eē. **H**ora p̄bia excludit q̄ndā obiectiōez. possēt aliq; dicere. hec p̄dicta bona nō faciūt me felicem q; sūt p̄rāstea: hanc obiectiōez excludit p̄bia d̄ p̄bia. q; p̄ sed. si nō estimas te fortunatum id est felicitē. qm̄ illa abiērtē q̄ tūc videbant leta. etiaz nō est qd̄. i. p̄ter qd̄ tu putes. i. estimes te miser qm̄ q̄ nunc credunt. i. vident mesta p̄tereunt. An nunc p̄ nunqd̄ tu venisti primū in hanc scenam. i. ymbriā vite. subit' id ē improuisus. q; p̄ et hospes. i. advena tu i q̄d̄oras que gerant in hac

De rerum tertium

in terra. Tū p̄bebo. i. sol cepit. i. incepte spargere. i. emittere lucē rosētis qua
drigis. i. rosco curru. stella hebetata. i. obscurata flāmis. i. lumib; sol p̄mē
tib; ipsa paller. i. pallida sic fīm abētes yule. Sedm̄ exēplū est in terra
nascētib; tale. Sephiro flāte terra ornat florib;. sed austro flāte flores de
ficiūt. Ecce mutatio in terrenascētib;. yū dr̄ in lra. cum. i. qm̄ nem̄ irru/
buir. p̄nis. i. p̄nalib;
rosis. flatu zephyri re
pent. i. calēris flau
ster nebulosus. i. t
. i. flare inceptit. infa/
nū. i. infanc. i. decul
rosaz abeat sp̄nis.
id ē recedat d̄ sp̄nis

**Si tantas variat vices
Crede fortunis hominū caducis
Bonis crede fugacibus
Konstat eterna positūq; lege est
Ut constet genitum nihil**

¶ Tertium exemplū ē

de mari tale. Quā mare nō agitāt vēris apparet trāq̄llū. sed vēs agitātū
efficit tēpestuosū. Ecce mutabilitas maris. yū dr̄ in lra. Sepe mare radi
at. i. splēdet trāq̄llo sereno. i. serena tranquillitate. imot; . i. nō mot; fluctib;
sepe aq̄lo p̄tatur. i. puocat. seruētes. pcellas. i. tēpestates. p̄sō q̄r. i. mo
mar. Tūc horat p̄bia ne credam̄ bonis fortunē dicēs. Si mūdo p̄stat
id ē p̄manet sua forma rara vt ex dicit; patz. z si mūdius variat tātal vices
id ē alternatōes. tūc crede caducis. i. trāstōijs fortunis hoim. i. noli ere/
dere. z loquit̄ ironice. debet em̄ intelligi p̄ p̄riū. crede. i. noli credere bōis
fugacib;. q̄ tā sūt bona fortunē. q̄d patet ex h. qz cōstat. i. manifestū ē. z est
positum. i. stabilitū eterna lege. i. diuina lege. vt nihil genitū p̄ster. i. imu/
rabit p̄maneat. ¶ Nota q̄ poete attribuunt soli q̄drigā q̄ dr̄ a nūero q̄e
tuor equoz. Poete em̄ fingūt curru solis trahit q̄tuor eqs p̄pter quattuor
diuersitates solis. Nā sol cū orit̄ est rubēs. hora tertia splēdes. hora me/
ridiei ē feruens. sed hora vesperina ē repens. Lune p̄o attribuūt bigā p̄
duas p̄prietates lune. nā luna p̄ualr ē frīgida z hūida. ¶ Nota circa hoc
q̄d dicit crede fortunis bonis. Sen. dr̄ in li. de solā. filij helie. Nūq; ego
fortune credidi. q̄ cū meū vider̄ et pacē agere. oia q̄cūq; in me indulgen
tissime cōferrebat pecuniā. honores. grāz. eo loco posui. yū poss; sine mo
tu meo repetere. Interuallū magis iter me z sp̄am habui. ita nec illa ab
stulit nec eculsit. Neminē aduersa fortuna cōmunit nisi quē fecūda dece/
pit. Fortune fortes memit. ignaues ex p̄uit. opes auferre p̄t aim autē
surrīpe nō p̄t. ¶ Nota q̄ p̄bia bona fortune appellat caduca. qz dicit̄ Sen
eca. lxxij epla. Oia ista in q̄ fortuna dominū exeret sua sunt. si decu
nia honores imbecilla sunt fluida mortalia sunt z passiōes incert. ¶ No
ta dicit nullū genitū ēē constās. dicit Seneca epla p̄allegata. Oia mor
talia minunt. cadunt deserunt decrescūt exhauriunt. Ita qz in illis i for
tū causa incerta ineq̄litas est. Duiroz autē vna natura est

Sequitur. p̄sa q̄ra secundi libri

Liberssecundus

Um ego. Nec est q̄rta. p̄sa h̄ sc̄l̄ in q̄ p̄bia p̄bat boe nō eē p̄q̄redū
de fortuna p̄ter p̄ntā bōa q̄ sibi derelict̄. Et p̄mo boe. p̄f̄ct̄ se fuit
se felice deplāgēs p̄ntem infelicitatē. sed q̄ p̄bia oñ dit̄ ip̄m eē felice in p̄nt̄
ib̄. S̄z q̄ tu. de ḡ Boe. O p̄bia tu nutrix oim̄ v̄tutū tu p̄memoras v̄a.
nec possū ificiari i. negare velocissimū cursū. i. recessū mee. p̄sp̄itat̄. sed h̄
est q̄d coq̄t. i. anxiat̄
vehemēter me reco
lentē p̄teritā p̄sp̄ita
P̄ntem p̄adderitate
fortunc infelicitissimū
gen̄ infortunij e fuit
se felice z tā nō esse.
¶ Nota p̄bia d̄z nu
trix oim̄ v̄tutū quia
ois p̄sistit in me
dio. mediū nō attin
git nisi recta rōne q̄
recta rō est sapie z
p̄bie. ¶ Sic cū p̄bia
diuidat̄ in p̄acticaz
z speculatiū. ip̄a in
cludit̄ prudentiā q̄ e
recta rō agibulum ex

¶ Prosa quarta secūdi libri.

Um ego vera inquā p̄memo
ras O v̄tutū oim̄ nutrix nec
ificiari possū p̄osp̄itatis mee velo
cissimū cursū. S̄z hoc est q̄d recolē
tem vehemēti coq̄t. Mā in oī ad
uersitate fortune infelicitissimū gen̄
est infortunij fuisse felice. ¶ S̄z tu
inquit false opinionis supplicium
luis; Id rebus iure imputare non
possis. Nam si te hoc inane for

vi. ebi. prudentiā aut colligata e oib̄ v̄tutib̄ ex eodez. vi. p̄terea p̄bia b̄
nutrix oim̄ v̄tutū. ¶ Nota q̄ recordatio p̄terite felicitat̄ coq̄t boies. iō de
Sen̄ h̄v. epla. Illō agā v̄t locūda nob̄ fiat amissoz. recorsatio. h̄ ar̄ p̄nt̄
git cū aius p̄pat̄ e ad amissioez eoz. ¶ Nota q̄ duplex e infortunij. q̄dā
p̄ntimū aliud interpolatū siue discōtinuū. om̄ infortunij est ifelix. sed m̄
infelicitissimū Infortunij em̄ cōtinuū ex p̄suetudie m̄ nocet q̄z d̄t Se
ne in li. de tranq̄. ai. Tollerabili e bonū nō acq̄rere q̄ acq̄sita amittere.
iōq̄ letiozes videbis q̄s fortūa nunq̄ respexit q̄ q̄s deseruit. Idē d̄t
li. sola. si li. helie. Unū h̄z bonū assidua ifelicitas q̄ illos lūrat q̄s verū
Infortunij autē discōtinuū e cū aliq̄s mutaf̄ de aduersitate i p̄sp̄itatē. et
itez de p̄sp̄itate i aduersitatē. z tale e ifelicitissimū gen̄. q̄z sepe deijcit̄ hō
minē i desperatōez. vñ samaritan̄. al. paup̄ h̄en. O bōa p̄sp̄itas vbi nūc es
nūc mea v̄sa e In luctū citbara sic lacrimosa lira. O mala dulcedo sub
to supra venenas. Que p̄recep̄as mellea felle fūi. ¶ S̄z q̄ tu inq̄t zō
D̄ic p̄bia oñ dit̄ boe. in p̄nt̄ e felice. p̄nt̄ m̄ lra bōa q̄ adhuc p̄c̄llid̄. sed o
p̄bat felicitatē foruitā nulli posse rotalr̄ eucire. tertio p̄bat verā felicitatē
i bōis fortuit̄ n̄ cōsistere. sc̄ba ibi. Quis e em̄. tertio ibi. Atq̄ vt aḡitas
Pr̄io p̄nt̄ p̄bia q̄ n̄ oz q̄ulari boe. de infortunio cū abūdet adhuc plū
bonis. z illa bōa p̄bia em̄erat. Secūdo ip̄a consolaf̄ eū ibi. Cum igitur

Prosa quarta

Dicit primo **S** boeri q tu iuis .i. patris supplicium felle opinionis id
id e illud si possis iure iurari mouet. nā si mouet te inane nomē fortuite
felicitatis. licet id e lectus e vt tu repures. i. putes mecū q plurimis. q
per maxis bonis abūdes. si tgit illud bonum seruat diuinit' illesū. q p
et inuolatu quod tu possidebas p̄ciosissimū oī cōsu. i. thesauro. tue fortune
tuite nomē felicitatis mouet. q̄ plu
rimis maxisq̄ abūdes mecū repu
tes licz. Igit si qd in oī fortune tue
censu p̄ciosissimū possidebas id ti
bi diuinit' illesum adhuc inuolatur
q̄ seruat. Poteris nē meliora que
q̄ retinēs ne infortunio iure causa
ri. At qui viget incolumis illud p̄
ciosissimū hūani generis dec'. Si
mach' socer z qd vite p̄cio n̄ segnis
emeret. vir tot' ex sapia virtutibusq̄
factus suaz secur' tuis ingemiscit
iniurijs. Viuit vxor ingenio. mode
sta; pudicie pudore p̄cellens z vt
oēs dotes eius breuiter includā. p̄ri
sitis. Viuit in quā tibi q̄ tū vite hu
ius exosa sp̄m seruat. Quo vno feli
citatē minui tuā vl' ipsa p̄cesseri: tui
desiderio lacris ac dolore tabescit
Quid dicā liberos cōsulares quo
rū iam vt in id etatis pueris vl' p̄
ni vel auiti specimē ducet ingenij
tibi seruat spiritum. id e tū ipsa viuit p̄pter te. quo id est in quo vno ego
concesserim tuam felicitatem minui. supple q̄ vxor tua tabescit. i. tristia f
lachrymis ac dolore desiderio tui. quid dicam liberos tuos cōsulares. q̄/
rum specimen id est similitudo ingenij. paterni id est tui vel auiti. aut ipoz
f. Symachi qui fuit auus ipsorum ex parte matris ducet vt in id etatis

Liber secundus

pueris. q. d. liberi tui sunt filii patri et ano ipsorum in prudentia in se ipso etiam
pmittit. ¶ Notandum sicut inferi pbabit. q. in rebus fortuitis non potest consistere
re vera felicitas. Ideo illi q. adepti de talium rerum felices se existimabant et ex
amissio de eorum infelices falsa opinio de decipiebant et licet in opinione eorum sic
esse non tamen erat in re. Ideo dicitur pbia ad octid q. tu false opinionis sup
plicium luis. i. rebus in
putare non possis.

¶ Nota supplicium false
opinionis est in animo
non in re. vñ Sen.
c. vii. de la. Dulcis
parasse dicitur non
fuit miserat. s. mu
tatio diuitiarum nec h
mior. non enim in rebus
est vitium sed in animo. se
pius enim opinio de re
re laboram. ¶ Infor
tunus boerij non erat
imputandum rebus. q. non
erat sed ipse ad i. fu
it sue false opinionis

¶ Nota q. pbia ostendit
presentem felicitatem in tribus consistere. scilicet in amicis. in vxore pudica
et filioz suorum prudentia. Primo enim ad felicitatem requiruntur amici. Nam ami
cus est preciosissimum genus diuitiarum ex vii. p. huius secundi. Et Aristoteles
in ethicorum. Nemo eligit viuere sine amicis habes reliqua bona. Et in tulle
um in libro de amicitia. Qui amicitiam tollit de mundo sole tollere videtur.
Et Seneca in de remedijs fortuitorum. nihil est peius quam amicos non habere
si amicum perdidisti alium quere. et ibi eum queras ubi inuenias. quere iter et
res liberales. inter recta et honesta officia. quere in laboribus ad mensuram
illa res non querit. ¶ Secundo requiritur ad felicitatem politica vxor pudica que
rara est. vñ Seneca in de remedijs fort. Dulce iter proba q. matrimonial
dicitur ceperit esse exempla meretricularum quam multas ex coniugibus optimis pesti
mas vidimus ex diligentissimis diligentissimas. et liberalissimas rapaci
cissimas. Etiam si bonam vxorem habuisti non potes affirmare eam esse pma
suram in illo proposito. nihil tamen mobile. nihil tamen vagum quam feminarum voluntas.
Tertio requiritur ad felicitatem politica ples. q. sicut Aristoteles primo credit. Non
omnino felix est qui spem turpis est aut solitarius. aut prole carens.
¶ Nota sicut Hugonone Specimine est pulcritudo vel similitudo vel signum
vel ymago. noticia vel experimentum vel bonum operis documentum. sed in pro
posito accipit per similitudinem. Item sicut eundem autus. ra. tu. id est ad aux

Prosa quarta

habitus vel possessus vel ad ipsum primens et postquam per antiquo

¶ Cum igitur per ipsa mortalibus. Sic philosophia ex dicitur consolatur boetium dicitur
Et quod hominibus est per ipsa cura maxima curaretur de vite. i. saluare
vite. o te felicem si agnoscas tua bona cui etiam nunc suppetunt. i. abundant
talia bona. quia nemo dubitat esse cariora ipsa vite. quare ita sicca lacrimas

res habeant humane enatabimur. Sed
quantum decus ornamentis nostris deces
serit. vides. ¶ Et illa promouimus i
quit aliquantulum si te non duntaxat totius tue
sortis pigri Sed delicias tuas ferre
non possum quod abesse aliquid tue bea
titudini tam luctuosus atque anxius con
queraris. Quis est enim tam com
posite felicitatis ut non aliqua ex
parte cum status sui qualitate rixe
tur. Anxia enim res est humanorum

et noli flere. non dum
enim ois fortuna est tibi
ubi exorsit id est aduersitas
ad unum. i. ois. nec tibi
hi incubuit. i. interite
tempestas aduersita
tis nimium valida quam
tenaces anchorae. i. i
amici inseparabiles. hec
ret. i. firmiter manent
quod. anchorae non pati
antur tibi abesse so
lam per se ipsas nec
speciem futuri temporis. Et
dicit boetius. perorare ve
berat. i. manent ille
anchorae. quia ipsis
manentibus utrumque id

est quod si res se habeat nos enatabimur evadendo aduersitatem fortunae
sed o philosophia tu vides quantum decus ornamentis bonorum exteriorum quod ornamenta
banur decesserit. Subdit philosophia. Nos promouimus aliquantulum animi tui
ad solationem si non duntaxat piget te totius tue sortis. quod maior pars salua tibi manet
sed non possum ferre duas delicias quod tam luctuosus. i. plenius luctu atque an
xius perqueris aliquid obesse. i. breuitatem. i. tue felicitati. ¶ Nota quod si se
mors est ois amarissima. quod abscondit. oia denotat. et quod aliquid iudicat
se non timere mortem et tamen timere finem. Seneca. in de re. fort. Sic vita est ois dul
cissima oia enim appetunt esse et viuere. ideo vniuersum dicitur naturaliter nititur ad sal
uandum vitam quod nihil est charius. Si ergo boetius possedit bona quod cariora sunt
vita non debuit se esse timere miser. sed magis felicitate. ¶ Nota quod philosophia amicos
appellat anchoras. Sicut enim tempestas incubere per anchoras nauis retinetur
et a periculis saluat. sic imminere aduersitate fortune homo fidelibus amicis ne
succubat infortunio subleuat. fideles enim amici retinent hominem in periculis for
tune a giratu ne torali deiciatur a sua stabilitate. ¶ Nota secundum Augustinum. super
potere. i. subministrare vel subadiudicare. sed pigere est piget esse vel penite
re vel grauare vel offendere.

¶ Quid enim tam compositae felicitatis. Sic philosophia probat felicitates
nulli posse totaliter evenire. Sequens ostendit quod quanto aliquis est felicitior

Liber secundus

tanto leniori a dueritate pstermit. tertio claudit ex his felicitate fortunam
a para ee z misera. qro inuicem extra hoies. scda ibi. Adde qz felicissimi
tertia ibi. qz mltis. qra ibi. Quid igit o mortales. Prmo dicit Quis e ho
ca pposita felicitatis. i. tam copiose felix vt no rixet. i. discorder ex aliq pre
cu qlitate. i. cu dispositioe sui status. i. sue fortune. q. d. null' e ita felix. qz
coditio. i. stat' huma
noꝝ bonoꝝ est aꝛia
res. i. aera res que
nunqz hoi tota pue
niat vl nuqz ppetua
subsistat. Tūc decla
rat qz nō tota pueni
at homini. quia hu
ic. i. alicui hoi exube
rat sensus. i. abūdat
pecunia. sed aliud sū
bi deficit. qz gner
sanguis. i. ignobilis
tas est sibi pudor.
hunc supple aliū ho
mīne nobilitas facit
notū. sed ipe iclusus
angustia rei familia
ris. i. paupertatis. mal
let. i. magis vellet ee
ignotus. Ille. i. alter homo circūfluus. i. circūdatus vtroqz. i. d. i. utiqz
qz nobilitate ipse defet celibem vitam. i. castā vitam. qz pōt forsan duc
re vxorem. Ille. i. alter felix nuptijs. i. habendo vxorem. orbis. i. carnis
liberis. i. pueris ipse nutrit. i. congregat. i. sum alieno heredit. Al' autē
tatus ple ipse mestus lachrymat. i. in g. misct delictis. i. p. criminibus
lij vel filie sue. Idcirco nemo facile pcordat cum pditioe sue fortune. In
em singulis supple hoibz aliqd quod ipse in expertus ignoret vl expt' ipius
exhorreat z sic ratur cū qlitate sui status qz Hora qz nō est bō tā felix qz
inueniat aliqā cōditioez in se quā vellet nō hēe ppter quod misera e con
ditio humanoꝝ bonoꝝ. qz nunqz homini tota puenit. quia aliqz cōdēne
re oia potest. sed oia hēe nemo pōt. Et elicitur vna rō ex lra. Illi cōditio
būanoꝝ bonoꝝ nō tota puenit cui su' status in aliq displicet s; null' in
uenit tā felix cui stat' su' nō displicet in aliq sicut declarat in lra. ergo
qz Item sanguis seruillis conditionis dicitur degener. quia hoies natura
liter liberi sunt. sed per seruitutem degenerant a natura. qz Hora vita ca
ta dicitur vita celebs qz celestis. quia in carne viuere preter carnē est vi
ta celestis et angelica. qz Hora fm Aug. lachrymari est in lachrymari

Rosa quarta

vel cū dolore lachrymari, & deponētis gener, licet fin antiq̄s inuentat
neutr⁹ gener, & sic Boe. hic ponit i neutro genere cū de mel⁹ illacrimat
¶ Adde q̄ felicissimū. Dic oñdit phia q̄ hō magis felix leuiori aduer
sitate p̄sternit cū h̄ p̄pando beatiū ad alios & dr. Adde p̄dictis q̄ sensus
cuiuslibet hoīs felicissimū. i fortunatissimū ē delicatissimū. i. patientissimū

Adde q̄ felicissimū cuiusq̄ delica
tissimū sensus ē & nisi ad nutum cū
cta suppetāt, oīs aduersitatis inso
lens minimis q̄busq̄ p̄sternit: adeo
perigua sunt q̄ fortunatissimis bea
titudinis sumā derrabūt. Quāmul
tos esse pietas q̄ sese celo prioris
arbitrent, si de fortūe tue reliquijs
ps eis minima p̄tingat. Hic ip̄e lo
cus quē tu exiliū vocas incolētib⁹
patria est. Adeo nihil est miser ni
si cū putes, Cōtraq̄ btā fors oīs ē
equanimitate tolerantis. Quis est
ille tā felix q̄ cū dederit ipatiētie ma
nus statum suuz mutare non optet

ad felicitatē. Uniuersaliter q̄ rebus fortuitis p̄cludit. Adeo nihil ē mi
ser nisi tu cū putes. i. nisi ex re iuratione animi tui c̄stimes. q̄ p̄ er. 3. i. p
¶ Quā oīs fors est btā equanimitatē. i. patientia animi tolerantis. Quis ē ille
tā felix q̄ cū dederit manus impatiētie. i. cū fuerit factus ipatiens q̄n ip̄e
nō optet mutare statū suū. q. d. null⁹ ē tā felix. ¶ Nota q̄ forsā aliq̄s dice
ret. nulli hōi placet stat⁹ suus si deest sibi magnū fortunū. Sed defect⁹
modici boni nō ipedit cōplacētā stat⁹ q̄n hō corat⁹ sit felix. hoc excludit
phia dices. Quanto aliq̄s est felicior. t̄ro est delicatior. & q̄to ē delica
tior tanto magis grauāt ex defectu modici boni, & sic felicissimis derrabūt
tur cōplēmētū beatitudinis. ¶ Notandū q̄ vna & eadē res est quā vn⁹ iudicat
spectare ad miseriam. alius iudicat spectare ad felicitatem. ergo de philo
sophia locus quem tu exiliū vocas incolētibus est patria. ¶ Notandū
quantūcūq̄ sit homo abundans rebus fortuitis. si aliquid displicet sibi

mus nisi ad nutū su
um cūcta suppetāt. i.
abūdent. ip̄e erit in
solens. i. ipatiēs oīs
aduersitatis. ¶ Ner
nif a sua felicitate q̄/
busq̄ minimis ad
uersitatib⁹. adeo per
igua sunt. i. vald̄ exi
gua. que fortunatissi
mis derrabūt. i. aufe
rūt sumā. i. p̄fectiōes
beatitudinis. ¶ boeti q̄
multos. & pietas. i.
op̄tatis q̄ sese arbi
trant prios esse celo.
id ē deo. si eis p̄tinge
ret minima ps de re
liquijs. i. de p̄cūlis
tue fortune. hic loc⁹
quē tu vocas exiliū
est patria incolētib⁹
id ē habitātib⁹. et ita
eorū iudicio spectat

Liber secundus

in statu suo. ipse optat statum suum mutari cōmendando statū alterius
Uñ miles emerit laudat statū mercatoris. Et mercator expe^{re} p^{er}icla ma^{ris}
rina laudat miliciā. Sicut legispit^{er} laudat agricolas et agricole vrbanos
Sicut exemplū patris in boetio de scholariū et disciplina de filio in cōsuetudine. qui
hūis displicentā vult statū sp^{iritu} alitū et alitū assūpsit. ¶ Nota q^{uod} dicit nihil est

miser nisi eū putes.

Uñ dicit Seneca. i. p.
epistola. Miser est q^{ui} se
beū nō iudicat. licet
mūdo impet nō ē be
at^{us} q^{ui} se beū non esse
putat. ¶ Quā multū
amaritudinib^{us}. Hic

phibia ostendit fortunā
felicitatē esse amarā
et miserā dicens q^{uod}
multis amaritudinib^{us}

h^{ab}et dulcedo hūane fe
licitatē est. ¶ Nota. i. p.
miser q^{ui} etiā si videt
al^{ter} iocūda hōi fructū.

tū nō possit retineri
q^{ui} min^{us} putat hō abeat
eā cū velit. i. nō p^{oss}it re
tineri ad volūtātē ho
minis. et liq^{ue}. i. ma
nifestū est. q^{uod} misera

fit brūtudo rex mortaliū q^{ui} nec p^{er}petua p^{er}durat apud eq^{ui}animos. i. apud con
stantes v^{el} patētes. nec ipa tota. i. simul d^electat anctos. i. miseros. ¶ Nota
q^{uod} felicitas et dulcedo hūana non est sine amaritudo. q^{uod} dicit beatus Bernardus.

Nunq^{uam} in honore sine labore. nunq^{uam} in
gloriā sine tribulatiōe. nunq^{uam} in
sublimitate sine rancore q^{ui} esse p^{oss}it. ¶ Item Alan^{us} in antiochano dicit
Sed nihil in uicinis q^{ui} in oī p^{ar}te beate viuat q^{uoniam} multas nobis deferre que
las possit. si nostrā velit accusare miserā.

¶ Quid igit^{ur} o mortales.
Hic phibia inuehitur p^{er} hoīes. et dicit sic. O mortales que p^{er}petis. i. queri
tis extra in rebus exteriorib^{us} felicitatē positā contra vos error et inlicita. i. igno
rancia p^{er}fundit vos. ostendā tibi breuiter cardinē. i. radicē sume felicitatis

est ne aliq^{uid} tibi p^{re}ioso tempore. nihil inq^{ui}es. si igit^{ur} fueris cōpos tui p^{er} man
q^{ui}litate animi. tu possidebis q^{uod} nunq^{uam} amittere velis. i. d^electatōē iopa
tiōē p^{er}fecte virtutis. nec fortuna poterit tibi auferre. ¶ Nota q^{uod} duplex est
brūtudo. p^{er}fecta et imp^{er}fecta. P^{er}fecta brūtudo habet post hāc vitā. et iⁿ vi
ta eterna de q^{ui} loq^{uitur} Iohannes dicens. Decē vitā eterna ut p^{oss}int te solū

q^{uod} multis amaritudinib^{us} hūane felici
tatis dulcedo resp^{er}sa ē. q^{ui} si etiā fru
enti esse iocūda videat. tū quomin^{us}
cū velit abeat. retineri nō possit. Li
quet igit^{ur} q^{uod} sit mortaliū rerū misera
beatitudo q^{ui} nec apud equanimos
p^{er}petua p^{er}durat. nec anxios tota de
lectat. Quid igit^{ur} o mortales extra
p^{er}petuis intra vos positā felicitatez.
error vos inscitiaz p^{er}fundit. ¶ Nota
dā breuiter tibi sume cardinē in felici
tatis. est ne aliq^{uid} tibi tempore p^{re}ioso
suis nihil inq^{ui}es. Igit^{ur} si tui p^{ro}pos
fueris possidebis q^{uod} nec tu ynquam

Prosa quarta

verū deū z quē m̄ si isti scum xp̄m. Alia est b̄ritudo imperfecta q̄ potest eē in p̄ci vita quā p̄bi posuerunt consistere in op̄atōe optie p̄curis. Unde r̄d̄r talis b̄ritudis est tranquillitas animi ex moderatiōe z sedatiōe passi onū p̄ habitu p̄curis. p̄ talē autē tranquillitatē hō efficiat̄ sui cōpos vt nō p̄t̄ iaciāz passionibz. ista autē tranquillitas non est q̄rēda in rebz exterioribz. sed

amittere velis nec fortūa possit auferre. Atqz vt agnoscas in his fortu tis rebz b̄ritudinē cōstare nō posse sic collige S. b̄ritudo est summū nature bonū rōne degētis n̄ illud est summū bonuz qd̄ eripi. vllō mō potest. qm̄ p̄cellit id quod nequeat auferri; manifestum est qd̄ ad beatitudinem percipiendam fortune in stabilitas aspirare non possit

solū hz esse in aīo ho minis. de q̄ b̄ritudie z tranquillitate h̄ loq̄t̄ phia dicens. Quid igit̄ o mortuus zc. Et seneca loq̄ns de eadē felicitate. i. epl̄ stola de. Sumū bonū ext̄insec̄ instrā n̄ q̄rit. domi colit̄ ex se totū est. incipit fortune eē subiectū si quā p̄t̄ sui fortis querit. Itē d̄n̄. xxiij. epl̄a de. Felicitatis auidi tas tuta ē q̄ si aut vñ

puentat̄ q̄ris ex bona p̄scia. ex honestis p̄silijs. ex rectis actōibz ex p̄cepta fortitōz. Et. xxxi. epl̄a de. Illud bonū est q̄rendū qd̄ nō fiat de vīe i dīe per. qd̄ est b̄ animi. sed hic rect̄. bonū. magnus. qd̄ aliud voces hūc ani mū p̄ deum in corpe hūano hospitant̄. Et. xli. epl̄a dicit. Lauda bonū in hoīe qd̄ eripi nō potest qd̄ est. p̄p̄iū hoīs q̄ris qd̄ sit illud. animi. z rō p̄fecta rōnale nāqz aīal est hō. ¶ Atqz vt agnoscas. Hic phia p̄bat ve rā felicitatē nō posse p̄sistere in rebz fortuitis tribz rōnibz. sed am p̄t̄ ibi Ad hec. tertiam̄ ibi. Et qm̄. Prima ratio talis ē. In illo nō p̄sistit felicitas hoīs qd̄ p̄t̄ auferri ab hoīe. sed bona fortuita sunt h̄mōi. Itē maior nota. qz summū bonū ē p̄p̄iū hoīs. bonū autē qd̄ auferri p̄t̄ n̄ est summū bonū. qz illud qd̄ auferri nō p̄t̄ meli⁹ ē eo qd̄ auferri p̄t̄. Vltimoz patz. bona fortuita p̄t̄ auferri cū sint mutabilia. vñ d̄t̄ in l̄ra. Ut agnoscas beatitudinem nō posse p̄stare in rebz fortuitis. sic collige p̄ tales rōnes. Si beatitudo est summū bonū degētis rōne. i. nature rōnalis. nec illud ē summū bonum nature degētis rōne. i. nature rationalis. nec illud est summū bonum quod vllō modo potest eripi. id est auferri quia illud. i. bonuz qd̄ neqat̄. i. nō p̄t̄ auferri. hoc p̄cellit̄. i. melius est eo qd̄ p̄t̄ auferri. i. ex q̄ manifestū est qd̄ instabilitas fortune non possit aspirare. i. credere ad beatitudinem accipiendā. ¶ Hora qz b̄ritudo est summū bonū. qz i. tertio h̄ scōa p̄sa d̄t̄ qz b̄ritudo ē stat̄ p̄fect̄ aggregatiōe oim bonoz z b̄ritudo est summū bonū nature degētis. i. viuētis ratioe id est nature rationalis.

Liber secundus

lis sicut hoīs. qz hoīm gen^o viuit arte z rōne ex phēno methaph^o Nullū
em alioz aialū ē felix ex p^o ethico. Būta em aiantia nemo felicitabit p^o
mo ethi. z talis bñtudo nō pōt in bonis exteriorib^o s3 in actu sapie. qz
d^o Aristo. in li. pol. Tectis vñt de q^o in bonis exteriorib^o nō pōt in
mō bonū. z idē in eisdē. nos sum^o felices z q^o vñt nō sunt felices bñs
exteriorib^o. q̄ nec hoī
mines. ¶ Nota s3 in
bonis exteriorib^o for
tūnis nō pōt felix
ē forma z eēs
tia. in felicitas pōt
stī i eis organice. qz
deserūt ad felicitā
tē verā. sine em reb^o
exteriorib^o q̄n fortu
na vñt ē nō pōt
esse felice sup organi
ce. ex li. d. bona fortu
na. z q^o ethi. Op^o
ē exteriori pōtate oi
entī. natura em p se

Ad hec quem caduca ista felicitas
vehit. vel scit eā. vel nescit eā muta
bilē. Si nescit quenā beata fors eē
potest ignorāte cecitati. Si scit me
tuat necesse est ne amittat qd̄ amit
ti posse non dubitat. Quare conti
nuus timor non sinit esse felicē. an
vel si amiserit. negligendum putat
Sic quoqz perile bonum est quod
equo animo seratur amissum.

nō est sufficiens ad speculandū. s3 oportet cibū potū z reliquē famulatum
peristere. ¶ Ad hec quē caduca ista felicitas vehit. Hic phia ponit secū
dā rōnez q̄ tal est. Ille q̄ felix ē fortuita felicitate aut scit eā mutabile esse
aut nescit si nescit ē ignorans. z pōt s3 ē felix. si scit eā esse mutabile. nec
celle ē q̄ tīnear ne eā amittat. cui aut̄ inest cōtinu^o timor felix eē nō pōt.
vñt dicit in lra sic. Ad hec s3 p̄ dicta addā aliā rōnez. Hō quē vehit i. du
tit. ista caduca. i. fortuita felicitas. vel scit eā esse mutabile vel nescit. si ne
scit qnā fors beata i. q̄ felicitas brā pōt esse cecitati ignorāte. q. d. nulla
Si scit eā esse mutabile necesse ē vt metū. ne amittat illud qd̄ nō dubi
tat posse amitti. q̄re cōtinu^o timor non sinit ipm esse felicē. Et forsan dicit
res. hō nō timet amissionē fortūe. qz nō cōt. at vñt eā amittat vel nō. hoc
excludēs phia dicit si amiserit bonū fortuitū z putat illd̄ negligendū. i. nō
curandū. tunc illd̄ bonū erit vald̄ exile. qd̄ amissū seratur eā aio. i. cōtū aio
sicut p̄seruatū. z pōt illud nō est summū bonū. ¶ Nota ex tertio bui p
sa. i. Vera z p̄fecta felicitas facit hominē potētē reuerēdū celebre z le
tūm. q̄ vera felicitas excludit timorē. z pōt cōtinuus timor q̄ excludit
tertia nō sinit esse felicem. vñt Sen. ii. epla. Ille beatissim^o est z secur^o qui
posse for q̄ crastinū die sine sollicitudinē expectat. Tres nota ex q̄ felicitas
pōt in speculari de dei z substantiaz separaz. ipa excludit cecitatem igno
rantie in q̄ ignorātia felicitas esse nō pōt. ¶ Et qm̄ tu idē es. Hic phia
ponit tertia ratiōne q̄ talis est. Si beatitudo consisteret in reb^o fortuitis

Prosa quarta

cum bona fortuna finiunt morte hoīs. sequit̄ q̄ oīs homo in morte fiet miser quod n̄ est ver. qz mlti p̄ morte p̄secuti sunt felicitate. sic martires & alij sancti q̄ p̄cessi sunt maria tormēta vt seqrent̄ b̄ritudinē in aia. dicit ḡ sic in s̄ra. Qm̄ tu idē es homo cui ego sc̄o esse p̄suasū p̄ multis. i. valde multis demonstrationibz. mētēs. i. aias hoīm nullo modo eē mortales. Et

Et qm̄ tu idem es cui p̄suasum est atqz insitū p̄ multis demōstratiōibz scio. mentes hominū nullo esse mō mortales. Quāz claz sit fortuitā felicitatē corpis morte finiri. dubitari neq̄ si hec auferre b̄ritudinē pōt qn̄ oē mortaliū gen^o in miserā mortis sine labat. Qd̄ si mltos scim^o si morte solūz verūetiā doloribz sup̄plicisqz b̄ritudis fructū q̄sisse quonā mō p̄his vita facere btōs potest q̄ miseros transacta nō efficit.

Abet̄ quartū libri secundi

ea trāfacta. i. cermiata. non efficit miseros. q. d. nullo modo. ¶ Nota cui^o p̄ntia ē cā felicitatis et̄ absentia ē cā miserie & infelicitatis. Sicut cū nauis p̄ sui p̄sentia ē cā felicitatis nauis. sic et̄ absentia ē cā p̄clitionis ei^o ex. ij. p̄h. Si ḡ bona fortuna p̄ sui p̄ntia eēnt cā b̄ritudis p̄ sui absentia ē sent cā miserie. Cū autē in moy^o hoīs bona fortuna relinquūt hoīez fugēdo & hō relinqt̄ ea moriēdo. oī homo post mortē esset miser & infelix. qd̄ falsum est. nam multū p̄ morte dōsequent̄ b̄ritudinē. & qz forsan aliqz diceret mortuo homie moritur & aia eius. & sic post mortē hō nullā p̄sequetur b̄ritudinē. hoc excludens p̄ hō dicens ad boerium. tu es idem ille cui p̄suasum ḡ multis demonstrationibz aias hominū esse immortales.

¶ Nota q̄ oēs leges in hoc conueniunt q̄ anima intellectiua hoīs sit immortalis. separatur em̄ ab alijs. sicut p̄petuum a corruptibili ex. ij. de aia. et hoc ē rōnabile qz aia intellectiua immaterialis non est educta de potētia materie. sed ab extra. s. a deo. Ipa em̄ fm̄ Aug. creādo infunditur. & infundendo creatur. p̄pter quod cū abscisso materie sit cā p̄petuitatis p̄ p̄mentā potē p̄mo celi & mūdl. aia intellectiua immaterialis. ipa ē immortalis.

De trum quartum libri secundi

Liber secundus

Uisquis volet phœnem. Hic inespit q̄tū metr. hui⁹ sedi qd̄ be
merū anaeremī cū ab inuētoze. labīcū a pede p̄dante. d̄ imetrus
a nūero pedum. cathalectīcū qz̄ deest vna sillaba ad p̄plemētuz
metri. hūc metro adūgīt metrū feregratū sic dīctū ab inuētoze. de q̄ su
p̄t. dīctū est. In hoc ḡ metro p̄ha cōm̄. dat vitā mediocritē p̄ talē metr
p̄horā. Edīctū cōi
structū i loco nīmīs
alto vigeť tēp̄stari⁹
bus v̄toz. 7 funda
tū loco are. oso de
fluit. sed fūdarū i lo
co hūilī 7 saxoso v̄tū
qz̄ vitat incōmoduz
sic vitā p̄is nīmīum
elevata p̄spitate vel
nīmīū dep̄ssa aduer
sitate frequēter. eueñtū
inopinato calamita
tib⁹ desuit mediocritē
autē secura p̄rmanet
Dīc̄ ḡ in lra. Uis
qz̄ hō caut⁹ volet po
nere sedē p̄hēnē. i. fir
mā mātionem 7 ipe
stabilis exīis. nec ve
lit sternī. i. deijci. so
nozis flatib⁹ curi illi
us venti. q̄s curat
sp̄nere pontū minā
tē fluctibus. i. mare
fluctuās ille vitet ca
cumē. i. sūmītate al
ti mōtis. 7 vitet are
nas bibulas. i. siccās
Tūc assignat cāz q̄
re debeant vitari in

Uisquis volet phœnem.
Lautus ponere sedem
Stabilis nec sonori

Sterni flatibus curi
Et fluctibus finantem
Lurat spernere potem
Montis cacumen alti
Bibulas vitet arenas
Illud proteruius auster
Lotis viribus vigeť
Hependulum solute
Pondus ferre recusant
Fugies piculosam
Sortē sedis amene
Humili domum memento
Lertus figere saxo
Quauis tonet ruinis
Discens equora ventus
Tu conditus quieti
Felix robozi valli

edificando cacumē alti montis: qz̄ illud. i. cacumē alti mōtis vigeť. i. sūmīt
auster p̄teru⁹. i. v̄tū sp̄peruosus. Tūc assignat cām q̄re debeat vitari are
ne. qz̄ he. i. arene solute. i. dīstūcte p̄ siccitate. recusant ferre. i. nolūt portā
re. v̄dūlū pond⁹. i. labīle pōd⁹. Tu ḡ fugies piculosam sortē. i. euentum
amene sedis. i. amene mātionis. 7 certus existens memento figere. i. stabilis
re domū tuā in hūilī saxo. i. dep̄sso lapide. q̄s v̄nus mīscēs cōtra. i. vol

Prosa quinta

uens maria tonet. i. leuiat ruitis. i. stacib' ruinosis. tu se' se' dicitus robo
re. i. firmitate deti valli. i. munitōis r tu seren'. i. tranqll'. duces. i. ages
eui. i. vitā tuā ridēs. i. deridēs r p nihilo hūs. iras. i. psecrōtes etheris. i.
aure vt' v'eri sentēs. Nota q' oīs h' supfluitate corrupit cū h' p'sistat
in medio. est em' h' b'ie' electiu' mediate collens recta rōne det. riniq'

Buces serenus euum

Ridens etheris iras

Prosa quinta secūdi libri.

Ed qm̄ rationū iā in te meaz
fomēta descēdūt paulo vali/
diouribus vtendū puto. Age em̄ si
iam caduca et momētanea fortune
dona nō essent. Quid in eis est qd
aut vestrū vnq̄ fieri queat aut non
p'spectum consideratumq̄ vilescat

Ideo oīs supfluitas
tāq̄ vitiosa vitāda ē
Phla q̄ docet vitare
supflua' p'spitare qm̄
desigē p'acumē oīs
mōis q' p'st' al' ple
gumq̄ impugnat' i
uidia r potētia ma
gnatūm. q' p' v'etum
impellere desigē. do
cet etiā vitare mūt
mā paupratē qm̄ de
signat' bibula arena.
q' paupertas r gēntae
ferre in agētā neces
sariū q' p' pōd' pen
dulū designatur. Indigētia em̄ grauat hoīem ad modū p'culi ponderis
Nota securitas s'm Tulluz i rhetorica sua Est h' in comoditates im
minētes r inchoate rei affines nō formidans. q' securitas maxie appeten
da ē. ppter qd phia docet appetere vitā mediocrē q' reddit hoīem securuz
s'm illud poenicum. Dedto tutissim' ibis. r Cato. Tuta mage puppis
est modico q' flumie fertur. Quā vitam medioerē designat p' humilē sa
rum in q' edificium imperu' ventū non p'ejctur nec inundationib' tāq̄
bibula arene dissoluitur. Nota q' duplex est paupertas Volūtaria r le
ta. alia inuoluntaria r tristis. Prima paupras est appetēda. scda fugiēda
De prima loquitur Sen' in eplā. Honestā ē res leta paupras. paupras ef
f'pedita scura ē. Et. xvij. eplā. Lucille incipe cum pauprate h'ie com
meritum. aude cōtemnere opes. nemo alius est deo dign' q' opes p'tem
pserit. Scda paupras. i. inuoluntaria r tristis fugiēda ē. q' mortalis ē
r rōne tristitie stupefacit r corrumpit naturam.

Prosa quinta secūdi libri

Edqm̄ rōnoz. Hic i capit' q̄nta. p'sa h' scbi in q' phia ponit remedia
magis mouētia boētū ad ostēdēdū q' bona fortune sunt p'tēnēda r
m' eē dolēdum de amissōe eoz. Ista autē remedia sunt rōnes sumptē ex
cōditōe p'sulariū bonoz fortune. i. diuitiaz bonoz p'atuz r glie r p'mo
onide hoc de diuitijs q' nō sunt mag' ope appetēde ponēdo vna rōz gene
ralē respiciēte oia bona fortune Secūdo pōit rōes de diuitijs. ibi Diuicie

Liber secundus

Primo intendit talē rationē. Nullus magnope v3 illud appetere quod nō
 potest esse suū. et quod in se p̄sideratū ē vile. sed oia bona fortuita sunt i. mo3
 qz sunt mutabilia tō nō p̄nt esse p̄p̄ia hoīs z in se cōsiderata vilescūt. q̄ r̄.
 v̄c̄ in l̄ra. Qm̄ fomēta. v̄ medicamētā meaz rōnū in se descēdunt. q̄
 egovideo te paulatim fortunā p̄tenere puto eē v̄c̄dū paulo validioribz. i.
 rōnibz. i. magis mo
 uētibz. Age ē aduer
 bium hortādū. si em̄
 bona fortune nō esse
 eadē. i. calualia et
 momēta. i. transi
 toria ad modum mo
 mētū. qd̄ est in eis qd̄
 vnq̄ q̄at fieri vestrū
 aut p̄spectū z i se cō
 sideratū non vilescat
 q. d. nihil. ¶ Nota q̄
 bona fortune sunt ca
 duca z transitoria. qz
 dicit Sen. lxxv. epi
 stola. Oia bona for
 tune nobis accidunt sed nō q̄dberēt. z si abducant sine vlla n̄ri laebri
 tione v̄secūt. ex q̄ patz si mutabilia sūt q̄ non sunt p̄p̄ia hoīs qz s̄m
 eūdē Sen. Nihil p̄p̄iū dicas qd̄ mutari p̄t. Nota q̄ bona fortuita in se
 considerata vilescūt. qz dicit Jol: ānes crisō. Bona fortune in seips̄ vete
 rascūt z cōsumunt aut ab extraneis dolo vel violētia v̄ calumnia v̄ri
 piunt. ¶ Diuitie ne v̄ri vel sui natura
 hic p̄bia ponit. i. ones de diuitiis
 in sp̄ali q̄ nō sint magnope appetēde. Scō. p̄bat hoc generalit̄ de diuiti
 rijs ibi. Quid aut̄. Prima diuidit in q̄nq̄. pres̄ s̄m q̄ q̄nq̄ sūt genera v̄
 uiciatū q̄ p̄bat non mltū eē appetēda. i. p̄tunia. gēme. possessio. s. v̄ct̄
 z famul̄. P̄tio oñdit p̄positū de pecuniā. secūdo de gemis. ibi. An gem
 maz. tertio de poss̄. s̄ionibz. ibi. An vos. q̄to de vestibz. ibi. P̄ā s̄o. q̄m
 de famul̄. ibi. An s̄o. P̄tio duabz r̄ationibz. p̄bat diuitias nō mltum eē ap
 petēdas. secūda ibi. Et eadē. P̄tma. s̄o talis ē. Illa nō sunt mltū appetē
 da q̄ n̄. ex sui natura nec ex natura v̄ct̄is sunt p̄ciosa diuitie sūt huiusmodi.
 q̄ r̄. maior nota. qz nihil appetit nisi bonā z p̄ciosa sum. P̄ior declaratur
 Diuitie non sunt bone ex sui natura qz non faciunt bonū eum cui adue
 niunt. nec sunt bone ex p̄te v̄ct̄is. qz nō in cōtū cōseruant. sic em̄ faciūt
 hoies auaz. nec in cōtū distribuunt. qz sic relinquit̄ boiem. v̄c̄ em̄ in l̄ra.
 Diuitie v̄l sunt p̄ciose sui natura. aut natura v̄ri v̄ct̄is eis. z qd̄ eaz ē pot
 us. i. p̄ciosa. an auz aut vis congeste pecunie. i. conḡ regare. Et q̄ p̄erte
 bec scilicet diuitie non sunt p̄ciose cōseruando eas quia melius nitent

Diuitie ne vel v̄ri vel sui natura p̄
 ciose sunt. Quid eaz potius. aurū
 ne an vis p̄geste pecunie. Atq̄ bec
 effundēdo magisq̄ coaceruādo me
 lius nitent. Siq̄dē auaricia sp̄ odī
 osos claros largitas facit. Qd̄ si
 manere apud quēq̄ nō p̄t qd̄ trā
 fertur in alterum: tunc est p̄ciosa
 pecunia cum translata in alios lar
 giendi vsu desinit possideri

Prosa quinta

sumendo. i. distribuendo eas q̄ coaceruado. i. retinendo eas. siq̄dē auaricia q̄ pecuniā coaceruat sp̄ facit hoies odiosos. ⁊ largitas q̄ pecuniāz effūdit facit claros. i. honestos. Subdit. ⁊ si illd̄ q̄d trāstret in alioz nō p̄manet ap̄d quēq̄z. tūc est p̄ciosa pecunia loq̄ndo ironice cū ipsa vsu largien/ di trāstata in alios desinit possidē. ¶ Notandū q̄ aliqd̄ ē bonū duplici

At eadē si apud vnū quāta ē vbiq̄z gētū p̄gerat. ceteros sui iopes fece rit. Et vox q̄dez tota tota piter mul toz replet audituz. Ute hō diuitie nisi p̄minute i plures trāstare n̄ p̄nt. Qd̄ cū factū est. paupes necesse est vt faciāt quos relinquūt. ¶ Igit̄ an gustas inopesq̄z diuitias quas nec h̄re totas plib' licz. ⁊ ad quēlibet si ne ceteroz paup̄tate nō veniunt

vel ex natura sui. vel ex natura vtētis. Il lud d̄ bonū ex natu ra sui qd̄ a se vel. in se h̄z vnd̄ s̄ bonum. ¶ cūcūq̄z adu. it fac̄ iōm bonuz. sicut rat̄ tio recta patet s̄tia. Sed illud d̄ bonuz ex pte vtētis q̄ si ali q̄s p̄nētēter vtatur aliqd̄ bonū inde pue nit. Uñ nota s̄m be arū Bern. Sol' er/ roz hoī. ¶ facit q̄ au rum ⁊ argentū repu

tant p̄ciosa cum sint nisi terra rubea ⁊ alba. ¶ Nota q̄ Sen. lxxviii ep̄i stola. p̄bas diuitias nō esse bonas sic arguit. Qd̄ bonuz est honesto facit. diuitie nō faciūt bonos. ¶ diuitie bone nō sunt. Itē illud quod p̄t contin/ gere cōtēptissimo ⁊ turpissimo bonum n̄ est diuitie aut ⁊ lenoni ⁊ lani/ ste contingunt. ergo bone nō sunt. Itē bonum ex malo nō fit diuitie aut̄ fiunt ex auaricia q̄ mala est. ¶ bone non sunt. ¶ At eadem si ap̄d vnum. Hic ponit sedam rōnes q̄ rā ē. Illa nō sunt m̄tam appetēda q̄ a plib' nō p̄nt possideri. ⁊ nō trāstret ad alium sine paup̄tate alioz. diuitie sunt h̄mōi q̄ rē. vñ dicit in lra. Si adē pecunia q̄nta est vbiq̄z gētū. i. ap̄d oēs gētes. si illa cōgerat apud vnum hoīem ipsa fecerit ceteros hoies ino/ pes sui. i. carētes. ⁊ vna vox p̄nt̄ tota. i. sil. replet auditū m̄toz. diuitie at̄ nō p̄nt trāstare a plēs nisi cōmūture. i. diuise in ptes. qd̄ cum factū ē scz q̄ cōmūture trāstret in alios. necesse ē vt illos faciāt paupes q̄s relinquūt. Et tunc exclamat d̄ diuitias dicit̄. ¶ Igit̄ supple dico diuitias eē angu stas. i. artas. q̄ p̄ ex inopes. q̄s n̄ h̄z plib' h̄re totas. ⁊ q̄ nō veniunt ad quē libet sine alioz paup̄tate ceteroz. i. alioz hoīm. ¶ Nota q̄ diuitienō veni/ unt ad quēlibet sine alioz paup̄tate. quia dicit Seneca in de re/ medijs Pecuniam perdidisti. quā vt haberes alius ante te perdidit. p̄ didisti pecuniā. habes vno p̄culo minus q̄ te felicem si eum illa auarici am p̄didisti. Et. i. lxxviii ep̄la dicit. Diuitie aios in fl̄r. sup̄bia parit̄e inuidiā p̄hnt. mentē alienāt. timorē inducūt. insolentiam faciunt. vbi i

Liber secundus

est aliud insolentia est quae spes facile magnitudinis. Et dicitur bone non sunt
¶ An gemmarum. Hic probatur ostenditur quod gemme non sunt appetende tanquam proprium
bonum hominis in tantis talibus rationibus. Quicquid bonitatis vel preciositatis est in ge-
mis huius consistit in luce et splendore gemmarum. Huiusmodi gemmarum non est proprium bonum hominis.
sed est bonum ipsarum gemmarum. Et tunc unde dicitur in scriptura. An fulgor gemmarum trahit
oculos hominum super. ad
cupiscendum eas tanquam
proprium bonum. sed si quod
proprium. i. preciositas
in hoc splendore. illa
lux est gemmarum et non ho-
minum quae quidem gemmas
vehementer admittit
homines mirantur. i. mira-
do desiderare tanquam
bonum suum. quod enim est
carere motu anime atque
copia. i. consuetudine
membrorum. quod si quod re-
peritur in rebus inanimatis
quod iure videatur. i. vi-
deri debeat esse pulchrum
recreare. quod per rationem
bilitate nature. quod dicitur non
habet quod gemme tamen per
quod quis trahunt. i. reci-
piunt aliquid postreme
pulchritudinis opera. i. di-
ligentia conditoris. quod
per sui distinctioe id
est specifica formati-
one. tamen ipse collocare
infra usum excellentiam. i. dignitate nullo modo merebantur. Huiusmodi admiratio-
nem. ¶ Nota quod non est gloriandum de gemmis tanquam de proprio honore. quod dicit
Seneca. epla. Nemo gloriari debet nisi de suo. quod enim est stultum. Et in homine
aliena laudare. quod est eo demereri. quod ea mirantur quod ad alium transferre primus
pater non facit equum meliorem autem frenum. Nota quod quadruplex est pulchritudo
Prima est animalium rationalium. secunda est hyemum sensibilium. tertia est plantarum vege-
tabilium. quarta est rerum inanimatarum in quibus genere gemme collocantur. propter quod probatur
si gemme trahunt aliquid postreme pulchritudinis. i. vitie pulchritudinis. ¶ An
vos agricolae. Hic probatur probatur idem de possessionibus sicut de agris. et intendit
hanc sententiam. Bonitas agricolae vel consistit in pulchritudine eorum quod delectat rapere

Prosa quinta

etia. et talis pulcritudo si magis est ipsi hominis quam pulcritudo florum vel stellarum quam
enim delectat aspectum hominis. et tamen nihil ad hominem pulcritudo florum vel bonitas
tas agrorum consistit in utilitate eorum quam est ad sustentationem hominis. sed hec post
fessio agrorum non est in utilitate appetenda. ut sit apostolus. hanc naturam paucis est contenta
vnde dicit in littera. An pulcritudo agrorum delectat vos ut gaudeatis de ea tanquam
Num te horum aliquid attingit. Num au
des alicuius talium splendore gloriari
An vernis floribus ipse distingueris
aut tua inestiuos fructus intumescit
vbertas. Quid inanibus gaudiis ra
peris. Quid externa bona pro tuis
amplexaris. Numquam tua faciet esse
fortuna. quia te natura rex fecit aliena
Terrarum quod fructus aiantium procul
dubio debent alimentis. Sed si quod
nature satis est replere indigentiam
velis. nihil est quod fortunae affluentiarum
petas. Paucis enim minimisque natu
ra contenta est. Luce satietatem si su
perfluis virgere velis aut iniocon
dum quod infuderis fiet aut noxium.
etiam. id est per estiuos fructus. quod dicitur non quod rapis id est circumdare inanimis gau
diis supple reputando ista esse tamen bona. quod amplexaris externa bona pro
tuis. quod dicitur frustra hoc facias. quia fortuna nunquam faciet esse tua quam natura
rerum a te fecit esse aliena. Tunc dicitur per hanc non nego quoniam illa possint tibi esse
utilia. fructus enim terrarum procul dubio debent alimentis animantium
id est animalibus per alimentis. sed si velis replere indigentiam nature. quod sa
tis est id ad sufficientiam nihil est. id non oportet quod petas. id desideres. affluen
tiam fortunae supple ad dilatandum et ampliandum agros. natura enim paucis
contenta est. cuius satietatem si velis virgere id cogere. superfluis supple abis et
potibus illud quod infuderis ventri superfluum aut fiet iniocondum. id triste
aut fiet noxium. id periculosum. Quidam quod ex littera potest formari talis ratio.
Si illud quod magis videtur inesse non inest illud quod minus. si ma
gis videtur quod homo dicitur gloriari de pulcritudine celi et stellarum et non dicitur nihil
horum esse minus dicitur gloriari de pulcritudine agrorum et aliorum possibile non

de bono vero. et dicit
Boetius. quod nihil est quod non
delectaret. est enim
pulchra portio operis
pulcherrimi. id est
sic nos gaudemus fa
cti a spectu maris
ferent. id est tranquilli. sic. id
eadem ratione miramur
celum. sidera. solem. quod per
et lunam. Respondit per hanc
numquam. id est nunquam aliquid
horum attingit te tanquam
propter. quod non. id est
audes gloriari splendo
re alicuius talium tanquam
tuo. quod dicitur non. nunquam tu
ipse distingueris. id est
naris vernis floribus.
quod dicitur certe non. nunquam
tua vbertas id est fer
tilitas intumescit. id
supbit in estiuos fru

Liber secundus

Nota q̄ natura nō ē onerāda sup̄fluis. s; ē aleda pauc; q; pauc; p̄tēa ē
vñ Sen. xvi. epla. Si ad naturā vixeris nūq̄ eris paup. si ad op̄mione;
Si q̄ eris diues. Et quā n̄. ura desiderat. opinio p̄o imēsu. Et br̄us au
gust. dic. Sumēda sūt alimēta tanq̄ medicamēta. Grego. Dū vixer n̄
mia facierate excedit acule libidinis suscitāt. **N**ota q̄ Arist. i q̄dā epla
ad Alexandrū dicit. **I**ā nō pulcrū varijs fulgere vesti/
bus putas: quaz si grata ituitu spe/
cies est aut materie naturā aut ige/
niū mirabor artificis. **A**n nō te lō/
gus ordo famulorū facit esse felice;
Qui si viciosi morib; sunt p̄nciosa
dom; sarcina. et ipsi dño vehemēter
inimica. Si vero probi sint quonā
in tuis opibus aliena probitas nu/
merabitur. **E**x quibus omnibus
Et subdit Audiūt ab hypocrate q̄ p̄seruauit dietas p̄ q̄b; debilitatē est
poris sustinebat. cui dixit su; discipulus. Doctor egregie si velles bñ co/
medere nō sustineres tātā corp̄is debilitatē. Cui rōdet hypocrates. Ego
comedo vt viuā. nō vltio vt comēda. Vñ dicit Arist. ibidē. Alimētu;
p̄ter durabilitatē est q̄rēdū nō durabilitas p̄ter alimētū. subdit. Pul/
tōs nōm q̄ d̄imittunt de alimēto et comestioe abstinētes a suis appetit/
bus et boni appetit; **I**ā p̄o pulcr;. Hic phia ondit q̄ nō sit gaudēdū
de pulcritudine vestitū tāq̄ de p̄tō bono. et arguit sic De illi; pulcritudine
ne nō est gaudēdū q̄ nō est hois pulcritudine. s; pulcritudo vestitū n̄ ē hois
pulcritudo s; ē p̄tō vestitū q̄ tē vñ dicit in lra. **I**ā putas pulcrū in cē/
tue pulcritudini ascribēdū fulgere varijs vestib; q. d. nō debes h; pupa;
q̄. s. vestitū si spēs. i. pulcritudo ē gra. i. delectabil; intus. ego mirabor
naturā materie vestitū. aut mirabor ingenū. i. subtilitatē artificis yllam
formā; nihil ascribēdo tibi. **N**ota q̄ splēdor hie; exteriōris nō facit boni
gladiū esse bonū si balte; ei; deaurat; ē et vagina gemis disticta. sed gladi
us bon; ē q̄ bñ incidit et bonū acutū ē. et multo bon; ē q̄ oē munime ru/
puit; vñ sunt vsus. Aurea nobilitas lucea si vestiat olla. Nō iō. s. q̄rnt
hāc min; ē lucea. Itē poeta dr. Linge caput lauro. tege corp; gemis et
auro Si fueris p̄dē remanebis rustice. idē. **A**n p̄o te lōg;. Hic phia
ondit n̄ ēē glādiū s; multitudine famulorū tanq̄ de p̄tō bono et arguit sic
Famuli aut sunt p̄uersi in morib;. et sic sunt nocui. aut sūt bñ morigati

Prosa sexta

nihil ad te. qz hec pbitas est famulor z nō tua. vñ ut in sra. An ho
lōgus ordo famulor facit te esse felice. q. i. famuli si sint viciōsi moribz. tūc
sunt pntōsa sarcina. i. p̄carlosi p̄d̄ ipsius dom̄. z sunt vehemētis in
mīca sarcina ipsi dño. Si ho sunt pbi. qnā mō. i. p̄ quēmodū. aliena p/
bitas nūerabit. i. p̄putabitur in tuis opibz. q. d. nullo modo. z tunc cō/
cludit de oibz p̄dicat

nihil horū q̄ tu in tuis p̄putas bōis
tuū esse bonū liq̄do monstrat. Qui
bus si nihil inest appetende pulcri
tudinis. Quid est q̄ amissis doleas
vel leteris retentis. Qd si natura
pulcra sunt. qd id tua refert. Mā hec
p̄ se a tuis quoqz opibz seq̄strata pla
cuissent. Neqz em̄ idcirco sunt p̄cio
sa q̄ in tuas venere diuitias. s̄ qm̄
p̄ciosa videbantur. tuis ea diuitijs
annumerare maluisti. Quid autē
tanto fortune strepitu desideratis.
Fugare credo indigentiam q̄ritis

sa q̄ in tuas venere diuitias. sed qm̄ tibi videbant p̄ciosa. ideo maluisti
ea annūerari tuis diuitijs. Nota qz serui p̄uersi in moribus sunt fami
liares inimici dñi z totius dom̄. de q̄bus postea dicit tertio bus q̄nta. p
sa. nō est pestis efficacior ad nō redū q̄ familiaris inimic̄. et si vident ali
q̄ amici. hoc ē rōne vtilitatis nō rōne p̄tutis. De q̄bus loquit Seneca
in de remedijs dicens. Vel multe sequunt. cadauera lupi frumenta for
mice. p̄dam s̄quit ista turba. non hominem. Item Sen. dicit ep̄la. xl.
In boie illud laudandū est q̄ ip̄tas est. si familiā formosa hz z domum
pulcrā si m̄ltū serit. si multū fenerat. nihil horū in ip̄so ē. sed circa ipsum
lauda in illo q̄ p̄rium est. quod nec auferri nec eripi potest.

¶ Quid autē tanto fortune strepitu. Sic p̄bia ostendit generalit̄ diui
tias nō esse appetēdas magnope. Et facit h̄ tribus rōnibz. secundā pōte
tibi. Ita ne. tertiā tibi. Ego ho nego. Prima rō est ista Illa nō sūt multū
appetenda per que homo non p̄sequit ea p̄pter que appetunt. Appetun
tur em̄ diuitie p̄pter fugam indigentie. quā fugā indigentie hō nō conse
quit p̄ diuitias sicut declarat in sra dicens. Quid autē tanto strepitu. Ita

Koq

Liber secundus

bonae desideratis. i. cū desiderio insititis fortune. credo vos quātis fugare
indigentia copia. i. diuitijs. q. d. ideo desideratis diuitias vt suppleat v
indigentiam sed h̄ credit vobis in p̄trari. q. plurib; admittit. i. ad
tutorijs. ē op̄ ad tuenda varietate p̄iose suppellectilis. i. possessiōis. veni
q̄ illud ē p̄multis eos indigere q̄ p̄multa possident. z etiā cōtra. i. p̄ con
trariū illi mīmo idū
gēt q̄ meriant. i. m̄
Erāt suā ab indentiā
non s̄ffuitate a b̄
rus. i. cupiditatis. sed
necessitate nature
Nota fm̄ Sen̄. Per
multis indigēt q̄ p̄
multa possidēt. p̄p̄
q̄d m̄te diuitie n̄ fu
gant indigentia; sed
maḡs exatāt. vnde
poeta. Nota vitari
rōne potestis euari.
Eos faciūt inopes
q̄s cumulatis opes.
Nota circa h̄ q̄d dī
cit n̄m̄tū indigent.
dicit Sen̄. lxh. ep̄la
Thaurus pauciss̄
moz iugez paucis
implet. et vna silua
plurib; elephātib; sufficit. homo terre p̄scit z mar̄. quid igitur tā
triabile ventrē natura dedit vobis. cum fm̄ modica corpora nobis dedit
rit. vt fastissimoz edacissimozq; animalum auaritate vincerem? q̄n̄
em̄ est q̄d nature dat. paruo illa educat. nō fames nostri vēris nobis
magno p̄stat sed ambitio. ventri autē obediētes loco animalū numeremur
nō hominū. Ita ne autē. Nō p̄ntē secundā rōnem. secundō zeluchū ma
nifestū errorē hoim̄ ibi. Quā p̄o late. Et rō talis ē. Illa n̄ s̄r̄ appen
da q̄b; appetitis hō putās se talibus ornari. facit insuriū suo creati. h̄
bona exteriora sicut diuitie sunt h̄m̄ōi. vt declarat in l̄ra ergo z̄. Et dī.
Hōies nunq̄d nullū bonū ē p̄p̄iatq; insitū. i. naturale z̄ intrinsecū
vobis ita vt q̄ratis bona vestra in exterioribus rebus. i. in extrinsecis rebus.
z in rebus sepositis. i. a vobis seorsum positis. q. d. imo in vobis est bonū
si cōsiderare vultis. sed sic ē versa. i. mutata conditio rerum. vt animal v̄p̄
uinū. i. homo qui est similis deo. non aliter videatur sibi splendere nisi in
possessione suppellectilis inanimatē. i. bonorum exteriorum que sunt cōtra

Prosa sexta

Almata. et alia qdem vobis hodie contenta sunt suis bonis. Vos autem homines
desistis mente captis. et queritis ornamenta vestre excellentis nau-
re a rebus infimis. scilicet ianiarum. quod est erroneum nec intelligis quantam inlu-
riam faciatis vestro conditori supple puerendo ordinem ab eo institutum
Ille enim conditor voluit humani generis prestare. et precellere omnibus ter-

suppellectilis possessione videat.
Et alia qdem suis rebus contenta sunt
Vos autem deo mente confuses ab re-
bus infimis excellentis nature or-
namenta captatis nec intelligitis
quantam conditori vestro faciatis inlu-
riam. Ille genitorem humanum terrenis omni-
bus prestare voluit. Vos dignitatez
vestram infra queque infima detruditis
Nisi si omne cuiusque bonum eo cuius
est prestat esse precioso cum vilissima reze
vestra bona esse iudicatis. eisdem
vosmetipsos vestra existimatione sub-
mittitis: quod qdem haud immerito ca-
dit. Huiusmodi prope nature ista condi-
tio est ut tamen tamen ceteris rebus cum se
agnoscit excellat. eadem tamen infra be-
stias redigat si se nosse desiderit. Nisi
ceteris animantibus sese ignorare
natura est. hominibus vero vitio venit

semper deprecatur ad maiorem in cuius actu et speculatione consistit felicitas. quod
sapientis maxime est felix. et ethi. et bono curans in intellectum deo amantem
simus videt ibidem. id non est querendum bonum hominibus in rebus externis
Nota quod homo in mente et ratione similis deo. quod secundum Senecam ratio nihil ali-
ud est quam pars divini spiritus in corpore humanum. Et dicit idem quod animi re-
ctus est quasi deus in humano corpore hospitat. Et idem dicit Dilce potius animam
extollere in immensum. nobilis enim et generosa res est. Nota quod hos

nis. sed vos detruditis
vestram dignitatez
infra queque rez
infima. quod proba-
tur ex hoc. Nam quod
bonum est preciosius
eo cuius est bonum. cum
vos iudicatis vilissi-
ma rez sicut esse do-
na fortune sunt vestra
bona vos submittitis
eis. i. subjicatis vos
metipsos eisdem ve-
stra estimatiōe. i. opo-
nitione. hoc non imerito
sedit. i. accidit ho-
mini nam illa est con-
ditio humane nature
reze tamen. i. tunc tamen ex-
cellat ceteris rebus
cum se cognoscit. ea
de tamen natura humana re-
digat infra bestias si
desiderit se nosse. nam
ceteris animantibus na-
tura est ignorare sese. sed
hominibus venit. i. puenit ex
vitio. Nota quod ho-
mini est insitum proprium
bonum quod est recta ratio quod

Libertus secundus

mo seipm ignorans deterior est bestia. In Boetio tractatu de summo bono allegas pmeratorem dicit De vobis hoibz q de numero bestia z copura ti estis diuini qd in vobis eno cognoscetes ppter qd ad supiora ascedi- tis. Deo siles citis. Et subdit. Diuini agt in hoie vocat intellectu z ro- nem. Nota q nbi pphibet vnu z idem esse nobilit? z ignobilit? qd diuer- sificat fm conditione seu psheroez. Un- quis homo fm se z fm ali? sit nobilior be- stis. tnc qtu desic ab aliq qd sibi debe- tur fm natura. l. co- gnoscere se qd n de- bet bestijs sic e igno- bilior bestia. Quā- no late pz. Sic phi- losophia pcludit ma- nifestu errorez boim. dicens. O hoies q- late patet v? erroz q existimat aliqd pos- se ornari ornamentis alienis. sed illud fieri neqt. Na si aliqd lu- ceat ex appositis sibi z no ex pulcritudine ppria. tuc apposta il- la laudant. sed illud qd e velatu z rectum appositis illis. illis ni- bilomin? pdurat id est pseuerat in sua feditate. l. turpitudine. Nota si aliqd est feridū in se. et feriditas no tollit ornatu extrinsecu. vñ dicit po- eta. Aurea nobilitas lutea si vestiat olla. Non ideo sequit hā mi? e lura Et qdā clerice? mndens mulieri qrenti vñ esset pulchra dixit. O dña pul- chra sunt tibi appesa. Ego no nego illud esse bonū. Sic p? ut tertius rōnem q talis est. Illud non est multū appetendum qd nocet possidenti sed diuitie sepe nocuerunt possidentibz. quod declarat ex duobz. Primo qz diuitie faciunt possidentes de se falsa opinari vel existimare. Seco qz faciūt possidentes amissa securitate timere. vñ dicit in lra. Ego p hā nego illud eē bonū qd nocet hñti. nū id mentio: inqes mīne. atq. p. certe. diuid- tie p sepe nocuerūt possidentibz. qz qd hō eo q ipse e auid? mag? aliēi q- ipse putat illū boiem solū dignissimū q hz. l. possidet qd qd vltis est auri z

Metrum quintum

gemay. Tu tgit hō q̄ in diuitijs p̄statur nūc primū cis gladiū. **Sp** et
zum si intrasses callē. i. semitā hui' vite q̄q̄ viator vacuus coram la-
trone secur' cantares. **Tūc** in dicitur p̄tra diuitias. **Q̄** p̄clara beatit' hō
opū mortaliū. r loquitur h̄tronicē. q. d. minima p̄clara quā tu hō cū ade-
ptus fueris secur' es desistis. **¶** Hora diuitie nocent h̄nti. **Uñ** Aristo.

ne securus cātares. **Q̄** p̄clara opū
mortaliū beatitudo. quā cum ade-
ptus fueris securus esse desistis.

Metrum q̄ntum libri secūdi.

Eliz nīmū prioz etas

Contenta fidelibus aruis

Nec inerti perdita luxu

Facili que sera solebat

Ieiuna soluere glande

Nec bachica munera norat

Liquido confundere melle.

Nec lucida vellera serum

Tyrrio miscere veneno

Somnos dabat herba salubres

Potum quoq̄ lubricus amnis

primo etbi. dicit **Ta**
le q̄dē erroze habent
dona q̄ multis p̄
gunt delectenta ex
ip̄sis. multi em̄ p̄pter
diuitias pierū

¶ Hora q̄ mali t̄m̄
diuites reputant eē
dignos. vñ dē **Am**
bio. Ita incubuerūt
mores hoim i admi-
ratione diuitiarū ve-
nemo nisi diues pu-
teret dign'. **¶** Hora
diuitie non reddunt
hoiem securū. **Uñ**
tuuenal poeta. Pau-
ca licet portes argen-
ti vascula puri. **No-**
ce iter ingressus cō-
tū gladiūq̄ timebis
Et note ad limē tre-
pidabis arūdis vin-
hā. **Carabat** vacu'

corā latrone viator. **Et** **Sen.** xliij. ep̄s. di. **Nondū** latro trāsmittit etiaz
in oblecta via paup̄i pax ē. r **Sen.** lxxij. ep̄la. dicit. q̄squis se multū for-
tune dedit in hēntē sibi viam p̄urbationis fecit. **Una** hec via est ad tura
vadendū. ex eterna despiciere. r honesto cōtentum esse

Metrum q̄ntum secūdi libri.

Eliz nīmū prioz etas **¶** Hic incipit q̄ntū metrū hui' secūdi q̄s
d̄z penitentiā ab inuētoze. **An** pesticiū a pede p̄d̄ante. r est dime-
trū q̄z q̄tuor pedū. nam duo pedes vñ metrū p̄sttuūt. r est cas-
talecticū. quia in q̄ro pede vna syllaba deficit ad p̄plemētū metri. **In** q̄
metro p̄ h̄ia cōmendat primā eratē q̄ erat sine cupiditate diuitiarū de-
plangendo presentem eratē in qua d̄nat r regnat auaricia **Primo** q̄ cō-
mēdat eratē antiquoz. sc̄bo nostrā eratē deplāgit sibi. **Uñ** nā mō. **Pri-**
mo dicit. **Prioz etas nīmū felix** fuit p̄nta fidelib' aruis. i. fidelib' agricul-

Liber secundus

tura nec fult p̄dita. i. depranata inerti luxu. i. graui sup̄fluitate q̄ etas lo
lebat soluere. i. remouere seras. i. tarda teiunja facti glāde. i. vili fructu. nec
illa etas noiat. i. nouerat p̄fundere. i. m̄scere bachica m̄era. i. vīna. liq̄ud
do melle ad faciendū mellificatū sicut mō sic. nec etiā nouerat m̄scere. i. i
tingere. lucida vellera. i. albā lanā. serū. i. illoz populozū. tyrio veneno. i.
sanguie cōchylloz. q̄

tū copia apud tyru
Quenit ad faciendū
purpurā colorē. her
ba dabat eis salu
bres sōnos. non em̄
dormiebāt in lectis
eburneis. sed in her
bis. z. lubric^o amnis
id ē labilis. aq̄. dabat
eis potū et p̄m^o illa
arbor altissima da
bat eis ymbros. id ē
ymbrosas habitatio
nes. nō em̄ in domi
bus z. in curiosis ed
ficijs habitabant.

Umbra altissima pinus
Mondū maris alta secabat
Nec mercibus vndiq̄ lectis
Noua littora viderat hospes
Tunc classica seuā tacebant
Odijs neq̄ fusis acerbis
Cruor horrida tinxerat arma
Quid em̄ furor hosticus vlla
Vellet puor arma mouere
Cum vulnera seuā videret
Nec p̄mia sanguinis vlla
Nōdū hospes aliq̄s
exis secabat. i. diuidebat nauigādo. alta. i. p̄funda maris. q̄z ad huc tū erat
vltus nauū. nec mercibz vndiq̄ lectis. i. collectis. viderat noua lra. i. alie
nas terras q̄z manebant in patria. tūc in illa etate tacebāt seuā classica. i.
tube vel cornua vocantia hoies ad bellū. dicta classica a calo q̄d est voco
neq̄ cruor fusus acerbis odijs tinxerat. i. maculauerat horrida arma. q̄z
tunc nō erat vltus armoz. q̄d em̄. i. p̄ter q̄d. hosticus furor vellet puor ar
ma mouere cū videret seuā vulnera. nec videret vlla p̄mia sanguis. q̄z nō
hil erat. p̄q̄ pugnare. ¶ Nota circa hoc dicit puor etas. q̄ruor etates
distingunt in poetas. In prima fuerūt hoies boni z. simplices pauē
p̄enti q̄ comedebāt glādes. bibeāt equā. nō colebāt vineas. hāc etate
vocabāt porte aureā. z. erat sub saturno. de q̄ boe loquit in lra. Secūda
etas dicebat argētea q̄ erat sub ioue cū hoies maḡ affuti iuenerunt agri
culturā. z. ceperūt inhabitare domibz z. plārare vineas. Tertiā etate vo
cabāt enēā in qua hoies p̄ter p̄uā cupā rerū ceperūt alios depellere. es
se aliq̄liter malicie dare. Quartā etate vocabāt ferreā q̄z intantū abun
dabat malicia z. auaricia hoim q̄ nec fides nec iusticia m̄sist in terra. in
q̄ etate nos sum^o quā in fine boeti deplāgit. ¶ Nota circa h̄ q̄ dicit in
ti luxu q̄ inertiā z. ocū sunt eā luxurie. Vñ poeta. Scia si tollas perire
empicis artes. In Hoja. Quenit egit q̄re sit fact^o adulter. In p̄mpio

Liber secundus

in scij .i. ignari vere dignitatis et potestatis exequatis id e assimilatis celo
id e sum. no bono. que si feciderint in quensq̄ improbissimū id e vidossifi
rum. que incēdia ethne illius mōris de. rint tantas strages. i. pericula
flāmis eructuantib; .i. exentib; Et q̄ diluuiū dederit tātas strages sic
illi mali quibus adueniūt dignitates. q̄si diceret. plura mala. pueniūt ex

dignitatib; et p̄tātib;
maloz q̄ ex incēdio
tenis yf diluuiū flu
uū. Et hōc est p̄tia.
vri p̄ sicut arbitror te
meminisse vestri ve
teres. i. antiq̄ores ro
mani. cupierūt abole
re. i. delere impiū cō
sulare. i. dignitatem
psularem. p̄pter sup
biam cōsulū qd̄ im
perū cōsulat; fuerat
principiū libertatis
qz romani libert; vi
uebant sub cōsulib;
q̄ sub regibus q̄ ro
mani etiā p̄t; abstu
lerunt de ciuitate no

quod diluuiū tantas strages dede
rit. Lerte vti meminisse te arbitror
psulare impiū quod libertatis p̄i
cipiū fuerat ob supbiā psulū vri ve
teres abolere cupierūt. Qui ob eā/
dem supbiam p̄t; regum de ciuita
te nomen abstulerant. At si quādo
quod perrarum est probis honores
deferantur. Quid in eis aliud q̄ p
bitas vtentiū placet. Ita fit vt non
virtutibus ex dignitate sed ex virtu
te dignitatib; honor accedat

men regū. p̄pter eandē supbiā .i. regum. Ex quo patet q̄ dignitates fa
ciunt malos detertores. Si autē p̄tates et dignitates deferantur probis
quod prarū est quid in eis aliud placet dignitatibus q̄ p̄bitas vtentiū
q. d. nihil ita fit. .i. p̄pter hoc fit vt virtutibus non accedat honor ex digni
tate. sed honor accedit dignitatibus ex virtute vtentium eis. ita d̄ ignita
tes nihil boni adijciunt sp̄tis bonis. ¶ Nota duplex est dignitas et pote
stas. Quedam mundana siue temporalis que consistit in bonis tēpora
libus exterioribus. et in tali non consistit vera felicitas cū sita sp̄sa mul
tis amaritudinibus. Alia est dignitas et potestas anime siue spiritualis
que consistit in scientijs et virtutibus. et illa nō potest superari vicio. nec
aduersitatibus nec p̄speritatibus in qua consistit beatitudo et beata vita
Unde Ambro. in li. de officijs dicit. Dico beatam vitam consistere in al
titudine sapientie id est suauitate conscientie et in virtutis sublimitate.
¶ Nota q̄ in scij dignitates et potestates mundanas adequant celo. quia
non recte iudicant. Iudicant enim s̄m concupiscentiam et non s̄m rei ve
ritatem. Imperiti enim velut a longē distantes a veritate speculantur
primo elencorum. ¶ Nota q̄ mali dignitatibus et potestatibus p̄dib;
et plus nocent q̄ ignis vel diluuiū aquarū. qz mali dignitate sua et p̄tate

Flora sexta

extollunt in supbia. alios iugo seruitur; opprimedo. p q̄ ereq̄ndo mouent
bella q̄b̄ hūanum gen^{us} plus offendit q̄ igne vel diluuiō. ¶ Flora ciuitas
romana a tpe romulū sui p̄chrois a regib^{us} erat gubernata. postea roma/
ni erigere malicia et

Que hō est ista v̄ra expetibilis ac
preclara potentia; Mōne o terrena
aialia consideratis q̄bus q̄ p̄sidere
videami. Nū si iter mures videres
vnū aliq̄e ius sibi ac p̄tatem p̄ ce/
teris vendicantē quāto moueris
cachinno. Quid hō si spectes cor/
pus ibecilli^{us} hoīe repire q̄as. quos
sepe muscularū quorū vel morsus
vel in secreta q̄q̄ reptantiū necat i
troitus. Quo hō q̄sq̄ ius aliq̄d in
quēpiam nisi in solū corpus r̄ qd̄ ē
isra corpus est fortunā loquor; pos/
sit exercere. Nū q̄c̄q̄ libero impera
bis aīo. Num mētez firma sibi rōne
coherētē. de statu pp̄rie q̄etis amo/
uebis. Lū libez q̄ndā virū suppli/
cīs se tyrānus adactuz putaret. vt
aduersuz se facte p̄iuratiois p̄cios
proderet; linguā ille momordit at
q̄ abscidit; r̄ in eos tyranni seuien/
tis abiecit. Itaq̄ cruciat^{us} quos pu
tabat tyrannus materiam. crudeli
tatis vir sapiēs fecit esse virtutis.

Dicte ḡi lra Que est ista v̄ra expetibilis. i. desiderabilis ac p̄clara. i. no
bilis potentia. q. d. nulla est. nonne consideratis terrena aialia quib^{us} vides
m̄ni p̄esse. Si cū iter mures videres vnū p̄ ceteris sibi vendicantem. i.

nt erigere malicia et
supbia regū ipos de
leuerūt r̄ cōsules in
struerūt. q̄ etias p̄f
corū supbia erāt abie
cti. Er q̄ patz q̄ d̄i
gnitas p̄tās mal
rū eos efficit petores
¶ Flora honor nō de
bealicū rōne digni
tatis s̄ port^{us} rōe p̄ru
tis. vnde Aristo. si q̄
eti. Nō erit v̄tq̄ d̄i
gn^{us} honore p̄iur^{us} eti
stems. p̄tūis cū p̄e
mū honoz ē. Vnde
fm̄ p̄itā solus bo
nus est honozādus.

¶ Que hō est ista.
Hic p̄bia p̄bat spe/
cialit̄ de p̄tate q̄ non
sit multuz appetēda
duabus rōnib^{us}. sc̄da
ibi. qd̄ aut ē. Rō tal
est. Illa potestas nō
est mltū appetēda q̄
non est magne r̄ for
tis reputatiois s̄ tm̄
ē fragilis r̄ imbecill.
Sed p̄tās tp̄alis est
hm̄ōi. qz p̄ eam hō
nō p̄t supra aiām sed
tm̄ supra corp^{us} r̄ sup
ea bona q̄ corp̄s sūt
hūano aut corpe ni
hil est imbecilli^{us}.

Liber secundus

Marpantēlus ac prāte sup alios mures. o quāto cachinno. i. rſu tu. mo
uerentis. qz verſibile eſſet z tal' ē prās frena. ſ. d. criſtibilis q̄ n̄ excedit ſe n̄
ſi ad corp'. Quid hō ſi tu ſpētes. i. ſ. ſidēs. corp' ē. imbecilli'. i. debili'
hoie. q. d. nihil. q̄s hoies ſepe necat. i. interficit. morſus muſcu laz. i. quo
n̄ p̄m̄tū. vel etiā introit' in ſecreta. i. in interiora hois. q̄s reprātū. i. ſerpo
tū. q̄ vero. i. quō q̄s/
q̄s poſſit exercere ius
aliq̄s in quēplā niſi
in ſolū corp' z in for
quā. i. i bona fornu
ne q̄ ſunt iſtra corp'
q. d. nullo mō nūqd
tu vncq̄ ipabis lib'
ro aio. q. d. nō. nūqd
tua mouebis de ſta
ru. p̄p̄ie q̄s mēte ſi
bi. firma rōe coherē
tē. q. d. nō. z hoc pro
bat exēplo cuiuſdāz
p̄bi q̄ nullū tormen
tis ab h̄ potuit p̄p̄eb
it vt illud faceret q̄s
rō naturalis indice/
bat nō facēdū. vñ dicit. Cū q̄dā tyrān' putaret ſe adactuz. i. p̄p̄ulſurum
ſupplicijſ quendā liberū viz. i. p̄hin. vt ipſe. p̄derat p̄ſcios ſacte p̄turatis
nis aduerſum ſe. ille liber hō linguā momordit atq̄ abſcidit z abiecit ei
in nos. i. in faciē ſeuientis tyrāni. Ita illos cruciat' q̄s tyrān' putabat ei
materiā. i. cām crudelitatis. vñ ſap̄tēs fecit eē materiā ſtutis. qz h̄ p̄ v
tute nō p̄ crudelitate ei reputatū eſt. ¶ Nota q̄ muſcula eſt diminutiua
hui' nois muſca. z p̄ muſculā dat intelligere q̄cūq̄ animalia venoſa vel
p̄mes venoſos. z ab iſto loco recepit auſtor floz cū dicit. debili' quid ſe
mare q̄s nece muſcula p̄dit. ¶ Nota q̄ anim' hois liber ē z cogi nō p̄t
vñ Sen. Errat ſi q̄s ſeruitute credit trāſire in. torū hoiem. nō eſt trāſe
in atam. qz libertas ē aia. ¶ Nota q̄ hō liber z p̄ſtās null' ſupplicijſ vi
ei p̄t. qz dicit Sen. in li. de clementia. Magni animi p̄p̄t' eſt placidum
z tranq̄llū. z iurias z offenſiōes ſup̄bte deſpicere. z. xxviii. ¶ Nota
tyrāni ſo crare circūſteterūt nec poterūt aīm ei' fringere. ¶ Quid aut' eſt.
Dic p̄h̄a p̄ōit ſedāz rōnem q̄ tal'. Illa prās n̄ mltū appetēda ē p̄ quā
nemo p̄t facere q̄bali' nō poſſit i ipm q̄ ipē p̄t in aliū. ſz prās ipalis eſt
h̄mōſ ſicut in iſta declarat ponēs duo exēpla de Buriſide z Reglo. P̄
mū exēplū ē de Buriſide. Buriſides fuit filius Hepturni et mē libia quā
hoſpites ſuos mactabat. Hercules aut' ap̄d ipm hoſpitiatus ipm eē ma

Prosa sexta

erat. Sed in exemplū est de regulo. Regulus fuit p̄sul roman⁹ q̄ cū mlt̄a
bella ingessit cū cartaginēnsib⁹ multos ex eis captiuauit. s̄. tādē ab eis
fuit capt⁹. Ex q̄ patz q̄ q̄cqd p̄d aliq̄s in aliū facere. p̄t etiā illd ab ali
pat. vñ Latio. Victores a victo rē r p̄ns nulla ē potētia hūana q̄ s̄
intercipere nō p̄t. vñ da lfa Quid est qd̄ q̄sq̄ possit facere i aliū qd̄ ipse nō

sis dignitatib⁹ ac p̄tib⁹ inessz ali/
qd̄ natural ac p̄rij boni nunq̄ pes/
simis puenirēt: neq̄ em̄ ibi solēt ad/
uersa sociari. Natura respuit vt cō/
traria q̄q̄ iugant. Ita cū pessimos
plerūq̄ dignitatib⁹ fungi dubiū nō
sit: illud etiā liquet: natura sui bona n̄
esse q̄ se pessimis herere patiantur.
Qd̄ qd̄ de cunctis fortune miseri/
bus digni existimari p̄t q̄ ad im/
pbissimū quenq̄ vberiora pueniūt

hois potētia q̄ n̄ possit efficere ne alē valeat in se qd̄ ip̄e p̄t in alio. q. d.
nulla hec reputāda est ei potētia. Ad hec s̄ rē. Dic p̄bar p̄bia s̄t de di/
gnitatib⁹ p̄tib⁹. q̄ nō h̄nt in se aliqd̄ naturale bonū p̄ter qd̄ sint ap/
p̄tēdē. Sed oñdit q̄ idē p̄t p̄cludi de oibus bonis fortuitis. ibi. Pos/
tremo. P̄mo facit qd̄ dictū est. sed oñdit falsam noiatiōē exteriorum
bonoz. ibi. De q̄to etiā illud. Ratio quā insēdit ē illa. Illud qd̄ in se na/
turaliter ē bonū nō p̄t ad iugē pessimus. sed dignitates r p̄tates pessimis
adueniūt. q̄ rē maior declarat in lra. vñ dicit Si ipsi dignitatibus r po/
restatib⁹ inessz aliqd̄ naturalis r p̄rij boni. nūq̄ puenirēt pessimis. ne/
q̄ em̄ adue. a. i. opposita solent sibi sociari. qz natura respuit vt q̄q̄ con/
traria iugant. i. s̄tēnt s̄t. cū q̄ nō sit dubiū pessimos plerūq̄ fungi. i. vt/
dignitatibus. illud etiā liquet. i. manifestū est ipsa nō esse bona sui natu/
ra q̄ se pessimis patiant herere. i. cōm. per. e. Qd̄ qd̄m dictū de dignita/
tib⁹ r p̄tib⁹ digni p̄t estimari de cūctis munerib⁹ fortune q̄. i. munera
vberiora. i. copiosiora pueniūt ad quenq̄ iprobissimū. Nota q̄ duplex
est bonū vñ quod couertitur cū ente. r sic dignitates r p̄tates lēz ma/
lis adueniant tñ sunt bone. Aliud est bonū qd̄ est q̄dam q̄litas derelicta
ex bonis opatōibus r vocatur bonum moris. r sic dignitates et p̄tates
bone nō sunt. quia vt plurimū pessimis sociantur

possit sustinere ab al/
lio q. d. nihil. qd̄ de/
clarat. Nos accepit
id ē cognouit. Bu/
surdē solitū. i. p̄uerū
n̄tare hospites ip̄m
fuisse macratum ab
hercule hospite sup.
suo. Aliud exemplum
ponit Regulus cōsul
roman⁹ p̄les penoz
id ē cartaginēnsiū ca/
ptof bello p̄lecerat. i.
posuerat in vincula.
s̄. mor ip̄e p̄buit ma/
n⁹ cartois victoz. i.
cartaginēnsiū. nun/
qd̄ igit̄ vllā puras eē

Zibersecundus

De quibus etiam. Hic phia. pbat q bona fortuna nō possunt in suū ef-
fectū. r sic p dñs hñt falsam denoiationē arguēdo sic. **De** qd ē natura
bonū efficit qd ē ppriū r expellit extrariū. sicut fortitudo facit fortē. vel oc-
tūs velo cē. sed bona fortune nō efficiūt qd videt ē ppriuz. qz diuitie non
faciūt diuitē cū nō restringāt auariciā. nec potētia facit potētē. nec digni-
tas dignū. ppter qd

diuitie falsē nomina-
tur. Unde dicit ille
De quibus hōis for-
tutis. **Ad** etiaz pu-
ro considerandum q
nemo dubitat illum
esse fortem cui ppe-
rerit inesse fortitudi-
nem. r illum esse ve-
locem cuiusqz adest
velocitas. r sic musi-
ca facit musicos. me-
dicina facit r dicos
rhetorica rhetores.

Natura em̄ cuiuscū-
qz rei agit quod sibi
est ppriū. r nō mis-
ceatur effectibus cō-
trariarum rerum. r vltro
id est sponte repellit
que sunt aduersa id
est extraria. atqz p cer-
te nec opes. i. diuitie
queunt. i. possunt. re-
stringere iexplētā ad-
uāritiam hominū. i.
insatiabilem. nec po-
testas facit illū ppo-
tem sui. i. potentem.
quem vitiose libidi-
nes retinent astrictū
insolubilibus cathe-
nis. i. passionibus r dignitas collata improbis non modo. i. non em̄. non
efficit dignos. sed prodit r ostentat indignos. cur ita puenit q bona for-
ne non efficiūt quod videntur eis esse ppriū. hoc est ideo quia vos hoies
gaudetis res sese aliter habentes qz videantur cōpellare. i. venonius are

Metrum sextū

falsis nobis q̄ noiationes false redarguunt effectū ipsarū rez. Ita nec ille diuitie iure p̄iri appellari cū nō faciunt diuitē. nec illa potētia nec hec diu gntas iure appellari p̄r. **N**ota q̄ diuitie nō faciūt diuitē. qz nō restan gunt auariciā. nā diuitie fm Sen. xxvij. epla sunt p̄posita paup̄tas in le ge nature. talis aut̄ paup̄tas fm legem nature excludit auariciā q̄ insa

Postremo idem de tota cōcludere fortuna licet in qua nihil expetēdū nihil nature bonitatis inesse mani festum est que nec se bonis semp ad iungit ⁊ bonos quibus fuerit adiū cta non efficit.

Abetz sextū libri secundi

Quū quātas dederit ruinas

Urbe flūmata p̄sibusq̄ cesis

Fratre q̄ quondā fer^o interempto

Matria effuso maduit cruore

Lorpus ⁊ visu gelidū perrans

Ora nō tinxit lachrymis. sed esse

Lensor extincti potuit decoris

Hic tū sceptro populus regebat

esse sibi nature bonitatis. i. natural. mans. stū est q̄ fortuna nō adiungit se sp̄ bonis ⁊ q̄b fuerit adiuncta bonos nō efficit. **N**ota q̄ bonū fortune nō facit illud bonū cui addit. sicut musica facit musicū. ⁊ p̄tus facit vir tuosum. **S**ed qz fortuna malos q̄b aduenit si facit bonos. patz. qz nihil nature bonitatis sibi inest. qualiter aut̄ mali malos faciunt boni bonos patebit in q̄rto huius p̄sa sexta.

Quū q̄ntas. **I**tu. i. est sextū metrum h^o sedi q̄ dicit saphicū ab inuētoze trochaicū a pede p̄dianē. ⁊ est vndecasyllabū. qz q̄libet p̄sus p̄tinet vndecim syllabas. **E**t est acatalecticū qz nulla syllaba desit ad p̄fectioz mētri. **I**n q̄ metro p̄bia declarat p̄sexplum q̄ di gnitates ⁊ p̄ates malis adueniētes nō faciūt eos bonos. **E**t h^o declarat **P** A rone q̄ q̄rto sicut potētor tāto fuit petoz tāgt aut̄ p̄bia q̄rtoz malis dias neronis in hoc metro. **P**rima ē q̄ vibē ron. anā incedit q̄ arsit septe

stabilis ē. **N**atura ei paucis contēra est

Nota q̄ dignitas improborū tērat i/ probos. qz iprobū tā/ do a pluribz p̄gnosct tur q̄nto magis ino/ tescit ei^o vitū. ⁊ q̄n/ to aliq̄s in maior dē gnitate p̄stituit tan to pl^o cognosct p̄r r q̄ dicit Sen. i. puer/ bñs. **N**eco ignomi/ nie apud indignuz ē dignitas

Postremo idē rē.

Hic p̄bia ondit idēz posse cōcludi de oibz bonis fortunis dices **P**ostremo. i. finalt li cet hoc idē cōcludere de tota fortuna in q̄ nihil est expetēdū. i. desiderādū nihil in/

fortūa nō adiungit se

fortūa nō adiungit se

Prosa septima

multo plura ipse perpetravit. nam dicitur philosophia tertio huius quanta philosophia. Nero senescam familiaris sui preceptoris coegit ad eligendum de mortis a bitruum. et quod nero fuit crudelissimus hominum id seneca scripsit quendam libellum ad ipsum qui intitulus liber de clementia in quo hortatur eum ad fugam crudelitatis et ad usum clementie que liber sic incipit. Tibi scribere de clementia Nero cesar instituit.

Um ego scis i qua.

Hic incl. pit septima. p. s. a. h. u. l. se cundi in qua ostendit philosophia quod gloria mundana non sit multum appetenda. Et primo inducit boetium qui dicit se non desiderasse multum pro dicta. scilicet preces et dignitates nisi in quantum sunt materia regum gerendaz. sed oporteret philosophiam quod gloria sit per se bonum. et si non multum appetenda scda. ibi. Et illa dicit primo. Tu primum. ego boetius

Prosa septima libri secundi
Um ego scis inquam ipsa minime nobis ambitionem mortali um regum fuisse dominatam. Sed materiam gerendis rebus optauimus quo ne Christus tacita senesceret. Et illa Atque hoc unum est quod prestat quod natura mentes. sed non ad extremam manum virtutum perfectione perductas allicere possit. glorie scilicet cupido Et optimorum in rempublicam fama

us inquam. i. dicit. o philosophia tu ipsa scis ambitionem. i. cupiditatem regum optauimus. de quo dixisti mihi minime nobis fuisse dominatam. sed bene optauimus materiam rebus gerendis que ne per te non senesceret in nobis sicut tacita. i. non excitata. Nota quod in sapiente non dicitur cupiditas regum optauimus. quod philosophia inducit mobilis affluentie preceptum ex libro de placitis. Et Socrates cum arbenis ad studium pergeret magnam portam auri in mare proiecit dicens. Vergam te ne mergar a te. Nota quod materia regum gerenda sunt ista sine quibus res ueniret geri non possunt et sunt tria sapientia. autoritas et potentia. Sine enim sapientia nihil ueniret gerit ut de se patet. Res etiam gerenda autoritate ornantur quod homo autem libere audit et facilius ei creditur. potentia vero mali deprimitur et boni extollitur. Hanc materiam boetius desiderans potentiam et dignitates questuit. Nota quod hoc materiam dignitatum et preteritis idem questuit. ne Christus sua tacita senesceret. id enim ipse ad senectutem ueniret. Virtus sua tacita esset dum nullum aliquid loqueretur de laude sue futuris vel scriberet. Tunc enim uirtus tacita senescit quod non agit aliquid ut alij loquantur. et dum nihil scribitur de suis beneficiis. quod sicut habet et proficit et operis eius laudabile reddat.

Et illa atque hoc unum est. Hic philosophia ostendit gloriam mundanam non esse appetendam. et primo promittit quod cupido glorie multos allicit. sed probat eam esse exile et vanam. ibi. Quam terre ambitum. primo de sic. Ex quo boetius quidam dicitur

Liber secundus

quasi dignitates et praesentes ne post sua tacita defluerent, videtur quod ista pro
laude et gloria quasi sunt. id est de gloria. Hoc verum est. scilicet cupidus gloriae et fama optio-
meritorum in republica quam fama possit allucere mentes hominum. natura praesens. id
excellens. sed non diu. non adhuc productus ad extremam manum perfectionis fru-
ctum. id est ad summam perfectionem quam fama et gloria quasi sit exilis et vacua totum poterit
id est praesentat. sic con-
sidera ex sequentibus

Nota quod cupidus va-
nitas gloriae multos allucit
et delectat. v. Sen.
l. i. epla. dicitur Illud pro-
cipue nos impedit quod
cito nobis placemus
si invenimus quod nos bo-
nos viros dicitur. qui
prudenter quam sanctos. non
sumus modica laudati-
one praesentat. quod quidam nos
adulatio sine pudore
proferat. tamen debi-
tum putamus. optimos
nos esse sapientissimos
et affirmantibus assen-
timus cum sciamus nos se-
pe multa meriti a deo
quod indulgentiam nobis
laudari velimus in id
cuius maxime factum.
Nota quod duplex est bonitas mentis. scilicet naturalis et
acquisita. Naturalis bonitas est in qua aliquid naturaliter sunt per inasurati so-
brii et casti. sed haec bonitas si non emendat virtute et sapientia cito extollit ho-
minem ad inanem gloriam. Alia est bonitas acquisita exercitio futurum et sciamus quod non
permittit hominem extolli vana gloria. quod sapiens fructum suum ponit in conscientia
Stultus autem in laude semper et acrobium. Iohannes dicitur perbia quod cupidus gloriae allu-
cit mentes natura praesens non diu adhuc fructum perfectionis.
Nota quod fama est
frequens laus optio-
meritorum in republica. Sed gloria est clara merita cum
laude. vel gloria est laus parva praesentat. id est annuuntio.
Quem terre ambitum.
De gloria ostendit gloriae mundana esse et ille nec multum appetenda. Primo ostendit
hoc ex parte spacii in quo dilatatur. Secundo ostendit hoc ex diversitate nationum ad
quod non diuisum. Tertio ostendit idem ex diversitate morum propter quod de eodem
Dei iudicatur. Quarto ostendit idem ex brevitate duracionis. propter quam non perpetua
est. sed a se. Adde quod hoc. tertia ibi. Quarto quod diversitas. quarta ibi. Sed quod
tos. Primo intrat tale rationem Latitudo fame praesentat in latitudine terre

meritorum. Quae quasi sit exilis et totius
poteris vacua sic considera. Quem
terre ambitum sicuti astrologicis de-
monstratibus accepisti ad celi spa-
cium puncti praesentat obtinere poteris id est ut
si ad celestis globi magnitudinem con-
feratur: nihil spacii proorsus habere iudi-
cetur. Quibus igitur tam exigue in mundo
regionis quarta fere portio est sicut
protopomeo probate didicisti quod a no-
bis cognitis aiantibus incolatur: hu-
ic quarte si quantum maria paludescit
premunt quantum vasta regio di-
stendit cogitatione subtraxeris vir

Prosa septima

sup quā dilataz. sed terra nō ē lara sup qm sit dilatio fame. sicut declarat in lra. q̄ fama lare nō pōt diffundī. ⁊ p̄ p̄ns ē exilis: ⁊ nō in lū appetēda. vñ dicit in lra. Tu accepisti. i. didicisti. astrologis demonstratiō. bus oēm ambitū terre. i. spatū terre. obtinere. i. h̄re rōes puncti. ad spatū celī id ē ad magnitudinē celestis globi. ipa iudicet profus nihil spacij habes re. hui⁹ igit tā exigue angustissima inhabitādi hoib⁹ area relinquetur. In hoc minimo igitur puncti quodā puncto circumsepti atq; p̄clusi de pmulganda fama. de proferendo noie cogitatis. At qd̄ hz amplū magnificūq; gloria tam angustis erigulisq; limitib⁹ artata. quātū maria ⁊ paludes p̄mūt. i. occupāt. ⁊ q̄ntū vasta. i. āpla regio distēdit s̄ci. i. s̄citate. tūc v̄r relinq̄r hoib⁹ angustissima area. i. artissim⁹ loc⁹ inhabitādi. in hoc q̄ q̄dam minimo p̄cto. i. mima portioe terre. vos homines circūsepti atq; p̄clusi cogitatis de pmulganda fama. de p̄ferēdo. i. extollēdo noie. i. fama. ⁊ hoc fit inutili. s̄ qd̄ habeat. i. pōt h̄re gl̄ia amplū q; ⁊ magnificū q̄ artata ē tā angustis erigulisq; limitib⁹. i. terminis. q. d. nihil hz magnificū. ¶ Nota terra respectu celī nō ē alie q̄ntitatis sensibilis s̄ habet se sicut p̄ct⁹. qz orison q̄ terminat visū n̄m d̄iuidit celū i duo media. qd̄ nō eēt si terra in p̄partioe ad celū h̄ret aliquā q̄ntitatē. Itē si terra esset alie q̄ntitatis sensibilis respectu celī tūc stelle nō sp̄ apparerēt nobis eiusdem q̄ntitatis. qd̄ pars falsum qz in ea p̄re vbi terra esset magis gibbosa ⁊ p̄p̄inquoior celo apparerēt stelle maiores. ⁊ opposita p̄re minor res. Itē mima stella fixa visu notabilis est maior tota terra. si q̄ talis stella apparet nobis ex̄n̄tib⁹ in terra sicut p̄ct⁹ multo magis terra respectu celī erit sicut p̄ct⁹. Itē p̄ct⁹ ē q̄dam indiuisibile. a q̄ linea eq̄l̄iter distās facit circulū. ⁊ quia celū ex oī p̄re equalit̄ distat a terra. ideo terra respectu celī hz se sic p̄ctus. ¶ Nota qz tres p̄es terre sunt inhabitabiles. vna p̄pter n̄m̄ calorē. due p̄pter n̄m̄ frīg⁹. sed q̄tra ps q̄ ē r̄para in caliditate ⁊ frigiditate a nobis inhabitatur. sed qz adhuc nō tota inhabitat p̄pter maria ⁊ paludes. ⁊ p̄pter n̄m̄ s̄citatē ideo dicit p̄bia qz quarta p̄ fere ē inhabitabilis. Vel dicit fere s̄m̄ alios. qz est solis nō facit totidā 30 nā totaliter inhabitabilē. cū qdā ciuitas dicta Arim supra quā prolemeus d̄ fundasse astrolabiū directē sicut ab eq̄noctiali. d̄ inhabitabilis. qz est grauis inhabitatōis. sed vltra eq̄noctiale oīno est inhabitabilis. p̄pter n̄m̄ calorē. Itē dicit quarta p̄re terre inhabitari ab animantib⁹ nobis incognitis. hoc forsan dicit p̄pter antipodes si sunt qd̄ nobis sunt ignoti. ¶ Adde qz hoc p̄m̄. Dic p̄bia on̄dit gloriā nō esse appetēdā ex diuersitatē

Liber secundus

te nationū ad q̄s non diuulgatur intendens talē rōnem. Diuerse nationes
z diuersa idiomata non solum impediunt p̄mulgatōem hoīm sed etiam
vrbium. sed in terra habitabili sunt diuerse nationes diuersorum idiomata
tum. ergo p̄mulgatio fame p̄talia impedit. z per consequēs non ē multū
appetenda. vnde dicit in lra. Adde p̄dicte rationi q̄ hoc cōm̄ septim. i.

spacium breuis ha-
bitaculi idē p̄t spa-
cij in quo nos habi-
tamus. incolunt. i. i/
habitare. plures na-
tiones. i. gētes distā-
tes. i. differentes lin-
gua. id ē. idiomate z
moribz. z ratione to-
tius vite. id est rati-
one modi viuendi ad
quas non potest per-
uenire non modo. i.
non t̄m fama singu-
lorū hoīm s̄ etiā
nec fama vrbū. tuz
id ē tam difficultate
tēnerū. i. viarum. tū
id est tam diuersita-
te loquēdi. i. idioma-
tum tum. i. tam iso-
lentia. i. iconsuētudi-
ne cōm̄ertij. quia ali-
qui homines nō cō-
sueverunt cum alijs
cōmunicare in com-

mentijs. quia etate. i. tpe Marcī tullij sicut ipse Marcus tullius signifi-
cat quodam loco. i. in quibusdam suis scriptis. fama romēne reipublice
nondum trāscēderat caucasum montem. z tamen fama romānoꝝ erat
adulta. i. ab antiquo nota etiam formidolosa p̄bis talibus hominibus
z ceteris gentibz. i. loquorū circa caucasum montem. vides ne igitur q̄
angusta sit gloria q̄ cōmissa. i. in modicum redacta. quam laboratis di-
latare z ppagare. an pro nunquid gloria vnius hominis romani illuc p̄-
gredietur. i. proueniet. vbi fama romāni nominis id ē romane vrbis. ne-
quit transire. q. d. non. ¶ Nota partem terre habitabile vocat septim. q̄
est septa. i. circumdata mari. Unde linconensis in tractatu suo de septa
z etiam Sacrobios dicit q̄ quarta portio nostra habitabilis videt̄

Prosa septima

tingitur mari. Hora q̄ insolentia s̄m Senecam est species false magni
tudinis. sed s̄m Augustionem insolentia est superbia vel fatuitas. in p̄
posito autem potest exponi pro inconsuetudine. tunc dicitur ab in q̄d est
non. et soleo quod est consuetudo. Hora q̄ caucasicus ē mons quidam
situs in parte septentrionis a quem non plenerat fama romane urbis

Quid q̄ si diuersarum gentiū mo/
res inter se atq; instituta discordāt
vt quod apud alios laude apud a/
lios supplicio dignum iudicetur.
Quo fit vt si quem fame predica/
tio delectat huic in plurimos po/
pulos nomen proferre nullo mo/
do p̄ducatur. Erit igit puagata inter
suos gloria quisq; p̄tēt. et intra vni
us gentis terminos p̄clara illa fa/
me immortalitatis coartabitur.

licet partibus et alijs
gentibus assidenti/
bus fama romanorū
erat formidolosa. id
est formidabilis.
Quid q̄ ueritas
hic ostendit gloriā
mundanam esse ex
lem ex parte diuersi/
tatis morum propter
quos de eodem ap̄d
diuersos cōtrarie iu/
dicatur. et inuendit ra/
lem rationem. Con/
trarietas institutio/
nū et legum impedi/
unt fame dilatationē
sed homines contra
riarum institutionum et legum terram inhabitant. ergo diuersitas insti/
tutionum et legum impediunt dilatationē fame. et per consequens nō est
multum appetēda. Unde dicit in littera. Quid supple ē iudicandum q̄
mores et instituta et leges diuersarum gentium inter se discordant vt illud
quod apud alios iudicetur dignum laude apud alios iudicetur di/
gnum supplicio. quo fit. i. p̄pter quod. vt si predicatio. i. dilatatio fame de/
lectat quem. i. aliquem. nullo modo conducat. i. labore p̄ferre nomen. id
ē famam suam in plurimos populos. quia licet ab aliquibus laudaret
ab alijs tamen vituperaretur. Erit igit quisq; cōtētus gloria puaga
ta id est dilatata inter suos. Et ista p̄clara immortalitas fame. et loquit
hyronice. quia non est p̄clara nec immortalis illa. coartabitur. i. cōstrin/
getur intra terminos vnius gentis. id est vnius idiomatis. Hora q̄ tā
ta est diuersitas morum in gentibus. q̄ illud quod reputatur apud alios
laudabile apud alios reputatur vituperabile. Reputatur enim apud sy/
rios laudabile comedere parentes mortuos ne comedantur a uicinis
in terra quod apud alios extraneos est execrabile. Similiter apud iude/
os reputatur laudabile ducere uxores con sanguinitate proximas. quod
apud christianos prohibetur. Item in triualis laudabile est occidere pa/
trem. sexagenarium et cremare ipsum. quod apud alios. est vituperabile.

Liber secundus

Unde dicit poeta. Sūt loca sunt gētes quibus ⁊ mactare parētes En
fas ⁊ pietas dum longa supuenit etas.

¶ Sed q̄ multos clarissimos. Hic p̄bia oñ dicit exilitatez gl̄ie ex breuitate
duratōis p̄pter quā nō p̄petuat. Et diuidit̄ in tres p̄tes. ¶ P̄rio ostēdit h̄
et hoīm obliuōe. sc̄do ex t̄p̄is breuitate ibi. vos p̄o. tertio oñ dicit gl̄iaz a vt
ris p̄uolūto si eē a p̄pe
redā. ibi. Vos autē

Primo dicit q̄ fama
⁊ gl̄ia nō sit immortal
¶ q̄ q̄ multos viros
clarissimos. i. glorio
sos suis t̄p̄ib⁹ deleuit
iops. i. defectuosa ob
liuio scriptorū. ¶ q̄
etiā ip̄a scrip̄ta p̄fici
ant q̄d. i. parū. q̄ scri
pta lōgior. i. obscura
vetustas t̄p̄is p̄mit.
id ē p̄sumit euz suis
autorib⁹ q̄z i. scrip̄ta
¶ Hora q̄ p̄ scrip̄ta
rā fama gestoz trāf̄
mittit̄ ad posteros.
talis autē scrip̄tura q̄n
q̄ deficit vel p̄pter is
optā scriptoz vel q̄a
ip̄a scrip̄ta in se vetu
state consumunt̄. Et
tō fama ⁊ gl̄oria i ob
liuione p̄ueniūt. vñ
Salusti⁹ in cathali
nario ⁊ queritur res

gestas romanoz minus esse famosas p̄pter inopiam scriptoz. athenien
sium vero maioris fame q̄ romanorum p̄pter scriptorum copiam. ¶ Vos
ergo immortalitatem vobis rē. Hic p̄ philosophia ostendit famam ⁊ gl̄o
riam non esse durabilem ⁊ immortalem ex temporis breuitate dicens.
Vos ergo homines videmini vobis propagare id est facere immortalit
tatem cum cogitatis famam futuri temporis. et in hoc frustra cogitatis.
quia exilis est duratio fame per tempus. quod scilicet tempus si petra
tes id est compares ad infinita spacia eternitatis quid habes q̄ lēteris
de tui nominis diuturnitate. id est tue fame. q̄. v. nihil. ē. etenim mox vni
momenti si conferatur. id ē comparetur decē milib⁹ annis habet aliquas

Sed q̄ multos clarissimos suis tē
porib⁹ viros scriptoz iops deleuit
obliuio. Quāq̄ q̄d ip̄a scrip̄ta p̄fi
ciūt q̄ cū suis autorib⁹ p̄mit lōgior
atq̄ obscura vetustas. Vos ergo i
mortalitatē vobis p̄pagare videmini
cū futuri famā t̄p̄is cogitatis. q̄d si
ad eternitatis infinita spacia p̄tra
ctes q̄d hēs q̄ d̄ tui nois diuturni
tate lēteris. Vni⁹ etiā hora momen
ti si decē milib⁹ conferat̄ annis. q̄m
vtrūq̄ spaciū diffinitū est minimaz
licet. habet tñ aliquā proportionē.
At hic ipse numerus annoz eiusq̄
quātūlibet multiplex ad intermia
bilē diuturnitatem nec p̄pari q̄dem
pōt. Etenim finitis ad seuiicem fue

Prosa sexta

pportionē. licet minima. i. valde pua. qm̄ vn̄ ūq; spacium tps̄ ē diffinitū
sed hic nūc' annoꝝ. s. decē milia. v. l. c. nūc'ri q̄ntūti bet multiplex sic du
plū vel triplum non pōt cōpari ad interminabilem dūrnitate q̄ ē eccl̄
nitas. et enim. p. qz finitis ad s̄m̄itē fuit q̄dā collatio. i. p̄p̄atio. In finit
ti ūo 7 finiti nulla vn̄q; potest esse collatio. i. p̄p̄atio. Ita fit vt fama tps̄
q̄ntūcūq; plū si co
gitef p̄p̄ando cuz ex/
bausta. i. ifinita eter
nitate. ip̄a videat nō
pua sed plāe. nulla ee

rit q̄dam: infiniti ūo atq; finiti nul
la vn̄q; poterit esse collatio. Ita fit
vt quātūcūq; proluxi tps̄ fama si cū
inexhausta eternitate cogitef n̄ pua
sed plane nulla eē videat. Vos aut̄
nisi ad populares aures ianēq; ru
mores recte facere nescitis 7 relicta
p̄scie ūtutisq; p̄stātia: de alienis p̄
mia sermunculis postulatis. Acci
pe in hm̄ōi arrogātie leuitate q̄ se/
stue aliq; illuserit. Nā cū q̄dā ador
sus eēt hoies p̄tūeliji q̄ nō ad vere
ūtutis vsū. sed ad supbā gloriā sal
sum sibi philosophi nomē indue/
rat adiecissetq; iam se sciturum an
ille philosophus esset: si q̄dem illa/
tas iniurias leuiter patiēterq; tolle

7 tps̄ q̄ntūcūq; magnū sit finitū tps̄ nullā habet p̄p̄ortionē ad eternita
tem. 7 p̄ p̄ns fama q̄ntūcūq; plū tps̄ cōparata ad eternitatē nulla v̄t
des eē. Vos aut̄ nisi ad populares aures. Vicia ostendit q̄ hāz
a virtis p̄tuosis non esse curandā 7 hoc duabus rōnibus. scd̄a sibi. Quid
aut̄ est. Prima rō est illa. Illud quod spectat ad leuitatē arrogātie a sapiē
tibus nō est curandū. sed gl̄ia. p̄pter q̄ā l: d̄ recte facit. p̄pter laudes hoim̄
illa spectat ad leuitatem arrogātie 7 est digna derisione q̄ rē. q̄ aut̄ talis
arrogātia sit q̄dā derisio declarat in l̄ra. 7 dicit. Vos hoies nescitis recte
facere nisi ad popula: es aures. i. ad poploꝝ cōplacētias 7 ad inanes iumo
res 7 laudes. 7 vos postularis. i. desideratis p̄mia de i mūculis alieni. re

Nota q̄ oē qd̄ inci
pit in tpe necessario
bz finē in tpe. cū tps̄
sit cā corruptōis tpa
lium. iij. erbicoꝝ. cū
igit fama sit tpal in
cipies in tpe ip̄a de/
stinet in tpe. 7 p̄ p̄ns
nō ē p̄p̄ua. Nota
q̄ tps̄ q̄ntūcūq; ma
gnū p̄p̄atiū ad eterni
tatē minimū reputa
tur 7 q̄si nullius mo
mēt. licet eīm finitū
rū ad seuitē possit
eē p̄p̄atio t̄nt ip̄a p̄
esse p̄p̄atio. t̄n̄ finiti
ad infinitū nulla pōt
eē p̄p̄atio. Cū igitur
eternitas sit duratō
infinita tota sit ex̄ns

Liber secundus

licita. i. postposita p̄stātia. i. dignitate v̄re conscie ⁊ virtutis p̄pter quā de
beretis recte opari. accipe. i. p̄sidera q̄s festine. i. gl̄ie aliq̄s illuseit. i. d̄ cr̄e
rit quēdā dicere se esse p̄hm in leuitate h̄mōi arrogātie. Nā cū qdā tyran
n̄ esset adorsus p̄melijis. ⁊ incepisset a p̄s q̄ p̄meliose quēdā hoies q̄ i
duerat. i. vsurpauerat sibi falsū nomē p̄bi nō adysū p̄e p̄rut̄ s; ad sup̄bā
gloriā ⁊ tyrān̄ adie
cisset. i. dixisset se itaz
scituz an iste eēt p̄bi
losoph̄. si qd̄ illate
sibi injuria p̄rien
ter leuitat̄ tolleras
set. ille q̄ dicit se p̄h̄/
losophū paulisp̄ pa
tientia assumpsit. s. i
p̄ncipio. q̄s p̄ et ac
cepta p̄melia a ty
ranno velut sibi isul
tans inq̄r ad tyrānū
intelligis ne me esse
p̄hm. tūc ille tyrān̄
mordaciter inq̄o intel
lexerā te p̄hm esse si
tacuisses. Hora s̄m
cōmētatorē in p̄logo
v̄ij. p̄h̄st. ver̄ p̄hus
d̄ esse p̄fect̄ oib; ge
nerib; p̄rutū. ⁊ p̄ cō
sequens d̄ esse magni
m̄ Sed s̄m Sen̄.
in li. de demētia. ma
gnanimit̄ ē iurias ⁊
offensiones sup̄bi de
spicere. ⁊ p̄ h̄is verbis cōmēlosis p̄p̄cart nō d̄z. Itē veri p̄bi ē nō vi
ci a passionibus sed poti⁹ d̄z moderat̄ ⁊ refrenare passioēs cū v̄re cōi
stat in moderatōe passionū. v̄n̄ Arist̄. iij. eth̄. dicit Hāsuer⁹ vult imp
turbar̄ esse ⁊ nō dicit ad passioēs. v̄n̄ qdā p̄hs cōmēlosē sibi insul
tū dicit. Tu didicisti maledicere. sed ego didici maledicta cōtemnere.
⁊ Quid autē qd̄ ad p̄cipuos viros. Sic p̄bia ponit scōam rōnem q̄ tal
est. hoies virtuosū vel totaliter mortuū corpe ⁊ aia. vel aia viuit p̄ mortē
Si totaliter mortuū nihil sp̄ctat ad eos de gloria post mortē si aia co
rum viuit post mortem. illa petit celum spernens oē terrene negotiū ⁊ sic
nihil ad eam de terrena gloria. ergo apud virtuosos hoies nulla debet ēē

Adri
Gloria
sibi cū
v̄ris. Nā
ms. i. p̄h̄
ms. i. p̄h̄

Adri
Gloria
Summ
Laz p̄ctē
Brenn
Brenn
Pudē
Quid o
Frustr
Accre
Būstā
Exmag
Adri

In puer
a carā
erit de
delin
fam
cū
Acc
liter
lar a
er
E
ab
tro i
tudis
p̄z
p̄z

Metrum septimū

cura de gloria. Dicit ergo in lra. Quid est qđ ad p̄cipuos. i. ad virtuos
fos viros attineat de fama post resolutum corpus extrema morte. q. d. n̄
h̄l. de his em̄ viris ē sermo n̄. q̄erūt. i. querāt gloriā virtute. i. opibus
p̄uosis. Nā si hoies toti moriunt corpe z aia. vt qđā putāt. qđ tñ n̄e ra
tiones. i. p̄bice rōnes. verāt. i. p̄hibēt credi. qz f̄mp̄hiam aia intellectiua

ē immortalis. nulla
ē oīno gl̄ia post mor
tem. cū iste oīno non
exet. i. nō sit cū ea
gloria eē d̄. Sin h̄o
m̄ b̄i sibi cōsaa. i.
illeſa resoluta. i. libe
rata terrēo carcere. i.
a corpe p̄ mortem. li
bera petet celū nōne
īp̄a aia q̄ celo fruens
gaudez se exēp̄ā ter
renis. īp̄a sp̄net om̄e
terrenū negociū. z p̄
cōſeōnis terrenā glō
riam. q. d. sic.

Metru septimū secundi libri
Uicūq; solā mente p̄cipit i petit
Summūq; credit gloriā.
Late petētes etheris cernat plagas
Artūq; terrarū situm
Breuem replere si valentis ābitū
Pudebit aucti nominis
Quid o supbi colla mortali iugo
Frustra leuare gestūt
Licet remotos fama p̄ p̄p̄los meās
Diffusa. linguas explicet
Et magna titul' fulgeat claris dom'
Abors spernit altā gloriā

in puerb̄is. Quā plurimi curāt famā. pauci autē cōſciām. z tales pau
ci curāces cōſciētā sunt p̄uosi z p̄bi. de qđo boet' loquitur in fine iera
ar' de sūmo bono dicēs. Pauci sunt viri honorādi sicut p̄bi q̄ cōtēnūt
desideriū sensus z sequuntur desideriū intellect'. Plurimi autē sūt q̄ curāt
famā sicut sūt vulgares q̄ relicta p̄tute cōſciē. p̄pter laudes hoim recte fa
ciūt. De qđo dicit scriptura. Amē dico vobis. recep̄erūt mercedem suam
Nec etiā fama spectat ad viros p̄uolos in futura vita. q̄ virtuosī si tota
liter moriuntur nihil ad eos de fama. Si autē aia viuit p̄ mortē ista euo
lat a. i. celū. zaurat de fama. sp̄net oē terrenū negociū. z pot' gaudet qz est
exēp̄a a cur' frenis z gaudio celesti fruit' i etnū. **Metz. vij. sedī li**
Uicūq; solā. Hic icipit metz septimū h' sedī qđ d̄ archilogicz
ab iūctore. i. ābitū a ped' p̄dāante. **ostat ex p̄mo p̄su trimetro. sedō dime**
tro i q̄ p̄b̄a doz quō gl̄ia sit p̄tēnda ex p̄sideratōe āplitudis celi z stricti
tudis tre dicēs **Quicūq; petit. i. d̄siderat p̄cipiti mēte solā gl̄iaz z credie**
sp̄az eē sūmū. i. p̄cipuū i appetēda. ista cernat. i. cōsiderat plagas etheris. i.
p̄ces celi late patētes. z cernat artū sitū fraz. i. strictū sp̄aciū tre i p̄p̄atōe

Liber secundus

ad celū ille pudebit. i. v̄cundabit aucti nois. i. aucte fame sue nō valētis
replere breuē ambitū. i. p̄uū spaciū terre. ⁊ tunc exclamat dices. **Q**pp̄ter
hoc miror qđ i p̄pter qđ sup̄bi gestiūt. i. cupiunt. frustra leuare. i. extollere
colla sua mortali iugo. i. mortali fama licz eñ fama diffusa meās. i. trās
ens p̄remotos p̄pos explicet se linguas. i. p̄ linguas p̄ploz licz maḡ do
mus tua i nobil' pa
rēcla v̄l familia tua
fulgeat claris titulis
qđ ē laudib' n̄ mors
ignit' eaz gloriā. et
mors pariter. i. sil' v̄
noluit hūile caput. i.
miser' hoiem ⁊ cellū
id ē nobilē vel otuīre
⁊ mors eq̄t infima sū
m̄s nulli p̄cedo. qđ
declarat dices **U**bi
nūc manēt ossa fidel'
fabricij. **Q**uid dicitur
rigid' aut carbo sup̄.
est. q. d. qđ manet d̄
gl'ia eoz post mortē
v̄tqz modicuz. i. illō
manet qđ tenuis fas
ma. i. exilis sup̄stes.
id ē manēs signat i
ane nomē eoz pauca

Involuit hūile piter ⁊ celluz caput
Equatqz summis infima
Ubi nūc fidel' ossa fabricij manent
Quid brutus aut rigidus carbo
Signat sup̄stes fama tenuis paucū
Inane nomen litteris
Sed qđ decora nouim' vocabula
Istūm scire cōsumptos datur
Facētis ergo prolixus ignorabiles
Nec fama notos efficit
Qđ si putatis longi' vitā trahi
Aboūtalīs aurā nominis
Lū sera vobis rapiet hoc etiā dies
Iā vos secunda mors manet

lis istis scriptis in ep̄yraphijs eoz. sed qđ. i. ad quid nouim' decora voca
bula scripta. nunqđ intelligit p̄ra ipsos esse cōsumptos. i. mortuos. qđ
imo. Facētis ergo mortui p̄sus ignorabiles nec fama efficit vos notos
Et qz aliqđ diceret. licet ip̄i sint mortui corpe tñ viuūt s̄m famā d̄ p̄bia
Si putatis vitā vestrā lōgi' trahi. i. plōgari aurā mortalis nois i splē
re mortalis fame cūsera. i. v̄ltima dies vobis hoc rapiet. i. famā auferat.
iam vos manet. i. expectat scđa mors. q. d. si estis pu' mortui corpe ⁊ fa
ma manēs est vitā v̄ra. illa cessante secundario moriemi. **¶** Hora dū fa
brici' fuit consul roman' qđ cū intreret pugnare p̄ pyrriū regē ep̄rotaz
rex. p̄misit sibi p̄rez regni sui vt trāsiret ad ip̄m. qđ Fabrici' contempit
Sēq̄nti anno pyrri' obteulit sibi maḡiā pecuniā auri vt traderet roma
num impium. cui ait Fabrici' Roma nō vult aux. sed vult ip̄erare ha
bentibus aux. p̄pter hoc ip̄se d̄ictus fuit fidelis fabricius. **D**icit enīz d̄
Fabricio qđ cum quidam ad eum venisset p̄mittens se pyrriū regē oc
cisurum si Fabricius sibi pecuniā aliquā dare vellet. ip̄e p̄o Fabricius

nō fabricius

no

Prosa octava

hunc traditorē ligatū misit ad Pirrū p tali scelere puniendū. cui tūc
Pirrbus dixit. Possibilis est sole a suo tramite deuiare q̄ fabrizius a
via recterōnis discedere. ¶ Nota q̄ Brutus fuit primus consul romanus
q̄ amore libertatis et iusticie p̄ter stuprū Lucretie plurima egit z mul
ta bella p̄ romanis iniit p̄pter q̄ etiā famosus fuit. ¶ Nota q̄ Catō
dicitur est rigidus p̄
pter rigorē sui qui ad
nihil turpe flecti po
tuit z tate iusticie
ut vi Lucan⁹ ipum
dūs p̄parer in iudi
canda cā q̄ fuit inter
iulū cesarē z p̄pet
um dicens. Victrix
cā dijs placuit. sed
victa catōni. z de
hoc magis patebit
q̄ro hui⁹ prosa vi.

no. Bruno
Catō

Prosa octava libri secundi

Sed ne me inexorabile p̄tra for
tunaz gerere bellū putes. Est
aliqui cū de hoib⁹ illa fallax nō nihil
bene mereat. tū scz cū se aperit. cum
frontē detegit moresqz p̄fitef. Non
dū forte qd loquar intelligis. Ad
rum est qd dicere gestio eoqz senten
tiā verbis explicare vix queo. etenim
plus hominibus reoz aduersam q̄
properam prodesse fortunam.

Prosa octava li
bri secundi.

Sed ne me
inexorabile contra for
tunam gerere belluz

¶ Ista est octava et vltia prosa hui⁹ sc̄bi. Et qz p̄bia oñ dit bona
fortune nō mltū esse appetenda. aliqz putaret q̄ in fortuna nihil esset bo
ni. iō iā oñ dit p̄bia cuiusmōi bonū sit in fortuna. z p̄bat fortunā a duc
sam plus esse bonā q̄ p̄perā. z p̄rio p̄mittit suā intentōem. sc̄do p̄bat
intentū ibi. Illa em̄. P̄rio dicit. Quod boeti ex dictis p̄z q̄ fortuna est p̄e
tinetā sed ne putes me gerere. i. facere bellū inexorabile. i. implecabile
¶ Fortunā supple scias qd aliquid ē. i. p̄rigit q̄ ipa fortuna fallax. nō nihil
id est aliqd bñ mereat de hoib⁹ eo q̄ aliqd bonū euenit hoib⁹ p̄ eā. cum
scz cū fortuna se agit manifestando suā falsitatē cū detegit frontē p̄sū
aduersitatē cū p̄fitef mores suos p̄ instabilitatē. z subdit p̄bia. Nō dūz
forte intelligis qd loquar. qz mltū est q̄ ego gestio. i. cupio dicere. eoqz.
i. iō vix qd explicare iniam p̄bis. Etenim ego reoz. i. cupioz. aduersam
fortunā plus p̄desse hominibus q̄ p̄perā ¶ Nota q̄n cūqz in aliq̄ dicto
videt eē repugnātia illud videt mirabile dictū. s; dicere fortunā aduer
sam hoib⁹ p̄desse videt esse qdā repugnātia in dicto. Nā esse aduer
sum alicui et sibi p̄desse ad inuicē repugnant. iō dicit p̄bia. Viruz est
qd gestio dicere. scz fortunam aduersam magis prodesse q̄ prosperam

¶ Illa em̄ specie felicitatis. Hic p̄bia probat intentū q̄ fortuna ad
aeria melior sit q̄ prospera trib⁹ rōnibus. sc̄da ibi. Postremo. reuera ibi

m

Liber secundus

An hoc. Primo dicit. Illa fortuna prospera semper mentis cum videtur
est apparet blanda specie felicitatis. i. prosperitatis. sed hec. id est fortuna
aduersa semper vera est cum demonstrat se esse instabilem sui mutatione. off
dit enim se esse tale qualis est. et ita per ea non decipiunt homines. sed illa. &
prospera fortuna confidentes in se fallit. hec autem fortuna aduersa homines
instruit ostendendo

quod non sit per se idem dum prospera
spere fortune propter
suis mirabilitates
illa super prospera for
tuna ligat. i. fallentes
mentes fruuentium bo
minum specie bonorum
mendacium. hec. scilicet ad
uersa fortuna absol
uit. i. liberat. scilicet men
tes hominum. cognitio
ne fragilis. i. transi
torie felicitatis. Et
tunc recolligit effugit
vtriusque fortune di
cens Itaque illa scilicet
prospera fortuna vi
deas verosam. i. sup
bam fluentem. i. pro
digam et superbi
gnoscitur. hanc scilicet diuersam fortunam tu videas sobriam. i. succinctam. i. huius
modi non superbi et prudentem exercitacione aduersitatis.

¶ Hora quod ex ista
littera potest formari tres rationes quod fortuna aduersa melior sit prospera.
¶ Prima ratio est ista. Bona fortuna specie vere felicitatis decipit ha
berem ipsam. scilicet fortuna aduersa non decipit. scilicet vera est ostendens se tu
le qualis est. sed aduersa melior est quam prospera. ¶ Secunda ratio est. Prospera for
tuna ligat mentes hominum mendacibus bonis. Ad aduersa liberat mentes a fal
sa felicitate. ergo est melior. ¶ Tercia ratio est. Prospera fortuna reddit bo
mines sui ignaros. sed aduersa facit homines sapientes. scilicet melior est quam pro
spera. ¶ Postremo felix a vero bono. Dichthia ponit secundam rationem
quod talis est. Quocumque fortuna trahit ad inuestigacionem veri boni illa melior
est quam que retrahit a vero bono. scilicet fortuna aduersa est hominibus. scilicet re. vnde dicit
in littera. Postremo felix. i. prospera fortuna cum suis blanditijs trahit de
vros. i. errantes a vero bono. sed aduersa fortuna plerumque retrahit in ve
rid est tenaculo reducens ad vera bona. ¶ Hora quod quod prospera fortuna vix est
propinqua felicitati eo quod sine bonis fortune non contingit esse felicem ex deo.

¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

cat. ¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

cat. ¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

cat. ¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

cat. ¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

cat. ¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

cat. ¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

cat. ¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

cat. ¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

cat. ¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

cat. ¶ Illa enim specie felicitatis cum vi
det blanda mentis. Hec specie vera cum
se instabilem mutatione demonstrat
¶ Illa fallit. hec instruit Illa mendacium
specie bonorum mentes fruuentium ligat
¶ Hec cognitio fragilis felicitatis ab
soluit Itaque illam videas ventosam flu
entem suam semper ignoram Hanc sobri
am succinctamque et ipsam aduersitatis ex
ercitacione prudentem Postremo felix
a vero bono deuius blanditijs trahit
aduersa plerumque ad vera bona edu

Prosa octava

na fortuna. sō suis blan ditjs erabit hominē sensualē a vero bono. qđ
consistit in specularde dei. aduersa autē fortuna qđ oñdit p̄speram for
tunā esse mutabilē. ip̄a reducit hoīem ad verum bonū qđ est imutabi
le. ¶ An hoc inter minimū qđ. Dic p̄bia ponit vltimā rōem q̄ talē est
illa fortuna est melior per quā cognoscunt veri amici. sed aduersa for

rens velut vncō retrahit. An hoc in
ter mīna estimādū putas qđ amico/
rū tibi fidelīū mentes hec aspa, hec
horribilis fortuna detexit. Hec tibi
certos sodaliū vult' abiguosq; secre
uit. discedēs suos abstulit tuos reli
q̄t. Quātū hoc iteger t̄ vt videbaris
tibi fortunat' emisses. Desine nunc
amissas opes q̄rere qđ p̄ciosissimuz
diuitiaz genus est amicos inuenisti

tuna est talis. ergo
tē. vñ dicit in lie/
tera. An p̄ nunqđ
putas hoc estimā
dū in mīna bō
na qđ hec aspera. i.
aduersa fortuna. de
ter. r. i. monstraue
tibi mētes. id ē cor
da fidelīū amicoz
q. v. illud est bo/
nū de maximis bo
nis. t̄ hec sup. pro
spera fortuna. secre
uit. i. ostendit tibi
ceteros amicos et

ambiguos vultus sodaliū. i. amicoz. q. v. aspera fortuna docuit te dis
cernere inter veros amicos et falsos. q. v. prospera fortuna a te discedens
abstulit suos. i. q̄ erant amici rōe p̄speritatis. Et reliquit tuos amicos
q̄ te dilexerūt nō p̄pter tua. ¶ Q̄ntū. i. quanto p̄ccio. tu emisses h̄ iteger
id est in integritate fortune p̄stitutus. cū videbaris tibi fortunat' vt po
tuisses cognoscere veros amicos. nūc desine. i. cessa. querere opes id est
diuitias amissas. qz inuenisti veros amicos qđ est p̄ciosissimū gen' di
uitiaz. ¶ Nota in aduersitate falsi amici fugiūt. Sed in tpe prosperi
tatis manēt. Vñ Seneca in li. de remedijs. Quē tu felicē credis illum
multū comitant' vt mel musce sequunt'. cadauera lupi. frumēta formice
p̄dam ista turba sequit' nō hominē. ¶ Nota qđ aduersa fortuna ostēdit
fideles amicos Vñ Seneca in epla. Turba familiaris cui a te pasci
desierit ip̄a te nō pascet. t̄ qđ in beneficio tuo scire nō poterat paupra/
te scies. illa veros amicos retinebit. discedit q̄cumq; nō te sed aliu. esse/
quebat. Est autē p̄pter hoc vñū amanda paupras qđ a q̄lib' amaris oñ/
dit. Vñ pauper henricus. P̄ualer hoc solo mala fors qđ mōstrat a/
micos. Qui boni qđ mali monstrat verāq; viā. Itē poeta. T̄p̄ felici n̄
cognoscūt amici. Sorte patz m̄sera q̄ sit dilectio p̄ a. Itē alibi. Cū su
eris felix multos numerabis amicos. T̄pa si fuerit nūbila sol' veris. Itē
Thobias. Fluctuat ad censū venalis amic' egenū Sed p̄us romouet
vt fabricat' amor. ¶ Nota qđ fidel' amic' est p̄ciosissimū gen' diuitiaz
qđ amic' .i. et bī. ē al' ego. i. amicoz ē idē velle t̄ nolle. nō ei eligit vñq̄

Liber secundus

fin: amicis hīs reliqua bona & Seneca. it. eplā dicit. Sapiens est cō
rentus sic seip̄ o. tñ amicu habere vult. ppter nihil aliud nisi vt exerceat
at amicitia. ne tā magna virtus lateat. & Tullius in li. de offi. diē Ho
nores et diuitie & dignitates nunq̄ sunt amicitie antepone. de.

Quod mūd' stabili fide. Petrū octauū secundi libri.

Hic incipit o
ctauū et vltimū me
trū huius scōi q̄ dōr
q̄ conitū ab inueni
toze. amphumacru
a pedē p dñante. & ē
amphumacrus pes
antiquoz. stans et
prima et vltima lō
gā et duabz brauibz
medijs dicit' ab am
phi q̄ d est circum et
macros longū qua
sibñt circūq̄q̄z lō
gā fillabā. In q̄ me
tro phia. cōmen fac
amozet q̄ dicit q̄
amici sunt p̄ciosissi
mū genus diuitiaz
Et primo p̄medat
amozē diuinū. secū
do cōdit quō bñā
na natura amicitia
p̄seruatur. ibi. Hic

sanctos. Primo facit hoc q̄ dicitū est. scōo ostendit. q̄ ablato diuino
a moze oia corrupunt. ibi. Hic si frena. Primo dicit. Amoz diuin' re
gens terras ac pelagus. & impitans. i. frequenter ipans celo. ille amoz
ligat hanc seriē. id est concordia rerū. q̄ nun. ius stabile fide Variat cō
cordes vices. i. alternationes tpm ant. noctis et diei. & q̄ semina pu
gnantia i. elementa tria tenēt p̄peruli fedus. i. p̄cordia ne vnū totalit
aliud corumpat. q̄ p̄beo. i. sol. curru aureo p̄uehit. i. pro ducit roseum
diē. i. clarū diem. idē amoz facit vt p̄bebe. i. luna impet. i. p̄sit noctibz
quas noctes hēsp̄erus. i. stella vespertina. duxerit. i. adducat & vt auuidū
mare a. i. eundū coarceat fluctus suos. certo sine. i. determinato fine.
ne liceat sibi tendere. i. extendere lacos terminos vagis terris. i. amplius
terris sup. totaliter cooperiēdo terrā. q̄ Hora q̄ Tullius loq̄ns de am
icitia dicit. Amicitia est virtus. mouens superiora ad p̄fectionē inferiorū

Petrū octauū secundi libri

Quod mūdus stabili fide

Concordes variat vices

Quod pugnātia semina

Fedus perpetuum tenent

Quod p̄beus roseum diem

Curru p̄uehit aureo

Uel quas duxerit hēsp̄erus

P̄bebe noctibus imperet

Ut fluctus auuidum mare

Lerto sine coherceat.

Ne tertis liceat vagis

Latos tendere terminos

Hanc rerum seriē ligat

Terras ac pelagus regens

Metru octauū

re inferiora ad subiectōem superiorū. Amicitia em̄ sublata omnis in vi
ta tollit concordias. Hora q̄ elementa appellat semina. q̄ ex ip̄is tā
q̄ seminibz elementata produciunt. sicut em̄ semē est principiū fructus
sic elementa sunt principia corporū mixtorū. 2 dicit elementa pugnāria p̄
pter ip̄oz d̄rietatē. nā aliq̄ sunt calida. aliq̄ frigida q̄dā hūda q̄dā sic

Et celo imperitans amor
Hic si frena remiserit
Quicquid nunc amat inuicem
Bellum continuo gerit
Et quam nunc socia fide
Pulchris motibus incitant
Certant soluere machinam
Hic sanctos populos quoq̄
Iunctos federe continet
Hic et conjugij sacrum
Castis nequit amoribus
Hic fidis etiam sua
Victat iura sodalibus
O felix hominum genus
Si vos animos amor
Quo celum regitur regat

ca Nec elementa di
uino amore ordi
nate tenet ppriū f
dus. q̄ granitas i
feroz nō aufert le
nitatē sup̄ozū nec
econuerso. 2 sil' to
talit se nō corūpūt
Hic si frenam re
miserit. Hic osten
dit q̄ amore diuino
subtrahit oia cor
rum p̄f' dices. Si
hic a' ordinis re.
frena. i. legē guber
nādi res quicquid
nūc amat inuicem
id est p̄cordia illō
p̄tinuo gerit bellū
2 ip̄a elementa cer
tant. i. litigant sol
uere. i. destruet ma
chinā. s. mūdanuz
quā nūc socia fide
id est p̄cordi federe

re incitant. pulchris motibz. i. faciūt ordinatē mouere. Hora q̄ sub
lato amore concordia omnia dissoluuntur. Eli alanus in, an' claudī
an' de planctu nature et scientiā loquēs in p̄sona amoris et concordie
dicit. Semē iura meas leges mea federa mūdos. Olim seruasse vel
adhuc seruare amoris vincula nō tātis cemeret sub claudibz orbibz
Hic sanctos p̄p̄os quoq̄. Hic ostendit p̄bia quōd p̄ amore conseruat
2 p̄lia amicitia humana dicens. hic amor p̄tinet. i. p̄seruat sanctos. i.
virtuosos et populos iunctos federe. s. amicitie. 2 hic amor nequit facere
id est sacramentū coniugij castis amoribz viri et vxoris. et hic amor vi
ctat iura sua. i. imponit legē amicitie fidis sodalibz. et quia p̄ueni
unt ab amore diuino tanq̄ a suo principio. ideo subiungit. O felix ge
nus hominū sup̄. dico si amor. s. diuinus quo celū regit regat animos

Liber tertius

vestros supple causando in eis concordia amicitie ¶ Nota q̄ amor dicitur
sura fidei sodali b̄ iura aut̄ amiceꝝ et sodaliū innuit Sen. iij. epistola
dicēs. Diu cogita an aliq̄s in amicū sit recipiēdus. s̄ cū placuerit
fieri toto illū pectore admittere tā audacter cū illo loquere q̄ tecū. Tu q̄
dē ita vtue vt nihil tibi p̄mittas nisi q̄ etiā tuo amico p̄mittere possis.

Cū amico tuo oēs
curas. oēs cogita/
p̄ces misce si fidelē
puraueris. Sūt ei
q̄dam qui q̄ amical
sunt t̄m p̄mittēda
oibus narrāt. qui
dā charissimoz
consciā reformi/
dant nulli creditu
ri neutri faciendū
est virūq̄ em̄ vici
um est et oībus
credere et i. l. i.

¶ Nota circa p̄ci
era q̄ amicitia pro
prie dicitur tantū in
uenit in reb̄ ratio/
nalib̄. et vt sic ami
cicia est par volun
tas bonoz inter a/
liquos. s̄ largē fac/
cipiēdo amicitia. sic ēt ē i irrōnalib̄. et vt sic amicitia ē p̄cordia diuersa
rum rerum ad inuicem. Explicet liber secundus. Incipit liber tertius

Jam cantū illa finierat. Iste est tertius liber Prosa prima.
boetij de solatione philosophie. Et p̄tinuat ad libros p̄cedē
tes in hunc modū. Postq̄ p̄bia in primo libro scrutata est cau
sas doloris boetij. et in secūdo libro ad h̄c sibi remedia facilia. In p̄
senti libro. et in sequentib̄ p̄bia adhibet Boetio remedia grauiora. sūt
aut̄ remedia grauiora rationes p̄tra p̄munē opinionē hoim̄ probātes
q̄ in bonis exteriorib̄ nō p̄sistit vera felicitas ostendendo in quo sit fel
citas vera. et quō ad ipam pueniat. Et dicitur iste liber in viginquā/
tuoz pres. q̄ huius libri sunt duodecim prose. et xij. metra. q̄ pres pate
būt in processu libri. Quid aut̄ de quo de terminet in qualibet istaz p̄
tū sibi parebit. Prima prosa huius tercij diuidit̄ in tres pres. p̄rio ostē
dit boetius quō post p̄dicta allocut̄ s̄ fuit p̄biam. secūdo p̄rio respō
sionē p̄bie. tercio boetius dirigit quandā p̄titionē ad ipam. secūda

Incipit liber tertius. Prosa prima.

Jam cantū illa finierat. Cui
me audiēdi auidū stupentē
q̄ arrectis ad hec auribus

carminis mulcedo defixerat. Itaq̄
paulo post. Quinq̄ sumuz lassoz
solamē aioz. quātū me vel sentētia
rū pondere. vel canendi etiā iocun
ditate refouisti. Adeo vt iā me post
hac imparem fortune ictibus nō ar
bitrer Itaq̄ remedia que paulo an
te acriora esse dicebas. Non modo
non perhorresco sed audiēdi aui
dus vehementer effragito.

Prosa prima

fol. Tum illa. tertia ibi. Tu ego. Dicit primo. Jam illa phia finierat tantū. i. metri. qđ erat de commendatōe amoris diuini z amicicie. z cuz ego Boetius essem allecctus dulcedine metri ad audiendū cū audiret e ad admiratōe verba phie auribz arrectis ego dixi. O phia qđ es summū solamē animoz lassoz quantū me reconciliasti tuis proxis et metris in tantū qđ rā bñ post sum resistere in sul- tibus fortune. z iō dicit media que prius dixit. eē gra- tia nō timeo s; ea audire diligēter ex- pecto. ¶ Hora qđ boetius metri vō

¶ Tu illa. Senti inqt cū vba faci- tus nra attētusq; rapiebas cūq; tue mētis habituz vel expectaui vel qđ est veri? ipsa p̄feci. Talia sunt q̄ppe q̄ restant vt degustata quidez inoz- rat cantū. sicut em̄ in cantu est eleuatio et depressio vocis. sic similiter i metro rōne q̄ntitatis corepre et p̄ducte sillabaz attendit quedā eleua- tio et depressio. qz rōne q̄ntitatis p̄ducte fit eleuatio. rōne q̄ntitatis corepre fit depressio. ¶ Item qz metri est subtilius et delectabili⁹ prosa: iō animū demulcet. Cū autoz poētrie metri p̄parat dom. Belle dicēs. Gultez venit metri tāq; domicella com pro crine. Altente gena. sub- tili corpe. egregia forma. Jō dicit boetius mulcedo carminis. i. metri. ¶ Item hō debet esse audius z stupens circa phiam. Audius inq; qz dicit Sen. xvij. epla. Projice oīa ista si sapias imo vt sapias. z ad phi- losophiā magno cursu totiq; viribz tende. Etā hō debet esse stupens i. admirās de phia. qz ipa est res mirabilis z vna scđm Aristo. in p̄n- cipio libri sui de mūdo. z phia p̄fert mirabiles delectatōes. x. erbicorū ¶ Itē ai lassī sunt q̄ui cura vel aduersitate aliq; opp̄ssi. hoz phia est sum- mū solamē. qz ipa p̄suadet magnanimitatē q̄ p̄tra aduersitates fortūe hō p̄stanter debet militare. Itē p̄ phiam hō p̄resistere ictibz fortūe. qz p̄mo erbi. dicit Aristo. Sapiēs bñ scit ferre fortunas z habet sem vi- cupio sic tetraganū. vñ dicit in lra. Jā illa sup. phia finierat cantū. i. me- trū de amore vino. z cū mulcedo. i. suauitas carminis desiderat. i. sta- bilitatē me audū. i. cupidū audiēdi qz p̄ z stupentē. i. admirantē sup. phia phie auribz meis erectis. i. elatatis ad hec. l. vba. itaq; paulo post ego inq; i. dixi. O sumū solamē lassoz aīoz sup. p̄ aduersitate q̄p̄tū me refouisti p̄dere sniaz sup. p̄se. vltiā locū dicit canēdi. i. metri. adeo id ē intm̄ vt iā p̄ hac nō arbitretur mōē ipare. i. dissiles in resistēdo icti- bus. i. insultibz fortūe. Itaq; remedia illa q̄ paulo añ dicebas eē acriora i. gūa. i. nō mō. i. nō tū nō p̄bore sed. i. nō tico. s; ego auid⁹ audiēdi sup. ea vehemēt efflagito. i. expostulo. Vbi sciēdū qđ p̄m̄bugui. efflagitare ē valdē flagitare expostulatā petere. cū clamore poscere. Tu illa h̄ p̄t re- spōdēs phie. di. ego bñ scī illd cū tu tacit⁹. i. arct⁹ recepisti vba nra z cū ego p̄feci mēte tuā. talia ei s; remedia q̄ ad huc restāt vt ipa degustata

Liber tertius

primo sint amara sed postea dulcescāt. Sed qz tu dicis te esse cupidus
audienti verba nostra. o quāto desiderio arderes si cognosceres quo la
boramus te ducere. et dicit boetius. Quocis me ducere. Rūdit phia
ad cognitōem vere felicitatis quā animus tuus quasi somnando ad
huc vir cognoscit. qz est occupatus imaginibz false felicitatis. ¶ Hora qz
boetius tacit? ver
ba phie rapiebat
consilio senece di
centis. Eū ver
boz tacitus audi
tor. auditor pzo
ptus repetitor.
¶ Hora qz pcepta
phicalia pzo sunt
amara. postea dul
cescūt. fm illō poe
te. Discere sic cha
rū qzuis primo sic
amarū. z. Contra
chius primo ethicoz dicit. Scitū docti qm laboriosa est possessio vir
tutū sed ppter eius amaritudinē phia nō est abicienda. qz nō est dign
dulcoris acuminē. qui amaritudinis nequit inuiscari granamie fm bo
etū in de disciplina scolarū. ¶ Hora sicut somniās purat fantasma
ta sibi occurrentia esse veras res de qbus somniat. z tñ nō sunt iperes
sic boetius in istis rpalibz putauit esse verā felicitatē q tñ nō est. sed m
sunt quedā similitudines vere felicitatis. sic fantasmata somnioz sunt
militudines rez. ¶ Hora qz bona exteriora vocat imagines vere fel
licitatis. sicut em imago est rei unitago et nō est ipa res. sic bona exteriora
vident exprimerē formā vere felicitatis. sed vera felicitas nō est i ipā
vā dic in lra. Tū p tūc illa sup. phia inquit ego sensi. i. noui sup. inna
tōem tuā: cū tu tacitus qz p et accūs rapiebas pba nra qz pzo z. cum
ego expectaui. alia lra hz experui. i. renocavi. habitū tue mentis. Sed
qd ē puz dicere cū ego ipa habitū tuū mēt. pfecti qppe mix talia sūt. i.
remedia que restāt sup. sumēda. vti i quidē degustata pzo mordēte
id est displicant inierius aut recepta dulcescāt. sed qz tu dicis te esse cu
pidū audiēdi sup. illa remedia. Qnto ardore. i. desiderio flagrares. i.
ardere si cognosceres. q nā. i. ad que locū aggrediamur. i. incipim? te
ducere. Ego boetius inq. i. dixi q nā sup. vis me ducere. Inq sup. phia
lospolia ad verā felicitatē quā tu? assum? somniat. i. impfecte cogno
scit. hz visu. i. cognitōe occupato ad imagies. i. ad bona rpalia que sunt
imagies z similitudo vere felicitatis. tu nō potes itueri. i. inspicere ipam. i.
pam felicitatē. ¶ Tū ego fac. Hic boe. dirigit peritōez phie. z ponit cō
sensū sue peritōis dicens. O phia rogo vt lū dilatatōe dem ostres in d

Metrum primum

¶ Sit pa felicitas. et phia p̄fentiens dic. libeter faciã tuã cã h̄ p̄t̄ ego oñã
dã tibi falsã felicitatẽ tibi notiorẽ vt illa cognita p̄ prius possis postea
agnoscere verã felicitatẽ. Nota circa h̄ q̄ dic factã tuã cã libenter. q̄
phia petroses boim admittit. vñ Sen. Nulli p̄clusa est virt̄ sapietie:
oibz patet oēs inuitat oēs admittit. nõ eligit donũ neqz censũ. sed nudo

ego fac obsecro: et q̄ illa vera sit sine
cunctatõne demõstra. **P.** Faciã inq̄t
illa tui causa libeter. **S.** q̄ tibi causa
notior est eã prius designare verbis:
atqz informare conabor vt ea p̄spe/
cta. cũ in contrariã p̄tez flexeris ocu
los. vere specimen beatitudinis po
scis agnoscere.

Metrum primum libri tertij

Ut serere ingenium uolet agrum

Liberat arua prius fructibus

Falce rubos filicemqz resecat

Ut noua fruge grauis ceres eat

¶ Sen. in de p̄t̄itibz cardinalibz dic. Scire debes q̄ q̄dam nõ vident
esse bona et sunt. q̄dã vident bona et nõ sunt. q̄cumqz aut̄ ex rebz transi
torijs possides nõ hec magna estimes nõ mireris q̄ caducũ est. Ex quo
patet q̄ p̄a felicitas nõ p̄sistit in bonis exterioribz q̄ vident esse vera bo
na et tñ nõ sunt. **Uñ** dicat in lra. **Tũ** p̄ tũc ego supple boe. dixi o phia
obsecro. i. petro. fac. i. duc me ad illã felicitatẽ. et demõstra mibi sñi cum
ctatõne. i. sine mora q̄ sit illa p̄a supple felicitas. Illa phia. inq̄t factã li
benter tui causa. sed ego prius conabor. i. laboro tibi designare verb at
qz. p̄ et informare q̄ cã. i. q̄ felicitas h̄is rationẽ cause finalis sit tibi no
rior. i. manifestior vt ea sup. falsa felicitate. p̄specta. i. cognita possis ag
noscere specimẽ. i. similitudinẽ verẽ beatitudinis. cum flexeris oculos
sup. cognitionis in p̄riã p̄te false felicitatis. **Verp̄** p̄mũ tertij libri.

Ut serere ingenium. **I**stem est primum metrum huius tertij qd̄ dicitur me
trum choristũ ab inuẽtoze dactylicũ a pede p̄dũante. et primum ver
sus huius metri est hypercatilecticus. qz post primum pedẽ abũ
dat vna sillaba. s. re. **I**n hac dictione serer. et qz phisosophia p̄dicitur q̄

hoie p̄t̄ta est. **N**o
ta innata est nobis
via p̄cedẽdi ex no
bis magis nos pla
min? nota primo
phisicoz et secũdo
de aia. **Tũ** igit bo
na exteriora sit nos
bis magis nota in
quibz aliq̄ p̄posuerit
p̄sistere felicitatez
q̄ bona interiora iõ
phia prius vult de
terminare de falsa
felicitate nob mag
gis nota q̄ ponit
bonis exterioribz
ipam extirpando.
vt p̄ea agnoscam?
verã felicitatẽ tan
q̄ p̄ prius. **N**ota

Liber tercius.

Prus est; ostendendū q̄ sit falsa felicitas. 7 postea que sit p̄a. tō p̄bia in
H metro p̄medat hūc ordinē p̄ quōr exēpla. Primū est q̄cūq; vult ser
minare bonū agrū. oportet p̄us extirpā nocuas herbas vt ager bene
fructificet. Sicut aliq̄s volēs ḡnoscere p̄am felicitatē oportet p̄us ex
tirpare falsā. vñ dicit in lra Qui volēt serere agrū ingenuū. i. nobile p̄us
liberat arua id est

agros fructib; id est
radicib; q̄ impedi
unt ne se in ere
scat 7 ne resecat. i.
p̄scidit rubos. i. p̄
uas arbores q̄ p̄
filicē. i. herbā iuti
lem. falce. i. falca
stro. vt noua ceres
eat. i. p̄ficiat. q̄us
i. onusta fruge. se
cundū exēplū est si
cur p̄ gustādo ali
qd̄ amarū mel ap
paret dulcē. sic p̄
pter cognitōez fal

Dulcior est apium mage labor
Si malus ora prius sapor edat
Gratius astra nitent; vbi nothus
Desinit imbriferos dare sonos
Lucifer vt tenebras pepulerit
Pulcra dies roseos agit equos
Tu quoq; falsa tuens bona prius
Incipe colla iugo retrahere
Vera dehinc animū subierint

Prosa secūda tertij libri.

se felicitatis magis cognoscit vera felicitas. vñ dicit in lra. Labor apium
est mage dulcior. id est mel est magis dulce. si malus sapor p̄us edat. i.
inficiat ora. Tercū exēplū est. Sic post tps nebulosum ḡnōr est sereni
tas. sic post cognitōem false felicitatis ḡnōr est cognitio vere felicitatis.
Vñ dicit in lra. Vbi p̄ postq̄ nothus. i. ventus australis. desinit. id est
cessat dare imbriferos sonos. i. natus p̄ducentes imbres. tūc astra ni
rent ḡnōr. i. delectabili. Quartū exēplū est. Sic pulcra dies sequitur
tenebras noctis. sic cognitio vere felicitatis sequitur cognitōem false felici
tatis. vñ dicit in lra. Ut. i. postq̄ lucifer. i. stella matutina. pepulerit. id est
fugauerit tenebras noctis. tūc pulcra dies agit. i. ducit roseos equos
solis. Tūc applicat exēpla ad p̄positū p̄tens. Tu p̄us debes p̄sidera
re falsa bona et extirparis ip̄is debes ḡnoscere p̄a bona in q̄bus con
sistit felicitas. vñ dicit in lra. Tu quoq; p̄us tuens. i. respiciēs falsa bo
na incipe retrahere colla iugo. i. iugo false felicitatis. dehinc. i. postea ve
ra bona subierint. i. subintrabūt aīanū tuū. Hora q̄ sicut p̄us extir
panda sunt vicia. 7 postea inserende frutes. sic ager p̄us est purgandus
7 postea seminandus. vñ thobias. Spiritus 7 tribulis purgari noualia
debet a gri 7 semē fructificari queat. Hora q̄ frutex fm. Dugul. est den
sitas virgularū vel arborū vel spinarū. Vel fm alios frutes ē arbor qua
q̄ certā fronde regit. Hora q̄ filix est iuti herba hñs folia ad modū
filoz. de q̄ dicit prius. Nō tū ista filix vilo māsuēscit in agro. Hora q̄

Prosa secunda

post affinitudinem dulcedo est gravior et sensibilior, vñ poe. Dulcia nã meminit qd nũq̃ gustavit amara. Nãq̃ p̃ oppositũ nascit oẽ bonũ, hec paup̃ henricus. Hora q̃ boetius h̃ dic̃ apũ p̃ apũ in g̃rio plurali qd̃ est 5̃ Alexan. q̃ dic̃. Um̃ dat̃ his 2c. Et qd̃ hic d̃ casapũ 2 nã apuz p̃ p̃ metrũ qd̃ sp̃ p̃stat ex tribz dactil̃ trinuis. si aut̃ poneret apũ nã es̃

Um̃ defixo paululũ visu: 2 ye
lut i angustã ve mētis sedē re/
ceptat ic cepit. **¶** Dis mortaliuz
cura quaz multipliciũ studioz labor
exercet: diuerso q̃dez calle p̃cedit. s̃z
ad vnũ tñ b̃titudinis finē mitit pue/
nure. Id aut̃ ē bonũ: quo q̃s adeptõ
nihil vlt̃erĩ desiderare q̃at **¶** Qd̃
ē oim̃ summũ bonoz cunctaq̃z itra se
ptinēs bona. Qui si qd̃ abforet sum
mũ bonũ esse nã posset: qm̃ relinq̃/
ret extrinsecus qd̃ posset optari. **¶** Li
quet igit̃ esse beatitudinem statũ bo
noz omniũ congregatõne p̃fectum

te diuersis erroribz. q̃rto p̃õit errores sine optiones circa felicitatē secun
da ibi. Dis mortaliũ. tertia ibi. hũc vñ. q̃rta ibi. Quoz q̃dē. dic̃ p̃mo
Postq̃z phia p̃mitit ordinē p̃cedēdi de falsa felicitate ad p̃am. tñ pro
tũc. ip̃a paululũ defixo visu. i. inclinatis oclis. 2 recepta velut in an
gustã. i. nobilē sedē mētis sue. sic cepit. i. cepit loq̃. Hora q̃ capitis i
clinatio est signũ subit̃ imaginat̃is p̃p̃ qd̃ subit̃ 2 p̃funde imaginã
res caput̃ inclinãt. 2 q̃nc̃ ñ vident̃. Melara corã oclis. iõ phia volēs sub
til̃t speculari de felicitate e? specularõ difficilē ip̃a iclinato visu. h̃nt̃ se
i nobilē specularõem sue mēt̃. Dis imorta. Hic phia oñdit q̃ ocl̃ ho
mines nitũt puenire ad vnũ finē b̃titudinis. quã b̃titudinē ip̃a etiã diffi
nit̃ 2 dē sic. Dis cura. i. sollicitudo mortaliũ. i. hominũ quã curaz exercee
labor multipliciũ studioz. qz aliq̃ s̃ndēt̃ i l̃ratura. aliq̃ i mercãtia. 2 sic
de alijs. illa cura p̃cedit diuerso calle. i. diuerso mō viuēdi. s̃z tñ nitũt p̃
uenire ad vnũ finem beatitudinis. Illud aut̃ ad qd̃ homines nitũt p̃
uenire ē tale bonũ. q̃ q̃s adeptõ nihil vlt̃erius q̃at desiderare. qd̃. s. bonũ
nũ ē summũ oim̃ bonoz ptinēs itra se cuncta bona. cui. s. bono si qd̃. i.
aliq̃d̃ abforet. i. vcl̃z nã possz esse summũ bonũ. qz relinqueret̃ aliquid

sent tres dactil̃ cõ
tinui. posset tñ di/
ci q̃ cã metri poni
tur apũ p̃ apum.
Prosa secũda t̃erz
tũ libri.

Um̃ defixo
paululũ vi.
Hec est p̃sa
seda t̃erz i q̃ phia
põit deuersas opi
niones circa falsã
felicitatē. 2 p̃mo
boet. oñdit quõ se
phia hũit̃ p̃ p̃d̃/
era. scdo phia ostē
dit q̃ ocl̃ homines
nitũt puenire ad
b̃titudinē quã ip̃a
diffinit̃. t̃erzio ostē
dit q̃ hoies sepe ab
ducũt a p̃a felicitate

Libertus tertius

intersecus. i. extra aliud bonū qđ posset optari. Ex quibus dicitur p̄bia
cludit diffinitōem beatitudinis dicens. Liquet. i. manifestū est beatitudo
dine esse statū p̄fectū p̄gregatōe omnium bonorum. ¶ Nota p̄gnitio vlti-
mi finis magnū incrementū confert ad vitā. primo ethicorum. qđ fm et
gentiā finis. cetera moderant fm lūm contentem prio posterior. iō p̄bia
tradit nobis p̄gnitōem vltimi finis.

Hunc vti diximus diuerso tramite
mortales om̄s conant̄ adipisci. Est
em̄ mentib⁹ hominum veri boni na-
turaliter inserta cupiditas: sed ad
falsa deuius error abducit.

dem. Cuius finis est bonus ipsum quoq; bonum. Item omnia
denotanda sunt a fine. Si finis bonus est totū laudabile p̄bas est.
¶ Nota finis in agibilib⁹ habet se sic principū in speculabilib⁹. Sicut
ḡ intellectus noster naturaliter adheret primis principijs. sic appetitus
noster naturaliter adheret vltimo fini qđ est summū bonū. ¶ Nota qđ de-
pter est finis. i. finis quo. et finis gratia cui⁹ oia fiūt. Ille em̄ est vnus
sicut deus vel beatitudo. et iste finis appetit̄ ab omnib⁹ sub vna ratione
inquantū est bonū satians appetitū hominis. Finis autē qđ est operatō
hoies nunt̄ adipisci sine gratia cuius. et talis finis nō est vnus sicut
est vna operatio omnium. Itē dicit philosophia qđ cura hoim procedit
diuerso calle ad p̄sequendū vltimū finē. Nota illud ad qđ oēs hoies
nunt̄ puenire est bonū. qđ bonū est qđ oia appetunt primo ethicorum
¶ Nota qđ beatitudo habet ratōem vltimi finis. Ipa est tale bonū quo
adepto nihil vltius desiderat. nā de ratōne finis est esse vltimū. et v-
tra illud qđ est vltimū nihil est. ḡ etiā oportet illud esse summū bonum
qđ illud quo adepto nihil vltius desiderat est summū bonū tale autē
est beatitudo. ¶ Nota qđ beatitudo est bonū optimū pulcherrimum
delectabilissimū. iō beatitudo est status p̄fectus cōgregatōe omnium
bonorum continēs in se omnia bona. Si aliquid bonū sibi deficeret. nō
esset summū bonū. Hunc vti diximus. In ista pte ostendit p̄bia qđ
mines a vera felicitate diuersis errorib⁹ abducunt dices. Hunc. i. sta-
tū beatitudinis oēs mortales sicut diximus conant̄ adipisci diuerso tra-
mite. i. diuersa via. qđ cupiditas id est appetitus veri boni naturaliter
est inserta mentib⁹ hoim. sed beatitudo est verū bonū qđ summū. h̄ de-
u⁹ error abducit hoies ad falsa bona. Nota qđ beatitudo aggregari se
oia bona iō a cupiditas naturalit̄ hōib⁹ inserta. vbi tū sciedū qđ beatitudo
nō p̄tinet oia bona p̄telligi dupl̄. Vno mō formalit̄ sic nō cōtinet
omnia bona. qđ felicitas formaliter et essentialit̄ potest esse sine bonis et
terioribus vt sine diuicijs et ceteris bonis. Alio modo sic intelligit̄

Prosa secunda

continere ea virtualiter ita q̄ beatitudo excellat oia bona. ⁊ sic est ꝑꝑ.
¶ Hora q̄ ꝑhia hic vñt quadã figura q̄ dicitur epitero in dicendo deus er
ror. nullus em̄ error ē q̄ nō sit deus. Tñ poeta. Fiet epitero nisi di
cas tristia bella. ¶ Hora q̄ cū mens humana naturaliter desideret ve
rū bonū nūq̄ tendit in falsum bonū nisi iñtūm ip̄m estimat esse verū
bonū. talis aut̄ esti

Quorū q̄dē aly sumū bonū eē nibi
lo indigere credētes vt diuitijs afflu
āt elaborāt Alij vero bonū qd̄ sit di
gnissimū veneratōe iudicantes a dep
tis honorib⁹ reuerēdi ciuib⁹ suis eē
nitūtur Sūt q̄ sumū bonū i sumā po
tētia eē cōstituāt. hi vñ regnare ip̄i vo
lunt. vñ regnātib⁹ adherere cogitā
tur At q̄bus optimū qd̄ claritas vi
des. hi vñ belli vñ pacis artib⁹ glōsuz
nomē ꝑpagare festināt. Plurimi vero
hōi fructū gaudio leticiāq̄ metiunt
hi felicissimū putāt voluptate d̄fluē

bant circa falsa bona statuendo in eis finē. scdo ostendit quō qdam si
nes a diuicē pmutabant. tercio alia bona fortuna reducit ad ꝑdicta
scda ibi. Sunt etiã. tercia ibi. In his igit. Primo dicit. Quoz sup. ho
minū q̄ ducunt ad falsa bona. alij credentes sumū bonū esse nullo i
digere. ip̄i elaborant vt affluant. i. abundēt diuitijs ponendo oēm sus
ficiētā esse in diuitijs et in hoc errabāt. Alij vero sumū bonū iudī
cantes qd̄ dignissimū sit veneratōe. i. honore tales a depris honoribus
nitunt esse reuerēdi suis ciuib⁹ ꝑiātes in honorib⁹ regalib⁹ verā digni
tatē cōsistere. in h̄ errabāt. Sūt aly q̄ sumū bonū cōstituunt in sumā
potētia. hi vel ip̄i volūt regnare. vel conant adherere regnantib⁹ tanq̄
ꝑsiliarij vel familiares eoz. ꝑ h̄ putātes se esse vere potētes in h̄ decipiū
tur. s̄ q̄bus claritas. i. fama videt esse optimū bonū. illi festināt ꝑpa
gare. i. dilatare glōziosum nomē. ꝑ pulchrā famā artib⁹. i. studijs bellis
sic viri militares. vel artib⁹ pacis. sic sapiētes in diū credētes se ꝑ h̄ acq̄
rere gl̄iam imortale ⁊ decipiūt ꝑ h̄. Plurimi ꝑo. i. mlti metiūt. i. mēsu
rāt fructū boni. gaudio. i. leticia exteriori. hi putāt. i. estimāt felicissimū

mario est deus er
ror. q̄ deus. error
ad falsa adducit.

¶ Quoz quidam h
phia ponit diuersas
opiniones circa felī
citate ostendēs quō
homines errorem
ad falsa bona ⁊ uce
bant. scdo oñ it q̄ i
talib⁹ bonis posue
rūt beatitudinē. ter
cio ostendit q̄ natura
liter eoz intentio tē
debat ad verā beati
tudinē. scda ibi. qui
bus oib⁹. tercia ibi.
Sed ad hominum
studia. Primo ostē
dit quō hoies erra

Liber tertius

diffuere. i. abū dare. voluptate. i. delectatōe corpali estimātes in h' ve
rū cōsistere gaudiū qd ē erroneū. ¶ Nota q' quicq' sunt in q'bz errātes a
p'o bono posuerūt cōsistere verā felicitate. i. diuitie. honores. potestates
gl'am voluptates quoz sufficiētia sic accipiūt. Cū finis habeat rōnem
boni s'm diuersitatē bono iustificat finis. Est autē triplex bonū. vale

delectabile. 2 ho/
nū honestū 2 illi q'
intendebant bo/
no vult' posuerūt
felicitatē i diuitijs
sed qui intēdebāt
bono delectabili
ponebāt volupra
tes et in illis posu
erunt finem 2 feli
citatē. Qui autē in
tendebāt bono ho
nesto illi diuersifi
cabant. ¶ Bonum
honestū est bonum
s'm rōnem. Ratio

Sūt etiā q' hoz fines causasq' alter/
utro permutāt. vt q' diuitias ob po
tentia voluptatesq' desiderāt vel q'
potentia. seu pecunie cā. seu p'ferē
di nois petunt. In his igit' ceterisq'
talibus humanoz actū vto: sig
versatur intētio. veluti nobilitas fa
uozq' popularis. que videntur quā
dam claritudinem cōparare. ¶ Uox
ac liberi q' iocunditatis grā petūna

autē est duplex. i. speculatiua 2 practica. de bono honesto qd cōsistit in
speculatione nō loquebant istī. qz tale bonū est latēs ipi autē posuerunt
felicitatē in bono honesto qd est bonū rōnis practice. tale ergo bonum
vel cōsistit in opinione hoim. 2 sic est gl'a. vel cōsistit in exercitio a. tunc
alio et hoc est duplex. vel em̄ existit in exercitio p'prij actus circa alios et
sic est p'ras. vel cōsistit in exercitio actus alioz circa se. 2 sic est honor.
¶ Sūt etiā qui hoz fines. In ista pte p'ndit quō quidā istoz fines in
diuersos p'mutabāt. 2 dicit. Sūt etiā aliq' qui fines. q' p' et cās finales
emutant alterutro. i. ad unūcē desiderātes vnū p'pter alioz. nā quidā
desiderant diuitias 2 voluptates. ob. i. p'pter potentia 2 sunt aliq' qui
potentia petūt. i. desiderāt. cā pecunie. i. p'pter diuitias vel causa p'prij
di nois. i. cā dilataōis fame. ¶ Hec a s'm Aristote. ij. Ethicoz. Qua
lis vnus quisq' est talis finis videt' ei. s'm q' diuersā dispositōem hōim
diuersi fines eligunt. Illud autē eligūt p'pter aliquē finē q' qd aliq's vide
tur posse p' se q' illū finē. cū igit' p'prietes finē esse diuitias magis p'ncipālē
se diuitias p' se q' potentia. ipi appetebāt potentia p'pter diuitias 2 cō
uerso quib' videbant se posse p' se q' potentia p' diuitias. ipi appetebant
diuitias p'pter potentia. 2 sic posuerūt p'mutatōem finū istoz ad inuicē
tem. ¶ In his igit' rē. Hic p'bia reducit oia bona fortune in q'bus pos
sūt hoies felicitatē ad p' dicta quinq' 2 dicit. In his igit' q'ncq' bonis q' p'
et. et ceteris talibus. s. reducibilib' a p' dicta versat' intētio actū hūmā

Prosa secunda

noy z voroz. i. desiderioy. z manifestat excep q̄ alta reducatur ad i. Sa
dices. veluti nobilitas q̄ p̄ casuoz popularis que vident p̄pare quā
dā claritudinē. i. glām iō reducunt ad glām. yroz autē z liberi. i. filij s̄
q̄ pertinet gr̄a iocū dicitatis. i. carē voluptatis iō ad voluptatē reducūt
sed sanctissimū gen⁹ amicoy nō numerat inter bona fortune s̄ nume

Amicoy vero q̄d sc̄ssimū q̄dez ge
n⁹ est. nō in fortuna s̄ i virtute nu
merat. Reliquū vero v̄l potentie cā
v̄l delectatōis assumit. Jā vero cor
poris bona prōptū est. vt ad supio
ra referant. Robur ei magnitudoq̄
videntur prestare valentiam. pulcri
tudo atq̄ velocitas celebritate. sa
lubritas voluptatum. Quibus om
nibus solam beatitudinez desidera
re liquet. nam q̄d quisq̄ preceteris
petit id summū iudicat esse bonū. s̄
summū bonū beatitudinez esse diffini
mus. quare beatū iudicat esse statum.

dentur p̄stare celebratē. i. glām ad quā reducunt salubritas autē. i. sa
nitas videt p̄ferre voluptatē ad quā reducūt. et sic oia bona fortune red
ducunt ad p̄dicta q̄nq̄. ¶ Flora indigentia alicuius boni auget des
ideriū illius boni. iō s̄m̄ variā indigentā hoim variat eoz desideria.
¶ In Ansto. p̄mo et h̄i. dicit q̄ egrotās sanitate medie⁹ diuitias. eoz
sc̄ij autē s̄b̄ijis ignorātie eos qui magnū aliq̄d h̄nt supra se admirant.
¶ In q̄ diuersa dispositōem hoim diuitias ponebatur in diuicis bonis
fortune q̄ tū sub p̄dictis bonis q̄nq̄ p̄phen dunt. ¶ Flora licet amici
offerat iō cū dicitatē tū nō sunt p̄putandi iter bona fortune. cū em̄ amici
cia sic vir⁹ opret q̄ amici virtute acq̄rant. q̄d autē virtute acq̄rit p̄ vir
tute p̄feruat. et tale nō p̄esse bonū fortuitū. Jec̄ amicitia fundata sup
bono hōesto ē sc̄ssima z in s̄tute numerat. s̄ amicitia s̄i data sup bo
no vtili z delectabili fortuita ē. ¶ Quibz oibz. In ista p̄te. p̄bat p̄hia q̄
oēs p̄dicti q̄rebāt beatitudinē i his bōis z d̄r. q̄bz desideratibz p̄dcā bo
na ligē. i. manifestū ē ip̄os desiderare beatitudinē. nā illd̄ bonū q̄d quilibz

ratur in virtute. re
liquū vero q̄d ca
dit sub extiori for
tuna illud assumi
tur vel i potētie.
sic est admiratio
officioy. vel assu
mit cā delectatōis
sic exeratū ludoz
sed bona corporis
promptū est vt re
ferant. i. reducatur
etiā ad superiora
bona. qz robur. qz
pro et magnitudo
q̄ est signū fortui
dinis corporalis. vi
dent p̄stare valen
tiā. i. potētiā. z sic
ad potētiā reduc
unt. sic pulchritu
do et velocitas vi

Liber tertius

petit. i. desiderat p̄ ceteris illud iudicat summū bonū. s̄z nos diffinim⁹
summū bonū esse beatitudinē quare statū illū quē quisq; desiderat p̄ ce
teris iudicat esse statū b̄m̄. i. beatitudinē. Et tunc recolligit bona fal
se felicitatis dicēs. Habes ante oculos tuos propositā formā huma
ne felicitatis. scz opes. honores. potentiā. gl̄iam. voluptates. q̄ p̄sider
rās epicurus p̄stita

it voluptatē eē sum
mū bonū eo q̄ oīa
cetera vidēnt affe
re. i. et re aio iocun
ditatem. ¶ Hora q̄
oēs appetentes p̄di
tra bona appetebāt
beatitudinē. nā q̄c
quid al̄ q̄s eligit p̄
alijs h̄ videt esse sibi
summū bonū. s̄z ali
quis p̄ ceteris eligit
diuitias. ergo diui
tie videbant sibi sū
mū bonū. a iqs ho
nores. et sic de alijs
q̄ oēs p̄dicti appete
bant beatitudinē

¶ Hora q̄ p̄dicta
bona vidēnt p̄ferre a l̄quā iocunditatē cū oīa vidēnt esse ordinata ad
iocunditatē tanq̄ ad finē. et q̄z in voluptatib; est maxima iocunditas
tō epicuri posuerunt felicitatem consistere in voluptatibus.

¶ Sed ad hoīm studia. Hic p̄bia oñdit q̄ licet homines in p̄diti
modo errent tū eoz intentio semp fertur ad veram beatitudinē. s̄z
cundo ostendit vnde hoc proueniat. ibi. In quo quanta sit. Primo p̄
mittit intentū suū. sedo declarat ibi. Hū em̄. Primo dicit. Ego re
uertor ad studia. i. ad intentiones hoīm quoz animus. et si p̄ quis me
moriam caligante. id est obscurata sup̄ple desiderio presentium bonorum
tamen semper repetit per naturalem inclinationem summū bonū
sed ignorat qm̄ illud reperat. vel vt ebrius qui ignorat quo tramite
qua via reuertatur domum. ¶ Hora sicut ebrius scit se habere domū
sed propter defectum rationis nescit quo modo ad eaz redeat. Sic ho
mines aliquo modo in generali sciunt et cognoscunt summū bonū
et naturaliter inclinantur ad illud tanq̄ ad principium a quo proce
runt. sed inebriati amore temporalium bonorum nesciunt quomodo
ad id perueniant.

quem p̄ ceteris q̄sq; desiderat. Ha
bes igit ante oculos propositā fere
formā felicitatis humane. opes. ho
nores. potentiā. gl̄iaz. voluptates.

Que q̄daz sola p̄siderās epicur⁹
p̄sequēter sibi summū bonū volup
tē esse p̄stituit. q̄ cetera oīa iocū dita
tē h̄ aio videant afferre. Sed ad
hoīm studia reuertor quoz animus
etsi caligante memoria. tñ bonū
summū repetit. s̄z velut ebrius do
mū quo tramite reuertat ignorat.

Prosa secunda

¶ Num em videntur errare. Hic declarat intentum suū s. q. oēs querētes p̄dicta bona querebant aliquid quod proprie conuenit summo bono.

Nū em videntur errare, hi q̄ nihilo indigere nitunt. Atq̄ nō est aliud qd̄ eque p̄ficere beatitudinem possit q̄ copiosus bonoz oīm stat' nec alieni egens, sed sibi ipse sufficiens. Nū vō labūt hi q̄ qd̄ sit optimū id etiaz reuerētie cultu dignissimū putant, minime. Neq̄ em vile qd̄ dā p̄tēnē dūq̄ est, qd̄ adipisci oīm fere mortalium laborat intentio. An in bonis n̄ est numerāda potētia. Quid igit, Nū imbecilluz ac sine viribus estimandū est qd̄ oibus rebus constat esse p̄stantius. An claritudo nihilipendenda est. Sed sequestrari nequit qn̄ oē qd̄ excellentissimū est id etiā videat esse clarissimuz. Nam nō eē anxiā tristēq̄ beatitudinē nec dolorib' molestijsq̄ subiectā quid attinet dicere qn̄ in minimis quoq̄ reb' id appetitur qd̄ habere fruiq̄ delectat. Atq̄ hec sunt que adipisci hoies volūt eaq̄ de causa diuitias dignitates, regna, gloriā, voluptatesq̄ desiderāt q̄ p̄ sibi sufficiētā reuerentiam, potētiā, celebritatē,

Et primo ostēdit hoc d̄ diuitijs dicit. Nū pronunquid isti videntur errare per intentionem a summo bono qui nituntur nihilo indigere ratione cultus querebant diuitias. q. p̄. dī. non errant a summo bono, quia nihilo indigere maxime spectat ad summuz bonum. vñ dicit. Atq̄ pro certe, non ē aliud quod eque possit p̄ficere beatitudinē q̄ status copiosus omnium bonorum nec alieni egēs sed ipse sibi sufficiens. Tunc ostēdit idem de honoribus dicens. Nū vō labūtur supple ab intentione summi boni qui illud qd̄ ē optimū putat id etiam esse dignissimū cultu reuerentie id ē honoris. et rīdet. minime supple labuntur. Neq̄ em ē vile et cōtēnēduz q̄ itētio oīm mortalium laborat adipisci. et sic querebunt honore querebant aliqd̄ qd̄ ē i summo bono. eo q̄ summuz bonū ē honorabilissimū. Tūc ostēdit idē

Liber tertius

de potētia dicēs. An p nūqd in bonis. i. inter bona nō est nūcra da po-
tentia q. d. sic. Quid igit est dicēdū nisi q. q. rētes potētā etiā rēdūt ad
sūmū bonū. cū sūmū bonū sit potētissimū. nō em̄ istud ē estm̄ andū im
becillū z sine vīrb. i. sine potētā qd. p. s. ēē p. s. i. potētī oib. reb.
Tūc ondit idē d. glia d. c. s. An claritudo. i. gloria ē nūcra dēda ita ve
q. rētes gloriā nō ten-
dunt ad sūmū bonū
q. d. nō ē nūcra dēda
sed negr. i. nō p. r.
segr. i. negr. q. n.
oē qd. sit excellentiss-
mū. illud etiā videt
ēē clarissimū. i. glori-
osissimū. Tūc ondit
idē de voluptate di-
cens. Quid attinet
dicere q. d. de se manifestū
britudinē nō esse anxī z tristē nec sublectos
dolorib. z molestijs. sed supple magis ē plena voluptate z locū dicitate. et
p. p. sequens q. rētes voluptatē z leticiam tendunt ad sūmū bonum
¶ Qd. aut. locū dicitas z voluptas includat in sūmo bono. p. bat. p. locū dicitas
minorū dicēs. Qn̄ in mīmis reb. sapitēdis p. z aliqd. a p. s. i. qd. de
lectat h. rē z ipō frui. Dec igit sunt q. hoies volūt ad p. s. i. z ea de cā des-
derant. i. cupiunt vel q. rētes d. mītas. dignitates. regna. gloriā z volupta-
tes. q. p. h. e. credūt sibi ēē venturā sufficientiā. reuerētiā. potētā. celebrā-
tate z leticiā. bonū igit qd. hoies petūt diuersis studijs. i. intētionibus.
¶ Nota q. ex rora ista lra pōt. formari vna rō. s. q. q. rētes p. s. i. bona que
rūt britudinē. Rō ē ista. Illi tendūt ad britudinē q. rēdūt ad sufficientiā.
reuerētiā. potētā celebrāte z leticiā. sed appetētes p. s. i. bona s. d. mī-
tas. dignitates. regna. gloriā z voluptates tendūt ad sufficientiā. reuerē-
tiā. z sic de alijs. q. rēdūt ad britudinē. Dator ē nota. q. sufficientiā ma-
rētā sunt p. d. itōes britudis q. p. s. i. rēp. i. in britudinē. Quam-
tes q. p. s. i. rētes d. mītas p. r. sufficientiā ferebant in sūmū bonū naturali p.
peritū. q. in sūmo bono ē vera sufficientiā z in h. n. errabāt. s. q. sufficientiā
q. ē nullū indigētie putabāt sibi p. uenire p. d. mītas. in h. errabāt. Sūt q.
rētes dignitates p. r. reuerētiā naturali intētionē ferebant in britudinē
eo q. britudo est reuerēdissima. s. q. sūmā reuerētiā putabant sibi sub-
uenire p. dignitates spales. ideo in h. errabāt. z sic intelligit de alijs
¶ In quo q. nra sit nature vis. Dic ondit p. h. i. vnde hoc. p. ueniat q. q. nra
cū q. intētio hoim sit diuersa tū intēdit in britudinē. et ondit q. h. p. nra
ex vi natural. i. inclinātōis q. nulli auferri p. r. t. In q. s. appetitū boni vī
britudis facile mōstrat q. nra sit vis nature cū licz sint varie z diuersētes.

de potētia dicēs. An p nūqd in bonis. i. inter bona nō est nūcra da po-
tentia q. d. sic. Quid igit est dicēdū nisi q. q. rētes potētā etiā rēdūt ad
sūmū bonū. cū sūmū bonū sit potētissimū. nō em̄ istud ē estm̄ andū im
becillū z sine vīrb. i. sine potētā qd. p. s. ēē p. s. i. potētī oib. reb.
Tūc ondit idē d. glia d. c. s. An claritudo. i. gloria ē nūcra dēda ita ve
q. rētes gloriā nō ten-
dunt ad sūmū bonū
q. d. nō ē nūcra dēda
sed negr. i. nō p. r.
segr. i. negr. q. n.
oē qd. sit excellentiss-
mū. illud etiā videt
ēē clarissimū. i. glori-
osissimū. Tūc ondit
idē de voluptate di-
cens. Quid attinet
dicere q. d. de se manifestū
britudinē nō esse anxī z tristē nec sublectos
dolorib. z molestijs. sed supple magis ē plena voluptate z locū dicitate. et
p. p. sequens q. rētes voluptatē z leticiam tendunt ad sūmū bonum
¶ Qd. aut. locū dicitas z voluptas includat in sūmo bono. p. bat. p. locū dicitas
minorū dicēs. Qn̄ in mīmis reb. sapitēdis p. z aliqd. a p. s. i. qd. de
lectat h. rē z ipō frui. Dec igit sunt q. hoies volūt ad p. s. i. z ea de cā des-
derant. i. cupiunt vel q. rētes d. mītas. dignitates. regna. gloriā z volupta-
tes. q. p. h. e. credūt sibi ēē venturā sufficientiā. reuerētiā. potētā. celebrā-
tate z leticiā. bonū igit qd. hoies petūt diuersis studijs. i. intētionibus.
¶ Nota q. ex rora ista lra pōt. formari vna rō. s. q. q. rētes p. s. i. bona que
rūt britudinē. Rō ē ista. Illi tendūt ad britudinē q. rēdūt ad sufficientiā.
reuerētiā. potētā celebrāte z leticiā. sed appetētes p. s. i. bona s. d. mī-
tas. dignitates. regna. gloriā z voluptates tendūt ad sufficientiā. reuerē-
tiā. z sic de alijs. q. rēdūt ad britudinē. Dator ē nota. q. sufficientiā ma-
rētā sunt p. d. itōes britudis q. p. s. i. rēp. i. in britudinē. Quam-
tes q. p. s. i. rētes d. mītas p. r. sufficientiā ferebant in sūmū bonū naturali p.
peritū. q. in sūmo bono ē vera sufficientiā z in h. n. errabāt. s. q. sufficientiā
q. ē nullū indigētie putabāt sibi p. uenire p. d. mītas. in h. errabāt. Sūt q.
rētes dignitates p. r. reuerētiā naturali intētionē ferebant in britudinē
eo q. britudo est reuerēdissima. s. q. sūmā reuerētiā putabant sibi sub-
uenire p. dignitates spales. ideo in h. errabāt. z sic intelligit de alijs
¶ In quo q. nra sit nature vis. Dic ondit p. h. i. vnde hoc. p. ueniat q. q. nra
cū q. intētio hoim sit diuersa tū intēdit in britudinē. et ondit q. h. p. nra
ex vi natural. i. inclinātōis q. nulli auferri p. r. t. In q. s. appetitū boni vī
britudis facile mōstrat q. nra sit vis nature cū licz sint varie z diuersētes.

de potētia dicēs. An p nūqd in bonis. i. inter bona nō est nūcra da po-
tentia q. d. sic. Quid igit est dicēdū nisi q. q. rētes potētā etiā rēdūt ad
sūmū bonū. cū sūmū bonū sit potētissimū. nō em̄ istud ē estm̄ andū im
becillū z sine vīrb. i. sine potētā qd. p. s. ēē p. s. i. potētī oib. reb.
Tūc ondit idē d. glia d. c. s. An claritudo. i. gloria ē nūcra dēda ita ve
q. rētes gloriā nō ten-
dunt ad sūmū bonū
q. d. nō ē nūcra dēda
sed negr. i. nō p. r.
segr. i. negr. q. n.
oē qd. sit excellentiss-
mū. illud etiā videt
ēē clarissimū. i. glori-
osissimū. Tūc ondit
idē de voluptate di-
cens. Quid attinet
dicere q. d. de se manifestū
britudinē nō esse anxī z tristē nec sublectos
dolorib. z molestijs. sed supple magis ē plena voluptate z locū dicitate. et
p. p. sequens q. rētes voluptatē z leticiam tendunt ad sūmū bonum
¶ Qd. aut. locū dicitas z voluptas includat in sūmo bono. p. bat. p. locū dicitas
minorū dicēs. Qn̄ in mīmis reb. sapitēdis p. z aliqd. a p. s. i. qd. de
lectat h. rē z ipō frui. Dec igit sunt q. hoies volūt ad p. s. i. z ea de cā des-
derant. i. cupiunt vel q. rētes d. mītas. dignitates. regna. gloriā z volupta-
tes. q. p. h. e. credūt sibi ēē venturā sufficientiā. reuerētiā. potētā. celebrā-
tate z leticiā. bonū igit qd. hoies petūt diuersis studijs. i. intētionibus.
¶ Nota q. ex rora ista lra pōt. formari vna rō. s. q. q. rētes p. s. i. bona que
rūt britudinē. Rō ē ista. Illi tendūt ad britudinē q. rēdūt ad sufficientiā.
reuerētiā. potētā celebrāte z leticiā. sed appetētes p. s. i. bona s. d. mī-
tas. dignitates. regna. gloriā z voluptates tendūt ad sufficientiā. reuerē-
tiā. z sic de alijs. q. rēdūt ad britudinē. Dator ē nota. q. sufficientiā ma-
rētā sunt p. d. itōes britudis q. p. s. i. rēp. i. in britudinē. Quam-
tes q. p. s. i. rētes d. mītas p. r. sufficientiā ferebant in sūmū bonū naturali p.
peritū. q. in sūmo bono ē vera sufficientiā z in h. n. errabāt. s. q. sufficientiā
q. ē nullū indigētie putabāt sibi p. uenire p. d. mītas. in h. errabāt. Sūt q.
rētes dignitates p. r. reuerētiā naturali intētionē ferebant in britudinē
eo q. britudo est reuerēdissima. s. q. sūmā reuerētiā putabant sibi sub-
uenire p. dignitates spales. ideo in h. errabāt. z sic intelligit de alijs
¶ In quo q. nra sit nature vis. Dic ondit p. h. i. vnde hoc. p. ueniat q. q. nra
cū q. intētio hoim sit diuersa tū intēdit in britudinē. et ondit q. h. p. nra
ex vi natural. i. inclinātōis q. nulli auferri p. r. t. In q. s. appetitū boni vī
britudis facile mōstrat q. nra sit vis nature cū licz sint varie z diuersētes.

de potētia dicēs. An p nūqd in bonis. i. inter bona nō est nūcra da po-
tentia q. d. sic. Quid igit est dicēdū nisi q. q. rētes potētā etiā rēdūt ad
sūmū bonū. cū sūmū bonū sit potētissimū. nō em̄ istud ē estm̄ andū im
becillū z sine vīrb. i. sine potētā qd. p. s. ēē p. s. i. potētī oib. reb.
Tūc ondit idē d. glia d. c. s. An claritudo. i. gloria ē nūcra dēda ita ve
q. rētes gloriā nō ten-
dunt ad sūmū bonū
q. d. nō ē nūcra dēda
sed negr. i. nō p. r.
segr. i. negr. q. n.
oē qd. sit excellentiss-
mū. illud etiā videt
ēē clarissimū. i. glori-
osissimū. Tūc ondit
idē de voluptate di-
cens. Quid attinet
dicere q. d. de se manifestū
britudinē nō esse anxī z tristē nec sublectos
dolorib. z molestijs. sed supple magis ē plena voluptate z locū dicitate. et
p. p. sequens q. rētes voluptatē z leticiam tendunt ad sūmū bonum
¶ Qd. aut. locū dicitas z voluptas includat in sūmo bono. p. bat. p. locū dicitas
minorū dicēs. Qn̄ in mīmis reb. sapitēdis p. z aliqd. a p. s. i. qd. de
lectat h. rē z ipō frui. Dec igit sunt q. hoies volūt ad p. s. i. z ea de cā des-
derant. i. cupiunt vel q. rētes d. mītas. dignitates. regna. gloriā z volupta-
tes. q. p. h. e. credūt sibi ēē venturā sufficientiā. reuerētiā. potētā. celebrā-
tate z leticiā. bonū igit qd. hoies petūt diuersis studijs. i. intētionibus.
¶ Nota q. ex rora ista lra pōt. formari vna rō. s. q. q. rētes p. s. i. bona que
rūt britudinē. Rō ē ista. Illi tendūt ad britudinē q. rēdūt ad sufficientiā.
reuerētiā. potētā celebrāte z leticiā. sed appetētes p. s. i. bona s. d. mī-
tas. dignitates. regna. gloriā z voluptates tendūt ad sufficientiā. reuerē-
tiā. z sic de alijs. q. rēdūt ad britudinē. Dator ē nota. q. sufficientiā ma-
rētā sunt p. d. itōes britudis q. p. s. i. rēp. i. in britudinē. Quam-
tes q. p. s. i. rētes d. mītas p. r. sufficientiā ferebant in sūmū bonū naturali p.
peritū. q. in sūmo bono ē vera sufficientiā z in h. n. errabāt. s. q. sufficientiā
q. ē nullū indigētie putabāt sibi p. uenire p. d. mītas. in h. errabāt. Sūt q.
rētes dignitates p. r. reuerētiā naturali intētionē ferebant in britudinē
eo q. britudo est reuerēdissima. s. q. sūmā reuerētiā putabant sibi sub-
uenire p. dignitates spales. ideo in h. errabāt. z sic intelligit de alijs
¶ In quo q. nra sit nature vis. Dic ondit p. h. i. vnde hoc. p. ueniat q. q. nra
cū q. intētio hoim sit diuersa tū intēdit in britudinē. et ondit q. h. p. nra
ex vi natural. i. inclinātōis q. nulli auferri p. r. t. In q. s. appetitū boni vī
britudis facile mōstrat q. nra sit vis nature cū licz sint varie z diuersētes.

Metrum secundum

id ē discordātes sine hoim de sumo bono. tñ hoies pferunt. i. pcedat in
diligēdo. i. diligenter a pperendo. sine boni. i. beatitudinē. ¶ Nota qd sine ex
stente vno pnt diuersificari ac hōes redētes in illū finē si em ppter diuers
sitate actionū esset diuersitas finū nō euenire ad vnū finē. sed pcederet i
infinitū in finibz. qd patet falsū ex. ij. methaphisice. 2 hoc ē verū de fine
cui⁹ grā oia fiūt qd il
le ē vnus 2 nō de fi
ne qd vnus vnus visu.
ē licet qd sū diuerse
sententie 2 studia ho
minū. tñ pueniunt i
appetēdo vnū finē.
i. beatitudinē.

Metrū secundū tertij libri
Quantas res flectat habenas
Natura poscēs qbus inēsum
Legibus orbem prouida seruet
Stringatq; ligans irresoluto
Singula nexu placet arguto
Fidibus lentis promere cantu

¶ **Metrū secundū**
tertij libri.
Quantas res
flectas habēas

Hic incipit secundū metrū huius tertij qd dicitur pindaricū b inuictore
anapesticum a pede pdominante. 2 est dimetrū quia constat ex quattuor
pedibus quorum duo constituunt vnum metrum. in quo metro quia
phia supra dixerat qd vis nature respicit qd intentio hominū semp tendit
in bonum. ideo hic commendat vni nature ostendens qd tanta est vis na
ture qd quāruicunq; res abducatur assuefactione vel violentia ad aliquid
qd est sibi pter naturam. tamen sibi ipsa derelicta semper redit ad illud qd
est sibi sibi natura 2 pmitit suam intentionē. secūdo manifestat pposi
tum. i. h. Quāuis primo dicit. Vbi phie placz pmere id est manifesta
re. cantu arguto. i. sonoro. lentis fidibus id est cord's bene sonātibz. qn
tas habenas. i. naturales inclinationes potens natura flectat. i. regat. qd
bus legibus prouida natura seruat id est conseruat immensum orbem. et
quibus legibus natura stringat ligans singula irresoluto nexu. i. coniu
ctione indissolubili

¶ Nota triplex ē natura. Natura naturans sicut est deus a quo depen
det celum 2 tota terra. Alia est natura naturans 2 naturata siml' sicut ce
lum quod dicitur natura naturata in qm dependet a deo. 2 dicitur na
tura naturans in qm influit naturis istoz inferior. Alia est natura
naturata tm. quam beatus Augustinus sic diffinit. Natura est quedam
vis 2 potentia diuinitus insita rebus creatis que vnicaq; rei suum esse
tribuit. qua cum hōes male vtiuntur malus esse iudicat. In pposito dicitur
p natura primo modo sumpta.

¶ Item leges nature hic vocat determinationes 2 proprietates naturales
cuiuslibet rei a deo sibi constitutas

Liber tertius

Quatuor peni pulera leones. Sic p h'a manifestat positū p q̄tuor exēpla. Sc̄do generalr pcludit silr esse in oib' alijs; ibi. Reperit. Prima in q̄tuor partes fm̄ q̄tuor exēpla q̄ patebūt. Primū exēplū ē de q̄drus pedib' sicut de lonibus qui licet ex quadā assuefactione doment' ita vrimt rescāt metuēdo suū mḡm. tñ si mltū offendant' redit coruz crudelitas naturalis. ita vt primo

lacerat' dētib' mḡm suū. Tñ dicit in s̄ra
Fuis leones peni .i. libiti. gestēt. i. portē pulera vincula .i. ca thenas in collo. 7 ca p̄tē. i. recipiāt. escas datas. i. porrectas eis manib' suū mḡm. et
Fuis meruāt trucez id ē crudelem mḡm leones in soliti m̄ḡ rite .i. pati vbera maḡistrī. sed si cruoz rixerit. i. madidauerit horrida ora. i. colla leonū p nimia verbera tunc animi leonū refides. i. quieti redeit ad naturalē crudelitatem 7 leones memi nere sui. i. nature graui fremitu. i. magno

Quatuor peni pulera leones
Vincula gestēt; manibusq; datas
Laptent escas, metuātq; truce[m]
Soluti verbera ferre magistrum
Si cruoz horrida tuxerit ora
Resides olim redeunt animi
Fremituq; graui meminere sui
Laxāt nodis colla solutis
Primusq; lacer dente cruento
Domitor rabidas imbuit iras
Que canit altis garrula ramis
Ales cauee clauditur antro
Huic licz illita pocula melle
Largasq; dapes dulci studio
Ludens hominū, cura ministrat

rugitu. ipsi laxant. i. solunt colla solutis nodis. i. ruptis vinculis. 7 prim' suus domitor s. magister ille imbuit id est recipit. lacer. i. lacerat' rabidas iras cruento dente. s. leontis. Hora fm̄ Iud' li. cibimo. peni sunt hōis carthaginēses. Est aut' carthago ciuitas libie ppter quod leones libie vocat leones peni. 7 hōi leones libie facilius domentur. Hora quantū eunq; leones domentur 7 assuefactione ducantur a sua crudelitate si tñ afficiant' cruoze vel sanguine redeit ad naturalē crudelitatem.
Que canit altis garrula ramis. Hec ponit secūdu exemplum quod ē de volatilibus. 7 est tale. Auicula capta que preter naturam domesticat quantūcūq; foueat' delictis hominū tñ habita oportunitate redit ad sil' uestritatem. vnde dicit in s̄ra Ales garrula que canit altis ramis. si illa capta claudit in antro cauee. i. domuncule supple ibi maneat ad solariuz hominum. licet ludens cura hominū ministrat huic aut pocula illita id ē

Metrum secundum

Inita melle. q. p. r. largas vapores mistret dulci studio. si tñ illa autē salt
ens ex arto tecto. i. ex arto domūcula. viderit gratas umbras nemoz. ipa
piterit pedibz suis escas sparsas. r. ipsa mesta. qz fuit detēta requirit siluas
r. dulci voce susurrat. i. cancat in siluis. ¶ Nota natura nō assuescit in
ritū. si em lapis cēties millesies. pñciat fursū. nō assuescit ascēdere fursū. l.

Si tamen arto saliens tecto
Nemoz gratas viderit umbras
Sparsis pedibz proterit escas
Siluasqz tantū mesta requirit
Siluas dulci voce susurrat
Validis quondā viribz acta
Pronum flectit virga cacumen
Hanc si curuans dextra emittit
Recto spectat vertice celum
Ladit hesperias pheb' in vndas
Sed secreto tramite rursus
Lurum solitos dñt ad ortus

galiq̄ cōsuetudie vel
violētia natura pos
sit ad tps impediri. rñ
sp inclinat ad pñ
um opus

¶ Validis quondā vi
ribz acta. Hic ponit
tertū exemplū de vege
tabilibz sicut d' p̄ga
crescēte qd tale ē. Li
cet virgula erecta p
violētia incuruet. tñ
relicta pprie nature
ipā fursū erigitur.
vñ dñt in lra. Virga
quondam acta. i. coa
cta validis viribus:
supple hois icurua
tis eā ipa flectit pro

nū cacumē. sed si dextera curuās remisit hanc. ipa spectat. i. respicit celuz
recto vertice. q. d. deposita violētia incuruāt p̄ga redit ad naturalē recti
tudine. ¶ Nota licz natura rez inaiacari nō facile assuescit in ritū tñ in
hoibz rōnabz multū facit assuescēdo vñ p̄suecēdo qz licz aliq̄s sit male
cōplexionat'. tñ p̄ vsum r. cōsuetudinē abilitat r. p̄plexio mutatur. Und
Seneca. Consuetudo est altera natura. ¶ Ladit hesperias pheb' in
vndas. Hic p̄bia pbat intētū suū ponendo q̄rtū exemplū in corporibz ce
lestibz. r. est tale. Sol mot' ab oriēte in occidentē cadit in mare hespericū
sed naturalē inclinacione redit ad oriētem sub nro hemispherio. vñ dñt in lra
Pheb'us. i. sol. cadit in vndas hesperias. i. occidentales. sed secreto tramitē
re. i. secreta via. i. sub terris. rursus. i. itez vertit currū. i. cursū suū ad solis
tos ort'. i. ad p̄tes oriētales. ¶ Nota q' boeti' hic loquit' more poetarum
q' dicebāt solē tpe vesp̄tino descendere in mare occidentale vt ibi lauaretur
a sordibz r. a puluere q' maculat' fuit exis in nro hemispherio. sed hoc non
est verū. quia sic apparet ruditas hominum.

¶ Repetunt p̄rios q̄q' recursus. Hic p̄bia cōcludit idem esse in oibz
alijs entibz vñ dicit q' oia entia hūmōz mō p̄ violēciam seu assuescēdo
nē a sua abducant natura tñ sibi derelicta semp̄ redeunt ad illud qd inest

Libertus tertius

eis p naturā. Un dicit in lra. Queqz id est q̄libet entia repetunt p̄rios
curfus. i. naturales mor. z singula. i. oia entia gaudent suo reditu supple
redeūdo ad illud supple q̄d p̄uenit eis fm naturā. Nec vlli manet. i. adest
tradit^o ordo. nisi q̄d suo fini iunxerit ortū. i. principiū. z fecerit stabile orbem
id ē circulationē sui p̄iūgēdo finem principio. ¶ Nota q̄ orbis in p̄posito ē
ducta redies ad idē
punctum vñ incipit
ēqliter distans a me
dio. f. aut hō sta
bile sui orbē p̄cedēs
a deo tanq̄ a suo p̄n
cipio. trāsit p̄ spalia
in q̄b nō silit. sed re
dit ad deū tanq̄ ad
suū finē p̄ contēplati
onē mētis.

Prosa tertia tertij li.

De q̄s o terrena animalia.

Ista ē tertia p

sa hui⁹ tertij. in qua

z in alijs sequētibul

ostēdit q̄ vera felicit

tas nō p̄sistit in illis

q̄ q̄dā putauerūt eē

sūma bona. sed tñ ē

falsa felicitas in ip̄s.

Et p̄mo p̄bia ca q̄

dicitur sine in metro adaptat spēalt ad hoies z cū h̄ponit intentū suū. i.

cundo p̄bat incētū. ibi. Primū igitur. Dicit p̄mo dictū est q̄ oia repetit

suū finē. vos q̄s o terrena animalia. i. vos hoies q̄ estis deditis terrenis. som

niatis. i. imp̄fecte cognoscitis vestrū principiū. i. tenui imagine. i. certū lū

millitudine. z p̄spicitis illum verum finē beatitudinis. licet cognitiōe mē

nime p̄spicaci. tñ q̄licūq̄ cogitatioe eoz. i. ideo. naturalis intentio ducit

vos ad verum bonū. z multiplex error ab eodem vos abducit. Et tūc p̄

ponit intentū suū dicens. Cōsidera nāq̄ a Boeti an hoies valeat p̄uen

ire ad deī finē. i. ad beatitudinē p̄ ea q̄b putāt se adepturos beatitudi

nē. Si em̄ pecunia v̄l honores ceteraq̄ afferūt. q̄d. i. aliqd̄ tale. cui nihil

bonoz videat abesse. nos fateamur aliq̄s fieri felices a deī finē hōz bono

rū. sed si n̄ valēt efficere. i. facere q̄d p̄mittūt. z carēt pluribz bonis. non ell

quido. i. manifesta falsa species beatitudis in eis dephendit. q. d. sic.

Repetūt proprios q̄s recursus
Redituq̄ suo singula gaudent
Nec manet vlli traditus ordo
Nisi q̄d fini iunxerit ortum
Stabilemq̄ sui fecerit orbem

Prosa tertia tertij libri

Os quoq̄ o terrena animalia

tenui licet imagine ve

strū tñ principiū somnians

verūq̄ illū beatitudis finē licet mē

nime p̄spicaci qualicūq̄ tñ cogita

tiōe p̄spicitis eoz vos z ad verum

bonū naturalis ducit itētio z ab eo

dē mltiplex error abducit. Cōside

ra nāq̄ an p̄ ea q̄b se hoies adepti

beatitudinis
sua
vultu
demur
aliquo
si neq̄
tunt be
ne lūid
ries cep
iplum q̄
bas mē
simas
cepti
antiet
beo m
semper
p̄. hō
esse no
adelle
P̄mo
non red
lo est ne
noem d
regādo
vultu q̄

Prosa tertia

¶ Non principiu om rez qd e deus est vera beatitudo vt postea patebit: tale principiu qd somnando gnoscat. r difficulter ad ipm deuenit. non em pfecte in presenti statu ipm gnoscamus. quia intellectus noster habz se ad ipsum sicut oculus nocte ad lumen solis. ex ij. merhap. Etia ad tale beatitudinē cum difficultate puenitur. vñ Alan⁹ in antichludiano

ros beatitudinē putāt ad destinātū finem valeāt puenire. Si em vñ pe cunia vel honores ceteraqz tale qd afferant cui nihil bonoz abesse vi deatur. Hos quoqz fateamur fieri aliquos hoz adeptiōe felices. Qd si neqz id valent efficere qd p̄mit tunt bonisqz pluribus carent non/ ne liqdo falsa in eis beatitudis spe cies dephendit. ¶ Primum igitur te ipsum q pauloante diuitijs afflue bas interrogo inter illas abūdātis/ simas opes nunqz ne animū tuum pcepta ex qualibet iniuria cōfudit anxietas. B. Atqui inquam tam li bero me fuisse animo quin aliquid semper angerer reminisci nequeo. ¶ Mōne quia vel aberat quod ab esse non velles. vel aderat quod adesse noluiſſes. B. Ita est in quas

¶ Primum igitur te ipsum boetii interrogo q pauloan diuitijs affluebas. i abundabas nunqz ne anxietas id e tristitia concepta

de. Difficilis accessus ad hanc facilliqz recessus. Accessus paucis casis parer otibus. In qua dixit alius qz transire p̄t Valer ois ab illa declinat re via. Que paucis p̄ta multis claudat arta nimis intrat larga ruine.

¶ Primum igitur te ipsum boetii interrogo q pauloante diuitijs affluebas. i abundabas nunqz ne anxietas id e tristitia concepta

Liber tertius

ex qualibet iniuria ꝑfudit animū tuū inter opes abundantissimas. ꝛ res
spondet boetius. Atqꝫ certo ego neqꝫ remissi me fuisse ꝛꝫ libero aio qm
semp angere. i. offendere a liqꝫ. Et dicit ꝑ ꝫ. Nonne tibi aliqꝫ aberat qd
q̄belle nō velles. vel tibi aliqꝫ aderat qd adesse noluisse. Rūdet boetius.
Ita ē inqꝫ. Tūc ꝑ ꝫ ꝫ cludit dices. Ideo illius qd aberat ꝑntiam de

siderabas. h' aut qd
aderat desiderabas
absentiam. Dicit boe
tius. Eger inqꝫ
ꝫ ꝫ inquit Eger
ꝫ. i. caret qd q̄sqꝫ de
siderat. Dicit Boe.
Eger et ꝑ ꝫ. Qui
ꝫ eger aliqꝫ nō ē vsqꝫ
qꝫ qꝫ sibi suffici
ens. dicit boe. Dime
supple s̄ sufficiens. et
ꝑ ꝫ Tu itaqꝫ hāc
insufficiētiā sustine
bas plen' opibꝫ. Cō
cludit ꝑ ꝫ qꝫ con
cessis dicitur opes
nequeat facere nihil
io indigentem ꝫ sibi
sufficiētes. ꝫ hoc erat
quod promittere vi
debantur. Nota qꝫ omnis appetitus est ratione carentie. vnde illud qd
quis habet proprie non desiderat sed magis amat. vnde August. ix. l.
de tri. dicit. Ideo appetitus quo quis inhiat rei cognoscende sit am
rei cognite. Ideo dicit ꝑ ꝫ. eger ꝫ qꝫ quisqꝫ desiderat.

P. Illius igit ꝑntiam hui' absenti
am desiderabas. **B.** Cōfiteor inqꝫ
P. Eget ꝫ inquit eo qd q̄sqꝫ desi
derat. **B.** Eget inqꝫ. **P.** Qui ꝫ
eget aliquo si est vsqꝫ qꝫ sibi ꝫ
sufficiēs. **B.** Adime inqꝫ. **P.** Tu
itaqꝫ hāc insufficientiā plen' inquit
opibꝫ sustinebas. **P.** Quid ni inqꝫ
P. Opes igitur nihil indigētē suf
ficiētesqꝫ sibi facere neqꝫ. et hoc
erat qd promittere videbantur.

Atqꝫ hoc quoqꝫ maxie ꝫsiderādū
puto qꝫ nihil hēat suapte natura ꝫ

debantur. **N**ota qꝫ omnis appetitus est ratione carentie. vnde illud qd
quis habet proprie non desiderat sed magis amat. vnde August. ix. l.
de tri. dicit. Ideo appetitus quo quis inhiat rei cognoscende sit am
rei cognite. Ideo dicit ꝑ ꝫ. eger ꝫ qꝫ quisqꝫ desiderat.
Nota ꝑ ꝫ dicit qui eger non est sibi sufficiens. cōtra hoc diceret aliqꝫ
Sapiens eger quia indiget bonis exterioribus sine quibus viuere non
potest. ꝫ tamen sapiens est sibi sufficiens per Seneca. ix. epistola qui dicit.
Sapiens seipso contentus est. Ad hoc dicendum qꝫ sapiens indiget qd
busdam ad viuendum. sed ad beate viuendum seipso contentus est. vnde
dicit Seneca nona epistola. Sapiens seipso contentus est ad beate vi
uendum. sed non ad viuendū. Ad viuendum enim mltis rebus illi opꝫ
est. sed ad beate viuendum tm contentus est animo sano ꝫ erecto. ꝫ despi
cientem fortunam.

At qd hoc qꝫ. Hic ꝫ ꝫ ꝫ dicit qꝫ dicit qꝫ ferunt indigentiam. ꝫ ꝫ
non consistit in eis felicitas. cū felicitas sit bonū siue omni indigentia

Prosa tertia

Probat aut in littera q pecunia cofert indigentia p hoc, qz pecunia facte
ve ho indigeat alieno pfidio q pecunia sua tueat ne p violentia auferatur
vn subdit in lra. Atq p certo ego puto hoc maxie p fideradu q pecunia
nihil habeat fua pte natura. i. i fua nafa. vt neqat auferre hie inuitz. i. no/
lentibz a qbz poffidet. Dicit boetius. Fateor inqua. Et pbia. Quid ni fa/

cunia: vt his a qbz poffidet inui/
tis neqat auferri. **B.** Fateor inqua
P. Quid ni fateare cu ea quotidie
valentior aliqs eripiat inuito. **Un**
n. forentes qrimonie nifi q vel vt
vel fraude a nolentibus pecunie re/
petunt erepte. **B.** Ita est inqua. **P.**
Egebit igitur inqt extrinsec^o petito
pfidio quo fua pecunia qsqz tueat
B. Quis id inqz neget. **P.** Atqui
no egeret eo nifi poffideret pecuni/
am qua poffit amittere. **B.** Bubi/
tari inqua neqt. **P.** In cotrarium
igit relapsa res e. Na q fufficientes
fibi facere putabant opes: alio po
tius pfidio faciunt indigetes. Quis
aut mod^o est quo pellat diuitijs idi
gentia. **Un** eni diuites efurire neq/
unt. **Un** fitire no pnt. **Un** frigus

teare q. d. oportet vt
fatearis. cu qd dicit ali
qs vale^o. i. fortio
eripiat ea in **o**. i. no
lent. **Un** em fut q/
rimonie forentes. i. iud
diciales nifi q pecu
nie erepte vi vel frau
de repetunt in iudici
cio rmdit boeti^o Ita
e inqua r pbia. Ege
bit igit qsqz pfidio
ide aut^o extrinsec^o
petito q tueat fuam
pecunia quaz poffet
amittere. Rndit bo/
etius. Dubitari neqz
Tunc pbia pcludit
ex dictis dices Igit
res e relapsa. i. muta
ta in **Un**. Na opes
q putabant fibi face
re fufficientes. faciunt
pot^o indigetes alio
pfidio. **Un** illud
qd p violentiaz acqrit^o
p violentia pot aufer^o
ri. fed pecunia p vio/
lencia acqrit. qz dicit

Arist. l. ethi. q ois pecuniosus est violente. q violenter auferit pecunia p/
pter qua violentia fut qrimonie forentes. **Un** bi sciendu q for elocus rez
venaliu. fed forus est loc^o exercedu litu coram iudicio. **Un** de forentis qd
idem e qd iudicialis. **Un** Quis aut modus e. **Hic** pbia pbat q diuitie no
auferunt indigentia. r sic pns non confistit in eis felicitas. r dicit. qd est
modus quo indigentia pellatur diuitijs. nunquid diuites nequeut elur/
re. q. d. sic. **Un** quid no poffunt fitire. q. d. imo. nuquid mebra pecuniose p

Prosa quarta

relinde z dicit Quauis diues suppleuar' fluere. i. abũdare auri gurgu
te. i. multitudine cogat. i. gregget opes. n̄ expleturas s̄m̄ cupiditate. z q̄uis
diues dneret. i. p̄mar colla sua baces. i. gemis p̄ciosi rubri littoz. i. rubri
mar' qz gēme colligūt in littoz rubri maris. z sc̄ndat. i. diuidat arando
tura opima. i. agros fecũdos. cetero boue. i. cū cētū bob. adhuc cura mor

Prosa quarta tertij libri.

Eo satis dixit q̄ p̄ diuitias
sufficientia adipisci non p̄t.

Nūc vult oñdere q̄ dignitas p̄ ma
gno nō est h̄nda q̄ malū magis oci
osum q̄ clarum efficit

Ed dignitates honorabilem
reuerendūqz cui puenerit. red

dūt. Nū vis ea est m̄gratib' vt ven
tū mentib' Virtutes inserāt vitia de
pellāt. Atqz nō fugare s̄ illustrare
poti' neq̄ciā solent. Quo sit v̄ indi
gnemur eas sepe neq̄simis homi
nib' cōtigisse. Unde catul' licet in

pm̄itur. in p̄nti vita sp̄ sollicitatur. z p̄ mortē n̄h̄l ip̄m de diuitijs comi
tat. de q̄ diuite loquit Alan' in li. de pl̄actu nature dicēs Et locul' va
ria nūmoz sercula donet Imp̄dit p̄rio diues letunia vētri. Itē is cula/
aur ocellis diues in argento sed venter phari cogitur

Ed dignitates. Ista ē q̄ra. p̄sa h̄ tertij q̄ p̄bat p̄bia q̄ dignitates
epales n̄ p̄ferūt honozē z reuerētā quā pm̄ittere videtur. z p̄ p̄as ē i
els vera b̄tudo. z p̄mo p̄oie q̄ dignitates faciūt honorabilē. sc̄do imp
bat illd. ibi. Nū vis. p̄mo d̄r. S̄z dignitates reddūt hoiez honorabilē et
reuerēdū cui puenerit. Nota honozē exhibito reuerētie alicui in testi
monū p̄tus s̄ accipitur ex. iij. eth. v̄l' alt' honozē op̄niōis b̄n̄factiue si/
gnū. vt d̄r arist. li. rhetoricoz. q̄n̄ ei op̄amur nob̄ posse b̄n̄ fieri ab aliq̄ ip̄
sū honozē. S̄z reuerētia ē decēs q̄ matura ḡntas s̄m̄ nullūq̄ Nū vis
ea. Dic p̄bia ip̄bat. p̄positū q̄drup̄ licit v̄ia s̄. q̄ dignitates n̄ p̄ferūt hono
rē z reuerētā. P̄rio qz malis sepe eueniūt. Sc̄do quia p̄ dignitates vitia
improboz immo tēcūt. Tertio quia op̄inione hominū v̄ilescūt. Quas to

dar. i. sollicitudo nō
deserit ip̄m sup̄stite
id ē v̄nente. z leues
opes q̄ leuiter transe
unt. non d̄m̄tantur
ip̄m defūctū. Innoz
tus. Nota q̄ circa
fram gurges s̄m̄ hu
gustione z Irido. s̄.
ethimol. ē loc' altus
id ē. p̄fund' in flumi
ne. z in p̄posito s̄ige
abũdante affluētiaz
aur. Itē s̄m̄ Hug.
Bacca p̄plex c. v̄
uenitur postū. p̄ fru
ctu olivē v̄l' lauri. v̄l'
p̄ q̄libet fructu. Alī
q̄n̄ aut iuenitur. p̄ gē
ma p̄ciosa. z sic sumit
tur hic. Item diues
auarus duplici malo

Liber tertius

quia tēporū mutatiōne splēdere desinūt. seba tibi. In q̄. tertia tibi. Atq̄ vt agnoscas. q̄ra tibi. S; hoc apud. Primo dicit. Nū p̄ nūq̄d. ea vis. i. talis vir⁹ est magistratib⁹. i. dignitatib⁹. vt inserat p̄ruces metib⁹ vtenitū eis vt depellat vicia. q. d. nō. vñ subdit. Atq̄ p̄ certe. dignitates non solēt fu- gare neq̄tiam. sed pot⁹ illustrare. i. māifestare. q̄ fit. i. p̄pter qd̄ fit. vt nos indignemur eas sepe p̄gisse hoib⁹ neq̄ m̄- mis. vñ Catulus q̄ erat vir sapiēs & p̄ru- cius Romēz q̄ erat hō vīsus appellat strumā lz videt⁹ p̄- sum sedentē in curu- li. i. in sede dignitat⁹ iudiciaria. vides t̄gi- tur quātū de dec⁹ dis- gnitates adijciāt ho- minib⁹ mal. & mani- festat eos eē p̄ceptū- biles a b. i. Atq̄ p̄- certe. indignitas id ē malicia eoz min⁹ pa- tebit si nullis hono- ribus inclarescant. i. splēdeant. O boeti- num. i. nūq̄d tu po- tuisti cor piculis ad- duci. i. affligi vt euz decorato. i. tali viro ingratū gereres. euz in eo respiceres men- tē neq̄ssimū scurre & delatoris. q. d. non. Nunq̄d possum⁹ iu- dicare dignos reuere- tia ob honores. i. p̄- pter dignitates. q̄s iudicamus indignos ipsiis honoribus. i. dignitatib⁹ q. d. non. At si quē videres p̄diti sapia. licet nō haberet dignitatē nū- quid posses eū nō putare dignum reuerentia. vel sapientia qua p̄ditus est. q. d. non posses eum iudicare indignum sapientia & virtute sua. q. p̄- pria dignitas (nest. virtuti quā vir⁹ trā. fundit in eos quibus fuerit adiu- cta. & quā populares honores hoc facere nequeunt. liquet. i. manifestant

curuli Romiū sedentē strumā tñ ap- pellat. Vides ne quantū malis de- dec⁹ adijciāt dignitates. Atq̄ min⁹ eoz patebit idignitas si nullis ho- norib⁹ inclarescāt. Tu quoq̄ nū tā- dē tot piculis adduci potuisti vt cū decorato gerere ingratū putares cū in eq̄mentē neq̄ssimū scurre delato- risq̄ respiceres. Nō em̄ possum⁹ ob honores reuerentia dignos iudica- re quos ipsiis honorib⁹ iudicam⁹ in- dignos. At si quē sapia p̄ditū vi- deres. nū posses euz vel reuerentia vel ea qua est p̄dit⁹ sapia nō dignū putare. B. minime. P. Inest enim dignitas propria virtuti quāz p̄tū in eos quibus fuerit adiuncta trāsum- dit. Qd̄ qz populares facere neq̄- unt honores liquet eos propriam dignitatis pulcritudinem non hie.

Prosa quarta

est eos p[ro]p[ri]a pulcritudine dignitatis n[on] h[ab]ere. Nota q[uo]d l[et]ra p[ro] formati talis r[ati]o. Illud q[uo]d adueniens alicui n[on] p[ro]fert r[ati]o n[on] adueniens n[on] aufert honorem illud n[on] facit vere honorabile. Ad dignitates n[on] p[ro]ferunt honore cui adueniunt nec tollunt si n[on] adueniunt. S[ed] r[ati]o minor p[ro]bat. q[uo]d honor sequit[ur] virtutem ex t[er]m[in]is ethicoz. v[er]u[m] virtuosu[m] nullo honore dignu[m] reputat[ur] in q[ui]bus dignitate fuerit. sed solu[m] virtuosu[m]

In quo illud e[st] an[im]aduertendu[m] magis, n[am] si eo abiectior e[st] quo magis a plurib[us] quisq[ue] p[ro]temnit cu[m] reuerendos facere neq[ue]at quos pl[ur]ib[us] ostendat despectiores poti[us] improbos dignitas facit. V[er]u[m] n[on] impune, reddunt namq[ue] improbi par[e] dignitatu[m] vicem quas sua p[ro]tagione p[ro]maculat

eo q[uo]d v[er]o t[ame]n malitioso collata fuit dignitas. Est aut[em] struma p[ro]geries humoru[m] i[n] collo. sub hac aut[em] si l[et]rudie ip[s]am appellabat strumam. q[uo]d i[n] pectore habuit co[mm]une vitioz. Nota q[uo]d rex Theodorice voluit q[ui]nda[m] no[m]i[n]e Decora tu[m] violenter intrudere i[n] m[ag]stratu[m] vt vna cu[m] b[e]n[e]dictio reipublica regeret. cui[us] neq[ue] t[ame]n bo[n]o detestatus recusauit sibi associari p[ro]pter q[uo]d Boet. mult[is] i[n] i[n]s[er]t[i]s afflic[ti] fuit a rege theodorico. Nota q[uo]d scitra s[ecundu]m Dug. id e[st] q[uo]d i[n]lececaroz vel vaniloqu[us] p[ro]p[ri]e aut[em] d[icitu]r q[uo]d sequit[ur] curia[m] g[ra]tia[m] tibi. Nota q[uo]d p[ro]p[ri]us facit ho[mo]nem reuerendu[m] r[ati]o nobile. n[on] dignitas q[uo]d d[icitu]r Sen. elij. epla. Viri[us] n[on] accepit platonem nobile[m] r[ati]o reuerendu[m] s[ed] fecit. q[uo]s em[en] e[st] generosus vir[us] tuosus r[ati]o dign[us] n[isi] q[uo]d ad p[ro]p[ri]e est h[ab]ere disposit[us]. N[on] facit ho[mo]nem nobilem gratia[m] plen[am] famosis imaginib[us] r[ati]o n[isi] n[isi] sed anim[us] r[ati]o p[ro] supra fortunam surgens. In q[ui] illud e[st]. H[ic] p[ro]p[ri]a p[ro]bat scda via q[uo]d dignitates n[on] faciunt ho[mo]nem nobile[m] r[ati]o honorabile[m]. q[uo]d vitia i[m]proboz manifestat. dices. In q[ui] s. dignitas aduenit mal[is]. illud e[st] magis an[im]aduertendu[m] q[uo]d si aliq[ui]s eo e[st] absectior. i. vilior. q[uo]d i. q[ui]o magis p[ro]temnit a pl[ur]ib[us]. cu[m] dignitas neq[ue]at facere i[m]probos reuerendos. ip[s]os facit despectiores quos pl[ur]ib[us] ostendat. v[er]u[m] p[ro] sed. h[ic] n[on] est impune i. dignitas n[on] facit h[ic] ip[s]um. n[am] q[uo]d q[uo]d i[m]probi par[e] vice reddunt dignitatu[m]. q[uo]s ip[s]i co[m]maculat i[n] p[ro]tagio[n]e. q[uo]d. sicut dignitas maculat i[m]probos q[uo]d eoz malicia manifestat. sic e[st] i[m]probi co[m]maculat dignitates. Nota q[uo]d p[ro] dignitates vitia i[m]proboz inotesunt. q[uo]d p[ro]ncipal[iter] vitiu[m] ostendit. Tu[m] igit[ur] vitiu[m] faciat ho[mo]nem p[ro]p[ri]abile[m] r[ati]o dignitas adueniens i[m]probis facit eos despectiores. V[er]u[m] Juuenalis poeta. De anim[us] vitiu[m] raro despectu[m] i[n] se crime h[ic] q[uo]d peccat maior habetur. Et Sen. Loco ignominie apud indignum est dignitas

sum etia[m] si non sit i[n] dignitate. cu[m] igit[ur] dignitates r[ati]oales non p[ro]ferat virtutem nec tollat vitia. manifestu[m] est q[uo]d honorabile n[on] facit.

Nota Catull[us] erat vir sapiens r[ati]o virtuosus q[uo]d non i[n] sedentes i[n] curuli ex ai[n] indigna r[ati]o vocat[ur] strumam

Liber tertius

¶ Atq; vt agnoscas. Hic pbia pbat tertia via q; dignitates nō facime reuerēdū. q; opintōe hoim vilescūt q; em dignitatib; fungunt q;uis a suis honorent. tñ apud extraneos hoies nō curant vt ab illis q; sūt alteri diocesis. Tñ dicit Atq; p certo. vt tu agscas verā reuerentiā q; est bitudo nō posse ptingere alicui hoī p has dignitates vmbrales. i. transitorias ad modū vmbre sic collige. si q; hō funcō
 ¶ vsus mlti solci cōsulari. q; dignitate deuenit forte i barbaras natōnes. i. extraneas gētes. faciet ne honor pfulat ip̄s venerandū barbaris q; p. nō. Atq; p certe si h. f. facere reuerendū barbaris. foret naturale mun⁹ dignitatibus. nullo mō cessaret ab officio suo. q; q; .i. q; cum q; loco gētū
 Sicut ignis vbiq; terrarū nunq; tñ calere cessat. sed qm̄ id eis nō propria vis sed hoim fallax adnectit opinio. vā nescūt ilico cū ad eos venerint q; dignitates eas esse nō estimāt. S; hoc apud exteras nationes. Inter eos nō apud quōs ortē sūt illi ppetua pdurāt. Atq; pfectura magna olim ptās. nūc inane nomen ⁊ senatorij census grauis sarcina. Sed q; quondā ppli curassent ānonā. magn⁹ ha
 ¶ sit finis hntis opatōes. ij. ce. ⁊ mun. res destituta a sua opatōe destitueret a suo fine ⁊ sic eēt frustra. Si ḡ facere. reuerēdū eēt naturalis opatō dignitatū vbiq; gentium faceret hoim reu. rendū. sed videm⁹ q; dignitates q; faciunt aliqūe reuerendū apud suos. apud extraneos nō faciūt ipm̄ reuerendum. ¶ Sed hoc apud exteras. Hic pbia pbat q; via q; sumit ex hoc q; dignitates ipm̄ mutatiōe sordescūt. q; em magna olim sūt p̄

Petrum quartū

gnitas moderno tpe p nihilo repatur. vñ dr. Sz hoc qđ dicit vey. ē apđ
exteras natōes. i. extraneas. sed inter eos apud qđ dignitates orie sūt nō p
petuo durāt. Atq̄ p certe. nam pfectura oli erat maḡ ptās apđ romāos.
sed nūc ē inane nomē. z cōsus. pfectioitas senatorij nūc ē grauis sarcina
q̄ olim erat magna dignitas. z si qđs qñdam curasset annonā ppli q̄ dice

bebat. Nūc ea pfectura qđ abiecti
Ut em̄ pauloante dixim⁹ qđ nihil
h̄z proprij decoris opione vtentū
nūc splendorē accipit. nūc amittit
Si igit̄ reuerendos facere neq̄ūt di
gnitates. si vltro ip̄roboz p̄ragiōe
sordescūt. si mutatiōe tpm splende
re d̄sinūt. si gentiū estiatōe videscūt
qđ est qđ in se expetende pulcritu/
dūis habeant nedū alijs p̄stent

Petrum quartū libri tertij.

Clāuis set tyrio supb' ostro'

Lomeret. z nūcis lapillis

Inuisus tñ oibus vigebat

Luxurie Nero seulentis

Sz quōdā dabat ip̄zob' verendis

hens in se pulcritudis. z tō nec ea alijs p̄stare p̄nt. ¶ Nota qđ pfectura
qñdā erat magna dignitas apud romanos. z dr̄ ille p̄fect' q̄ ceteris maḡ
stratib' p̄fuit. z oēs dignitates in ciuitate romana aīcillebat. sed post qđ
Iul' cesar' imp̄tū inuaserat talis dignitas ad imparozē trāsferrebat z d̄
mūuebat ei' ptās ita qđ nomen illi' dignitatis mansit sine re ¶ Item se
natoria dignitas magna fuit apđ romanos. qz officiū senatorz p̄fuit ho
nestum. s. vtiliter cōsulere reipublice. sed postea p̄pulli fuerūt senatores ad
seruendū volūtāt principis in dāmnū reipublice

Petrum quartum tertij libri

**Clāuis si tyro zc. Hic idē pit q̄rtū metz h' terrij qđ dr̄ metz valēti
cū ab iuētoze. da ciliū a pede p̄dñante. tetrametz a nūero peduz. i. q̄
metro p̄bia p̄firmat p̄ exēplū qđ dignitates n̄ faciūt se reuerēdū. z p̄ p̄ns**

bat p̄fect' annone. Il
le magn' habebatur
nūc ea pfectura qđ ē
abiectus. q. d. nihil
Et em̄ pauloan̄ di
rim'. nihil h̄z p̄prij
decor' qđ opione vte
tū nūc accipit splen
dorē nūc amittit Et
epilogat dices Igit̄
si dignitates neque/
unt facere reuerēdos
vt patz ex p̄ma via.
si sordescūt p̄ragione
id ē vltio ip̄roborum
vt patz ex t̄da via si
d̄sinūt splēdere mu
ratiōe tēpoz. vt docet
q̄tra via si vlt̄cunc
estiatōe gentium vt
patz ex t̄tia via. qđ ē
qđ habeāt i se expete
de. i. desiderāde pul
critudin's. nedū alijs
p̄stent. q. d. nihil ha

Prosa quinta

hyonicæ q̄ nec inuenit satis efficax ad p̄seruationē sui. ¶ Nota nulla felicitas p̄petuo p̄durat saltē t̄pale. hoc patuit p̄ exēplo vetustatis posito de creto rege lidoy. hoc etiā patet exēplis eoy q̄ erāt t̄pe boetij. sicut de ipato/nb' romāis q̄ crebro circa t̄pa sua mutabant. nūc bellis. nūc in sidijis op/ p̄ssi. vel alio mō obiecti. Et idē testat̄ Sanfred' in poetria dicens. Hoc

¶ Quod si hec regnoz p̄tās beatitudis autor est. Nonne si qua pte defuerit felicitatē minuatur: miserā imporet. Sed quibus late hūana tēdant imperia: p̄les necesse est gētes relinq̄ q̄b' regū q̄sq; nō impet. Quia hō pte beatos faciens desinit p̄tās. hac ipotentia subitrat q̄ miserōs facit. hoc igit mō maiore regib' inesse necesse est miserie portionem. Expt' sortis sue periculorū. tyrānus. regni metus. p̄dētis supra d̄ricē gladij terrore simlavit. Que est igit hec p̄tās q̄ sollicitudinuz morsus expellere. q̄ formidinū aculeos vitare nequit

linquit q̄b' q̄sq; regum non imperet. nō em̄ p̄tē q̄ vn' oib' impet. q̄ hō pte desinit p̄tās faciens beatos. hac pte subitrat impotētia q̄ facit miserōs. Hoc igit mō necesse est in regib' eē maiore portionē miserie q̄ felicitatis eū in maiori pte sint impotentes. ¶ Nota si p̄tās regia. efficit beatitū. q̄ vbi defect' p̄tās regie. ibi erit defectus beatitudinis. cum igitur plures sint gētes sup̄ q̄s nō est p̄tās vni' regis q̄ subiacēt sue p̄tāt sequit' q̄ rex in maiori parte erit miser et nō beatus. igitur in p̄tate regia nō consistit vera beatitudo. ¶ Expt' sortis. Dic onidit' q̄ in regnātib' nō sit vera p̄tās p̄pter annexione timoris p̄ exēplū dices. q̄dā tyrān' scz dyonisi' us exptus sue sortis. i. fortune op̄antū eēt antia piculū met'. i. timoris sui t̄pe simlavit. i. similitudinem demonstrauit terrore gladij supra d̄ricem. p̄dētis. Que est igitur hec p̄tās que neq̄t expellere morsus. i. corrosiones sollicitudinū. nec p̄tē vitare aculeos. i. stimulos. formidinū. i. timor. q. d.

Liber tertius

exilis. i. pua ē talis ptās. ¶ Hora q̄ dyonisi⁹ fuit q̄dā rex qui cū requireret
a q̄dā suo familiari q̄re sp̄ tristere cū tū sp̄ h̄er brām vitā. iste Dionisi⁹
volēs sibi desiḡre cām sue tristitie iussit eam poni inter epulas lautas. et
sibi supra verticē iussit suspēdī gladiū acutū tenui filo. Iste viso gladio
p̄teritē epulari nec letari potuit. Cui dixit Dionisi⁹. talis em̄ ē vita mea
quā tū brām puta-
bas. sp̄ em̄ mortē mi-
hi iminentē p̄uideo.
Cōsidera q̄ quō fe-
lice esse poterit q̄ tigre
nō desinit. Atq̄ vel-
lent ipsi. Hic p̄bia
p̄ndit idē q̄tra ratōe
q̄ sumit ex d̄fectu se-
curitatis. dices. Atq̄
p̄ certe. ipsi reges vel-
lent virisse securi sed
nequeūt. i. n̄ p̄nt. de
h̄inc. l. et q̄ sequit q̄
securi eē nō p̄nt quō
gloriant̄ d̄ sua p̄tate
q̄ nō ē faciendum.
q̄d. p̄bat dices. An

Atq̄ vellent ipsi virisse securi : sed
nequeūt Behinc de p̄tate gloriant̄
An tu potentē cēses quem videas
velle q̄d nō possit efficere. Potētes
censes q̄ satellite latus ambit : qui
quos terret ipse plus metuit. Qui
vt potens esse videat in suiētū ma-
nu sit⁹ ē. Nā q̄d ego de regū familia-
rib⁹ disserā : cū regna ip̄a t̄ate ibecl-
litatis plena demōstrē : quos q̄dēz
regia p̄tās : sepe icolumis. sepe aut̄

id ē nunq̄d tu potentē censes. i. iudicas illū quē videas efficere. i. p̄fer-
velle quod nō p̄t. q. d. non ē potēs. An. i. nunq̄d cēses illū potēre q̄ abbe
id ē circūdar lar⁹ suū satellite. i. multitudine. q̄ plus metuit illos q̄s ip̄e
terret. q̄ vt videat potēs sit⁹. i. locat⁹ est in manu seruentiū. q. d. nō ē po-
tens. ¶ Hora ex h̄a p̄t formari talis rō. Und q̄d nō facit hoiem secus
hoc nō facit p̄e b̄m. sed potētia r̄p̄alis ē h̄mōi. igit r̄. Cōsequētia ē no-
ta. q̄ q̄nto maior potētia tanto minor securitas. ¶ Hora reges securi esse
nō p̄nt. q̄ incōmoditates iminētes non p̄nt nō formidare. Narrat em̄ va-
leri⁹ de dyonisiō supradicto q̄ intantum timuit tōsores barbarū q̄ filios
suas docuit detōdere barbas. ip̄is autē senescētib⁹ p̄cepit vt barbam et
capillos sibi abradērēt. et lectū cubicularē in lara fossa fecit in quem se h̄-
gneo ponte recepit. q̄ satellites et barbaros timuit. ¶ Nā q̄d ego d̄ regū.
Hic p̄bia p̄ndit q̄ infamiliarib⁹ nō consistit vera potētia. sc̄do excludit q̄
dā obiectiōnē ibi. An p̄sidio. Probat q̄ q̄ familiaritas regū n̄ facit eē ve-
re potentē. cū h̄mōi familiaritas non possit retineri ad nutū. et ip̄a recentia
freḡnter vergit in nocumentū. r̄ iē q̄. Nā q̄d ego disserā. l. d̄icā de famili-
arib⁹ regū. cū ip̄a regna demōstrē eē tante imbecillitatis. q̄s. i. familiares
regū regia p̄tās icolumis. i. sana sepe p̄sternit et ip̄a regia p̄tās lapsa eē
p̄sternit ip̄os. quō aut̄ regia p̄tās icolumis destruat suos familiares d̄o

Prosa quinta

et per epula dices. Nero coegit Seneca familiare suū p̄ceptorē. i. m̄gr̄m ad arbitriū eligēde morē. Antonius imperator obiecit gladijs militū Papinianū suū familiare diu potēte inter aulicos. Atq̄ p̄ certe vterq̄ Seneca 7 papinian⁹ voluerūt renūciare sue potētie p̄pter crudelitātē p̄cipuum voluerūt se subtrahere ab eis. q̄z duoz̄ seneca conat⁹ ē opes suas

lapia p̄sternit. Nero Senecā familiarē p̄ceptorēq̄ suū ad eligēde mortis coegit arbitrium. Papinianū diu inter aulicos potētem militūq̄ gladijs Antonius obiecit. Atq̄ vterq̄ potētie sue renūciare voluerūt quoz̄ seneca opes etiam suas tradere Neroni: seq̄ in oculū cōferre conat⁹ est. sed dum ruituros moles ipsa trahit. neuter qd̄ voluit effecit. Que est igit̄ ista potētia quā p̄time scūt h̄ntes. quā nec cū h̄re velis tutus sis. 7 cū deponere cupias vitare nō possis. An p̄sidio sunt amici quos nō virtus sed fortuna cōciliatur. Sed quem felicitas amicum fecit infortunium faciet inimicum.

annulo venenoso interijt. Antiq̄ em̄ potētes 7 nobiles sub gēma annulo venenū portabāt. vt si quid aduersi eis p̄tigisset ad mortē p̄fugerent.

¶ Item Antonius existens imperator in suos tyrannizauit. qui Papinianum suum familiare diu inter aulicos potētem gladijs militum occidi fecit. Et quibus pater quomodo regia potēstas incolumis sepe suos familiares p̄sternit. Quō autē regia p̄as lapsa. p̄sternat suos familiares ex h̄ pater. Cum em̄ familiares imitant̄ regīa p̄tētes necesse ē vt ipsa deficiēte etiam ipsi familiares deficiant.

¶ An p̄sidio sunt amici. quod non viret. Hic p̄s̄ia excludit obiectationes. Possēt enim aliquis dicere q̄ homo potest conseruari in sua potētia per amicos. Unde q̄ aliqui perdunt potēstātē propter defectum

tradere neroni vt ip̄ placaret et voluit se p̄ferre in oculū. i. i. vlt̄ tā solita. Na sed dunt ipsa moles. i. magni rudo potētie trahit ipsos ruituros. i. cōsuros. neuter effecit qd̄ voluit. q̄ ē ḡ ista potētia quā h̄ntes p̄time scūt quā cū h̄re velis nō sis tut⁹. 7 cū deponere cupias vitare nō possis. vt patuit de Seneca 7 papiniano. ¶ Nota nero fingebat se magi strū suū Senecā timere. post q̄ impator fact⁹ ē sicut i puericta. Vñ mādauit sibi vt gen⁹ mortis eligeret qz vitare nō possēt. Seneca cibo 7 potu satiat⁹ aperire fecit venā 7 bibēs 6

Liber tertius

amicorū. h̄ excludit p̄bia dicens q̄ hoc nō pōt eēveꝝ b̄ amictis q̄ fortūa cō
ciliant. de amictis aut̄ q̄ p̄tuet̄ p̄ciliant nō ē hic loquēdū cū non cōp̄nent̄
inter bona fortūe de q̄b̄ hic loquimur. vñ cicit̄ in lra. An p̄sidio. i. auxilio
sunt amici q̄s nō virē sed fortuna p̄ciliat. q̄ d. nō h̄ p̄bat p̄ locū ab oppo
sitis sic. Quē felicitas. i. fortuna fecit amicū. illū infortunū faciet inimicū.

**Que No pestis efficacior ad nocen
dū q̄ familiaris inimic⁹**

Metrum q̄ntum tertij libri

Uti se volet esse potentem

Anios domet ille feroces

Nec victa libidie colla

Fedis submittat habenis

Et enim licet indica longe

Tellus tua iura tremiscat

Et seruiat vltima tile

Tamen atras pellere curas

Miserasq̄ fugare querelas

Non posse: potentia nō est

Qui vtilitatis cau
sa assup̄t fuerit tam
diu placebit q̄ndiu
vtilis fuerit. Amico
rū turba flozētes cir
cū sedit. s̄ circa euer
sos solitudo ē. vñ po
eta. Nā p̄cio q̄litus
amor cum mūere ce
dit. Inq̄ntum durat
largitio durat amic⁹

Alter poeta. Dum fortuna tonat fugiētes terret amicos. Nā q̄s amet q̄s
nō vera p̄cella docet. Et alter poeta. Dū zep̄h̄r̄ habat mult⁹ comitabor
amicis. Alit̄ ois aq̄lo turbine flate fugat. O Diact⁹. Nozrea formice nū
q̄ ad inania tendit. Null⁹ ad amissas ibit amic⁹ opes. Q̄d aut̄ familiaris
inimic⁹ mltū noceat dicit poeta. Pl⁹ nocet vt nost̄ ad cūcta domest
cus host̄. Et res ip̄a docz q̄r̄ ip̄e nocet. Dery. v. libri tertij.

Uti se volet. Hic incipit metz q̄ntū h̄ tertij q̄d d̄r̄ p̄ama cū ab in
uētoꝝe anapesticū a pede p̄d̄n̄ ante. cathalepticū. q̄ vna sillaba def
est ad metri p̄fectioz in q̄ metro p̄bia oñdit quō p̄a potētia sit acq̄renda
dicens. q̄ p̄a potētia p̄sistit in rep̄mēdo victos mor⁹ vel p̄cupis cētias ior
dīnatas. q̄ sine hoc null⁹ ē vere potētia q̄ntūcūq̄ d̄n̄et. dicit q̄. Ille q̄ vo
let se eē potētem domet aīos feroces. i. crudeles. q̄ crudelitate h̄ o assimila
tur ferz. nec submittrat colla victa libidie. p̄cupie. fedis habenis. i. vicio
sis morib. licz em̄ tell⁹ indica. i. terra tua. tremiscat tua iura. lōge. i. licet
p̄as tua extēdat se ad india. r̄ lz tibi fuit vltia thyle. q̄ ē in sula vltia d̄r̄
tantā vbi sol facit solstitiū estiuū r̄ vltia nō p̄greditur tū non posse pelle

Prosa sexta

re ardas curas i. obscuras sollicitudines & fugare miserias q̄relas puen-
tes ex aduersitate fortunę nulla ē potētia. ¶ Hora q̄ vere potēs ē q̄ sensuali-
tate subijci rōni. vñ Sen. Si vis oīa tibi subijcere. subijce te rōni. multo
tos em̄ rexerit si rō tererent. Et Arist. iij. ethi. Quęadmodū puez optet
viuere fm̄ p̄cepta pedagogi ita oportet p̄cupiscibile p̄sonare rōni. ¶ Itē Se-

neca Dagnū īptuz

regit q̄ libijpsi d̄nāē

Fortior ē q̄ cupidita-
tem vicij q̄ hosti
subijct. Et q̄m̄ dicit
scillimū vincere seip-
sum. Et Salomon
Fortior est expugna-
tor ani expugnatoze
vibiū.
Prosa sexta. li. tertij.
Loria vero q̄
fallax. Illa ē se-
ra p̄sah̄. tertij in q̄
p̄bia ostendit q̄ gl̄ia
mūdāna nō spectat
ad verā britudinem
nec facit p̄e b̄m̄. Et
p̄imo ostendit h̄ d̄ glo-
ria p̄prie p̄tutis. scdo de gloria q̄ p̄uenit ex nobilitate sanguis. ibi. Jam
ho. P̄rio ostendit inrentū de gloria q̄ p̄uenit ex laude false p̄tutis. scdo
de illa gl̄ia q̄ ex veris meritis p̄cedit. ibi. Que si etiā. P̄rio ostendit talē
rōnem. Illud q̄d ē fallax n̄ spectat ad britudine. nec facit b̄m̄. sed gl̄ia fal-
se acq̄sita ē fallax. igit̄. Et. Tñ dicit in l̄ra. Gl̄ia p̄a q̄ fallax et q̄ turpis
sup. satis paret. q̄ autē sit fallax p̄bat autoritate curuldas pocted̄ tragedias
p̄soluit dicēs. vñ tragicus q̄dā exclamat & ponit autoritatē ei in greco q̄d
tantū sonat in latino. Gl̄ia gl̄ia i multib̄ mortalitū nihil aliud facta es q̄
magna aurū īfatio. q̄d manifestat dicēs. Plures em̄ magnā nomē. i. glo-
riā abstulerū. i. false receperunt. falsis opinionibus vulgi. Et ostendit q̄
h̄mōi gl̄ia sit turpis dicēs. Quo. s. tā dicto. s. h̄re gl̄iam falsis opimōib̄
q̄d turpi excogitari p̄t. q. d. nihil Nam qui falso p̄cedat̄ur. id est laudā-
tur. necesse est vt ipsi erubescant suis laudibus. ¶ Hora q̄ fm̄ Tullium
gloria est frequens fama cum laude. Et est duplex vana et vera. vana glo-
ria est que nullo consciente p̄cedit in esse. Vera est que nullo conscien-
te non p̄cedit in esse. Fama aut. im̄ est cognitio alicuius non solum in p̄-
pin q̄ sed etiā in remoto. ¶ Hora q̄ fama inducit gloriā falsā gloria falsa
erubescētā. Nā erubescētā ē erimen in gloriādis causatum ex aliquo

neca Dagnū īptuz
regit q̄ libijpsi d̄nāē
Fortior ē q̄ cupidita-
tem vicij q̄ hosti
subijct. Et q̄m̄ dicit
scillimū vincere seip-
sum. Et Salomon
Fortior est expugna-
tor ani expugnatoze
vibiū.

Prosa sexta. li. tertij.

Loria vero q̄
fallax. Illa ē se-
ra p̄sah̄. tertij in q̄
p̄bia ostendit q̄ gl̄ia
mūdāna nō spectat
ad verā britudinem
nec facit p̄e b̄m̄. Et
p̄imo ostendit h̄ d̄ glo-

ria p̄prie p̄tutis. scdo de gloria q̄ p̄uenit ex nobilitate sanguis. ibi. Jam
ho. P̄rio ostendit inrentū de gloria q̄ p̄uenit ex laude false p̄tutis. scdo
de illa gl̄ia q̄ ex veris meritis p̄cedit. ibi. Que si etiā. P̄rio ostendit talē
rōnem. Illud q̄d ē fallax n̄ spectat ad britudine. nec facit b̄m̄. sed gl̄ia fal-
se acq̄sita ē fallax. igit̄. Et. Tñ dicit in l̄ra. Gl̄ia p̄a q̄ fallax et q̄ turpis
sup. satis paret. q̄ autē sit fallax p̄bat autoritate curuldas pocted̄ tragedias
p̄soluit dicēs. vñ tragicus q̄dā exclamat & ponit autoritatē ei in greco q̄d
tantū sonat in latino. Gl̄ia gl̄ia i multib̄ mortalitū nihil aliud facta es q̄
magna aurū īfatio. q̄d manifestat dicēs. Plures em̄ magnā nomē. i. glo-
riā abstulerū. i. false receperunt. falsis opinionibus vulgi. Et ostendit q̄
h̄mōi gl̄ia sit turpis dicēs. Quo. s. tā dicto. s. h̄re gl̄iam falsis opimōib̄
q̄d turpi excogitari p̄t. q. d. nihil Nam qui falso p̄cedat̄ur. id est laudā-
tur. necesse est vt ipsi erubescant suis laudibus. ¶ Hora q̄ fm̄ Tullium
gloria est frequens fama cum laude. Et est duplex vana et vera. vana glo-
ria est que nullo consciente p̄cedit in esse. Vera est que nullo conscien-
te non p̄cedit in esse. Fama aut. im̄ est cognitio alicuius non solum in p̄-
pin q̄ sed etiā in remoto. ¶ Hora q̄ fama inducit gloriā falsā gloria falsa
erubescētā. Nā erubescētā ē erimen in gloriādis causatum ex aliquo

Liber tertius

curpi ppetrato. Cū autē aliq̄s se p̄gnoscat false acq̄sisse gl̄ias: tūc h̄ timet
manifestari. ex cui⁹ manifestatiōe incidit gloriatiōē ⁊ verecundiā. Que
si etiā ē. Dic p̄bia. p̄bat q̄ gl̄ia meritis acq̄sita nō spectat ad b̄ritudinē. In
tēdens talē rōnem. Illud nō spectat ad b̄ritudinē de q̄ nulla ē cura sapiē
ti. s̄ de gl̄ia etiā meritis acq̄sita nulla ē cura sapiēt̄ ḡ rē. Dator est nota.

Nā sapiēs marie cu
rat b̄ritudinē cum sit
marie felix. ⁊ ethico.
minore possit i tra di
cēs. Que s̄ laudes
spectātes ad gloriā
licet sint q̄sitate meri
tis q̄d tū adiecerint
p̄scia sapiēt̄. q̄ bonū
suū metū non rūore
p̄lat. sed p̄itate cō/
scie. q. di. n̄bil. Sē
cūdo. p̄bat dē p̄ locū
ab opp̄t̄is dicens.
Q̄d si pulc̄r ē p̄pa
gasse nomē. q̄ miser
ē nomē nō p̄pagasse.
sed cuz p̄ magna p̄te
terraz. necesse sit no/
mē nō esse p̄pagatū. necesse ē p̄ maiorē p̄te miserū esse. dicit ḡ. Q̄d si hoc
ip̄m pulc̄rū videt̄ s̄ p̄pagasse. i. divulgasse nomē. i. gl̄iam. p̄scōns est ut
iudicet̄ sedū nō extēdisse nomē. sed sicut paulo an̄ differui necesse sit ei plu
res gētes ad q̄s fama vni⁹ hoī nequeat puenire. sit i. p̄gite v̄ p̄ maxima
p̄te terraꝝ ille videat̄ inglori⁹ quē tu estimas gloriōsū. Et q̄ aliq̄s dicit̄
sufficit ad b̄ritudinē q̄ hō sit gl̄iosus in p̄plo suo h̄ndo fauore p̄p̄li. Dicit̄
p̄bia inter hec bona q̄ sunt in opatione p̄tuosa nō puto ḡfaz populare d̄
gnā p̄memoriatiōe q̄ nec iudicio recte rōnis puenit nec vni⁹ firma p̄ba
rat. ¶ Hora q̄ sapiēt̄ nō ē cura de gl̄ia. q̄ d̄ Macrobi⁹. Sapiēs fructū
in p̄scia p̄mit. stule⁹ autē in gl̄ia. ⁊ Sen. Cōsciaz pot̄ q̄ fama attēde
sed p̄teriq̄s famā pauci p̄sciam verent̄. ¶ Nota q̄ fama p̄p̄laris nō p̄u
nit ex recto iudicio rōis. p̄l̄ em̄ p̄p̄li sequit̄ inclinatiōez sensus q̄ iudiciū
rationis. Nec etiā fama eoz p̄petuatur. durat. q̄ fm̄ diuersas passiones vulg
variat̄ fama p̄p̄li. vñ vulgares iudicāt fm̄ p̄cupiaz nō fm̄ rei p̄tate. p̄
rāto siles sūt auib̄ q̄z itutū nox illūm̄ ⁊ dies eccat. ex q̄rto ei⁹ p̄la q̄na
¶ Jā hō q̄ sit iane q̄ futile. Dic p̄bat q̄ gl̄ia puenies ex nobilitate san
guinis. etiā nō spectat ad verā b̄ritudinē. Et primo ostēdit vanitatē h̄m̄i
gl̄ie. Secōdo ostēdit qd boni sit in nobilitate. ibi. q̄ si qd. d̄ p̄mo Jā hō q̄s

q̄ bonū suū nō populari rūore s̄ cō
scie v̄itate metū. Q̄d si hoc ip̄m p/
pagasse nomē. Nomē pulc̄r v̄ p̄ns
est vt sedū nō extēdisse iudice. Sed
cū vti paulo an̄ differui p̄les gētes
necesse sit eē ad quas vni⁹ fama hoī
neq̄at puenire sit vt quē tu estimas ei
gl̄iosū eē p̄ maria p̄te fraꝝ videat̄ in
glori⁹. Inter hec hō populare ḡfaz
nō p̄memoriatiōe qdē dignā puto q̄ nō
iudicio hō p̄uēit. nec vni⁹ firma p/
durat. Jā hō q̄ sit iane q̄ futile no

mē nō esse p̄pagatū. necesse ē p̄ maiorē p̄te miserū esse. dicit ḡ. Q̄d si hoc
ip̄m pulc̄rū videt̄ s̄ p̄pagasse. i. divulgasse nomē. i. gl̄iam. p̄scōns est ut
iudicet̄ sedū nō extēdisse nomē. sed sicut paulo an̄ differui necesse sit ei plu
res gētes ad q̄s fama vni⁹ hoī nequeat puenire. sit i. p̄gite v̄ p̄ maxima
p̄te terraꝝ ille videat̄ inglori⁹ quē tu estimas gloriōsū. Et q̄ aliq̄s dicit̄
sufficit ad b̄ritudinē q̄ hō sit gl̄iosus in p̄plo suo h̄ndo fauore p̄p̄li. Dicit̄
p̄bia inter hec bona q̄ sunt in opatione p̄tuosa nō puto ḡfaz populare d̄
gnā p̄memoriatiōe q̄ nec iudicio recte rōnis puenit nec vni⁹ firma p̄ba
rat. ¶ Hora q̄ sapiēt̄ nō ē cura de gl̄ia. q̄ d̄ Macrobi⁹. Sapiēs fructū
in p̄scia p̄mit. stule⁹ autē in gl̄ia. ⁊ Sen. Cōsciaz pot̄ q̄ fama attēde
sed p̄teriq̄s famā pauci p̄sciam verent̄. ¶ Nota q̄ fama p̄p̄laris nō p̄u
nit ex recto iudicio rōis. p̄l̄ em̄ p̄p̄li sequit̄ inclinatiōez sensus q̄ iudiciū
rationis. Nec etiā fama eoz p̄petuatur. durat. q̄ fm̄ diuersas passiones vulg
variat̄ fama p̄p̄li. vñ vulgares iudicāt fm̄ p̄cupiaz nō fm̄ rei p̄tate. p̄
rāto siles sūt auib̄ q̄z itutū nox illūm̄ ⁊ dies eccat. ex q̄rto ei⁹ p̄la q̄na
¶ Jā hō q̄ sit iane q̄ futile. Dic p̄bat q̄ gl̄ia puenies ex nobilitate san
guinis. etiā nō spectat ad verā b̄ritudinē. Et primo ostēdit vanitatē h̄m̄i
gl̄ie. Secōdo ostēdit qd boni sit in nobilitate. ibi. q̄ si qd. d̄ p̄mo Jā hō q̄s

Prosa sexta

nō videat q̄ inane q̄ futile. i. labile sit nomē nobilitatis. q. d. manifestū est. q. i. nobilitas. si refert ad claritudinē. i. ad gl̄iam aliena ē ab illis q̄ se nobiles esse gloriānt. q̄ d. pbat p̄ definitionē nobilitatis dicitur. Namq̄ nobilitas videt esse q̄dā laus veniēs de meritis p̄tū. q̄ si p̄dicatio id ē laus facit claritudinē. necesse est vt illi sint clari q̄ p̄dicant. i. laudant h̄mōi au

bilitatis nomen: q̄s nō videat: q̄ si ad claritudinē refert: aliena est. **U**ides nāq̄ esse nobilitas q̄dā de meritis veniēs laus parētū. **Q**uod si claritudinem p̄dicatio facit illi sint clari necesse est q̄ p̄dicant. **Q**uare splendidū te si tuā nō habes aliena claritudo nō efficit. **Q**uod si q̄d est i nobilitate bonū. id eē arbitror solū. vt i/posita nobilitas necessitudo videatur. ne a maiorū virtute degenerent

Utrum sextū libri tertij.

Une hūanū gen⁹ in terris

Simili surgit ab ortu.

non preclarū nomen auoz. Sed probitas vera nobilitate viget. **S**eneca. Nemo ē melior altero nisi q̄ rectius ingenū habet altero. et ad bonas artes aptius. **Q**uod si q̄d est rē. Dic ostendit cuiusmodi bonū sit in nobilitate dicens. Si quid bonum est in nobilitate illud solum esse arbitror vt nobilit⁹ videatur imposita necessitudo ne a virtute maiorū id ē p̄genitorū degenerent supple p̄ mores vitiosos. **U**ell⁹ est enim a p̄re ignobilis descendere et morigeratū eē q̄ a nobilit⁹ et p̄ vitia degenerare.

Utrum q̄ gloriantū non est de nobilitate. qz dicit Seneca. Si pulcer est lauda natura. si nobilis lauda pareres. si virtuosus et sapiens lauda te ipsum. si diues lauda fortunam. si p̄gens expecta paulisp̄ et nihil eris.

Utrum q̄m Tullū optime hereditas a p̄ribus tradit liberis om̄i patrimonio p̄stantior. scz gloria virtutū et decor rez gestaz.

Utrum sextū tertij libri.

Une hūanū gen⁹ in terris. **I**stud est sextum metz hulus tertij q̄ dicit alemanicū ab inuētoze. daculicū a pede p̄domināte. crimeriū a

re sunt parentes non nō. qre si nō habes tuā claritatē q̄ ex laude tua p̄ueniat. alia claritudo non facit te splendidū. i. gl̄iosū. **U**trum q̄ nobilitas sanguis est inane et futile nomē. qz nihil vere nobilitate hoīem nisi dicitur. vñ Alan⁹ li. de plactu nate. Quid tibi nobilitas. quid clarum nomen auozum. Si feruus vitij fact⁹ ē ipse tuus. **I**te nobilitas est em̄ si quis virtute refalget. **D**egenerat sol⁹ cui mala vitia placet. **E**t pauper beatus. **N**on p̄signe ge⁹

Liber tertius

numero pedū. h̄y p̄catalecticū. q̄z vna syllaba sup̄abundat. In q̄ metro
ph̄ia p̄bat oēs hoies eē nobiles p̄ter vitiosos dices. Q̄ ē gen̄ hoim̄ i terr̄
cuiuscūq̄ sic p̄ditōis surgit ab ortu sicut q̄ f̄m̄ aiām oēs sunt ab vno crea
tore. Un̄ em̄ ē pater rex. i. vn̄ creator. i. nobil̄ q̄ cūcta ministrat supple
mando. ille vn̄ p̄r dedit p̄beo radios suos. dedit lune cornua. dedit hoim̄

terris. i. hitare i terr̄
dedit celo sidera p̄p̄
C̄natū eius. Hic pa
ter clausit aios mem
bris supple corp̄s.
aios inq̄m̄ petitos. i.
acceptos cōsa sede. i.
in celo. Igit̄ nobile
germē. i. nobile prin
cipiū. edit. i. p̄ducit
cūctos mortales id ē
hoies. O hoies. q̄d. i.
ad q̄d strepitis. i. cuz
strepitū tactat̄ gen̄
vestr̄. r. pauos v̄ros
si em̄ tu spectes. i. de
sideres auctore deuz
r primordia v̄ra nubi
lus extat. i. ē degener
id ē ignobilis. nisi fo
uēs. i. opans peiora
vicijs suis deserat. p̄
priū ortū. i. deuz a q̄
p̄cessit.

¶ Nota q̄ omnes ho
mies ex ea parte qua
sunt homines sunt eque nobiles. cum enim nobilitas sit quedam exalt
tia contracta ab origine. nobilitas hominis precipue debet attendi ex ea
parte qua est homo scilicet ex parte anime. Cum igitur in omnibus ho
minibus sit eadem origo anime quia omnes anime. sunt a deo. omnes ho
mines sunt eque nobiles. solum autem illi sunt ignobiles qui degenerant
a sua origine. anima autem a sua origine producta est a deo r similis est
deo. ideo illi soli a nobilitate degenerant q̄ vitiosis moribz similitudines dei
decurpant quā ex origine praxerunt

¶ Nota de aios celso sede petitos. hoc loquit̄ more platonico q̄ voluit oēs
aias siml̄ eē creatas in celo r postea mitterent̄ in corpora quod nō ē verū

Unus em̄ rerum pater est
Unus q̄ cūcta ministrat
Ille dedit p̄beo radios
Dedit r cornua lune
Ille homines etiam terris
Dedit. r sidera celo
Hic clausit membris animos
Celsa sede petitos
Mortales igitur cunctos
Edit nobile germen
Quid genus r proauus strepitis
Si primordia vestra
Auctoremq̄ deum spectes
Nullus degener extat
Ni vicijs peiora fouens
Propriū deserat ortum

Prosa septima

sed aie creant in corpib. & loquitur more platonico q de anias receptas
in celo clauit meib. corpis. & de hoc magis videbit. ix. metro h^o tertij
¶ Nota q oim hoim e vna origo. qz a deo sur que patres oes vocam^r. et
oes aie sur a deo. & null^o e nobilior alio fm creatoez. lz fm igenium bn. qz
soli illi sunt ignobiles q degenerat sua genealogia cu discedit a p^rutibo
& adheret vitijs.

Prosa septima libri tertij.

Quid aut de corpis voluptati
bus loquar quaz appetētia q
de plena e anxietatis. satietas vero
pnie. Quātos ille morbos qz itole
rabiles dolores quasi qndā fructū
neq̄tie fruētū solēt referre corpib^o
quaz mor^o qd habeat iocunditatis
ignoro. Tristes vō esse voluptatū
erit^o qsq̄uis reminisci libidinū suaz

Prosa septima tertij li.

¶ Quid aut d^r c^o /
por^o voluptatis
bus. Ista e. p^rsa septi
ma h^o tertij i q p^rbia
onitit britūdz eē i
voluptate. Et p^rmo
onitit hoc d^r volup^ra
te generalr. scdo de
qdā voluptate spāl^r
scda ibi. Honestiss/
ma qdē. Prīmū pro
bat dupl^r. m q pōit
duas rōnes. scda ibi
Que si brōs. Prō i
redit talē rationē In

illis nō consistit beatitudo ad q sequitur mlte icōmoditates. sed ad volup^ra
tes sequitur multe icōmoditates. sicut declarat i lra. & dr. Quid loqr de
voluptatib^o corpis. i. delectatōib^o corpib^o qz appetētia. i. cupiditas ple
na e anxietatis. qz hō anctat cū caret eo qd cupit. satietas p^ro. i. plenitudo
voluptatū plena e pnie. i. pene. cū t^rit voluptatib^o sic cōsūeta anxietas et
pnia in eis nō consistit beatitudo. & addit quātos morbos ille voluptates & qz
intolerabiles dolores solēt referre corpib^o fruētū eis quasi qndam fruētū
neq̄tie supple satis patet quaz voluptatū mor^o. i. affect^o. qd habeat iocun
ditatis. i. voluptatis ignoro. qsq̄uis aut vōlet reminisci suaz libidinū. i. vo
luptatū. ipse intelligit. i. q̄scet erit^o. i. fines voluptatus eē tristes. ¶ Nota
q duplex e voluptas. i. intellectualis & corpalis. prima e psequēda. i. intel
lectualis. qz consistit in speculatiōe aiām beatificans. Scda e fugienda.
qz consistit i delectatiōe sensuali corp^o mortificās. Un Sen. ij. ep^ra dicit
Voluptates p^rcipue extirpa q latronū more nos amplectunt vt strangu
lent. & Tullij Voluptas ipedit oē vtiliū atqz vt sic dicit oculos pstrigit
mētū & inimica erōnt. nullū vultū p^rute hēe cōmertiū. ¶ Nota q vo
luptas plena e pnia. Narrat em̄ Valer^o q cū Demosthenes p^ris qreret
amorē Thaidis meretricis vt p^rensum ferret ei. cētū talēta petēs. demo
sthenes respiciēs i celū rādit. p tāto p^rcio nō emā tātū pnie. sciebat em̄ q
voluptatē insupabilē sequit pnia. ¶ Nota q voluptates multos morbos

Liber tertius

afferit. qz de Sen. qdā epla Dultos morbos mtra secula fecerunt. Et
vult Arist. in ethi. q laborantes in passionibus venētis z crapule maxime
trāsmutant sū corpus. crapula em̄ plures occidit q̄ gladius.

¶ Que si brōs. Dic phia pbat p dūssionē pus postea alio mō veducit
q̄ ad iēuētes. z ē rō ista. Si in voluptatibz cōsisteret virtudo seq̄ret q̄

pecudes cōtrbrē. qd

¶ falsū. pēc dēs em̄
laborz ad explēdaz
corpis voluptatē. yñ
dr. Que voluptates
si pnt explicare brōs
nihil cause ē. i. nihil
īpedit qn pecudes in
dētent ee beare. q̄rū
ois intētio festiat ad
explēdā corpale lasci
uitā. ¶ Notandū q̄ euz
felicitas sit bonū na
ture rōnalis. null' be
stias felicitabit quia
em̄ gen' hūanū vīuit
arte z rōne. ¶ Notan
dū q̄ ad fugā bestia

stū voluptatū horat Arist. Alexandrū qdā epla dīcōs. Alexander de
clina a conatibus bestialū voluptatū q̄ corruptibiles sunt. carnal' em̄ q̄
petit' inclināt ad corpales voluptates q̄ cōtristāt insellectūz. Et subdit
Conat' voluptatū generat carnalē amorē. hic generat auariciā. hec gene
rat desiderū diuitiarū q̄ generat inuercūdiā. inuercūdiā p̄sūptōz p̄
sumotō infidelitatē. infidelitas latrocinū. p̄ter q̄ mala vitāda ē voluptas

¶ Honestissima qdē p̄ugis foret. Dic phia ondit q̄ virtudo non p̄
stīt in qdā speciali voluptate. s. i. m̄m onso q̄ licita ē p̄pter generatōz p̄s
intēdens talē rōnez. In illa voluptate nō cōsistit felicitas q̄ bz appetit
sibi annexā sed voluptas m̄imoniū ē hmōi sicut tāgē i lra. vii dr. Jocu
ditas cōiugis z liberoz foret honestissima sed nimis ē extra naturam di
ctū. qz natura abhorret qd volo dēere. qz nescio. i. taceo quē. i. aliquid in
nisse i. habuisse filios tortores. q̄rū. q̄ sit m̄ordax. i. anxia q̄cūq̄ cō
ditio siue bona siue mala. neq̄ necesse ē re admonere alias exp̄tū ē neq̄ ne
cesse ē admonere ce nūc anxīū. i. q̄ ego p̄bo sniam Euripedis mei p̄bi q̄
dicit. carenē liberis infortunio felice ē. ¶ Notandū q̄ anxietas iest p̄bi
p̄ter maliciā filioz. Narrat em̄ euripides tropi' i historia romanorū q̄ deo
metri des in suos seutōs filios. duos ex eis interfecit z cū p̄c̄retur tertū
ille cōgregato exercitū obsedit patrē. Patet autē vidēs se non posse euadere

Prosa septima

seipsum interfecit. Etiam pater anxius de bonis filijs propter incertam dilecti
onem eorum et promotionem quibus si aliquid aduersi contigerit. pro reputat se infelicem
Et quo patet quod voluptas conjugalis habet anxietatem sibi annexam.

Abet hoc voluptas omnis. *Philosophus est in me.* *Septem septimum tertij lib.*
trium septimum huius tertij quod dicitur anacroticum ab iuereore. Tria autem vel

rentem liberis infortunio dixit esse
felicem.

Metrum septimum libri tertij.

Abet hoc voluptas omnis

Stimulis agit fruentes

Apiumque par volantum

Ubi grata mella fudit

Fugit. et nimis tenaci

Ferit ictu corda morsu,

Prosa octava libri tertij

Philosophus igitur dubium est quoniam he ad be-

atitudines vite deuisa quedam

voluptas agit et verat fruentes stimulis. i. punctionibus. et est par. i. similis
stimulis apium volantum. vbi. postquam apium fudit grata mella. fugit et ferit
corda. i. i. percussa anxietate. nimis tenaci morsu. q. d. iocunditas volupta-
tis nimis est transitoria. sed anxietas quam affert nimis est permissura. *Notandum*
dum ly ois voluptas corporalis prole delectet et postea pugnat ad modum apium. cum
hoc maxime iuenit in voluptate venerea. ad cuius fugam Aristoteles hortatur
Alexandrum dicens. Clemens iugator nolite multum inclinare ad coitum. quod
coitus est quidam prole porcorum. quod igitur tibi gloria si exerceas vitam bestiarum et
actus bestiarum. Crede mihi indubitanter quod coitus est destructio corporis. ab
breuiatio vite corruptio virtutum. legis transgressio. et generat feminicos mor-
res. Qualiter autem sit fugienda delectatio venerea docet alanus in de planetis
nature dei. Si venere fugare velis loca terrena. vita. Nam hoc et tempus pabula
donat ei. Et pauper Hein. loquens de amore dei. Proscribas igitur gladium ipsum
Et fugiendo fuga que sola fuga fit.

Prosa octava huius libri.

Philosophus igitur dubium est. *Philosophus octava prosa huius tertij in qua philosophus ostendit*
quantis malis sint implicata predicta bona in quibus aliquid posuerit
feliciter. Sed oia dicit quod exilia sunt corporis bona. ibi. Jam vero

Libertus tertius

¶ **S**icut dicitur Nulli dubium est predicta considerari quin bene quibus nuntur homines ad beatitudinem pervenire sint quodam deum. nec valeant quatenus producere. eo. i. il luc ad quod promittunt se esse producturas. quatenus homo malis sint implicare brevissime monstrabo. Quid enim super istorum est sine malo. quod. nihil. vnde subdit. Pecuniam congregare ne conaberis. i. laborabis. sed eripies. i. recipies habere. et ita implicaberis malo violentie. velis fulgere dignitatibus. vnde supplicabis. et qui cupis ceteros preire honore. tu vilescis humilitate postcedi potentiam ne desideras subiaceris piculis subiectorum gloriam petis. sed passim detractus securus esse desistis. Gloriam vitam degas sed quis non spernat atque abijciat tamquam precesibile servum vilissimum. quod per fragillissimum me rei. i. corporis. Honoratum quod homo querens pecuniam incidit in malum violentie. quod omnis peccuniosus est violentus. i. etiam. Si querens dignitates et honores humilitate se alijs supplicabit. Si dicitur Se ne in li. de beneficijs.

¶ **V**olestium est debere et onerosum dimisso vultu dicere rogo. querens autem potentiam et gloriam optet quod propter potentiam et gloriam defendendam percurionibus improborum se obijciat. et sic securus esse desistit. Querens autem vitam voluptuosam optet quod corpori fular. Si dicitur Seneca. Dator sum et ad maiora genitum quod sum incipit. i. suus mei corporis quod non alter aspiciam quod aliter quod vinculum mee libertati circumdant.

¶ **I**ta homo. Hic philosophia probat in spali quod vana sunt bona corporis quod aliquid reputant. exita bona. sed brevisiter recolligitur predicta. ibi Ex quibus. Primo ostendit interum de magnitudine. fortitudine. et corporis agilitate. secundo de pulchritudine. ibi. Forme homo. Primo ostendit quod homo non dicitur mirari ma

Prosa octava

gnitudine fortitudine et agilitate corporis. quia illa excellēt inuentum in huius
nis quae in hominibus dicitur. Nam pro quod fecerit. i. cupiunt bona corporis se. i. gratia sunt
tantum sint optima quae erigunt. i. valde vilia. quae fragili possessione nituntur. i.
laborant. Nam enim elephantis mole. i. magnitudine. superare. i. excedere poterit
tis. nec thauris robore id est fortitudine. Nam tigris pibitis velocitate. Re

tur. Nam enim elephantis mole. thau/
ros robore superare poteritis. Nam
tigris velocitate pibitis. Respice
caeli spacium. firmitudinem. celeritatem
Et aliquando desinite vilia mirari. quod quod
de celum non his potius est quam sua qua
regitur ratione mirandum. Forme vero
nitore ut rapidus est ut velox et ver/
nalium florum mutabilitate fugacior.
Quod si ut aristoteles ait. licet oculi
hoies vterentur ut eorum visus obstan
tia penetraret. Nonne introspectis vi

gilitas non multum sunt miranda. quia dicit Seneca. Non magnitudine et
corporis velocitate magne res gerunt sed virtute Unde Carbo. Consilio
poller cui vim natura negavit. Item Seneca. Excellēta ingenij potest latere
sub quocumque pelle. Nota sunt Isidorus in li. etimologiae. Elephantem greci
a magnitudine corporis putant dicitur quod forma montis praefert. Apud in/
dos pro dicitur barro eorumque dentes eius dicitur dentes eius dicitur. rostrum eius pro
mosade dicitur. Nota sunt Isidorus. Tigris est bestia varijs coloribus distincta
mirabilis velocitatis. ex cuius nomine quodam fluvio tigris appellatur quod rapacissimus
mus est omnium fluviorum. Et sciendum quod pro bestia dicitur haec tigris in gēto tigris vel
dis. sed pro fluvio dicitur tunc hic tigris et in gēto huius tigris

Forme vero nitore. Hic proha ostendit intentum de pulcritudine forme suple
quod sit exile bonum. quia est transitoria. et quia est tunc superficialis et dicitur. Vero pro sed. ni
torum pulcritudo forme. ut. i. quod rapidus est. ut. i. quod velox. i. velocius est transi
ens. et est fugacior. i. mutabilior. i. mutabilitate florum vernalius. quasi dicitur
cat. satis est evidens. Unde si haec vterentur lineis oculis ut ait Ari
stoteles ita ut eorum visus penetraret obstaculum. i. corpora. nonne illud corp
alciadias superficie pulcherrimum introspectis visceribus turpissimum vid
deretur. quasi dicitur. sic. Ex quo concluditur proha. Igitur te pulchrum videri

Liber tertius

non reddit. i. facie tua natura. sed infirmitas oculorum spectantū. 2. subdit
Sed estimate q̄ nimio vultus bona corporis. dū sciat̄ hoc quodcūq; fu-
erit de bonis corporis posse dissolui igniculo. i. calore febris triduanę. Fe-
bris em̄ acuta s̄m medicos q̄nc̄ tertia die perimit. 2. tunc breuiter recollit/
git supradicta dicens. Ex quibus oib; licet redigere in summaz. q̄ hec. f.
p̄dicta bona. nō p̄nt
p̄stare ea q̄ pollicent̄
est. p̄mittit. nec p̄
fecta sunt congregatō
ne omnū bonorum
nec ad beatitudinē se-
runt q̄i q̄dam calles
id est vis. nec ipsa p̄si-
ciunt b̄os.

¶ Notandū q̄ puler-
tudo corporis nō est
durabilis. quia dicit
Virgil. O formo-
se puer nimis ne cre-
de color. Alba ligu-
stra cadunt vacinia
nigra legunt.

¶ Notandū q̄ cōiter
dicitur q̄ visus lince-
us obstantia corpo-
ra penetrat. sed illud
nec ab Aristotele n̄
ab aliquo autentico
inuenitur. Unde Isidorus in libro etimologiarum loquens de linceo
dicit q̄ lincus dicitur est. quia in luporum genere numeratur. bestia maculis
distincta. tergo vt pardus. sed similis lupo cuius vrinam conuertit in eu-
ricem pretiosi lapidis dicitur qui ligurius appellatur. Arist. autem dicit
Isidorus de penetratione visus.

¶ Nota q̄ alcibiades mulier fuit pulcherrima quam videntes quidam
discipuli Aristotelis duxerunt eam ad Aristotelem vt ipsam videret. q̄
visa dixit. Si hoies linceos oculos haberent vt q̄ obstantia penetrarent. i.
prospectis visceribus corpus quod apparet pulcherrimū. turpissimum vi-
deretur.

¶ De eodem octauum tertij libri.

scribus illud Alcibiadis sup̄ficie
pulcherrimū corpus turpissimū vi-
deretur. Igit̄ te pulchrū videri non
tua natura. sed oculorū spectantiuz
reddit infirmitas. Sed estimate q̄
vultus nimio corporis bona. dū scia-
tis hoc quodcūq; miramini. tridu-
anę febris igniculo posse dissolui.
Ex quibus omnibus illud etiā re-
digere in summā licet q̄ hec q̄ nec q̄
stare q̄ pollicent̄ bona p̄nt. nec oim
bonorum congregatione p̄fecta sūt
ea nec ad beatitudinem quasi q̄das
calles ferunt. nec beatos ipsa p̄ssi-
ciunt.

¶ De eodem octauum libri tertij

Lu
Ab
Bon aug
Pec vite
Rō alit
Et p̄
Ne vo
Lyrri
Ios
Rouat
Que gen
Del op
Bac
P̄
Sed q̄
P̄
Eco
L
ditos.
or. lab
bentis
runt q̄
talib; p̄
nent ca
demer
Isido.
midere

Metrum Octauum

Eu heu q̄ miseros tramite deuiso. Istud est octauū metz hufus
terrij cuius prim⁹ vsus dicitur metrū asclepiodiaci ab inuētoze. conā
diciū a pede p̄dñante. Secūds vsus dicitur metrū archilogiciū ab inuen
toze. tā bicū a pede p̄dñante. In q̄ metro p̄bia deplāgit errorē hoim qn q̄
rēdo mima bona sunt prudentes. sed in q̄redo sūmū bonū abduciū i grā

Eu heu q̄ miseros tramite diuiso
Abducit ignorātia

Non aux in viridi queritis arbore

Nec vite gemmas carpitis

Nō altis laqos mōtibus abditis

Ut pisce dicitis dapes

Ne vobis capreas si libeat sequi

Tyrrhena captatis vada

Ipsos q̄netiam fluctibus abditos

Horunt recessus equozis

Que gemmis niueis vnda feracior

Uel que rubentis purpure

Nec nō q̄ tenero pisce vel asperis

Presentent echinis littora

Sed quonā lateat qd̄ cupiūt bonū

Nescire ceci sustinent.

Et qd̄ stelliferū trans abijt polum

Tellure demersi petunt

ditos. i. absconditos fluctibus equozis. etiā hoies noūt q̄ vnda sit feracior
oz. i. abundantior niueis gemmis. i. margaritis. vlt que vnda sit feracior ru
bentis purpure. i. conchiliozū q̄rum sanguis sit purpura. z homies nō
runt que littora presentent. i. abunden. tenero pisce vel asperis echinis. id ē
talibus piscibus. sed qnā. i. vbi lateat. Bonū. i. beificū. qd̄ cupiunt nescire susti
nent ceci exites. z sup. illud bonū qd̄ abijt tras polū stelliferū. illud hoies
demersi cecitate i grantie petūt tellure. i. q̄runt in terra. ¶ Notandū fm
Bido. li. et himo. caprea ē agrestis capra. q̄ qz acutissime videt greci eam
midercuscepon. i. dorcas appellauerant

ria p̄mo facit h. sedo
p̄caū vt hoies rediāt
falsis bonis redeant
ad verū bonum. secū
da ibi. Quid dignū
Dicit q̄. Hec est in
tellectio dolēt. et est
distyllabū p̄pter me
trū. q̄ ignorātia ab
ducit miseros deu
tramite. i. transuerfa
via supple a vero bo
no. vos hoies si q̄rit
aurū in viridi arbore
nec carpit. Mas in
vite. vos nō abditis
id est nō absconditis
laqueos. p̄ captura p̄
fectum in altis mōtibz
vt dicitis dapes p̄
sce. et si vobis liq̄ar
seq̄ capreas si capta
tis. i. nō acceditis va
da tyrrhena. i. mare
tyrrhenū qd̄ est i ita
lia. q̄netiā. p̄ certe ho
mines noūt. inoue
rūt. ipsos recessus ab

Liber tertius

¶ Notandū sūm Fīdior q̄ echin⁹ est piscis paruus semipedalis q̄ adhere
do videt retinere nauē. r̄ ē piscis asprim⁹ ad modū ericij ad edēdū sars sua
uis. ¶ Quid dignū stolidis. Hic p̄cat p̄bia post tediū falsoꝝ bonoꝝ
hoies redeant ad verū bonū. r̄ d̄t. Quid dignū ego imp̄cer stolidis mē
tibo hoim q. d. nihil aliud nisi h̄ q̄ hoies ambiāt ipsos honores r̄ opes. r̄

¶ pauerint. i. acq̄stue
runt sibi falsa bona.
¶ Qui mole. id ē tediū/
sā sollicitudīe. tā des
tedio d̄t̄i consistant
vera bona. ¶ Notan
dū q̄ ista deprecatio
p̄bie non est ex mali
uolētia. s̄ ex benigni
tate. r̄ ideo nō optat
q̄ hoies p̄maneat i
desiderio bonoꝝ ipa
lium. sed vt illud de
sideriū m̄tis sit eis
mediū. p̄ducendū ad
verū bonū. nec ipa i
p̄cat cupiditatē vel
ābitiōnē honoꝝ. adēf
se sed vt q̄bus adēf
p̄ h̄ ad verum bonū
deducantur

¶ Prosa nona tertij
libri

Actenus mendacis formam
ctis. Ista est no
na p̄sa h̄ tertij in q̄
p̄bia vult ostēdere q̄
sit vera britudo. r̄ p̄
mo p̄tinuat dicta d̄l
cend̄is. secundo assignat causam falsē felicitatis. tertio ostendit que sit vera
felicitas. secunda ibi. Quod em̄. tertij ibi. Habes igitur inquit r̄ formā
Primo dicit Actenus id est huculq̄ p̄fferit ostēdisse formam men
dacis felicitatis. id est falsē. quam si p̄spicaciter intueris. id est consider
res. ordo est id est restat monstrare deinceps id est postea que sit vera feli
citas. Et dicit Boetius. Ego video nec opibus sufficientiā posse prin
gere. nec regnis potētā. nec dignitatib⁹ reuerentiā. nec celebritatē glā. n̄ le

Quid dignū stolidis mētib⁹ imp̄cer
Opes. honores. ambiant
Et cū falsa graui mole pauerint
Tum vero cognoscant bona

¶ Prosa nona libri tertij

Actenus mendacis formam.

felicitatis ostēdisse suffecerit.

quā si p̄spicaciter intueris. ordo est

deinceps q̄ sit vera monstrare. B.

Atqui video inquā nec opib⁹ suffe

cientiam. nec regnis potentiā. nec

reuerentiā dignitatibus. nec cele

britatem gloriā. nec leticiam volu

ptatibus posse contingere. ¶ An

etiā causas cur id ita sit deprehen

disti. B. Teni quidez veluti rimu

la mihi videoꝝ intueri. sed ex te co

gnoscere apertius malim. ¶ An

qui pro imptissima ratio est

Prosa nona

vidē voluptatibz q̄ in vident, p̄mittere. Et sic falsa felicitas ē in eis. Et
dicitur phia. Nunquid tu deprehendisti casus cur illud ita sit, et dicit Boetius. Ego
videor intueri. i. cogitare tenui rimula. q. d. non plene s̄ ipse video il-
las casus sed apti cognoscere malim. i. magis velim ex te, et dicitur phia. Atq̄
per certe, ratio. i. cā false felicitatis p̄missura ē. ¶ Hora q̄ falsa felicitas d̄

Quod em̄ simplex est indiuisumq̄
natura id error hūan⁹ sepat, et a ve-
ro atq̄ p̄fecto; ad falsuz imp̄fectūq̄
traducit. An tu arbitraris hoc qd̄
nihilō indigeat egere potentia. B.
Ad inime inquā. P. Recte tu q̄dez.
Nā si qd̄ est q̄ in vlla re unbecillio-
ris valētie sit in hac p̄sidio necessē
est egere alieno. B. Ira est inquam
P. Igitur sufficiētie potētieq̄ vna
eademq̄ ē natura. B. Sic videtur
P. Qd̄ hō hūmōi sit spernendū ne
esse censes. An p̄tra rez oim̄ vene-
ratōne dignissimū. B. At hoc in q̄
nec dubitari quidez p̄t. P. Adda-
mus igitur sufficiētie potētieq̄ reue-
rentiam, vt hec tria vnum esse iudi-
cemus. B. Addam⁹ siquidez vera
volum⁹ p̄siteri. P. Quid hō inq̄t

homines ista sepat ab inuicem, secunda ibi. Hoc igitur quod est vnum,
primo dicit q̄ causa false felicitatis est, q̄ error humanus id quod ē sim-
plex et indiuisuum natura separat. i. iudicat, et error humanus traducit a
vero bono et p̄fecto ad falsum et imp̄fectum bonum. Et tunc decla-
rat istam causam ostēdens qd̄ reuerentia, potentia, et omnia talia sunt vnum
et idem in re, et primo ostendit potētiā idē esse cum sufficiētia, et dicit
An tu arbitraris illō qd̄ nihilō indigeat illud egere potētia Et r̄ndet bo-
etius. Dūne inq̄t, Phia approbat dicens, Recte tu quidem respondes

mēdat, coq̄ n̄ ad sim-
plex qd̄ p̄mittit, diuisi-
ue em̄ p̄mittit suffi-
cientiam, p̄gnatē,
reuerentiam, quā nō
p̄ferit sic patet ex p̄-
dictis. ¶ Hora cogni-
tio false felicitatis vti-
lis ē, q̄ cognitiō ma-
li expedit est ad cau-
telā s̄m Alanū in d̄
plāctu nature, q̄ ma-
lum nō vitat nisi co-
gnitū, et quia noticia
mali ducit ad cogni-
tionē boni p̄ appōsi-
tū, igitur vult phia p̄-
mo assignare causas
false felicitatis, et tunc
ostēdere q̄ sit vera felici-
tatis.

Quod em̄ simplex ē
hic phia assignat casus
false felicitatis et de-
clarat eā ostēdit q̄ suf-
ficiētia, potentia, et re-
uerentia, gloria et leti-
cia sine vno in re, se-
cundo ostendit quō

Liber tertius

Nā si qd est qd sit valēte ibecillioris. i. potēte debil' in vlla. l. in aliq' re
necesse ē q' hoc egeat alieno p̄sidio Er dicit Boet' ita ē in quā. p̄cludit q'
p̄bia dices. Igit' vna ⁊ eadē ē natura sufficiētie ⁊ potētie. ⁊ dicit boetius
Sic videt'. Tūc p̄bia ostēdit dignitatē eē eadē cū p̄dict' dices. Quia ho
bmo' sit. s. sufficiēs. ⁊ potēs. ne. l. nūqd' illō cētes. iudices spernēdū tanq̄

idignū. an' p̄ n' sper/
nēdū s' dignissimū
veneratiōe oim rerū.
Rūdit B. et'. Nō
pōt' dicitari quin h
sit dignissimū oī rez
neratione. ⁊ p̄bia. ad
dam' s' sufficiētie ⁊
potētie reuerentiā q'
hec tria vñ iudice/
mus. ⁊ dicit Boeti/
us. addam' s' si volu
mus vera confiteri.
¶ Notā q' potētia
idē est sufficiētie q'
em' aliqd' oīno sit suf
ficiēs. ita q' nullius
egeat ⁊ cū careat po
tētia. p̄ dictionē iclu/
dit si careret potētia
respectu alicui' pos/
sibilis nō eēt oīno si
bi sufficiēs.

¶ Notandū autē q'
t'neft sūma sufficiē
tia ⁊ summa potētia eadē inest ⁊ sūma reuerētia. inq̄ntū em' aliqd' h' rō
p̄ncipiū intantū est dignū reuerētia. vñ filij reuerent' p̄res. q' sūt p̄ncipiā
esse eoz. ⁊ seru' dños. q' sūt p̄ncipiā seruoz in mandādo mouentia col
per impiū. ⁊ reueremur viros virtuosos. q' sūt p̄ncipiā gubernātia vñ
politica. Potētia autē dicit rōem p̄ncipiū. vñ illud est maxime p̄ncipiū qd
est potētissimū. ⁊ ideo tale reuerendissimū

¶ Quid ho' inq'. Hic ostēdit p̄dict' annexā gloriā ⁊ leticiā dices Quid
ho' cētes. i. iudices. Illud quod ē lūm' tēriissimū. potētissimū. reuerēdi
mū est ne hoc obscur' ⁊ ignobile. vel e' clarissimū oī celebritate. i. gl'ia. Re
sponder boet'. Ego p̄fiteor illud eē e' eberrimū i. gl'iosissimū sicut est
Tūc p̄bia p̄cludit dices. Cōsequens igit' ē vt fateamur claritudinē. glo
riā. nihil differre trib' superiorib'. ⁊ dicit boet'. Cōsequit' inq'. Tūc p̄bia

obscurū ne hoc atq; ignobile cētes
esse an oī celebritate clarissimū Lō
sidera ho' ne qd' nihilo indigere; qd'
potētissimū; qd' honore dignissimū
esse p̄cessū est egere claritudine quā
sibi p̄stare nō possit atq; ob id aliquis
ex pte videat' abiecti'. B. Nō possū
in quā qn' hoc vti est; ita etiā celeberrimū
esse p̄fitear. ¶ Cōsequens igit'
est vt claritudines superiorib' tribus
nihil differre fateamur. B. Consequitur
inquaz. ¶ Qd' igit' nullius
egeat alieni. qd' suis cuncta viribus
possit. qd' sit clarum atq; reuerēdi
nonne hoc etiam cōstat esse letissimū.
B. S; vñ huic inq; tali meror.

Prosa nona

omne idē de leticia dices. Illud qd null' alient egat r qd cūctas nō v' nō possit qd sit reuerēdi r clar. nōne h ē letissimū. Rādet hoc. nō poss' sum cogitare vñ tali vll' mēroz obrepat. i. intrer. Tūc pcludit pbia dices Si supiora manebūt vā necesse ē illud plenū esse leticie. r p eade; pcessa necesse ē esse noia diuersa sufficiētie. potētie claritudis. reuerētie r iocun

vllus obrepat; nec cogitare qdem possū. Quare plenū eē leticie siqui dem supiora manebūt necesse est cōfiteri. **P.** Atq̄ illud quoq; p eadem necessariū est sufficiētie potētie. claritudis. reuerētie. iocūditatis. noia qdē esse diuersa. nullo xō mō discrepare substātiā. **B.** Necesse est inq̄. **P.** Hoc igit qd est vnum sim plerq; nata prauitas hūana dispit r dū rei q̄ ptrib' caret pte conq̄ ad i pifici. nec portioez q̄ nulla est nec ip sam quā mīme affectat assequit. **B.** Quonā mō inq̄. **P.** Qui diuitias i q̄t petit penurie fuga d̄ potētia nihil laborat vñ obfcur' q̄ eē maull

ditat' sed subas eoz nullo mō discrepare qd pced' boe. dict' necesse ē inq̄m.

P. Horādum q̄ oēs creature p̄pantur ad deum sicut effect' ad suā cām. r q̄ noticia cuiuslibet cause relucet in suo effectū. necesse ē ipsi' dei habere noticiā p effectū r noticiā cū laude. q̄a effect' dei p̄pant ipm sub rōne bonitatis r pfectōis q̄ i materia laudis. cū antez glia sic clara cū laude noticia necesse est p̄ncipiū oim rez. qd ē sufficiētissimū. potētissimū r reuerētissimū etiā esse gloriōsissimū. Horādus q̄ sufficiētissimo nul

lū bonū deest. r tale hz appetitū q̄eratū i bono adepro. q̄es autē appetit' i bono adepro ē leticia. q̄ bonū sufficiētissimū etiā est letissimū. Horādū q̄ oia ista sufficiētia potētia. reuerētia. glia r leticia sūt vñ i suba. nō antez sunt vñ i suba sic aggregatū ex diuersis rebz. tūc em̄ eēt ibi p̄positio qd repugnat potētissimo r dignissimo. eo q̄ simpliciora digniora sūt compositis. sed de hoc postea melius p̄tebit.

P. Hoc igitur quod ē vnum. **P.** Ac p̄bia ostendit qualiter homines illud quod est vñ re diuidunt. Secundo mouet dubitationē ibi. Quid igitur in quā. Primo ostendit q̄ modo homines diuidunt illud quod ē vñ r dicit Illud quod est vñ r simplex natura illud dispartit. i. diuidit prauitas hūana id est prauus error hominū querendo vnum sine alio et d̄s homines conātur id est laborant ad p̄fici partem rei. q̄ ptrib' caret hō

Liber tertius

non assequitur vllā portionē. i. p̄tē. nec ipsam integrā rē affectat. r̄ q̄rē bo
erī. Quo nā mō diuidūt hoies ista. dicit p̄bia. q̄ petit diuitias. p̄ter fu
gā penurīe. i. cause sufficientie nihil laborat de potētia. sed mauult. i. ma
gis vult eē vllis. i. indign⁹. r̄ obscur⁹. i. ingloriosus. r̄ ita nihil curat d̄ d̄
gnitate r̄ gl̄ia. talis etiam subtrahit sibi multas voluptates naturales ne

amittat pecuniā cōm
pauit. i. lucrat⁹. S; hoc modo ne suffici
entia stringat ei quē
valētia. i. potētia de
serit. quē molestia pū
git. quē vilitas. i. re
uerentia abijcit. quē
obscuritas. i. infamia
recondit q. d̄. non.

Tunc ostendit idēz
de potētia dicens.
Qui nō solum desi
derat posse. i. potēti
am ille p̄ligat id est
dispertit opes. despi
cit voluptates r̄ ho
nozem carentē potē
tia r̄ nihil p̄pedit glo
riam. sed vides hunc
supple potēte q̄mul
ta deficiāt. sic em̄ ali
quando vt talis ege
at necessarijs vt mor
deatur anxietatibus
Et cur nequeat ista
depellere etiā illd̄ q̄d
maxime petebat de
sistat eē potēs. Sicut
ly rōcinari d̄ alijs tri
bus. s. de honoribus
de gloriā. d̄ volupra
tibus. sicut de predi
ctis duobus. nā cum vnūquodq; horū p̄fecte acceptum sit. idēz quod ce
tera vt declaratum est. quisquis petit aliquid horum sine ceteris non ap
prehendit illud quod desiderat. ¶ Notandum q̄ querit partem rē indū

Aultas etiam sibi naturales quo
q; subtrahit voluptates ne pecuni
am quaz parauit amittat. Sed hoc
modo nec sufficientia q̄dem cōtin
git eū quem valentia deserit. quem
molestia pungit. quem vilitas ab
ijcit. quē recondit obscuritas. Qui
vero solum posse desiderat. proflu
gat opes. despicit voluptates ho
nozemq; potētia carentem. glori
am quoq; nihil pendit. Sed hunc
quoq; q̄ multa deficiāt vides. Fu
enim vt aliquando necessarijs ege
at vt anxietatib⁹ mordeatur. Lūq;
hec depellere nequeat etiam id q̄d
maxime petebat potens esse desi
stat. Similiter ratiocinari de hono
ribus. gloria. voluptatibus licet.
Nam cum vnūquodq; horū idēz
quod cetera sit. quisq; horū aliquid
sine ceteris petit nec illud quidem
quod desiderat apprehendit

Prosa nona

Ab his prece non inuenit nec ipsam re cui prece qrit. qz in re natura indiuisibile prece non hz. cu igitur p dicitur qnqz. s. sufficientia. reuerentia zc. ex prece rei lue vnu z indiuisibilia. lz differat deo b. q qrit vnu sine alio non inuenit.

¶ Notandū q ista qnqz put inueniunt in rebus sensibilibus in qbus hñe eē mō impfecto z diminuto. sic vnu inuenit sine alio. In qz tñ autē accipiunt fm

B. Quid igitur inquit. Si qd cuncta simul cupiat adipisci: summā quidē beatitudinis velit. Sed nū in his eaz reperiet que demonstrauimus id qd pollicentur non posse conferre. **B.** Minime inquam. **P.** His igitur q singula quedam expetendorū p̄stare creditur beatitudo nullo modo inuestiganda est. **B.** Fateor inquit et hoc nihil dici verius potest

eē p̄fectū z fm eē sūmū put inueniunt i beatitudine sic sūt idē indiuisibilibz z vnu n̄ inuenit sine alio. qz sūma sufficientia ē beatitudo. sūma reuerentia est beatitudo. sūma potentia ē beatitudo. z sic de alijs.

¶ Notandū q qz hō naturalr desiderat beatitudinē tñ vnum qd qz p̄dicitur qnqz desiderat fm qz sperat ad beatitudinē. hō autē est fm eē p̄fectū

in qz eū eadē sunt beatitudinē. z qz beatitudo cū sit deus est indiuisibilis. oia qnqz p̄dicitur sunt vnu indiuisibiliter. Ex q̄ patet qz hōies qrit ista fm qz impfecta inquantū sunt in sensibilibz. z tñ desiderant ea fm p̄fectionez ideo hōies non assequuntur p̄ ea quod desiderant.

¶ Quid igitur inquit. Dic p̄bia mouet dubitatio qz dicitur est tā qz hō q̄rendo singulū hōz diuisim ipse frustrat beatitudinē. p̄cē q̄ dubitari vtz q̄redo oia sūt q̄rat beatitudo. Dicitur hōe. i. ista. Quid igitur inquit. q. d. lz n̄ q̄rat beatitudo querendo vnuquodqz diuisim. qd igitur erit si quis cuncta simul cupiat adipisci. nunqd ille sic velit summā beatitudinis. nunqd beatitudinē reperiet in his bonis q̄ demonstrauimus nō posse conferre qd pollicentur. n̄. p̄mittit. Et r̄dit Boetius. Minime inquit. Concludit q̄ p̄bia dicens. In his q̄ nullo mō est inuestiganda beatitudo q̄ credunt prestare singula expetendorū. i. desiderandorū. qd Boetius r̄dit dicens. Quod fateor i. affirmo inquit ita eē z hoc nihil verū dici p̄t. ¶ Notandū aliqz querit oia qnqz ille qrit beatitudinē in vniuersali. sed qrit in particulari q̄rendo eam in istis temporalibus bonis in quibus non t̄ughit. nō eē sūma sufficientia nec potentia inuenitur in eis. Esse p̄set qz querēs vnum illorū vel omnia simul fm qz inueniuntur in rebus sensibilibz cū habeant esse in eis mō imp̄fecto nō sequit beatitudinē. q̄rens autē vnu illorū fm esse p̄fectū cū oia sint vnum indiuisibilr omnia qrit. z qrit beatitudinē.

Liber tertius

Habes igitur inquit. Post q̄ phia assignauit cam false felicitatis: hic ostendit que sit vera felicitas. Sed ostendit in quo sit constituta.

ibi qm̄ igit agnouit. Primo phia dicit. Habes igitur tam cas 2 formā false felicitatis. n̄c despecte intuitū mētis tue in adu. m. l. in dūuz false felicitatis. hoc ē ad veram felicitatem. ibi. statz videbis verā felicitatē quā promissimus. Et de hoc erit. Atq̄ p̄ certe vera breuio p̄spicua ē id ē manifesta ex dictis et m̄ boi ceco. q. d. rā manifesta est p̄a breuio ex dictis ceco si aliqd̄ possz videri pateret. et paulo n̄ mōstrast̄ eam. supple veram felicitatē. dum conabar apire. i. clarare cas false felicitatis. 2 dicit. Boetii. Nisi ego fallor ea est vera 2 perfecta felicitas q̄ p̄ficiat sufficientē potētem 2 reuerendū. celebri 2 letā. vt etiaz euz phia cognoscas me boetii iteri id ē pleni? aiaduertisse q̄ sit p̄a felicitas. ego siue abiguitate p̄gnosco hāc eē plenā beatitudinē q̄ vnū hōy. s. p̄dictoz p̄acter. p̄ot

Habes igitur inquit 2 formas false felicitatis et causas. Despecte nunc in aduersum mentis intuituz Ibi em̄ veram quā p̄missimus statz videbis. **B** Atqui hec inquā v̄l ceo p̄spicua est eāq̄ tu paulo ante mōstrast̄ dum false causas aperire conabar. **N**ā nisi fallor ea vera ē 2 perfecta felicitas que sufficientē, potentem, reuerendum, celebriem, letā 2 p̄ficiat. Atq̄ vt me interi? aiaduertisse cognoscas que vnum hōy quoniam idem cuncta sunt veraciter prestare potest hanc esse plenam beatitudinem sine ambiguitate cognosco. **P** O te alumne hac opinione felicem censeo siquidē hoc inquit adieceris. **B** Quidnā inquaz. **P** Esse ne aliqd̄ in his mortalib' adducisq̄ reb' putas qd̄ hōi status possit afferre. **B** Adime inq̄ puto Atq̄ a te nihil vt amplius desiderā onus ē. **P** Nec igit v̄l im agies hōi boni v̄l idē qd̄ dare bona mortalib' vident. **V**ex aut atq̄ p̄fectū bonū p̄ferre nō p̄nt. **B** Affertor in

Prosa nona

psare. qm̄ idē cūta sunt. & de p̄bia q̄st p̄gāitādo boe. Salūne hac optul
one te felice supple dico. si qdē boe adieceris qd̄ mō
nā inq̄rā. i. dīcā. de p̄bia. Putas ne aliqdē in hīs reb̄ moralib̄ & cada
dicit. trāstōrīs. qd̄ possit afferē. i. dare hm̄ōi statū. r̄ñdet boe. Dūtime
puto & illud oñsuz ē a te vt nihil ampl̄. **O**estēdet a b̄ritudie. Cōducit q̄

quā. **P.** Qm̄ igit̄ agnouisti q̄ vera
illa sit. q̄ aut̄ b̄ritudinē mentiantur
nūc sup̄est vt vñ verā hāc petere po
scis agnoscas. **B.** Idē q̄dem inquā
iādudū vehemēter expecto. **P.** S̄
cum vti i thumeo platonī inq̄t n̄o
placet. In minimis quorū reb̄ diui
num p̄sidiū debeat ip̄lorari. Quid
nūc faciendū cēses vt illi^o sūni bo
ni sedē repire mereamur. **B.** Inuo
candū inquā rez̄ oīm p̄rem. quo p̄
termisso nullū rite fundat̄ exordium
P. Recte inq̄t ac sil̄ ita modulata ē

qd̄ dar oīa facit p̄fectus. q̄ de boe. illud qd̄ p̄ facit vñ p̄ferētib̄ cor
gnosco eē b̄ritudinē. Itē assentor ē p̄bū depo. & idē feat cū p̄bo neutral
qd̄ ē assentio. **Q**m̄ igit̄ rē. Hic oñdit p̄bia in q̄ p̄a felicitas sit p̄stīta
ta. & p̄mo tangit ordinem huius p̄ris ad p̄cedētia & docet diuinum au
p̄siliū esse imp̄lorandū vt cognoscatur in quo sit vera beatitudo. secundo
inuoat diuinum auxiliū. tertio ostendit intentum in q̄ sit vera b̄ritu
do. sc̄ba ibi **S** q̄ p̄petua. tertia ibi. **Q**m̄ igit̄. P̄rio de p̄bia **O** boet qm̄
agnouisti que sit vera beatitudo. & agnouisti que mentiantur beatitudi
nem. **A**nc̄ sup̄est vt agnoscas vnde illam veram beatitudinem petere
possis. Et dicit Boetius Illud iādudum a te vehemēter expecto. & d̄
est p̄bia. Cum diuinū p̄sidiū. i. auxiliū in minimis rebus debeat im
plorari. sicut placet platonī nostro in thumeo. qd̄ nunc cēses faciendū sup
ple in tam arduo negotio. **R**ñdet boe. Inuocandū supple censeo patrem
oīm rez̄. i. deum sine quo nullum exordium rite fundat̄. qd̄ approbat p̄bia
dicēs. recte tu inq̄t censes. & sim̄ sine interuallo p̄bia ita modulata ē. i. p̄
posuit inuocationē dei metrica modulata. **N**ota q̄ in omnibus diuinū

Liber tertius

auxiliū est implorandū. quia deus est qui diuitias sue sapientie influit in
aīas sapientū et tribuit studentibz grām cognoscēdi cui nihil ē difficile. et
sine quo nihil possibile est possideri. Ita scribitur in plogō de regimie pī/
cipū. et omne datū optimū et oī donū pfectum desursum ē descendēs a pa
tre luminū. vt dicit alia scriptura. Et dicit brūs Aug^o. Nemo tā eruditus.
nemo tā doctus
q̄ supna illustratōne
nō indigeat. Et bea
tus Greg. Nisi sine
sic q̄ doceat inuanius
lingua doctoris lo
borat. Pro phia yo
lens ostēdere in q̄ sit
vera bītudo iuocat
diuinū auxiliū. q̄ pīe
missio nullū rite sū
datur exordīū

Petrū nonum libri tertij.

**Ut perpetua mōz rōe gubernas
Terrarū celiq̄ satorū q̄ ips ab**

euo

**Ire iubes? stabilisq̄ manēs das cū
cta moueri**

Hetz nonum tertij libri.

Ut perpetua mōm rōne gubernas. Illud ē metz nonū h^o tertij quod
ē omerciū ab inuētoze. qz omer^o ipm adinuenit. et dicit eroicum a me
teria. qz gesta herou. i. vitoz illustriū h metro describebantur. et de oca
licum a pede p dominante. Exametx a nūero pedū. qz pstat ex sex pedibz
Inq metro phia inuocat diuinū auxiliū ad oī dendum in q̄ sit pā bī
tudo. et quō ad ipam pueniat Prio q̄ phia captādo bentiolētia dei ipm
multiplicr pmedat. scōo petitoz sua expmit. ibi. Da pī. Circa pīmum
sciendū q̄ tria reqrunta d petitionē exaudiendā. Prio reqrit potētia gran
diendi. secundo voluntas. tertio scia. De primis duobz dicitur in q̄to h^o
pīa. ij. duo sunt in q̄bz oīs hūanoz actūū effectus cōstat volūtas et pīas.
qz si alter desit nihil ē q̄ explicari q̄at. De scia patet. qz sine ea nihil rō
nabilr geritur. Volēs q̄ phia oīdere q̄ p̄ possit. velit. sciat exaudire
am petitoem. oīdit ipm eē potētē ex mundi gubernatōe. ex celi et rene
atōe. ex ipis pductōe. Scōo oīdit ipm volentē siue benivoluz ex sui bo
nitate et clemētia q̄ pduxit cuncta. tertio oīdit ipm esse sapientē ex q̄
dā affectuum spālū. pductōe. scōa ibi. Quē nō externe. tertia ibi. Tu ma
meris. Prio dī. P̄ q̄ gubernas mōm ppetua rōne. i. ppetua puidētia
tua. q̄ es sator. i. creator terraz et celi. q̄ iubes tps ire. i. pcedere ab euo. i. a
ppetua tua duratōe tu manēs stabilis. i. imutabil. das. i. facis cuncta mo
ueri. ¶ Notādū q̄ tota ista lra Ut ppetua. vsqz ad illam p̄e. d a patre
dī legi iusp̄siue. et pro hic tenet vocat. ue. admiratiue vel dēp̄atiue
¶ Notādū q̄ gubernare ē res dēbituz sui finē ordiare q̄b spectat ad dī
uinā bonitatem. regit autē p̄ma cā oēs res p̄ter h q̄b p̄misceatur cum eis i
fluendo sup eas virtutē vite et bonitatz. fm auctorē li. de caus. ¶ Notādū
q̄ mōs fm Arist. i. li. de mun. ē p̄stitutio ex celo et terra et naturz que i eis

Metrum nonum

sunt que mundū de' gubernat perpetua rōe. i. sua puidētā perpetua q̄ nō est
transitoria sic puidētā hūana s; pmanet duratōe ifinita. ¶ Horādū sicut
aliq̄s d; fator q̄ semia plātarū z arborū p̄icit. sic de' d; fator in q̄rū celū z
terriū creatur z pduxit. p celū at z terrā etiā intelligunt elemēta q̄ sūt i me
dio. dicit aut terrarū ponēdo nūez pluralē p singla. i. p anētēsim.

Quē n̄ externe pepulerūt fingere cāe
Materie fluētis op' vez ista sūmi
forma hōi liuore carēs tu cūcta s̄no
Ducis ab exēplo pulc'z p̄cerri' ipe
mōz mēte gerēs siliq̄z imāgie formās
p̄fectasq̄ iubēs p̄fectū absoluef p̄tel

¶ Horādū q̄ rps
duratio ē successiua.
cū sit nūer' mor' fm
pu' z p̄ter' ex. i. i
phiscor. q̄ duratio
p̄ce dit ab eio. Ubi
notandū q̄ eū ē du
ratio pmanēs tota si
mul. nullā hñs suc
cessione vel mutabi
litate annexā. z ē idē

q̄ ē eternitas. q̄ est p̄ria duratio dei fm quā de' ē cā r̄pis. sicut em de' p
suū esse ē cā cuiuslibet esse. z p suā bonitatē ē cā cuiuslibet boni. ita p suā
duratōz ē cā cuiuslibet duratōis. ¶ Horādū q̄ de' ē stabilis. i. imurabil
qz nulla specie mor' mouet. nō generatōe z corruptōe cū sit iḡnerabilis
incorruptibil' nec augmētatōe z diminitōe cū nō sit q̄nt'. nō alteratōe
nec loci mutatōe. cū sit imp̄ribil'. Et p̄bat Arist' viij. phisic. ex ordine mouē
tiū z mobilū necesse ē deuenire ad aliq̄d p̄mū oīno immobile z p se z p ac
cidens. ¶ Horandū q̄ oia a p̄mo sunt mutabilia. vel fm esse. vel fm op̄ati
onē. Si fm esse h̄ est dupl'. Vel fm esse subale sicut entia generabilia et
corruptibilia. vel fm esse accidētale sicut corpa celestia. q̄ h̄ nō mutētur
generatōe z corruptōe. tñ mutāf fm eē locale. Si aut ē mutatio fm op̄a
tionē. sic intelligētie sūt mutabiles. qz in ip̄s ē successio intellectiōnū. licet
q̄ nō mouent q̄ ad esse. tñ q̄ ad op̄atōz. Aliter exponitur Stabilitēz. ma
nens das cūcta moueri. vel oībz sp̄bz motū. vel aliq̄bz sp̄bz mor' accipiē
do motū stricte vel large. Aliter exponit'. Stabilitēz manēs das cuncta
moueri. nō q̄ oia moueant. s; q̄cqd mouet te dāre mouet. z h̄le gen' locu
tionis h̄r Job. i. Illūinat oēm hōiem veniētē in hūc mōm. nō q̄ oēs sil
illūinent. sed oēs q̄ illūinant z deo illūinant. ¶ Quē nō externe
hic ph̄a ostendit deum esse bentuolū ex bonitate elemētē q̄ oia pduxit
z dicit. quē. i. deū externe. i. extrinsece cause nō pepulerūt. i. nō coegerunt
fingere. i. pponere. op'. i. creaturā fluitātis materie q̄ fluit de esse ad n̄ esse
z eōuerso de nō esse ad esse forme. Uez. p sed insira. i. intrinseca forma sū
mi boni. i. sūme tue bonitatz. i. sup pepulit te fingere op' fluitātis materie
p̄ tu ductis. i. pductis cūcta ab exēplo supno. i. ab exēplari p̄petuo. tu
ipe pulcerrim' ab oī deformitate elōgat' gerēs mēte. i. mēoria. plenū mū/
dā seu pulcētū mōm. i. architēcū formās. i. pductōz ip̄m mūdūz sensibiles

Liber tertius

simili imagine sicut p̄fuit in mēte tua. ⁊ tu subes m̄dm̄ p̄fectū. i. p̄fecte p̄ductū. absoluerē. i. absolutū tenere sine defectu alieno. p̄fectas pres. i. ele-
menta ⁊ elementara q̄ speciat ad i. integritatē m̄di. ¶ Notandū q̄ oē q̄d ne-
cessitatē a cā extrinseca necessitatē ab efficiēte v̄l a fine. qz nō sūt p̄les cau-
se extrinsece. efficiēs autē necessitatē dupli. Vt violentiā inferēdo. v̄l p̄ d-
ens lapidē sursum. vel
aliquā p̄ferendo q̄ na-
turaliter moueat. sic
generā formā dās
leuitatē mouet ignē
sursum de necessitatē

**Tu nūeris elemēta ligas vt frigo/
ra flāmis Arida p̄ueniāt liquidis
ne purior ignis Luolet. aut mer/
sa deducant pōdera terras**

re nature de^o aut nō necessitatē ab efficiēte primo mō scz necessitate v̄l o-
lētē cū n̄til sit poter^o eo. nec necessitate scdo mō cū n̄til ab alto recipi-
at nec etiā necessitatē necessitate finis qz q̄d necessitatē ab alio tanq̄ a fi-
ne p̄parat ad ip̄m sicut imp̄fectū ad p̄fectū. eo q̄ finis est bonū et p̄fectō
ill^o q̄d est ad finē. deus autē a nullo extrinseco p̄ficiet. ¶ Notandū q̄ sola
bonitas diuina cogit ip̄m ad p̄ducēdū opus fluitātis materie. nō autē co-
egit ip̄m necessitatē sed libere mouēdo. ¶ Notandū q̄ inuidiā facit q̄ alio
q̄s bonū alteri nō cōtat. qz inuidiā ē tristitia de bono alteri. ⁊ qz talis i-
uidiā in deo nō est iō summā bonitūte p̄ creatōz alijs cōcauit. Vnde
Plato in timēo Ab optimo inuidiā lōge relegata ē. ⁊ p̄ his sibi dicit
nullis put natural^{is} cuiusqz capax b̄titudis eē poterat. efficiēs voluerit
¶ Notandū sicut in agētibus p̄ naturā forma rei fiende p̄existit s̄m eē re-
le sic in agētibus s̄m intellectū forma rei p̄ducēde p̄existit s̄m esse intelle-
ctuale. sicut artifex volēs p̄ducere domū oportē formā dom^o p̄rio in mēte
p̄existere tanq̄ cōp̄lar ad eū imitatōz faciat domū in materia. cū ip̄s
deus sit agēs p̄ intellectū p̄ducēs m̄dm̄ ip̄e p̄habuit in mēte sua ex p̄lo
mūdi ⁊ ōm̄ p̄riū ei^o. ad cui^o imitatōz p̄duxit mūdum. extra sup. q̄ mū-
dus in mēte diuina p̄existens d̄ architect^{us} ab archos q̄d ē p̄nceps ⁊ ar-
pos s̄tudo. q̄si principalis s̄tudo. cui^o imago d̄ iste mūdus sensibil^{is}.

¶ Tu nūeris elemēta ligas. Hic p̄bia p̄medat deū ex p̄te sapie q̄
sp̄alem efficiētū p̄ductionē. Et p̄rio ex p̄ductione elemētōz. Scdo ex p̄-
ductione aie mūdi. Tercio ex p̄ductione n̄raz aiaz. scda ibi Tu triplis
tertia ibi Tu casus. ¶ Primo dicit. O p̄ tu ligas elemēta nūeris. i. p̄-
portionib^{us} nūerabilib^{us} vt elemēta frigida cōueniant. i. cōcordāt flāmis. i.
calidis elemētis. ⁊ vt arida. i. seca elemēta p̄ueniāt liq̄dis. i. humidis ele-
mentis. nec ignis purior inter elemēta euolet. i. ceat sperā suā mag^{is} alie-
dendo. ⁊ ne pōdera. i. grauitates. deducant. i. magis deorsum duāt. ⁊
ras merfas. i. defflas. ¶ Notandū q̄ elemēta h̄nt p̄portionē nūerale inter
se. sic em̄ duo nūeri q̄ drati p̄ueniūt in vno nūero medio p̄portionali. Sic
duo elemēta tria in duab^{us} q̄ dratibus p̄ueniūt in vno elemēto medio p̄-
portionali vtriq̄. Verbi grā. Nūer^o q̄ drat^o ē q̄ cōstat ex duetu sūpp^o in

Metrum nonum

Septim. dicendo bis duo ter tria. bis duo in quaternariū. et ter tria in nouenariū. et accipe unū numerū mediū proportionabilē. s. senariū. q. s. m. candē. p. p. portionē excedit quatuor in q. excedit a nouē. sicut em̄ nouē p̄mēt sex. ita sex p̄mēt quatuor et mediā p̄tē quatuor. Sic sicut ē i. elementis. Na ignis et aq. i. duobus quilibet p̄mēt. ignis em̄ ē calid⁹ et sic⁹. aq. frigida et q. colligantur vno medio sup.

Tu triplicis mediam nature cūcta mouentē Lōnectēs aiām p̄ conso/na mēbra resoluīs. Que cum secta duos motū glomerauit in orbes. In semet reditura meat mentēq. p̄ fundā Circuit. et simili p̄uertit unā gine mentem.

aere q. cōuenit cum igne in caliditate. et cū aq. i. hūiditate. s. m̄l̄ est de aere et terra respectu aque. s. m̄ hāc sūmā s̄ra sic exponit. Tu ligas elemēta nūeris. i. p̄portio nibus numeralib⁹. vt frigora. i. aq. que frigidē sunt cōueniant

flāmis. i. ignib⁹ q. calidi sunt p̄ unū elemētū mediū qd. ē aer. et arida. i. terra q. arida sunt cōueniāt i. hūidit. i. p̄tib⁹ aeris q. hūide sūt p̄ elemētū mediū qd. ē aq. ¶ Tu triplicis mediā nature cūcta mouentē. **Hic p̄p̄ia ostēdit sapiam ex aie mōi. p̄ductōe. vbi scēdū q. ista s̄ra cōt̄terexponit ad ins̄tētōz platōnis i. thimo. s. q. ista expositio ē difficillima et modice vtilitatis ego eā p̄rāleo. et ponā facillē dispositiōē q. ē de mente Aristotelis. Ad cui⁹ euidētā est notādū q. p̄ aiām mōi h̄tē intelligit̄ intelligētia mouēs orbē. q. p̄ motū v̄tutē suā i. sūt inferioribus. et hec intelligētia d̄r medīa inter deū et aiām hūanā. Sic em̄ i. dignitate et p̄fectōe excedit a deo. sic ipsa excedit aiām n̄rām. ¶ Notādū q. intelligētia h̄mōi d̄r cē triplicis nature. p̄ tres opatōes q̄s h̄z. i. mouere orbē intelligere deū. et intelligere se ip̄am. ¶ Notādū q. orbes celestes dicūt̄ s̄sona mēbra intelligētie. q. p̄ s̄tos tāq. p̄ organa et instrūta intelligētia i. sūt inferiorib⁹. Licet enī intelligētia p̄mā interōe moueat. p̄ se. t̄n s̄cōda interōe mouet. p̄ inferiora. His p̄missis s̄ra plana erit. vñ d̄r sic. Tu de aiām sup. mūdi q. ē intelligētia. mediā sup. iter deū et aiāz hūanā triplicē nature. i. triplicē opatōnis. mouētē cūcta inferiora p̄ i. sūt illū. tu p̄nectēs resoluīs. i. distiguis eā p̄ cōsona mēbra. i. p̄ p̄ueniētēs orbes q. aiā p̄secta. i. diuisa q̄rū ad opatōnes glomerauit. i. i. mōst̄t motū in duos orbes. s. i. orbē p̄mī mobilē et i. orbē planetarū. ip̄a reditura. i. reflexa meat. i. p̄cedit i. semetip̄as sup. intelligēdo qd. ē vna opatō et ip̄a circuit mēre p̄fūdā. i. mēre diuinā deū intelligēdo q. ē alia opatō. et ip̄a p̄uertit. i. mouet celū s. h̄ magie. i. i. lectōe qd. ē terra opatio et. ¶ Nota q. corpa celestia sūt diuersa t̄n i. d̄e v̄tutē ordiē p̄r d̄l et vñ corp⁹. Sicut intelligētie h̄z sūt diuersē t̄n p̄r d̄l vna intelligētia p̄ter v̄tutē ordiē i. opatōe mouēdi. q. d̄r in singlari aiāz et nō aiāz**

Liber tertius

¶ Tu causas aias. Sic phia pmedat sapias di ex aiaz nray creatioe. di.
¶ p r tu puehis. i. pducias aias hoim z miores vias. i. aias buutoy z pla
raru paribz caus qbo aiaz mdi pducisti. f. r aptas sublimis. i. aias rona
les hoim leuibz curribz f. celestibz stell. tu seris eas in celu z terra. i. in coz
pora frena. qz aias puerfas reduci igne. i. caritate reducete. facz reuert
ad te benigna lege. i.
or. i. matde tua. ¶ No
ta q anie bestiaz et
laray dicitur miorz
vite respectu aie hois
eoqz n dnt tot nec ita
pfectas opariones vt
te sicut aie hoim.

¶ Nota q p leues
curr? im itatione pla
romi coz itelligit stel
las p pcurribz. dixe
runt ei platonic q de
us oes aias sil crea
uante z senuerit ez
as i celo elegedo cas
stellis p p. a qbus
postea dilaba i coz
pora sed hec opinio
no valet. f. q oes aie

sil sint create. oi die de nouo creant z create cozpibz infunduntur. Dicunt
aut aie serri in celu ppter virtute celeste ex q vno anie ad cozp? p trahit sua
p p dū. hz aia a deo pducit in cozpe. tñ vno ex pte dispositionū cozpaluz
depēdet a virtute celesti. sō dr eas serri in celu z terra. qz aie n coaprant in
pozibz nisi mediāte virtute celesti. Vñ ij. p bisi. Hō em hoim generat ex
sol. ¶ Nota q deus aias creatas aprat leuibz curribz. i. stellis p panto
qd sic pōt intelligi. qz aia creatā pparitate z similitudine hz cū stella. Sic
em stella est nobilior ps sui orbis z ē ppetua sic aia rōnalis ppetua est
stans ē nobilior ps hois. Vel sic pōt intelligi. q deus aias creatas aprat
leuibz curribz. i. rōni z intellectu. q dicuntur curr? aie q ducunt hoim
in cognitioz rez. qz aias serri in celu z terra. qz animarōne z intellectu
hz cognitioz celestiu z terrestriu ¶ Nota q p ignem reducere intelligit
ardore caritatis q hominē auersum a deo vitioz facit ipm redire s ruitio
nisi em bō deū amet ipm n qrit. nisi qrat nō iueniet. nisi iudicat ad ipm n
reueriet. ¶ Da p r. Post qz phia caprauit bēuolētia di ipz m triph pmedā
do. hec pmit iua petioz di. ¶ p r q facz oia p dicitā da. i. pcedē mēti sup
hūane pscendere angustā sedē. i. nobile sedē summi boni. da lustrare. i. in

Prosa decima

uestigāda iuente. fonte boni. i. deum q̄ ē fons oīs boni. de luce reperta. i. cognitiōe p̄habita in te defigere. i. p̄ amore p̄spicuos visus. i. claros intuitus. i. rōis r̄ intellectus. p̄ te diffuse. i. disp̄ge nebulas. i. obscuritates r̄ pōdera. i. ḡuitates terrene mōtis. i. dilectōis terrene atq̄ mica. i. resplende tuo splēdore. tu nāq̄ es serenum q̄ supple oīa illustrant. Tu es trāq̄

Prosa decima libri tertij.

Uoniā igitur q̄ sit imperfecti q̄ etiā p̄fecti boni forma vidisti. Nunc demonstranduz reoz quonā hec felicitatis perfectio constituta sit. In quo illud primum arbitroz inquirendum. an aliquod h̄mōi bonum quale pauloq̄ diffinisti i reoz

termin? v̄tera quem n̄h̄l queritur cum sis summū r̄ p̄fectū bonum.

¶ Nota q̄ sedes summi boni d̄r̄ angusta. i. subtil. qz̄ vix magno labore ad sp̄m puenitur. vel dicitur angusta. i. nobil. qz̄ nihil sibi p̄pari p̄r̄. ¶ Item deū vocat fonte summū bōi. sic em̄ r̄ nullū h̄nt̄ existere r̄ fluere a fonte r̄ ip̄e a nullo. sic a deo oē bonum h̄z̄. ip̄e autē a nullo. ¶ Nota ad hoc q̄ sedes summi boni p̄cedat opter q̄ inuestigetur. r̄ qz̄ n̄ sufficit inuestigare si n̄ inueniatur. nec inuenire si nō diligat. iō p̄h̄a petit p̄ amore defigi visum animi. s̄ rōnem r̄ intellectum i summum bonum. ¶ Nota q̄ qz̄ intellectus r̄ rō ip̄ediuntur r̄ obscurātur p̄ affectionē r̄ desiderium terrenoz. qz̄ corp̄ qd̄ corrumpitur aggruat aiaz q̄n̄ corp̄i ē subiecta. iō p̄h̄a petit fugari nebulas terreni molis. r̄ qz̄ n̄ sufficit fuga tenebrāz nisi assistat illumināz. iō petit illuminatōez dices. Atq̄ tuo splēdore mica. Itē dislico. es. i. disp̄go v̄l remoueo. r̄ d̄r̄ a dis p̄positōe isepabili. r̄ a v̄bo. iō iō.

Uoniā igitur q̄ sit ip̄fecti. Ista ē decia. p̄sa h̄? Prosa. xlii. tertij. tertij in q̄ p̄h̄a on̄dit vbi p̄a britudo sit p̄stituta r̄ p̄mo p̄inuādo se p̄bat britudinē p̄fectā ēē in reoz natura. secūdo on̄dit in q̄ sit p̄a britudo ibi. Quo p̄o. P̄rio dicit. ¶ Boeti qm̄ vidisti in p̄cedētibz q̄ sit forma im̄ p̄fecti boni. r̄ q̄ sit forma p̄fecti bōnū reoz. i. opinor ēē demōstrādum. q̄ nā. i. vbi hec p̄fectio felicitatis. i. p̄fecta felicitas sit p̄stituta. in q̄. s̄. inuestigādo. Illud ego arbitroz p̄imum ēē inq̄rēdum. an aliqd̄ h̄mōi bonum p̄fectum q̄le pauloq̄. s̄. octaua. p̄sa diffinisti. possit existere i reoz natura ue casta. i. vana imago i sp̄s cogitātōis nos deceptat p̄ter v̄tate subiecte rei. i. exā. r̄. sed neq̄ negari qm̄ existet in reoz natura p̄fectum bonum. et

la rezes. p̄ijs sup. mē
n̄bo te cernere. i. vidē
re ē finis sup. oīum.
tu idē ex̄s es p̄ncip̄
piuz. qz̄ origo oīm re
rum. tu es v̄tor. qz̄
v̄h̄is nos p̄ gr̄as q̄
puentre n̄ possum? p̄
naturā. tu es dur du
cēs ab errore īgnātie
ad v̄tate sapie. tu es
semita cum sis via et
veritas r̄ p̄ te ad te/
ip̄m puenitur. tu es

Liber tertius

perfecta felicitas. et bonum sit veluti fons omnium bonorum. et tunc probat ipsum esse talem ratione. In quocumque genere est repitit imperfectum in eodem est repitit perfectum. sed in genere res est repitit imperfectum bonum et ipsorum felicitate. ut patet ex procedentibus. quod in rerum natura erit dare perfectum bonum et perfectam felicitatem. hanc rationem probat in ista et dicit. Sed quod dicit esse imperfectum illud probat imperfectum de

minutione. i. ex defectu perfecti quod fit ut si in quolibet genere videtur esse quidam. scilicet aliquid imperfectum. et in eo genere necesse sit aliquid esse perfectum. etiam sublata causa et circumscripta perfectione nec fingi poterit. non existerit. i. esse habet quod probat imperfectum. nec enim natura cepit exordium a diminutione et inconsummatione. sed ab integritate et a solutione. sed est perfectis dilabitur in hoc extrema. i. inferiora. atque effecta. i. infructuosa. ex hoc patet contra maiorem rationem. i. quod cumque repitit aliquid imperfectum in eodem repitit perfectum. Tunc subiungit maiorem dicens. Sicut paulo ante monstravimus quod fragilis bonum et imperfecta felicitas. Et ponit conclusionem dicens. Ergo dubitari non potest esse aliquam solidam et perfectam felicitatem quod procedens. B. dicit verissime et firmissime conclusum est. Non tamen quod in rationalibus et sensibilibus non potest esse summum et perfectum bonum. et quia multi sunt qui non putant esse alia bona preter sensibilia. ideo ne aliquis putet nullum esse perfectum bonum in rerum natura. proba priora antequam ostendat ubi sit situm perfectum bonum probat ipsum esse.

natura possit existere. ne nos preter rei subiecte veritatem cassa cogitationis imago decipiat. Sed quoniam existat: sitque hoc veluti quidem omnium fons bonorum negari nequit. Quia enim quod imperfectum dicitur esse. id diminutione perfecti imperfectumque esse probatur. Quo fit ut si in quolibet genere imperfectum quid esse videatur. in eo perfectum quoque aliquid esse necesse sit. Etenim perfectione sublata unde illud quod imperfectum probatur extiterit ne fingi quidem potest. Neque enim ab diminutis inconsummatisque natura rerum cepit exordium sed ab integris absolutisque procedens in hoc extrema atque effecta dilabitur. Quod si uti paulo ante monstravimus. est quidam boni fragilibus imperfecta felicitas: esse aliquam

Proposa decima

ista est de qua habetur sermo et cognitio. sed dum cogitamus de re que fit est tunc est cogitatio crassa per veritatem subiecte decipies nos. ne autem talis cognitio videatur esse summi boni. id primo probat ipm esse in verum natura. ¶ Notandum quod imperfectum non potest esse principium rerum. quia perfectum prius est imperfecto. principio autem non est aliquid prius. ex quo sequitur quod ubi est imperfectum ibi est reperiendum perfectum.

solidam perfectamque non potest dubitari

B. Firmissime iquam verissimeque conclusum est. ¶ **P.** Quo modo inquit habiter ita considera. deum reum omnium principem bonum esse. contra humanorum conceptio probat antiquorum. Nam cum nihil deo melius excogitari queat id quo melius nihil est bonum esse quod dubitat. Ita modo bonum esse deum ratio demonstrat: ut perfectum quoque bonum in eo esse contra

¶ Notandum quod est devenire ad aliquid perfectum a quo natura incipiens progreditur ad posteriora imperfecta. cuiusmodi sunt hec inferiora que dicuntur extrema et effecta. que sunt ultima causatorum non causa aliorum inferiorum. ¶ Quo modo. Hic philosophia ostendit in quo perfectum bonum siue felicitas sit sita se

cundocludit quoddam correlativum. tertio movet dubitationem. secunda ibi. Super hec. tertia ibi. Atque hoc quod. Primo dicitur vel ostendit perfectam felicitatem esse in deo constitutam. Secundo ostendit per quem modum sit in deo. ibi. Sed quod. Primo ponit unam propositionem notam. secundo ex ea probat intentum. ibi. Ita vero. Primo dicitur. Jam probatum est quod est deum re perfectum bonum. quo modo. i. in quo habiter illud perfectum bonum. ita considera. Et tunc subiungit propositionem. Omnis conceptio contra humanorum animorum probat. i. concedit deum esse bonum principium omnium rerum. et quod deus sit quoddam bonum. probat per hoc. quia deo nihil melius excogitari potest. et quis dubitat illud esse bonum quo melius nihil est. quod d. nullus. ¶ Notandum quod deum esse principem omnium rerum omnes concedunt. sed quia pythagorici posuerunt duo esse principia rerum. unum bonum. aliud malum. ne ergo aliquis occasione huius negaret deum esse bonum. deo hoc probat ex eo quod nihil potest melius excogitari deo. Unde dicitur Augustinus in libro de doctrina christiana. Omnes latine lingue scientes cum aures eorum sonus tetigerit quo profertur deus monentur ad cogitandum excelentissimam quandam immortalem naturam. ita autem cogitatur deus ut aliquid quo nihil sit melius.

¶ Ita modo bonum esse deum ratio demonstrat. Hic probat intentum quod beatitudo siue perfectum bonum sit situm in deo tali ratione. Perfectum bonum est via beatitudo. sed in deo est perfectum bonum. quia in deo est ipsa beatitudo. unde dicitur in libro de doctrina christiana. Ratio

Liber tertius

ista demōstrat deū esse bonū vt dicitur. i. infallibilr pcludat i eo eē pfectū bonū nā nī. nisi de' sit tale. i. pfectū bonū. n̄ poterit eē princeps oim rerū sic nō sit pfectū bonū erit aliqd p̄stāt' qd possidēs sūmū bonū qz oīa pfecta claruerūt. i. manifesta eē sūt p̄iora. min' integr'. i. pfect'. qre nerō pdeat in infinitū p̄fite dū est sūmū deū esse plenissimū sūmū ⁊ pfectū bonū. et

sic patz mior rōnis. scz q in deo ē pfectū bonum. Tūc pbat maiorē dices. Sed p̄stitū dicit. i. p̄bat mus nona p̄sa p̄fectū bonū eē verā beatitudinē. igit restat cōcludere q necesse ē verā beatitudinē sitam eē in sūmo deo. Cui Boet' p̄sentēs dē. Acct̄plo. i. p̄cedo in quā. nec est qd vllō mō q̄at p̄dicit.

¶ Hora q̄ sit de' non esset p̄fectū bonū. sed imp̄fectū. p̄cederet i infinitū sic arguēdo. De' vel est p̄fectus bonū vel imp̄fectus. Si p̄fectū habet. p̄positū. Si imp̄fectum erit aliqd p̄' eo. cui p̄fectū sit prius imp̄fecto. Illud ḡ prius vel ē p̄fectū bonū vl' imp̄fectū. Si p̄fectus illud erit deus. ⁊ h̄ p̄positū. si imp̄fectum erit aliqd p̄' eo. cum p̄fectum sit prius imp̄fecto. ¶ P̄fectū querit de illo priori. vel est p̄fectū bonū vl' imp̄fectū. ⁊ sic p̄cederet in infinitū. vel p̄batur deum esse p̄fectum bonum. ⁊ hoc innuit in s̄ra cum dicit. Quare ne in infinitum p̄deat

¶ Sed q̄so inq̄t re. Hic p̄bia oñdit p̄ quē modū verā beatitudinis deo qz nō est in deo tanq̄ aliqd distinctū ab ipso sicut accidēs a subiecto. scē idē cū ip̄o. qd p̄bat q̄tuor rōnib'. scēa ibi. Postremo. tertia ibi. Quarto. quarta ibi. Respice inquit. Primo p̄mittit intentū suum cum quadam diuisione aut' mēbra improbat dicens. ¶ boet' queso te v' idē q̄ id sanctē

cat. Mā ni tale sit rex oim princeps esse nō poterit. Erit em̄ eo p̄stātius aliqd p̄fectū possidēs bonū q̄ hoc pri' atq̄ antiqui' esse videat'. Dia nanqz p̄fecta numis integris p̄iora esse claruerūt. Quare ne in infinitū prodeat rō p̄fitendū est sūmū de um sūmū p̄fectiqz bōi eē plenissimū. Sz p̄fectū bonū verā esse beatitudinē p̄stitūm'. Verā igit beatitudinē in sūmo deo sitā esse necesse est. B. Ac cupio in quā. Nec ē qd p̄tradici vllō mō queat. P. Sed q̄so inq̄t te v' de q̄ id sanctē atz iuiolabilr p̄obes q̄ boni summi sūmū deuz dixim' eē plenissimū. B. Quonā in q̄ mō. Ne hūc rex oim p̄rem illū sūmū bonum quo plen' eē p̄hibet vel extrin.

Prosa octava

id e firmiter et inuolabiliter pbes q dicitur sumū deū esse plenissimū sū
mi boni. et de Boetio. Quonā mō sup. h. pbat. Tūc pōt pbia diuisio
nem dicēs. psumas. i. putas ne hūc patres oim rez accepisse extrinsecus
illud sumū bonū. quo p̄bet esse plenū. vel psumas ita naturaliter ore
a se illud bonū q̄si cogites diuersam eē subam dei hūitis et beatitudis habē

secus accepisse. vel ita naturaliter
habere psumas quasi habentis dei
habiteq; beatitudinis diuersam cogi
tes esse substantiā. Nā si extrinsecus
acceptū putes pstanti id qd dede
rit eo. qd accepit existimare possis.
S; hūc esse rerū oim p̄cellētissimū
dignissime p̄stitemur. Qd si natura
quidē inest S; rōne diuersū cū d re
rū principe loquamur deo fingat q̄
pōt. q̄s hec diuersa cōiunxerit. Po
stremo qd a qualibet re diuersū ē id
est illud a quo itelligit esse diuersū
Quare qd a sumo bono diuersū est
sui natura id sumū bonū non est. Qd

si unxerit. supple deum summū bonū q. d. non est dare aliquid priorē ista
diuersa contingente. Notandum q ratio quam pbia pretendit ē ista
Summū bonū quod est in deo vel est acceptū ab extrinsecō. vel inest si
si natura. si ab extrinsecō aliquid dicitur pstantius et nobilius deo. qz dās
summum bonum pstantius est recipiente ipsum. Si autem inest deo
inter diuersa coniunxerit. talia autem fingere est difficile.

Postremo quod a qualibet. Dic pbia ponit secundā rationē q̄ sum
mum bonum in deo nō differt ab ipso. et est ratio talis. Illud qd ē diuer
sum ab alio non est illud a quo est diuersum. Si ḡ sumū bonū est diuer
sum a deo deus non esset summū bonum qd nefas est dicere. unde de in
fia. Postremo illud qd ē diuersū a quilibet re illud nō est illud a q̄ intelligit

te. Et tūc improbat
mēbra. primo q̄ de
nō accepit sumū bo
nū ab extrinsecō ol
cēs. nam si p̄tes bo
nū qd in deo ē extri
secō accepit. tunc tu
possis. i. potes existi
mare est. pstanti. i.
melt. illud bonū quo
dederit eo qd accepit
f. deo qd est falsū. q̄
p̄stitemur hūc p̄cellē
tissimū oim rerum.
Tūc pbat q̄ p̄secrū
bonū in deo nō ē in
ipso naturaliter tan
q̄ differēs a substanti
a sua dicēs. q̄ si na
tura i. p natura iest
deo sumū bonū sed ē
diuersum ab ipso rō
ne q̄ddiratiua. fingat
q̄ pōt q̄s hec diuersa

Liber tertius

Id est videtur esse diuersum quare quod sui natura diuersum est a summo bono illud non est summum bonum si igitur summum bonum igitur sit in deo quod secundum naturam est diuersum ab eo. sequitur quod deus non sit summum bonum. quod nefas est cogitare de deo. quod nihil potest esse praesens. Nota si aliquid esset in deo diuersum ab ipso. deus esset compositus. et non essentia simplicis quod est falsum. Item quod est in deo diuersum ab ipso. vel est accidens vel pars est. Non accidens. quia deus non est subiectum alteri accidentis. si est pars autem cuius pars praecedat totum aliquid erit prius deo. quod falsum est.

¶ Dico enim nullius rei natura. Hic probat tertia ratione quod talis est. Illud quod est principium omnium formaliter est summum bonum. quia summum bonum non potest esse principium sed deus principium omnium. formaliter est summum bonum. summum autem bonum est veritas. deus formaliter est summa veritas. unde dicit in littera. Dico. i. generaliter. nullius rei natura poterit consistere. scilicet melior suo principio. quare quod omnino sit principium sicut deus illud dicitur conclusum verissima ratione summum esse bonum suba. i. per sui substantias. cui assentientibus hoc. de. Rectissime inquit conclusum est. scilicet summum bonum esse veritatem. coactum est. dicit hoc. ita est inquit. Concludit probat. Igitur necesse est deum potestatem ipsam veritatem. de hoc. nec quod refragari. i. resistere prioribus oppositis. et promissis. et ego principio fallacium esse prius illis. i. ad illa. Nota quod principium omnium reorum est summum bonum substantiale. quia si aliquid aliud a principio esset summum bonum substantiale sicut aliquid principium sequitur quod principium sit non habet suum principium. nam bonum substantiale nobiliter est bono accidentale. Item si principium non est bonum substantiale sed accidentale. cuius omne quod est tale per accidens reducatur ad aliquid tale per se. tunc principium reduceretur ad aliquid. et per prius non esset principium. ¶ Respondeo inquit an hinc. Hic ponit quarta ratione quod veritas in deo non differt ab ipso. Sed veritas differt a deo cum veritas tamen deus quod veritas sit summum bonum. essent duo summa bona. quod veritas non esset altera. et cum veritas desit alteri necesse est

nefas est de eo cogitare quo nihil constaret praesens. Dico enim nullius rei natura suo principio melior poterit existere quare quod omnium principium sit. id est etiam sui substantiam summum esse bonum verissima ratione conclusum. B. Rectissime inquit. Sed summum bonum beatitudinem esse processum est. B. Traest inquit. Igitur inquit deum esse ipsam veritatem necesse est probari. B. Nec propositis inquit prioribus refragari quod et ab illis hoc illatum prius esse principio. B. Respice inquit an hic quoque idem firmiter approbetur quod duo summa

bona quae se
Exem q d
sit alter
esse pfect
deest. Sed
no esse m
tur q su
ueria. B
mū bon
sam necesse
q sit sum
ipa ver
digni
igit vel
stratis
positim
no velu
beatitud
nes bon
uitas
tos sic
erit pfect
e sumū
quā p
um. i. p
positis i

Prosa decima

perfectū & summū bonū qz perfectū ē cui nihil deest. g̃ necesse ē beatitudinem esse idē cū deo. vñ dicit in lra. **S** boeti respice an hinc quod mō dicas illud qd pbatū est firmū approbet. duo sūma bona eē nō p̃nt. q̃ sint a se diuersa. eētm liq̃t. i. manifestū ē q̃ bona q̃ discrepāt nō eē alterz sup. coz. bo/ noz qd sit alterz. q̃re cum alterz deest alterutri. i. alteri neutz poterit eē p̃se

bona q̃ a se diuersa sunt esse nō p̃nt.

Etē q̃ discrepāt bona si esse alterz qd sit alterz liq̃t. **Q**uare neutz poterit esse perfectū cū alterutri alterutrū deest. **S**ed qd perfectū nō sit id sūmū nō esse manifestū est. **N**ullo mō igitur q̃ sūma sunt bona ea p̃nt esse diuersa. **A**tq̃ & beatitudines & deū sūmū bonū esse collegim⁹. **Q**uare ipsam necesse est sūmā esse beatitudines q̃ sit sūma diuitas. **N**ihil inq̃ n̄ cre ipa veri⁹ nec rōcinatōe firmi⁹. n̄ dō digni⁹ & cludi pōt. **S**up hec inq̃t igitur veluti geometre solent demonstratis propositis aliqd inferre que porismata ipi vocāt. ita ego quoqz tibi veluti corolariū dabo. **N**ā qm̄ beatitudinis adoptiōe fiunt homines beati. beatitudo x̄o est ipsa diuinitas. & diuinitatis adeptiōe beatos fieri manifestum est.

erit perfectū alio. qz impossibile ē duas sp̄s eē eql̄r perfectas. s; qd ē imperfectū n̄ ē sūmū bonū. g̃ n̄ sūt p̃ta sūma bōa. **S**up h̄. **H**ierophia & cludit ex dicit q̃ndā & cludit corolariā dicens **S**up hec. s. p̃dca. ego tibi dabo corolariū um. i. & cludit corolariā. ita. s. sic geometre aliqd solēt demonstrat. sūto. p̃ p̃positis inferre q̃ illara ipi vocāt porismata. i. apitōes. & tunc pōit corolariū

ctuz. cū p̃fem sit cui nihil deest. **S**z manifestum ē illud nō eē sūmū bonū qd n̄ ē perfectū. **N**ullo mō p̃nt eē diuersa ea q̃ sunt summa bona. **A**tq̃ p̃ certe deum & beatitudinē collegim⁹ eē summuz bonum. q̃re necesse ē ipaz naturā q̃ sit diuinitas. i. naturā dei eē summaz beatitudines. qd boe ap probās dicit. **N**ihil veri⁹ ē ipa re. n̄ rōcinatōe firmi⁹. n̄ dō digni⁹ & cludi p̃.

Aorādum ex q̃ro topicoz. qd p̃ supabundantiā d̄r vni solt p̃uēt. cum igitur summum bonuz d̄cat p̃ supabundantiā non erunt duo sūma bōa. **I**tē si eēt duo summa bōa. vel eēt eius dē sp̄i. v̄l differrent sp̄i. si eiusdes speciei. erunt eql̄r perfectas. et vnum erit supfluuz. si differunt sp̄i. vñ

Liber tertius

q̄ omnis br̄s est deus q̄d sic infert q̄ adeptōe br̄itudis fiunt l̄ oīes br̄
br̄itudo s̄o est ip̄a diuinitas vt p̄batū ē. manifestū ē homines br̄os fieri ade
ptione diuinitat̄. sed sicut adeptōe iusticīe s̄ūt hoīes iusti. z adeptōe sa
piēt̄ie sapiēt̄es. ita necesse ē adeptōe diuinitat̄ eē br̄os siue deos. igit̄ om̄is
br̄s ē de⁹. sed natura q̄dē vn⁹ de⁹ ē z nō plures. p̄cipatōe s̄o nihil p̄bi
bet z pl̄es deos esse
hāc p̄clusionē p̄men
ans B. p̄cit. Et
pulcrum in q̄ hoc. s̄.
q̄d mō p̄clusit̄. atz
p̄ciosuz siue p̄osifia
siue corolarū maui
id ē magis velis ip̄m
vocari. ¶ Notanduz
q̄ oīs br̄s est deus
hoc p̄batur ex l̄ra sic
Hoīes s̄ūt br̄i adept
tione br̄itudis. s̄z be/
atitudo ¶ diuinitas. s̄ hoīes s̄ūt beati adeptione diuinitatis. sed adepti
one diuinitatis aliq̄s efficit̄ deus. ergo oīs br̄s est de⁹. vel p̄t sic argui.
Adeptōe diuinitatis aliq̄s efficit̄ de⁹. adeptōe diuinitatis aliq̄s efficit̄ br̄s
cū diuinitas sit idē cū br̄itudine. s̄oīs br̄s est de⁹. ¶ Nota s̄m Hugui.
q̄ porus por̄. ē subtile foramē i corpe p̄ q̄d sudor emanat. idē porisma. an
tō ē aptio v̄l illūmatio sensus. Dicunt̄ etiā porismata regule q̄s geome
tre p̄ponūt ad aliq̄d ostēdēdū. eo q̄ apient̄ z illuminēt̄ mētē lectoris z ip
se allegat̄ boētū in hoc libro de hoc noīe porisma. Notandū s̄m eundem
Hugui. a corona venit̄ coronariū q̄d ē p̄miū victorie vel p̄m̄ium belli vel
certamis. s̄. corona. vel aliq̄d aliud. vel coronarium ē vn̄ aliq̄s meret̄ bono
rem v̄l ad p̄s̄it̄ coronā. Et etiā allegat̄ Boētū in h̄ loco de h̄ noīe coro
nariū. sed cōter ip̄m noīam⁹ corolarū. z ē corolarū p̄clusio sequens ex p̄
missis. ¶ Nota aliq̄s diceret̄ Si oīs br̄s est de⁹ cū pl̄es sint̄ br̄i. plures
erunt̄ d̄j. R̄ndit̄ hoc. q̄ vn̄ ē de⁹ natural̄ z essential̄. sed p̄cipatiue s̄z
p̄cipatōe br̄utis z immortalitatis p̄nt̄ eē plures d̄j. vn̄ p̄sal. Ego dixi d̄j
estis z filij̄ excelli oēs. Irē inmut̄ p̄hs. xij. methaph̄. vbi sic p̄cludit̄. Nō
valet pluralitas p̄cipū. sit ḡ vn̄ p̄ncip̄s. s̄. s̄m natura z essentia. ḡ dicit̄
Sene. Vir̄ speculariū ē q̄si de⁹ in h̄mano corpe hospitat̄. Pro q̄ v̄lci
notandū q̄ deus ē q̄duplex. aliq̄s ē de⁹ nūcupatiue. vt idolum. al⁹ v̄lci
p̄atiue vt d̄mōes cultuz dei sibi vsurp̄ates. vt dicit̄ scriptura. Dēs d̄j gē
rium demonia. Tertū p̄cipatiue. vt hoīes br̄itudine p̄cipat̄es
¶ Quart⁹ ē de⁹ nata h̄ns essentie eternitate. imutabilitate. z cōcabilitate
te p̄mis tribo modis p̄nt̄ b̄n esse pl̄es d̄j. s̄z n̄ q̄rto mō ¶ Ultio nota dei
tate siue diuinitate p̄cipare. non est nisi immortalitate ip̄osibilitate subit̄

Proposa decima

litate et agilitate ad ipsa. Nam mortale aditum nobis separat nos a dijs
vt dicit Porphyrius. In deptione immortalitatis erimus dii.

P. Atqui hoc quoque pulchrum nihil est quod his annectendum esse ratio persuadet. **B.** Quid inquam. **P.** Cum multa inquit beatitudo continere videatur utrum ne hec omnia unum veluti corpus beatitudinis quadam partium varietate coniungant an sit eorum aliquid quod beatitudinis substantiam compleat, ad hoc vero cetera referantur. **B.** Vellem inquam id ipsarum rerum commemoratio ne patefaceres. **P.** Nonne inquit beatitudinem bonum esse censemus. **B.** Ac summum quidem inquam. **P.** Addas inquit hoc omnibus licet. Nam eadem sufficientia summa est, eadem summa potentia, reuerentia quoque claritas et voluptas beatitudo esse iudicatur. **B.** Quid igitur. **P.** Neccine omnia bona sufficientia, potentia ceteraque veluti quedam beatitudinis membra sint an ad bonum veluti ad verticem omnia referuntur. **B.** Intellego inquam quod inuestigandum proponas, sed quod constituas, audire desidero. **P.** Lu

P. Atque hoc quod pulchrum nihil est. Hic philosophia mouet circa philosophia quaedam dubitationes. Sed soluit eas sibi. Cuius discretio non. Primum dicitur. Et quod dicitur corollarium esse pulchrum. Atque certe hoc quod iam dicitur nihil est pulchrum quod ratio persuadet esse annectendum his. I. supradictis. Et sic boetius. quod est pulchrum illud. Dicitur philosophia. Cum beatitudo videatur multa continere, videtur atque ut hec omnia contingant. I. constituantur veluti unum corpus beatitudinis. quodam varietate partium, an sit aliquid eorum quod compleat substantiam beatitudinis, ad hoc cetera referantur. Tunc boetius petit hanc questionem magis elucidari dicitur. Vellem inquam ut patefaceres illud quod queris commemoratio ipsarum rerum supple explicando et philosophia delectationes boetius querit. Nonne censem beatitudinem esse bonum de B. certe summum bonum, cuius philosophia licet. id est licitum est addas hunc summum bonum omnibus

Prosa decima

dicat qd nō sūt mēbra. sed vñū mēbr. videbit̄ bñtudo esse jūncta ex vno mēbro qd fieri neq̄. Et dicit Boc. Id qdē qd mō p̄clusum ē nō est du bñ. sed illd qd restat de veritate alteri p̄tis q̄stōis expecto. ¶ Notanduz qd bñtudo ē diuinitas vt p̄t̄ vñūm ē. r qz diuinitas est oīno simplex r indī uisibilis ex nullo p̄t̄ eē p̄stituta. cū eīm p̄stitūes p̄uis sit p̄stituro. eēt ali qd p̄t̄ deitate qd ab

¶ Ad bonū vo cetera fferri palā est. Idcirco eīm sufficientia petitur qm̄ bonū esse iudicat. Idcirco potētia qm̄ id quoq̄ esse creditur bonū. Idem de reuerentia. claritudine iocūditate p̄iectare licet. Omniū igit̄ expetendoz sūma atq̄ causa bonū est. Qd eīm neq̄ re neq̄ silitudie vllū in se retinet bonū id expeti nullo mō potest. Contraq̄ etiā q̄ natura bona nō sunt tamen si esse videant̄ quasi vera bona sint appetūt. Quo fit vti summa cardo atq̄ causa expetendoz omniū bonitas esse iure cre datur Cuius vero causa qd expetit̄

bonū. idem licz p̄iectare i. iudicare de reuerētia. claritudie. i. claritate r iocūditatez sic vlt̄ p̄cludere qd bonū ē summa. i. p̄fectio. r cā oīm expeten doz. i. desiderandoz. quod declarat p̄ signū dī. Illud eīm quod neq̄ in re neq̄ in silitudine. i. apparentia vllū bonuz retinet in se illud nullo mō p̄t̄ expeti. i. desiderari. r p̄. i. p̄ p̄rium illa que nō sunt bona natura. i. ex natura. tñ si videantur i. appareāt eē q̄si vera bona sint appetuntur. q̄ sic vt bonitas iure cre datur eē sūma atq̄ cā oīm expetēdoz.

¶ Notandū qd bonū est cā oīm desiderandoz. qz deficiente rōne boni in ali q̄ siue sit bonū fm̄ appareātia siue existentia tollitur rō appetibilis. po sita p̄o rōne boni in aliquo siue fm̄ rē siue fm̄ appareātia ex q̄ ipm̄ est ap petibile p̄pter quod dī Arist. iij. de aīa. Doct̄ eīm appetibile h̄ qdē bonū. hoc aut̄ apparet̄ bonum.

¶ Cuius vo causa. Hic ex dicitis p̄hia deducit̄ quosdā cōclusiōes p̄uis

surdū ē q̄ bñtudo nō p̄t̄ eē p̄stituta ex plu ribz memoriis vel ex vno mēbro.

¶ Ad bonum p̄o hic p̄hia ostēdit̄ qd oīa referant̄ ad bonū tāq̄ ad cāz p̄t̄ quā appetunt. scōo ex dī ctis deducit̄ q̄sdam p̄clusiōes sup̄ p̄bas tas vt melī intelligā tur. scōa ibi. Cuius p̄o cā. P̄tio dī palā est cetera. i. q̄nq̄ sup̄ p̄dicta ad q̄ oīa ap petēda reducunt̄ ip̄a referri ad bonū idcir co eīm petit̄. i. appetit̄ tur sufficientia. qz bo nū esse iudicat̄. idcir co potētia desiderat̄. qz id etiā creditur eē

Liber tertius

pbatas ut melius intelligantur et sunt due. Prima est per bonum et beatitudo sunt idem. Secunda quod de bonum idem sunt. deducens primo conclusionem dicit. Illud maxime videtur optari. cuius causa quod aliquid expedit. id desiderat. ut si causa salutis. id sanitatis. quod spiritus. id aliquid velit equare non tamen non tamen desiderat motum equitatis. quod in in quod desiderat effectum salutis. id sanitatis. cum igitur omnia petantur. id appetantur gratia boni illa non potest desiderantur ab omnibus quod ipsum bonum. sed nos concessimus beatitudinem esse propter quod cetera optantur. quare sola beatitudo tantum finis omnium aliorum quod desideratur ex quod liquido. id manifeste apparet esse eandem substantiam ipsi boni et beatitudinis. Boetius cum assentit. huic deductioni dicit. nihil videtur deo cur quod spiritus possit dissentire. Quod horadum quod quod appetitas per se esse eadem necesse est illa esse eadem. cum igitur bonum et beatitudo habeant unam et eandem per se appetitatem erit eadem. Nam per se proprium est beatitudini quod omnia per eam desiderantur similiter illa appetitas est boni quod omnia appetuntur. quod bona. et bonum et beatitudo sunt idem. Quod horadum quod illud magis appetit cuius causa aliquid appetitur. quod illud propter quod aliquid appetit per se est in causando motum desiderium quod illud quod appetit propter aliquid. quod causa prima prius insit quod secunda. et idem illud propter quod aliquid appetit plus in fluit desiderio quod illud quod appetitur propter aliquid sicut finis plus insit quod ordinata in fine. et hoc declarat per exemplum in vita de sanctitate. quod plus appetitur quod actus equitatis facit propter sanitatem. Quod sed deum. Hic per hanc ex conclusionem prius probata deducit secundam scilicet deum et bonum esse idem secundum substantiam et dicit. Sed demonstravimus deum et veram beatitudinem esse idem et unum dicit Boetius. ita est inquam. Ex quod concludit per hanc dicens. igitur secure et conclusio deducit substantiam dei sita esse in ipso bono nec visus alio. id alibi. Quod horadum ex prima conclusione inferitur secunda accipiendo primam conclusionem per maiorem

Metrum Decimum

arguēdo sic Bonū & bñtudo sunt idē fm subam. sed de? ē vera bñtudo
gōe? & bonū sunt idē fm subhñtā. **D**: trum. r. tertij libri.

U: oēs piter venite capti. Istud ē metz. r. h? tertij qd dñ valēt
cū ab inuētoze. & est vñdecasyllabum cōstās ex spōdeo & dactilo.
& duob; vñ trib; trocheis. qz vltio loco p̄t pōi spōdeus vñ troche?

so bono nec vsq; alio sitam esse sub
stantiam.

Metrum decimū libri tertij

Uc oēs piter venite capti

Quos fallax ligat iprobis ca

tenis.

Terrenas habitās libido mentes

Hic erit vobis requies laborum

Hic port' placida manēs quiete

Hoc patens vnū miseris asilum

Non quicqd tag' aureis arenis

Bonat; aut herm' rutilāte ripa

Aut indus calido propinqu' orbi

Lādidis miscēs virides lapillos

Illustrāt aciem magisq; cecos

In suas cōdunt animos tenebras

Hoc quicqd placz excitatq; mētes

Infinis tellus aluit cauernis

Splendz quo regit' vigetq; celum

Titab obscuras aie ruinas

Hanc q̄squis poterit notare lucem

Lādidos p̄bebi radios negabit

tenebriant aiam. **U**: quicqd donat tagus fluvius iste aureis suis arenis.
U: quicqd donat herm' fluv' rutilāte. i. splendente sua rīpa. aut indus flu
ui' a q̄ dicitur india p̄pinquus calido orbi. qz vñ an' torride sone. indus

In quo metro p̄bia
postq; oñdit in q̄ sic
summa bñtudo hor
ratur ad istā bñtudi
nem puenire dicens
U: oēs capti quos fal
lax libido. i. fallax de
lectatio habitans. i.
possidēs frenas mē
tes ligat iprobis cap
tenis. i. vitiosis capt
ditatib;. venite piter
huc. i. ad summū bon
num qd ē sūz i deo
Tunc oñdit vtilita
tē veniendū ad illud
bonuz dices. **U**: i.
in isto bono qd ē de?
erit vobis req̄es labo
rū. cum ip̄e sit p̄mi
um in hac vita labo
rantium. hic ē port'
i. securitas manens
placida q̄ere. h̄ est. asil
lum. i. domum refu
gij. vñ. i. solum.
qz tñ ad deum ē tu
tum refugium patēf
id ē aptum miseris.
Tunc compar istud
bonum ad bona t̄pa
lia oñdens bona t̄p
poralia eē dānosa.
qz sui cupiditate ob/

Liber tertius

In qua hinc fecit lapillos viridesc. i. smaragdos. cādidis. i. margaritis sup
ple oia illa nō illustrāt acie sup. mētēs. sed magis cōdunt. i. inoluūt ceos
aios in suas tenebras. i. ignorācias veri boni. hoc. i. bonum tpeale qd d. i.
quod cū qz placet. i. excitat mētēs ad cupiditatē. illud tell⁹ aluit in finis ca
uernis. i. pfūdīs. qz in pūndo terre gignunt metalla z gēme. Tūc oīe
dit vtilitatē boni qd
eō de in qz hāc
tudo dīcēs. Splēn
dor. i. bāudo splēn
dens. q̄ splēdore regi
tur celū ille vitar ob
securas ruinas aie. qz
splēdor z obscuritas
se nō pparant in co
des. q̄ quis q̄ poterit
notare. i. notā habet
re hāc lucem. ipse ne
gabit. Non curabit
cādidos radios p̄be
bi. i. solis

¶ Horandū p̄ter li
terā q̄ asilū fm Hug. d. dom⁹ refugij quā romulus fecit. ab a qd ē sine
z silōn qd ē tract⁹. q̄ si sine tractu. qz nō erat fas aliq̄e tibi tāgere vel offen
dere. ¶ Horandū fm Jfō. li. eribimol. Tag⁹ ē fluui⁹ que cartago hīpa
nie sic nūcupant. ex q̄ pcedit copiositas arenis auriferis. z ab hoc ceos
fluuijs hyspanie est platus. ¶ Horandū fm Hug. q̄ t. crm⁹ ē fluuius aie
q̄ cāpos siniticos secat fluitibz. z ē plenus aureis arenis. Indus aut fm
Jfido. ē fluui⁹ orientis q̄ rubeo mari excipit. a q̄ india nūcupat abūdans
margaritis z smaragdis.

¶ Prosa. xl. tertij libri
Sēntior in q̄ ista est vndecima p̄sa but⁹ tertij in q̄ p̄bia induct
Boetij in cognitionē q̄rūdā q̄ p̄i⁹ falsus fuit ignorare. i. qd sit
finis oim rez. z q̄bus gubernaculis mūd⁹ regat. P̄io dūc ipm
in cognitōez p̄mī. scdo scōi in sequenti. p̄sa. P̄io p̄bia p̄estigat dīstī
nitionē boni. scdo ex hōnditē q̄ sit finis oim rez. ibi. Et illa nūmū p̄mo
p̄mittunt quedā. Scdo p̄bia aggrōdī. p̄mī. ibi. Nonne inq̄t. P̄io bo
etius assentēs p̄dictis dicit Assentior inq̄a. i. iā dicitis. cūcā em p̄stā
nō p̄a firmīssimis rōnibz. qz demonstratiuis. Et p̄bia inq̄t. Quārt. i. p̄i
estimabis si agnoueris qd sit ipm bonū. Rūdit boe. Infinitū scz p̄i in
quam estimabo. si q̄dem mibi p̄nter p̄tingat agnoscere deū q̄ bonus est
dicit p̄bia. Atq̄ p̄ certe. hoc p̄refaciām venīssima ratōe maneat. i. conce
dantur. modo. i. rātūmodo q̄ conclusa sunt pauloante. Et dicit Boe. ma
nebit sine omni contractione in sui veritate.

Liber tertius

mōstratū vñū vey bonū fieri cū colligunt in vnā formā bñtūdis atq̄
efficiētā. i. in vnā cām efficiētē. s. deū vt q̄ sit sufficiētia. ea dē sit potentia
z reuerētia. claritas z focūditas. nisi vō oīa sint vñū z idē mōstratū ē. ca
nihil bñe q̄ nūerent. i. p̄p̄tent iter expētā. i. desiderāda. Et d̄r boet?
demonstratū ē in quā nec vllō mō dubitari p̄r. **U**teri q̄rit p̄bia. Illa q̄ cū

d̄screpāt mīme sūt
bona. tēū cepint esse
vñū sunt bona. Non
ne hec cōgūgūt fieri
bona adeptōe vñta/
s. d̄r boe. Ita videt
in q̄ Et subdit p̄bia
s. oē q̄d ē bonū p̄tici
partē bont z cedis eē
bonū an mīme. Et
d̄r Boe. ita ē. Tunc
p̄bia ex p̄cessis p̄clu
dit maiorē dīcēs. Igi
tur sili rōne opter ve
cōcedat vñū z bonū
eē idē. Et p̄firmat il
lā p̄clusionē p̄ locum
ab effectū dīcēs nāq̄
eadē ē suba eoz. q̄rū
ñ ē nafalr diuersus
effect⁹. q̄ idē in q̄tū
idē natū ē facere idē. Boet⁹ p̄cedēs d̄r. negare in q̄ neq̄o. **N**ora ex lra
sic p̄bat q̄ vñū z bonū sint idē. Quēcūq̄ n̄ sūt bona nisi q̄ sūt vñū illa
nō sūt bona nisi adeptōe vñtatis. sed oīa sunt bona adeptōe vñtatis. q̄
vñū z bonū sūt idē. vel aliter arguit sic. **O**īa sunt bona adeptōe bonitatis.
oīa sunt bona adeptōe vñtatis. q̄ bonū z vñū sūt idē. **A**liā rōz inuit in
lra di. **I**lla sunt vnum q̄z ñ est diuersus effect⁹. q̄ idē in q̄tū idē nō facit
nisi idē. ex. ij. de generatōe. sed vñus z bonū non est diuersus effect⁹. q̄a
effectus vñus ē est bonum. q̄ sunt idem. z hec p̄r lo paret. l. iij. metab
p̄bia. vbi Arist. vult q̄ bonum z vñū p̄uertant. **N**ostri ne igit̄ zē. **D**ic
p̄bia p̄bat minorē. s. q̄ oīa appetunt hē vñū p̄ talem rationem. **U**num
q̄d q̄z tādiū maner atq̄ subsistere q̄diū est vñū. sed omnia nafaliter appē
tunt manere z subsistere. **G**omnia appetunt esse vnum. **I**lius rationis p̄
mo declarat maiorē. secundo minorēz ibi. **E**st ne igit̄ur. tertio relūpta ma
iore cōcludit intentum ibi. **S**i q̄d aut̄ inq̄t. **P**rimo ergo declarat̄s maiorē
q̄ vnum quo d̄q̄z tamdiū maner quādiū est vnum. dicit. **N**ostri o **B**oet
oē quod est tādiū manere atq̄ subsistere q̄diū sit vñus z cū d̄stiterit. i.

Prosa vndecima

desinit esse vñū pariter ptingit dissolut atq; interire. q̄rit hoc. Quoniam
mō phia declarat i exēplo dicēs. In aialib. h̄ p̄z cum aia z corp⁹ i vnuz
coeunt atq; pmanēt vnum. illud vñū vocat aial. cū p̄o hec vnitās dissol-
uitur sepatōe vtriusq; sup. aie z corp⁹. liq̄t. i. manifestū ē. aial interire et
nō iā eē aial. Ponit aliud exēpluz ipm etiā corpus humanuz cum p̄māce

poris distraxerint vnitatē. desini eē
q̄d fuerat. Eoq; mō pcurrētī cetera
pculdubio patebit subsistere vnum
q̄d; dū vñū est. Lū deo vnum esse
desinit esse interire. **B.** Cōsiderāti
in q̄ mibi plura mime aliud videt.
P. Est ne igit in q̄t q̄d in quātū na-
turaliter agat relicta subsistendi ap-
petētia venire ad interitū corrupti-
onemq; desiderent. **B.** Si aialia in
quā p̄siderē. q̄ h̄nt aliquā volēdi no-
lēdiq; naturā. Nihil iuenio q̄d nul-
lis extra cogētib⁹ abijciāt manendi
intētione z ad iteritū spōte festinēt.
Q̄ nāq; aial tueri salutem laborat
mortem. vero per v̄sēmz deuitat.
Sed q̄d de herbis arboribusq; q̄d

sunt boni. ergo non sunt vnum. Ista rō soluitur ex quarto hui⁹ negādo
maiorē. quia phia quarto hui⁹ probat malos non solum non esse potētes
sed simplr non esse. Unde mali bene sunt mali. sed q̄ simplr dicant esse
non est verum. sicut homo mortuus simpliciter non est homo. z de hoc
videbitur in quarto.

¶ Est ne igitur in q̄t. Hic phia pbat seu declarat minorē. s. q̄ oīa appe-
tant esse z pmanere z primo oñdit hoc. secundo pbat q̄ talis appetitus ē
naturalis. secunda ibi. neq; nunc nos. Primo ostendit intentum in aial
bus. Secundo in vegetabilibus. Tertio in rebus inaiatis. secunda ibi.
Arq; non est tertia ibi. Ea etiam. Primo dicit phia. Est ne aliqd q̄ in-
q̄tum naturalr agat desider et venire ad interitum. i. ad mortē z ad cor-

in vna forma p̄iuctō
ne mēbroz. tūc vñū
id ē videtur humana
spēs. s. h̄ p̄tes corp⁹
distribute z segrega-
te. i. sepe ab inuicem
distraxerint vnitatē
corpus desinit eē q̄d
fuerat eodē mō pcur-
renti cetera pculdu-
bitō patebit vñū q̄d
q̄ subsistere. i. pma-
nere dum ē vnuz. cū
p̄o desinit esse vnuz
interire videt. Et dī-
cit Boett⁹ mime in
quā videt mibi ali-
ud p̄siderātī plura.

¶ Nota q̄ aliq̄ dice-
ret nō videt q̄ esse z
esse vnum sint eadez
q̄ mali sunt z tñ nō
sunt vnum. p̄batō.
vnum z bonuz sunt
idem vt iam proba-
tum ē. sed mali non

Liber tertius

ruptio nō relicta appetita subsistēdi Rūdet Boe. Si cōsiderē aīalia que hñc naturā. i. appetitū volēdi. i. psequēdi z nolēdi. i. fugiēdi aliqd. nihil in uento qd abijciat intencione manēdi sup. ē. ex natura. z festinet spōte. i. uoluntate ad interitū nullis caus extra cogētib. qz oē aīal laborat tueri salutē z deuitat mortē z pnticē. sed ego prius dubito qd s herbis z arboribus. z qd de rebz in aīal oīno. pntiam sup. an talia appetat esse z pmanere.

¶ Hoc Boe. nō dubitat qn aīalia appetant z pmanere. cuius rōez innuit: Illō qd laborat tueri salutē z vitare mortē h appetit esse z pmanere sed oē aīal est hmōi. qz rōez vix ita sit vegetabilibz z in rebz inanimatis. de hoc dubitat. z pōt esse rō dubitatis. qz in talibz nō sūt opatōnes ita manifeste subseruientes appetitū naturalē pmanēdi sūt in aīalibz. q mouent ad pceptiendū nutrimentū z ad alia q pntēt ad pseruatiōnē vite.

¶ Atq nō est q de h. Hic pbia pbat q vegetabilia sicut herbe z arbores appetāt eē z pmanere. z h pbat qz modis. sicut pbrēte. pmo ex loco q̄litate. qz in talibz locis nascunt vbi diutius pnt pseruari in esse. Vñ dicit. Atq p certe. Boetius nō est q possit ambigere. i. dubitare de hoc vtrū inaiata z vegetabilia appetāt eē p̄mū. i. pmo signo. Cū tu in tuuaris herbas atq arbores in alia locis sibi puenientibz. vbi q̄tū eaz natura. i. vigor nature qat nō pnt cito exarescere z interire. Nā alie campis oriunt sicut oliuē. alie mōtibz sicut cāpiti alias ferūt paludes sicut alnos z salices. Alie herēt saxis sicut herbe q̄ dicunt capilli vneris z barba iouis. Aliaz herbaz sunt fecūde. i. abūdātes steriles alie vt illius herbe q̄ dicitur merica. qz si q̄spā. i. aliqz conetur trāsferre in alia loca arefcāt. s. natura dat vnicuiqz qd sibi cōuenit z elaborat ne intereāt q̄ dū manere pnt.

¶ Nota loc' est principii generatōis. qz saluat z pseruat locatū z ipso modo ante vitē celestis insuit ipsi locato. Cū igit vegetabilia sicut herbe z plāte req̄rant determinata loca in qbz saluant z in alijs arefcāt pz q̄ ipa appet

Proposa vndecima

tant esse et permanere. ¶ Quid dicam quod omnes velut in terras. Dicitur philosophia per baridem alios quod sumitur ex modo situatis partibus in uenientia ad attractionem non alimenter quod seruat esse eorum. Et dicitur quod dicitur ex hoc quod omnes scilicet herbe et arbores trahunt alimentum a radicibus velut ore demerso in terras. et diffundunt sibi alimentum per medullas per robur et per corticem quod non est nisi propter appetitum

Quid dicam: quod omnes velut in terras ore demerso trahunt alimentum a radicibus ac per medullas robur corticemque diffundunt. Quid quod nobilissimum quodque sicuti medulla est in interiore sede recondit, extra vero quadam ligni firmitate. Ultimum autem cortex aduersum celi intemperies quasi mali patiens defensor opponitur. Jam vero quanta est nature diligentia, ut cuncta semine multiplicato propagentur quod omnia non modo ad tempus manendi verum generationum quoque quasi perpetuum permanendi veluti quasdam machinas esse quod nesciat

in alio sibi in specie cum non possit manere de numero. Et de ista iam vero quanta est diligentia nature ut cuncta propagentur semine multiplicato super. Considera quod omnia semina quod nesciat esse tanquam quoddam machinas scilicet instrumenta manendi non modo scilicet non enim ad tempus, verum etiam manendi in perpetuum generationum. id est successiva generatione. quod dicitur nullus est cui hec non parcant.

¶ Notandum quod radices plantarum omni sitas sunt cum habeant eandem operationem scilicet trahere alimentum. Habent autem plante radices fixas terre, quia ex terra humorem trahunt et alimentum quod primo diffunditur in medullam, deinde in robur, deinde in corticem. Est autem medulla mollissimum quod est in medio plate vel arboris non potens pati intemperiem caloris et frigoris, ideo natura ipsa locauit in medio quam circumdat robur quod est lignum arboris, robur autem circumdatur cortice exteriori tanquam defensore ab intemperie aeris. ¶ Notandum quod vegetabilia non possunt idem numero manere id est natura producit in eis semina per quorum propagationem id est permanent in specie scilicet in suo simili

permanendi. Tunc ponitur aliud signum quod sumitur de dispositione partium ad prohibendum nocumtum extrinsecum dicitur quod dicitur ex hoc quod molissimum quodque sicuti medulla se recondit id est locat in interiori sede, id est in medio plate ex terra vero rufet quadam ligni firmitate veli autem scilicet exterior cortex arboris patiens mali scilicet potens sustinere mala opponitur defensor plus intemperie celi et aeris. Tunc ponitur aliud signum quod sumitur ex propagatione seminis quod ordinat ad preservationem nature

Liber tertius

¶ Ea etiā q̄ inaiata. Hic phia pbat q̄ etiā inaiata appetant esse duo bus signis. Pr̄o ex inclinacōe naturali eoz ad locum. z d̄t. Ea etiā q̄ cre- dunt ee inaiata. vt lapis. aer. ignis. nonne desiderāt. i. appetūt queq̄. id ē oia inaiata q̄ sūū est. i. sue nature cōsonū ē. sili rōne ppter pseruandōz sūū esse. q. d. sic. Cur etiā leuitas vehit. i. mouet flāmas sursum. z pōd. i. gra-

uitas dep̄nit terras deorsum nō p̄f altā cāz nisi q̄ h̄c loca z motōes cōueniūt singulis s̄p. p̄ salu- tatione eoz esse. Et subdit Porro illō q̄d est cōsentaneū. i. con- ueniēs cuiq̄z illō sup- ple pseruat in eē vni quodq̄z sicut ea que sūt inimica. i. tria cor- rumpunt. secundo p- bar idē p̄r altud si- gnum sumptū ex cō- seruatione naturalis p̄rietat. h̄mōi ē cō- tinitat quā quelibz res naturalis nititur pseruare. Unde d̄c̄ Jam supple ista vō que dura sunt vt la- pides adherent tena- cissime. i. firmissime suis partibus. z resi- stunt p̄ suā duriciē ne facile dissoluant. Que vero sunt liq̄ntia id ē mol- lia sicut aer z aqua ne facile cedunt d̄tudentibus. sed cito relabunt id ē re- deunt in ea a quibus sunt abs̄cisa. sed ignis refugit omnem sectionē

¶ Nota q̄ hoc vltimum quod dicit ignē fugere oēm sectionē dupliciter exponitur. **¶** Primo sic. Aliquid secatur cum partes eius ab inuicem se- parantur. ita vt in nullo conueniant. **¶** Sed partes ignis sic non possunt seca- cari. **¶** Alio modo exponitur sic q̄ ignis refugit omnē sectionē. q̄ p̄t̄a vehementiam sue actionis corrumpit ipsum quod debet secare. z ignem do totum in sui naturam conuertit.

¶ Neq̄z nunc nos. Hic phia ponit q̄ desiderium essendi non est appe- titus voluntarius sed naturalis. Et dicit. Neq̄z nos tractamus nūc de motibus voluntariis anime cognoscentis. sed de naturali intentione. sicut

Prosa undecima

et naturale est quod transigimus. i. digerimus. acceptas escas sine cogitatione et quod in summo nescientes ducimus spiritum. i. respiramus. Nam amor. i. appetitus manendi. i. subsistendi in animalibus. i. non puenit ex volunta-

Neque nunc nos de voluntarijs anime cognoscentis motibus. sed de naturali intentione tractamus. sicuti est quod acceptas escas sine cogitatione transigimus. quoniam somno spiritum ducimus nescientes. Nam ne in animalibus quidem manendi amor ex anime voluntatibus verum ex nature principijs venit. Nam sepe mortem cogentibus causis quam natura reformidat voluntas amplectitur. contraque illud quo solo mortalium rerum durat diuturnitas gignendi opus quod natura semper appetit interdum coerces voluntas. Adeo hec sui charitas non ex animali motione. sed ex naturali intentione procedit. Bedit enim providentia creatis a se rebus hanc maximam manendi causam ut quoad possunt naturaliter manere desiderarent. Quare nihil est quod villo modo queas dubitare cuncta que sunt appetere naturaliter constantiam per-

tibi suppleti tu est mas. quia sicuti posuit sicuti solum in animalibus esse appetitum manendi. sed venit ex principijs nature. quia natura reperitur tamen in animatis. Sed in inanimatis. Sed autem appetitus manendi non sit ex voluntate. probatur dupliciter. Primo probatur hoc. quia voluntas sepe amplectitur mortem que tollit eam in diuturnitas. unde dicitur. Voluntas sepe amplectitur mortem quam natura reformidat. id est abhorret cogentibus causis. scilicet extrinsecis. sicut patet de martiribus.

Secundo probatur idem ex hoc quod voluntas quae cohibet operationes conservativas esse specificis dicitur. Contra quod si dicitur illud opus gignendi quo solo durat diuturnitas. scilicet permanencia rerum mortalium. quod natura appetit interdum coerces voluntas. scilicet preter in continentibus. adeo hec caritas. scilicet appetitus manendi non procedit ex animali motione sed ex naturali intentione quam dicitur in-

et sui sup. manendi non procedit ex animali motione sed ex naturali intentione quam dicitur in-

Liber tertius

didit nature. Dedit enim prouideri a diuina rebus creatis a se habere maximam causam manendi ut desideret permanere naturaliter. Sed prout quere nihil est quod uoluntate non possit dubitare. cuncta que sunt naturaliter appetere constantiam permanendi. et deuitare prouidentiam. quod Boetius preces dicit. Cōfiteor inquam. nunc me cernere idubitato. i. sine dubitatione. que dudum incerta uidebantur supple que vegetabilia et inaiato naturaliter appetunt permanentiā esse dicit. **¶** Ad hoc dicitur quod duplex est appetitus. naturalis et animalis. Naturalis est qui consequitur formam naturalem. et quod prima perfectio illius quod habet formam naturalem est esse. id est appetitus est in suis rebus naturalibus est ad suum esse habendum si caret vel ad conservandum si habeat. Appetitus animalis est qui consequitur formam apprehensam. et si est forma apprehensa per sensum sic est appetitus sensitivus qui se habet in uentura nate. Si autem est forma apprehensa per intellectum tunc se inclinatio. prouidentia est appetitus rationalis qui est uoluntas. et quod illud quod se habet est discouentis nature sibi est mors. illud habet apprehendit quod se tangit prouidentis propter aliud amorem. sed propter primum eterne vite. id est uoluntas sepe amplectitur mortem quam natura reformidat. ex quo patet quod appetitus est eundem non est primum et principaliter appetitus intellectus. sed appetitus naturalis. **¶** Ad autem inquit subsistere. Hic philosophia resumpta maiore concludit interuē dicit. **¶** Ad autem appetit subsistere et permanere illud desiderat esse unum. hoc enim supple uno sublato non permanet cuius rei suum est. de hoc uerum est. concludit philosophia. **¶** Quia igitur unum esse desiderat. Et hoc sententia dicit sensus. et tunc maiore principaliter sylogismi resumit ut concludat diffinitiones dicit. Sed nos monstrauimus unum esse idipsum quod bonum est de boetio. ita quod dicit. Tunc philosophia concludit interuē formam do diffinitiones boni dicit. **¶** Igitur cuncta bonum petit. quod bonum licet. i. licitum est. ut ita describas. bonum

manendi deuitare prouidentiam. **¶** Cōfiteor inquam nunc me idubitato cernere que dudum incerta uidebantur. **¶** Ad autem inquit subsistere ac permanere petit. id unum esse desiderat. hoc ei sublato nec esse quod cuius permanebit. **¶** Uerum est inquam. **¶** Omnia igitur inquit unum desiderant. **¶** Cōfiteor. **¶** Sed unum idipsum monstrauimus esse quod bonum est. **¶** Ita quod dicitur. **¶** cuncta igitur bonum petit. **¶** Ad autem dicitur ita describas licet ipsi bonum esse quod desideret ab omnibus. **¶** Nihil inquam uerum excogitari potest. nam uel ad nihilum cuncta referuntur et uno ueluti vertice destituta sine rectore fluitabunt. aut si quod est ad

Metrum undecimum

est qd desiderat ab oib. Et dr hoc. Nihil veri^o excogitari potest qz vel ad nihil cuncta referuntur et destituta vno pte i. principio cuncta fluitabunt sine rectore. Aut si qd e ad qd vniuersa festinet. illud erit sumu oim bonoru.
¶ Notandū qd oē qd e. vel appetit pfecti. vel in sua pfectōe saluari. cū igit pfecti et i pfectōe saluari sit bonū. oia appetūt bonū. ¶ Notandū cū dr oia

qd vniuersa sustinent id erit omnium summū bonorū. ¶ Et illa minimū inquit Salumne lector. ipaz em me die veritatis notā mente firisti. Sz in hoc patuit tibi qd ignorare te paulo ante dicebas. B. Quid inqz. ¶ Quis esset inquit rerū oim finis. Is em pfecto qd desiderat ab oib. qd qz bonū esse collegim. oportet rez oim finem bonū esse fateamur.

Metrum undecimū h^o tertij libri.
uisqz pfūda mēte vestigat vey
Lupitqz null ille deujs falli
In se reuoluat intini lucem visus
Logosqz i orbē cogat islectēs mot^o

sed hoc patuit tibi qd dicebas te ignorare pauloan sup. in pmo libro. p. sa. vi. Et qrit hoc. qd in quā supple e illud. dr p hia. qd esset finis oim rerum Et subdit. Is em est finis oim rez qd desiderat ab oib. qd qz bonū esse collegim. vt patet ex diffinitione boni. oportet vt fateamur bonū esse finē oim rez ¶ Nota qd p notā medie veritatis intelligit noticiā diuinaz sc punctū e medie circuli a q oēs linee ducunt. sic de e medie veritatis a q ois veritas pcedit ¶ Notandū qd oia appetūt sui finē. cū finis sit pfectio rei et res destituta suo fine frustrat. ¶ igit de rōne finis sit e bonū. qz auferetes finē auferēt naturā ex. ij metaph. iō finis oim rez est bonum

Metrum undecimū tertij libri.

Uisqz pfūda. Istud e. xi. uerū h^o tertij qd dr gliecontū ab inuētoze. tābi cū a pede p dñante. In quo metro philosopha ostēdit quomodo possumus cognoscere bonum et vey et puenire i cognitionem rez. ex qd hoc. prius fallus est se mō scire quod prius ignorabat.

Prosa duodecima

viueret alto corde. i. profunda mente. Et subdit si musa. i. sapia platonis p[ro]p[ri]e
nat verū illud q[ui]s q[ui]s dicit recordat[ur] in memor. i. oblit[ur]. ¶ Horandū q[ui] pla
toni iponit q[ui] voluerit a[li]as o[ra] scuisse ante q[ui] p[ro]iugerent corp[or]ib[us]. sed ad
sūcte corp[or]ib[us] o[ra] tradidisse obliuioni. sed p[er] studiū r[ati]o exercitiū sapiant[ur] recu
passe. q[ui] voluit q[ui] scire nō est aliud nisi q[ui]ddā antiq[ui]z reminiscet. ad quā in

Prosa duodecima libri tertij.

¶ **U**m ego platonī in quā vehe
mēter assentior. nā me horū iā
scdo cōmemoras. Prīmū q[ui] memo
riā corporea p[er]tagide. dehinc cū me
roris mole pressus amisi. ¶ **T**um
illa. Si priora inq[ui]t p[er]cessa r[ati]spicias
ne illud q[ui]ddē lōgius aberit q[ui]n recōr
deris. q[ui]d te dudū nescire p[er]fessus est
B. Quid inq[ui]t. ¶ **Q**uibus ait illa
gubernaculis mūd[us] regat **B.** **A**be
mini inq[ui]t me inscitiam meam fuisse
confessum. Sed quid afferas. licet
iā p[er]spiciā. plan[us] t[ame]n ex te audire de

ritatem oñdit ¶ **H**orandū q[ui] sicut sanitas q[ui]nq[ue] causat[ur] a principio. in tris
seco. i. a corde. q[ui]nq[ue] a principio interiori r[ati]o exteriori puta a medico r[ati]o cor[por]is
sed nunq[ui] causat[ur] a principio exteriori siue interiori. puta a medico r[ati]o cor[por]is
sed nunq[ui] causat[ur] a principio exteriori siue interiori. sic scia q[ui]nq[ue] acquirit[ur]
a principio interiori puta ab intellectu agere sicut patet in habentib[us] sciē
tiā p[er] inuēto[rum]. q[ui]nq[ue] acquirit[ur] a principio interiori r[ati]o exteriori sicut a do
ctore r[ati]o intellectu agente. nunq[ui] aut[em] acquirit[ur] a principio exteriori siue interi
ori.

Prosa. xij. tertij libri

¶ **U**m ego platonī in quā. ¶ **H**ic e[st] xij. p[er]sa r[ati]o vltimab[us] tertij i[st]i p[er]bia
reducit in cognitōez boetij alteri[us] cui[us] ignorantia p[ri]us p[er]fessus
e[st]. s. quib[us] gubernaculis mūdus regat. P[ri]o facit h[ic] scdo boetij
mouet q[ui]ndam questionē p[er]bie. scdo ibi Ludis neme. P[ri]mo oñdit q[ui] de
his o[ra] gubernat sua bonitate. scdo ostēdit modū q[ui] omnia gubernat ibi.
Sed q[ui]s d[icit]eam. tertio ex his p[er]cludit malū nihil ec[est] ibi. Sed vis ne. P[ri]o
mo boe. assentit dictis Platonis in metro. Et ostēdit p[er]bia ipsum posse

Liber tertius

reducit in cognitionē cuiusdā cui⁹ ignorantiā p̄fessus ē. scdo p̄bia reducet
ip̄m in p̄gnitōez illi⁹. scda ibi. Quidū h̄ac. P̄rio dr. Tū. p̄ tūc. ego bo/
eri⁹ in q̄s vehementer assentior. i. p̄sentio. Platoni nā me o p̄bia hoz. f. q̄
de⁹ sit finis oim rez. z sūmū bonū. scdo cōmemoras. i. recordari facis. p̄ri
mū q̄ amisi memoriā. i. q̄s erat i memoria. corpea p̄ragione. i. corpis gra
ue. z me. dehinc. i. se

Quidū p̄memoror bonū
cū amisi memoriā
am. p̄his mole. i. pō
dere meroris. Tunc
p̄bia oñdit q̄ nō tū
hoz recordabit. p̄ter
dicta. sed cuiusdā al
teri⁹ q̄ ignorare se di
cebat di. si illa p̄iora
p̄cessa respicias non
aberit lōgi⁹. s. a me/
moris tua. q̄n facile
recordaris q̄s duduz
p̄fessus es te nescire.
id ē ignorare. i. i. li. et
q̄nt boe. qd in q̄s dīc
p̄bia q̄b gubernat/
cul mūd⁹ regat. z dr
boe. Memini in q̄s
me fuisse p̄fessum in
scitiā. i. ignorantiā me
am. z lzā. p̄spiciā. i.
agnoscā. tū desidero
plantus audire ex te
qd asseras. i. qd di/
cas. ¶ Horandū q̄
boe. dr. se scdo cōme
morariū p̄dictoz de⁹ sit finis q̄ rez. z qd sit sūmū bonū. ¶ P̄rio post q̄ mo
le corpis opp̄ssus ē amisi memoriā eoz. z postea p̄ studiū recordatus est
secūdo q̄ merore z tristitia affect⁹ in ignorantiā eoz lapsus ē. sed postea p̄
instruētiōez p̄bie ad memoriā rediit. ¶ Quidū h̄ac in q̄t. Sic p̄bia vult
ostendere itēū. z primo admonet boe. de qdā p̄ri⁹ p̄cesso. z boe. illd̄ facit
z rōne p̄firmat. scdo p̄bia oñdit q̄b gubernat cul regat mūd⁹. ibi. Tūc il
la in q̄t. p̄rio dīc. ¶ Boeti tu pauloan̄ si p̄rio li. putabas mīme dubitā
dū h̄ac mōm regi a deo. dr Boeti⁹. Quidū arbitror dubitā dū nec yn
q̄s putabo. z ego breuiter exponā q̄b rōntib⁹ accedā ad h̄ p̄bādū. Et ita

sidero. ¶ Quidū in q̄t h̄ac a deo re
gi paulo ante mīme dubitā dū puta
bas. ¶ Ne nunc qdē arbitror in q̄s
nec yn q̄s dubitā dū putabo Quibus
q̄s ad hoc rōib⁹ accedā breuiter expo/
nā. Quidū h̄ac ex tā diuersis p̄trariis
q̄s p̄tib⁹ i vnā formā mīme p̄ueniss⁹
nisi vn⁹ eēt q̄ tā diuersa p̄iugeret. cō
iuncta h̄o naturaz ip̄a diuersitas in/
uicē discors dissociaret atq̄ diuelle
ret. nisi vn⁹ eēt qd̄ neruit p̄tineret.
Hō tā h̄o cert⁹ nate ordo p̄cederet.
nec tā dispositos mot⁹. locis. t̄pib⁹
efficiētia. spacijs. qualitatib⁹ expli
caret. nisi vn⁹ eēt q̄ has mutatiōnū
varietates manens ip̄e disponeret
hoc q̄cqd̄ ē quo p̄dita manēt atq̄ agi
tāt. v̄sitato cūctis vocabulo decum

Prosa duodecima

te hoc rōnes suas dicit. Item, ita nōmine uentilet in vna formā ex tam di
uersis rōnis partibus. nisi per vna q̄ta diuersa coniungeret supple q̄ e deo. et ipsa
diuersitas naturarū huiusmodi discors inter dissociaret atq; diuelleret. p̄
eta. nisi eēt q̄ p̄neret. i. cōseruaret. qd̄ neperit. p̄stet. qd̄ sup. e deo. ordo
ho nature tā cert⁹ n̄ p̄cederet nec explicaret tā dispositos mot⁹. i. ordina
tos mot⁹ loc⁹. r̄p̄s.
noimo. **P.** Tu illa. Tu hec inq̄ta. sentias puā mibi restare opaz poto
vt felicitatis cōpos patrias sospes
reuisas. s; q̄ proposuim⁹ itueamur.
Nōne i britudie sufficiētā nūeraui
m⁹ deūq; britudinē ipaz p̄cessimus
B. Ita qd̄. **P.** et ad mūdū igit inq̄t
regēdū illis extrinsecis admiculis
idigebit. alioq̄n si quo egeat plenā
sufficiētiaz hēbit. **B.** id m̄q; ita est
nccariū. **P.** Per se igit solū cuncta
p se. cū igit mūd⁹ vni⁹ sit ex partibus p̄ris vt ex elem̄t⁹ optz vt aliqd̄ sit vni
ens eas. et hē deo. s; mūd⁹ regit a deo. Hāc rōnes rāgit ibi. **S.** und' hic
¶ Sed a rō sumit ex p̄loz sil' p̄uicōz p̄seruatiōe q̄ talē. Diuersa et p̄ria
ex p̄prietate sue nase dissociētur ab inuicē. nisi ab aliq̄ cōseruēt. s; p̄es mōi
sūt diuersa et p̄ria q̄ rē. Hāc rōnes rāgit ibi. **C.** om̄neta ho. ¶ Tertia rō
sumit ex ordinarā moruū dispōne q̄ talē. Nullū certitudinalit̄ et regulariter
mouet s; m̄ dispōez loci. r̄p̄s efficiētē. spacij et q̄litar' nisi sit vnum rectifi
ficās et regulās. sed mot⁹ eoz q̄ fiūt i mōdo fiūt regularit̄ et s; p̄dicta q̄nq;
s; necesse ē ponere rectificātē et regulātē qd̄ e deo. s; mūd⁹ regit a deo. Hāc
rōnes rāgit ibi. **H.** ita ho cert⁹. ¶ Horādū q̄ regularē mot⁹ fiūt i mūdo lo
cis q̄tū ad p̄larōez et cōgātōez sol' in oliq̄ circulo. Fiūt autē r̄p̄s q̄tū
ad variatōez diei et nocti. Fiūt efficiētia qz luna efficit augmētationē et dē
minutōez h' iūdoz s; m̄ sui crescētā et degrescētā. et efficit fluxū et vtreflu
xum maris. Fiūt etiā ordinari mot⁹ spacij. qz luna et alij planete maiorē et
miori spacio q̄nq; distēta sole et ab inuicē etiā fiant q̄litarib; qz in estare
causat calor. i. hieme frig'. ¶ Tu illa cū. Hic p̄bia supposito q̄ mōs re
gatur a deo. p̄bat q̄ ab ipō regat p̄ sua hōitatē. et dr. o bocti cū hec ita sen
tias q̄ mūd⁹ regit a deo puta mibi restare puā opaz. i. puū laborē vt tu
cōpos. i. potēs felicitatē. sospes. i. san⁹. reuisas patriā. i. cōgscas britudinē

efficiētia. spacij. q̄/
litarib; nisi eēt vnus
q̄ ipse manēs. i. in dō
bilis' dispōeret has
varietates mutatio/
nū' qd̄ qd̄ aut h' est q̄
condita. i. creata ma
uent et agitant. i. mo
uent illū v̄sitaro cū
eris vocablo nomio
deū. ¶ Horādū q̄
hoc. inuicē tres rōes
q̄ mūd⁹ regat a deo.
¶ P̄ria sumit ex dō
uersarū rerū p̄uicōe
q̄ talē. Diuersa et p̄
ria n̄ vniunt inuicēz

Liber tertius

Tu pbat q̄ deus regat mōm̄ sua bonitate dicēs. Intueamur q̄ p̄ osul
mus nōne nūerayim̄ supra i. it. pla i b̄rudie eē sufficiētā r̄ p̄cessim̄ de
um eē ipam̄ b̄rudine. de boe. Ita ē in q̄. C. h̄ p̄cludit p̄bia deū nullo idē
gere ad regēdū mōm̄ de q̄ ad mūdū regēdū de nullo extrinsecis ad
m̄nticul idēgebat. alioq̄n si ita eēt q̄ aliq̄ egeat. nō habebit plenā suffici
entiā. Et d̄r Boe. il

lud in quā ē necessa
riū t̄bo p̄cludit p̄bia
deus cūcta disponit
id ē regit̄ se solum
d̄r boeti. negari ne
q̄t. sed de mōstrat̄ ē
eē ipm̄ bonū. memi
ni in q̄ dicit Boe.
q̄ p̄ bonū de cuncta
disponit. si q̄dē p̄ se
regit̄ oia. q̄ p̄sensim̄
esse bonū. r̄ hic de
veluti q̄dā clauus at
q̄ gubernaculum. q̄
machia mūdana ser
uat̄ stabilis r̄ icornu
pra dicit boe. vehe
mēter. l. valde assen
tior. r̄ illud te dicitur
rā pauloan̄ p̄speri. li
cet tenui suspitōe. de
p̄bia. Eredo in q̄t q̄
hec putidit̄. iā enī
vt arbitror vigilāti
q̄ prius deduc̄ ocu
los ad vera cernēda

disponit. **B.** Negari in q̄ neq̄t. **A.**
Atqui de ipm̄ bonū esse mōstrat̄ ē
B. Ademini in q̄. **A.** Per bonum
igit̄ cuncta disponit. si q̄dē p̄ se regit̄
oia quē bonū esse p̄sensim̄. Et hic ē
veluti q̄dā clauus atq̄ gubernaculus
quo mūdana machina stabilis atq̄
in corrupta suat̄. **B.** Vehemēter as
sētior in q̄ r̄ id te paulo ante dicturā
tenui l̄ suspitōe p̄speri. **A.** Eredo
in q̄t. **A.** enī vt arbitror vigilāti ad
cernenda vera oculos deducis. **S.**
q̄ dicit̄ nō min̄ ad p̄uendū patet.
B. Quid in q̄. **A.** Cū de in q̄t oia
bonitatis clauo gubernare iure cre
dat̄ eademq̄ oia sicuti docui ad bo
nū naturali intentiōe festinent. **A.**

¶ Notandū q̄ ex ista acceptiōne due rōnes ad p̄bandū intep̄rū. ¶ P̄ria rō
pbat q̄ de p̄ se regit̄ oia r̄ taliter in b̄rudine ē sūma sufficiētia. sed deus
ē b̄rudine. q̄ in deo ē sūma sufficiētia. tale q̄ nō indiget extrinsecis guber
nanculis. q̄ p̄ se deus regit̄ oia. ¶ S̄cda rō pbat q̄ de p̄ sua bonitate q̄ nō
distinguit̄ a deo regit̄ oia sicut de p̄ se regit̄ oia vt visū ē. sed de ē ipsum
bonū q̄ p̄ bonū regit̄ oia. vt pat̄ de se q̄ sua bonitate r̄ clementia. ¶ S̄
q̄ dicit̄. Hic ponit̄ p̄ quē modū de oia gubernat. r̄ p̄rio oñdit̄ q̄ oia qu
bernat suauiter. q̄ oia sibi obediūt. sed q̄ gubernat oia fortiter q̄ nihil si
bi resistere p̄. secūda sibi. si conē. p̄mo dicit̄. Illud q̄ dicit̄ nō mī pat̄

Prosa duodecima

ad cōuendū i. desiderādū r dicit Boe. qd in quā. Et dicit phia. cū de
iure credat oia gubernare clauo bonitatis sue r oia festinē naturali intē
tione ad bonū. sicuti docui pū in psa decima. nō p nūqd pē dubitari qn
volūtariē regant spōte r puerant se ad nutū disponētis veluti puenien
tia. i. obediētia r pparata i. coaptata suo rectori. dicit Boe. Ita inq̄ neces
se ē qz nō videt be
am eē reginē dei si
foret ingū detrectan
tū. i. recitatū. sicut
bos lasciuus recusat
iugū. r si nō eēt sal
obtempantiū. i. obe
diētū. q̄ dicit phia nī
hil ē qd naturā ser
uās conet. i. laborat
p̄re deo. Dicit Boe.
Nihil in quā. Nota
q̄ cū gubernare nī
hil aliud sit nisi in fi
nē ordinare. hec aliō
est deū p bonitatem
gubernare q̄ p bo
nitatē in finē dirigē
re. r cū oia naturalit
tendāt ad bonū tāq̄
in finē. manifestum
ē q̄ oia spōte in fines
dirigunt. r ita natu
raliter oia sponte obe
diunt gubernanti. et
p p̄ns deus regit oia
suauiter. Nota q̄

dubitari p̄t qn volūtariē regant: seq̄
ad disponētis nutū veluti puenien
tia pparataq̄ rectori spōte puerāt.
B. Ita inq̄ necē ē n^c btiū iugimē eē
videre: si qdē detrectatū iugū foret
nō obtpantiū sal^o. **P.** Nihil est igit
qd natāz suās dō ptraire conet. **B.**
Nihil inq̄. **P.** Quid si conet: ait.
nū tādē pficiet q̄cqd aduersus eum
quē iure potētissimū btiūdis eē cō
cessim^o. **B.** Proxius inq̄ nihil va
leret. **P.** Nō est igit aliqd qd sūmo
huic bono v^l velut vel possit obsiste
re. **B.** Nō inq̄ arbitror. **P.** Est igit
sūmuz inq̄t qd regit cuncta fortiter
suauiterq̄ disponit. **B.** Tum ego
inq̄ me nō modo ea q̄ pclusa sūma

voluntariū sūm pfectā sui rōnem em inuenit in hntibz volūtate. sed exten
dendo volūtariū ad oēm appetitū nō coactū. sicut pōt regiri in oibz. et sic
accipit hic. Nota q̄ nihil seruās naturā repugnat deo. licz em petōz
videatur deo repugnare spō nō seruā naturā. qz petm̄ diminuit et depri
uat naturā. Etia Boe. loquit hic de appetitu nature vt patet ex supiori
bus. Quid si conet. Hic oñdit phia q̄ de^o regit oia fortiter. qz nīl
est qd possit sibi resistere. Secdo pfirmat h p quādā fabulā. ibi. accepisti.
Pūmo dicit. Si qd conet resistere deo. nūqd aliquid pficiet aduersus
eū quē pcessimus eē potētissimū iure btiūdis. i. ex eo q̄ ē btiūdo. Dicit
Boeti^o. Proxius nihil valeret sup. resistere. Igit dicit phia. nō ē aliqd qd

Liber tertius

huic summo bono vel velit vel possit obistere. Dicit Boe. Nō arbitror
Ideo dicit phia. summū bonum est quod regit cuncta fortiter suauiterq;
Disponit. dicit Boet. q; i. quantum. mēca summa rationū que mō cō
clusa est. nō modo. i. nō in modo me delectat. vep. p. sed. hec ipa verba q;
bus vteris multo magis delectat me. ita vt stulticiā. i. me stultū laceran

tem. i. mala reprehē
dentem. magna. s. q;
ingunt. Quinas gu
bernationem pude
deat su. Tūc confir
mat per fabulā q; nī
hil pōt resistere deo.
que talis est. Gigan
tes volentes expelles
re deos de celo. posu
erunt montem super
montem vt ascende
rent. quod videns su
piter. s. fulmie de
fecit z montibus de
pressit. z hec in scdo
metamorphoseos.
Unde dicit. O boe
ti accepisti. i. didicisti
in fabulis gigan
tes lacerantes. i. lace
rare volentes celum
sed fortitudo bēigna
.i. dei illos disposuit
z disposuit vti cōdi
gnum fuit.

¶ Nota phia hic alludit verbis sacre scripture que dicit. Attingit q;
a fine vsq; ad finem fortiter z disposuit oia suauiter. ideo dicit Boet. q;
non tantū delectat in istis rationib; quantum in suis verbis

¶ Sed vifne rationes ipas inuicem. Hic phia concludit ex dictis q;
malum nihil sit. Et primo petit assensum Boetij dicēs. Vifne istas ra
tiones id est propositōes ratione probatas inuicem collidamus id est cō
ponam; forsitan ex conflictione huius dissiliat. i. procedet quedam pul
era scintilla veritatis. Et dicit boet. fiat inquam tuo arbitrato. i. tua vo
luntate. Tunc ponit ppositiōne manifestaz dicēs. Nemo dubitauerit de
um esse omnipotentem. Dicit Boe. Nullus pilus ambigat qui mente
constat. i. q; sane mentis est. tunc assumit aliam ppositiōne dicēs. Qui

rationū; verū multo magis hec ipa
q; vteris verba delectat; vt tādes
aliquādo stulticiā magna laceran/
tes sui pudeat. ¶. Accepisti inq; in
fabulis lacerantes celū gigantes;
Sed illos quoq; vti p dignum fuit
benigna fortitudo disposuit. Sed
vifne rōnes ipas inuicem collidā;
forsitan ex huiusmodi conflictatiōe
pulchra qdā veritatis scintilla dis/
siliat. ¶. Tuo inq; arbitrato. ¶.
Beum inq; esse omnipotentem; nemo
dubitauerit. ¶. Qui qdem inq; mē
te pstat; nullus proorsus ambigat
¶. Qui vō est inq; oipotens; nihil
est qd ille non possit. ¶. Nihil inq;

Prosa vñdecima

po est oipotens nihil est quod ille non possit. Dicit Boe. nihil inquam. Tunc ponit alia positione. Dicit Boe. non potest facere malum. Dicit Boe. Et nunc. Igitur dicitur philosophia malum nihil est cum illud facere non possit. ille qui nihil non potest facere. i. oia facere. Nota sicut deus est causa efficiens ois unum. ita est finis ois. Unde hoc quid sit ab eo ordinat ad ipsum tanquam ad finem. si ergo deus faceret malum ordinaretur ad ipsum tanquam ad finem. et cum ipse sit bonum. malum ordinaretur ad bonum. sed deus non potest facere malum tanquam aliquid quod se intendent. Est ergo conclusio quod philosophia infert quod malum nihil est. Ratio conclusiois est. Deus potest facere oia quod est cum sit oipotens sed deus non potest facere malum. ergo malum nihil est. Et si dicitur res si malum nihil est cum homo daretur pro malo daretur pro nihilo. Dicendum quod malum dicitur defectum boni non negatiue sed privatiue. et ideo malum est defectus boni quod deus

P. Nihil igitur deus facere malum potest. **B.**

A. Dime inquam. **P.** Malum igitur nihil est inquit cum id facere ille non possit quod nihil non potest. **B.** Ludis ne inquam me inextricabilem laborintum rationibus teres. Que nunc quidem qua egrediaris introceas nunc vero quo introieris egrediaris. an mirabilem quendam diuine simplicitatis orbem applicas. Etenim paulo ante a beatitudine incipiens. eam summum bonum esse dicebas. quam in summo deo sura loquere. Ipsum quoque deum summum esse bonum plenamque beatitudinem disseebas. Ex quo neminem beatum fore nisi qui pariter deus esset. quam

bet haberi. et quia in parte hominis est illud bene et si non habet illud bonum cum deberet bene. ideo damnatur. et ponitur exemplum. Aliquis tenetur soluere centum libras et si non soluat incarcerabitur. certum est quod non soluere non est aliquid sed nihil non tamen simpliciter dicitur incarcerari pro nihilo. sed ideo quia nihil erat quod debuit aliquid esse.

L. Ludis ne inquam me. Dicit Boetius mouet questionem philosophie. se cundo philosophia soluit. ibi. Tum illa. primo boetius admittit de connectione et resolutione rationum quibus philosophia visa est quent utrum ista connectio rationum sit ex delusione philosophie. vel proueniat ex natura rei. et breuiter illas rationes recolligit. et dicit. Philosophia ludis. i. deludis ne me teres. i. formas laborintum. i. laborem difficilem rationibus faciendo rationes circulares. quo scilicet laborintu egrediaris ea pro re quam introceas. et egrediaris loco quod introieris. quo complicas quendam orbem admirabile diuine/

Liber tertius

simplicitas. i. satis mirabile circulatione rationis in tota simplicitate. Tunc
benigne recolligit rationes dicens. tu paulo ante incipies a beatitudine dicebas eam
esse summum bonum. quia beatitudine tu loquebatur esse sitam in summo deo et dis-
sererebas deum esse summum bonum et plenam beatitudinem. ex quo dabas. i. inferre
bas quasi munusculum. i. corollarium neminem esse beatum nisi eum deus. Rursus tu loque-
baris formam boni esse
substantiam dei et beatitudinis. et dicebas ipsum
vnum esse simpliciter quod
bonum est. Quia bonum
dicebas esse quod appetere
a natura omnium
reip. et tu disputabas
id est disputando pro-
babas deum regere
vniuersitatem guber-
nacula bonitatis et
cuncta volentia parere.
id est obediunt deo. nec
vlla esse naturam mas-
li. et hec omnia explica-
bas nullis rationibus su-
perius extrinsecus. id est
non accipiendo princi-
pia extrinseca sed in-
finitis. i. intrinsicis et
domesticis. i. propriis
et conuenientibus. probato-
nibus rei de qua agebat
altero assumpto tra-
hente fide. i. certitudine ex altero. ¶ Nota laborintus dicebat domo de-
dali quam cum aliquis intendebat intrare exiit et exiit intravit. et sic
uit de pingit circularibus praeractionibus. et transiit hic ad designandum circu-
lationis et reuolutionis rationem. ¶ Nota quod circulo et conuersione rationis
quod philosophia via est. non est sic circularis quod vna et eadem propositio sit principium et
conclusio respectu eiusdem. quia sic non contingit demonstrare circulo. ut
paret primo posterio. sed de conuersione circularis. quod rationes ex inuicem de-
pendent ita quod propositio conclusa in vna sit principium alteri conuersionis
est aliqua diuersitas in deo. sed omnia sunt idem simpliciter.
¶ Tu illa. Dic philosophia respondet deo. ad questionem et de. Quomodo ludim? sed nos
exegim? i. proficim? munere dei que dudum deprecabamur exigi? Ea est enim diuina forma sub-
stantie ut neque in externa dilabatur neque

Metrum duodecimum

na. i. in exteriora dilabatur. i. cadat. ne suscipiat aliqd extrinsecū in se. **Q**uod probat autoritate parmenidis quā primo ponit in greco. deinde sensū et subiungit in latino dicens. Sed sicuti parmenides ait de ea. i. substantia diuina quod diuina substantia rē orbē mobilē rotat. i. mutat res circularōne generationis et corruptionis. et mutando res ipsa nō mutatur. sed se imobile cōseruat.

In se externum aliqd ipsa suscipiat. **S**icut dicit ea parmenides ait. **O**mnem tu circulo adducis spōte multitudinem id est rerū orbem mobilē rotat dū se immobilez ipsa cōseruat. **Q**uod si rōnes quoq; non extra petitas s; intra rei quā tractabam; ambitū collocatas agitauim; nihil est quod admirere cuz platone sanciente didiceris. cognatos de quibus loquunt reb; oportere esse sermones.

Metrū duodecimū tertij libri.
Elix qui potuit boni
Fontem visere lucidum
Felix qui potuit grauis
Terre soluere vincula

Quod si rōnes quoq; non extra petitas s; intra rei quā tractabam; ambitū collocatas agitauim; nihil est quod admirere cuz platone sanciente didiceris. cognatos de quibus loquunt reb; oportere esse sermones. **I**d est cogitauim; rōtiones. non extra. i. nō ab extrinsecō. petitas id est sumptas. sed collocatas intra rei ambitum quā rem tractabamus. **N**ihil est quod de hoc admirere. i. admireris. cū. i. ex quod tu didiceris platone sanciente. i. confirmate sermones. oportere esse cognatos id est prios uentētes rebus de quib; supple rebus loquunt. **N**ota quod sermones accipiēdi sūt fm materia subiectā. quā certitudo nō est simpliciter querēda rōnib;. ex primo ethicorum ubi dicitur quod disciplina

est tū inquirere certitudinē fm vnumquodq; genus quā natura rei patitur. **C**um igitur deus sic regat omnia pter hoc quod cōmiscetur cum eis ex li. de causis. sermones de diuina substantia accipiēdi sunt fm intra nea diuine substantie. et non fm extranea cū non cōmiscetur cū eis.

Metrū duodecimū tertij libri.

Elix qui potuit rē. **I**stud ē. i. j. metrū et vltimum huius tertij quod dicitur gliconicū ab inuente. corābi cū a pede pānante. **P**rimo enim ponit spōdeus dicendo felix. corāmbus dicendo quod potuit. tertio pirtiche; vel trocheus. in quo metro p hia postq; ostendit que sit vera beatitudo. et vbi sit sita. nunc ad psecrandū in ptemplatione illius beatitudinis. et primo ponit illū esse felice quod relictis terrenis vacat diuine ptemplationi. sed oīdīe quod huius oīdīe ptemplatōez impediāt. tertio illud impedimentū vī

Metrum duodecimum

istā fabulā sic pcedit Dno quō ophē ad inferos descendēs p vxore roga
uit. Scdo quō mōstra infernalīa placauit. Tertio ostēdit quō vxor et cou
essa fuit z eā pdidit. scda ibi. Stupet. tertia ibi. Tandē. Dicit primo.
Vates cithariūs. i. ophēus de thracia puincia oriūd. dicit vates. i. sa
piens a mks ille qndā genēs. i. deplorās funera. i. mortē plūgs. post q̄

**Quod luctus dabat impotens
Quod luctum geminans amor
Deficiet. trenara commouens
Et dulci veniam prece
Umbrarum dominos rogat
Stupet tergeminus nouo
Laptus carmine ianitor**

cogeret amnes. i. flu
uos stare siluas cur
rere mobiles p' ipm
flexilib' modis. i. c
modularōib' cithare
q̄s flendo fōmāuit.
z post q̄ cerua iūp̄te
intrepiduz lat' seuis
leōib'. qz cerua cū le
onib' iecēbat scq̄n
do modularōnez or
pbat. nec lep' amuit

canē visū tā placitū. i. placatū cantu. i. sono cithare. qz lep' z canis sūt seq̄
bant ipm. Cū aut feruor. i. amor flagrantior. i. ardentior. vreret itima. i. ier
riosa pectoris ophēi. z cū modū. i. modularōes. q̄ cū cta subegerāt. i. subie
cerāt. n̄ mulcerēt. i. n̄ placarēt dñm. s. ophēū. spē qrens sugos. i. dcos imi
tes. qz placari nō pot. rat. ad h̄c domos ifernas. i. ifernales. illic rem pans
blāda carmia sonātib' cordis. spē deflet. i. flebilis decārat in cythara q̄s
qd̄ hauserat p̄cipuis fontib' mris. s. de caliope. i. spē deflet qz luct' impo
tens q̄ facit hoies ipotētē sibi dabat. i. cessit z deflet illō qd̄ dabat sibi
amor geminās luctū cōmouēs trenara. i. inferna. z rogat dños umbrarū
id ē infernales. dulci p̄ce veniā. i. relaxatiōe sue vxoris. ¶ Nota fm Ari
sto. ij. metaph. z cōmētatorē. ij. celi z mōi. nō oēs accipiūt v̄itatē p̄ eun
dē modū. cū p̄ter diuersam p̄suetudinē. n̄ p̄ter diuersā naturā. cū p̄ter
paucitatē instructōis i logica. vñ qdā recipiūt v̄itatē p̄ modū demonstra
tiōis. qdā p̄ modū aurozitatū. qdā p̄ modū fabulaz. Ut q̄ p̄ h̄a talib' sa
tisfaciat aliqñ demōstratiōib'. aliqñ aurozitatib' v̄it'. aliqñ fabulaz inter
serit sicut in p̄posito. ¶ Notādū qz Ophē dicit vates. qz carmina p̄posuit.
Et aut vates a vi mēt. vel a video. ¶ Notādū qz trenara dicunt q̄s lamēz
tabilia a tren'. i. qd̄ ē lamētatio. Et trenar' in singulari ē nomē cuiusdāz
mōtis in q̄ dicitur ee via ad ifernū. In plurali trenara significat loca inferna
lia. sic dicit Dugul. cōter aut inuenit' nomē scriptū sine r. in prima sylla
ba apud stolidos. z dicit trenara v̄l tenar' sicut qdam v̄tiosē scribunt in do
ctrinali. Tenar' infern'. Nā Dug. scribit p̄ r. v̄l trenar' z trenara. Vñ d
forsan ex vitio scriptoz z idiotaz quādoqz subtrahitur nec retinet e sed a i
secunda syllaba. ¶ Stupet tergeminus nouo. Hic ostendit quō O
phēus mōstra inferni placauit dicens. Ianitor inferni qui dicit cerber'

Liber tertius

quasi vorator carniū. ille tergeminus. i. habēs tria capita canina. capris
fuit nouo carmine. i. melodia prius maudica. 2. stupor id est admirat. ruc
ostendit quō alta mōstra placauerit dicēs. q̄ tres fuit infernales Thest
phone. Alecto. Megera q̄ sunt vltices scelex inferēs metu peccatorū
bus iste lachrymadant. p̄pter dulcedinem citare. Vñ dicit dec. i. furie
tres. vltices scelerū

id ē p̄ctōr. q̄ dec agi
sant. i. v̄xant fontes
.i. p̄ctōr. metu. i. ti
more. iste iam meste
madent. i. fluunt la
chrymis Tūc t̄gite
remissionem pene q̄
rūdā in inferno. et
p̄mo Ixionis.

¶ Ubi sciēdū q̄ Ixi
on voluit concubere
cum Junone. cū au
tē Juno iterponeret
nubē Ixion p̄iecit se
men in nubē. ex quo
nati sunt cētauri. ipe
autē adiudicat infer
no continue voluit i
rota q̄ rota stetit or
p̄heo modulāte. vñ
dicit. Velox rota nō
p̄apitat. i. non deij
ct caput Ixionis. i.

Ixionis. sup. orp̄heo canēte. Tūc tangit remissionē pene tātali. Ubi scēd
dum q̄ tantalus b̄ laceraffe p̄rium filium. dans cum d̄ijs ad comedē
dū. p̄ q̄ damnat̄ fuit. Dicitur autē in inferno habere aquam v̄icq̄ ad men
tum. 2. poma pendentia ante os 2. tamē deficere siti 2. fame. cum c̄m vult
sumere aquā vel pomū fugiūt ab eo. iste tantalus spreuit flumina orp̄heo
canente. vñ dicit tantal̄ p̄ditus. i. consūptus longa. i. longa siti spreuit
flumina. Tūc ostendit remissionē pene Ticij. ¶ Vñ sciēdū q̄ Ticij
voluit ꝑcubere cū laona matre appollinis. quē appollo interfecit 2. in in
fernū relegauit. cui iecur vultur deuorat. Orp̄heo autē canente vultur cel
savit lamare iecur eius. vñ dicit. vñ dicit. vñ dicit. vñ dicit. vñ dicit. vñ dicit.
hic ostendit quō orp̄heo v̄or̄ sua ꝑcessa fuit 2. quō c̄s p̄ditit dicēs. Tūc
arbit̄. i. iudex v̄mbray. iste miserās. i. miaz b̄ns ait. nos vincimur dona

Que fontes agitant metu

Ultrices celerum dec

Jam meste lachrymis madent

Non ixonium caput

Velox precipitat rota

Et longa siti perditus

Spernit flumina tantalus

Vultur dum satis est modis

Non traxit Ticij iecur

Tandem vincimur arbit̄

Umbrarum miserans ait

Bonamus comitem viro

Emptam carmine coniugem

Sed lex dona coerceat

Medum tartara liquerit

Metrum duodecimum

mus. i. restituam? viro. s. ophoe. comitem p'lugem empram. i. compara-
tam carmie suo. sed lex. i. conditio. coerceat ista dona nefas sit sibi deduce
ti yrorem. flectere lumina. i. oculos respiciendo yroze d'uz liquerit. i. reliquit
tartara. Et tuc exclamat dices. Quis det. i. ipont lege amantibus. q.
d. amor no debet coereri lege. quia amor maior lex est sibi. i. amor maior
est lege. Et subdit.

Has est lumina flectere
Quis legem det amantibus
Maior lex amor est sibi
Heu noctis prope terminos
Orpheus Euridicem suam
Vidit: perdidit: occidit.
Vos hec fabula respicit
Quicumq; in superum diem
Mentem ducere queritis
Nam qui tartareum in specus
Victus lumina flexerit
Quicquid precipuum trahit
Perdit: dum vidit inferos
Finis libri tertij

Deum prope terminos
noctis. i. inferni. **O**r-
pheus eruditez yro-
rem sua vidit respicit
endo a tergo ea p'di-
dit ab inferis no de-
ducendo. occidit i in-
ferno eaz relinqndo.

Notandū q; apud
inferos arbiter. i. ius-
dex ymbraz dicitur
adamant? qui cogit
animas ad satenduz
peccata comissa vt
vnticuz sim merita
sua pena distribuit.

Iste adamant? dixit
donem? viro p'luges
Notandū q; amor
no pot lege coereri
na ex incenso amore

homo sept? transgreditur legem et amor fortior est ad aliquid implendum
q; lex ad coerendum. ideo dicit. quis legem det amantibus. maior lex est si-
bi. q. d. ppter quid lex datur amantibus cum per se dura lex sit amare.

Vos hec fabula respicit. **H**ic phia applicando fabulā ad ppositū hor-
tatur nos vitare impedimentū ptemplatōis summi boni. et dicit **O** hor-
mines q;cumq; qritis. i. vultis. ducere mentem. i. mentis ptemplationez
in superū die. i. in supnam claritate. hec fabula iam dicta respicit vos. qd
ad vestram informatōez inducta. **N**am qui victus affectu terrenoz flexe-
rit lumina id est oculos rationis et intellectus in tartareū specus. i. in ter-
rena que ducunt ad terrenā pfunditatem. **Q**uicquid precipuū. i. bonū tra-
hit. laborando. illud perdit dū vidit inferos. i. dum intendit terrenis. i. ter-
poralibus que sunt infima. **N**ota q; concupiscētia et effect? terrenoz
impediunt ptemplationē summi boni. vñ boe. i tractatu de sumo bono dicit
Inordinata concupiscētia multos ipedit sumo bono. qsdā em pigriciaz scq;
videm?. Quosdā em delectatōes sensuales. Quosdā em desideria amī

Liber quartus

z argenti. ex certis paucis vltis honoradis phis q̄ cōtēnūt sensus desideria
z sequuntur desideria intellectus. z ppe sine eiusde tractat. Dr. Phis maxie
delectatio in p̄io primē p̄io in cōtēplatoe sive bonitatis z hec sola ē recta
delectatio. hec em̄ ē vita phoz sine q̄ nōo vult vita recta. Et subdit Ph̄
losophū aūē voco oēm hoiem venientē ordie nature tēdēs in alta z finitō

vita acq̄rū vltimū fi
nē z optimū vite hu
mane q̄ ē s̄p̄s gl̄io
sus b̄n̄p̄tē in secula
seculoz.

Explicit liber tertius
Incipit liber quartus

Ec cū phia
digni. Sic i
cipit q̄r̄ lib
de cōsolatione phie.
cuius hēc ē p̄sa prima
in q̄ libro phia assi
gnat cās q̄re mala cō
cedantur in regno. Si
cū oīm rex rector bo
nus existat. s. de^o z p
bat bonos sp̄cē po
rētes z malos impo
rētes. z sic vita nun
q̄ sunt sine pena. Ita

Incipit liber quartus. Prosa p̄ia
Ec cū philosophia dig
nitate vult^o z oris gravi
tate suata leuiter suavi
terq̄ cecinisset. Tū ego
nōdū penit^o insiti meroris oblit^o in
tentiōem dicere adhuc aliqd̄ paran
tis abrupti. Et o inq̄ veri p̄ua lumi
nis q̄ vsq̄ adhuc tua fudit oratio. tū
sui speculatoe diuina. tū tuis rōib^o
inuicta patuerūt. Ea q̄ mihi. z si ob
iniurie dolorem nuper oblita: non
tamen ante ac proisus ignorata di
scutes nunq̄ sine p̄mito. Probat etiā q̄ ois fortūa taz p̄spera q̄ aduersa
bonis ē ad p̄fectū. malis autē ad interitū. Etia p̄bat q̄ oia q̄ fiūt a deo re
cte fiūt z alia plura sic p̄b̄it. Et diuiditur ille liber i. xiiij. p̄ces. qz septē
sunt p̄se z septē metra hui^o q̄r̄t de quibz patebit in p̄cessu. Primo q̄ ostē
dit Boet^o quōd intētoe phie adhuc p̄ant plura dicere interruptit p̄ponē
do cās sui doloris. Secūdo phia p̄mitte sibi p̄fectā curā. Tertio dat mo
dū curā di ip̄m. secūda sibi. Tū illa z esset. tertia sibi. Et q̄m. Et q̄rto. p̄
quitur intētoe ip̄m curādo in seq̄nti. p̄sa sibi. Tū ego. Primo ostēdit q̄
modo interruptit intētoe phie volens p̄sa loq̄. Secūdo. p̄bat cās sui do
loris. secūda sibi. Sed ea ip̄a ē. Prius idē. Ec cū phia cecinisset. i. decā ass̄
hect. p̄dicta suata leuiter. i. delectabiliter. z suauiter. i. dulciter. seruata digni
tate. i. reuerētia vult^o. s. sui z dignitate oris. i. sermonis supple sul. Tū. i. p̄
hoc. ego. s. Boet^o. nōdū. i. nō adhuc. oblit^o. i. imemor. penit^o. i. oīno. insi
ti meroris. i. intrinseci doloris. Ego boet^o abrupti. i. interrapi. mētionem
idē p̄positū phie paratis. i. intēdētis dicere adhuc aliqd̄. Et inq̄. i. dixi
p̄reua. i. p̄ambula. veri lumis. i. p̄fecte cogitōis. i. illa q̄ tua orō. i. n

Prosa prima

us sermo. fudit. i. locutus est. huculcs. i. qd istu libru quartu parcerunt. i. manifesta fuerunt. inuicra. i. insolubilia. Tu. i. aliqui diuina speculatione. i. sancta contemplatōe. tu. i. aliqui suis. ipsius. tum. i. aliqui tuis rōmb. i. de monstratōib. Et ea. i. illa p̄dicta. est. p̄. q̄uis. oblita. mihi. nup. i. aliqui dēterminatōez ob dolorē inuicre supple quā p̄pessus sū a theodorico rege

isti. Sed ea ipsa est vel maria nostri causa meroris. q̄ cū rex bon' rector existat: vel esse omnino mala possint vlt' impunita p̄tereāt. Q̄d solū quāta dignū sit admiratōe profecto cōsiderat ad huic aliud mai' adiungitur. Nam imperāte florentes neq̄cia: virt' nō solū p̄mīs caret verū etiā sceleratorū pedib' subiecta calca: et in locū facinorū supplicia luit

gottoz. nō tñ dixisti p̄sus. i. oino. hec sez p̄dicta. ignorata id ē ignora. aq̄. hōc id est huculcs. q̄. Nota q̄ dignitas est honesta et impiosa auctoritas. D̄r autē p̄bia h̄c d̄t dignitatē vult' p̄t sui honestatē. q̄. i. m. tulū sola sapia ē q̄ meret honores. et p̄pter sui auctoritatē que digna est imitatione. Etia p̄bia d̄r ē grauis ore. i. stabili ser-

monē. quia sermones p̄bia firmitate rationū insunt stabiliter.

¶ Nota cū p̄bia ostendisset quid sit summum bonum et in quo situm sit et fecisset exhortationem ad illud querendum intendebat ostendere modū quo ad illud peruenitur. sed anteq̄ explet illam intentionem Boetius velut audis ad sciendum quedam quorum ignorantia derinebat ipsum in merore. interruptit intentionem p̄bie volentis plura dicere.

¶ Nota q̄ philosophia dicitur preuia veri luminis. quia ipsa clarificat animam et trahit eam ab obscuritate ignorantie ad lucem sapientie et ad claritatem intellectus ex li. de pomo Aristot. Vel ideo dicitur preuia veri luminis. quia per ipsam tanq̄ per viam homo peruenit ad cognitionem veri luminis quod est deus. quia dicitur in li. de pomo q̄ per p̄biam homo cognoscit suum creatorem qui de nihilo fecit omnia qui est inceptor omnium inceptorum et omnium principiorum principium. Et ibidem scribitur. oportuit vt philosophia mitteretur ad instruendum ignorantes et eos qui non cognouerunt suum creatorem.

¶ Sed ea ipsa hic Boe. ponit casus sui meroris dicens. Si ea ipsa est causa nostri meroris et maxima causa. q̄ cum rector rerum sez deus. bon' existat vel esse mala omnino possint vel pretereant impunita quod saltez si nullum aliud incouentēs seq̄retur. considera quanta sit dignū admiratōe. at pro sed. huic adiungitur id est additur aliud maius supple admirandum. Nam pro quia imperante id est precipiente. et florentē. i. vrgēte

Liber quartus

nequicia. i. nequitosus hoibus. virtus. i. hō p̄uolus. nō solum. i. non tñi ca
rer p̄mijis. veruētia ipsa vitē subiecta. i. hōdita calcat pedib. i. potētis
sceleratorū. i. maloz. z ipsa p̄t̄ luit. i. patit supplicia. i. penas i locū facinorū
id ē vittoz loco q. f. p̄dicta fieri. i. p̄mitti i regno. i. i mūdo scietis oia. f. dēt
z potētis oia sed volētis. i. intēdētis. tñmō bona. nemo satis v̄t̄ admira
rī nec conq̄t p̄t̄. i. q̄
rimoniā facere

¶ Nota q̄ mala fiūt
in mūdo. p̄t̄ qz rāto
sp̄ dēcat ad bonum
Cū ḡ mali nō regā
tur iudicio recte rāto
nis sed vineant pas
sionibz ire z cupisce
tie. iō deficiunt a bo
no. Itē supabūdan
tia z defect̄ sunt de
genere maloz cū vir
tus p̄sistat in medio
cū ḡt̄ in pluribz sic
supabundātia z de
fect̄ patet q̄ mala fi
unt in mūdo. Cum
aut̄ oia dependēt a
deo celū z tora natu
ra z deus essentialit̄
sit bonus. mirabile ē
quō mala cē p̄t̄. v̄t̄
salte p̄manēt impu
nita. ¶ Notandū q̄ qz boni attingunt finē oim rerum. f. summū bonum.
iō sunt potētes. mali aut̄ qz h̄ ipm attingere nō p̄t̄ sūt ipotētes. Et quia
Boe. in .i. li. vi. p̄t̄ dixit se ignorare q̄s sit finis omnium rer. iō putabat
bonos esse impotentes. malos autē potentes. z de hoc boet̄ admirat̄. v̄t̄
p̄t̄ in l̄ra z ista est vna causa sui doloris.

¶ Cum illa z esset inquit. Dic̄ philosophia promittit̄ Boet̄io p̄fect
tam curam que consistit in pertractione huius materie dicens. ¶ Hol
eti et esset infiniti stuporis id est admirationis et esse horribilius omni
bus monstris id est deformatibus si in dispositissima id est ordinatissi
ma domo scilicet in mundo tanti patrifamilias scilicet dei si sibi colerent̄
tur id est honorarentur vilia vasa id est mali homines z si preciosa vasa.
id est boni homines sor descenderent. i. vilescerent sicut tu estimas. f. nō ē ita. nā
si ea que pauloante conclusa sunt seruantur inconuulsa id est integra in sui

Metrum primū

veritate. tu auctore. i. doctore ipso deo. de cui' regno nunc loquimur cognosces semp bonos esse potentes. malos vero impotentes. nec vniquam vitia esse sine pena. nec sine premio esse virtutes. et cognosces bonis semp contingere felicitate. et malis infortunata. et cognosces multa id genus. i. huius generis. quae corroborant te firma soliditate. i. contra aduersitatem fortune. quae relis tuis

tutes. bonis felicitate. malis semp infortunata contingere. Multaque id genus quae sopitis quae relis firma te soliditate corroborarent. Et quoniam vere formam beatitudinis me dudum monstrante vidisti quo etiam sita sit agnouisti. decursis omnibus quae praetermittere necessarium putato. viam tibi quae te domum reuehat ostendam. Pennas etiam tue menti quibus se in altum tollere possit affigam. ut perturbatio depulsa sospes in patriam meo ductu. mea semita. meis etiam vehiculis reuertaris.

Metrum primum quarti libri

Ante etiam pene volucres mihi

Quae celsa descendant poli

Quas sibi cum velox mens induit

Terras perosa despicit

se beatitudinis et ego affigam. i. apponam tue menti pennas. i. rationes quibus mens possit se tollere in altum ut depulsa perturbatio contingente tibi ex affectu bonorum ipsarum reuertaris. sospes in patriam meo ductu. mea semita. meis vehiculis. Nota quod per pennas haec phrasia permittit affigere menti boetij intelligit speculatio rationis et intellectus. prout et sapientia. Sicut enim quis volando in altum deductus auxilio pennarum. sic mens humana speculatione rationis et intellectus virtute et sapientia erigit in contemplationem summi boni.

Ante etiam penne. Itud est

Hec primum quarti libri primum metrum but' quarti cuius primum versus est metrum alexandrinum

is sopitis. i. remoris
Nota sicut postea patebit omnia quae fiunt reuera deo contingunt. Cum igitur ordo iustitiae sit virtutis puniri. virtutes remunerari. si mali manerent impuniti. et boni irremunerati. et sic peruersus esset ordo in domo dei. si modo quod est horribiliter omnibus monstris

Et quoniam haec forma dicit phrasia dat modum curandi ipsam boetij dicens. Quoniam dicitur. i. tertio libro vidisti formam vere beatitudinis me monstrare. i. docente. omnibus decursis. i. praeteritis. quae puto necessarium praetermittere ostendam tibi viam. quae te reuehat sed reducat domum. id est ad cognitionem

Liber tertius

nicū ab iuuentore. da ciliū a pede p̄d̄ante. secundus versus tri m̄ter ar
chilologicū ab iuuetore. iambicū a pede p̄d̄ante. In quo metro p̄bia offē
dit viam p̄ quā puenitur ad p̄gnitiōes sumi boni. z c̄ p̄siderationē crea
turaz. q̄ d̄atim sunt transcendēde. q̄s c̄ inuentat aliqd̄ q̄ p̄c̄m̄eat oi
creature. z istā viā tradit sub s̄ilitudie autis volātis. Primo q̄ tradit viā q̄

mens pueniat ad cor
gustiones s̄ami boni
secundo ostēdit quā
mens iuuetabit cū illi
sic puenit. sc̄da ibi.
Duc. Primo dicit
dixi q̄ affigā pennas
mēi tue. Sūt etenim
mibi penne volucres
id ē veloces. s. virtus
z sapia q̄ cōscēdāt. i.
penetrāt. celsa s. alta
pelli q̄s pēnas cum
mens velox sibi idu
it. s. assumit ipsa pos
sa. i. odlo h̄ns terras
d̄spiciat eas q̄rendo
vltat̄ creatorē. z mēs
supat globū. i. speris
cum corp̄ imēs aet
ris p̄gnoscēdo q̄vlt
tra aeternit̄ creator
Pubes videt p̄ ter
gum q̄vlttra nubes
q̄rit cognitiōes sumi
mi boni z transcendit
p̄tice. i. summitatem
ignis qui ignis calet
agili id ē veloci motu
etheris. i. celi. z vltat̄ p̄cedit mens inuestigando donec f̄rgat. i. eleuetur
in domos astriferas i. in orbem planetaz. z cōiungat vias suas p̄bebo. i.
soli inuestigando q̄ sol nō est de⁹ donec comitet iter gelidi senis. i. sarru
ni q̄ supra solē mēs in q̄ p̄ris miles choruscus sideris. i. dei q̄ est sp̄tensidē
sydus. z vltat̄ ascēdit supra orbem planetaz. donec recurat. i. p̄r̄ascat cir
culū astri. i. celū st̄llarū q̄. s. astro pingitur. i. ornatur nox micans. q̄ nox
stellis firmamenti illuminatur. vbi. id est. postquam satis fuerit cyba
stū. i. speculatiōe euacuatū q̄ nulla stellaz ē de⁹ mēs vltat̄ trāscēdit dol

Aeris inmensi superat globum
Pubesq; post tergum videt
Quisq; motu agili caret etheris
Transcendit ignis verticem
Donec in astriferas surgat domos
Pbeboq; coniungat vias
Aut comitetur iter gelidi senis
Miles choruscus yderis
Gel quocūq; micans nox pingitur
Recurat astri circulum
Atq; vbi iam exhaustū fuerit satis
Solum relinquat extimum
Dorsaq; velocis premat etheris
Compos verendi luminis
Hic regum sceptrum dñs tenet
Orbisq; habenas temperat
Et volucrum currum stabilis regit
Rerum choruscus arbiter

Prosa secunda

nec relinquitur extrema poli i. vltimū celū z pmar dorfa velocis etheris. id ē firmamētū. s. ppos. i. potēs verēdi lumis. i. dei supra vltimū poli. dñs regū z sceptrū. i. ipium. z repat. i. moderat habenas. i. regimā orbis. z manēs stabilē se regit volucere. i. velocē currū. i. circularē motū corporū celestiu deo exis choruse? arbiter. i. splēdid? iudex rez.

**Huc si te reducem referat via
Quam nunc requiris immemor
Hec dices memini patria est mihi
Hinc ortus: hic sistam gradum
Quod si terrarum placeat tibi
Noctem relictam visere
Quos miseri toruos populi timet
Lernes tyrannos exules**

Prosa secunda quarti libri

**Um ergo pape inq̄ vt mag/
na pmittis: nec dubito quin**

excludēs p h qn calor sit p se q̄ltras ignis. Horādū q̄ saturnū vocat gelidū senē. nō q̄ sit gelidus formalr sed effectiue. est em̄ effectiu? gelu z frigiditatis. z b̄ senex. qz mot? est tardus ē ad modū senis. Nā cursū suū p̄lect pluri tpe q̄ sol vel luna. Duc te si reducem. Hic ostendit p̄bia qd̄ mēs iudicabit cū trāscendit creaturas z puenit in cognitionē dei dicens. Mens si via ducat te reducē. i. reuertēte a tpali b̄. huc l. vsqz ad cognitio nem dei quā viā nūc imemor req̄ris. Tūc dices. Ego memi q̄ obnubi lata sui affectu tpaliū. h̄c. s. in p̄tēplārōe dei ē mihi p̄ria. hinc sez a deo ē me? or? qz ad ei? imaginē creata. h̄c. s. in p̄tēplārōe dei sistā. i. sigā. gradū. i. ponā finitē q̄tē. Qd̄ si placeat tibi exiri in cognitionē dei visere. i. cū desidero videre noctē terrarū relictā. tu cernes. i. vidēbis. toruos tyrannos. i. crudēles principes. q̄s miseri ppli timēt. illos toruos exules a vera p̄ria sua. Horādū fm̄ ap̄lm̄ No h̄cēn? h̄ manētē p̄riaz. s. futurā inq̄ritū. hec em̄ ē p̄a p̄ria a q̄ aia rōnalis p̄ creatōes a deo exiūt ad quaz nisi reuertat esse qd̄ a deo acceptē affectōe terrenoz deturpata p̄suis amittit. p̄ter qd̄ dicit i sc̄do metro tertij libri. Reperit p̄rios q̄ q̄ recurus. Redi sup suo singla gaudent Nec manet vlli tradit? ordo. Al? qd̄ sint iuxerit orū Stabileqz sui fecerit orbem. Prosa sc̄da quarti libri
Um q̄ pape inq̄ vt magna pmittis Hic incipit sc̄da p̄sa h̄ q̄rti

Horādū q̄ dr̄ ignez calere motu celi. ex q̄ videt q̄ calor n̄ h̄ p̄na z p̄ se qualitas ignis cū sibi obbeat p̄ motū celi sed dicens dū q̄ loc? nō solū est cū p̄uatiua locati s̄z oim̄ accidentiū naturaliter p̄sequentium Un̄ qz celiū ē loc? ignis nō solū ē cū ip̄ s̄? ignis. s̄z etiā ip̄s? caloris ignē p̄sequenris. z qz p̄ria dispositio celi fm̄ quā h̄z caliditate sup oia est mot? ei? id̄ dicit ignē calere motu celi non

Liber quartus

Circa quam est sciendū q̄ philosophia in primo libro sexta prosa inuesti-
gando cām ⁊ radicem infirmitatis Boetij. cognouit q̄ Boetij ex igno-
rantia finis rerum malos homines potentes bonos v̄o impotentes puta-
bat. Itē q̄ ignorabat q̄b̄ gubernaculis mundus regat̄. fortuitaz vices
estimabat fluire sine rectore. q̄ vero p̄bia tā on̄ dit̄ q̄s sit finis reruz a q̄-
bus gubernacul̄ mū-
dus regat̄. Nūc p̄-
lophia debet adhi-
bere hactē p̄fectam
curā remouendo do-
lores in quos boetij
incidit ex ignorantia
p̄missarū. Et primo
hoc p̄bia petit. ⁊ p̄-
lophia sc̄do illō. p̄-
sequit̄ ibi. Primum
igit̄. dicit p̄mo. Tū
igit̄. f. finito sermone
p̄hie. ego Boetij in
quā. pape est interie-
ctio admirantis. O
p̄bia tu magna pro-
mittis. nec dubito q̄n
efficere possis id est
ad effectus p̄ducere.
Tu mō ne moreris

id est non p̄rahas me quē exstaueris. f. ad audiendum ¶ Notandū q̄ sa-
piens nihil p̄mittit quod adimplere non possit q̄ opus sapientis est nō
mētiri Ergo de boetij p̄hie. Sicut magna p̄mittis nō dubito q̄n effice-
re possis. ¶ Primum igitur inq̄r. Hic p̄bia p̄sequitur intentū. ⁊ primo p̄-
bat bonos esse potentes. ⁊ malos impotentes. cuius oppositum putabat
boetij. ⁊ tangit primo modum per quem vult hoc ostendere. sc̄do offe-
dit ⁊ p̄bat intentum suum rationibz. ibi. Duo sunt. Primo dicit O boetij
primum licebit vt agnoscas bonis sp̄ adesse potentia. ⁊ malos esse desertos
id est priuatos cunctis viribus. quozū alterum. f. bonis sp̄ adesse poten-
tiam demonstrat ex altero. f. ex hoc q̄ mali sunt viribus deserti. ⁊ huius cām
subdit dicens. Nam cū bonum ⁊ malū sint contraria. si bonū esse potēs
constiterit. liquet. i. manifestū fuerit imbecillitas. i. impotentia mali et si
fragilitas clarescat mali. firmitas boni nota est. Sed vt p̄ sicut. abundan-
tior sit fides nostre sententie. alterutro calle. i. vtraq̄ p̄cedam cōfirmas
prostita nunc. f. ex firmitate boni. nunc inde ex fragilitate mali.

¶ Notandū q̄ p̄bia dictum suum q̄ si boni sunt potentes. mali sūt im-

Prosa secunda

potētes. fundat sup p[ro]sideratōez topicā. si p[ro]sitū in p[ro]posito. 2 oppositū i
in opposito. vt si sanitas ē bona egritudo ē mala. vt q[ui] velit p[ro]cedere v[er]a
q[ui] v[er]a ex potētia bonoz p[ro]bādo ipotētā maloz. 2 ex ipotētā maloz potēs
tiā bonoz. q[ui] si t[em]p[or]e vni illoz p[ro]baret. 2 ex hoc reliquū p[ro]luderet p[ro]locuz a
p[ro]p[ri]js esset argumētū p[ro]simile 2 nō necessariū. 2 t[em]p[or]e v[er]a q[ui] p[ro]c[ur]e vult p[ro]bare
2 ex v[er]o q[ui] reliquū
concludere.

Duo sunt q[ui]b[us] o[mn]is h[um]anoz actū
p[ro]stat effectus. volūtas scz ac p[ro]t[er]as.
Quoz si alter desit nihil est q[ui]d ex
plicari q[ui]at. Deficiente etesi volūta
tate nec aggredit[ur] q[ui]dem q[ui]sq[ue] q[ui]d non
vult. At si p[ro]t[er]as absit voluntas fru
stra sit. Quo fit vt si quem videas
adipisci velle q[ui]d m[ini]me adipiscatur
huic obtinendi q[ui]d voluerit defuisse
valētā dubitare nō possis. **B.** Per
spiciū ē in q[ui] nec v[er]o negari p[ro]t[er]as
p[ro]t[er]as. **Q**uē h[oc] effecisse q[ui]d voluerit vi
deas nō etiā potuisse dubitabis. **B.**
Adime. **P.** Q[ui]d h[oc] q[ui]sq[ue] p[ro]t[er]as in cova
lid[us]. q[ui]d h[oc] nō p[ro]t[er]as i hoc imbecillis
esse censend[us] est. **B.** Fateo: in q[ui]. **P.**

vnū necessariū. scdo aliud ibi. Reminist ne. primo d[icitur]. Duo sunt p[ro]t[er]as
pia q[ui]b[us] constat. i p[ro]manet omnis effect[us] humanoz actū. i volūtas 2 po
tēstas. quozum si alterum desit nihil est quod queat effectus explicari. id
est fieri. **Q**uod declarat. Deficiente em voluntate nullus effectus p[ro]ducit[ur].
quia nullus aggredit[ur] quod non vult. 2 si potēstas absit. voluntas fru
stra sit. quo fit. i. ex quo sequit[ur]. vt si videas aliquem velle adipisci q[ui]d m[ini]me
adipiscatur. non potes dubitare huic defuisse valentiam. i. potentiam ob
tinendi q[ui]d voluerit. Et ideo dicit Boet[us]. Per spiciū est nec v[er]o modo
negari potest. Et subdit p[ro]t[er]as. Quē h[oc] videas effecisse q[ui]d voluerit non
dubitabis cum licet potuisse nō habuisse potētiā. Et dicit Boet[us]. **D**
nime. Tunc p[ro]t[er]as concludit tanq[ua]m manifestū ex dictis dicens. Illud q[ui]d
q[ui]sq[ue] p[ro]t[er]as in eo est validus. i. potens. q[ui]d h[oc] non potest in eo est censendus. i.

Duo sunt quib[us] o[mn]is. **H**ic p[ro]t[er]as p[ro]bat
intentiū rōmb. scdo
excludit q[ui]dā dubi
tationē. ibi. **S**z p[ro]t[er]as
Tertio p[ro]firmat p[ro]t[er]as
cipale intentū auto
ritate platōis ibi. **E**t
q[ui]b[us] o[mn]ib[us]. **P**ro p[ro]bat
bonos semp esse po
tentes 2 malos ipot
tentes duab[us] rōn[ibus]
scdo ad idē ostenden
dū coaceruat breues
rōnes. ibi. **S**ed q[ui]m
te. **P**rima i duo p[ro]t[er]as
duas rōnes. secūda
ibi. **R**ursum inquit.
Primo p[ro]mittit duo
necessaria ad primā
rōnes. scdo ex h[is] ar
guit ibi. **O**es igitur
boies. **P**ro p[ro]mittit

Liber quartus

Indicandus imbecillis. i. impotēs. et dicitur Boetius Fateor in q̄. ¶ Notandum
q̄ phia de null' aggre dit qd nō vult. Contra al'q̄s nolēs incedit hōies
vel leste hōiem. q̄ aliq̄s aggre dit qd nō vult. Itē aliq̄s cogit facere al'q̄d
volūtate suā. et sic aggre ditur qd nō vult. Dicendū q̄ phia loquitur hīc
de effectu spontaneo q̄ ex intentione pcedit nō de eo q̄ casu ptingit. Unde

dicēdū ad primū q̄
volūtas p̄ comparti
vel ad insam actiōes
quā aliq̄s primo ag
gre dit. et sic nō deficit
volūtas. vel p̄ cō/
parari ad p̄ns illaz
actiōne. et sic p̄cōr de
ficere voluntas. ut si
aliq̄s nolēs hōies
interfecit. ¶ Ad secu
dū dicēdū. Illud qd
q̄s coact' facit ē vo
luntariū. mixtum t̄n
simplr est inuolūca
riū. Aliq̄s em̄ coact'
magis vult hoc face
re q̄ sustinere penaz
vel p̄dere vitā. et ita

respectu talis effect' non deest voluntas. sed q̄tum ad acū interiore vo
luntas semp̄ libera est et cogi non potest.

¶ Demini me inq̄t. Hic phia p̄mittit scōm vtilē ad rōnem. et est res
sumptio q̄rundā pu' dictoz dicēs. Demini necē collectū. i. p̄clusum
superiorib' rōnib' oēm intentionē hūane voluntatis. festinare. i. tendere ad
beatitudinē q̄ volūtas agit. i. videtur diuersis studijs. R̄ndet boet' De
mini inq̄ illud esse demonstratū. ¶ Itē q̄rit phia. nunq̄d recordar' beatitudo
dinē esse ip̄m bonū. et eo modo desiderari bonum ab oib' cum beatitudo
petit. i. desiderat. r̄ndit Boet. m̄me recordor qm̄ p̄ illud teneo fixum.
id ē stabilitū memoriē. ¶ Notādū q̄ recordari ē aliq̄d regre ad memo
riā qd p̄ obliuionē est lapsū a memoriā. Et q̄ beatitudinē esse ip̄m sum
mū bonū nō exciderat a mēte boet' sed sp̄ remanebat in habitu. iō dicit
se nō recordari de hoc. sed in memoriā tanq̄ fixū tenere.

¶ Dēs igit' hōies. Hic phia arguit ex dictis pbans bonos eē poten
tes et malos impotēs tali rōne. Quicūq̄ adipiscunt qd volūt sunt potē
tes. et qui non adipiscunt qd volūt impotēs. ex primo p̄ambulo. s̄ bo
ni adipiscunt qd volunt. summū bonū. mali licet velint nō adipiscunt
ip̄m. q̄ si mali adipiscerentur summū bonū nō essent mali. s̄ boni sup̄ e

Prosa secunda

potentes mali impotētes unde dicit in littera. Oēs homines boni et mali
linuntur puenire ad bonū in dīfcreta intencōe. i. indīfusa intencōe. dicit
Boetius. Ita p̄ns est ad dīca. Subdit p̄bia certū est bonos fieri adeptō
ne boni. certū est dicit boetius. Igitur p̄cludit p̄bia boni adipiscunt q̄d ap
petunt. i. volunt. dicit boetius. sic videt. si mali adipiscerent bonū q̄d appe
tunt non possent esse

nitunt. **B.** Ita inq̄s p̄ns est. **P.** S. certū est adeptōe boni bonos fieri.
B. Certuz. **P.** Adipiscūt igit boni
q̄d appetūt. **B.** Sic videt. **P.** Ma
li vero si adipiscerent q̄d appetunt
bonū. mali esse nō possent. **B.** Ita
est. **P.** Cū igit vtriq̄ bonū petant.
s; hi q̄des adipiscāt. illi nō minūthe
nō dubiū est bonos q̄de potentes
esse. q̄ nō mali sunt imbecilles. **B.**
Quisq̄s inquā dubitat. nec rerū na
turā. nec p̄seq̄ntiaz p̄t p̄siderare rō/
nū. **P.** Rursus inq̄t. Si duo sint q̄/
b' idem fm nataz p̄positū sit eozūq̄
vn' natali officio idipm agat atz p̄fi
ciat. alter nō natali illud officiū mi
nime administrare q̄at alio nō mō q̄

mali Ita ē dicit bo
etius. Igitur cōclu
dit p̄bia. Cum vtri
q̄ petant bonuz. sed
hi se; boni illud adi
piscantur. Illi vero
mali minime. Non
est dubiū bonos esse
porentes. q̄ vero ma
li sunt imbecilles id
est impotētes. respō
dit Boetius. Quis
q̄s id ē quicunq̄s du
bitat de hoc non po
test considerare natu
ram rerum nec cōse
quentiam rationum

¶ Horādum q̄ q̄a
veritas p̄positiōnum
fundatur super natu
ram rerum. qui ne
gat veritatez propo
sitiōnum non potest
p̄siderare naturaz re
rum. similiter. negās
veritatem p̄positi
onum non potest cō

siderare consequentiā rationum. quia consequentiā rationum supra ve
ritā em p̄positiōnum fundatur. ideo dicit Boetius. Qui dubitat de p̄
missis non potest considerare naturā rerum nec consequentiā ratios
num.

¶ Rursus inquit Si duo sint quibus idem fm p̄positū rē. Sic p̄bia
losophia ponit secundam rationem dicens. Si sint duo quibus sit idem
p̄positum. i. eadem intentio faciendū aliquid fm naturam. et vn' eozū agat
idipsum et perficiat ipsum naturali officio id est naturali organo. Alter

Liber quartus

vero ministrare queat administrare. i. adimplere illud officium. sed alio modo
qz nature puenit. non impleat ppositum sed imiterur implentem. que horu
duozum decernis. i.
iudicas ce valentiorē
idē potētiore. dic bo
eti? Et si p qzuis co
fictio. i. considerem qd
vltus. in ego deside
ro planius audire.
Tunc phia declarat
sibi in exēplū dices.
Nō negabis motuz
ambuladi hoib? in
esse fm naturā. dicit
boe. mime nego. Et
phia. etiā num dubi
tas et? rei. i. ac? abul
ladi eē officiu natu
rale pedum. dicit boe.
nec h dubito. z phia
Si qz igit ambulet
valēs icedere pedib?
Al? at cur h officiu
desit. maib? nites. i.
laboras ābulare con
tur. qz hōz pē existiā
ri valētiore. dicit boe.
Cōtere cetera. q. d. p
eede i rōe tua. qz nul
l? ābigit qn potens
natural officij sit va
lētiore eo q neqat. i. n
pē in idem officium.
Tūc phia. Isti ppo
sitioni pmissē tanqz
maiori adiūgit vnā
minore dicens Sed
summuz bonum qd
eq bōis z mal? ē po
situm bōi qdē perūt
id ē adipiscunt. offi
cio nascit. scz pūte

nature conuenit: nō qdem impleat
propositū suū sz uniter implentem?
quem nam hōz valentiorē esse de
cernis. **B.** Et si cōiecto in qz qd ve
lis planius tamen audire desidero
P. Ambulandi inquit motum fm
naturam esse hominib? nū negabis
B. Minime inqz **P.** Eiusqz rei pe
dij officiu esse naturale nū dubitas
B. Nec hoc qdē inqz. **P.** Si qz igit
tur pedib? incedere valens ābulat.
aliusqz cui hoc naturale pedū desit
officiū manib? nites ābulare conet.
qz iure hōz valētiore existari pē. **B.**
Cōtere inqz cetera: nā qn naturalis
officium potens eo q ideoz nequeat
valentior sit null? ambigit. **P.** Sz
summū bonū qdem eque malis bo
nisqz pposituz boni qdem naturali
officio virtutū petunt. mali nō va
riā per cupiditatez qd adipiscendi
boni naturali officiu nō est. idipm
conant adipisci an tu aliter existias
B. Minime inqz. nam etiam quod
est pns patet. Ex his em q concessē
rim bonos qdem potentes malos
nō esse necesse ē imbecilles. **P.** Re

Prosa secunda

mali s'o conant' ad ipsi' idipm p variã cupiditatē rez' spaliũ qd nō ē offi-
ciũ naturale ad ipsi' boni. An tuo o Boet' estimas aliter. Cui boet'
Dime in q̄. Et boe. q̄ si pcur' do pcludit p'ncipale intēti dicit. Nam
etiã illud qd ē p̄ns p̄ mibi. Et his em̄ q̄ p̄cesserim necesse ē bonos et po-
tētes. malos s'o i'becilles. et p̄bia applaudēs boetio dicit. Recte inq̄t p̄-
curris. et illud ē signũ
cte inq̄t p̄curris. idēq̄ vti medici spe-
rare solent. iudiciũ est erecte iam re-
sistentisq̄ nature. Sz qm̄ te ad in-
telligendũ p̄mptissimũ esse aspicio
crebras coacerbabo rōnes. Glide
em̄ quãta viciosoz hoim̄ pateat in-
firmitas q̄ nec ad hoc q̄dez puenire
queũt ad qd̄ eos naturalis ducit ac
pene cōpellit intentio. Et qd̄ si hoc
tam magno ac pene inuicto p̄ntis
nature desererentur auxilio. Con-
sidera vero quãta sceleratos homi-
nes habeat unpotentia. Neq̄ enim

sunt potētes. mali s'o ipotētes. ¶ Nota circa vltimũ q̄ medici solent acci-
pere signa p̄nostica sanitatis ex egro. quãdo patēs erigit se. et p se n̄tūtur
fortiori remedio. Sic in boe. signũ erat p̄nalescēte et sanctat' q̄ ipse rōnes
p̄bie remediātem q̄ si p̄currens p se compleuit.

¶ Sed qm̄ te. Hic p̄bia coaceruat q̄sdã alias rōnes breues ad p̄positũ
ostendēdũ. et sũt q̄tuor rōnes. scda ibi. Cōsidera s'o. tertia ibi. In q̄ re-
q̄ta ibi. Cur em̄. P̄rio d̄t. Sz qm̄ te aspicio p̄mptissimũ ad intelligēdus
ego coaceruabo. i. p̄ponã. crebras rōnes. vide em̄ quãta pateat infirmitas
viciosoz hoim̄. q̄ nec ad hoc queũt puenire. ad qd̄ d̄t et cōpellit eos natu-
ralis intētio. et qd̄ ē de istis malis cōfenduz si desererent h̄ auxilio nature.
p̄curris em̄ maq̄ ac bene iuictio. q. d. nihil aliud cōfendũ est nisi q̄ ipotētie
eoz h̄ ascriberet. ¶ Nota dũ q̄ tā boni q̄ mali vlt̄ redũt ad bonũ. et mali
deficiũt ab eo qd̄ p̄perit eis fin̄ naturã. Et h̄ arguit sic. maria ipotētia ē
deficere ab eo qd̄ nata inēdit. s; h̄ faciũt mali. q̄ mali sũt ipotētes. ¶ No-
tã dũ q̄ d̄t pene iuictio q̄ appetit' naturalis boni nō h̄ sũt repugnãt q̄ v̄n-
cat. s; em̄ p̄grãtia et errorē v̄tior p̄uertit et ita aliq̄ mō v̄t̄ h̄n̄ directe

Liber quartus

¶ Considera pro quanta. Hic phia ponit sedam ratione. 2. dr. Considera ex his q̄ dicā quāta impotētia hēat sceleratos hoies. neq̄ em̄ petūt i. appetūt p̄mia leuia z ludicra. i. tocolā. sed ipsi deficiūt circa ipsam summā supple p̄fectōez rez atq̄ h̄rice. Nec p̄tingit p̄p̄s miseris effect⁹ boni. i. eo id ē p̄pter h̄ q̄ ipsi molunt. i. laborāt acq̄rere dies z noctes. i. trāstoria et spalia bona.

¶ Hora ex lra forma tur talis rō. Quāto magis ē illa q̄ aliq̄s deficit. tāto maior ē su⁹ defect⁹. z i. maiorē impotētia ca dit sed il lud a q̄ mali deficiūt un̄ non est qd̄ vile z modicū s̄ ē summū bonū q̄ maloꝝ maxi ma est impotētia.

¶ In q̄ re bonoꝝ Hic phia ponit certā rationeꝝ pbando bonos maxie eē potētes p̄tractando exē plū suprapositū. z ex h̄ p̄cludit malos maxie eē impotētes.

Et dr. In q̄ re. f. als̄ fuetudini boni d̄siderari em̄inet vires bonoꝝ supple z vires maloꝝ.

Sicut em̄ celeres. i. iudiceres esse ambulādi potētissimū q̄ pedibus iocēdes potuisset puenire vsq̄ ad eū locū q̄ vlteri⁹ nihil p̄uiū. i. manū festū taceret incessū. ita necesse ē q̄ eū iudices potētissimū q̄ app̄hendit finē expetendoꝝ q̄ nihil est vltra. tales aut̄ sunt boni. Ex q̄ fit. i. sequit̄ qd̄ huic obiacet. i. p̄trariū est. vt idē scelesti. i. mali videant̄ deserti omnib⁹ vltibus. ¶ Horādū q̄ sicut viator aliq̄s dr̄ potens cū ambulat ad cum lor cum vbi nihil ampl⁹ restat de via. Sic boni q̄ pueniūt ad finē z ad bonum qd̄ trāscendi non pōt. ideo dicunt̄ p̄potētes. mali aut̄ qz idē atringerē nō p̄nt d̄scunt̄ impotētes. ¶ Cur em̄ relicta. Hic phia ponit q̄ tā rōnem. sedō excludit quādam dubitationem. ibi. Quod quideꝝ. Rō quam intendit in summa est ista. Valē q̄n relicta virtute declināt ad vltia. aut se iunt bonū esse adberere virtuti aut nesciunt. Si nesciūt peccāt p̄ ignorantia. nihil aut̄ est ipotētius ignorantia q̄ mali peccātes ignorantia sūt i

Prosa secunda

potētes. Si autē sciūt bonū esse adherere virtuti. et declinant ad vicia. aut volentes derelinquūt bonū. aut nō. Si nō volētes sed attracti libidine passionū cōuertunt ad vicia. sequit̄ q̄ sunt ipotētes. qz maxima impotētia est non posse resistere passiōibz. Si autē sciētes et volētes relinquūt bonū sequitur q̄ nō sūt ipotētes. s; etiā q̄ oīno nō sunt. Cū em̄ oīs natura inceptū

em̄ relicta virtute vicia sectāt. inscitia ne bonoz. s; qd̄ eneruati^o ignorātie cecitate. An sectāda nouērt. s; trāsuerfos eos libido p̄cipitat. sic quoq; in p̄antia fragiles q̄ obluatari vicio nequeūt. An sciētes volentesq; bonū deserūt ad vicia deflectūt. Sed hoc mō nō solū potētes esse. s; oīno eē desinūt. Nāq; cōez oīm q̄ sūt finē reliquūt. p̄ter quoq; esse desistunt. Qd̄ qdē cupiā mix forte videatur vt malos q̄ plures hoīm sūt eosdē nō esse dicam^o. S; ita sese res habz. Nā q̄ mali sunt eos malos esse non

o obluatari. i. resistere. An sciētes et volētes deserūt bonū. et deflectūt ad vicia volūrate et scia sed hō nō solū potētes esse desinūt s; oīno desinūt eē. Cui^o affigūt rōnez. nā q̄ relinquūt cōez finē oīm q̄ sunt. i. deū q̄ est ipm̄ esse. pariter eē desistūt. ¶ Notandū q̄ p̄imū ens verissime h; eē ipm̄ eē cā esse oīb; vt sint. vt patet p̄ cōmentatore. ij. methaph. et p̄mo ce. et mū. Ab hoc ente deriuatū est singul^o eē et viuere. q̄nto ḡ magis p̄ vicia recedit a p̄io eē. tāto magis desinit eē. Vñ brūs Grego. in li. mora. loquens de diabolo dicit q̄ dyabol^o hñ d; non esse qz a sūma essentia recessit p̄ hoc q̄ridie ex crescente defectu tendit ad nō esse. q̄nā ab eo q̄ verū est eē cecidit. ¶ Notandū q̄ p̄bia tres assignat cās q; q̄b; oē p̄tīm. peccat. oīs ei peccās vel peccat ex ignorantia et hūc modū p̄io tāgit. vel peccat ex impotentia resistendi. et istum scdo rangit. vel ex voluntate et malicia. et illum modū qz grauior est vltimo ponit.

¶ Qd̄ qdē cupiā. Hic p̄bia excludit dubitatōez. aliq; em̄ dubitaret q; mō aliq; possit eē mal^o et tñ dicit nō esse. hoc excludit p̄bia dīcēs. Sicut

hōi hēat ordinē ad finē. inq̄ntū aliqd̄ desistit ab ordie ad finē. tantū deficit a natura. et p̄ nō esse ipsi^o nature. Istā rōnē p̄cedit i. lra. dīcēs. Cur em̄ relicta virtute mali sectant vicia ne p̄ nūqd̄ h est ex inscitia. i. ex ignorantia bonoz. Sed qd̄ est eneruati^o. i. debilitas cecitate ignorātie. q. d. nihil. an ipsi nouerūt sectāda bōa. S; ipsos trāsuerfos libidō. i. cupiscētia p̄cipitat i vicia. et sic ip̄t fragiles in p̄antia. i. p̄pter in p̄antiam libidinis. nequēte vicio

Prosa secunda

peccare qd falsum e. cu iust' septies in die cadat z fortior resurgit sim fert
ptura. ¶ Ad h' dicendū q boni nō pnt facere malū ex electōe recte rōnis
q sp de pcat ad optima. licz de potētia absoluta possint facere malū in qz/
tū tū potētia eozū p iungitur voluntati z electōi qua eligunt bonū z nō
malū. sic dicit nō posse facere malū. ¶ Nā sicuti paulo aī. Hic pbat q potē-

Nā sicuti paulo aīte collegi? maluz
nihil ē: cū mala tantū modo possint
nihil esse iprobos liq̄t. B. Perspi-
cū est. ¶ Atq; ut intelligas qnā sit
h' potētie vis sūmo bono nihil po-
tenti? esse paulo aīte diffiniūm? B.
Ita est inqz. ¶ S; idēz inq̄t facere
malū neq̄t. B. Mīme. ¶ Est igit
inq̄t aliq̄s q oīa posse hoies putet.
B. nisi q̄s insaniat nemo. ¶ Atq;
idēz pnt mala. B. Utinā q̄dez inqz
nō possent. ¶ Cū igit bonoz tātū
modo potens possit oīa. Non dō
q̄ant oīa potētes. et maloz eosdē

ere sine inq̄tas p spm facta nō est. qz inq̄tas nulla substantia ē. z petm nō
est natura s; vitū nature appetētis illud qd nō est sui ordis. ¶ Atq; ut
intelligas. Hic pbat idē alio mō dicēs. B. boeti q nā sit vis hui' potē-
tie q malū dicunt posse sic p sidera ex dicēdis. Nos paulo aī diffiniūmus
nihil ē potēti? sūmo bono s. dō. Ita ē dicit boeti? z p hia. S; idē. s. summiū
bonū. neq̄t l. nō pōt facere malū. Mīme dicit Boe. Et p hia. Est igit ali-
q̄s q putet hoies oīa posse. Nemo dicit boe. nisi q̄s insaniat. z idē hoies pnt
mala facere. utinā nō possent dicit boe. Igit' p hia arguit. Cū igit tūmō
potēs bonoz possit oīa. nō aūe q̄ant. pnt oīa potētes maloz manifestus
est eosdē min' posse q̄ mala pnt. ¶ Horandū q posse malū mag' arguit i/
potentiā q̄ potentiā. qz si argueret potētiā. tūc debere' oipotentiā sūmo
scz deo qd falsum ē. Un' pōt argui ex ista sic. Deus pōt oīa z nō pōt ma-
lū. malū nō pnt oīa. z pnt malū q̄ possit malū magis arguit ipotentiā q̄
potētiā. ¶ Huc accedit. Hic pbat idē tertio mō dicēs. huc accedit
q oīm potētiā eē nūerandā iter expectēda. qz p z oīa expectēda. i. desideran-

tia maloz nulla sit
tripli. scōa ibi Atq;
ut intelligas. terna
ibi. huc accedit. p̄o
dicit. Sicut collegi
mus ante. maluz ni-
hil ē. z malū tūmō pos-
sint mala. ex h' liq̄t
iprobos nihil posse.
Et dicit Boe. p̄picu-
um ē ¶ Horandū q
ratō sic format. posse
malū est posse nihil.
cū malū nihil sit. sed
malū tūmō pnt mala. q̄
pnt nihil. z per p̄is
nulla est eoz potētia
¶ Horandū de hoc
q malū nihil sit visū
est p̄i. Et dicit brūs
Aug. Cū vniuersa
nature p̄ hū dei fa-

Liber quartus

da referri ad bonū velut ad quoddam cacumen. i. ad perfectionem sue nature sed possibilitas. i. potentia patrandi sceleris. i. faciendi malum nō p̄t referri ad bonū igit̄ expectēda nō est oīs aūt potentia expectēda ē. liq̄t igit̄ possibilitatē. i. valentiā siue potentiam malorum non esse potentiam. ¶ Notandū rō sic pōt formari ex ista. Oīs potentia q̄ ē potentia natura ē appetēda. ⁊ referret̄ ad bonū. q̄ potentia mali nō ē potentia.

¶ Ex quibz oībz bonoz. Hic ex dictis p̄cludit̄ conclusionēz p̄ncipalē confirmādo eā auctoritate platonis dictis. Ex q̄bz tam declarat̄ apparet̄ minime dubitabilis potentia bonoz ⁊ infirmitas maloz ⁊ liq̄t verā esse illam sniaz platonis. Solos sapiētes posse facere q̄d desiderāt improbos nō explere posse q̄d lib̄tat. i. q̄d lib̄dini placeat. q̄d nō desiderēt rōnali appetitū malos explere non posse faciūt em̄ sup. mali. q̄ sc̄ lib̄do libet. i. expetit. dū putant se adepturos bonū q̄d desiderēt p̄ ea q̄bz delectant̄ sed minime adipiscunt̄ qm̄ p̄bra. i. vitia vel hoīes vitiosi non veniunt ad beatitudines.

¶ Notandū q̄ desiderii est appetit̄ rōnalis. lib̄tū aūt spectat ad appetitūz sensuale. licet q̄ mali affectēt̄ beatitudinē appetitū rōnali. tñ q̄ faciūt q̄d libet sc̄q̄nes appetitūz sensitiuū. id ad beatitudinē nō pueniūt. Sapiētes aūt q̄ p̄cūnt delectationes sensuales ⁊ inveniunt̄ intellectualibz ip̄t̄ sūt q̄ p̄ficiūt a' om̄ suā sc̄ta sui creatoris q̄ d̄ nihilo fecit̄ ens. vt scribit̄ in li. de pomo. Aia non trita

q̄ mala p̄nt̄ min⁹ posse manifestū est. Huc accedit q̄ oēs potentia iter expectēda nūerandā. oīaqz expectēda referri ad bonū velut ad quoddam nature cacumē oñdi⁹. S; patrandi sceleris possibilitas referri ad bonū nō p̄t. Expectēda igit̄ nō est. Atq̄ oīs potentia expectēda est: liq̄t igit̄ maloz possibilitatē nō esse potentia. Ex q̄bz oībz bonoz q̄dem potentia: maloz minime dubitabilis apparet̄ infirmitas. verāqz illā platonis cē sniaz liq̄t. soloqz q̄d desiderarēt̄ facere posse sapiētes. improbos nō exercere q̄dē q̄d iubeat. q̄d nō desiderēt̄ explere nō posse: faciūt em̄ q̄libet: dū p̄ ea q̄bz delectant̄ id bonū q̄d desiderāt se adepturos putāt: s; minime adipiscuntur qm̄ ad ad beatitudinem probra nō veniūt.

De trū secundū libri quarti

Septo
Dre tot
Rabie
Detra
Dami
Fam v
Domi
Dinc ei
Dudis
Dinc
Fluct
Aber
Dut se
Ego c
Lima
Mon
Domi
gee tra
fines
spes h
id ē in
id ē in
si q̄ vi

Betrum secundum

hinc negabit eum recedit a corpore. ut scribitur in eodem. *Betr. ij. li. qrti*
Uos vides. *Istod* e metz sedm b^o qrti. 2 e metru mixtu. Primu dz
al. manicu ab inctore. trochaicu a pede pdnante. sedm dz feregracu
ab inctore. sp. d. i. cu a pede pdnante. In q metro phia on dir quod potema
maloz sit plderada i qb maxie videt ee sic sut reges 2 pncipes. 2 dt inci

Uos vides sedere celfo
Solij culmine reges
Purpura claros nitente

Septos tristibus armis
Ore toruo cominantes
Rabie cordis anhelos
Betrabit siquis superbis
Vani regmina cultus
Jam videbit intus artas
Domnos terre cathenas
Hinc em libido versat
Auidis corda venenis
Hinc flagellat ira mentem
Fluctus turbida tollens
Meror aut captos fatigat
Aut sepes lubrica torquet
Ergo cum caput tot vnum
Cernas ferre tyrannos
Non facit quod optat ipse
Domnis pressus iniquis

pre ira turbida flagellat. i. pnt met ipsoium. ira in q tollens. i. excitans
fluctus. i. disturbia aut captos ifortuno aliquo merore ipsos fatigat. aut
spes lubrica. i. vana torqt. Cu cernas vnu caput. i. vna pncipes ferre
id e sustinere tot tyranos. i. passioes tyrannizates ipse pressus in q dnt
id est vitijs dñantibus no facit qd oprat. q Hora q intcio phie e docere.
si qd viti possz penetrat corda pncipu qd videt sedet i altz solijs ornatos

piedo pstructione in
sepio vsu. Si qf de
gabat. i. remoueat p
pderatione. itelle
ctu. regimia vanti cul
e. i. regimia. teriori
b^o supbis regibz qz
regel vides sedere cel
fos culmie. i. altitu/
dine solij. i. cathedre
qs vides claros pur
pura nitere sepros. i.
circudatos armis tri
stibus. i. cōstitūtibz
Reges inq pminā
tes. i. minas iponen
tes inuis toruo ore.
i. crudeli aspectu an
helos. i. cupidos vel
festiuos rabie cordis
id e crudeltate mor
tis. sa videbit dños
tales ferre it. i. i antio
artas catenas. i. vni
cula vitiy. Qd ma
nifestat subdes hic
em. i. ex vna pre libi
do. i. pncipia ppar. i. p
cipitar corda talu et
ranoz. auidis vene
nis. Hinc. i. ex alta

Liber quartus

indumentis. hñtes arma terrētia. i. coruo vultu. respiciētes miseros. statū
visu cognosceret ipsos ligatos multis cathenis insolubilib. s. passionib.
tre. spei. honoris. r sic ligati passionib. nō faciūt qd optāt. r pñs sunt im
porētes. ¶ Horādū q dicit hō pñsus iniqs dñis. i. vitijs dñantib. nō fac
qd optat. dicit brūs Aug. in li. de ciuitate d. d. Bon. certā si seruiat liber
est. mal. at si regnat.
seru. ē nec vni. hois
sed qd gūi. ē tot dō
q ino. seru. ē quot
victor.

¶ Prosa tertia libri
quarti.

¶ Ides ne igitur
Ista ē p
sa tertia h

quarti in q ostendit
phia malis nūqz de
esse supplicia et bon
nis nunqz deesse p
mia Et primo phia
pstinuando se ad pce
dentia primo pmit
te intentū suū. secun

do psequitur intentū sibi Rex etenim. Dico dicit sic Ides ne igit o boeri
i qnto sceno. i. i qnta vilitate ipotētie voluunt phia. i. hoies pñsi r vicio
si. vides etiā qua luce. i. qua claritate potētie respēdeat pbitas pñsioū
hoim. In q sicut in suo ancedēte pspicū est hoc pñs. i. numqz bonis pte
mia. nunqz scelerib. i. hoib. scelerat. deesse sua supplicia. ¶ Horādū q
mali dicit volū in sceno. qz mali r magis libidinosi sibi assumilatur si
cut postea patebit q volūnt in sceno. s. m illud Sus magis in sceno gau
det qz in fonte sereno. de qb. dicit scriptura. Perierūt iūnta i stercore suo
pbi aū luce respēdent. qz virt. pbitas vltra hñā naturā hoim. pue
bit r dijs assimilat. ¶ Rex etenim q. Dic phia psequitur intentū. r p
mo pbat q bonis nunqz desunt pñs secūdo q mal nunqz desunt sup
plicia sibi. Que cum ita. Dico ostendit q bonis nunqz desunt pñs. secūdo
ostendit qd sit illud pñs sibi At cur pñs. Dico pbat duab. rōnib. secū
dā ponit sibi. Postremo. Prima rō rōis ē. Bis res ppter quā aliud gerit
est pñs illi. rei q gerit. sed ppter bonū oia fiūt r gerunt. q bonum ē p
mū oim q gerunt. sed bonū a bonis separi nō pōt. q bonis nunqz desunt
sua pñs. Un dicit i lra. Rex q gerunt id ē fiunt illud ppter qd vnaqz
res geritur i sit illud videri nō pōt iniuria ē pñs illi. Hoc declarat
exēpliter vñ currēt in stadio id ē in aliq spacio corona ē pñs ppter

Prosa tertia libri quarti

¶ Ides ne igitur quāto in sceno p
bra voluunt. qua pbitas luce

splendeat. In quo pspicū est nūqz
bonis pñs. nūqz sua scelerib. deesse
supplicia Rex etenim q gerunt. illud p
pter qd vnaqz res gerit. eiusdes rei
pñs esse nō iniuria videri pōt. vti cur
rēt in stadio. ppter quā currēt iacet p
mū corona. S. beatitudinē esse id
ipm bonū propter qd oim gerunt

id est
pñs
pñs
pñs
pñs

ostendit
bonū ve
n. atqz h
Rex et
carcat b
sua pñ
igitur
nō de
bis an
cepit i
cepto l
pñs v
qm id
suo pñ

Religios
licurite
eum. ¶ H
mo dicit
Dicit
ras vni
pñs
quante
Senec
tra vni
sistit
¶ Do
Pñs
pos bo

Prosa tertia

quā currit. Sed ostendim⁹ p⁹ b⁹ritudinē esse (dīp^m bonū p⁹ter q^d oīa gerunt. q̄ ip̄m bonum ē veluti p̄dda cōe p̄mū actib⁹ hūanis p̄positū. sed hoc bonū nō pōt separā a bonis. Non em̄ bon⁹ iure vocabit⁹ q̄ carat bono q̄re. p̄bos mores. i. hoies bñ mo⁹geratos. nō relinquunt sua p̄mia. q̄ntū/ cūq̄ q̄ seuiāt mal⁹ p̄ bonos. tñ sapienti nō decider corona. i. p̄mū nec are-

ostendim⁹. est igit hūanis actib⁹ ip̄z bonū veluti p̄mū cōmune p̄positū. atq̄ hoc a bonis nō pōt separari. Neq̄ em̄ bon⁹ vltra iure vocabit⁹ q̄ careat bono. quare probos mores sua p̄mia nō relinquūt. Quātūlibz igit seuiāt mal⁹ sapienti tñ corona nō decider. nō arefct. Neq̄ em̄ p̄obis animis p̄pziū dec⁹ aliena decerpit ip̄obitas. Ad si extrīsec⁹ accepto letaret poterat hoc v⁹ ali⁹ q̄s/ piā v⁹ ip̄e etiā q̄ p̄tulissz auferre. Sz qm̄ id sua cuiq̄s p̄obitas cōfert. tñ suo p̄mio carebit cū p̄ob⁹ eē d̄sierit

scet. i. minuit qz aliet na improbitas nō de terpit. i. nō confert p̄z p̄mū decus p̄bis ant mis. qz si bon⁹ accep to p̄mio extrīsecus letaretur poterat hoc alq̄s auferre ab eis. vel saltem ille q̄ p̄mū lisset. sed qz illud p̄mū sua p̄obitas vnto cuiq̄s confert. tñ q̄lī bet carebit suo p̄mio cū d̄sierit esse p̄bus

¶ Notandū qz cōsuetudo fuerat apud romanos currere in stadio. i. i aliq̄ spacio quod vocabāt stadiū. rā cū venī ad metā sustulit p̄mū. scz coronaz vel aliq̄d aliud. sicut d̄t aplūs

¶ Nescitis qz hi q̄ in stadio currūt. oēs q̄dem currūt sed vn⁹ accipit brauiuz sic currite vt apprehendatis. q̄ id p̄pter quod curritur est p̄mū curre tium. ¶ Notandum qz Boet⁹ non pōt carere p̄mio. quia illud a q̄ ho mo denominat bonus est p̄mis vel opatio vlti⁹osa. qz fm̄ Aristo. ij. eth. i. Omnis virtus est vtiq̄s habitus ex quo homo fit bon⁹ p̄ter q̄d digni tas virtutis est p̄mū virtuosē opantium. sed opans virtuosē non p̄t p̄uari virtute. ergo bonus non potest carere suo p̄mio. ¶ Notandum quantumcumq̄s mal⁹ seuiant. came⁹ sapienti non decider corona. qz fm̄ Senecā. Nunq̄ intantū vitium contrahit nec mal⁹ etiā inualecet cōtra virtutes quā nomen p̄slophie sa cruz r venerabile p̄maneat. Sic sūt est de malis r stultis respectu bonorum r sapientum.

¶ Postremo cum omne p̄mū. Hic ponit secundā rōnem que talis est p̄mū non habet rōnem p̄mij nisi inq̄ntum bonū. qui igitur est com⁹ pos boni est compos p̄mij. dicit ergo in littera. Postremo cum omne p̄

Liber quartus

minum idcirco appetat qz credit esse bonum. qz iudicet cōpotem boni ex
ptam esse p̄mij. q. d. nullus. ¶ Notādū qz argumentū p̄bie hie est istū. ac
si arguat. hō nō d̄z rōnez hois. nisi qz rōnals. q̄cūqz igit̄ est rōnals ē hō
sic sūt p̄mij nō appetit nisi qz bonū. qz ergo est cōpos boni ē cōpos p̄mij.
sed bon⁹ ē p̄pos boni. q̄nō deest sibi p̄mij. ¶ At cui⁹. Hic ostēdit qd
sit illud p̄mij qd bo

ni asequunt. s. max
mū z optimū qd ē fi
eri deos. vñ dicit. At
cui⁹ p̄mij. s. boni non
sunt exptes. i. carētes
Rūdet p̄bia. om̄ino
pulcherrimū z miramī
p̄mij qd p̄bat ex q/
dam corolario supra
declarato dicens.
Vemento corolarij
illū qd p̄cipuū ante
dedi. z sic collige. i. ex
illo corolario cōclude
Cū ip̄m bonū sit be
atitudo liq̄t oēs bo
nos eo qz boni sunt
fieri b̄tos. sed qz bea
ti sunt eos puenit cē
deos. igitur p̄mij
bonorum ē fieri deos
qd p̄mij bonorum
null⁹ dies deterat. i.
p̄sumit. nullius pote
stas minuat. nullius p̄btas susce
tione p̄bia non accipit britudinem p̄ statu quem boni habituri sūt post
hanc vitā. sed p̄ statu britudis. qualis in hac vita haberi p̄t que hō con
sequitur p̄ virtutes. Vñ qz cēntialr ē bon⁹. essentialr ē b̄tus z de⁹. z qz non
est essentialr bonus sed participatiue. hic etiam est p̄cipatione beatus
z deus.

¶ Que cum ita sint. Hic ostendit p̄bia qz malis nunq̄ desunt sua sup
plicia. secundo ostendit quale sit illud supplicij ibi. Vnde aut̄. Prima i du
as s̄m duas rōnes. scda ibi. Jam hō. ¶ Primo dicit. Que cū ita sint. qz
boni nunq̄ carent p̄mij. sequitur qz null⁹ sapiēs possit dubitare de iuste
pabili pena maloz. Nā cum bonū z malū pena z p̄mij aduersa frōte dis
sident. i. opponant ab inuicē. necesse est qz in boni p̄mio videmus accē

Proposa tertia

ere eadem necesse est q̄ respondeant cōtraria parte in pena mali. sic igit̄ probis. i. bonis ipsa probitas sit premium. ita nequitia ipsa est improbis supplicium. ¶ Nota quōcūq̄ subiectis contrarijs insunt cōtrarie passio nes. si vni subiectoz ostenditur inesse sua passio. tunc p̄ locū a contrarijs reliquo subiecto assignatur inesse sibi sua passio. Cum igit̄ bonum ⁊ ma

miū aduersa fronte dissideāt. q̄ in boni premio videmus accidere: eadem necesse est in mali pena: contra ria parte respōdeant. Sicut igitur probis, probitas ipsa sit p̄miū. ita i/ probis nequitia ipsa suppliciuū est.

¶ Jam vero quisquis afficitur pena. malo se affectū esse non dubitat. Si igitur sese ipsi existimare velint. pos sunt ne sibi supplicij experies vide ri. quos omnium maloz extrema ne/ quitia afficit modo. verū etiam ve/ hementer inficit. Unde aut̄ ex diuer sa parte bonoz. que improbos pe/ na comitetur. Dñe nāq̄ quod sit vni esse. ipsum vnum bonum esse

supple pena non habeat rationem pene. nisi quia mala. igitur si ipsi ma li se ipsos existimare velint. possūt ne sibi videri experies supplicij. quos malos omnium maloz extrema nequitia. i. maxima i genere mali. nō modo id est rōnū odo afficit. verum p̄o sed. vehemēter inficit. quasi dī ceret non. ¶ Notandum q̄ sicut argumētum tenet sub hac forma. homo non est homo nisi quia est rationalis. ergo qui est rationalis ē homo. sic arguitur in proposito. pena non habet rationem pene nisi q̄ malū est. q̄d dam ergo qui est affectus mali est affectus pena. sed mali sūt affectū ma lo. ergo malum non deest malis. ⁊ per p̄sequens supplicium.

¶ Quid autem ex diuersa pte bonoz. Hic p̄bia ostēdit q̄le sit p̄miū ma loz. i. transformatio i b̄ estialitate. sed ostēdit quō p̄ diuersa vicia hominōz

Metrum tertium

fugax q̄ formidat habeatur silis ceruis. hō aut̄ segnis ⁊ stupidus. ille tor
per. i. tard⁹ ē ⁊ talis uiuit asinū. i. asinine. Homo aut̄ leuis ⁊ incōstās q̄ p̄
mutat studia sua. i. opa. nihil differt ab auib. sed hō q̄ inergit fecdis et i/
mundis libidinib. ille detinet voluptate fordide suis. i. p̄atur suis. ⁊ sic
de ceteris vitijs contingit loq̄. vñ cōcludit p̄bia dicens. Ita fit vt q̄ deserra

ercet cani cōparabil. Insidiator os
cult⁹ surripuisse fraudibus gaudet
vulpecul⁹ exequet. Ire intemperās
fremut leonis animū gestare credat
pauid⁹ ac fugax nō metuēda formi/
dat. ceruis silis habeat. Segnis ac
stupidis torpet asinū uiuit. leuis ac
incōstās studia p̄mutat nil ab auib⁹
differt. Fedis imūditq̄ libidinib⁹ i/
mergit fordide suis voluptate deti
netur. Ita fit vt qui p̄bitate deserta
hō esse desierit cū in diuinā p̄ditōz
trāsire nō possit vertat in beluā.

Metrum tertiu quartū libri

Ela naricij ducis

Etragas pelago rates

Eurus appulit insule

uinū aut̄ i hoie vocat intellectū.

Metru. s̄ij quartū libri.

Ela naricij ducis. Istud ē metru tertiu hui⁹ q̄ri qd̄ dicit glico
nicum ab inuente. coriam bicum a pede p̄dante. In quo p̄bia
ostendit transformatiōem hoim in bestias per quandam fabu
lam. secundo ostendit trāsformatiōem mentis per vitia esse peiorem tran
sformatione corporis. ibi. O leuem Fabula quam intendit est de trāsfor
matione soctoz vlytis ⁊ est talis. Ulyxes post bellum troianum. cum tes
deūdo ad p̄r a diu errasset in mari puenit adquandā insulā quā ihab
tabat qd̄a dea noie Circe. filia sol. q̄ p̄ ḡmia ⁊ porōes cōsuevit hospites
suos mutare i diuersas bestias. q̄ etiā soctos vlytis q̄ ad sp̄az puenrāt p̄

Liber quartus

suas potiones mutavit. sed mercurius deest Ulixi album florem p qm
mutavit transformatione r potione veneficaz. Quis aut socij sui essent
mutati in bestias qm ad figuram corpis. tamen remansit in eis mens in
tegra excluda omni bestiali semicia. Unde dicitur in Ista. Eurus ventus talis.
appulit vela ducis Harteij. i. Ulixis qui denominatur naritius a loco vt
a regione de qua ori-

Pulchra qua residens dea
Solis edita semine
Discet hospitibus nouis
Lacta carmine pocula
Quos vt in varios modos
Vertit herbipotens manus
Hunc apri facies tegit
Ille marmaricus leo
Bente crescit r vnguibus
Hic lupis nuper additus
Flere dum parat vlulat
Ille tigris vt indica
Lecta mitis obambulat
Sed licet varijs malis
Numen arcadis alitis
Obsitum miserans ducem
Peste soluerit hospitis
Jam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant
Jam sues r cerealia

und' erat. et appulit
vagas rates. i. naues
pelago. i. mari cuiusda
insule. qua. i. in qua
insula residens pulchra
dea Circe edita id e
genita ex semine solis
illa miscet nouis ho
spitibus. i. socijs vli
xis. pocula lacta car
mine. i. incantatione
qs. f. hospites. vt. i.
post q. man' Circe
herbipotes. i. potens
herbar. vertit. i. mu
tauit socios vlixis i
varios modos. i. i va
rias figuras bestiar
Hunc. i. vnum illo
rum tegit facies apri
ille. i. alius marmari
cus leo. i. africanus
leo factus. crescit de
te r vnguibus. Hic. i.
alius nup lupis ad
ditus. i. coniunct' dux
parat flere ppter sua
transformatione ipe
vlulat. Ille id est ali
us obambulat id est
circum tecta. domus
mitis vt indica tigris
id est tigris indie. Sed
numen id est deitas ar
cadis id est mercurij. qui
colitur in archadia qui
dicitur ales. eo q fingitur
habere alas in pedibus
ad designanduz veloci
tatem sui motus. Ille mer
curij miserans ducem. i.
vlixem. obsitum. i. circū
dantem varijs. malis
ipse soluerit. i. liberauerit
eum a peste hospitis. f. circe
m remiges. i. socij vlixis
iam traxerant. i. liberauerant.
mala pocula ore. r iam sues

Metrū tertium

effecti verterant. i. mutauerant. pabula. i. cerealia. nutrimenta panis. qui panis est cibus hominū. glāde id est in glādes q̄ est cibus suis. et nihil manet integrū. i. de figura humana sp̄s perditis id est mutatis voce et corpore. sola autē mens stabilis manens gemit supra monstra id est supra transformationē corporis quam patitur. ¶ Notandum q̄ transformatio

Blande pabula verterant
Et nihil manet integrum
Voce corpore perditis
Sola mens stabilis. super
Monstra que patitur gemit
O leuem nimium manum
Nec potentia gramina
Membra que valeant licet
Lorda vertere non valent
Intus est hominum vigor
Arce conditus abdita

hois in bestiam. re/
manente anima rati/
onalē nō est. possit
fm rem. q̄ si eēt pos/
sibilis vel esset possi/
bilis fm trāsmutat/
onē substantiālē vl ac/
cidentalē. non fuit
substantiālē. quia p/
talem introducit no/
ua forma substantia/
lis. et sic due forme
substantiales specuo/
ce differentes vt for/
ma lupi et hois siml/
informare idē corp⁹
q̄ falsum est. nec est
possibilis fm accidē

tia p̄ta q̄ disponunt materiā ad determinatam formā quia impossibile est materiam fmynā et eandem dispositionē proportionari diuersis formis vnde omnino est impossibile animam intellectiuam vniri materie dispositae ad formam lupi. ergo transmutatio de qua hic loquitur si est possibilis erit solum fm accidentia indiuidui prouenientia ab exterioribus causis quemadmodū videtur p̄gisse de rege Nabuchodonosor de quo legitur in Dante. q̄ ex hominibus electus est et fenum comedit vt bos. et roze celi corpus eius infectum est donec capilli eius crescerent in similitudinē aquilarum. et vngues eius quasi vngues auisum. et quia transmutatio fm talia accidentia dicitur ab expressa representatione speciei humanę p̄pter deformitatem figure. Ideo vt sic potest dici transmutationem eē factam etiam in bestiam anima remanent. Alij dicunt q̄ hōi transmutatio nō sit possibilis fm rem sed fm quandam apparitionem fantastica. vnde non videt̄ rationale q̄ Nabuchodonosor transfulerit se ad tumenta comedens fenum nisi q̄ quadam inania et apparitione fantastica agstatis seipsum reputabat tumentum aut bestiam. p̄ter quod a consortio hominis electus est et cum feris habitabat. ¶ O leuem. Dico stendit trāsfōmationem mentis per vitia esse deteriozem trāsfōmatione corporis eo q̄ mens nobilior ē toto corpore. et de. Ego dico inquit arce. i. p̄tatem essent

Liber quartus

in si leuē. i. beallē nec dico gramia a^o esse potētia q̄ licet valeat h̄ere mē
bra. i. corpis. nō tñ valēt h̄ere corda qz int^o vigor hoim cōdit^o. i. abscon
ditus. arce ab dīta. i. i mēte abscondita. sed bec dīra venena. i. vitia potētius
detrahūt hoīz sibi. q̄ venena siue vitia penit^o meāt. i. p̄rāseūt. z nō nocē
īta corpi seuitūt. i. seuite faciūt hoīem vulnere mēt. ¶ Florādū qz q̄ ania
nobilitoz z excellētioz

est corpe trāsmutatio
facta i anima de p̄tuti
b^o ad vitia stāte cor
porē hūano. ipa ē de
terioz q̄ facta trans
mutatōe corpis hūa
ni in spēm bestie aīa
remanēte intrāsmu
tata. quia anima in
transmutata dato qz
corpus trāsmuteret
adhuc bō ēz homo.
rōne anie. sed rema
nente corpe hūano z
aīa trāsmutata. iam
bō nō ēz bō nisi equi
uocē q̄ transmutatio
a^o e peioz est trāsmu
tatione corpis aīa re
manēte intrāsmutata

Prosa. iij. q̄rti libri.
Um ego fa
teoz inquā.
Ista ē q̄ta

psa huius quarti in q̄ principaliter tria p̄bat. Primo p̄bat malos esse mi
seriores q̄ capti p̄ficiunt q̄ si ea non p̄ficerent. Secōdo p̄bat malos esse
miseriores si sint impuniti q̄ si sint puniti. Tertio ostendit illos esse mi
seriores qui faciunt iniuriam q̄ illi q̄ patiuntur. secunda ibi. Nam hoc
quoddam notum. z philosophia sibi respondet. Secundo philosophia
prosequitur principale intentum. ibi. Et enim. ¶ Primo dicit. Tum ego
Boetius finto carmine inquā id est dicit. ego fateor. i. cōcedo verum eē
quod dictum est. nec iniuria. i. non iniuste vide dicit vitiosos murari i bel
uas. i. in bestias qualitate. i. vitio anioz. tamen est pro q̄ suis seruent specul
em humani corporis. Tunc Boetius facit notum dicens. Sz eis que p̄

**Hec venena potentius
Detrahunt hominem sibi
Vitiaq; penitus meant
Nec nocentia corpori
Abentis vulnere seuiunt**

Prosa quarta libri quarti

Um ego fateor in q̄ nec iuria
dici video viciosos t̄cti hu
mani corpis spēm fuerit. in beluas
tñ aīoz qualitate mutari. Sz quoz
atrox scelerataq; mens bonoz p̄ni
cie seuit. idipm eis licere noluissem
¶ Nec licet inq̄t vti puenienti mō
strabit loco. Sed tñ si idipm qd eis
licere credit auferat. magna ex par
te sceleratoz hoim pena releuatur

Prosa quarta

mens atrox. i. crudelis seuit pñicie bonoz. idipm noluissem eis licere. s. vt
seuiat mali in bonos. Rñdet pñia. nec h inq̄ vt mōstrabit pueniēti loco
tñ si idipm qd̄ credit eis licere. si h auferat a malis. releuat pena scelerato
rū hoim ex magna pre. ¶ Notādū licz credat malis licere q̄ seuiat h̄ bo
nos nō tñ in rei vitate h. qz in sexta pñia b̄ q̄riti oñdit pñia q̄ nihil h̄ mal

¶ Eteñ qd̄ incredibile forte cuiq̄ vi
deatur infeliciores esse necesse ē ma
los: cū cupita p̄fecerunt: q̄ si ea que
cupiūt implere nō possint. Nam si
miseruz est voluisse praua. potuisse
miseri⁹ est sine quo volūtatis mise/
re lāgueret effect⁹. Itaqz cū sua sui/
gulis miseria sit triplici infortunio
necesse est vt vigeant quos videas
scel⁹ velle z posse p̄ficere. **B.** Acce
do inq̄ S̄ vt i hoc isfortunio cito ca
reāt patrandi sceleris possibilitate
deserti vehemēt exopto. **P.** Carebūt
inq̄t ocius: q̄ vel tu forsitan velis:
vel illi sese estimant esse carituros.

alicut incredibile. cuius p̄batio est. Nā si miserū est voluisse praua mise/
rius est potuisse sine q̄. i. posse langueret. i. deficeret. effect⁹ misere volūta
tis. Itaqz cū singulis trib. i. volūtati. potētie z effectui sit sua miseria ne
cesse ē vt illi vigeant triplici infortunio. i. malo q̄ videas scelus velle. see
lus posse. scel⁹ p̄ficere. dicit boeri⁹. accedo inq̄. i. p̄sentio. sed ego vehemēt
ter exopto. vt mali deserti possibilitate patrādī sceleris atro careāt h̄ infor
tunio. z de pñia. Carebūt inq̄t oc̄. i. citi⁹ q̄ si tu forsitan velis. i. velle do
leas. vel q̄ illi estimēt sese. i. seipos carituros. ¶ Notādū q̄ pñia dr̄ q̄ pos
se malū sit pei⁹ q̄ velle malū. hoc videt falsum. qz posse peccare nō ē ma
lū. s. velle peccare. Vñ fm̄ Sen̄. De p̄ctm̄ i actōe ē. z ois actio ē volūta
ria. q̄ oē p̄ctm̄ est volūtariū. p̄ tātō etiā dicit Aug. Tolle volūtate z ifer
n⁹ nō erit. q̄ pei⁹ ē velle malū q̄ posse malum. e⁹. P̄uū h̄ dr̄. Ad h̄ dicēduz
q̄ si posse z velle fm̄ se z absolute p̄siderēt. tūc pei⁹ est velle malū q̄ posse

h̄ bonos nisi q̄ntum
p̄mittitur ex ordiatio
ne diuie. p̄ p̄dētie qd̄
vultate bonoz.

¶ Eteñ qd̄. Dic
pñia p̄sequit̄ p̄nci
pale icēruz. p̄bādo q̄
improbi sūt misero/
res q̄ cupita p̄ficiūt
q̄ h̄ p̄ficere non pos
sint. Secdo oñdit q̄
in hac vita nihil est
diuturnū in p̄parat
one ad vitā eternam

Tertio ponit adm̄
rationē boeri⁹ sup̄ q̄
dā. sc̄da tibi. Acqz ei.
certia tibi. Tuz ego.
Primo dr̄. Necesse ē
malos esse infelicioz
res. i. miseroz. cū
p̄fecerit cupita q̄ si
nō possint iplere qd̄
forte videat̄ cui q̄. i.

Liber quartus

malū Si autē accipit posse vt sequens malā voluntarē et subseruēs ei dēs vt volūtas mala p̄ficiat i exteriori op̄e sic p̄t̄ ē posse q̄ velle. qz sine tali posse langueret volūtas, effec̄t. Itō nō p̄ficere op̄ et̄ extra. sic autē dicto mō p̄t̄ ē posse malū q̄ velle. sic p̄t̄ ē p̄ficere malū q̄ posse. ita qd̄ vnū qd̄qz (stoz triū velle posse p̄ficere aliqd̄ mali addit sup̄ia f̄cedens

¶ Neqz em̄ hic
ph̄ia qz Boe. op̄a
tur malos citius ca
rere potentia pat̄rādī
sceleris. Poat qz i hac
vita nihil ē diurnuz
vel duratiuz in cō
paratiōe ad p̄peruaz
vitā d̄cēs. Neqz em̄
ē aliqd̄ ferū. i. tarduz
vel durabile in tam
breuibz metis. i. finit
nis p̄t̄. v̄tē qd̄ im
mortal̄ anim̄ putet
p̄ longū t̄ps̄ expecta
re. i. manere. qz ma
loz maḡ spes quam
h̄nt de longanimita
te vite r̄ excelsa ma
chīna. i. maḡ potētia
facinoz sepe destruit̄
tur. sine. i. morte. sine
in q̄ sperato r̄ rep̄e
tino. Quod. i. finiri
morte statuit ipsa
malis modū. i. finit̄
nū sue mis̄ie. qd̄ p̄
bat p̄ hoc. Nā si ne
q̄tia facit mis̄eros vt
patet ex dictis. necesse
est vt diurnior nequaz sit mis̄er̄. qz malos iudicārē inf̄lic̄tissimos. si
nō extrema mors eoz maliciā finiret. Si em̄ p̄clusim̄ v̄a de infortunio
p̄auit̄. qd̄ infortunū. i. malū c̄t̄o ē mal̄ q̄nto ē diurnior. i. q̄nto mis̄er̄
am eoz ē inf̄tra quā p̄stat c̄ eterna. Effet autē mis̄eria malo r̄ eterna si
morte nō finiret. ¶ Notā dū qz de opposit̄. opposito mō iudicādū ē cū op̄
positoz opposit̄ sine cause. S. ē q̄ in bonis illō qd̄ ē diurnior ē mel̄ sic
i malis qd̄ ē diurnior ē p̄t̄. Cū igit̄ malicia facit mis̄os malos. inf̄ta

Prosa quarta

effeet eoz miseria si ppetuo p durate in vita. sz qz mors terminat eoz malici
am. lo eoz miseria z ifelicitate diminuit. ¶ Tu ego. Hic pbia poit admi
ratione boetij sup deductioe pbit dices. Pbia mira e illatio tua. z pces
su. i. ad pcedendu difficil q. pbat miseria maloz diminuit p morte. sed co
gnosco ea nimiu puenire his q pcessa sunt pu. dr pbia. Recte inqum est
mōstret: vel collatione in ppositio
num nō esse efficacem necessarie cō
clusionis ostendat alioqn cōcessis
pcedētib' nihil p'sus est qd de illa
tione causetur. nā hoc quoqz qd dicā
nō min' mix videat: sz ex his q sum
pta sunt eq est necessariū. B. Quid
nā inqz. ¶ Feliciores inqz esse im
probos supplicia luentes qz si eos
nlla iusticie pena coerceat. Neqz id
nūc molioz qd cuius veniat i men
tem corrigi vltioe prauos mores z
ad rectum supplicij terroze deduci
Leteris quoqz exēplū esse fugiendi
culpāda. sz alio quodā mō infelicio
res esse iprobos arbitroz ipunitos
tā etsi nlla rō correctōis nullus re
spect' habeat exempli. B. Et quis
erit inquā pter hos alius modus.
incidēte aliq' illacta. Si aut' nihil istoz accidit necessario sequit cōclusio
ex pmissis. ¶ Hā hoc quoqz dicā. Hic pbia pbat malos eē miseriores
si non puniantur qz si puniant. Sedo soluit qdā dubiū. Tertio ponit
qndā epilogū pdictoz. scda ibi. Sz qso. Tertia ibi. Id p hacten'. Pri
mo pmitit cōclusionē quā pbare intēdit excludēdo qsdā modos. pbatōis
qz cōclusio pbat possit. ¶ Sedo ponit alium modū. pbatōis ab istis.
ibi. Et illa. ¶ Primo dicit Hoc quoqz dicam non minus videatur mi
rum. sed eque necessarium videatur concludi ex his que sumpra sunt. et
querit Boetius. Quidnam est hoc. Dicit Philosophia. Ego dico inqz

mas. i. q pdicte illa
tioni difficile credit.
sed q dur. i. difficile
purat accedere cōclu
sioni ipam pcedēdo
equūē vt ipe demon
straret aliqd falsuz p
cessisse i pmissis. vel
ōndat collatōez ppo
sitionū necessarie cō
clusionis. nō eē effi
cacē. alioqn cōcessis
pcedentibus nihil ē
qd cause. i. pqratur
de illatōe. ¶ In neces
sariū est eaz cōcedere
qntūcūqz videat dur
rū. ¶ Notādū qz si nō
pstat cōclusioni. h
est vel ppter pctm in
materia. vl' ppter pec
catū in forma. ppter
pctm in materia. vt
si aliq' pmissaz sic
falsa ppter pctm in for
ma. vt si nō sic debita
pncipio ppositionum
respectu cōclusionis

Liber quartus

improbos esse feliciores luētes supplicia. q̄ si nulla pena iusticie eos coer
ceat. i. puniat. sed ego nō molior. i. nō intēdo nūc q̄ alicui veniat i mentez
pauos mores. i. hoies prauē mozigēatos corrigē. yltiōe. i. pena et terroze
supplicij. ip̄os deducit ad rectū. z nō intēdo ceteris hoibz penā malozum
esse exēplū fugiēdi culpāda. i. mala. Sed p̄ter istas duas cās est alia ap̄

dicit q̄ arbitroz im
probos ē feliciores
punitos. tācti p̄ q̄
uis. nulla rō correcti
onis z null' respect'
exēplū habeatur. z
q̄rit Boet'. Quis
erit p̄ter hos alius
modus. ¶ Nota q̄
due sunt cause p̄ter
q̄s videtur mel' ma
los esse punitos q̄ i
punitos Una est qz
p̄ penas mali corrig
guntur z respiscūt a
malo. Sc̄da causa
est. qz alijctioze pene
maloz delināt a ma
lo. z sic pena malozū
est exēplū alijs fugiē
di malū. licet iste due
cause sint vere. tamē
pb̄ia de eis non intē
dit. sed vult assigna
re aliam causam p̄ter
istas.

¶ Et illa. Hic pb̄ia
ponte aliū modū ore
ter p̄dictos pb̄ados
malos impunitos esse misseriores q̄ punitos. Secūdo dēclarat q̄ddā al
sumptū in p̄batōe sibi. Sed puniti. Primore sumit q̄d supra p̄batū ē ter
tia prola dicens. Nonne concessimus bonos esse felices. malos s̄o misser
ros dicit Boe. Ita est in quā. z philosophia. Si misserie alicuius addit
aliquod bonum nonne ipse est felicioz eo cuius miseria est pura z solitaria
sine admisione alicuius boni. dicit boe. Sic inquam videtur. ¶ Boet'
us querit pb̄ia. si eidē misero q̄ cunctis carēat bonis. aliud malum fuerit

Et illa bonos inqt esse felices. ma
los No miseros nōne p̄cessim'. B.
Ita est in q̄. ¶ Si igit inqt miserie
cuiuspiā bonū aliqd addat. nōne fe
licioz est eo c' pura ac solitaria sine
cuiusq̄ boni admixtiōe miseria est.
B. Sic in q̄ videt. ¶ Quid si eidē
misero q̄ cuncti careat bonis p̄ter ea
q̄b' miser est malū aliis fuerit ānēctū
nōne multū infelicioz eo cēsend' est
cui' ifortuniū boni p̄cipatōe rele
uat. B. Quidni in q̄. ¶ Hnt igit i
p̄bi cū punitū q̄dē boni aliqd ānēctū
penā ip̄az. i. q̄ rōne iusticie bona ē.
idēqz cū supplicio carēt inest eis ali
qd alteri' mali ip̄a ipunitas quā mi
qtatis merito malū eē p̄fess' es. B.
Negare nō possū. ¶ Adstro igit ife
liciozes ip̄robi sūt iniustqz ipunitate

Prosa quarta

anteriori. nonne censendus est infelicioz eo cui infortunus. i. malū releuat. i. tpat precipatōe boni. Et boe. Quidni inquā. i. qre nō igit dē pbia. improbi. i. mali cū puniunt hāt aliqd boni annexū. i. penā. q rōne iusticie bona est. r cū idē improbi carent supplicio. i. pena. Inest eis aliquid alteri? mali. i. spā ipunitas. quā merito. i. iure iniquitatis pfectus ē esse malū. Et Boe.

donati q̄ iusta ultōe puniti. Sz puniri improbos iustū, impunitos vero elabi unquū esse manifestum est. B. Quis id neget. P. Sz ne illud qdem ait q̄ negabit, bonū eē omne qd iustum est, cōtraq; qd iniustū est malum liquet esse. B. Respōdi tū ego. Ista qdem psequētia sunt eis que pauloante conclusa sunt. Sed queso inquā te, Nulla ne animarū supplicia post defunctū morte corporis relinquis. P. Et magna quidē inquit, quorū alia penali acerbitate, alia vero purgatoria clemētia exerceri puto. Sed nunc de his disserere consilium non est Id vero

negare nō possū. Igitur cōcludit pbia q̄ improbi mlro sūt infeliciores donati. i. ad diti iniusta ipunitate. i. mala punitate. q̄ puniri iusta ultōe. i. pena.

¶ Notandū q̄ ratio quā pbia incedit est ista. Cuiuscūq; hominis malicie addit aliqd boni. i. se felicioz est eo cui? malicie nihil boni addit. sed cū malus hō puniit sue malicie addit aliqd boni. i. pena q̄ rōne iusticie bona est. cū aut nō puniit eius malicie addit aliqd malū. i. ipunitas que mala ē. q̄ mal? puniit rus felicioz ē malo ipunito

¶ Sed puniri improbos iustū. Hic pbia declarat q̄ dda assūptū in p̄batione. i. q̄ pena maloz sit bona r q̄ ipunitas sit mala dicēs. Manifestū ē q̄ puniri improbos ē iustū r iniq̄s elabi. i. enadere ipunitos est iniq̄. i. iniustū. Et boe. Quis neget illud. subiūgit pbia. Nunqd illd aliq̄s negabit. Dē qd est iustū ē bonū r cō. i. p̄ p̄uū qd iniustū est liq̄. i. manifestū est ipm eē malū. Ego boe. Dixi ista iā dicta p̄ntia sūt eis q̄ pauloantē conclusa sunt. ¶ Notandū q̄ pbia innuit duplicē rōnez. Prīma tal ē pena maloz ē iusta. sed iustū ē bonū. q̄ pena maloz ē bona. Sed rō ē Impunitas maloz ē iniusta. sed iniustū est malū. q̄ ipunitas maloz ē mala.

¶ Sed q̄o in q̄. Hic boe. soluit dubiū. q̄re cū boe. o pbia q̄o re in q̄ nūqd nulla atq; supplicia post mortē q̄ maloz alia ego puro exerceri. id ē puniri penali acerbitate sic mala dānatoz. Alia vō puniri purgatoria ele

Liber quartus

mēta. Ligne purgatorio. sed differere. i. disputare de his pens q̄ debentur
aiabus p̄ morte nūc nō est cōsiliū. q̄ Notandū q̄ pet̄o q̄n̄ q̄ e tale q̄ p̄ ip̄
sum habituatur volūtas ad malū cuiusmodi ē mortale pet̄m peccātes q̄
mortale ⁊ in tali pet̄o discedētes puniuntur eterna pena p̄ morte. Hāc em
br̄m Grego. ad magā iusticiā iudicātis dei p̄riet vt nunq̄ careant sup̄
plicio q̄ nunq̄ care
re volunt pet̄o. **Q̄n̄**
q̄ aut̄ pet̄m ē tale q̄
n̄stā. n̄ voluntate
habituata ad bonū
sicut ē p̄m̄ veniale.
tale nō punitur eter
naliter post mortem
sed quia ad iusticiā
dei p̄inet vt nullū
pet̄m maneat ipuni
tum. sō oportet vt hō
punit̄ ad t̄p̄s p̄ pet̄o
veniale. ⁊ q̄ p̄ talem
penā aia purgat̄ ad
receptiōne plen̄ pre
mij̄. ideo illa pena dī
citur pena purgato
ria. **¶** Id̄ vō hacten
us egi. **Hic** p̄bia
ponit̄ q̄ndā epilogū
supra dictor̄. secūdo
ōndit̄ hoc op̄tionez
vulḡt̄ eē p̄iam op̄tī
oni p̄bie tibi. **Tū** ego. **Primo** dicit. **Id̄** egim̄. i. p̄tractaui m̄. hacten̄ id̄
hucusq̄ vt p̄as malor̄ q̄ tibi videbatur indiḡnissima nullā eam esse co
gnosceres. sicut ostendim̄ in sc̄da. p̄sa. ⁊ illos malos q̄s tu q̄rebare ipuni
tos. tu nunq̄ videres carere supplicijs sue improbitatis. sicut ostensum est
tertia. p̄sa. **Et** nos etiā egim̄. vt licentiā sentedi p̄ bonos q̄ m̄ tu cito p̄ca
baris finiri. disceres eā nō esse lōgā ⁊ infeliciozē eē potent̄. s̄ ad malum s̄
esset diuturnior. ⁊ infeliciozē esse si esset eterna. sicut in ista p̄sa. ostē
sum ē. **Post** hec. p̄batū ē eadē p̄sa ip̄. **Dos** esse miserores. d̄ (missos. i. reit̄
eros. iniusta ipunitate q̄ punitos iusta vltiōe. **Cui** p̄s ē cum creduntur
esse ipuniti. vigeant̄ gravib̄ supplicijs. **¶** Notandū circa p̄dicta cum dī
tur illū eē miserozē q̄ peccat̄ ipune q̄ punitur p̄ pet̄o. **H̄** ē intelligēdū de
m̄sa p̄nt̄. vte vrobis vt sit p̄formis p̄partio. **Ac**ceptiōe em̄ miseria p̄
sentis vite ex vna p̄e. ⁊ ex alia p̄e miseria q̄ ē post mortē eē d̄formis q̄

Prosa quarta

paratio et extra positum. qz h nō loquitur de miseria q̄ est post mortem.
¶ Tu ego. Hic boe. oñdit opinionē vulgari eē hūi optmioni phie. secūdo
oñdit phia nō eē p̄sentidū opiniononi vulgari scda ibi. Quid igitur. P̄io
dicit. ¶ phia cū ego p̄sideo tuas rōnes. i. inq̄sītōes. puto nil verius dici.
supple ill. S; si reuertar ad iudicia hoim vulgariū supple aliter videtur.

rius puto. At si ad hoim iudicia reuertar, q̄s ille est cui hec nō credenda mō sed saltem audienda videāt.
¶ Ita est inq̄t illa. Nequeunt em̄ oculos tenebris assuetos ad lucez perspicue veritatis attollere. similesq̄ aub⁹ sunt quaz intuitū nox illuminat dies cecat. Sum em̄ nō rerum ordinem s; suos intuent affectus vel licentiā vel impunitatē scelerum putāt esse felicem. Vide aut̄ qd̄ eterna lex sanciat. Abioribus animū si p̄formaueris nihil op⁹ est iudice p̄miū deferente tu teipse excellentiorib⁹ addidisti. Si studium ad peiora deflexeris extra ne queris vltorez tu teipse in deteriora detulisti veluti si vicibus sordidā humuz celū respicias cunctis extra cessantibus ipsa cernendi ratione nūc sceno nunc sideribus interesse videaris. At vulg⁹ ista nō respicit op⁹ iudice exteriori deferente p̄miū. qz tu teipse ad didisti excellentiorib⁹ et p̄ p̄ns fac⁹ e de⁹. Si aut̄ studii deflexeris ad peiora. i. ad vltia ne p̄ si queris extra vltorem. i. vindicem. qz tu teipse detulisti in deteriora. et p̄ seq̄ns factus es belua. hoc declarat in tibi veluti si respicias humū et

Quis em̄ ille cui hec sup. dicta tua. si mō. i. nō tū. videatur credēda. s; etiā n̄ audidēda. Neit phia.

¶ Ita ē q̄ vulgares nequeunt oculos rōis et intellect⁹ assuetos. i. asusfactos tenebris passionū attollere. i. erigere ad lucē perspicue veritatis sup. vt vix videat recte rōnis. et scilicet aub⁹. i. noctūis et bubonib⁹ q̄z intuitū. i. vltū nox illuminat et dies cecat. dū em̄ vulgares nō intuent vltorez q̄ hnt se ad modū lucē. s; intuentur suos effect⁹. i. desideria q̄ hnt se ad modū tenebrarū ipsi putāt felicē eē impunitatē scelerū. i. maloz. vt licentiā sup. se vltū dī bonoz. qd̄ tū nō ē. Vide aut̄ qd̄ sanciat. i. statuat eterna lex. i. diuina p̄vidētia. si p̄formaueris aīm tuam meliorib⁹. i. vltioribus. nihil ē tibi

Liber quartus

celū vicibz. i. vicissim. nūc celū nūc terrā cunctis supple iudicijs extra celū
santibz ipsa sola rōe cernēdi videar; nē iterē sceno. i. terre nunc sedendo. i.
celo sup. eodē mō. cūctis extra cellantibz ipsa sola rōne opandi bñ vl' male
affēctis pmiū vl' suppliciiū diuina iusticia h' ordināte. sed vulg' ista non re
spicit ppter pōictā cām. ¶ Nota qz natura visus reqrit mediū illū inatū
iō fm cōem naturaz

visus noctue z bubo
¶ Quid igit. his ne accedam? quos
beluis siles esse mōstrauim? Quid
si qs amisso penit? visu ipm etiaz se
habuisse obliuisceret intuituz, nihil
qz sibi ad humanam pfectōez deesse
arbitraretur, nū videntes eadez ce/
cos putarem? Nam ne illud qdem
acq̄scent; qd̄ eque validis rationū
nitit firmamentis; infeliciores eos
esse q̄ faciāt q̄ qui patiātur iniuriā,
¶ Vellem inq̄s has ipsas audire

bus ppter necessitatē vice? de nocte volat. ¶ Notandū qz dicitur. Et idē qd̄ eter
na lex sanciat. dicitur brūs Aug'. in li. de libero arbitrio. Lex eterna ē qua iu
stū est vt oia sint ordiata. z iō fm ordinē et' nunq̄ iust' destituit p̄m̄ijs
nec malus supplicijs. ¶ Quid igit his ne accedam? Hic ondit p̄bia n̄
esse p̄sentendū opinioni vulgari dicēs. ¶ Boet. qd̄ igit dicit: nunq̄d de
bem' accedere p̄ sensum his vulgari; q̄s mōstrauim' siles esse bestijs
q. d. nō. z h' manifestat p̄ exēplū dicēs. qd̄ dicit. si qs hō amisso penit' vi
su obliuisceret etiā seipm̄ habuisse visū z arbitrarē nihil deesse sibi ad p̄fē
ctionem hūanam. nunq̄d hoies videntes. i. iudicantes eadē cū ceco pura
remus eē cecos. q. d. imo sup. s̄l' si vulgares dicerēt se recte iudicare z se n̄
esse beluas. adhuc nō esset eis p̄sentendū. ¶ Notandū qz vulgares z ipi
ti iudicāt tanq̄s longe distātes a v̄itate qz iudicāt fm p̄cupiscentiā non fm
ret v̄itatē ppter qd̄ nō est astandū eorū iudicio. ¶ Vñ Sen. in de remedijs
fortuitoꝝ dicit. Vale opimant' hoies de te. sed mali mouerēt aut si sapient
tes hoc loquerent. nūc aut mal' d' spl̄cere ē laudari. male de te loquuntur
mouerēt si h' iudicio facerēt. nūc aut morbo iūctatē faciūt. male de loquunt
qz bñ nesciūt loq̄. ¶ Nā ne illud qd̄. Hic p̄bia p̄bat illos eē miseros q̄
faciūt iniuriā q̄ q̄ patiunt. sed ex hoc peludit qz iniuriā n̄ est ip̄' pati
entis s̄ inferētis. tertio iuebit p̄ oratores. scda ibi. Hac igitur. terra ibi.

Prosa quarta

Ad h. nūc. Primo dicitur. nūq̄d vulgares nō acq̄lescūt. i. peccāt. Alī q̄d nūq̄d
eq̄ validis firmamētis rōnū. s̄. felicitiores cē eos q̄ faciūt iūriā q̄ q̄ partian
tur. Dicit Boe. Velle audire has ip̄as rōnes. tūc p̄bia ostēdit duos syl
logismos ad p̄bandū intētiū. q̄z prim⁹ est. Ois ip̄rob⁹ ē miser. sed ois dī
gn⁹ supplicio ē improb⁹. q̄ ois dign⁹ supplicio ē miser. q̄z p̄ns q̄nto dign⁹

rationes. **P.** Oīnez inq̄t improbū.
num supplicio dignum negas. **B.**
Minime. **P.** Infelices vero esse q̄
sunt improbi multipliciter liquet.
B. Ita est inq̄. **P.** Qui igitur sup
plicio digni sunt miseros esse non
dubitas. **B.** Conuenit inquam. **P.**
Si igitur cognitor ait. resideres cui
supplicii inferendū putares ei ne
q̄ fecisset. an q̄ ptulisset iniurias. **B.**
Nec ambigo inquam q̄n p̄pesso satis
facere doloze faciens. **P.** Misereor
igit tibi iniurie illator q̄z acceptor
esse videret. **B.** Consequit inquam.
Hac igit alijsq̄ de causis ea radice
nitētib⁹ q̄ turpitudine suapte natura

gationis dicens. **B.** boeti si tu resideres q̄gnitor. i. iudex causaz. cui puta
res inferendū supplicii. vel ei q̄ fecisset iniuriā vel ei q̄ ptulisset iniuriam
dicit Boe. Nō ambigo. i. nō dubito. q̄n ego satis facere p̄pesso iūriaz. doloze
id ē cū supplicio faciens iūriā. Igitur dicitur p̄bia illator iniurie videt tibi cē mi
serior q̄z acceptor iniurie. dicit Boeti⁹. p̄sequitur inquam supple p̄dicta
¶ Notā dū q̄ ad eandē cōclusionē s̄. p̄pesso argui. Quicūq̄ opatur malū
ex p̄posito magis peccat ⁊ miserior ē q̄ ip̄m sustinēs sine p̄posito ⁊ volū
tate. sed inferēs iniuriā peccat ex p̄posito ⁊ ex volūtate. sustinēs autē susti
net ⁊ volūtatē. s̄. inferēs iniuriā peior est ⁊ miserior patiente iniuriā.
¶ Hac igit alijsq̄. Dicit cōcludit ex dicitis q̄ q̄libet iūriā nō ē misera pa
tiente sed inferētis. dicens. Hac igit de cā q̄z inferēs iniuriā miserior est
patiente ⁊ ex alijs causis ea radice. i. fundamēto nitentib⁹ hoc. i. fundamē

Liber quartus

to q̄ turpido facit hoīes miseros suapte natura. i. sua ppria natura Ex hoc apparet iniuriam cui libet illatam non esse miseriam accipientis. i. patientis eam sed inferentis. ¶ Notandū q̄ p̄tra sic potest argui turpido ppria natura sua facit hominem miser. sed turpido est in inferere iniuriam z nō in patiente. q̄ inferēs iniuriam est turpis z miser. z p̄his iniuria nō est miseria patientis. sed eā inferentis.

¶ Arguit nūc ait. Dic p̄bia inuebit z oratores. secūdo concludit ex diez q̄ odum non hz locū ap̄ sapientes. ibi. Quo fit. Prīmo inuebit z oratores. q̄ inducunt iudices ad miserādū patienti iniuriā. cuz tū potius miserādū sit facienti iniuriam. z oratores. i. causidici q̄z officū est psuadere iudici. Isti faciunt nunc contrariuz quia ipsi conantur excitare miserationē iudiciū. p̄ eis qui p̄pessi sunt graue z acerbū qd cū magis iustior miseratione debeat admittentibus. i. facit tibi malum q̄s iniuriāres oportebat duci ad iudiciū velut egros ad medicūz nō ab irac̄ accusatoribz sed a p̄picijs z miseratibz vt reseraret morbos culpe supplicio. i. pena. Quo supple ordine pacto si homines mouerent misericordia erga faciētes iniuriā. opa. i. diligentia defensor. i. defendere volentium ipsos illa tota frigeret id est cessaret vl' si mallet. p̄desse hoībz iniuriatibz. tūc de

miseros faciat apparet illatā cui libet iniuriā nō accipientis sed inferētis esse miserā. ¶ Atq̄ nunc ait cōtra faciunt oratores. Pro his em̄ q̄ graue qd acerbūz p̄pessi sunt miserationem iudicū excitare conāt cum magis admittentibz iustior miseratione debeat. Quos nō ab irac̄tis sed a proprijs potius miserantibusq̄ accusatoribus ad iudiciū veluti egros ad medicū duci oportebat vt culpe morbos supplicio reserarent. Quo pacto defensorū opera vl' tota frigeret vel si prodesse hominibus mallet in accusatiōis habitum verteretur. Ipsi quoq̄ improbi si eis aliqua rimula virtutes relictam fas esset aspicere. victorūq̄ sordes penarum cruciatibus se deposituros viderent compēsatione adipiscende probitatis nec hoc cruciat' esse dicerent. defensorūq̄

Prosa quarta

sentio eoz pteret in habitu accusatoris. ita q̄ ille q̄ fult defensor fieret ac
cusator. Ipsi q̄z improbi si esset eis fas aspicere p̄tute relicta aliq̄ rimula. i.
eo gntōe. ipsi viderēt se deposituros sordes vitioꝝ cruciatibus penaz. cō
pensatione. i. causa adipiscēde. p̄bitas. nec ipsi dicerēt. i. reputarēt cruciat
sed ipsi repudiarēt. i. sp̄nerēt opam. i. diligētā defensor. z se totos p̄mitte

operā repudiarent: ac se totos accu
satoribꝰ iudicibusqꝰ permitterent.
Quo fit vt apud sapientes nullus
p̄suis odio locꝰ relinquat. Nam bo
nos q̄s nisi stultissimus oderit. ma
los vero odisse ratione caret. Nam
sicuti corporū languor: ita viciosi
tas est quasi morbꝰ animoz. Cum
egros corpe minime dignos odio
sz potiꝰ miseratione iudicemꝰ. mul
tomagis nō insequēdi sed miseran
di sunt quoz mētes omni languo
re atrocior v̄iget improbitas.

z penali remedio morbo culpe eoz auferatur. sicut em̄ egris nō ē insultran
dū sed potiꝰ condolendum sic z istꝰ q̄ morbo vitioꝝ affecti sunt. z potiꝰ
sunt accusandꝰ q̄ d̄fendēdi vt penali acerbitate eoz malicia minuat etiā
si mali p̄pēderēt sordes vitioꝝ z dignitates p̄tutū nō reputarēt cruciatibus
sed se accusatoribꝰ z iudicibꝰ volūtate offerrent puniēdos.

¶ Quo fit. Hic p̄bia ex dictis p̄cludit q̄ odiū nō h̄z locū apud sapien
tes. z dicit. Quo fit. i. ex dictis sequitur vt apud sapientes nullꝰ locꝰ relin
q̄tur odio. nam quis oderit bonos nisi stultissimꝰ. malos p̄o odisse caret
rōne. i. ē irrationabile. nā sicut lāguor ē morbo corporoz. ita viciositas ē mor
bus aioꝝ. Cū ḡ egros corpe minime iudicemꝰ dignos odio sed potiꝰ misera
ratione. multo magis non insequēdi sunt odio sz potiꝰ miserandi. q̄z mētes
v̄iget improbitas. i. mala existens atrocior. i. crudelior oī lāguore corporali.
¶ Nota q̄ sapientes nō debent odire malos. qz dicit Sen. ad Lucillum
Hunc affectū sapientes habeant aduersus malos. que h̄z medicꝰ aduer
sus egros suos q̄ eos nō odio sed remedio studet cōrectare. q̄ nec reliqꝰ
egroz nec effusa dēsignatur inuerti.

rent accusatoribꝰ tu
dicibꝰ. ¶ Nota q̄ mi
sericordia z misera
est vt fm̄ qm̄ aliq̄s
p̄paritur. Miene mise
rie. Cui ḡ est maior
misericordia ei debet ma
ior misericordia. sed de la
ratiū ē maiorē esse mi
seriā inferēs iniuriāz
q̄ patētis. Ḡad mi
serādiū eis maxie de
bent induci iudices. cō
p̄trariū faciūt orator
res. qz inducunt iudic
ces ad miserandū pa
tientiū iniuriā.

¶ Notādū q̄ facien
tes iniuriāz accusandꝰ
sunt non ex ira sed ex
cōpassiōe et misericō

Liber quartus

Utd tatos iuuat. Hic incipit quartus liber huius quarti quod dicitur
tur valentium ab inuicem. secundum dicitur pentametrum sive elegiacum
in quo phia exclamat quod homines qui bellis moribus ex odio semetipsos ad
mortem adducunt dicentes. Quid iuuat. id est quod utilitas est excitare ratos morum. id est odium
et quod iuuat sollicitare id est sollicitare exquirere fatum id est mortem propria manu quod dicitur nul
la est utilitas. Est autem

ro hoc quod si mortem
petitis. et desideratis
sive versus sive aliorum
propinquat ipse sua. nec
remorat id est retardat
volucres id est veloces
equos. Mirandum est
etiam quod homines quasi leo
serpens tigris visus
aper. dentepetunt. id est
inuadunt quod idem homines
perunt idem inuadunt
se ense ut se mutuo in
terficiant. et quirit phia.
Nunquid homines mo
uent iniustas acies et
fera bella. et volunt pe
rire alienis telis. id est mu
tuis sagittis. id est quia
mores eorum distat et
dissidet. id est discordant

• **De tritu quartu quarti libri.**

Utd tatos iuuat excitare morum

Et propria fatu sollicitare manu

Si mortem petitis propinquat ipsa

Sponte sua; volucres nec remorat

equos Quos serpens; leo; tigris;

visus; aper; Bete petunt; idem se tu

ense petunt An distat; quod dissidet;

quod mores Iniustas acies et fera bel

la mouent Alternisq; volunt perire

telis Non est iusta satis seuitie ratio

Uis aptam meritis vicem referre

Dilige iure bonos et miseresce mal

Prosa quinta quarti libri

Certe ista ratio seuitie non est satis infra. visus referre. id est reportare propria vices
id est vicissitudine meritis tam boni quam mali. dilige bonos et miseresce ma
lis. Notandum quod dicit morte non retardare suos equos equos mortis intelliguntur
propinales dispositiones periodi per quas homo ad mortem tendit. Quilibet enim
homo habet certam et determinatam prodiu suae vite. eo quod forme omnium rerum sunt in ter
minis. id est in corporibus celestibus et naturalibus. ut patet. de generatione. Notandum quod
phia hoc non excludit licentiam gerendi iustum bellum sed iniustum. quia de iniustas
acies. bellum enim iustum procedit. et ideo geritur ut aliquis vitiosus iustitiam ad iusti
ciam reducat.

Sequitur prosa quinta.

Incego video. Ista est quinta prosa huius quarti. quod boetius patet quod querebat bo
etis mala et malis bona contingere propter quod etiam reputabat istarum
fortunarum vires non ex ordine diuine prouidentie. sed ex casu puenire. Ideo
phia super hoc solatur boetium assignando causas quare bonis mala et malis bona
contingant. Ex probo boetius exprimit suum dolorem in hoc quod vices fortunarum videntur
contingere et inordinare disponit scilicet assignat phia causam huius apparentie. ratio

Prosa quinta

ipm solatur assignado cas pdictoy. sed a ibi. Nec miru. tertia sibi. Ita est inq. ¶ Dico Boe. pmitit qd. sedo exprimit eam sui doloris. ibi. Lū p fertim. Dico dr. Ego video hic i. ex dictis q. felicitas sit pstituta i meritis pboz. s. de fieri. z q. sit miseria pstituta i meritis iproboz. s. trāssomari i beluas. sed ego ppendo. i. iudico. non nihil. i. aliqd. boni vel mali esse in hac

Inc ego video inq. q. sit v. fe-
licitas vel miseria in ipis pbo-
rū atq. iproboz meritis constituta
Si in hac ipa fortuna populari nō
nihil boni maliue inesse perpendo.
Necq. em̄ sapientū q. squā exul iops
ignominiosusq. esse malit potiusq.
pollēs opib. honore reuerend. po-
tentia validus in sua pmanens v. /
be florere. Sic em̄ clarius testatius /
q. sapie tractat officiū sapientis cū
incōtingētes populos regentium
quodāmō btitudo transfundit. Lū
psertim carcer lex ceteraq. legaliu /
z tormenta penarū pniciosus potius
ciuibus propter quos etiam consti-
tuta sunt debeātur. Cur hec igitur
versavice mutantur scelerūq. sup-
plicia bonos premant p̄mia virtu-
tū mali rapiāt vehemēter admīroz

dū opp̄ssis z ad dep̄imēdū malos. ad p̄gēdū bonos. ad exp̄gn dū inimi-
cos. z ita sapienti q. tractat negociū reipublice necessaria ē potētia z diuīti-
arū abundantia. Sed sapienti qui vacat contemplationi diuītie sunt one-
rose. quā nimiam inde gerit sollicitudinem.

¶ Lū presertim carcer lex. Dico Boe. exprimit eam sui doloris z admira-
tionis dices. Lū lex z carcer z cetera tormēta legalū penaz pot. debe-

forma pplari. i. i. pro-
spertate fortuna qd
pbat. Necq. em̄. q. q.
sapientū. malit. i. ma-
gis vult esse exul. in
op. ignominiosus. i.
infamis pot. q. pol-
lens opib. q. reuerē-
dus honore validus
potēti. z in sua vrbē
pmanēs florere. sicut
em̄ p. h̄mōi. bōa for-
tune officiū sapie. id
est sapientis tractatur
clara. z testat. i. cū
maiori testimōio. qz
ralibus pl. credit. cū
bitudo regētū trās-
funditur. i. dilatat i
pplōs p̄ringentes. i.
vicinos. Horādū q.
i bonis fortunis ē alt.
qd boni. qz p. ipa. sa-
piēs expedit. tractat
officiū gubernandi
subditos. Qui em̄
diuītijs. potētia z fa-
ma pcellūt alios ap-
tiores sūt ad regēdā
rēpublicam. qz aptio-
res sunt ad subueniē-

Liber quartus

antur pniciosis. i. malis ciuibz ppter q̄s p̄stituta sunt. Ego vehementer
admiror cū hec tormēta viccuersa. i. p̄tio nō murent. ita vt supplicia sce
lerū. i. maloz p̄māt bonos. z mali rap̄tāt p̄mā p̄cutū. i. p̄tuoz. z ego de
sidero o phia scire ex te q̄ videat eē rō. i. cā tā iniuste p̄fusiois. mi⁹ em̄ mi
rarer si crederē oia misceri fortuitis casibz. Nūc aut̄ de⁹ rector oim exagge
rat i. auḡm̄tat stupo
rē mēū. q̄ de⁹ cū sepe
bonis locūda. malis
aspa tribuat. z p̄ idē
p̄ p̄riū bonis dura tri
buar. mal' oprata cō
cedat nisi dephēdat
idē cognoscat causa
h⁹. qd ē h⁹ qd videat
differre a fortuit' cas
sibz. q̄ d. nihil. ¶ No
tandū q̄ tormēta les
galia sicut carcer mē
broz. muelatio. flaz
gellatio z h̄mōi sunt
inuenta ppter malos
z ista sepi⁹ vident' in
stigi bonis mal' eua
dentibz. sup h̄ admis
rat' boe. cū tñ de⁹ des
beat punire malos z
remūerare bonos. et
nisi h⁹ rō p̄ḡscat q̄re h̄ p̄tingat nihil ē qd̄ talia videant' p̄tingere a casu et
a fortūa z nō subiacere regimint' puidētie diuie qd̄ absurdū ē.

¶ Queq; tā iniuste p̄fusiois rō videat
tur ex te scire desidero. Adin⁹ etem̄
mirarer si misceri oia fortuitis cas/
bus crederē. Nūc stuporez meū de⁹
rector exaggerat; q̄ cū sepe bonis io
cūda malis aspa p̄tragz bonis du/
ra tribuat. malis optata p̄cedat: ni
si causa dephēdat. Quid est quod
a fortuitis casibz⁹ deslere videat. ¶
Nec mirū inq̄t si qd̄ ordis ignorata
rōne temerariū p̄fusūq; credat. Sz
tu quis cām tante dispōnis igno/
res tñ qm̄ bon⁹ mundū rector tēpe/
rat recte fieri cūcta ne dubites.

¶ Nec mirū. Dicit phia assigē cās apparētie tal' p̄fusiois. qz sic videt eē p̄
pter īgrantiā cāe. z dicit. Nec mirū. si qd̄ credat' p̄fusū z temerariū. i. casuale
in istz inferioribz ignorata rōne ordis. s. diuie puidētie. sed quis tu igno/
res cām tante dispositōis diuie tanq̄s bon⁹ rector. s. de⁹ p̄p̄t' mūdū sua bo
nitate. iō nō dubites cūcta recte fieri. ¶ Notandū q̄ mirū ē cui⁹ cā nescitur.
p̄ tāto em̄ mal' mirant' de eclipsi sol'. qz cās īgrāt. Et qz Boe. ignorabat
cām hui⁹ p̄fusiois q̄re bonis mala z malis bona p̄tingāt. iō h̄ admira
bat z cā admiratōis eius fuit īgrātia dispositōis diuie puidētie.

¶ Vetrū quincū quarti libri.

¶ Quis arcuū sydera nescit. ¶ Istud est q̄ntū metruz hui⁹ quart
quod dicitur alemanicū ab iūctore. dactylicū a pede p̄d̄nante. te/
trametruz. i. q̄rtuoz pedū. p̄p̄earhalecti. i. abūdās i una sillaba. in
q̄ metro phia d̄clarat quō ea q̄z cause nō apparēt vident' mira. Secō ostē

Metrum quintum

die quo cognita cā cessat admiratio. ibi. Nemo mirat flamma. Prio ostē
dit q̄ ppter latentia cāz boies mirant. z inducit de hoc duo exempla. Pri
mū est de eo q̄ accidit i stellis iuxta poliū septentrionalē. q̄ ille stelle ceteris
stellis remotioribz tardū mouent. z tū veloci oriunt. q̄ autē ignorat cām
b^o illi videt h̄ mix. vii. dr. Si q̄s nescit sydera arcturi. i. maioris vise la

Metrum quintū querti libri.

Iqs acturi sydera nescit

Propinquā sūmo cardie labi

Eur legat tardus plaustra boetes

Mergatqz seras equore flāmas

Cum nimis sceleres explicet ort^o

Regem stupebit etheris alti

Palleant plene cornua lune

Insecta metis noctis opace

Queqz fulgenti tererat ore

Confusa pbebe detegat astra

Cōmouet gentes publicus error

Lassantqz crebris pulsibus era

bi. i. volui. p̄inq̄ sū
mo cardie. i. cardini.
ponēdo abltm̄ p̄ da
tuo cā metri. i. polo
septentrionalis ille stu
pebit. i. admirabitur
legē alti etheris. id ē
firmamētū. Eur boe
tes. i. stella tarda. le
gat. i. p̄rāseat plau
stra. i. stellas plaustrū
seras maioris vise. z mer
gat seras flāmas eq̄
re loquēs more poeti
co q̄ sequētes iudici
um vulgi dicitur stel
las tngi in mari qm̄
occidūt. et d̄z boetes
mergere seras flām
mas. i. lumia sua tar
da. qz nuncqz ea mer

git z est modus loquendi id quod nuncqz fit tarde fit. cū tamen boetes ex
p̄sctet ortus nimis celeres eo q̄ in principio noctis nobis statim apparer.
Secundum exemplum est de eclipsi lune quam nescientes causam adeo
aliqui admirantur q̄ putant eius eclipsim contingere per incantationes
z volentes auxiliari lune z impedire ne audiat incantationem concutiant
omnia vasa erea et sonora tempore eclipsis. Unde dicit in littera. Cor
nua plene lune palleant. quia incipiente eclipsi luna incipit apparere cor
niculara cornua insecta metis id est terminis opace noctis id est ymbre
terre. Et pbebe id est luna confusa p̄uattione luminis detegat id est ap
parere faciat astra minora que tererat id est latere fecerat fulgenti ore id est
abundantia sui fulgoris. Tunc publicus error quo putatur luna incanta
ri. i. cōmouet gentes et lassant. i. fatigant era id est vasa erea vel cāpanas
crebris pulsibus.

¶ Hora q̄ arctur^o d̄z ab arctos q̄ ē visa q̄ ē q̄ddā signū iuxta poliū septē
trionalē q̄b nos vulgariter plaustrū noiam^o. z sic accipit brūs Gregorius
sup Job dicit. Arctur^o septē stellis marie licet. semp mouetur et vultqz

Liber quartus

mergit. ¶ Notandū q̄ stelle circa poli arcticū mote sicut arctur⁹ alte stel-
le mouent tardi⁹ alijs stellis remotiorib⁹ a polo arctico. q̄ minorē circulū
suo motu deseruūt ⁊ stelle remotiores maiorē. Un̄ cū stelle remotiores ī
eql̄i pre pranseant maiorē circulū in q̄ stelle p̄p̄inquoiores minorē. q̄ am-
bo circūuolunt̄ semel in die naturali. patz p̄ diffinitionē velocitat⁹ ⁊ tar-

ditatis q̄ stelle p̄p̄in-
quiores polo tardi⁹
mouent̄ et remotio-
res veloci⁹. Illud em̄
mouet̄ tarde q̄s ī e-
l̄i tpe p̄trāsit minus
spaciū. ⁊ illud moue-
tur veloci⁹ q̄s ī e-
l̄i tpe p̄trāsit ma-
ius spaciū. ¶ No-
randū q̄ luna recipit
lumē suūz a sole. si q̄
corpus opacū inter
ponitur impediēs ne
lumen solis pueniat
ad lunā v̄l in toto v̄l
in pte necessē ē lumē
lune deficere vel ī to-

Nemo miratur flamina chozi
Littus frementi tondere fluctu
Nec niuis duram frigore molem
Feruenti p̄hebi soluiet̄ estu
Hic em̄ causas cernere p̄mptū est
Illic latentes pectora turbant
Lunctaqz̄ rara prouehit̄ etas
Stupetqz̄ subitis mobile vulg⁹
Ledit̄ inscicie nubilus error
Lessent̄ profecto mira videri.
¶ Prosa sexta libri quarti.

ro vel in parte. ⁊ hoc est lunā eclipari. ¶ Nemo mirat̄ flamina cho-
ri. Hic ondit̄ p̄bia q̄ cognita cā cessat̄ admiratio dicēs. Nemo mirat̄ fla-
mina chozi talis v̄cī tondere ī. p̄uere litē fremētī fluctu. s. maris. ⁊ hoc
d̄t p̄ tāto qz̄ v̄cō flāte aq̄ marz̄ cedit. ⁊ illi⁹ resistēs reperit̄. nec etas
aliq̄s mirat̄ molē. i. magnētū h̄nē niuis frigore. durā. i. p̄gelatā soluet̄. i.
soluit̄. Et h̄cē pagoge. i. additio sillabe ad finē dicēdis p̄pter necessitatem
metri. q̄ ponit̄ soluet̄ p̄ solui. feruētē estu p̄hebi ī solis. hic em̄. i. in istis
exēplis p̄mptū est cernere cās q̄re v̄cī p̄pellit̄ mare q̄re sol liq̄facit̄ niuem
sed illic. i. priorib⁹ exēplis latētēs cause turbāt pectora sup̄. p̄ admiratōes
⁊ mobile vulg⁹ stupet. i. mirat̄. subdit̄. i. d̄ subitanis euētib⁹. ⁊ stupet cū
cta q̄ p̄uehit̄. i. p̄ducit̄ rara etas. i. q̄ raro euēniunt. sed si v̄s cassare adm̄
rationē nubilus error̄ inscicie id ē ignorantiē causaz̄. cedat. i. recedat ⁊ acce-
dat̄ noticiā causarum. p̄fecto. id est p̄bō certo tunc cessant̄ videri mira que
prius stante ignorantia videbantur mira. ¶ Notandū q̄ sacerdotes in egypt⁹
p̄to p̄pter admirari inceperunt philosphari videntes em̄ eclip̄s solis ⁊
lune ⁊ ignorantēs cās mirabantur. causas eaz̄ inq̄rētēs. q̄b⁹ in nētēs h̄abu-
erūt sciētā eaz̄. eclip̄sū. eo q̄ scire est cām rei cognoscere. cognita q̄ cō
gnoscitur res ⁊ p̄ cōsequens cessat̄ admiratio

Prosa sexta

Ta est in q̄. **H**ic incipit sexta p̄sa hui⁹ quartī. in q̄. p̄sa p̄bia p̄solā do boetiū assignat cās p̄dictorū q̄ videntur mira in diuina gubernatione p̄pter ignorantia cause ⁊ p̄rio boe. petit sibi explicari istas cās. ⁊ p̄bia cāgit difficultate explicatōis eaz. sc̄do p̄mittit se velle assignare cās. ⁊ tertio eas assignat. sc̄da ibi. S; qm̄. tertia ibi. **O**im generatio

Ta est in q̄. S; cū tui memineris sit latentū reꝝ cās euoluerelata s; caligie explicare rōnes q̄so vti hinc decernas. ⁊ qm̄ hoc miraculū maxie pturbat edifferas. **T**ū illa paulisp̄ arridēs ad reme inq̄t oim̄ q̄situ maximam vocas cui vix exhausti q̄c̄q̄ satis sit **T**alis nāq; materia est vt vna dubitatiōe succisa innumerabiles alie velut hydre capita succrescant; nec vll⁹ fuerit modus; nisi quis eas viuacissimo mētis igne coerceat. **I**n hac eim̄ de prouidentia simplicitate de fati serie. de repentinis casibus; de cognitione ac predestinatione diuina; de arbitrij libertate q̄ri solet. **Q**ue quanti oneris sit ipse perpendis.

Tas me. cui vix q̄c̄q̄ exhausti satis sit et ad quā exhauriendā ⁊ soluendā vix aliqd̄ sufficit. talis nāq; est materia quā peris declarari vt vna dubitatione succisa. i. soluta innumerabiles alie succrescant. velut capita h; ydre q̄rum vno ablato tria succerecebant. nec fuerit modus. i. termin⁹ dubitari onum. nisi q̄s eas coerceat viuacissimo igne. i. ardente inuestigatiōe mentis. **I**n hoc eim̄ materia q̄ri solet de prouidentie simplicitate. de serie fati. de repentinis casibus. de predestinatione diuina. de libertate arbitrij. que oia quāri oneris. i. difficultatis sunt ad determinandū tui se p̄pendis.

Horandū q̄ sapiētis ē scire oia. vt p̄tingit ex p̄hemio metaphisice. ⁊ cū

Prio boe. cōcedit qd̄ dictū est de admiratione hoim̄ p̄ ignorantia eaz dices. Ita est in q̄. tūc petit explicari causas admittatōis eoz q̄ p̄tingūt in diuina prouidentia ⁊ dispositione. dicens. **S**phia cū euolueret id elucidare cās latentū rerū sic tui muneris. i. tue gr̄e ⁊ explicare rōnes velatas caligine. i. rōnes obfuras et difficiles q̄so vt h. i. d̄ ista difficultate discernas. i. iudices ⁊ edifferas. i. dii putes. qm̄ hoc miraculū maxie me pturbat. i. quare malis bona ⁊ bonis mala eueniāt. et p̄bia paulisp̄ arridens boetiū inq̄t **A**d rem maximā oim̄ q̄situ. i. ad maximā q̄stionē vocas. i. incl

Ziber quartus

scire sit p cam pmo posterioz. Sapiens e uoluerit cas rep lateris. so dicit
hoc ad phiam. Tul mueris e euoluerit cas. Notadu q de phiam pau
lisp sibi arrisise. p hoc phia innuit moze z bitu sapientu. q audita simpli
citate impioz arridet as zgratulado q ipsi cu auditate sapias qru

Notadu fm fabulas hydra fuit serpes i lerna palude hns plura capu
ta qz yno succiso tria
exercebant que e
hercules cu sagittis
interficere no posset.
greco igne ipm con
sumpsit.

Sz qm bec. Hic
phia pmitit velle af
signare cas di Qm
bec nosse te e qdam
portio. i. ps tue medi
cie. qz sim septi. i.
eodest agusto. i. bre
ui limite tps. tamen
aliqd dliberare cona
bitur. sed si te delectat
oblectamenta. i.
suauitates musici car
minis. i. metri opoz
qz diff. ras paulisp. i.
modicu hac voluptate. donec cetero. i. formabo rones sibi nexas. i. Jun
ctas ordie. dicit Beeri vt liber in q. vti tibi placet. tu cipsa phia orsa. i.
incipiens loqui velat ab aliquo principio. ita differuit. i. disputauit.

Notadu p hoc q dicit. Nos septi angusto limite tps innit p hia pnt
materia adeo e difficile q totu tps pntis vire qd breue e vire sufficit ad p
dicta plenarie declarada. Notadu q dicit phiam orsam fuisse ab alio pi
cipio. na illa q phia pu pbauit deducunt ex h principio q de e pfectum
bonu z vltim finis oim. q aut nuc vult demonstrare deducunt ex h prin
cipio q de e principiu effectuu oim vt prebit. Sim generatio. Hic
phia psequit incetu volēs alligre cas qre bonis mala z malis bona pzin
gant. z prio dclarat qda ad sua determinatiōez necessaria. scdo ponit sua
determinatiōez. scda sibi. Que po inqes. Prio phia determinat de puidētia
diuina z de fato. scdo ondit q sint ea q fato disponunt scda sibi. La serico.
Primo ondit qd noie diuina puidētia z qd fatu. scdo rā gite differētia int
ea assignado diffinitōez verus qz. Tertio ponit diuersas optinōes circa
fatu. Quarto ifert qndā pclusionē circa fatu z puidētia. scda sibi. Que il
cet diueria. scda sibi. Sicut igit. qra sibi. Quo fit. Prio dt Generatio oim

Prosa secunda

reꝝ cūctosqꝫ pꝛgressus naturaz mutabiliū. ⁊ qꝫqd alio mō mouet illd for-
tis eas generatōis ⁊ mutatiōis ⁊ ordinē generatōis ⁊ mutatiōis. ⁊ formas
qꝫbꝫ generatꝫ vel mouet substantiales vel accētales. oīa ista sortitꝫ ex diuine
mētꝫ stabilitate. Nec em̄ mēs diuīa pꝛposita. i. stabilita. i. arce. i. i. altitudi-
ne sue simplicitatꝫ statuit rebꝫ gerēdis. i. ficiēdis multē plēcē modū qꝫ modꝫ

tis stabilitate sortitꝫ. **Hoc in sue sim-
plicitatis arce pꝛposita. multiplicem
rebꝫ gerēdis modū statuit. qꝫ modꝫ
cū in ipā diuīe intelligētīe puritate
ꝛspiciē pꝫuidētia noiā. Lū ꝛo ad
qꝫ mouet atqꝫ disponit referē fatum
a veteribꝫ appellatum est. Que di-
uersa eē facile liquebit siqꝫ vtriusqꝫ
vini mētē ꝛspererit. Nā pꝫuidētia est
ipā illa diuīa rō in sūmo oīm puri-
cipe ꝛstituta qꝫ cūcta disponit. Fatū**

ꝫ nō sūm subaz. vt corꝫ celestia. qꝫtū ad illa dī. Lūctosqꝫ mutabiliū na-
turaz. pꝛgressus. Alia sūt mutabilia solū sūm opatiōes. i. sūm itelligere nō sūm
subaz nec sūm vbi pꝫprie sūt itelligētīe. qꝫtū ad illas dī. Et qꝫqd aliqꝫ moue-
tur mō. Alitꝫ exponit qꝫ i rebꝫ mutabilibꝫ triplex ē dispositio. vna ē qꝫ trāꝫ
sūt de nō esse ad eē pꝫ generatōes. qꝫtū ad hoc dicit. Oīm generatio rez
Aut rez pꝫmanēt in existētīa pꝫ aliqꝫ tꝫps postqꝫ generate sūnt qꝫtū ad il-
las dicit. Lūctosqꝫ mutabiliū naturaz. pꝛgressus. Aut rez pꝫcedūt de eē
ad nō esse pꝫ corruptionē. qꝫtū ad illas dicit. Et qꝫqd aliqꝫ mouetur mō
ꝫ Horandū qꝫ qꝫdā dicit fatū esse qꝫndā dispōsꝫ delectatā in rebꝫ itꝫri orꝫibꝫ
ex actōe corꝫꝫ celestū sūm qꝫm inferiora necessitantur ⁊ cōstrīnguntur ad
imobiles effectꝫ. ⁊ sic brūis Bregio. in omel. epiphantie ipꝫbat fatū dīcēs
Absit a fidelitꝫ cordibꝫ vt fatū esse aliqꝫ dicamꝫ. i. necessitans inferiora
qꝫ sic oīa veniēt ex necessitate. Alio mō accipitur fatū. pꝫ dispositione rez
sūm qꝫm rez depēdēt ex diuīa volūtate ⁊ pꝫtate. ⁊ sic fatūꝫ cōceditur aliqꝫd
eē. Est qꝫ pꝫuidētīa diuīa ordiatō sūe dispō qꝫs in mētē diuīa qꝫ cūcta i-
feriora sūt. pꝫusa sūm statū sue nature. Fatū autē est dispō diuīa exis i rebꝫ
mobilibꝫ qꝫ singula suis annectūtur ordibꝫ vt magꝫ pꝫbēit. Que dī
uersa eē. Dic pꝫtē dīaz iter pꝫuidētīa ⁊ fatū assēndo diffīntōes vtriusqꝫ
Sꝫbo oñdit qꝫ vñū corꝫ depēdēt ex altero. ibi. Que lz diuersa. Pꝫio dī

cū ꝛspiciē. i. ꝛsiderat
in ipā puritate diuīe
intelligētīe. i. sūm esse
ꝫ lz in itellectꝫ pꝫ
uino noiā pꝫuidētīa
cū ꝛo iste modꝫ refer-
tur ad ea mouet ⁊ dī
sponit a veteribꝫ id ē
ab antiqꝫ fatum ap-
pellatū est. ꝫ Horan-
dū qꝫ oīa a pꝫio sūnt
mutabilia. aliqꝫ mō
uent sūm substantiam
vt generabilia ⁊ cor-
ruptibilia qꝫtū ad il-
la. dicit Oīm genera-
tio rez. Alia aut sūt
mutabilia sūm locꝫꝫ

Liber quartus

Que duo. s. fatū & puidētā diuinā liq̄bit. i. patebit esse diuersa. si q̄s mē
re p̄serit. i. p̄siderauerit. vtriusq̄ vim. i. naturā & essentiā & diffinēns
puidētā d̄t. Prouidentia ē ipsa diuina rō q̄ est in sūmo p̄ncipe oim̄ rerū cō
stituta. q̄ s. rō cuncta disponit. Tūc diffinies fatū d̄t. Fatū ē dispositio in
herēs reb̄ mobilib̄. i. r̄galib̄ p̄ quā dispositiōē puidētia necit q̄s sup
ta ordib̄. rē declarat
istas diffinētiōnes ex
ppietatib̄ vtriusq̄
intēns q̄ puidēt
tia p̄lectit oia siml.
sed mā q̄ stū ē q̄ oia
nūq̄ sunt sil̄ nisi in
mēte diuina. q̄ opoz
ret q̄ puidētia sit rō
exūs in mēte diuina
Ad fatū s̄o spectat
vrea q̄ fato subdunt
distribuant p̄ loca &
r̄pa. ita q̄ ordo fatal
q̄ndā successiōez rē
poralē importat. tal
aut̄ successiō nō ē ni
si in ipsis reb̄ mobil
lib̄. q̄re oportet q̄ fa
tū sit in reb̄ mobili
bus. vñ d̄t i. l̄ra. Pro
uidētia nanq̄ cum
cta cōp̄letur parē
ter. q̄uis diuersa & i
finita Fatū s̄o digerit. i. diuidit singula distributa in motū locis formis
r̄pib̄. ita. s. v̄t hec r̄pals explicatio q̄ ad fatum p̄tinet adunata in p̄specu
diuine mēt̄ sit puidētia. Eadē s̄o adunatio digesta id ē diuisa & explica
ta r̄pib̄ q̄ successiōē importat vocet fatū. ¶ Notandū q̄ q̄r p̄t̄ dicit q̄
diffinitio rez faciendaz v̄t ē in intellectu diuino s̄r puidētia. v̄t. autem re
fert̄ ad res mobiles s̄r fatum. Posset alicui videri q̄ fatū & puidētia si
gnificaret eandē rē sub diuersis rōnib̄. s̄o p̄bia hoc excludēs oñdit̄ ea r̄a
liter distingui ponens vtriusq̄ diffinētiōnem. ¶ Notandum q̄ cogit
tio dei h̄z se ad res sicut cognitio artificis ad artificiatā Sicut ḡ omnia
artificiatā subduntur ordini & rationi artis. sic necesse est omnes res subd̄
rationi & ordini diuine puidētie p̄pter q̄d ostenditur q̄ puidētia ē diuina
rō q̄ cuncta disponit. ¶ Notandū q̄ dispositio q̄ ponit̄ in diffinētiōne fatū
accipit̄ p̄ ordinē. & s̄r ille ordo inherēs reb̄ mobilib̄ ad differētiā ordi

Prosa sexta

nis q̄ est in ipsa rōne diuina. quē tā vocam⁹ puidentiā. s̄m quē ordinē puidentiā diuina annectit queq; suis ordinib⁹. s̄. vt illa euentat illo rpe. alia alio rpe. hec prius illa poster⁹. ¶ Que licet diuersa sint. Dicō dicit q̄ licet fatū ⁊ puidētia differat. tñ vnā depēdet ex altero dicens. Que licet sine diuersa. tñ alterū depēdet ex altero. s̄. fatū depēdet ex puidētia. nā or

rei formā mēte p̄cipiēs. mouet ope/
ris effectū. ⁊ qd̄ simpliciter p̄senta/
riēq; p̄spererat p̄tpales ordies du/
cit. ita deus puidētia qd̄ singula/
riter stabiliterq; facienda disponit.
Fato x̄o hec ip̄a q̄ disponit mltipli/
citer ac t̄paliter admīstrat. Siue
igū famulātib⁹ q̄busdā puidētie di/
uinis spiritib⁹ fatū exerceat seu aīa
seu tota inseruiente natura seu celesti/
bus s̄idez motib⁹. seu āgelica virtute
seu demonū varia solertia ⁊ seu aliq̄/
bus horuz. seu om̄is fatalis series
textur. illud certe manifestum est.
immobilem simplicemq; gerenda/
rum formā rerum esse p̄rouidentia.
Fatū vero eoz q̄ diuina simplicitas

rebus causatis. Item puidētia diuina habet motū vn̄itū. quia ē i vno simplici. s̄. in mente diuina. fatū autē h̄z motū pluralitatis. qz in pl̄ib⁹ causatis habet. s̄. Item fatum dependet a puidētia diuina sicut effect⁹ a sua causa. sed nō ecōuerso. sicut cū forma rei artificialis depēdet a forma p̄existente in mēte artificis ⁊ nō ecōuerso. sic fatū dependet a puidētia diuina. non autē ecōuerso. ¶ Siue igitur famulātib⁹. Hic ponit diuersas opiniones circa fatum. ⁊ dicit. Siue fatum etercoatur q̄busdā diuinis spiritib⁹ famulātib⁹ diuine puidētie. siue exerceatur anima siue tota natura inseruente. siue exerceat motū corp⁹ s̄idez. i. celestis. siue angelica virtute siue demonū solertia. siue aliq̄b⁹ horuz. vt oib⁹ h̄ ē incertū. tñ istū est

do fatalis p̄cedit ex simplicitate puidētie. sicut declarat in simili dices. Sic cū artifex puto edificator formā faciente rei sicut dom⁹ mēte p̄cipiēs. i. p̄spiciens mouet. i. p̄ducit effectū op̄is. ⁊ qd̄ simpliciter ⁊ p̄sentarie p̄spererat mente. s̄. formā dom⁹ cū suis partib⁹ simul ductis p̄tpales ordines sup̄ple ad effectū primo fundamentū. postea parietes. vltio tectū. Ita de puidētia sua singl̄riter. i. simpl̄iter ⁊ stabiliter disponit oīa facienda. sed fato id ē p̄ fatuz ca disponit t̄paliter admīstrat. ¶ Notandū q̄ puidētia diuina h̄z esse in prima cā. fatū x̄o in

Liber quartus

certū, pudentiā diuinā eē immobile z simplicē formā rez gerēdaz. i. fien
daz. sed fatū eē mobile neriū. i. dispōez. z ordinē tpalē eoz q̄ diuina simpli
citas disposuit gerēda. i. pducēda. ¶ Notandū q̄ fatū est tpalis dispō re
rū in q̄tū ea q̄ pūta sūt a deo pducunt ad eff. etū mediātibz cau^o secūdis
admiratibz. de q̄bz causis diuerse fuerūt opiniōes. q̄s boe. tāgit in lra.
sed nullam eaz affir
mar. Nā q̄dam anti
quoz dicebāt fatuz
exerceri mediātibz
diuinis spīritibz. deo
famulātibz. Alij dis
cebant ipsuz exerceri
ab aīa mūdāna sicut
platonci. q̄d aliq̄ ex
ponūt de aīa būāna
q̄z p̄ ipam tāq̄ p̄ eāz
secūdā exercēt. ac^o
liberi arbitrij q̄ sub p
uidētia cadunt. Alij
dixerūt fatū exerceri
tota natura īseruēte
intelligētes p̄ totam
naturā p̄plexionē oi
um elementoz. Alij
dicūt fatum exerceri
motibz corpoz celestū sicut astrologi. Alij q̄ p̄ variā solertiā demonū et
dicunt demones in p̄posito spūs habitātes circa humectā p̄re aeris. sicut
doctrinā q̄rūdā platonicoz q̄ dicunt cacademōes. i. malū sciētes. Alij
dicūt fatū exerceri angelica p̄tute. ¶ Sibi notandū q̄ i prima opiniōe fa
tū dicit exerceri mediātibz spīritibz deo famulātibz. q̄d ē intelligēdū de spī
ritibus oīa disponētibz. sed īmobilitē p̄manētibz. ¶ Q̄d autē dicit in quinta
opiniōe fatū exerceri p̄tute āgelica. intelligēdū est de angelis siue spīritibz
applicatibz se diuersis locis missis ī misterij. Angel^o cū nūc^o īterp
tatur. z est nomē officij nō nature sicut b. Grego. ¶ Quo sit vt oīa. Hic
infert q̄ndā cōclusionē circa fatū z pudentiā. scđo delectat eaz in exēplo
sibi. Nā vt orbū. Prīmo dicit. Ex q̄ dictū ē fatū depēdere a puidētia diuina
Quo sit. i. ex q̄ sequit. vt oīa q̄ sub se ut fatū etiam puidētie sint subiecta.
Cui etiā pudentie ipm fatū subiacet. sed nō eōdē modo. q̄ q̄dam q̄ locata
sunt sub puidētia suspent serē fatū. s. ea q̄ mediare p̄ deū admistrant sic cre
atio rez. z glificatio creaturaz rōnālū. Ea p̄o q̄ sūt p̄in q̄ p̄me diuinitati
stabilē fixa. i. imobilia. Deo excedūt ordinē fatalē mobilitatis. i. mutabilita
tis. ¶ Notandū q̄ fatū depēdet a puidētia sic effect^o a sua cā. necesse ē illa

Proposita sexta

q̄ dependēt a fato etiā a puidētā depēdere. nō autē ecōuerso. qz effect⁹ nō
adeq̄tur sue cāe. puidētā autē ad diuinū intellectū spectat. fatū. vō ad ea q̄
in croaur⁹ gerunt. ¶ Nā vt orbiā. Hic declarat illā p̄lusionē p̄ exēpluz
ōndens quō qdā subiacēt fato mag⁹. qdā min⁹. z qdā totalit̄ excedunt fa
tū. scdo ex dicit̄ p̄cludit̄ h̄itudinē fati ad puidētā p̄ qdā silia ibi. Igit̄ vti
do qdā circa quē vsent̄ trahit̄. **Exi-**
mus vō maiore ābita rotat⁹ quāto
a p̄cti media idiuiduitate discedit
tanto āpliorib⁹ spacijs explicat̄. Si
qd̄ vō illi se medio p̄nectat z societ̄
i simplicitatē cogit̄. diffūdiq̄ ac dif
fluere cessat. Sili rōne qd̄ lōgius a
prima mente discedit. maiorib⁹ fati
nerib⁹ implicat̄. Ac tāto aliqd̄ fato
liber⁹ est quāto illū rex cardinē vici
nius petit qd̄ si supne mētis hēserit
firmitatē. motu carēs fato quoq̄ su
pergredit̄ necessitatē. Igit̄ vti est ad
intellectū rōcinatio. ad id qd̄ est. id
qd̄ gignit̄. Ad eternitatē n̄ tempus
dā circa quē voluunt̄ cantī z radij. **Exim⁹** vō. i. vltim⁹ orbis extior. rota
tus. i. mot⁹ maiore ābitu tāto explicat̄ āpliorib⁹ spacijs q̄nto discedit̄ ita
media indiuiduitate p̄cti. i. cētri. si qd̄ vō illi medio se p̄nectat illū cogit̄
idē p̄pellit̄ i. i. mōlitate immobilitatē axis z cessat diffundī z diffuere per
magñū spaciū. ¶ Sili illū qd̄ lōgi⁹ a prima mēte discedit. sicut creatur
re corruptibiles maiorib⁹ nerib⁹ fati implicat̄. z tāto mag⁹ aliqd̄ liber⁹ a fa
to q̄ro vicin⁹ petit̄ i. accedit̄ illū cardinē rex. s. deum. qz si firmitate supne
mētis hēserit supgredit̄ nēcessitatē fati. Nota q̄ro mag⁹ entia sūt p̄inq̄ prio
causato mī⁹ sūt mutabilia. z q̄ro f̄motora tāto mag⁹ mutabilia. qd̄ dēclar
rat p̄bia exēplo diuersoz circuloz ab eod̄ cētro ductoz i qd̄ circuli f̄motioz
a cētro mior ē z velocit̄ mouet̄. qz mai⁹ spaciū p̄trāste i eqli tpe. q̄ ā ē vicin⁹
nior cētro tardit̄ mouet̄ mī⁹ spaciū p̄trāseūdo. circuli vō mediū medio mō
se hēt̄. z ē optia p̄partio cētri circuli ad creatozē. Sic em̄ cētū ē idiuisibile
z ab sōo possēt̄ p̄les circuli p̄cedere ita creator vn⁹ z idiuisibilis exis ifinit⁹
ta creat z gubnat̄. Igit̄. h̄ p̄cludit̄ h̄itudinē fati ad puidētā diuinā p̄ qdā

Liber quartus

similita. r dicit. Series facti ita e. i. ita se hz ad stabile simplicitate dufine
puidētie sicut rōnatio se hz ad intellectū. ¶ Ubi sciendū q illd qd intel
lect' simplici vitate intelligit rōnatio p modū dīscursus r successiue ap
p̄hēdit. Etia factū se hz ad puidētiā sicut illd qd gignit hz se ad illud. qd
est. ¶ Ubi sciendū q illud qd gignit e in qdā fluxibilitate r motu. qd p̄o
actū est genitū e i q/
ad p̄manētia. etia ha
ber se factū ad puidē
tiam sicut emp' ad
eternitatem. Ubi sci
endū q in tpe est suc
cessio p̄tū r p̄s p̄ntē
p̄teriti r futuri eter
nitas aut est sine suc
cessione tota siml' ex
istēs. Itē factū habet
se ad puidētiā sicut
circulus ad medium
punctū. Ubi sciendū
q circulus distendit
r p̄ pres dīuidit mo
biles exis. p̄ctū at
est imobile r indiuifi
bile. qz ex primo eu
cludis punctū est eu
tus ps non est

¶ Ea series celus rē.
Dic p̄bia oīdit que
sūt illa q̄ factū dispo
nunt. sed o cōcludit
q̄ illa q̄ intellectū cō/
fusa vident in diuina gubernatōe sunt rōnabiliter ordinata. hi. Quo sit
Primo dē. ea series facti de q̄ dictū est. mouet celū r sydera. rpat elemēta in
seinuicē ne totali se corūpant. r rāffo rpat ipa alternā r̄muratione ita q
ex aq̄ fiat aer. r ecouerso. r eadē series facti renouat oia nascētia r occidētia
id ē mouētia p̄ siles p̄gressus fetuū q̄ ad aialia. r seminū q̄ ad vegetabi
lia. r factū etia r̄stringit in dissolubili p̄nerione cāp̄ act' i. opardēs r foru
nas hoim. q̄ oēs res cū p̄ficiscant. i. p̄cedāt ab exordijs diuine puidētie ne
cessē e eas eē imutabiles. ita e m̄ res optie regunt si simplicitas manens i
diuina m̄te p̄mat. i. explicet. in declinabile. i. imutabile ordinēz cāp̄. Dic
aut ordo diuine puidētie coerceat. p̄p̄ta in cōmutabilitate res mutabiles et
alioq̄n temere. i. casualiter fluituras. ¶ Notandū q̄ factū p̄ sidera r̄ vuple.

Prosa sexta

vno mō vt est in caus' scōis qz ordo z dīspō sī fatū. z sic fatū est mobile. z res factō subiacētes sunt mobiles. Alio mō p̄siderat fatū fm q̄ depēdēs a p̄dētā dīnā q̄ oīno imō dīcē. z sic fatū sortit' īmutabilitatē. z sic etiaz res fatales vt sic fm subaz sūt immobiles ¶ Forādū q̄ si aliqd possit dēli? uare ab ordīne, p̄dētē. tūc p̄dētā dīnā deficeret a suo effectu. z h̄ redū

Quo fit vt tāetsi vobis hūc ordīnē mīme p̄siderare valētib'. p̄fusa oīa p̄turbataqz videāt, nihilominus tñ suus mod' ad bonū dirīgens cūcta disponit. Nihil est em̄ qd mali causa nec ab ip̄is qdem improbis fiat, quos vt vberime demonstratū est, bonū q̄rentes prauus error auertit nedū ordo de summi boni cardīne p̄ficiscens a suo quēquem deflectat exordio. Que vero iniquitas pōt vltra iniquior esse cōfusio q̄ vt bonis tum aduersa : tum prospera, malis etiā tum optata tum odiosa contingant. Num igitur ea mentis integritate hoīes degūt, vt quos probos

Idē ordo p̄ dīuīte, p̄dētē, disponit cūcta dirīgēs ea ad bonū. nihil em̄ est qd cā mali fiat, nec etiā ab ip̄is improbis q̄s bonū quētes prau' error auertit, vt p̄ dēonstratū ē. nedū, i. multo mīn'. ordo fatalis p̄ficiscēs de cardīe summi boni, i. ab ip̄o deo, deflectat a suo exordīo, i. a deo q̄ est finis z p̄ncipiū oīm. ¶ Forādū q̄ dē malos nihil facere cā mali, cur' oppositū p̄z multi em̄ mali seip̄os īterimūt. Dīcēdū q̄ null' opat' respīcēs ad malū qz oīa bonū appetūt. Si autē q̄s malū opat', h̄ p̄tingit sub fantasia mali. Nā aliq̄s in mag' anxietatē existēs estimat esse bonū fugere anxietatē z nihil aliud ip̄s p̄siderans sequit' hāc estimatōez seip̄m īterficiēs z talis p̄uāns se bono dūcitur fantasia boni, qz tunc putat bonum esse effugere anxietatē p̄uātionē, vte. ¶ Que p̄o iniquitas. Dic' p̄bia soluit q̄stīōez q̄re bona malis z mala bonis cōtrīngāt, z p̄mo ostendit hoc in generali se?

Liber quartus

cum Io magis in speciali ibi. Sed si aliquis. Primo affigit eam p[ro]dicti aed
denis ex defectuoso iudicio hoim sedo ex p[ro]prio iudicio dei et hoim. ibi
N[on] ut pauca. Primo facit q[uo]d dicitu[m] est. sedo declarat p[er] se s[er]u[er]e. ibi. N[on] e[st]
difficile. P[ro]p[ter]o. O boerit tu in q[ui]es q[uo]d pot[est] esse v[er]a t[er]m[in]o[rum] p[ro]fusio q[uo]d v[er]o b[er]o
aliqui p[ro]p[ter]a. aliqui a d[er]u[er]sa p[ro]tingat i euentat. cu[m] s[er]u[er]e bonis deberet p[ro]p[ter]a eue

nire. et malis p[ro]p[ter]u
aliqui p[ro]tingant opta
ta aliqui odiosa cum
p[ro] malis deberet od
osa euenire d[er]e p[ro]bia.
Nunc q[uo]d omnes de
gunt. i. viuunt ca inre
gritate. i. integro iu
dicio mentis. vt neces
se sit eos e[ss]e p[ro]bos q[uo]s
ipsi censuerint. i. iudic
cant esse tales. Atq[ue]
p[ro] certe in hoc depu
gnat. i. p[ro]trahant iu
dicio hoim. vt quos
alij p[re]mio. alij arb[er]i
trant d[er]gnos suppli
cio. sed cōcedam[us] vt
aliquis possit discerne
re bonos et malos.
Nunc q[uo]d ipse poterit i
tuere illam intamam
tēperie. i. interiorē
cōditionē et q[ui]tatem
anior[um] velut solet dici
in corp[or]ib[us]. q. d. Ego

loquor de animis s[er]u[er]e q[uo]d hoies cōsueverunt loq[ui] de corp[or]ib[us]. ¶ Notan dū q[uo]d
p[ro]pter defectuosum iudiciū hoim p[ro]tingit q[uo]d iudicāt eos esse bonos q[uo]d mali
sunt et e[ss]e d[er]uerso. Si q[ui] iudicant malos esse bonos. et si illis guentant mala
putant bonis euentre mala. et si bonis quos iudicant malos euentiant b[er]a
putant malis euentre bona. Et ideo sepe putant bonos dep[re]m[er]e cum ma
li dep[re]muntur iudicātes malos e[ss]e bonos. et putant malos extoll[er]e cu[m] boni
extolluntur q[uo]d iudicant bonos esse malos. ¶ N[on] e[st] difficile est miraculū
N[on] e[st] p[ro]bia declarat hoc p[er] se s[er]u[er]e. ¶ Istud miraculū nō e[st] difficile. imo valde si
m[er]e ad p[ro]positum nesciēti alicui cur sanis corp[or]ib[us] his conueniant dulcia
his amara. etiam nesciēti alicui cur quidā egr[us] adiuant leu[er]ib[us]. q[uo]dā p[ro]p[ter]
his. i. hoc videt[ur] n[on] nesciēti. tamen medic[us] de hoc non mirat[ur] q[uo]d cogit.

Prosa sexta

scit modū et p̄mētū sanitatis et egritudinis. sicut sibi hō ignoret qd p̄ue
niat malis et bonis. tñ de⁹ q̄ scrutator cordū ista agnoscat videns q̄ bo
nis aliqñ p̄ueniūt aduersa. malis qñ q̄ p̄sua. ideo sic eis distribuit et hoc
est quod subdit applicādo s̄titudinē ad animū dices Quid em̄ aliud vide
tur. i. apparet esse sal⁹ aior q̄ p̄bitas. qd aliud est egritudo aior q̄ vitia.

vel malorum depulsoꝝ q̄ rector ac
uiedicator mentū de⁹ q̄ cū ex alta p̄
uidētie specula respicit. qd vnicuiq̄
p̄ueniat agnoscat. et qd p̄uenire no
uit accommodat. Hinc iā fit illud sa
talis ordis insigne miraculū cui⁹ a
sciētie gerit qd stupeāt ignorantes.
Nam vt pauca q̄ rō valet humana
de diuina p̄funditate p̄stringas. Be
hoc quē tu iustissimū et eq̄ suantissi
mū putas om̄ia sciēti p̄uidētie di
uersū videt. Et victricē qdē causam
dijs. victaz vero cathoni placuisse.

etis et egritudinis corporalis ad medicū et p̄bitatis et vitij alioꝝ ad deū. Si
cūtem̄ medic⁹ cognoscēs cās sanitatis et egritudinis. scit qd cōueniat sa
no etegro alijs ignorātibus et mirātib⁹ sic de⁹ cognoscēs q̄litate anioꝝ scit
qd bonis cōueniat et qd malis et vnicuiq̄ sibi p̄ueniēs tribuit qñq̄ ma
lis p̄sua. bonis aduersa de q̄ stupēt ignorātes. ¶ Horandū q̄ specula d̄
locus altus aptus ad circūspiciendum. et quia de⁹ p̄puidētiā oia circū
spicit. iō s̄titudinarie ip̄a p̄uidētia d̄ specula ¶ Horandū q̄ qz hoies igno
rant q̄ sunt boni et mali ignorāt etiā qd vnicuiq̄ p̄ueniat. iō aliq̄ credūt
cōuenire bonis. q̄ tñ s̄m iudiciū dei eis n̄ cōueniūt. et iō hoies mirātur q̄
re de⁹ eis nō atriibuat q̄ videntur. eis atriibuenta. ¶ Hō d̄ p̄phia ex dices
p̄tingit hoc miraculū q̄ ignorātes stupēt q̄ s̄iūt a deo sciētie.

¶ Nam vt pauca. Dic p̄phia ostēdit q̄ bonis mala et malis bona p̄tin
gūt ex p̄rio iudicio dei et hoim dices. Et ego pauca p̄stringā q̄ hūana rō
valet. i. accipere de diuina p̄funditate. illud supple declarabo. ¶ Boeti
de hoc supple homine quem tu putas esse iustissimū et seruāssimū et
idē eq̄rat⁹ diuersū videt. i. aliter videt p̄uidētie sciēti oia. i. deo. quod con

et q̄s ali⁹ p̄seruator ē
bonoꝝ et depulsoꝝ
maloz q̄s de⁹ rector
et uiedicator mentū.
Qui cum respicit ex
alta specula p̄uidēti
tie ip̄e agnoscat quid
unicuiq̄ cōueniat et
qd nouit conuenire.
hoc accommodat. hic
idē ex hoc qd dicitur
ē. Fit insigne miracu
lū ordis fatalis. i. sic
illud qd admirātur
homines in ordie fa
tali cū sciētie. i. a deo
illud geritur. i. fit qd
ignorantes stupeant
idē admirantur.

¶ Horandū q̄ est bo
na cōparatio sanita

Liber quartus

firmat autoritate lucani. q̄ describēs bellū inter pōpetū z iulīū cesarē cum
q̄rere ab eo cui⁹ cā esset iustior. dixit. Victriq̄ cā dījs placuit sed victa ca
thont. **Uā** de victrice cām. s. iulij cesaris placuisse dījs. victā p̄o cām. sed
pōpetū placuisse carthont. admonuit lucan⁹ noster familiaris. ex q̄ p̄dudū
ea q̄ p̄ spem hoim ventū ē p̄fusionē i opiniōe hoim. nō tū i re di. Quic
qd̄ igit videas gerit.

id ē fieri vlt̄ euenire p̄
sem dīs cāz igno
ratis id in rebus ē re
ctus ordo. sed opinio
ni tue epuerfa confu
sio. **¶** Nota q̄ cartho
victicū p̄ter suā sa
pientia z v̄tutē ma
xime autoritatis fuz
erat in populo. Cui⁹
autē iulius pugnaret
p̄ pōpetū. cartho iu
dicauit pōpetū eē iu
stū attribuit sibi cāz
victicē. Alij autē iu
dicabāt iulium eē iu
stū attribuentes sibi
cām victicē. Et q̄
pater q̄ de eodē con
trario mō iudicabāt

dij z hoies sapientes qui carthone sequebantur.

¶ Sed sit aliq̄s. Dic p̄bia affigē cās sp̄ales q̄re bonis z malis indifferē
ter eueniūt nūc. p̄p̄a nē aduersa. Scōo excusat se d̄ ap̄iori p̄tractōe hui⁹
modi cāz. scōa ibi. Neq̄ ei fas. P̄rio declarat itē suū de bōis. scōo d̄ ma
lis. ibi. Nā id q̄z. P̄rio affigē cām q̄re aliq̄bō bonis nō eueniūt mala. scōo
q̄re aliq̄n eis p̄tingūt mala. ibi. Alijs mixta. P̄rio oñdit q̄re bonis si con
tingant mala. secūdo quare contingāt eis q̄nq̄ bona. ibi. Fit autē. P̄rimo
affigē duas cās q̄re bonis nō euentāt mala. secūda ibi. Est alius. P̄rima
cā est ifirmitas animi alie⁹ boni. cui si aduentret aduersitas ip̄e deteriores
Uā de ifra. S; sit l. ponam q̄ aliq̄s sit ita bñ moratus. i. morigerat⁹ q̄
diuīnū z hūanū iudiciū p̄sentiat de eo. forsan ip̄e ē infirm⁹ v̄tūbō ani n̄ po
tēs resistere aduersitatib⁹. cui si eueniat q̄d. i. aliq̄d auer si. forsa desinet cole
re inoētā. i. exercere p̄tutē p̄ q̄m n̄ potuit retinere fortunāz. q̄z iputabit sue
nocētie q̄ p̄p̄tas sua recessit. quēadmodū legit d̄ iob. cui vxor sua ip̄pa
bat dī. Ad huc p̄manēsi simplicitate tua bñdic̄ bor̄ morere p̄t itaq̄ illi sa
piēs disp̄sarō. i. p̄uidētia dei q̄ aduersitas possit facere deteriore ne pariatē

familiaris n̄ lucanus ad monuit.
Hec igit quicqd̄ circa spem videas
gerit. reb⁹ q̄dē rect⁹ ordo est. opinio
v̄o tue puerfa p̄fusio. Sed sit aliq̄s
ita bene morat⁹ vt de eo diuīnū iu
diciū pariter humanūq̄ p̄sentiat. s;
est animi virib⁹ infirm⁹ Cui si quid
eueniat aduersi. desinet colere forsi
tan innocentia per quā non potuit
retinere fortunam. Parcit itaq̄ sa
piens dispensatio ei quem deterio
rem facere possit aduersitas. ne cui
non conuenit laborare patiatur.

Prosa sexta

laborare aduersitate cui nō pōt. ¶ Horandū q̄ qdā boni sunt ita imbecilles a nini q̄ ex modica rētatōe aduersitatis mirarent. qd̄ vidēt de peccatis ipsis ne eos aduersitate dericiat. ¶ In apl's Fidel' de' q̄ nō pati' vos tenet' rari' ultra id qd̄ potestis. ¶ Est ali' cum cētis. Hic aff'gr̄ altā cām quare q̄busdā bonis nō adueniāt mala dīcēs. Est ali' hō absolut' i' pfect' cum

Est ali' cūctis virtutib' absolut' sanctus ac deo proxim': hūc p̄tigi q̄ buslibet aduersis nefas prouidētia iudicat a dō vt ne corporeis q̄dez morbis agitari sinat. Nā vt qdā me quoq̄ excellētior ait. Viri sc̄ti corp' edificauerūt virtutes. Sit at̄ sepe vti bonis sūma rerū regēda deferat' vt exuberās retūdat improbitas. Alijs mixta qdā pro aīoz qualitate distribuit. Quosdā remordet ne lōga felicitate luxuriēt. Alios duris agitari vt virtutes animi patiētie vsu atq̄ exercitatiōe p̄firmēt. Alij pl' equo metuunt quod ferre possunt. Alij pl' equo despiciūt qd̄ ferre nō

cellenter bonos nō t̄m p̄mīat in futuro sed i' presenti ab aduersitate custodit. ¶ Horandū q̄re p̄bia dīcat qdā excellētior me dixit. cū null' sit excellētior p̄bia. ¶ Dicēdū q̄ lra sic d̄z exponit. Nā qdā p̄bia excellētior alijs p̄biolophis me. i. p̄ me p̄biam dīxit. ¶ Sit autē sepe. Hic ostēdit q̄re bonis sepe p̄tingāt bona dīcēs. Sit autē. i. p̄tingit sepe vt sūma rez regēda. i. p̄ncipat' regēdū res deferatur. i. p̄cedatur bonis. i. p̄bis. nō t̄m p̄pter vilitatē bonoz hoīm s̄z vt improbitas exuberās. i. abūdās maloz. retūdat. i. p̄pescat' vt reprimat'. Tūc assignat cām q̄re bonis q̄nq̄ p̄tingāt mala dīcēs. Alijs. i. bonis de' distribuit qdā mixta. i. nūc bona nunc mala p̄ q̄litate aīoz. q̄sclā em̄ bonos deus remordet aduersitatib' ne luxuriēt. i. supbiāt lōga felicitate. i. p̄spitate. Alios bonos pati' agitari. i. vexari duris. i. aduersitatib' vs. vt p̄tius aīi ipoz p̄firmēt vsu z exercitatiōe pacie. vt p̄z in

ctis virtutib' et sanct' p̄xi' deo hūc boies p̄tingit. i. tāgi aliq̄b' aduersis p̄uidētia diuina iudicat nephas adeo. i. intantū vt nō sinat ip̄z agitari morbis corporeis. qd̄ cōfirmat autoritate eiusdā p̄bi dīcēs. Nā vt ait qdā p̄bia excellētior me. cui' autoritatem ponit in greco q̄ tantū sonat i' latino corp' viri sacri edificauerūt virtutes. se p̄seruādo ip̄m ab aduersis. ¶ Hora q̄ se p̄cūda cā q̄re aliq̄b' nō adueniūt aduersa est excellēs scitras ip̄oz sicut em̄ de' excellētior malos nō t̄m p̄nit in futuro. s̄z etiaz in p̄senti. sic aliq̄s ex

Prosa sexta

mali supplicij emendatur. **¶** Leta vero magnū bonis argumentum loquuntur. Hic assignat causas quare malis bona eueniant. Secundo soluit tacitam questionem siue dictionem. ibi. Nam vt probis Primo dicit Leta vero. i. prospera que malis eueniunt loquuntur id ē iudicare hōis magnum argumentū quid iudicare debeant de hōi felicitate. quam sepe

de hōi felicitate debeāt iudicare. q̄ famulari sepe improbis cernant. In qua re illud etiā dispensari credo q̄ forsitan alic' tam preceps atq; importuna natura est: vt eū in scelera potius exacerbare possit re familiari inopia. hui' morbo prouidentia collate pecunie remedio medetur. Hic fedatā probis conscientiam spectans et secū fortunā suā p̄pans forsitan p̄tinescit: ne cuius ei iocūduſ vsus est sit tristis amissio. Dubitat igitur mores: ac dum fortunā metuit amittere nequitiam derelinquit. Alios in cladē meritam precipitauit indigne acta felicitas. Quibusdāz permissū puniendū ius: vt exercitiū bonis et malis est; causa supplicij.

collate pecunie. Tunc assignat secundam causam talem q̄ ideo mal' eueniunt prospera vt prosperitate emigrent vitam quasi timentes ne p̄pter malitiam amittant prosperitatem. Unde dicit hic id est aliquis malus spectans. i. considerans conscientiam suā fedatā probis. i. maculatā vitij. et ipse p̄parans secū fortunā. i. prosperitacē suam forsitan p̄tinescit vt cui' rei scz prosperitatis iocundus est. ei vsus illius fiat tristis amissio. et dum

cernant famulari improbis. Habent enim probi et hoc certissimū argumentū q̄ la non est vera felicitas que malis aduenit. sed fallā deceptio. Tunc assignat primā causam quare deus malis cōcedit bona et prospera q̄ hōi mali p̄ prospera p̄seruatur a peioribus sceleribus ne fiant fures vel raptores et sic. In qua re q̄ malis eueniant prospera illud credo dispensari. i. dispensatio ne ordinari q̄ forsitan natura alicuius mali est tā preceps ad malum et importuna vt inopia re familiaris id ē paupertas possit eū exacerbare. i. prouocare in scelera. scilicet ad furtum vel ad rapinam hui' morbo diuina prouidentia medetur rem edicto

Liber quartus

metuit amittere fortunā derelinquit nequitiā. Tūc ponit tertiā cāz dī. Alijs malis aduenit prosperitas vt incidat maiorē miserā aduersitatē. qz sic dictū fuit. ij. li. psa. liij. In oī aduersitate fortunē ipsē felicissimū gen⁹ infortunij est fuisse felicē. Vñ dī in lra. q. felicitas indignē aucta. Alia lra hz acta. i. idu cta. alios malos p̄cipit autē in meritā cladē. i. i. miserā. Et addit q. qbus dā mal' pmissum est

id ē p̄cessū. ius puniēdi. i. p̄rās. vt sit bonis exercitiū i p̄tutib⁹ z paciētia z malis sit cā supplicij.

¶ Nota q. felicitas q̄sdā p̄cipitat in cladē aduersitatis. Vñ Samaritensis Pro. mouet iniustos fortunā volubiles. vt q̄s scādere precipites fecē ad ima roter. Nā ḡuioze ruit turris tū mēfacta ruina. Et ḡ uis pulsat alta cāp̄s humū. ¶ Et notādū q. boni p̄ aduersitates in p̄tutib⁹ z paciētia exercētur. vñ idē paup̄ Hein. Alpa ferre decet maturat aspa mentē. Et bñ matura pleni⁹ vna sapit. Per nimios estus gelidas trāsit ad vndas. Sicqz p̄ oppositū. dulcia q̄nta homo.

¶ Nā vt p̄bis. Hic soluit q̄ndā obiectiōnē. sc̄bo infert q̄ndā cōclusionem ibi. Ex q̄ sepe. Primo dī. Aliqs dicit q. dixisti q. malis ē p̄cessū sus p̄uēdi vt sint cā supplicij alijs malis. hoc non videtur vep. qz malus n̄ p̄nit malum cū sint siles. hoc soluit p̄bia dicens. Sicut probis et improbis nullū est fedus. i. p̄cordia. qz sp̄ inuicē p̄stant. ita ipsi improbi nequunt iter se p̄uenire. q̄d nī. i. quare nō esset ita cum hqs. i. q̄libet mali dissentiat a se metip̄s vicij⁹ discerpētib⁹. i. distrahētib⁹ cōsciam ip̄oz. z sepe mali faciunt. q̄ cū gesserint. i. fecerint. decernāt. i. iudicēt. nō fuissē gerēda. i. faciēda. Notandū q. intantū aliqs est bonus in q̄ntū seruat ordinē in vltimū. sine q̄ finis ē summū bonū. z qz illū finē z ordinē oēs boni seruant. id oēs boni in eo q. boni sunt inuicē p̄cordiāt. mali autē qz hunc ordinē non obseruant et a se metip̄s discordiāt. mutuo sibi cōcordare non p̄nt.

¶ Ex q̄ sepe summa illa. Hic infert q̄ndā cōclusionē dicens. Ex q̄ mali puniunt malos ex hoc diuina prouidentia protulit insigne miraculū. i. vt mali facerent malos bonos. quod declarat. Nā dū qdā mali vident p̄peti.

Prosa sexta

Inq̄ a pessimis. sp̄i fla grates. i. ardētes. odio noxiorū. i. dānoꝝ suoz. sp̄i
rediere ad fruge frutis. i. ad vilitate. dū tales studēt se esse distiles illis
malis q̄s oderāt. ⁊ addit q̄ sola diuina vis tal̄ ē cui mala sint bona. i. cedūe
i bonū. sic cū mal̄ facit malū bonū. vñ subdit. Eū de' vtēdo p̄petēter ma
gis elicit effectū alic' boni. ordoleim̄ fatalis cuncta p̄lectif vt qd̄ decesser

gem rediere dū se eis distiles studēt
esse quos oderāt. Sola est em̄ diuina
vis cui mala quoq̄ bona sint cū eis
cōpetenter vtendo alic' boni elicit
effectū. Ordo em̄ qd̄ cūcta p̄lec/
tif vt qd̄ ab assignata ordis rōne dis
cesserit. hoc lz in aliū tñ ordinē rela
bat ne qd̄ in regno puidētie liceat
temeritati (Fortissim' i mūdo deus
cūcta regit cū oīa scla puidet ac pro
spicit) Neq̄ em̄ fas est hōi cūctas di
uine ope machinas v̄ ingenio cōp/
hēdere v̄ explicare fm̄ōe Hoc tñ p
spexisse sufficiat q̄ naturaz oīm p̄di
tor de' idē ad bonū dirigens cūcta
disponat. Būq̄ ea q̄ ptulit i sui fili

Ordo naturalis est vt deū ⁊ primū diligam'. Ordo p̄uisus ē t̄pal rerū
dispositio q̄ varū vocat. ⁊ lz ordinē naturalē sepe dimittam' aliq̄d pl' dō
diligēdo ⁊ primū odiēdo. tñ ordinē p̄uisum a deo nunq̄ effugim'. quia
nunq̄ aliter p̄uenit q̄ de' p̄uidet. ⁊ si aliqd̄ recedit ab ordine naturali rela
bit in aliū. vt si aliqd̄ ē malū. q̄ ad mīaz ipm̄ ē bonū in p̄partōe ad iusticiā
ita q̄ in regno diuine puidētie nihil relinquitur temeritati. i. ordinatōi
¶ Neq̄ em̄ est fas homi. hic phia excusat se de ampliori indagatōe cāp
dicēs. Neq̄ em̄ ē fas homini v̄ ingenio p̄prehēdere v̄ fm̄one explicare
cūctas machinas. i. cās vel dispōnes ope diuine. i. diuini op̄is. h̄ tñ sufficiat
at p̄pexisse qd̄ de' p̄d̄tor. i. p̄ductor oīm naturaz disponat cūcta dirigēs
ad bonū. Eū dū ea q̄ p̄tulit. i. p̄d̄xit festinat retinere i silitudine sui. i. i bo/
no. ipe elimitat. i. excludit p̄ ferē. i. p̄ ordinē fatalē necessitatē. oē malū d̄ t̄er

rie ab insignata rōne
ordis. i. mali relabat
in aliū ordinē. i. boni
ne in regno puidē
rie dei liceat qd̄. i. ali
qd̄ temeritati. i. iord
natōi. ⁊ ponit autori
tatē in greco q̄ tñ so
nat. fortissim' i mun
do de' oīa regit.

¶ Notandū q̄ bonū
p̄ueniens ex malicia
iprobōz nō ē ip̄ratā/
dū ip̄sis iprobis. sed
tñ diuine frutis q̄ no
uit ex malis efficiere
bona. ⁊ lz de' maluz
dirigat ad bonū sua
intēdōe ⁊ p̄rāte. non
tñ hō iso ē extra cul
pā q̄ illud malū agit
mala intēdōe

¶ Notandū q̄ alius
est ordo natural' ali'
ordo a deo p̄ouisus

21

Liber quartus

in his sue publice rei. i. mundi. q̄ sit ut mala q̄ credunt abū dare in terris. si spectas puidētā disponētē nihil ppēdas v̄q̄ eē mali. Tūc iuocat Boc. ad solatōz metricā dīcēs. Video te eē onerātū pōdere q̄onīs q̄ difficilis ē. ⁊ fatigātū pluritate orōis expectare aliquā dulcedinē carmīs. Zgīf accipe haustū dulcedis metricæ. q̄ refect⁹. ⁊ recreat⁹ firmior p̄tēdas. i. per gas i vltiora. ¶ No tudine retingere festinat. Abalū oīne tā dū q̄ dē malū nūc
¶ In p̄parōe ad diuinā puidētā. quia malū nō ē aliq̄ natura neq̄ aliq̄ res. oīs eī natura et res appetit suā p̄fectionē. cū autē ap̄ibile hēat rōnē boni si malū esset natura ⁊ res appetēs p̄fectionē malū esset bonū. ¶ Notandū q̄ nullū ē malū simplr ⁊ totalr i mōdo q̄ in p̄parōe ad diuinā puidētā hēat rōez boni. vñ expedit multos d̄fect⁹ p̄tingere i vni uerso ne multa bona rollunt. Si em̄ non corrūpēt aer ignis nō p̄fuaret. nec vitra leonīs p̄seruaret nisi occideret agn⁹ v̄l asin⁹. neq̄ laudaret iusticia nec patia si nō esset iniquitas. Ex q̄ patz q̄ multa in p̄parōe ad nos sunt mala q̄ in cōparatiōe ad diuinā puidētā oīa disponētē fm̄ q̄ meli⁹ cōp̄erūt vniuerso bona sūt.

Adetrum sextū quarti libri.

Vis celsi iura tonantis
Pura solers cernere mēte
Aspice sūmi culmina celi

Illic iusto federe rerum

¶ Illic iusto federe rerum. Iste ē sextū metz h⁹ q̄rti. q̄d fm̄ q̄sdaz d̄ adonici. fm̄ q̄sdā archiloycū ab inuētore terrāmetz. dactili cū a pede p̄d̄nante. in q̄ metro p̄bia p̄mēdat diuinā puidētā i dispōnere rū ⁊ p̄io ex p̄te rez q̄ diuina dispōne regūt. scdo ex p̄te dei regētis. ibi. Sed iterrea. p̄io p̄mēdat diuinā puidētā in regie corpōz celestū. scdo i regie elemētōz. tertio i regie tēpōz. q̄rto i regie generabilū ⁊ corruptibilū. scda ibi. Hec cōcordia. tertia ibi. his de caus. q̄rta ibi. hec tēptes. p̄io d̄. Si tu solers. i. sapiēs vis pura mēte cernere iura. i. regimā q̄d m̄ds regit. celsi tonantis. i. d̄i. aspice culmia. i. altitudies sūmi celi. Illic s̄dera fuat veterē pacē. i. astiq̄m. cōcordiā quā eis diuina puidētā ididit iusto fe

Dez. vi. q̄rti libri.

¶ Dez. vi. q̄rti libri. Iste ē sextū metz h⁹ q̄rti. q̄d fm̄ q̄sdaz d̄ adonici. fm̄ q̄sdā archiloycū ab inuētore terrāmetz. dactili cū a pede p̄d̄nante. in q̄ metro p̄bia p̄mēdat diuinā puidētā i dispōnere rū ⁊ p̄io ex p̄te rez q̄ diuina dispōne regūt. scdo ex p̄te dei regētis. ibi. Sed iterrea. p̄io p̄mēdat diuinā puidētā in regie corpōz celestū. scdo i regie elemētōz. tertio i regie tēpōz. q̄rto i regie generabilū ⁊ corruptibilū. scda ibi. Hec cōcordia. tertia ibi. his de caus. q̄rta ibi. hec tēptes. p̄io d̄. Si tu solers. i. sapiēs vis pura mēte cernere iura. i. regimā q̄d m̄ds regit. celsi tonantis. i. d̄i. aspice culmia. i. altitudies sūmi celi. Illic s̄dera fuat veterē pacē. i. astiq̄m. cōcordiā quā eis diuina puidētā ididit iusto fe

Metrum sextum

fers. qz sol cōcit^o. i. cōmor^o. rutilo igne. i. calore nō ipedit gelidū arem pbe
bes. i. lunc. nec visa q̄ flectit rapidos meat^o. i. mor^o. circa polū septentriona
lē. nūq̄ lota occiduo pfūdo. i. mari occidentali cupit tigrere. i. mergere flamm^o
mas oceano. i. mari. cernēs cetera sidera mergi i mare. z loq̄t mox vulgari.
credit ei vulg^o stellas q̄n occidūt descēdere in mare. z vesp. i. ven^o sp̄ eqs

Veterem seruant sidera pacem

Non sol rutilo concitū igne

Solidum pbebes impedit arem

Nec que summo vertice mundi

Flectit rapidos visa meatus

Nūq̄ occiduo lota profundo

Letera cernens sidera mergi

Lupit oceano tingere flammās

Semper vicibus temporis equis

Vesper seras nunciat ymbrias

Reuehitq̄ diem lucifer alinū

Sic eternos reficit cursus

Alternus amor. sic astrigeris

Bellum discors exulat oris

Hec concordia temperat equis

viab^o ipis nūciat se
ras ymbrias noctis z
eadez ven^o exū. i. iuc
fer reuehit diē alinū.
.i. claz. sic altern^o a
mor. puenit ex dūl
na. pūdētia reficē et
nos curius sūdez. sic
id ē p talē mutūā. cō
cordiā. bellū discors
exulat. i. expellit. ab
oris astrigeris. i. a re
gōibz celestibz q̄ ge
rūt astra. Notādū ē
hac dīcōne solers q̄
fm Jsid. iterprat q̄t
sollat^o i arte v^o v^o
z sic d̄z scribi per du
plex. Sz fm hugul.
d̄z a solō q̄d ē totū v^o
mtrū. z ars tis. q̄t to
v^o v^o mtr^o i arte. z sic

describi p simplex l. Notādū q̄d mag^o dnoia f tonās a tēpestate tot
nādī q̄ ab alta tēpestate qz maior terror p eā icurū mētibz hoim q̄ p altā
vū p tēpestatez tonādī hoies mag^o iducit ad recogitādā dinā potentiā
Notādū q̄ visa h̄ns. vij. stellas circa polū septentrionalē mora nūq̄ occi
dit sp̄ nob̄ apparet lz alie stelle nobis oriātur z occidāt. de venere autē q̄
de nocte sequit solē. z de mane lucifer dicta p̄cedit solē. vssū fuit i. l. l. me
tro. ij. Hec cōcordia rē. hic phia cōmēdat regimē dine. pūdētia i ele
tis dī. hec cōcordia protentiens ex dīuina prouidentia rpat elem̄ta eqs mo
dis vt hūida elem̄ta pūgnātia. i. dīta cedāt sicq̄ vicibz. i. vicineris tra q̄ q̄n
q̄ pua leāt hūida z q̄n q̄ secca. z q̄ frigora. i. elem̄ta frigida iūgāt fidē. i.
cōcordiā flām̄tis. i. calidis elem̄tis ne vñū corat^o aliō corrupat. z hec con
cordia faē vt p̄dul^o ignis surgat i altū l. moueat sursum. z fre gues pōdere
fidē. i. dōylū fidē. rē p̄m̄dat regimē dī circa rpa dī. hisdez cāis. i. sūtibz
rāis p dinā. pūdētia ordiat^o an^o floifer. i. q̄ abūdāt flores spirat edores
sp̄o p̄ l. rpe p̄s. rēpente. i. incalescente estal feruida sicq̄ cereres. i. fruges

Libertus quartus

Autū remeat. i. reuertit. Quis i onerosis pomis imber defluus irrigat
hiemē. Tūc pmedat regimē dei circa generabilia z corruptibilia dicens
Hec temperies. i. tpata dispō. pūdicētie diuine alit z pfert hēqd i orbe spirat
vitā. i. hēqd viuūt. z eadē reperies raptes ea q fecit. pdir. i. abscondit z au-
fert. f. ab esse mergēs. o. rta. i. pducta supmo obitu. vltia morte. ¶ Potādā

fm pmetatozem. viij
phi. Primū antiquū
ntū. facit sine scdo
antiq. i. celo. q prima
causa generatōnez et
corruptiōnez elemēto-
rū z oim in mūdo et
tēporū distinctiōnez
opaf mediantibz cor-
poribus celestibz. viij
in li. de pomō aresto.
scribit q creator oim
sua sapia pparauit
speras. z i qlibet spe-
ra stellas lucidas. et
dedit ipis frutē dos
minādū in h mūdo
faciēdi bonū z malū
mortē z vitā. z ince-
dunt stelle fm frutē
spis a creatore datā
fm desiderū. z volū-
tatē eius in ascendē-
do et descēdēdo. nūc

Elementa modis. vt pugnancia
Uicibus cedant humida siccis
Fungantqz fidem frigora flammis
Pendulus ignis surgat in altum
Terreqz graues pondere sidant
Hisdem causis vere tepenti
Spirat florifer annus odores
Estas terrerem feruida siccit
Remeat pomis grauis autūmus
Hyemem defluus irrigat imber
Hec temperies alit ac profert
Quicquid vitam spirat in orbe
Eadem rapiens condit et aufert
Obitu mergens orta supremo
Sedet interea conditor altus

de oriēte ad occidētē. nūc de occidēte ad oriēte sine p dictione et oēs stelle
sunt sicut fuit dño obediētēs z decursus z mor' eaz nō ē a seipsis nec p-
te eaz. sed ē creator q facit eas moueri. ¶ Sedet interea. Hic pmedat
pūdentia diuinā ex pre dei regētis dicens. Interea dūres sic gerunt. alt'
cōditōz. i. sūm' creator rex de'. sedet. i. in se imutabiliter monet regēs oia
flectit. i. moderat' habenas rex. i. freno etis rex p sapias gubernatōis. dñs
p potētia creatōis. Fōs ois bonitatis z origo oim z ipe a nullo. lex oia li-
gans z sapiēs arbiter. i. iudex eq. i. equitatis oibus tribuens fm iusticias
q sez lex oia regēs. pcat. i. exatit. entia ire. i. pcedere ad esse motu. i. p mo-
tū. z sūstic. i. pmanere facit ad tēpus in esse retrahēs oia ad nō ēē. z ipe fir-
mat p gratā vaga. i. instabilia p naturā. Nā nisi de' reuocās rectos it'. i.
rectum pgressum qui est ab esse ad non esse. cogitat. i. reducat entia in se
eos orbes id est in quasdam circulations ea que stabiles ordo diuine pul-

Prosa septima

dentie continet. ista dissepta. i. seppata a suo fonte. i. a suo principio qd e deo
fatiscat. i. deficiant z ad nihilum deuentent. Hic fons est communis amor
cunctis creaturis. z cuncta repetunt id est appetunt. teneri. i. seruari. sine
boni. i. finem boni. quia res aliter non queant durare id est in esse perpe-
tuari. nisi conuerso amore resiliant id est redeant cause id est ad primam cau-

sam que dedit eis esse
p creationem.

¶ Notandū qd en-
tia reguntur a deo p
quandā circulationē
fm qm qdammodo
perpetuantur in esse.
verbi gratia. De^o sic
disposuit res vt ex se-
mine proueniat her-
ba. z ecouerfo ex her-
ba pducatur semen
sic in generatione ele-
mētorum fit quidā
cīrculus dum ex aē-
re generat ignis: ex
terrum ex igne aer
¶ Item in creaturis
rōnabilibz que pgre-
diunt a deo pductio-
ne nature. sic iterū re-
flectio ad ipm deum
per reductōes gratie.
vt sic nihil permanet
at in rebus ens z p-
fectum nisi per quā-
dam circulationem.

Rerumq; regens flectit habenas
Rex et dominus fons et origo
Lex z sapiens arbiter equi
Et q̄ cum motu concitat ire
Sistit retrahens ac vaga firmat
Nam nisi rectos reuocans itus
Flexos itex cogat in orbis
Que nunc stabilis cōtinet ordo.
Dissepta suo fonte fatiscant
Hic est cūctis cōmunis amor
Repetuntq; boni sine teneri
Quia non aliter durare queant.
Nisi conuerso rursus amore
Resiliant cause que dedit esse

Prosa septima libri quarti

Am ne igit vides qd hec oia
q̄ dixim⁹ cōsequat. B. Quid

et hoc innuit p̄ba in lra. ¶ Notandum qd finto ad quem oia naturali ap-
petitu tendunt est ipm summū bonum qd e deo. Hūc finē psequunt rō-
nables creature p opationem intellectus z voluntatis. Sed irrōnables crea-
ture psequunt ipm solū p hoc qd ipm repñant p qndā picipatōes essen-
ti. z ideo eodem appetitu naturali q̄ aliquid appetit suū esse. eodem appe-
titu tendit in suū vltimum finem. z hoc innuit in littera cum dicit. Hic e-
cunctis cōmunis amor.

Prosa septima quarti libri

Am ne igit vides. Ista est septima z vltima prosa huius quarti
in qua p̄ba deducit quandam cōclusionem ex p̄missis. ¶ Et primo

Liber quartus

facit hoc. secundo subiungit quandā exhortationē. secunda sibi. Quare inquit. Primo ponit conclusionem intentā. secundo cōparat eam ad opinionem vulgī. Secunda sibi. Sed eam. Primo dicit. Vides ne iam o boe? ti qd consequatur hec omnia que diximus. Dicit Boetius. Quid inquit et p̄bia. Omnem fortunā prorsus esse bonā dicit Boetius. et qui inquit

quid modo hoc potest fieri. Cui p̄bia. Atte de inquit. Cum ois fortuna siue iocunda siue aspera deferat eā remunerādi vel exercētū bonos vel causa puniendi vel corrigēdi improbos. patz q̄ omnis fortuna ē bona. quam vel cōstat esse iustam sicut illa que punit malos. et p̄miat bonos. vel cōstat esse vtilē. sicut que exercet bonos et corrigit malos dicit Boetius. nūm id est valde vera est ratio. et si prouidentia quā pauloante docuisti et fatum considerē. tūc sententia ē nixa id est

firmata firmis viribus. i. rationibus. ¶ Notandū q̄ ex quo s̄m diuinam prouidentiam bonis et malis nunc prospera nunc aduersa eueniunt. bonis propter remunerationem prospera. et propter exercitacionē in virtutibus aduersa. patet q̄ prospera fortuna remunerans et aduersa exercitans est bona. Item cum prospera fortuna malos emendet et vtilē est prius et aduersa ipsos corrigit et iuste punit patet ipsam etiam esse bonam.

¶ Sed eam si placet. Sic comparat hanc conclusionē ad opinionem vulgī ostendens eam vulgo esse inopinabilem. et inquit quid vulgus sentiat de qualibet fortuna sedo ex opinione vulgī concludit quoddā cōmariū ipsi vulgo sibi. Vnde igitur. dicit ergo. S̄ p̄bia si placet eam opinionē q̄ omnis fortuna sit bona. numerem? inter eas opinioēs quās pauloante posuisti inopinabiles. s̄ p̄bia. qd id est propter qd Boetius dicit q̄ cōmari

nam inquit. ¶ Omnes inquit bonam prorsus esse fortunā. B. Et q̄ inquit fieri potest. ¶ Attende inquit q̄ omnis fortuna vel iocunda vel aspera. tum remunerādi exercendū bonos. tū puniendi corrigēdiq̄ improbos causa deferat. Omnia bona quā vel iustā p̄stat esse vel vtilē. B. Nūm quādes inquit. Na ratio. Et si quā pauloante docuisti prouidentiam fatūe p̄siderem. firmis viribus nixa sententia s̄ eā si placet inter eas quās i/opinabiles pauloante posuisti numeremus. ¶ Et quid inquit. B.

Prosa septima

nis sermo hominum usurpat. Stud id est in usum capit quorundam fortunam esse mala quorunda bona. et dicit philosophia. Vis ne o Boeti accedamus paulisper sermonibus vulgi. ne nimium videamur recessisse a comunni usu hoim de Boeti? vt placet. et phia. nonne censes bonum

Quia id hominū sermo cōmunis usurpat. et quidem crebro quorundam malam esse fortunam. **P.** Vis ne inquit igitur paulisper vulgi sermonibus accedamus. ne nimium velut ab humanitatis usu recessisse videamur. **P.** Ut placet inquam. **R.** Nonne igitur bonum censes esse quod prodest. **B.** Ita est inquam. **P.** Que res aut exercet aut corrigit? **R.** prodest. **B.** Fateor inquam. **P.** Bona igitur **B.** Quidni. **P.** Sed hece eorum est: qui vel in virtute positi contra aspera bellum gerunt vel a vicijis declinantes virtutis iter arripiunt. **B.** Negare inquam nequeo. **P.** Quid vero iocunda que in premium tribuitur bonis. num vulgus malam esse decernit. **P.** nequaquam. **Uerū** uti est ita quoque esse optimam censes. **P.** Quid reliqua que cum sit aspera et iusto supplicio malos cohercet

quod prodest. et boetius. Ita est. et philosophia. Fortuna aut exercet aut corrigit prodest. Dicit boetius fateor inquam. Ideo concludit philosophia. Omnis fortuna bona est que exercet et corrigit. dicit Boetius. Quid id est que non. et addit philosophia. Hec fortuna que exercet est eorum hominum. qui positi in virtute gerunt bellum contra aspera. Sed fortuna que corrigit est eorum hominum que declinantes a vicijis arripiunt iter virtutis. Dicit Boetius.

Negare nequeo. **Quere** philosophia. Quid est de fortuna iocunda que retribuitur bonis in premium. nunquid vulgus decernit id est iudicat eam esse mala. Dicit Boetius. Nequaquam. sed censes id est iudicat eam esse optimam sicut est.

Quere ulterius philosophia. Quid est de reliqua fortuna que punit que cum sit aspera et cohercet malos

Liber quartus

lusto supplicio nunquā vulgus putat eū esse bonam. dicit Boetius Imo ius
dicat eam esse miserimā oīm que excogitari possunt. ¶ Nota q̄ om̄is
fortuna vel est ad exercendū bonos & corrigendū malos. vel ad remunerā
dū bonos & puniendū malos. Fortuna que est ad exercendū bonos & ad
corrigendū malos hoīes vtrac̄ est bona. etiam s̄m opinionē vulgī quod

p̄bat p̄bia Illud q̄d
adest bonū. sed for
tuna q̄ exercet bonos
hoīes prodest bonis
& que corrigit malos
prodest malis. ¶ vtra
q̄ est bona. Fortūa
aut̄ que exercet ē bo
noz q̄ gerunt bellū
& vitia Fortuna que
corrigit est maloz q̄
declinant ad vitutes
Fortūa aut̄ q̄ remu
nerat bonos bona ē.
etiam s̄m vulgares.
sed que punit malos
oīm pessima est s̄m
vulgares. & hāc opi
nionē vulgī de vtra

q̄ fortuna philosophia tangit in lra.

¶ Uide igitur. Sic philosophia ex concessis a vulgo concludit quod
dam inopinabile & cōtrarium vulgo. scz malam esse fortunā tantum ma
loz. cum tamen opinetur vulgus vt plurimum malam fortunam eue
nire bonis. & dicit. Uide ne nos sequentes opinionem populī id est vul
gī concesserimus id est. concluderimus quoddam valde inopinabile apud
vulgum. Quid inquam dicit Boetius et philosophia. Ex his enī que
concessa sunt s̄m opinionem vulgarem euenit q̄ eorum que sunt in perfe
cta possessione virtutis vel in profectu vel in adeptione virtutis omnē for
tunam esse bonam siue sit prospera siue aduersa. manentibus autē in im
probitate omnem fortunam esse pessimam. Et dicit Boetius. hoc verū
est s̄m vulgares. quamuis nemo audeat confiteri s̄m veritates. quia i res
ueritate omnis fortuna bona est tam bonoz q̄ maloz. vt p̄babit.

¶ Notandum autem q̄ omnis fortuna bona vel est remunerans
vel exercens. vel corrigens. Fortuna remunerans est eorum qui sunt in
possessione virtutis Fortuna vero exercens est eorum qui sunt in profectu
virtutis. Fortuna corrigēs est eorum q̄ incipiūt eē virtuosī. Ex quo reliū

Nū bonā popul' putat. B. Immo
oīm inq̄ q̄ excogitari possunt iudi
cat esse miserimā. ¶ Uide igit ne
opinionē populī sequentes quoddaz
valde inopinabile p̄fecerimus. B.
Quid inq̄. ¶ Ex his enī ait q̄ con
cessa sunt. eoz q̄dē q̄ sūt vl̄ in
possessione vl̄ in p̄fectu vl̄ in adep
tione virtutis: omnē q̄cūq̄ sit bonaz
in improbitate nō manentib' omnes
pessimā esse fortunaz. B. Hoc inq̄
verū est. tāctsi nemo audeat p̄fiteri

Prosa septima

ditur q̄ eorū q̄ p̄manēt in malicia sic forma pessima. sed h̄ v̄p̄ est fm̄ opti-
mōne vulgare. ¶ Hora q̄ p̄libet forma p̄or̄ dupl̄ p̄siderari. vno mō in cō-
paratiōe ad eā m̄ vniuersalē. Quia regit 7 disponit ordinādo singula i sinez
eis p̄ueniētē. sic ois fortuna bona est vt p̄batuz est. vel p̄or̄ p̄pari fortu na
ad utuz cui cūenit. 7 sic solum illa d̄ bona q̄ aliqd̄ bonū cōfert illi cui ad

¶ Quare inq̄t ita v̄ sapiens mo-
leste ferre nō debet quotiens in cet-
tamen fortune adducitur. Ut virū
fortem nō decet indignari quotiēs
inreputit bellicus tumultus. Utri-
q̄ em̄ huic q̄dem glorie propagāde
illi vero confirmande sapientie dif-
ficultas ipsa materia ē. Ex quo p̄te-
nim virtus vocatur q̄ suis viribus
nitens nō superetur aduersis. Ne-
q̄ em̄ vos in propectu positi virtu-
tis. defluere delicijs et emarcescere
voluptate venistis. Prelium cum
omni fortuna nimis acre censeritis
ne vos aut tristis opp̄imat. aut io-
cunda corrupat. firmis medium
virib̄ occupate. Quicquid aut in-
fra subsistit. aut vltra progreditur
habet 7 contemptum felicitatis nō
habet p̄mium laboris. In vestra
enim situm manu. qualem vobis
fortunam formare malitis. Omnis

venistis in mundum diffluere delicijs 7 emarcescere voluptate p̄liū ni-
mis acre. censeritis id est iudicabitis fieri cum omni fortuna. Ne tristis
fortuna vos opp̄imat cūciendo in despatōz aut iocunda corrupit ali

uenit. et illa mala q̄
nihil boni cōfert.

¶ Quare inq̄t. Mo-
ph̄a facit q̄ndam ē
horatōz dices. Et
q̄ ois fortuna ē bona
sapiēs vir nō debet
moleste ferre q̄tiens
adducitur i cet tamē
fortune. i. cū fortuna
vt nō decet for̄ ē v̄
rū indignari i. tūba
ri q̄tiēs inreputit. i.
insonit. bellicus tu-
mule. i. strepit. naz
ipsa difficultas bellā
di 7 resistēdi fortune
est vnicuiq̄ viro for-
ti et p̄tuolo materia
id ē eā gl̄ie propagāde
Exatiū em̄ bellicuz
ē eā glorie viro forti.
illi p̄o. i. viro p̄tuolo
so resistētia fortune ē
materia. i. eā p̄simā
desapie. i. p̄tus. Ex
q̄. i. ex q̄ victoria talis
difficultas p̄t̄ voca-
tur. dicit em̄ p̄tus eo
q̄ suis viribus nitēs
non superetur aduer-
sis. 7 subdit. Neq̄ ei
vos positi in p̄uectu
id est in via virtutis

Metrum septimum

hinc ventum prosperum ad voluntatem. dicitur in littera. Atides. i. agamemnon atride filius existens. vltor operatus bella bis quinis. id est decez annis. p̄cauit. i. purgavit vltiscēdo amissos thalamos. i. vltorem contentā in thalamo fratris. Venclat ruinis id est destructionibz frigie id est troye q̄ sita fuit in frigia. dum ille agamemnon optat dare id est exponere vela

grate clasti id est nauti grecali. vltū redemptos vltos cruore filie sue ipse exiuit id est. d̄po suit parte. i. pietatez paternaz. z sacerdos tristi existēs federat i federe sacrificat. mī serū ingulū. i. colluz vlt guttur. nate id est filie agamēnonis. i. mē em Hugulionē iugulū id est. q̄d guttur vel gutturis incēsto.

¶ Fleuit amissos thaco sodales. Hic philosophia pōit se

Optat z ventos redemit cruore
Exiit patrem miserumq; tristis
Federat nate iugulum sacerdos
Fleuit amissos thacus sodales
Quos ferus vasto recubās i antro
Mersit imani poliphemus aluo
Sed tamen ceco furibundus ore
Gaudiū mestis lachrymis repēdit
Herculem duri celebrant labores
Ille centhauros domuit supbos

eundem exemplum in quo declarat fortia acta ipsius Ulixis. intendens talem fabulam. Ulixes rediens de bello troyano. decem annis errauit in mari sustinens multa aduersa tandem casualiter venit ad antrum poliphemi qui erat maximus gigas habens vnicum oculum in fronte. qui socios Ulixis occidit z vorauit. super quo Ulixes contristatus sustinuit vsq; predictus gigas cibo repletus obdormiret. quo dormiente oculum quem in fronte habuit eruit. qui euigilans furibundus quesitit vltrem s̄ excecatus eum inuenire non potuit. Dicit ergo in littera. Thacus id est vltres ab thaca regione. vel ab auro suo thaco sic dicitur. ille fleuit. id est defleuit amissos sodales quos ferus Poliphemus recubans id est morans in vasto antro id est magno. mersit immani aluo. id est magno ventre. sed tamen Ulixes furibundus repēdit id est restituit. gaudium mestis lachrymis id est. suis tristitijz ore id est facie poliphemo ceco id est excecato.

¶ Hercule duri celebrant labores. Hic ponit aliud exemplum in quo describit acta herculis z labores eius quibus fingitur meruisse celuz dicens. Duri labores assumpti celebrant id est celebrem reddūt herculem. Culus ponit p̄mū laborem. scilicet donationem centhaurozum dicens Ille hercules domuit centauros supbos qui eum contempserunt

Liber quartus

¶ Ubi notandū q̄ cetera hauri monstra q̄dā dicta sunt ex medietate hofel. r̄ ex medietate thauri q̄s poete fingūt genitōs ex semine Hyllion. q̄s piecit in nubē q̄ Juno circū dederat se fugiēs a facie ei⁹ volētis cū ea p̄burere: hos centhauros hercules domuit. Cū em̄ puenissent ad ludū palestine i monte foloz Hercules p̄gressus cū eis ipos vsq̄ ad effusione sanguis p̄stravit.

¶ Abstulit seuo spoliū leonī
Fixit r̄ certis volucres sagittis
¶ Poma cernenti rapuit draconi
Aureo leua grauior metallo
¶ Cerberū traxit triplici catena
¶ Victor immitem posuisse fertur
¶ Pabulū seuis dñm quadrigis
¶ Hydra cōbusto perijt veneno

¶ Abstulit seuo spoliū leonī. Hic ponit sc̄m labore hercul' dīcēs. Hercules abstulit spoliū. i. pellē seuo leonī. ¶ Ubi notādū q̄ in silua Nencia fuit q̄dā leo crudelissimus q̄ hoies totius regiōis iuasit. quem aggressus Hercules p̄ liberatiōe patrie ipsum iteremūt. et exorians ip̄m pellē p̄ spoliū abstulit. ¶ Fixit r̄ certis volucres sagittis. Hic ponit tertiu laborē. dīcēs. Hercules fixit volucres. i. arpias certis sagittis. ¶ Ubi notādū q̄ rex Fini filios suos excecavit q̄ nouerā suaz de stupro accusauerāt p̄ter q̄d iudicia deoz ip̄e est excecatus. r̄ apposite sunt ei arpie. i. volucres virgine vultu raptētes cibū de mēsa ei⁹ q̄s hercules sagittis suis fixit r̄ fugauit. ¶ Poma cernenti rapuit draconi. Hic tangit quartū laborē dīcēs. Hercules rapuit poma draconi cernenti. i. custodienti illa rapuit aureo metallo. i. cū claua aurea. hercules in q̄ factus gūtor. i. fortior leua. i. manu. ¶ Ubi notādū q̄ sepe fuerūt filie atlantis hñtes ortū aureū cū pomis aureis q̄ draco custodiebat. hercules aut̄ supuentis draconi poma aurea abstulit. ¶ Cerberū traxit triplici catena. hic ponit q̄ntū laborē dīcēs. hercules cerberū. i. canē infernalē traxit ab iseris triplici catena ¶ Ubi notādū q̄ pyritane volēs sibi desposare reginā inferni herculē r̄ theseū r̄ alios viros fortes assupit. q̄b̄ veyētibus ad iserū cerberū tanitōz iserū ip̄os larratu suo ipedit. hercules aut̄ ip̄m tribu catenis vincit. vel sim alios ip̄m traxit de inferno triplici catena. q̄z d̄z habere tria capita cantina triplici catena vincit. ¶ Victor immite. hic ponit sextū laborē dīcēs. Victor. i. hercules fert̄ posuisse immite dñm. i. diomedē i pabulū seuis q̄drigis. i. eq̄s q̄drigā habētib. Ubi notādū q̄ diomedes fuit rex Tracie q̄ eq̄s suos paut̄ hūana carne quē hercules interfectū de dit suis p̄ris eq̄s deuorandū ¶ Hydra cōbusto p̄ijt. hic ponit septimū laborē dī. hydra. i. serpens p̄ijt cōbusto veneno suo. ¶ Ubi notādū q̄ in lerua palude fuit q̄dā spēs hñs pla capita q̄z vno p̄ciso succrescebat. ma-

Metrum septimum

quem hercules aggressus sagittando cum non videret se proficere collecta congerie lignorum ipsum combussit.

¶ **Fronte turbat.** Hic ponit octauum laborem herculis. Ubi sciendum quod cum hercules veller deducere filiam cuiusdam regis que dicebatur deiamira fluminis achelo que debebat transire mutauit se in diuersas formas pugando per her-

Fronte turbatus achelous amnis
Ora demersit pudibunda ripis
Strauit antheum libicis harenis
Lacus euandri fatiavit iras
Quosque pressur' foret altus orbis
Setiger spumis humeros notauit
Ultimus celum labor irreflexo
Sustulit collo, preciumque rursus

culum cum autem vlcio mutasset se in spem thauri Hercules ipso delecto abstulit non vnum cornu quod sacrificauit copie. i. deo fortune propter quod achelous secundum hunc fugit et in aquas latuit. **Ubi de ista achelous amnis.** i. ille fluminis fronte turbat propter ablationem cornu. ipse demersit in ripis ora

pudibunda. quia latuit per pudorem in ripis. ¶ **Strauit antheum libicis arenis.** Hic ponit nonum laborem dicens. Hercules strauit. i. occidit antheum illum gigante arenis libicis. i. arenis libicis regionis. ¶ **Ubi notandum quod antheus erat gigas de terra progenitus cuius erat talis heros. quod si aliqui ex fatigatio debilitate tur ractu terre statim recubabat vires. Qui cum exerceret magnam tyrannidem in libia aduenit hercules. et progressus cum eo diu siluam luctabantur. Cum autem antheus sentiret se debilitari sponte cecidit in terram et sic resupit vires. quod hercules cognoscens ipsum a terra eleuauit et supra pedes suos tenendo oppressit quousque spiritus exalaret. ¶ **Lacus euandri fatiavit iras.** Hic ponit decimum laborem eius. ¶ **Ubi notandum quod caecus fuit moerens euomens ignem per os. cuius proferens Fulcanus. manebat autem Lacus in more aeterno spoliatus et occidens homines et furto plurimum infestus. Cum autem hercules veniret de hispania ducens secum multos boues. Lacus quosdam boues herculis furabatur. et traxit eos in antrum suum retrosum per caudas ne furtum pateret. Cum autem hercules quereret boues per mugitus vnum bouis puenit ad antrum caeci. qui extracto ipsum interfecit cuius morte placata est ira euandri quem idem caecus multum offenderat. unde dicitur. Lacus supple morte sua quam passus est ab hercule. satisfecit. i. persecuit iras euandri quem caecus multum offenderat. ¶ **Quosque pressur'.** Hic ponit undecimum laborem herculis. **Ubi notandum quod in archadia erat quidam aper deuastans totam regionem. quem cum hercules ageretur aper sibi insulans huiusmodi herculis spuma maculauit. quem aper tandem interfecit. Unde dicitur Setiger. i. aper gerens setas. notauit. i. maculauit huiusmodi herculis. s. spuma vel salina quae humeros altus orbis foret. i. erat pressur'. quod ut statim patebit. hercules huiusmodi suis celum sustulit******

B

Liber quintus

¶ **Ultim^o celū.** Hic ponit duodecimū & ultimū laborē ei⁹. Vbi nota q^d atblas fingit fuisse q^dda gigas supportans celū hūeris suis. hic fati gatus rogauit herculē vt celū supportaret quousq^{ue} ipse respiraret. q^d & hercules fecit. & p^{ro} hoc celū meruit. Vñ d^{icitur}. **Ulti^o labor herculⁱ fuit q^{od} sustulit. i. sup portauit celū collo irreflexo. i. inclinato. & rursus meruit celū tāq^{uam} p^{er}uū vl timi sui laboris**

¶ **Ite nūc fortes vbi celsa magni.** Hic hortat p^{ro}bia ad imitationē p^{ro}dicto^{rum} fortitū vīro^{rum} p^{ro}ces. Ite nūc fortes resistetes aduersitatib^{us}. ite il^{lic} luc vbi ducit via celsa. id ē ardua magni herculis que est via virtutū & via magni exēplⁱ ad aggredien dū fortia. & tūc iuehitur p^{ro} tardos & vitiō^{sos} dicens. **Cur uos inertes. i. hoīes sine**

arte sicut hoīes desidiosi. cur nudatis terga. i. doctsa v^{est}ra fugiendo labores & a iuerfa nā tell^{ure}. i. terrena p^{ro}cupia supata donat hoī sidera. i. celū. q^{ia} supra terrena p^{ro}cupia efficit hō dign^o celo q^{uod} ē loc^o deo^{rum} & spirituu^{um}. nā s^{ecundum} Bristo. p^{ro}uio celi & mūdi. Dēs eū locū q^{uod} sursum est deo attribunt & barbari & greci q^{uod}cuq^{ue} purāt deos esse. de quo loco d^{icitur} plato in p^{ro}hedrone **Uir**ri speculaturū vīnetes s^{ecundum} vitā p^{ro}teplati^one. celestes sedes recipiūt. in q^{uod} b^elicitate deo^{rum} potiunt. q^{uod} felicitate nos faciat p^{ro}iceps i^{esu}s x^ps. q^{uod} ē de^{us} sup oia b^en^edicit^{ur} in secula seculorum Amen.

Explicit liber quartus.

Incipit quintus.

¶ **Iterat orōnisq^{ue} cursū.** hic incipit q^{uintus} liber Boetij de consolatiōe p^{ro}bie. cui⁹ hec ē p^{ro}ima p^{ro}sa in q^{uod} p^{ro}bia vult solugre q^{uod}da dubia suā determinationē cōsequētia de fato & p^{ro}uidētia. Vides eī⁹ ex d^{icitur} etis q^{uod} casus nō sit. quā si oia sunt. p^{ro}uisa ita q^{uod} nihil eueniat p^{ro}ter ordinē p^{ro}uidētie diuine. viderur q^{uod} nihil casualiter eueniat. q^{uod} casus iporat euentum iopinatū. ¶ **Ite** vides ex d^{icitur} q^{uod} liberum arbitriū nō sit. q^{uod} oia disponuntur s^{ecundum} ordinē fatali necessitatis. libez autē arbitriūz necessitate excludit. vides q^{uod} si ponit p^{ro}uidētia & fatum q^{uod} oino excludatur libez arbitriūm. **Ph^{ilosophus}** a^{utem} in p^{ro}nti libro inq^{uirit} v^{erum} casus sit. & q^{uod} sit & inq^{uirit} v^{erum} liberūz arbitriū sit ponendo argumenta. q^{uod} b^e liberūz arbitriūm euz p^{ro}uidētia diuina ā

600

Prosa prima

videtur posse stare post h' ponit falsam solutionē quādam qm iprobat. 7 po-
nit ppriā qm rōnib' confirmat 7 de eternitate determinat. 7 alia plura sic
parebit. Et dividitur iste liber in vndeim pres. qz sex sunt. pfe 7 qn qz me-
tra ei'. q pres 7 q in ipsis determinantur patebunt i. pcessu libri. In pma
pla determinat de casu. 7 pzo Boeti' rāgit acta p hie cōmēdans eius ex-

expedienda vertebat. **B.** Tum ego
Recta qdez inquā exhortatio tuaz
prosus autoritate dignissima. Sz
q tu dudum de providentia que
stionem pluribus alijs implicitaz
esse dixisti. re experior. Quero eniz
an esse aliquid omnino. et quid nā
esse casum arbitrere. **P.** Tum illa.
Festino inquit debitum promissio-
nis absolvere viamqz tibi qua pa-

hortationē factaz. et
mouet qstionē de ca-
su. Sed o p hie pccu-
sat se ab ei' determi-
natōe 7 Boeti' illā
excusationē remouet
Tertio p hie defini-
nat de casu. secunda
ibi. Tum illa festino
Tertia ibi. Tum il-
la morē. Primo dicit
p hie dixerat hec p dē-
cta. 7 ptebat cursum
oratoris. i. sermonis
ad tractāda qdā alia
atqz expedienda.

Tunc ego Boetius inquam. O philosophia recta est tua exhortatio sa-
cta. 7 prosus est dignissima autoritate. Sed q tu dudum dixisti sexta. p/
sa quarti libri questionem de providentia implicitam. id est implicatam
esse pluribus alijs. s. questionibus ego experior te. i. realiter Quero em an
arbitreris casum oīno aliqd esse supple in rez natura. 7 qdā arbitreris cē
casum supple in rez natura

¶ Notandum per hoc q dicit Boetius dixerat innuit philosophiam
tam expedit esse que ad sui speculationem spectabant. et ita determinasse
principalem huius libri intentionem. 7 philosophia vertebat cursum ora-
tionis id est orationem currentem. quia oratio philosophie non impedit
batur ignorantia docentis nec tarditate dicentis. hanc orationem vertes-
bat ad quedam alia tractanda. Que autem fuerunt illa Boetius non ex-
primit. quia iudicium sua opinione minus erant desiderāda. vel forsan qn-
tum ad propositum extranea.

¶ Notandum q de exhortationē p hie fuisse rectaz. qz p hie hortabatur
ad virtutes 7 ad contemptum fortuitorum. Talis autem exhortatio que
fit ad bonum prosequendum 7 malum fugiendum recta est. Et dicit ex-
hortationem philosophie esse dignissimā autoritate. qz qd a sapientibus
sz autoritate sapientis dignū reputatur. ¶ Tum illa festino inqz. hie
p hie excusat se de huius opiniois vel qstiois determinatōe. 7 hoc. illā excu-
B 2

Liber quintus

satione remouet dices **P**hia inq̄ ego festino absolucere i pficere debitu p
missionis r apire tibi via q̄ reueharis ad p̄ia. Dec aut q̄ tu q̄s de casu. et
si p̄ quis sūt putilla cognitu. i. p̄gnitioe. tñ paulisp auersa sūt a tramite. i.
via nri p̄positi r̄c paulisp qz nō sunt tota r̄uēsa. s̄z aliq̄ntulū elucidant
p̄missa. r̄ ē verendū. i. timendū ne tu fatigat⁹ deuijs. i. q̄stionib⁹ extraneis
nō possis sufficere ad
p̄nerendū. i. trāseun
dū rectū iter. d̄c boe.
Phia ne illū vere
are. i. non p̄neas. qz
h̄ fuit mihi loco q̄es
aḡscere ea q̄b maxie
delector. r̄ cū oē lar⁹
id ē circumstātia tue
disputacōis mihi cō
stiterit fide indubita
ta nihil est q̄d ambi
gat de seq̄ntib⁹

Notādum q̄ dicit
q̄ via reueharis p̄iaz
hic parā vocat b̄r
tudine. quā p̄r inue
ntre docuit. Illa autē
p̄ q̄ hō puenit ad ip̄
sam sunt p̄tutes. de
quib⁹ boet⁹ intende
bat agere nō i hoc li
bro s̄z i vltimis libris
musice sue agēdo de
musica hūana. intē
tionē aut suā non cō
pleuit qz a rege theodorico morte puenit fuit. **T**ū illa morem inquit.
Hic p̄hia determinat de casu soluēdo p̄missas cās r̄ q̄stioes. **P**rio solū
uit primā an casus sit. secūdo secūda q̄d sit casus. ibi. licet igitur. **P**rimo
ostendit q̄d significet p̄ nomen casus. ponēdo opinionē q̄rundā. **S**ecun
do improbat illā opinionē ibi. **Q**uis d̄n. **P**rimo dicit. **O** boeti ego gerā
tibi morē. i. cōfirmabo me volūtati tue. r̄ sil̄ sic ē exorsa. sic incept. s̄z aliq̄
definiat q̄ ad nomen dices casum esse euentum p̄duētū motu temerario.
id est improuiso. r̄ nulla connexionē causaz. **E**go p̄hia affirmo casus sic
omnino nihil est. r̄ decerno. i. iudico vocem casus profus esse inanem. p̄
ter significationem rei subiecte. sicut bec vox eb̄imera inanis est

Prosa prima

¶ Notandū q̄ q̄uis q̄stio si est p̄cedit q̄stioez q̄d ē. s̄m q̄ q̄stio q̄d ē q̄rit
de q̄dditate rei. q̄ q̄d est rei nulli debet nisi enti. t̄n q̄stio q̄d est q̄rens de q̄
q̄d ē nois est prima cognitio. r̄ t̄o ex quo q̄d ē nois. oportet scire de aliq̄ si
ē. p̄pter hoc p̄bia ad querendū de casu vtz sit vel nō accipit q̄d q̄d est q̄ h̄
gnificat p̄ nomē. r̄ d̄t. Si aliq̄ dicat casus esse euētū

Quis em̄ (coercente i ordine cūctā
deo) loc⁹ esse vllus temeritati reli/
qu⁹ potest. Nā nihil ex nihilo exi/
stere n̄a snia est. L̄ui nemo vnq̄ ve/
tez refragatus est. quāq̄ id illi non
de opante principio. s̄z de materia.
li subiecto (hoc est oim̄ de natura ra/
tionū) quasi quoddā tegerint funda/
mentū. At si nullis ex causis aliq̄d
oziat. id de nihilo ortū esse videt. q̄
si hoc fieri neq̄t nec casū q̄dez h̄mōi
esse possibile est qualē paulo an̄ diffi/
nuim⁹ B. Quid igit inq̄. Nihil ne
est q̄d v̄l casus: vel fortuitū iure ap/
pellari q̄at. An ē aliq̄d tāetsi vulg⁹
lateat) cui vocabula ista pueniant.

Quis em̄ loc⁹ vllus p̄t esse reliqu⁹. i. relic⁹. temeritati. i. iprouisio. deo
coercente cūctā i ordine. s̄. p̄uisū. q̄ dicat null⁹. ¶ Notandū q̄ oia a deo sūt
p̄uisa. cur r̄o est. Quoruicūq̄ de⁹ ē cā oia talia. p̄uisa sunt a deo. sed de⁹ ē
cā ois entis. q̄ oia entia a deo sunt p̄uisa. q̄ aut de⁹ sit cā ois entis. parz. qz
ab ipso dependet celum r̄ tota natura. vt parz. xij. metaphisice

¶ Nā nihil ex nihilo existere. Hic ponit aliā rōnez p̄bantē q̄ casus nō
p̄t esse sine oī cā p̄duct⁹ sicut dicebant antiq̄. r̄ arguit sic. Qd ē ex nihil
lo nihil ē. sed quod est ex nulla causa ex nihilo est. ergo q̄d ex nulla causa est
nihil est. Sed s̄m antiquos casus est ex nulla causa qz p̄duct⁹ sine oim̄
conexione causaz. q̄ casus nihil est. Glā dicit in l̄ra. Vera snia ē cui ne
mo vnq̄ veterē refragar⁹ ē. i. p̄ dicit. s̄. ex nihilo nihil existere q̄ illi an⁹
siq̄ ui illam p̄positionem ex nihilo nihil existere tegerit. s̄. p̄seruine quall

Liber quintus

quoddam fundamentum non de operante principio. scilicet de deo creatore. quia ille ex nihilo aliquid fecit. sed intellexerunt hoc de materiali subiecto. id est de tota natura fundata in materia et exponit seipsum dicitur. Hoc est de natura omnium rationum id est de materia que est subiectum formarum naturalium. Sed si aliquid oriatur ex nullis causis id videtur esse ortum ex nihilo. sed hoc fieri nequit ut aliquid oriatur ex nihilo. sed non

est possibile casus esse huiusmodi. id est tale qualem paulo ante diffiniuit in antiquis que sunt euentus et contingunt sine coniectura eorum. Quid dicitur est de casu que hoc. Est ne nihil in rebus natura que dicitur que dicitur. id est possit appellari casus vel fortuitum vel est aliquid. tunc si per quosdam lateat vulgus cui ista vocabula inueniuntur. Notandum quod hoc propter nihil lo nihil existere. vera est in coniectura ad casus particulares que in sua actione presupponit materiam. tamen in coniectura ad casum vltimum que est causa totius entis non est vera. unde dicitur deum omnia creasse ex nihilo. et fide tenemus. sed antiqui de isto modo productionis per creationem non loquebantur. sed primo modo. Unde Aristoteles primo philosophorum. Impossibile est aliquid fieri ex bis que non sunt. de hac enim opinione inueniuntur omnes que de natura sunt.

Aristoteles meo id inquit in philosophis. Hec philosophia soluit questionem de casu. Et primo ostendit eam esse solutam ab aristotele. et ostendit modum eius. id est declarat quod licet casus non habeat causas per se. huius tamen causas per accidens. ibi. Ne sunt igitur. Primo dicitur. Aristoteles meo. id est doctrina mea nutritur et deditur diffiniuit casum in philosophis. id est in philosophorum breui ratione. id est inquit veri. et veritati. et que dicitur hoc. Quomodo in qua modo dicitur philosophia. Quomodo aliquid gerit. id est sit. gratia cuiuslibet rei. aliquid eius rei. et aliud obtingit quibusdam de causis que quod intendebat illud vocat casus. ut si aliquid causa colendi agri fodiens humum inueniat podium auri defossu. hec inuentio auri creditur fortuita. id est a casu accidisse. verum per se. talis euentus casualis

Proposa prima

nō ē de nōbi? i de nulla cā sicut dicebat diffinitio antiqz. nā eūct? casu/
atqz hz prias cās. qz pcurfus iopinat? r iproufus supple ab eo q aliqd
fecit cā alteri? rel. videt opar? casuz. nisi em cultor agri foderet humum
q sup. fossio ē yna cā inētōis auri. r nisi eo loci. i. loco depositoz obrui fec
i. absqz differ pecuniā suā q ē alta cā inētōis auri. auz nō eēt inuētū
igit fortuiti cause p pēdij. qd ex obui
is sibi r pfluētib? causis nō ex ge/
rentis intentōe puenit. Itēqz em vl
q auz obruit. vl q agz exercuit vt ea
pecunia repiret intendit. s. (vti dixi)
quo ille obruit. nūc fodisse cōuenit
atqz pcurrit. Licet igitur definire
casū esse inopinātū vt ex pfluētib?
causis in his que ob aliquid gerū/
tur euentum. Concurrere vero at/
qz confluere causas. facit ordo ille
ineuitabili cōnexionē procedens. q
de prouidentia fōte descendēs cun/
cta suis locis tēporibusqz disponit.
¶ De sunt igit. Hic oñdit pbia q licz casus hēat cās nō tū habeat cās
p se. sed p accūs. di. De igit sūt cāe fortuiti cōpēdij. i. fortuiti eūct? qd for/
tuitū p pēdij puenit ex caus? obuiis r pfluētib? nō ex intētiōe gerētis. nō em
ille q auz obruit vl q auz exercuit. i. fodit irēdit vt ea pecūia repiret. s. vt
dixi pter gerētis irētōez eūct? hūc fodere q ille obruit pecuniā. r pcurrit sup.
inētio pecūie. ¶ Notādū q cā efficiēs nō agit nisi moueat a fine. finis at nō
mouet nisi fin q ē in intētiōe r iō respectu illi? effect? q ē in intētiōe agēs est
cā p se. s. si aliqd ptiat i actiōe pter intētiōez agētis illi? agēs ē cā p accūs.
r sic casus qz ptiat pter intētiōez agētis nō hz eam agētē p se s. p accūs. ¶ Ex
igit diffinitio. pbia soluit sedam qōnes. oñdēdo qd sit casus. pcludit q
diffinitōez et? ex iā dictis di. ¶ Igit diffinitio casū eēt eūctū inopinātū r ex
caus? pfluētib? i his q gerūt ob aliquid aliqd. Tūc oñdit quō effect? casualis
cadit sub ordie puidētie. diētū ē em q casus puenit ex causis pfluētib? q
aut cāe pfluāt h puenit ex ordie puidētie. vñ dē. Cās hō pcurrit r con/
fluere facit iste ordo supple fatalis pcedēs ineuitabili cōnexionē. i. cāz. q descen/
dens supple ordo de fonte puidētie cū cā dispōit suis tēpib? r locis.
¶ Notādū q diffinitio casus ē bona. qz p cā casus distinguit ab alijs

Notādū q casus fm
Aristo. est qn aliqd
fit ppter aliquē finē
vt fossio agri ppter
seminationē s. aliqd
altō eūct? ex qbusdā
caus? pter h qd intē/
debat hoc est casus.
vt inētio thesauri ca/
sualis est q nō irēde/
batur a fossore agri.
Et q pter q inuētio
thesauri est casualis
nō ideo q nō ē pūsa
a deo. s. qz nō ē pūsa
ab homie. r ita ca/
sus nihil ē q ad deū
sed est aliqd q ad ho/
minē pter cui? intētiō
nē r pūsiōne euentu

Liber quintus

p hoc qd dicitur casus est euenit inopinatus, excludit effectus necessarios eueniens, vel ut frequenter sicut sole oriri vel hoicem nasci cu qnqz digitis in vna manu. Talia enim non eueniunt casualiter et inopinata. p hoc qd dicitur ex pluantibus causis excludit casus primo modo dicitur qui secundum antiquos ponebat productum ex nulla connectione causa.

Per h autem quod dicitur in his que geruntur ob aliquid a casu p hoc excludit a casu casualitas per se. casus enim et fortuna sunt cause per accidens, et sunt preter intentionem agentis.

Verz primū. v. li.

Uplis achemie scopulis. Istud est primū metrum illi quod dicitur elegiacum. Et primū metrum est dactylicū hexametrum secundum est trochaicum perametrum vel dactylicū pentametrum in quibus phia ostendit quod euenit casus casualis se habet ad prudentiam diuinam est autem materia eorum

plurimum quod tigris et eufrates sunt duo flumines ab eodem fonte procedentes. quod postea ab invicem diuisantur. et si iter procedant necesse est naues et alia que per ista flumina deferuntur procedere. quod quidem procedunt. puenit in quibusdam regunt de cursu istorum fluminum. et tunc est preter intentionem istorum quod regunt naues. eodem modo procedunt causa casualis quibus sit preter intentionem istorum agentium. tunc procedunt secundum defluxum ordinis fatalis ex regimine diuine providentie. et quibus nobis ignorabilibus ordinem diuine providentie videat aliquid casuale et fortuitum tunc in participatione ad deum omnia sunt ordinata et punita vnde dicitur in scriptura. Tigris et eufrates resoluunt se vno fonte scopulis. id est ex cauitate rupis achemie. tunc modo perit. vbi. scilicet perit fugat pugna spicula. id est sagittas figit per eorum sequentium. est enim consuetudo parthorum quod fugando pugnant sagittando a tergo insequentibus. et mox. id est paruum post spatium tigris et eufrates dissociantur ab invicem aquas suppleat aliquid. et si dicitur flumines iter coeant. id est pueniant. et reuocentur in vnum cursum. pluat. id est operet flumere. illud quod vnda alitri vadit. id est vntusque flumis. trahit. id est secum ducit. et puenit pupes et truci. vultu

Metrum primū in quatuor libri.

Uplis achemie scopulis, vbi
versa sequentium. Pectoribus
figit spicula pugna fugat Tigris et
eufrates vno se fonte resoluunt. Et
mor ab invicem dissociantur aquas. Si coe/
ant cursusque iter reuocent, in vnum
confluunt alterum quod trahit vnda vna
di. Eueniant pupes et vultu flumine
trunci. Ab invicem fortuitos implicet
vnda modos. Quos tamen ipsa vagos
terre declinata casus Burgitis et la/
psi defluus ordo regit. Sicque punit/
lis fluitare videtur habentis. Fors,
patitur frenos, ipsaque lege meat

Liber quintus

Primo de Anaduerto in q̄. i. cognosco. quō casus stat cū putidētia. ⁊ ita
sentio sicut dixisti. ⁊ q̄rit boetius. Est ne vlla libertas arbitrii in hac serie
causaz sibi herētiū an fatalis catena. i. fatalis necessitas ⁊ stringit motus
i. affectus hūanorū aīorū. Tūc p̄bia. p̄bat libez arbitriū esse dicens. Liber
tas arbitrii est nō obstāre p̄dicta p̄ncione eāz neq̄ em fuerit. i. esse pote
rit vlla rōnalis natu
ra. d̄y. libertas arbitrii edē affit. et acci
pit hīc rōnal' natura
large p̄ q̄. q̄. h̄z co
gnitiōne intellectiua
p̄bat aut q̄ oi natu
re rōnali in sit liberū
arbitriū dicēt. Illud
q̄d p̄t naturalr vti
rōne. id h̄z iudiciū
q̄ discernat vnū q̄d
q̄. s̄git p̄ se dīnoscit.
id ē discernit fugiē
da ⁊ optāda. q̄d autē
q̄s iudicat optandū
id p̄t. i. p̄sequit. et
refugit illū q̄d est
fugiendū. Quare q̄
est libertas volēdi et
nolēdi p̄t s̄ sic rō formari. Q̄d q̄d p̄ vti rōne h̄z iudiciū cognoscēdi
fugiēda ⁊ optāda. sed q̄d q̄s iudicat optandū p̄sequit. ⁊ q̄d iudicat fugi
endū hoc refugit. Q̄d q̄d p̄ vti rōne h̄z libatē volēdi ⁊ nolēdi. Notandū
q̄d dicit illū q̄d vti rōne h̄z iudiciū q̄ discernat vnū q̄d q̄. h̄ dicit ad
differētiā iudicij naturalis. q̄d ē in brutis q̄ nō iudicat vnū q̄d q̄ agendū
sed aliq̄d p̄diculare. sic ovīs nō iudicat de q̄libet fugiēdo sed tm̄ de lupō. ⁊
apes nō h̄nt idūstriā ad faciēdū aliq̄d op̄. nisi ad fauos mellis. sed iudici
um rōnis ē de q̄libet q̄ agunt. Notandū q̄ d̄t q̄ h̄ns rōnis iudiciū p̄ se
iudicat p̄sequēdū vel fugiēdū. licz em̄ byuta q̄damō cognoscāt fugiēda v̄
p̄sequēda. nō tm̄ p̄ se. q̄ nō sūt cā iudicij. Hō autē nō solū cognoscit finem ⁊
ordinata i fine. s̄ cognoscit ea v̄t p̄ modū collatiōis ⁊ p̄ modū syllogisticū
etiā hō suū iudiciū iudicat ⁊ discernit. q̄ intellectus ē v̄t p̄ quēsa supra se
S̄ h̄c nō in oibz. Dicoñdit p̄bia quō libez arbitriū diuersificat i
diuersis. s̄ in angelis ⁊ hoibz dīcēs. H̄c. s̄ libatē arbitrii nō p̄stitū ēē
equā. i. eq̄lē in oibz. q̄ maior est in substātijs diuis q̄ in hoibz. Nā super
nis ⁊ diuinis substātijs inest p̄spicax iudiciū. i. infallibile iudiciū. ⁊ inest

Refugit hō q̄s estimat esse fugiēdū
Quare q̄b' inest rō: ipis etiam inest
volendi nolendiq; libertas S; h̄c
nō in oib' equā esse p̄stitū Nā sup/
nis diuinisq; substātijs ⁊ p̄spicax iu
diciū ⁊ incorrupta voluntas ⁊ effi
car optatoz p̄sto est potestas. H̄u/
manas hō animas liberiores q̄dez
esse necesse est. cū se in mentis diuie
speculatōne conseruant. min' vero
cum dilabuntur ad corpora. minuf
q; etiam cum terrenis artubus col
ligantur ⁊ extrema vero est seruitus

Prosa sexta

ets incorrupta volūtas. i. inflexibilis ad malū. z in eis est p̄sto. i. p̄ta effi
car p̄rare op̄atorū. qz n̄ ē i eis ip̄edit̄mētū executōis. **Alas** p̄o hūanas ne
cessē esse liberiores q̄ p̄uāte i speculatiōe diuine mentis. min⁹ p̄o libere
sūt cū dilabunt ad corp̄a. i. ad curā rez corp̄aliū. z adhuc min⁹ libere sūt cū
colligant terrenis artub⁹. i. affectib⁹. q̄b min⁹ resiste. e p̄nt passiōib⁹ insur
gētib⁹. **Extrema** p̄o

cū vicijs dedite rōnis p̄prie posses
siōe ceciderit. **Mā** vbi oculos a sum
me luce v̄itatis ad inferiora z tene
brosa deiecerit mor iusticie nube ca
ligāt p̄niciosis turbāt affectib⁹. **Qu**
b⁹s accedēdo p̄sentiēdoqz quā in
uerere sibi adiuuāt fuitutē z sūt quo
dammodo p̄prie libertate captiue

.i. maxia ē fuit⁹ aiaz
q̄n dedite vitijs
derint a possessiōe p̄
prie rōis q̄ regi. i. dī
rigi d̄berē agēdo.
Mā vbi. i. post q̄ aie
deiecerint oculos rōis
z intellect⁹ a luce sum
me v̄itatis ad inferio
ra z tenebrosa id ē ad
frenaz carnalia mor
caligant. i. obsecrant
nube iusticie. i. i ḡratie

z turbant p̄nicios affectib⁹. i. passiōib⁹ q̄b accedēdo z p̄sentiēdo adiuuāt
.i. augmētāt fuitutē. q̄m sibi inuere. i. iduxerit. z aie vitioso p̄ sunt q̄dāmō
captiue p̄prie libertate. ¶ **Notādū** qz libez arbitriū ē libtas iudicādi et exe
q̄ndi res. ¶ **Et** fm hoc sup p̄mo p̄bermentias. libez arbitriū ē de volūrate
iudiciū ai nullo extrinseco aut violēter cogēte aut violēter ip̄editere nullo co
gente ad faciēdū q̄d displicet. nullo ip̄editere ne fiet q̄d placet. ¶ **Notādū** qz
liberū arbitriū i duob⁹ p̄sistit i libertate iudicādi z in libertate exeq̄ndi iu
dicata. **Prīmū**. i. libertate iudicādi ip̄edit i ḡratia. s. libtatē exeq̄ndi ip̄edit
ip̄otētia executōis z corruptio volūtat⁹. **Qu**z em̄ possū bonū p̄ficere tū
volūrate corrupta vitio n̄ p̄ficim⁹. In subst̄t̄ijs autē sepāt⁹ n̄ ē i ḡratia iu
dicādi nec ip̄otētia p̄ficēdi. nec corruptio volūtat⁹. q̄ i eis ē maxia libtas
arbitriū. In intelligētie em̄ i nullo fallunt. q̄ h̄nt p̄p̄icax iudiciū. z nunq̄ vo
lūt nisi bonū. q̄ i eis ē corrupta volūtas. z p̄nt p̄ficere q̄cqd desiderāt. q̄ in
eis ē efficax p̄tas op̄atorū. ¶ **Notādū** qz q̄dā dixerit fuisse de itētiōne plato
nis aīas hūanas silēē creatas i celo. z postea descēdere i corp̄a z i eis det̄
neri tā q̄ i v̄in cul fm illos q̄d libertatis aīaz hūanaz q̄s p̄tē i h̄a sic di
stinguūt. s. q̄ cū sint i celo create i p̄p̄latiōe diuine mēt⁹ sūt maxie libere
cū at̄ d̄siderio corp̄oz ic̄p̄tūt d̄scēdere ad corp⁹ sūt min⁹ libere. cū at̄ iā sūt
colligate corp̄ib⁹ adhuc sūt min⁹ libere s. mima libtas ē i eis q̄n subdunt
vitijs. **Ista** t̄n expositio nō tenet fm v̄itātē. iō aliter exp̄dit q̄ illas aīas
necessē esse liberiores q̄ p̄p̄latiōi diuine iūitūtē vt aie p̄tuosoz z p̄p̄la
rioz q̄ p̄ cōuersatio i celis ē. **Iste** autē sunt min⁹ libere q̄ dilabunt ad cor
pora. i. que descendūt ad curā rez corp̄oraliū sicut sunt practica q̄ negocian
tur circa bona p̄p̄alia ad cōem v̄itātē dispensanda. adhuc min⁹ libere

Libertus quintus

sunt aie q̄ terrenis artubz colligant. i. q̄ descēdūt ad curā dū p̄tū corp̄ et
p̄tū vilitatē. mīme autē libere sunt q̄ sub dte vitijs rōne amittūt. Vicio
sus em̄ nō vnt̄ em̄ dñt ē seru⁹. sed tot dñoz h̄t vitiōz fm̄ br̄m Augusti.

¶ Querit ille. Hic on̄ dicit p̄bia quō ac̄t̄ libert̄ arbitriū cadūt sub puiden
tia diuina. qz p̄ter hoc q̄ diuina p̄gnitio se extendit ad oīa di. Que oīa dicta

q̄ ad diuersos q̄d̄ v̄
bertatis et q̄ ad oēs
acc̄t̄. Depuēientes
cernit ille intuitu. p̄
uidentiē diuine eun̄
era. p̄spiciē. et q̄ p̄
destinata disponit suis
meritis reddendo

bonis bona et malis
mala. et hoc p̄firmat
auctoritate greca que
sonat in latino. Oīa
videt de⁹ et oīa audit

¶ Hel̄ fm̄ altos sonat.

¶ Illustrat oīa clar
rius q̄ sol. ¶ Foran
dū q̄ lz diuina p̄uide

tia ab eterno oīa p̄
sperit. non tū p̄per

¶ Necesse est libez ar
bitriū ad faciēdū bo

nū vl̄ malum. qz fm̄

¶ Aristo. iij. et bi. Hō
est dñs suaz opatio

nū a p̄cipio vsqz ad
finē. et q̄ fm̄ merita

opationū libert̄ arbi
trij recipit penam vel p̄m̄sū.

¶ Metrum secundū libri quinti.

¶ Uro clarū lumine p̄hebū. Istū ē sc̄m̄ metrum hui⁹ quinti. qd̄
d̄ archilogicū ab inuētoze. da c̄llicū a pede p̄dn̄alite. In q̄ p̄bi
losophia cōmēdat excellētā diuine cognitiōis in p̄patione ad solē
materialē di. Homer⁹ oris mellisui. i. dulcis eloquentie. canit. i. describit
p̄hebū. i. solem clarum puro lumine. Foran em̄ homerus fecit librum
de claritate solis. qui. f. sol non valet p̄pumpē. i. penetrare int̄imayiscera. i.
p̄funda terre et pelagi. i. maris. Infirma id est debili lucer adioruz. haud
sic id est non sic habet se conditor. magni orbis. scilicet deus. sed ipse sua
cognitione penetrat oīa cū n̄h̄ il possit ip̄m̄ latere. h̄uic. f. p̄d̄tori t̄uenti.

¶ Uro clarū lumine p̄hebū.

¶ Istū ē sc̄m̄ metrum hui⁹ quinti.

¶ qd̄ archilogicū ab inuētoze.

¶ da c̄llicū a pede p̄dn̄alite.

¶ In q̄ p̄bi losophia cōmēdat excellētā diuine cognitiōis in p̄patione ad solē

materialē di. Homer⁹ oris mellisui. i. dulcis eloquentie. canit. i. describit

p̄hebū. i. solem clarum puro lumine. Foran em̄ homerus fecit librum

de claritate solis. qui. f. sol non valet p̄pumpē. i. penetrare int̄imayiscera. i.

p̄funda terre et pelagi. i. maris. Infirma id est debili lucer adioruz. haud

sic id est non sic habet se conditor. magni orbis. scilicet deus. sed ipse sua

cognitione penetrat oīa cū n̄h̄ il possit ip̄m̄ latere. h̄uic. f. p̄d̄tori t̄uenti.

Prosa tertia

respicenti. cuncta ex alto. s. celo terre sibi resistunt. nulla mole. i. magnitudine
sicut obfistunt radijs solis. nec etiam nox obscura obstat sibi aris nubibus.
Imo in vno actu mens. i. in vno merali iuitu. cenit q sunt qru ad pntia
q fuerit qru ad pntia. q veniut qru ad futura. que. s. coditore. q resp
cit oia sol' tu poteris dicere vey sole. Notandū lz de oia p hcedo pvideat

Terū possis dicere solem.

Prosa tertia libri quinti:

Um ego En in qua difficiliori
rursus abiguitate pfudoz.

Que nā inqt ē ista. iam em qb' ptur
bare plecto. B. Nimiū inq' aduer/
sari ac repugnare videtur. pnoscere
vniuersa deū z ee vllū libertatis ar
bitriū. Nā si cūcta pspicit de'. neqz
falli vllō mō pōt euenire necesse est
qō puidencia futurum esse pviderit
Quare si ab eterno non facta hoim

determinatione nature necessitant ad sua opa. Prosa tertia qnti li.

Um ego. En in qua. Hic incipit tertia pfa hui' qnti. in q Boe:
abicit p dlecta ondens nō posse sit stare puidencia z libez arbi
trū. Et pno pmitte q dicta pnt hē dubitationē. scōo ponit rō
nē dubitationis. ibi. Nunq' in qua. Pno de. Cum p tunc finitis p d'ctis
Ego Boe. Inquam. O pbia rursus ego confundor difficiliori ambigui
tate. Et querit pbia. quēnā est ista ambiguitas. iam em contexto. i. iudic
eo. quib' tu pcurbare. i. pcurbaris. ¶ Notandū q' cōiectare est ex aliquibz
signis aliqd putare. sic pbia plectat p locū a cōiter accidētibz dubitatio
nē boetij. qz cōiter qru q loq'bant s. puidencia z libero arbitrio dubitabāt
de cōpassibilitate eorum.

¶ Nimiū in qua. Hic Boe exprimit suā dubitationē ondens puidencia
z libez arbitriū esse incōpassibilia. Primo facit h. scōo excludit qsdaz vi
as quibus aliqui conabantur defendere puidenciam ibi. Quid igitur.
Ad pbandum ergo incōpassibilitatem predictorum ponit tres rāōes
Secunda ibi. Ad hec tertia ibi. Postremo. Primo pōit primā rōnē. scōo
excludit quandam solutionem eius ibi. Neqz em. Primo modo dicit. Ad

L

Liber quintus

miū videt aduersari z repugnare deū p̄noscere vniuersa. z eē vllū libertatis
arbitriū. Qd aut ista repugnāt. p̄bat. Nā q̄ de p̄spicit cuncta. neq̄ vllō
mō fallit p̄r. necesse ē euentre illud qd̄ puidētia puidēre esse futuz qd̄ si nō
euentret falleret puidēt. Quare si ab eterno nō mō. i. nō t̄m facta hoim
sed etiā p̄silia z volūtat̄ p̄noscit. nulla erit libertas arbitriū sed oīa euentū
rer̄ s̄ necessitate Qd

autē de sua puidētia
oīa cogit̄ declarat.
Neq̄ em̄ pot̄ existe
re aliqd̄ factū vl̄ ali
qua volūtas. nisi qm̄
p̄senserit. p̄fuerit p
uidētia diuina nescia
idē nō potēs falli nō
p̄t̄ aliter euentre q̄
p̄uisa sunt. nā si va
lent detoz q̄ri alioz sū
scz vt aliter euentant
q̄ p̄uisa sunt nō ert
iā firma p̄fētia det
sed pot̄ erit incerta
opinio. qd̄ iudico nes
fas credere de deo
¶ Notandū q̄ ex ista
sic format̄ ratio. Nō
la q̄ puidēt̄ infallib̄
lit̄ de necessitate eue
ntunt. sed oīa puidē
tur a dō infallibiliter
ergo oīa de necessita
te euentū. z sic perit
libertas arbitriū.

¶ Notandū q̄ scia. d̄ ei non est opinio. qz opinio est eoz q̄ sic z aliter se p̄t̄
b̄re ex primo posterioz. scia aut̄ est eoz que nō p̄t̄ se aliter b̄re. q̄ scia. vel
nō est d̄ceda opinio.

¶ Neq̄ em̄ illā p̄bo rōnem. Dic̄ p̄bia excludit̄ q̄ndā r̄stionē q̄ possēt
dari ad p̄dictam rōnem. Et primo possēt eam. sc̄do eā excludit̄. ibi. Quā
si vo. Primo dicit̄. Neq̄ em̄ p̄bo. i. approbo illam rationem. i. respon̄ s̄dey
q̄ quidā credūt se posse dissoluere nodū id est difficultatē q̄stionis. Aut̄
em̄ non ideo qd̄ esse venturū. qm̄ p̄uidētia prospererit illud esse futuz
id est venturum. sed pot̄ius econtrario id est econuerso. qm̄ qd̄ futuz est
illud nō posse latere diuinā p̄uidētiā. q. d. euentus rei est causa p̄scie z h̄

modo s̄ etiā cōsimilia volūtat̄es q̄
p̄noscit. nulla erit arbitriū libertas.
Neq̄ em̄ vel factū aliud vllū. vl̄ q̄
libet existere poterit voluntas. nisi
quā nescia falli puidētia diuina p̄sen
serit. nā si alioz sū q̄ p̄uisa sūt detoz
queri valent. nō iā erit futuri firma
p̄sentia. s̄ opinio pot̄ incerta. qd̄
de deo credere nefas iudico. Ne
q̄ ei illā p̄bo rōez qua se qdā ere
dūt hūc q̄stiois nodū posse dissolue
re. Aut̄ ei nō ideo qd̄ eē euentūz qm̄
id futuz p̄uidētia futuz esse pro
spererit. sed econtrario pot̄. qm̄ qd̄
futuz est id diuinā p̄uidētiā la
tere nō posse. Eoz modo necessa
riū est hoc i p̄trariā relabi p̄tez. neq̄

Prosa tertia

ecouerso. & ideo ex euentu dicitur concludi necessitas p̄scie. nō ecouerso fm. eos.
Et isto mō necessariū est. hoc. s. qd̄ concludit de euentu. relabi in p̄scia p̄re scz
vt qd̄ concludit de euentu hoc concludat de p̄scia. Neq̄ em̄ necesse ē cōtingere
q̄ prouident fm. eos que futura sunt necesse est prouideri. ¶ Notandū q̄
prior rō p̄cedebat q̄ oia futura de necessitate euentū qz de ifallibilz p̄re

em̄ necesse esse p̄tingere q̄ puidetur.
sz necesse esse q̄ futura sunt puideri.

Quasi x̄o q̄ cui⁹ rei causa sit p̄re/
sciētia. ne futuroz necessitas. an fu/
turoz necessitas causa prouidentie
laboret. Ac nō illud demonstrare ni/
tamur. quoquo modo se habeat or/
do causarū. necessariū esse euentū p̄/
scitarū rez. etiā si p̄scia futuris rob⁹.
eueniendi necessitatez nō videat in/
ferre. Et em̄ si q̄spiā sedeat opinio/
nem qz eū sedere p̄iectat veram esse
necesse est. Atqz ecouerso rursus si
de quopiā vera sit opinio qm̄ sedet
eū sedere necesse est. In vtroqz igit
necessitas inest. In hoc q̄dez seden/
di. at vero in altero x̄itatis. sed nō
idcirco q̄sqz sedet qm̄ x̄a est opinio
sz hec poti⁹ vera est qm̄ quēpiā sede
re p̄cessit. Ita cuz causa veritatis
ex altera parte procedat. inest tamē
cōis in vtraqz necessitas. Similia

in sedere ē necessitas sedendi in altero scilicet in opinioe est necessitas ve
ritatis. Sed non idcirco quisqz sedet supple causaliter. quoniam. vera

uider. n̄sto aut̄ q̄rū/
dā d̄r p̄scia. Dicit ei
nō ideo qz de p̄scia
futura necessario eue
niūt sz qz v̄tura sūt
ideo den̄ca puidetur.
¶ Quasi x̄o. Hic ex
cludit istā r̄sionē d̄
cēs. Ista respōsio p
cedit q̄ si laboraretur
querēdo cui⁹ rei cā sit
p̄scia. vtrū sit cā nes
cessitatis futuroz v̄
vtrum necessitas fu
turoz sit cā. puidētie
sed nos nitamur id ē
laboram⁹ hoc d̄mon
strare. s. necessariū eē
euentū rez. p̄scitarū
q̄q̄ mō. i. q̄cūqz mō
se habeat ordo causa
rum. & si pro quānis
p̄scia non videat infer
re necessitatē eueniē
di rebus futuris. qd̄
declarat i. exēplo d̄.
Si aliq̄s sedeat nes
cessē ē opinioe eē ve
rā que p̄iectat eū se/
dere. & ecouerso si de
aliq̄ x̄a sit opinio qz
sedet necesse est cum
sedere. igit in vtroqz
s. i. opinioe et sedere ē
necessitas in hoc scz

Liber quintus

est optio. q̄ vitas opinionis nō ē cā sessionis. sed hec s̄ opinio pot̄ ē p̄
qm̄ p̄cellit quēpiā. i. aliquē sedere. 2 ita cū cā vitat̄ ex altera p̄cedat. tñ
in vtroq̄ ē cōis necessitas. 2 eodē mō p̄tingit arguere de puidētia. 2 de
his q̄ puidētur. vñ d̄t. par. i. māifestū ē rōcari d̄ puidētia 2 reb̄ futu
ris. Nā est p̄ q̄uis idarco puidēt qm̄ futura sūt. nō tñ tō eueniūt qm̄ p
uidēt nihilominus
tñ necesse ē a dō l'vēs
tu p̄videri. vñ pui
sa euenire ita q̄ vtrū
q̄ p̄i iest necessitas
q̄uis alci cālitat̄.
q̄d solū satis est. i. sus
ficit ad p̄mēdam li
b̄ritatē arbitrij. No
tādū q̄ respōsio ista
quā innuit in l'ra vi
des fuisse ipse orige
nis. q̄ supra eplaz ad
Ro. sic d̄t. n̄ p̄p̄erea
aliqd̄ d̄t q̄ illd̄ de
scit futurū. sed q̄ fu
turū est iō scit a deo
anteq̄ fiat. Qd̄ tñ
potest intelligi dupl̄.
Uno mō q̄ euentus
rei sit cā p̄scie s̄m rō
nem p̄cēntie. 2 sic re
sponso est vera. Alio mō p̄t̄ intelligi q̄ euen̄t̄ rei sit cā p̄scie s̄m ex̄ntiaz. 2
sic ē falsa. 2 h̄ mō improbat̄ hic a boetio. P̄io q̄ on̄ d̄t boe. q̄ ista r̄sio nō
est ad p̄positū. sc̄o on̄ d̄t q̄ n̄ includit vitatē. ibi Bā p̄o. ¶ Jam p̄o
hic p̄ha on̄ d̄t q̄ ista r̄sio includit falsitatē. q̄z ponit q̄ aliqd̄ t̄pale sit cau
sa eterni. d̄cūt em̄ q̄ res future sint cā p̄uisionis eternē. vñ d̄t. Bā p̄o pre
post̄ez ē. i. p̄uic̄ sū est. vt euen̄t̄ez t̄paliū d̄cat̄ eē cā eternē p̄scie. q̄d̄ d̄cūt i
ista r̄sioe vñ sub̄dit. Quid ē aliud arbitrari deum. iō puidēte futura qm̄
sunt euen̄tura q̄z putare q̄ olim acciderūt. i. t̄pa futura esse cām sūme puidē
tie. q̄ d̄. nihil ē aliud dicere. ¶ Horādū q̄ nullū t̄pale ē cā eterni s̄z portus
ecōuerlo. Indigni em̄ nō ē cā dignioris. eo q̄ cā dignior est effectū. t̄pale
le aut̄ id̄igni ē eterno. sicut corruptibile incorruptibile. q̄ zē. ¶ Ad hec
sicut. Hic ponit sc̄dam r̄sionē ad probandū secundā p̄clusionē dicens:
Ad hec supple p̄d̄icta addenda est hec rō. sicut cum sc̄to eē quid. i. aliqd̄
necesse est ip̄m esse. ita cum noui quid futurū necesse est idip̄sum esse fu
turum. sic is̄t̄ur sit id̄ est contingit vt euentus rei p̄scite nequeat euen̄

Prosa tertia

¶ Notandū q̄ rō se p̄t̄ formati. sicut se h̄z scia respectu sc̄billis p̄nt̄. sic p̄scia respectu effec̄t̄ futuri. sed cū scio in p̄nt̄i aliqd̄ eē. necesse ē ip̄m esse ergo cū p̄scitur aliqd̄ futurū eē necesse est ip̄m futurū eē. s̄z de p̄scitur oia futura. q̄ necesse est eueniūt. 7 sic iterū tollitur libertas arbitrii.

¶ Postremo si qd̄ aliq̄s. Hic ponit tertiā rōnem ad idē dicens. Si q̄s

sicuti cum qd̄ esse scio: id ip̄m esse necesse est: ita cū qd̄ futurū noui id ip̄m futurū esse necesse est. sic fit igitur vt euentū p̄scite rei neq̄at euitari. ¶ Postremo si qd̄ aliq̄s alioz sū q̄ sese res h̄z existimet id nō modo scientia nō est. s̄z est opinio fallax ab scientie veritate longe diuersa. Quare si quid ita futurū est vt eius certus ac necessarius nō sit euentus: id euenturū esse p̄sciri qui poterit. Sicut enim scientia ipsa impermixta est falsitati. ita id quod ab ea cōcipit̄ esse aliter q̄ concipitur nequit. Ea namq̄ causa est cur mendacio scientia careat: q̄ se ita rem quāq̄ habere necesse est: vt̄i eam sese h̄re scientia con-

existimet aliqd̄ eē aliter. I. aliter q̄ res se h̄z. illud nō mō. i. nō t̄m nō est sc̄. fallax opinio lōge diuersa a veritate sc̄ie. q̄ re si aliqd̄ ita futurū est vt eius euentū non sit certū 7 necessariū q̄ mō illud poterit p̄sciri euentū. q. di. nullo mō. Cui rōnes assignat dicens. Sic ipsa sc̄ia est impermixta falsitati. sic illud qd̄ cōcipitur ab ea nō p̄t̄ aliter esse q̄ cōcipitur. qz si posset aliter h̄re sc̄ia posset esse falsa. vñ subdit. ista est cā q̄re sc̄ia careat mendacio. qz necesse est vnāquāq̄ rem ita se h̄re sicut sc̄ia cōprehendit eam sese h̄re: ¶ Notandū q̄ ratio quā intendit est ista

Quicumq̄ existimat rem aliter esse q̄ est eius estimatio est falsa 7 nō ē sc̄ia sed fallax opinio. ergo si deus p̄scit aliquod futurum esse. 7 si ip̄m nō necesse est euenit sicut p̄scit p̄scia dei. non erit sc̄ia sed fallax opinio. ergo futura a deo p̄scissa necessario euenturū. 7 sic patet libertas arbitrii.

¶ Quid igitur. Hic p̄bia improbat modos quibus aliqui nituntur saluare prouidentiam. 7 primo querit quomodo possit saluare prouidentia diuina improbando duos modos quibus aliqui conabantur ip̄az saluare. Secundo ponit tertium modum similiter ipsum improbando. sc̄da ibi. Quod si apud Primum dicit. Quid igitur dicemus. quomam modo dicit potest. q̄ deus p̄noscat hec futura incerta. Primum modus est. vt di-

Liber quintus

caſſeum ea q̄ puidet iudicare infallibiliter q̄uis poſſint nō euenire. ſed id eſt inconueniens. qz tūc falleret ſua puidētia. vñ de. Nā ſi de cetero iudicet euenire infallibiliter que certam poſſibile eſt nō euenire fallitur ſupple deus qd nō mō. ſ. nō tm̄ nephās eſt ſentire de deo. ſed etiam nephās ē vo cepferre Secundus modus eſt vt dicatur deum puidere futura in dēcor minare ſicut ſūt futu ra. ſed iſto mō puidētia nō ē certa. vñ de. Si de⁹ decernit iſta futura eſſe q̄ pro uident iudicet iudicet ſicut ſūt. vt. ſ. cognoſcat ea. eq̄. ſ. eq̄. ſ. poſ ſe fieri vel nō fieri. q̄ eſt iſta p̄ſcia q̄ nihil certū nihil ſtabile cō p̄hēdit. q̄ ſi dicat. tal̄ p̄uidētia nulla eſt ⁊ qd̄ hec p̄ſcia refert id ē differt ab illo va ticinatioſo t̄i reſie. q̄ dicebat. quic qd̄ dicā herit vt nō erit. Quid etiā. i. i. q̄ diuina p̄uidētia p̄ ſtiterit. ſ. p̄ualebit hūana opinio ſi tu dicat incerta. ſic ho mines ea q̄z eueni⁹ eſt incert⁹. q. v. i. nul lo differt. ¶ Notādū q̄ cū t̄reſie vidiffet duos ſerpentes ſil̄ cotre proſecto baculo ipſos ſepauit ab inuicē ⁊ mutat⁹ fuit in mulierem. poſt ſep̄tū ſterū ſer̄ētes coeuntes baculos ſep̄auit. ⁊ mutatus fuit in virū. Cū autē orta fuiffet diſſenſio inter iouem ⁊ iunonē an maior eſſet delectatio in coitu viri q̄ mulieris. Elec⁹ fuit t̄reſtas in iudicē q̄ expert⁹ erat ſortē v̄ri uſq̄ ſer⁹. Cū autē diceret maiorē eſſe delectationē mulieris Juno. cōmo ta excecavit ipſm̄. Inp̄ter autē ſit miſer⁹ in recōp̄ſaz amiſſi viſus dedit ſibi ipſm̄ vaticinādi. Fuit autē hec ſua vaticinatio. qd̄ dicā erit vel nō erit. ſi de⁹ nō aliter p̄ſciet fut̄a in dēterminata niſi qz erunt vel non erunt. nō diff̄rret ſua p̄ſcētia a p̄ſcētia t̄reſtie quod eſt ridiculoſum. ¶ Quod ſi apud illū rerum. Dic̄ poſit certum modum conantiū ſal uare p̄uidētiā. ⁊ eſt vt ponamus omnia euenire de neceſſitate ⁊ au

Proposa tertia.

feramus liberum arbitrium. Primo ergo ponit istum modum. Secundo ostendit que inconuenientia sequantur ad ipsum. ibi. Quo semel. Tercio ergo concludit istum modum dicens. Quod si apud illum certissimum fontem omnium rerum nihil potest esse incerti. certus est euentus eorum que ipse firmiter precluerit futura. quare nulla erit libertas humanis co-

simū fonteꝝ nihil incerti esse potest: certus eorū est euentus q̄ futura firmiter ille p̄scierit. Quare nulla est humanis p̄silijs actionibusq̄ libertas: quas diuina mens sine falsitatis errore cuncta p̄spiciens ad vnū alligat ⁊ p̄stringit euentū. Quo semel recepto quantus occasus hūanarum rerū p̄sequatur liquet. Frustra em̄ bonis malisq̄ p̄mia p̄seue proponūtur: q̄ nullus meruit liber ac volūtari⁹ mor⁹ aiorū. Ibiq̄ oīm videbit iniquissimū qd̄ nūc equissimum iudicat v̄l puniri ip̄obos v̄l remunerari probos quos ad alterutrum nō propria mittit voluntas: sed futuri cogat certa necessitas: nec vitia igitur nec virtutes quicq̄ fuerint.

que ex parte dei. Tercio que ex parte coniunctionis hominum ad deum. Secunda ibi. Quo nihil. Tercia ibi. Igitur nec sperandi. Inconuenientia ex parte hominum. Si nō sit liberum arbitrium frustra proponuntur hominibus pene vel p̄mia. ⁊ iniuste puniuntur mali ⁊ premiuntur boni. Hec erunt vitia nec virtutes in hominibus sicut nec in alijs que agunt necessitate nature ⁊ non libertate animi. Unde dicit Quo se-

silijs ⁊ actiōibus q̄ diuina mens sine errore falsitatis cuncta p̄spiciens alioq̄ p̄stringit ad vnū euentum

¶ Notandū q̄ nulla mutatio cadit circa fontem omnium rerū quia cognitio ei⁹ nō p̄esse incerta. etiam si esset incerta esset perfecta ⁊ diminuta. Si ergo est certa res spectu futuroꝝ necesse est vt omnia futura p̄scita a deo necessario euentiant.

¶ Quo semel recepto quantus occasus. ¶ Hic ponit inconuenientia que sequuntur si auferatur liberum arbitrium. Et primo ostendit que inconuenientia sequuntur ex preho-

minum. Secundo

Liber quintus

mel recepto. i. posteo. s. vt negetur libez arbitriū. liquet. s. manifestus ē qñ
tus occasus. i. qñta destructio hūanaz rep. psequat. Frustra em̄ pponit
tur bōnis p̄mia z malis pene. ita statuta z leges hūane erūt iustes q̄ pe
nas z p̄mia statuūt q̄ null' mor' aīoz liber de volūtari' meruit. z illud vñ
debit iniquissimū oim q̄ d nūc iudicat eq̄ssimū. s. punire iprobos. z remune
rari. p̄bos q̄s ad alte
rurū. i. ad p̄bitatem
vñ iprobitatē nō m̄t
tū p̄p̄ria voluntas
sed cogit certa neces
sitas futurū. igit vñ
tutes z vicia nō fies
runt q̄. s. sed potius
erit mixta z indifere
ta cōsilio oim meri
toz. s. bonoz z malo
rū. ¶ **A**ta q̄ oēs
p̄rut s z vicia or̄un
tur ex lib̄ra electōne
boni z mali. z sim̄ li
ter puniūt z remūet
ratio sūt p̄pter liberā
actōne boni vel ma
li. Si q̄ tollitur liber
tas arbitriū nō erit li
bera electio nec libe
ra actio bona vel ma
la. z p̄ p̄ns nulla erit vñ z nullū vitiū z iniuste mal' p̄niet cū ex neces
sitate malū opef z iniuste bon' p̄niet cū ex necessitate opef bonū. q̄d est
absurdū dicere. ¶ **Q**uoq̄ nihil scelerat'. **H**ic oñdit incōueniēs q̄d se
quis ex pre deī. s. q̄ de' erit aūtor maloz. vñ d̄t. Cū ois ordo rep. ducatur
ex p̄uidētia diuina. z si nihil liceat libere fieri ex hūanis cōsilijs fit. i. sequit'
vt vicia n̄a referantur ad aūtorē oim sup. deū. q̄ nihil scelerat' excogita
ri p̄t q̄ deū dicere aūtorē maloz. q̄d tñ necessariū est ablata libertate
necessario ē ab agente z a p̄ducēte. Si q̄ actio volūtari' n̄a non est libera
defect' actōis s̄m volūtatem reducatur in deū sic de' erit cā defectuū n̄so
rū. q̄d est absurdū. ¶ **I**git nec sperādi. **H**ic ponit incōueniētia q̄ sequunt'
ex cōiūctōe hoīs ad deū q̄ tolleretur act' deprecādi z act' sperādi q̄d ma
xime cōiūngimur deo. **H**ū d̄t. **I**gitur si tollitur libez arbitrium nec vlla
ratio est sperādi aliq̄d nec deprecādi iter deū z hoies. **Q**uid em̄ q̄sq̄ de
p̄ccetur vñ speret si series indifereza cōnectit oia optanda. q̄ d. frustra fieret

Metrum tertium

verū q̄ ḡt̄ aufereſt illud vnicū p̄meritiū. ſ. ſpandit̄ deprecādi iter deū z ho/
mines. vocat̄ autē ſpez z deprecationē p̄meritiū. q̄z iſtis mercamur oīa. bñſis
cia. vñ ſubdit. ſi q̄dē p̄cio iuſt̄ hūilitatis nos hoīes p̄meremur iſtiabib
lē vice. ſ. retributores diuine gr̄e q̄ mod⁹ deprecādi ſol⁹ ē q̄ hoīes videant̄ poſ
ſe colloq̄ cū deo. z p̄iūgi iacceſſe. ſ. iacceſſibili luci ſup. deo pulſq̄ hoīes im

diuine gr̄e p̄meremur ā ſol⁹ mod⁹ eſt
quo cū deo colloq̄ homies poſſe
deant. illiq̄z iacceſſe luci p̄i⁹ quo/
q̄z q̄ impetrent ip̄a ſupplicādi rōe
p̄iūgi. q̄ ſi recepta futuroꝝ neceſſita
te nihil virtū habere credāt qd̄ erit
quo ſummo illi reruz principi con/
necti atq̄ adherere poſſim⁹. Quare
neceſſe erit humanū gen⁹ (vti pau/
loante cātabas) diſſeptū atq̄ diſiū/
ctum ſuo fonte fatiſcere.

Metrum tertium libri quinti.

Tenam diſcors federa rerum

Cauſa reſoluit quis tāta de⁹

Uletis ſtatuit bella duobus

Ut que carptun ſingula conſtent

dem actu inſinuat⁹ deo indigentiam n̄ ſam nō q̄ deo p̄ inſinuationē no
ſtrā aliqd̄ immoſcat qd̄ prius ignorauerit. ſed vt nos ipſa inſinuatōe vr̄a
do conſideremus in hīs eſſe recurrendum ad diuinum auxilium. Actus
autē ſpandit̄ p̄inet ad voluntatē. q̄z ei⁹ obiectum ē bonū futuroꝝ p̄ iſtum autē
actum adheremus deo tanquā p̄fecto principio bonitatis inmiteris ei⁹ au
p̄lito ad p̄ſeq̄ndū bonū q̄ indigem⁹. ſed ſi h̄mōi bonum neceſſario euenit⁹
ret. vel impoſſibile eſſe euenire vt̄erq̄z act⁹ tā deprecādi q̄z ſperādi eēt inu
tilis.

Metrum tertium quinti libri.

Tenā diſcors federa rerum. Hic incipit tertium metrum q̄nti qd̄ dicit
tur a ſonctū. vel ſm̄ alios archilogiū ab inēroze. dactylicū a pede
p̄oñante in q̄ facit̄ exclamarōes ſup̄ incōpaſſibilitate. q̄ apparet in
ter p̄ouidentia z libez arbitrium. Et p̄imo q̄nti q̄relint incōpaſſibilia cur

petrent quod petunt
p̄i⁹ em̄ p̄ces porrigi
mus q̄z effectū pen/
tionis conſeq̄uatur
q̄. ſ. ſpez et deprecatio
ſi nihil credāt p̄re vt
ritum recepta id ē cō
ceſſa neceſſitate futu
rorū quid erit q̄ con
iungi poſſim⁹ illi ſū
mo principi reruz. q̄
di. nihil. q̄re neceſſe
erit gen⁹ hūanū diſ
ſeptū. ſ. diſiunctum
ſuo fonte id eſt a ſuo
principio ſup. a deo
fatiſcere id ē deſcere
vti pauloante cantra
bas i ſexto metro q̄r
ti libri. ¶ Notanduz
q̄ act⁹ deprecādi ſpe
ctat ad intellectū et ē
oīo ſm̄ Jo. Damaf.
aſcenſus intellect⁹ ad
deum vt̄ in deū q̄ q̄

Libertus quintus

per se considerata sint passibilia. sedo ponit rñsionē ad h. tertio p rñsionē ob
q̄cit. q̄ro obiectionē soluit. scda ibi. An nulla. tertia ibi. Sed cur tāto. q̄r
ta ibi. Aut cū mētē ¶ Prio dē. Quenā discors cā resolut. i. sepat. federa
id ē p cordias rez. s. puidērie diuine. z liberi arbitrij ne paritāf se sil. aur q̄s
de rāta bella statuit duobz veris vt singla vera q̄ carpat. i. sigillatiz vt

diuissim accepta con
stent. i. pmanēt eadē
mētē. i. pūcta no
lunt iugari. i. copula
ri seinnicē ppariēdo
Tunc ponit rñsionē
dicēs. Ad istis duo
bus veris. s. puiden/
tietet libero arbitrio
nulla est discordia. s.
apparetia discordie
puenit ex debilitate
nri intellect. vñ dic

An est nota solutio
nis nulla ē discordia veris. sed sp certa cōherēt sibi. sed mēs nra obruta. i.
opssa mēbris cecis. i. cecātibz aiām. illa neq̄ igne. i. splēdore opssi lum
nis. i. intellect. noscere tenues. i. subtiles. ner. i. pūctiōes rez q̄ videntur
discordare. ¶ Horādū si p̄siderem? puidēria diuinā p se possibīle est eaz
esset p̄siderem? libez arbitriū p se. etiā possibile est id esse. vt patz ex dictz
Sed si p̄siderem? vtrūq̄ sil. tunc vident incōpassibilia sicut patz ex rōz
nibz supioribz. s. m hītatē aut hñ se p̄pattunt sed nobis n̄ apparet qz intel
lect. nri oppressus mole corpis n̄ pōt se eļeare in h̄mōi pgnitionē. Nā s. m
sapiētē. Corp. qd corūpif aggrauat aiām. z terrena hīratio oppmīt sensū
multa cogitantē. q̄ aut i hoie sit libez arbitriū patz. nā ad h nos fides re
stringit. cū sine libero arbitrio nō possit esse meritū iusta pena vt p̄mīuz
Ad hoc etiā inducūt manifesta iudicia q̄bz apparet hoiez libere vñū ellē
gere z aliud refutare. Et ad hoc etiā rō euīdēs cogit q̄ qdē ad inuestigati
onē liberi arbitrij originē seq̄ntes h̄mō p̄cedim. In rebz em̄ q̄ mouent
vel alīqd agūt hec inuenit differētia q̄ qdā hñt p̄ncipiū sui mor. vel
opatiōis in semetipsis. Quēdā vō extra se sicut ea q̄ p violentiā mouent i
q̄bz p̄ncipiū ē extra nihil p̄ferēte vim passo s. m p̄hm. i. q̄. et hī. i. q̄bz libez
arbitriū ponere n̄ possum. co q̄ nō sunt tā sui mor. Libez autē est qd cā
sui est s. m p̄hm in. i. metaph. Corp autē q̄z p̄ncipiū mor. z opatiōis in
ipsis ē qdā talia sunt q̄ ipa seipsa mouent sicut aīalia qdā aut q̄ n̄ mouēt
seipsa q̄uis in seipsis sui mor. alīqd p̄ncipiū hñt sicut q̄uis z leuis
¶ Sed cur tāto. Dic p̄ hīa obijct p̄ solutionē Si em̄ ignorat istas subit
les p̄uictiōes. vñ est q̄ desiderat eas scire cū nihil ignotū possit desiderat

Eadem nolunt iugari
An nulla est discordia veris
Semperq; sibi certa coherent
Sed mens cecis obruta membris
Nequit oppressi luminis igne
Rerum tenues noscere nexus
Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas reperire notas

Metrum tertium

Et vñ dicitur. Sed cur aia flagrat. i. ardet tanto amore. i. desiderio. respire notas
rectas. i. notificationes latentes veri. i. vitatis. Scit ne mēs illud qd ipa
quia. i. sollicita appetit nosse. qd. non. qz null' appetit scire illud qd scit
z hoc ē qd dicit. Quis laborat scire nota q. d. nullus. optet igit' dicere q
nesciat. z tūc sequit' aliqd icōueniēs. i. q. aia desideret illud qd nescit. vñ dicit.

Scit ne quod appetit quia nosse
Sed quis nota scire laborat
Et si nescit: quid ceca perit
Quis enim quicquā nescius optet
Aut quis valeat nescita sequi
Quoue inueniat: quis repertam
Queat ignarus noscere formam
An cum mentem cerneret altam
Pariter summam et singula notat
Hunc membrorum condita nubt
Non in totum est oblita sui
Summāq; tenet singula perdens
Igitur quisquis vera requirit
Neutro est habitu. nam neq; nouit
Nec penitus tamen omnia nescit
Sed quā retinēs meminit summā

Spm scire. qz nullus appetit scire quod scit. cū oīs appetitus sit rōne caren/
tie. si autē ignorat illud qd desiderat quō ignoriū desideratur cum volūtas
nō querat incognitū. ideo si ignorat nunq; cognoscat. Quis em̄ ignotuz
inueniet. si qm̄ paterfamilias qreret seruū fugitiuū quē ignoraret pos/
set sibi multotiens occurrere qz ipsum non inueniret sicut dicit Lincon/
ensis super primo posteriorum.

An cum mente. Hic soluit objectionē. Vbi notādū qz plato posuit an/
mas esse in celo creatas. z habere cognitionē oīm pfectā. sed p lapsuz ad
corpa eā obliuisci cognitionē rez in particulari z retinere eā i vniuersali. et
postea per exercitium recupare cognitionem reruz in particulari. vnde dicit.
sic. An est nota solutionis cum anima cerneret. i. spectaret altā mētem. i.
pfundā mēte dī ipa pter. i. sil' nozat. i. nouerat summā id ē vlem' pgnitōez

Si nescit illud qd pe
tit qd petit. i. deside
rat mēs ceca. i. igno
rans: Quis em̄ nesci
sci' optz hēc. Quis
em̄ valeat. i. possit se
qui nescita. Aut qd ne
sci' possit noscere q
inueniat supple illud
quod qrit z hō igna
rus. i. nescit' qat id est
possit noscere formaz
reperā. q. d. nullus.

¶ Notandū qz dī
ctum est in respōsiōe
qz aia ignorat cōpals
sibilitatē puidētie et
libert' arbitriū. sed des/
siderat eā scire. Cō
tra hoc arguit sic.

Nullus appetit scire
qd scit. Si aia desi/
derat scire aliqd. vel
ignorat illud vñ scit.
si scit q nō desiderat

Liber quintus

et singulari. i. singulari cognitione reip. sed nunc ipsa condita. i. tecta nube me
broz non est oblita sui in totum. i. totali. sed nunc ipsa et summa. i. cognitione
vniuersali reip. p. d. s. singulari. i. singulari cognitione. igitur quibus requirit. i. in
uestigat cognoscere vera. talis est neutro habitu supple ut perfecte cognoscere
vel quod omnino ignoret. **U**n de. **N**am neque nouit. i. in spali et perfecte illud quere

nec penit. nescit oia:

sed ipse meminit. i. in

memoria huius summa

id est vniuersales cog

gnitione qua retinet

consulit supple actuali

consideratione retractas

id est renouas per studiu

um alte. i. subtiliter

visa. i. prius in specia

li cognita. ut ipse qat

addere oblitras pres

crib seruatis. supple

in memoria. **N**ota

du quod fin ista viam

platonis soluere. ro

prius tacta. vel ania

scit quod desiderat vel

nescit. **D**ico quod nescit in spali et in propria forma. sed scit in vniuersali. et cum

br nullus desiderat ignoru vey est sicut est ignotum in vniuersali. tu deside

rat ipm ut est ignoru in spali. **E**t cu de. si ignorat nunq inuenit. et vey

est si ignorat ta in generali q in spali. et si ignorat in potentia et in actu. si

tu scit in potentia et in vniuersali. et ignorat actu et in propria forma. potest

spium inuenire et addiscere.

Um illa vey inqt. **H**ec est qra pla huius qnti. in qphia incipit

dissoluere qstioez de copassibilitate. puidetic et libert arbitri. **E**t

prio tagit difficultate huius qstiois et eam difficultas. et tagit mo

du pcededi circa eius solutionez. scdo dissoluit ea ibi. **Q**uero em. **P**rimo de.

hec qrela. i. qstio hec de puidetic est vey et est vehementer agitata. i. pra

etata a marco tullio cu distribuit. i. diuidit diuinatione. i. li. diuinationu.

vbi diuidit diuinationez in suas spes. non solu hoc. sed tibi ipsi est res multuz

diu qstia. **S**ed haud q. i. non alicubi ab vilo vey. satis diligeter et fir

miter expedita. cui caligis. i. difficultatis est ea quod mor. i. act. huius rōis

non potest admoueri. i. applicari ad simplicitate diuine puidetic. q si vilo

modo excoqirari queat nihil relinquatur prorsus ambigu. qd. i. rōem et

causam difficultatis ita demu patefacere et expedire tentabo si pri exp

Consulit. alit visa retractans

Ut seruatis queat oblitras

Addere partes.

Profa quarta quinti libri.

Um illa vey inqt hec est de pui

dentia qrela a marco tullio

(cu diuinationoz distribuit) vehementer

agitata. tibi q ipi res diu prius ml

tuz qstia. **S**ed haud qua q ab vilo

vestru hacten satis diligeter ac fir

miter expedita. cui caliginis causa

Profa qra qnti libri.

Um illa vey inqt. **H**ec est qra pla huius qnti. in qphia incipit
dissoluere qstioez de copassibilitate. puidetic et libert arbitri. **E**t
prio tagit difficultate huius qstiois et eam difficultas. et tagit mo
du pcededi circa eius solutionez. scdo dissoluit ea ibi. **Q**uero em. **P**rimo de.
hec qrela. i. qstio hec de puidetic est vey et est vehementer agitata. i. pra
etata a marco tullio cu distribuit. i. diuidit diuinatione. i. li. diuinationu.
vbi diuidit diuinationez in suas spes. non solu hoc. sed tibi ipsi est res multuz
diu qstia. **S**ed haud q. i. non alicubi ab vilo vey. satis diligeter et fir
miter expedita. cui caligis. i. difficultatis est ea quod mor. i. act. huius rōis
non potest admoueri. i. applicari ad simplicitate diuine puidetic. q si vilo
modo excoqirari queat nihil relinquatur prorsus ambigu. qd. i. rōem et
causam difficultatis ita demu patefacere et expedire tentabo si pri exp

Proposa quarta

deus. l. declarauero ea quibus tu moueris. ¶ Hora q̄ q̄stio de p̄uidētia dicitur
na z libero arbitrio est oim q̄stionū difficillima. de q̄ multi antiq̄z dubi
tabant. nōnulli modernoz p̄fer ei⁹ difficultatē lapsi sunt. quā Tullius in
li. diuinationū tractat⁹ z nō valēs ei⁹ dissoluere difficultatē negans pe
nitus p̄uidētia z p̄sciaz futurorū a deo in p̄dicto li. diuinationū

est q̄ hūane ratiocinationis motus
ad diuine p̄scientie simplicitatē nō
pōt adiuuēri. q̄ si yllō mō cogita
ri queat: nihil prorsus relinquetur
ambigui. Quō ita demū patefacere
atq̄ expedire tentabo si prius ea q̄b⁹
moueris expendero. Quero em̄
cur illā solentiū rōnem minus effi
cacem putes. q̄ qz p̄scientiā nō esse
futuris rebus causam necessitatis
existimat: nihil impediri p̄sciētia ar
bitrij libertatez putat. Num em̄ tu
alunde argumentum futurorū ne
cessitatis trahis nisi q̄ ea q̄ p̄sciunt
non euenire possunt. Si igitur pre
notio nullam futuris rebus adijcit
necessitatem (quod tu etiam paulo
ante fatebare) quid est quod volun
tarij exitus rerum ad certum cogan
tur euentū. Etenim positionis gra
tia vt quid consequatur aduertas.
Statuamus nullam esse p̄scien

ro arbitrio. Secō oñdit q̄ p̄scia dei non sit signum necessitatis futurorū
ibi. Sed p̄scientia. Et ca primū sciendū q̄ prius improbauit quā
dam responsionem qua quidam nitebantur impedire rationem ostenden

¶ Quero em̄ cur
illā. Sic p̄bia acce
dit ad solutionē q̄stio
nis exprime dicitur
est motiua Boetij.
Secō solute dubitatō
nem siue p̄uestionez
ibi. Quā igit. Et
ca primū sciendū q̄
duo fuerunt motiua
boetij p̄ncipalia cir
ca hāc q̄stionē. Pri
mū. quia videtur ne
cessariū si deus p̄uidet
futura q̄ necessa
rio euentū. Secōz mo
tiuū q̄ futura q̄rum
euentus est incertus
sicut sunt futura cō
tingentia non p̄nt a
deo certa prouideri.
Primo ergo tractat
primū motiuū.
secundo secundū ibi
Sed hoc inq̄s. Pri
mo ostendit q̄ si de
p̄uidet futura non p̄
rer h̄ necessario eue
niunt. Secūdo mo
uer dubitationē ibi.
Sed qui fieri potest
Primo ostēdit q̄ ex
p̄scientia dei non in
fert necessitas libe

¶

Liber quintus

rem nō esse librā a bitū ppter p̄sciam diuinā quare responsiōe h̄c re
sumit ostendens eam aliq̄ modo esse bonā q̄ sufficēter ipedit intentiōez
aduersarij. Nā aduersarij ex nullo alio p̄p̄as necessitate futuroz n̄tī q̄a
sunt p̄scita a deo cū igit̄ ex responsiōe habeat q̄ p̄scia nullā cāltatē h̄z sui
per futura videtur sufficienter ostensum esse q̄ ea q̄ p̄cedūt ex libero arbi
trio nō sūt necessaria

Primo p̄ponit istaz
r̄nsiōne relumēdo et
soluēdoz d̄cēt. Que
ro em̄ cur istā ratio
nem soluētiuz putas
min⁹ efficacē que
purat libertatē arbi
trij nō ipediti a p̄scia
quia estimat p̄sciam
nō esse cāz necessitas
futuraz q̄ autē p̄
istā responsiōe ipc/
diat illatio necessitas
futuraz patet ex
hoc q̄ tu nō trabis
aliū de argumētū ne
cessitatis futuraz n̄tī

tiā. Nū igit̄ (quantū ad hoc attinet)
q̄ ex arbitrio eueniūt ad necessitates
coguntur. **B. Minime. ¶ Statua**
mus itez esse. s̄z nihil rebus necessa
rijs iniungere manebit (vt opinor)
eadē volūtatis integra atq̄ absolu
ta libertas. Sed p̄scientia inqui
es tametsi futuris eueniendi neces
sitas non est. signum tamen est ne
cessario ea esse ventura. hoc igit̄ mō
etiā si p̄cognitō nō fuisset neces
si q̄ ea q̄ p̄scunt nō p̄nt nō euenire. Si igit̄ p̄notio. i. p̄scia futuraz nul
lā adijcit. i. ip̄dit necessitate rebo futuris vt d̄t r̄nsio. 7 tu cūā farebare paulo/
aū qd̄ ē. i. qd̄ eē poterit. q̄ volūtarij exitus cogant ad certū euentū 7 ita p̄
istā r̄nsiōne excludit necessitas futuraz. et manifestat se in exēplo dicens.
Et aduersas qd̄ p̄sequat̄ ḡra positōis. i. exēpli. statua m⁹. i. ponam⁹ per
impossibile nullā esse p̄sciam futuraz. igit̄ hoc posito q̄tū ad hoc. i. q̄ n̄tī
ad istā illationē q̄ ex p̄scia p̄cludit necessitas futuraz. ea q̄ eueniūt ex arbi
trio cogunt̄ ne ad necessitate. Dicit Boet⁹. Minime 7 p̄h̄ia statua m⁹
itez esse. p̄videntiā. sed nihil necessitatis iniungere rebo futuris. manebit vt
opinor eadē libertas volūtatis integra 7 absoluta ab oi necessitate

Notan̄ tū q̄ prior solutio ip̄robata fuit bona 7 mala. In hoc fuit bona. q̄
posuit p̄sciam nō esse cāz necessitatis futuraz. dixit em̄. Ideo futura eue
niūt nō q̄ de⁹ ea p̄videt. Sed in hoc fuit mala q̄ posuit futura eē cāz p̄
scie des. Dixit em̄. q̄ futura sunt. Ideo deus ea p̄videt. p̄az 7 ex r̄nsiōe an
tiq̄z q̄ p̄scientia non est cāz necessitatis rebus futuris.

¶ Sed p̄sentia inq̄es. Hic oñdit p̄h̄ia q̄ p̄scia diuinā nō sit signū ne
cessitatis rebus futuris. Secūdo ostendit q̄ modus p̄bandi ex signo non
est efficax. ibi. Jā p̄o. P̄rio d̄t. Tu inq̄es. i. dicere poteris. etsi p̄ p̄uis p̄
scientia nō est necessitas eueniendi rebus futuris. tū est si gnū ea necessa

Prosa quarta

no esse vntura. & ita ex p̄scia p̄t inferri necessitas futuroꝝ tanq̄ ex signo
¶ Hoc igit̄ mō ponēdo p̄sciam eē signū necessitatis futuroꝝ. cōstaret ex
tus. i. euent⁹ futuroꝝ esse necessarios. etiā si nō fuisset p̄cognitio. q̄d pro/
bat ex natura signi dīcēs. Q̄ nā q̄ signū tm̄ ondit q̄d sit. i. manifestat il/
lud cui⁹ est signū. sed nō efficit q̄d designat. q̄re vt p̄notionē. i. p̄uidētiaꝝ

sarios futuroꝝ exitus eē constare.
¶ Inne etem signū tantū q̄d sit osten
dit. nō vō efficit q̄d designat. Qua
re demonstrandū prius est nihil non
ex necessitate contingere vt preno/
tionem signum esse huius necessita
tis appareat. alioquin si hec nulla
est nec illa quidem eius rei signū
poterit esse que non est. Jam vō
probatōem firma ratione subnixā
constat. non ex signis neq̄ petitis
extrinsecus argumentis sed ex que/
nientib⁹ necessarijsq̄ causis esse du
cendam. Sed q̄ fieri potest vt ea nō

appareat eē signum
necessitatis futu
demonstrandū erat p̄
us nihil cōtingere n̄
ex necessitate. i. om̄ia
euenire necessario. a/
lioquin si hec necessi
tas futuroꝝ nulla est
nec illa p̄scia poterit
eē signū ei⁹ rei q̄ n̄ ē
& ita nō valet argue/
re necessitate futuroꝝ
rū ex p̄scia tāq̄ ex si
gno. ¶ Notādū q̄ si
gnū nō est causa eius
cui⁹ eē signum. sed tm̄
manifestat signatus
eē vt circul⁹ non ē cā
venditōis vni h̄ tm̄
est signū venditōis.
Si q̄ p̄scia eēt sit
gnū necessitatē futu

rorum. p̄supponeret futura eē necessaria. & sic ad ostendēdū p̄scientia eē sit
gnū necessitatis futuroꝝ. oporteret prius ostendere futura necessario eē futu
ra anteq̄ p̄scia eēt signū necessitatis futuroꝝ. alias p̄scia eēt signū alicui⁹
rei q̄ non est q̄d est absurdum. ¶ Jam vō. Hic ondit modū probādū
ex signo n̄ eē efficacē. & dicit. Constat. i. manifestus est. rationē subnixā. i.
firmatā demonstratiōe. eā nō eē dicēdā ex signis neq̄ ex argumētis extrin
sec⁹ petitis. i. acceptis. Sed firma rō ducēda ē ex cōuenientib⁹. i. ex p̄p̄ijs
& necessarijs causis. Cum ergo predicta ratio processerit ex signo. non ē
efficax & demonstratiua cum sit a posteriori. Demonstratio autem que
est postrema probatiōnū ipsa est a priori cum sit ex causis per se immedī
atis prioribus & notiorib⁹. & pro tanto etiam demonstratio est syllogismus
faciens scire efficacē ad probandum. ex primo posteriorum.

¶ Sed qui fieri potest. Hic p̄bia mouet quandā dubitatiōē & soluit eā

D 2

Liber quintus

videt em̄ ex dictis sed q̄ aliq̄ p̄nt p̄sciri q̄ tñ nō necessario eueniūt. sc̄iūt n̄
necessario eueniūt. p̄nt nō euenire. 2 sic sequit̄ q̄ aliq̄d p̄scitū a deo n̄ eue/
niat. Primo q̄ p̄bia dubitādo de hoc q̄rit dicens. Ex q̄ ita ē q̄ ea q̄ sunt p̄/
sc̄ta nō sunt necessaria. sed p̄nt nō euenire. q̄ i quō fieri p̄t vt ea q̄ p̄uidē/
tur futura eē nō p̄ueniāt. Tūc soluit dubitatōez dicens. q̄ nō negat q̄ p̄

sc̄ta nō eueniāt. imo
oportet sc̄ere q̄ p̄sc̄i/
ta eueniāt. s; tñ non
eueniūt de necessita/
te. vñ dicit q̄ i. d. q.
d. Ista dubitatio. p̄/
cedit q̄t nō credam?
ea q̄ p̄uidētia p̄no/
sc̄t nō esse euentura
sed hoc nō est verum
sed pot̄ arbitremur
illd. s. q̄ l; futura eue/
niant. nihil tñ neces/
sitaris habuisse i sui
natura vt euenirēt. 2
manifestat in exēplo
quō aliquid certe cō/
p̄hendit. q̄d tñ nō ē
necessariū dicens. q̄
aliq̄d cognitum eue/
niat 2 tñ nō necessa/
rio licebit q̄ tu hoc p̄/
p̄das huic. ex tali
exēplo. intuemur em̄
plura exempla ocul̄/
dum sūt. i. dū sunt
in fieri. sicut ea que
spectantur. i. vident̄
aurige facere i mode/
randis 2 flectēdis q̄
drigis 2c. Eūdem
ad hūc modū vt que
fiunt in alijs actibus
volūntarijs nunq̄d vl/
la necessitas cōpellit̄ aliq̄d illoz ita fieri sicut oculis videt̄ de Boetio. Et
nim e. 2 affiḡt̄ dōne. Frustra em̄ esset effect̄ artis si omnia mouerētur eo
acta. 2 frustra esset ars flectēdi quach̄ iḡa si necessario flecterēt. igitur illa q̄

proueniant q̄ futura esse prouident
Quasi vero nos ea q̄ prouidētia fu/
tura esse p̄noscit; nō euentura credā?
Ac nō illud pot̄ arbitremur licet
eueniāt; nihil tñ vt euenirent sui na/
tura necessitatis habuisse. q̄d hic fa/
cile p̄pendas licebit. Plura em̄ dū
fiunt subiecta oculis intuemur. vt
ea q̄ in quadrigis moderandis atq̄
flectendis facere spectantur aurige
atq̄ ad hūc modū 2 cetera. Nū igit̄
quicq̄z illoz ita fieri necessitas vlla
cōpellit. **B.** Adime. **P.** Frustra
em̄ eēt artis effect̄ si oīa cōacta mo/
uerent. Que igit̄ cū sūt carēt existen/
di necessitate eadez priusq̄z sūt sine
necessitate futā sūt. Quare sūt q̄daz
euentura quoz erit̄ ab oīni necessi/
tate absolut̄ sūt. Nā illud q̄dez nul/
lū arbitroz esse dicitur q̄ q̄ nūc sūt;
priusq̄z fierent euentura non fuerit.
Hec etiam igitur p̄cognita liberos

Prosa quarta

est sunt carere necessitate existendi. eadem sunt futura sine necessitate per se
fiant. Ex q̄ dicitur q̄ q̄dā sunt euentura q̄ exiit. i. eunt. sit a bolut. ab oī
necessitate. Et forsan alīq̄s diceret ea q̄ nūc sūt nō erāt futura anteq̄ ef
sent. hoc excludit dicens. Nullū arbitror eē dicitur q̄ q̄ nūc sūt euentura nō
fuerunt. Hoc em̄ esset nimis irrationabile. ideo necessario cōcludit q̄ h̄

habent euentus. nā sicut scientia p̄
sentiū rez nihil his q̄ sūt. Ita p̄sciē
tia futuroz nihil his q̄ v̄tura sunt
necessitatis ip̄ortat. S; hoc in q̄s
ip̄m dubitat. an eaz rez q̄ necessari
os exitus nō habent vlla possit esse
p̄notio. Bissonare etem̄ vident. Pu
tasq̄ si p̄videantur consequi nēces
sitatez. si necessitas desit minime p̄
sciri nihilq̄ p̄scientia comprehendī
posse nisi certum. quod si que incer
ti sunt exitus ea quasi certa prouī
dentur. opinionis ad esse caliginē.
nō scientie veritatem. Aliter em̄ ac
sele res habeat arbitrari. ab integri

cessario euentiret. frustra esset ars regendi quadrigam. ¶ Notandū q̄ sicut
res actu sūt ita erunt future. sed q̄dam actu libere fiunt. ergo erant libere
future. et p̄p̄s non oīa sunt necessario futura. licet necessitate p̄ditionata
in q̄tum p̄p̄nt ad p̄videntiam v̄tūnā. nō em̄ in sui natura p̄siderata nec
cessario euentiret necessitate absoluta. sicut postea videbit̄ vbi distinguet̄
duplice necessitatem. conditionatā et absolutam.

¶ Sed hoc in q̄s. Hic p̄bia dicitur motiū Boetij v̄z futura incer
ta sicut p̄tingētia possint certe p̄sciri. et p̄mo mouet dubitationē de hoc
et tangit rationem dubitationis. Seco assignat causam erroris. ibi Lu
cius erroris causa est. dicit p̄mo. Sed tu inquis o Boetii hoc ip̄m dubi
tatur. an possit eē vlla p̄notio. i. p̄sciētia illarum rerum que non habēt
necessarios exitus. i. euentus. hoc em̄ nullo modo videtur possibile. Cū
em̄ vident̄ hoc p̄sonare. i. p̄sciētia et p̄tingētia. tu em̄ putas si p̄videant̄

Liber quartus

contingentia necessitate ipsa p̄seq. et si necitas d̄ sit in me ea p̄scit. et putas
nil posse p̄phēdi p̄scia diuis nisi certū. Et si q̄ sunt icerti exit. leuētus
sicue p̄tingentia si p̄uidet illa q̄si certa. tu p̄cas illd̄ cē caliginē optinōis
nō p̄ratē scie. et in h̄ tu deceptis. cui deceptōis cā ē error tu' circa iudiciū
cognitōis. Credis est diuersū cē ab integritate. scie aliter arbitrari rē q̄
sele habeat et in hoc

¶ Notādū q̄

q̄ nos nō possumus

futura contingentia

certe p̄coḡscere pu

tamus nisi deus hoc

non posse. res em̄ eo

dē mō se h̄ns diuers

simode a diuersis p̄

cognosci. vñ cogno

scere rem aliter q̄ se

h̄; ex p̄re rei cognite

nō est scia h̄ p̄scere

rē aliter q̄ se heat ex

p̄re p̄scer̄s h̄n̄ ē scia

et sic futura p̄tingen

tia h̄ in se sine incerta

p̄nt tñ p̄scit a deo si

ne errore fallitatis.

¶ Cui' erroris cā est

Hic affigē cāz erro

ris. Vbi notandū q̄

cā erroris q̄re putam

tura incerta si posse certe p̄scit. q̄ putas q̄ facul

tas cognitōis sit fm̄ facultatē rei cognite et nō ipsi' cognoscer̄s. q̄d ē falsuz.

Dico q̄ p̄mitit h̄mōi cāz erroris. scdo ip̄ob̄at ip̄am ibi. Nam vt h̄ breuit

br̄ p̄mo. Cui' erroris cā ē q̄ existit q̄ oia q̄ q̄sq̄ nouit illa p̄scit tñ ex

vi et natura ip̄oz q̄ scunt et n̄ ex vi cognoscer̄s. q̄d totū est p̄. i. p̄. Dico. q̄a

res maḡs p̄gnosunt fm̄ naturā cognoscer̄s. Et em̄ q̄d p̄gnoscer̄s si cō

p̄hendit fm̄ sui vim. i. fm̄ modū sue nate sed poti' fm̄ facultatē cogno

scer̄s. **¶** Notādū q̄ si p̄gnitio eēt fm̄ facultatē rei cognite. tñc res ab oib̄

eo dē mō p̄sceret. et sic alqd̄ p̄phēderet eodē mō ab intellectu humano et

diu' q̄d falsū ē. q̄z q̄ sūr incerta p̄phēsiōe h̄ūana sunt certa cōphēsiōe di

uina. p̄gnitio q̄ poti' attēdit fm̄ facultatē potētie cognoscer̄s. ita q̄ quāto

potētia ē efficacior et certior. tāto certior et limp̄idi' rē comprehendit.

¶ Nā vt hoc breuit. Dico p̄bat p̄bia q̄ facultas cognitōis ē fm̄ facultatē

et potētie cognoscer̄s et n̄ rei cognite. Dico declarat h̄ exēptis. scdo p̄bat h̄

idē p̄ rōnez. ibi. Neq̄ id̄ inturia. Prima i duas fm̄ duo exēpla. secūdū ibi

ture scientie credis esse diuersum.

Cuius erroris causa est q̄ omnia
q̄ q̄sq̄ nouit. ex ip̄oz tantū vi atz na
tura cognosci estimat q̄ sciuntur q̄d
totū contra est. Omne em̄ q̄d cog/
noscutur nō fm̄ sui vim. sed fm̄ cog/
noscentiū potius cōphēditur fa
cultatem. Nam vt hoc breui lique/
at exēplo eandez corporis rotun
ditatē aliter visus: aliter tact' agno
scit. Ille em̄inus manens totum si
mul tactis radijs intuetur. Vt ve
ro coherens orbi atq̄ cōiunct' circa
ip̄m motus ambitum rotūditatem

tura incerta si posse certe p̄scit. q̄ putas q̄ facul
tas cognitōis sit fm̄ facultatē rei cognite et nō ipsi' cognoscer̄s. q̄d ē falsuz.
Dico q̄ p̄mitit h̄mōi cāz erroris. scdo ip̄ob̄at ip̄am ibi. Nam vt h̄ breuit
br̄ p̄mo. Cui' erroris cā ē q̄ existit q̄ oia q̄ q̄sq̄ nouit illa p̄scit tñ ex
vi et natura ip̄oz q̄ scunt et n̄ ex vi cognoscer̄s. q̄d totū est p̄. i. p̄. Dico. q̄a
res maḡs p̄gnosunt fm̄ naturā cognoscer̄s. Et em̄ q̄d p̄gnoscer̄s si cō
p̄hendit fm̄ sui vim. i. fm̄ modū sue nate sed poti' fm̄ facultatē cogno
scer̄s. **¶** Notādū q̄ si p̄gnitio eēt fm̄ facultatē rei cognite. tñc res ab oib̄
eo dē mō p̄sceret. et sic alqd̄ p̄phēderet eodē mō ab intellectu humano et
diu' q̄d falsū ē. q̄z q̄ sūr incerta p̄phēsiōe h̄ūana sunt certa cōphēsiōe di

uina. p̄gnitio q̄ poti' attēdit fm̄ facultatē potētie cognoscer̄s. ita q̄ quāto
potētia ē efficacior et certior. tāto certior et limp̄idi' rē comprehendit.

¶ Nā vt hoc breuit. Dico p̄bat p̄bia q̄ facultas cognitōis ē fm̄ facultatē
et potētie cognoscer̄s et n̄ rei cognite. Dico declarat h̄ exēptis. scdo p̄bat h̄

idē p̄ rōnez. ibi. Neq̄ id̄ inturia. Prima i duas fm̄ duo exēpla. secūdū ibi

Proposa quarta

Ip̄m quoq̄. P̄io d̄r q̄ cognitio fit īm facultate p̄gnoscētis k̄t̄ breui exē
plo. nā visus aliter aḡcit eandē corp̄s rotunditatez et aliter tactus. Ille
em̄ visus manens em̄. Na longin̄q̄ intuet totum corpus s̄m̄l̄ tact̄s ra
dijs visuabz. Hic p̄o supple tact̄ col̄herens et cōiunct̄ orb̄i. i. rotundita
ti et mot̄ circa ip̄m ambitum. i. circa corp̄ rotundū cōprehēdit. s. et̄ rotūdi
tate p̄ibz. i. p̄ partes

partib̄ cōmp̄hendit. Ip̄m quoq̄
hoies aliter sensus. aliter imagiatio
aliter rō. aliter intelligētia p̄tuetur.
Sensus em̄ figurā i subiecta mate
ria p̄stitutā. Imagiatio hō solā sine
materia iudicat figurā. Rō hō hāc
quoq̄ trāscendit. speciēz ip̄az q̄ sin
gularib̄ inest vniuersali p̄sideratōe
ppendit. Intelligentie vero celsior
oculus existit. Supgressa nāq̄ vni
uersitat̄s ambitū ip̄az illā simplicē
formaz pura mentis acie p̄tuetur.

gnitōe. ¶ Notandū q̄dā d̄kerūt visōne fieri p̄ emissionē radiōz visualiū
ab oculis vsq̄ ad rē vizaz. S; bec opinio ē 3̄ Aristo. visio em̄ nō fit extra
mūtēdo. sed int̄ suscipiēdo. patēte em̄ aliq̄ sensitiuo fit ip̄m videre. ij. d̄
aia. Hic autē loquit̄ opinioē antiq̄z. cū d̄r q̄ visus intuet totū corp̄ tactis
radijs. ¶ Ip̄m hōz hoies. Hic p̄dit scdm̄ exēplū in v̄tutibz cognosce
tius subordinat̄s. scdm̄ oñdit quō iste p̄tues se h̄ant ad iusq̄. .ibi. In q̄
illd̄. P̄io q̄ declarat quō idē a diuersis potēt̄ijs diuersimode p̄hēdit d̄.
Sensus ext̄ior al̄ cōiunct̄ ip̄m hoies. al̄ imagiatio. al̄ rō. al̄ intelligētia d̄
uina. Sensus ei ext̄ior. s̄ visus iudicat figurā hois i subiecta mat̄ia. i. in
sensibil̄ mat̄eria. s; imagiatio solā figuram iudicat. i. discernit sine mate
ria. i. i absentia rei mat̄ial̄. Rō p̄o hāc imaginatōez trāscēdit et ip̄az sp̄ez
idē naturā specificā hois q̄ singularibz inest. pp̄ndit. i. discernit v̄l̄ consi
deratōe. ocul̄ p̄o. i. cōsideratio intelligētie ē celsior. qz intelligētia diuina sup
gressa ābitū vniuersitat̄z q̄ existit in singularibz illā simplicē formā s̄ idē
hois q̄ est in mente diuina cōiunct̄ pura acie i speculatione mēt̄s. ¶ Nota
q̄ p̄m̄ exēplū de v̄tutibz cōfficituis nō subordinatis sicut de visu et tact̄
cui. Istō autē exēplū est de v̄tutibus subordinatis q̄ sūt q̄tuor. s. sensus
ext̄ior q̄ inest oibz aialibz. imagiatio que t̄m̄ inest animalibus perfectis.

Liber quintus

ratio q̄ tñ est in hoibz & intelligētia p̄ quā intelligit diuinā cognoscitōez. Iste p̄ntes hñt diuersū modū cognoscēdi eandē rē. s. hoim. vt declarā ē in s̄ra. qđ nō esset nisi cognitio fieret s̄m facultatē s̄tutū cognoscētū & n̄ rei cogite. ¶ In q̄ illud maxime. Dico ostendit p̄bia quomōdō p̄dicte virtutē a cognoscitōe se habent ad inuicem. ostendens q̄ quicquid p̄t virtus inferior. potest etiā & superior & amplius. Et primo hoc ostēdit d̄ intelligētia respectu aliarum virtutū.

¶ Secōdo ostēdit idem de ratione. Et ibi

Rō quoq̄. P̄rio d̄t

In q̄. id est in ordine

istarū virtutūz illud

est maxime p̄sideran-

dum q̄ vis p̄hēde-

di sup̄ior amplectit̄

in se inferiorē. q̄ virtus

sup̄ior cognoscit

om̄e illud qđ inferior

Inferior autē nō con-

surgit ad sup̄iorem.

Ita vt app̄hēdat il-

lud qđ superior. qđ

manifestat in exēplo

dicens. Neq̄ enī sen-

sus aliqđ valet app̄-

hendere extra mater-

riā & imaginatio con-

tinet sp̄s vniuersales

id ē min⁹ p̄tiales. s̄

rō cap̄t simplicē. i. vniuersalē formā. Intelligētia autē diuina q̄st̄ desuper

spectans cum sit in supremo gradu cognitiōis ipsa concepta forma v̄dca

li d̄iudicat etiā cuncta que subsunt illi forme vt cognoscēdo v̄dca homis

cognoscit oīa q̄ sunt in hoie. s̄ eodē mō p̄hēdit ipam formā q̄ nulli inf̄-

riori virtuti nota eē potest. nā ipsa cognoscit vniuersū. i. vniuersalē formā

rōnis & figurā imaginatōis & materiale sensibile q̄ spectat ad sensū exte-

riorē nō vtēs rōne nec imaginatōe. nec sensib. sed p̄spiciens cūtra vno-

actu mentis. i. absq̄ decursu cognoscit q̄ nō facit id. ¶ Notandum q̄ q̄a

vt̄ sup̄ior virtutē includit inferiorē. sicut tetragonū includit tragonū

vt patet. q̄. de aīa. ideo q̄cquid p̄t virt⁹ inferior p̄t & sup̄ior & magis. quia

In quo illud maxime p̄siderādū ē. nām sup̄ior vis comprehendendi amplectitur inferiorē. Inferior vero ad superiorē nullo modo consurgit. Neq̄ tñ sensus aliqđ extra materiā valet; vel vniuersales species imaginatio p̄tuetur vel ratio cap̄t simplicem formam. s̄ intelligentia quasi desuper spectās cōcepta forma q̄ subsunt cūcta diiudicat. s̄ eo mō quo formā ipaz̄q̄ nulli alij nota esse poterat; cōprehendit. nam & rōnis vniuersum. & imaginatōis figuram & materiale sensibile cognoscit. nec rōne vtens; nec imaginatōe nec se/sibus s̄ illo vno actu. mētis forma/liter (vt ita dicam) cūcta prospiciēs

no mag
esto in
lecto
¶ In
p̄p̄o

¶ In
ca. nec
magi
bendi
vniue
pes r
litat
rem
natio
ne p̄s
etiā
gura
sente
sensib
candi
scend
q̄ corā

gnatio
sumpt
su exte
fibi
ne igit
cultate
¶ Nota
ta n̄ in
ctu mē
p̄p̄o

Prosa quinta

mō magis vniuersali p̄hendit q̄d inferior mō magis particulari h̄ n̄ econ-
uerso. id̄ q̄ potest intelligētia hūana p̄hēdere p̄ōr̄ z diuina intelligentia.
licet non econuerso.

¶ Rō q̄z cū q̄d v̄le respicit. Dic̄ oñdit idē de rōne. q̄ sicut intelligētia
p̄hendit alias tres virtutes inferiores. scietia rō p̄hēdit sub se alias du-
as virtutes. scilicet imaginatiōē z sensū.

Ratio quoq̄ cū q̄d vniuersale respici-
cit. nec imaginatiōē nec sensū v̄tēs
imaginabilia v̄l sensibilia compre-
hendit. Hec est eī q̄ceptōnis sye
vniuersale ita definit. hō est animal bi-
pes rōnale. q̄ cū vniuersalis notio
sit: tñ imaginabilem sensibilem esse
rem null' ignorat q̄ illa non imagi-
natione vel sensu: s̄z rōnali p̄ceptio-
ne p̄siderat. Imaginatio quoq̄ tam
etsi ex sensib' visendi formandiq̄ fi-
guras sumpsit exordiu' sensū tñ ab-
sente sensibilia queq̄ collustrat: nō
sensibili sed imaginaria rōne iudi-
candi. Vidēs ne igitur vt in cogno-
scendo cuncta sua potius facultate
q̄ eorū que cognoscuntur vtantur.

¶ Notandū q̄ licet ratio in cōphēdēdo suū v̄le nō v̄tā imaginatiōē z sen-
sū. tñ in actu suo p̄supponit imaginatiōē z sensum. q̄z nihil est in intel-
lectu nisi fuerit in sensu. Sicut h̄ imaginatio in sua opatiōe nō v̄tā sensū. tñ
p̄suppōit sensū fuisse in actu. q̄z fantasia quā h̄ vocat imaginatiōē est mōs

tionē z sensū. q̄z
q̄ cum ratio respicit.
id ē cognoscit q̄d vni-
uersale. nō v̄tēs ima-
ginatione nec sensibilia
z p̄hendit imaginabilia
z sensibilia vni-
uersali comprehensione
hec est ratio q̄ tra-
definit v̄le sue conce-
ptionis. hō est animal
bipes rationale. que
definitio cū sit v̄tēs
noticiō. i. notificatio
tūc null' etiam igno-
rat rem eē imaginabilem
z sensibilem. q̄
hac definitiōe expli-
catur. Illa ratio con-
siderat vniuersale s̄
v̄tēs imaginatiōe
vel sensu. sed rationa-
li cōceptione. Tunc
oñdit q̄ sicut ratio cō-
prehendit imaginatiōē
z sensū. sic ima-

Liber quintus

tus factus a sensu in actu. ij. de aia. ¶ Neg id iniuria. Hic confirmat
dictū suū p rōez dī illō. s. res cogit n̄ sui naturā s̄ fm naturā cogit
tis illud nō cōtingit iniuria. i. irōnabilr. Nā cū cō iudiciū cognitōis sit
act⁹ ⁊ opatio iudicantis. i. potentie cognoscitiue necesse est vt q̄scq̄ cogno
scens pficiat suā operā. i. suā opationē cognoscēdi. nō ex aliena prāte s̄ rē

cogit. sed ex ppria
prāte. i. ex virtute co
gnoscentis

¶ Nota. Nū q̄ ex ira
formatur talis ratio
Sis actus ⁊ opatio
sequitur conditionez
alius potentie c⁹ est
act⁹ ⁊ opatio. sed iudi
care siue cognoscere ē
actus ⁊ operatio po
tentie cognoscētis et
non rei cogite. ergo
iudicare ⁊ cognosce
re sequit modum et
cōditionem potentie
cognoscētis ⁊ nō rei
cogite.

¶ Secum quar
tum quinti libri

Neg id iniuria. Nā cū omne iudiciū
iudicantis actu existat necesse est vt
suā quisq̄ operam nō ex aliena sed
ex propria potestate pficiat.

¶ Metrum quartū quinti libri.

Quondam porticus attulit

Obscuros nimium senes

Qui sensus et imagines

Ex corporibus extimis

Crederant mentibus imprimi

Ut quondam celeri stilo

Mos est equore pagine

Que nullas habeat notas

Perfas figere litteras

Quondā porticus attulit. Istud est metrum q̄rtū hui⁹ quinti q̄ dicitur
cit gliconicū ab inuentoze. coriambicū a pede p̄dante. In quo
metro improbat opinionē stoicōz. ex q̄ videtur sequi contrariū di
ctis suis. fuit em̄ opinio stoicōz q̄ cognitō intellectiua solū pficere ex hoc
q̄ corpa exteriora suas similitudines imprimant in mente. ita vt mens solū
se habeat in ratione patientis. ⁊ res extra in ratione agentis. Ex q̄ sequit
retur naturam rei cogite ⁊ non naturam cognoscentis. quod est contra di
cta. Primo ḡ ponit opinionem stoicōz. secundo improbat eam. ibi. Sed
mens. Primo dicit. Quondam porticus attulit. senes sup. stoicos q̄ dice
bantur senes ppter maturitatem mox. senes in q̄ nimium obscuros sup.
in sententijs. q̄ stoici credunt sensus ⁊ imagines. i. rerum sensibilium for
mas imprimi mentibus ex corpib⁹ extimis. i. exteriorib⁹. ⁊ posuerūt illa cor
pora eo modo imprimere imagines mentibus vt quondā mos fuit alicui
scribenti celeri stilo figere pressas litteras equore. i. in planicie pagine que

Metrum quartum

pagina nullas prius notas habeat. ¶ Notandum q̄ stoici dicuntur a stoā
græce quod est portic^{us} latine. q̄z athenis i manifestissima portico ⁊ alijs lo
cis publicis stoici disputare solebāt illi posuerūt aiam tm̄ h̄re se in ratiōe
patientis respectu rerum exteriorum. et quia cognitio magis videtur seq̄
virtutem actiuā q̄ passiuā. id̄ fm̄ eos cognitio pot̄t^{us} debet attendi fm̄ fa/
cultatem rei cognite
q̄ est actiua q̄z aīe
cognoscentis que est
passiua.

Sed mens si proprijs vigens

Nihil motibus explicat

Sed tantum patiens iacet

Notis subdita corporum

Lassasq; in speculi vicem

Rerum dedit imagines

Unde hec si animus vigeat

Cernens omnia notio

Que vis singula prospicit

Aut que cognita diuidit

Que diuisa recolligit

Alternunq; legens iter

Hunc summus caput inserit

Hunc decidit in infima

Tum sese referens sibi

Veris falsa redarguit

¶ Sed mens.

Hic improbat hāc

opinionem. secundo

ponit suam veritatē

ibi. Hec est efficiēs

Primo ḡ deducit ad

plura inconueniētia

istam opinionē dicit

Sed si mens vigeat

nihil explicat proprijs

motibus. i. si nulla a cō
onē p̄p̄iā h̄z. sed tm̄

facet patiens. subdita

notis. i. similitudinibz

corporum. ⁊ supra red
dit. id est repetit cas
fas imagines rerum

idē similitudines in vi
cem speculi. i. ad mo
um speculi. Tūc q̄

ritar vnde vigeat hec notio. i. cognitio animis. q̄ anima est cernens oia
non tm̄ corporalia sed etiam incorporea.

¶ Notandum q̄ primum inconueniens est si cognitio intellectiua fie
ret per solam impressionem corporum in anima tunc non esset virtus per
quam anima cognosceret incorporea. quia p̄ solam p̄ssionē corp̄z tm̄
cognosceret corporalia. Hūc aut̄ manifestū est q̄ etia incorporea cognoscit.
Aliud inconueniens ponit dicens Si aīa tm̄ est passiuā que vis anime
singula prospicit. i. iudicat aut q̄ vis aīe cognita diuidit aut diuisa recol
ligit aut q̄ vis aīe legens. i. apprehēdens alterū iter cōponēdi et diuidēdi

Liber quintus

nunc inferit caput sumis. i. generalissimis ascendendo a specialissimis ad generalissima colligendo multitudinem. et nunc decedit vel deceditur in alia littera id est cadit in infima. i. in specialissima procedendo a generalissimis ad specialissima dividendo. Tu. i. rade aia referes. i. parans sese sibi redarguit falsa veris. i. p. vera. ¶ **N**otandum quod per se talis formatio. Illa aia non est in passio

sed activa quae iudicat et componit et dividit et veris falsa redarguit. sed aia intellectiva est huiusmodi. ergo. **S**ator nota est. quia iudicare componere et dividere redarguere videntur esse operationes activae. **V**idetur apparere. aia iudicat inter verum et falsum. componit predicatum eius subiecto aliquo dividit predicatum a subiecto et falsas opiniones redarguit.

¶ **H**ec est efficiens magis. **H**ic phia ponit veritatem dicens. **H**ec mens est magis causa efficiens quae est causa longe potentior quam illa que modo materie. i.

si similitudine materie parte notas impressas. Et quod aliquis crederet quod si anima nulla esset passio. ideo subdit quedam passio precedit operationes anime in vivo corpore excitans et movens vires anime ad operandum. ut quando lux ferit oculos tunc patitur visus. vel cum vox instrepit id est insonat auribus tunc patitur auditus. et tandem vigor mentis excitatus. id est excitatus vocans species quas intus tenet ad similes motus applicat eas motus exteris id est similitudinibus exterioribus et miscet id est applicat imagines exteriores corporum. formis id est speciebus. intus sum. id est in anima reconditis.

¶ **N**otandum quod hoc. hinc verit in via platonica quae ponit species rerum a principio naturaliter inditas anime. Sed anima sopita est in corpore quae non intelligit per casum nisi excitetur per imitationem sensuum exteriorum. excitata autem evocat speciem similem illi quam sensus exterior impressit et applicando eam rei exterior

Hec est efficiens magis
Longe causa potentior
Quod que materie modo
Impressas patitur notas
Precedit tamen excitans
Ac vires anime movens
Cuius in corpore passio
Lux vel lux oculos ferit
Vel vox auribus instrepit
Vigor mentis vigor excitatus
Quas intus species tenet
Ad motus similes vocans
Motus applicat exteris
Intus sumque reconditis
Formis miscet imagines

Prosa quinta

Ne intelligit p eā Ad hanc intentionē etiā loquitur linconiensis p̄rio postert
oīū dicēs. Rō in nobis sopita nō agit nisi p̄ oparōes sensuū q̄b̄ ad
miscet fuit expecta. ¶ Horandū q̄ ex lfa videt q̄ intellectus possibilis intel
ligēdo etiā sit actiuus cū sit eā efficiens. vt d̄r in lfa. Aristo. aut̄ iij d̄ aīa
vult q̄ intelligere sit pati. r̄ q̄ intellectus nullā h̄z naturā nisi q̄ est possibilis

Prosa quinta libri quinti

Quod si in corpib⁹ sentiēdis q̄
uis afficiāt instrumēta sensuū
forinsecus obiecte qualitates aq̄
agentis vigore passio corpis affice/
dat. q̄ in se actū mētis prouocet. ex/
citetq̄ interim q̄escētēs intrinsecus
formas. si in sentiēdis inq̄ corpib⁹
anīm⁹ nō passione insignitur. sed ex
sua vi subiectā corpori indicat pas/
sionem quātomagis ea que cunctis
corporum affectionibus absoluta
sunt. i. discernēdo nō obiecta extrin

ctus passio. iō tale actiuū ex preāte erit intellectus agēs cui⁹ opatio ē facere po
tētia intellecta actu intellecta. ita q̄ a rebus extra h̄rurē intellectus agēs im/
p̄m̄is aliqd̄ intellectui possibili p̄ qd̄ in actū intelligēdi reduct̄. Rō ē s̄
intēto Boerij negare qn̄ mēs sit passiuā rōne intellectus possibilis sed vult
q̄ mēs sine aīa magis habeat efficiētā in intellectu q̄ sit passiuā ab ip
sis corpib⁹ extra. r̄ p̄ p̄ns efficiētā intellectus nō debet attribui rebus ex
tra quod d̄r de intentōe scolozum.

Prosa quinta li. quinti.

Quod si in corpib⁹ sentiēdis. ¶ Hec est q̄nta. p̄sa hui⁹ q̄nti libri
In q̄ p̄bat sp̄alter d̄uīnā coḡnitiōes eē s̄m̄ modū cognoscēs eē
nō rei p̄gnite. Sed oīū d̄it̄ in sufficiētā eoz. q̄ ex n̄fo mō cognos
scēdi improbat. p̄uidētā d̄uīnā. ibi. Quid igit. P̄rio facit qd̄ dicit̄ ē. sed
cundo infert duas p̄clusiōes. ibi. Hac itaq̄. P̄rio d̄r. Si in sentiēdis. i.
in p̄gnoscēdis corpib⁹ anīm⁹ n̄r nō eīm̄ insignit. i. afficit̄ passioē corpis. sed
ex sua vi indicat passionē subiectā corpis ita q̄ in cognoscēdo sequit̄ p̄p̄uz
morū q̄s̄us q̄s̄itates obiecte forinsec⁹ afficiāt. i. inuēt. Instrumēta. i. or
gana sensuū r̄ passio corpis affecdat vigore agēs ani. q̄ passio. p̄uoz actū

vocatus. Ad hoc di
cunt aliq̄ q̄ a d̄o
p̄b̄dit̄ r̄az intellectū
possibile q̄ agētē in
aīa est aīa. Imo eā
affectiuā intellectōis
rōne intellectu agētis
sed est passiuā rōne i
tellectus possibilis. v̄
dicendū q̄ intellectus
possibilis est potētia
passiuā saltē q̄ ad p̄
mū eius actū cū intel
ligere sit pati. sed oīs
potētia passiuā ē ne
cessitate requit̄ potē
tiā actiuā q̄ rediret
ipsam ad actū. Ta
le aut̄ actiuū nō pōt
eē res corporalis ex
tra. cū agēs sit p̄stan

Liber quintus

mētē in se. et exaltet formas intrinsec' hēscētē. Si h' est in aio nro in forma
gis ea q̄ absoluta sunt cunctis affectionib'. i. q̄libet corp'oz. Sicut intell'
gentie separe et p̄cipue de'. illa in discernēdo nō sequunt' obiecta extrinse'
cus. sed expediūt. i. p̄ficiūt actū sue mētē. i. opationē intellectuā s'm natu'
rā p̄p̄riā. ¶ Notandū q̄ ex tra pōt sic argui. Si id de q̄ mētē videt' in eē in

est de e' magis sed
min' videt' q̄ anim'
nō in p̄fēdo sequat'
motū suū. nō rei co
gnite et tū sequit' fa
cultatē sue cognitōis
q̄ ipsi' rei p̄gnite

¶ Hac itaq̄ ratione
hic infert duas cō
clusiones ex p̄missis
dicēs. Ex q̄ cognitō
sequit' naturā p̄gnos
centis et nō rei cogrite
et cū p̄gnoscentia sint
diuersa s'm naturaz
opoz' diuers' p̄gnos
centib' puenire dō
uersas cognitōnes.
vñ dicit. Hac itaq̄ ra
tione. q̄ cognitio ses
quit' naturā cogno
scentis. multiplices
cognitōes cessere. i.
cesserunt diuersis ac
differētib' subfātis
sensus em sol' desti
tur' alijs p̄gnitōni
bus cessit aiāntibus

immobilib'. quales sunt conche maris. et q̄cunq̄ nutriunt' herentia saxis.
Imaginatio vō cessit mobilib' beluis q̄ mouent' motu p̄gressiuo. cō vñ
dicitur inesse affect'. i. appetit' fugēdi malū. vel apperēdi bonum. Rō vō
p̄ quā p̄hēdim' vñ em est hūani generis. sicut intelligentia ē diuini ge
neris. Tūc ponit scēam p̄clusionē q̄ illa cognitio ē notior et nobilior que
nō solū app̄hēdit p̄p̄riū obiectū. sed etiā obiecta aliaz noticiā. i. cognitio
nū. Vñ dicit. Quo fit vt eo noticia. i. cognitio p̄stet. i. nobilior sit ceteris que
suapte natura id est p̄p̄riā natura non modo. i. non tantūmodo p̄p̄rius ob
iectum cognoscit. sed etiam cognoscit subiecta ceterarum noticiarum.

secus sequūt'. s; actū sue mentis ex
pediūt. Hac itaq̄ rōne multiplices
cognitōes diuersis ac differētib' ces
sere subfātis. Sensus em sol' cun
ctis alijs cogitatōibus destitit' im
mobilibus animāntibus cessit; qua
les sunt conche maris. quoz̄ alia
saxis herentia nutriunt'. Imagina
tio vero mobilibus beluis. quibus
iam inesse fugēdi appetēdiue ali
qs videtur affectus. Rō vō hūani
tantum generis est sicuti intelligen
tia sola diuini. Quo fit vt ea noti
cia ceteris p̄stet que suapte natura
non mō p̄p̄riū sed ceteraz quoq̄
noticiā subiecta cognoscit. Quid
igitur si ratiocinatōi sensus imagi
natioq̄ refragentur. nihil gñ illud

Prosa quinta

¶ Nota circa primam conclusionem quod cum actus et operationes diuersificentur secundum diuersitatem agentium et operandium. sequitur si actus et operandia sine diuersa quae habeant diuersas operationes et cognitiones propter quod sensus sit ne alijs cognitionibus cessit animalibus immobilibus. et accipitur hic sensus strictere per apprehensionem sensitivam quam solum imutatur ad presentiam sensibilis. Sic

uniuersale dicentes quod sese intueri rationem putet. Ad enim sensibile vel unaginabile est id uniuersum esse non posse aut igitur rationis verum esse iudicium. nec quicquam esse sensibile: aut quomodo sibi notum sit plura sensibile et unaginacioni esse subiecta. inanem operationem esse rationis quam quod sensibile sit ac singulare quasi quoddam uniuersale consideret. Ad hec si ratio contra re spondeat se quidem et quod sensibile et quod unaginabile sit uniuersitatis ratione conspiceret. Illa vero ad uniuersitatis cognitionem aspirare non posse. quoniam eorum notio corporales figurae non possit ex

enim distinguitur a imaginacione quam non tamen apprehendit presentem sed etiam absentem.

¶ Nota ad circa secundam conclusionem quod quae cum potentia plura cognoscere videtur esse presentior ea quam cognoscere pauciora. si ergo aliqua potentia cognoscere proprium obiectum et cum hoc obiecta aliarum potentiarum inferiorum sicut est intelligentia diuina. et non econuerso. sequitur quod potentia superior plura cognoscens sit nobilior inferiori

¶ Quid igitur.

Hic philosophia ostendit insufficientiam eorum quae ex modo cognoscendi nostro improbant diuinam providentiam. Secundo hortatur nos ad considerandum modum diuinae cognitionis ibi. Quare in illius. ¶ Primo manifestat insufficientiam eorum per simile. ¶ Secundo applicat illud simile ad propositum ibi. Simile est. Similitudo autem quam intendit talis est Sensus et imaginatio sunt cognitiones inferiores quam ratio. Si ergo sensus et imaginatio velint iudicare modum recognoscendi rationis ex modo cognoscendi proprio et dicere quod uniuersale nihil esset quod ratio apprehendit. vel si verum esset iudicium rationis vel esset particulare et sensibile. ratio non diceret contrarium. Manifestum est quod nos qui vgemus

Ziber quintus

utraque cognitione potius assentire rationi iudicatio motuum sensus et imaginationis esse insufficientes. Dicitur ergo Quid igitur si sensus et imaginatio refragentur. I. Dicant rationi dicentes nihil esse velle id quod ratio putat se intueri sic arguendo. Quod est enim sensibile aut imaginabile id non posse esse vniuersum. I. velle secundum iudicium sensus et imaginationis. Aut igitur iudicium rationis necesse est

esse verum. et per rationem necesse quod est sensibile. Quod est obiectum. aut quoniam notum sit sibi supplet sensui et imaginationi plura esse subiecta sensibus et imaginationi que necesse sunt esse sensibilia. Crederes ne conceptionem rationis esse inanem que consistit recte illud quod sit sensibile et singulare quasi addit velle. Ad hec si ratio respondeat se conspiciere in ratione velle quod sit sensibile et imaginabile. Illa vero scilicet sensum et imaginationem si posse aspicere. I. penetrare ad cognitionem vniuersitatis. I. notio velle. quod cognitio eorum non possit excedere figuras eorum

porales diceret ratio potius esse credendum firmiter et perfectiori iudicio rebus. In huiusmodi igitur lite. I. inter sensum et imaginationem ex vna parte et ratione ex altera parte nos debet inesse tamen vis rationis quod imaginandi et sentiendi nonne potius probarem causam rationis et reputarem motiua sensus et imaginationis esse insufficientia. q. d. imo. Nota quod iudicio nobilioris potest potius esse actum quod iudicio potest et ignobilioris. cum igitur ratio sit potest nobilior sensus et imaginatio. eo quod comprehendit proprium obiectum et obiectum sensus et imaginatio nis. et si e conuerso. I. potius istud est iudicio rationis quod potestarius inferoz. Si sile est quod humana ratio. Sic applicat illud sile ad positum. et dicit Illud quod dicitur de sensu et imaginatione respectu rationis sile est et quod humana ratio non putat diuinam intelligentiam intueri nisi ut ipsa ratio participet quod appa

cedere. **De rebus.** Non cognitio firmiori potius perfectioris iudicio esse credendum. In huiusmodi igitur lite nos quibus tam rationandi quam imaginandi etiam sentiendi vis inest. nonne rationis potius causam probari emus.

Simile est quod humana ratio diuinam intelligentiam futura nisi ut ipsa cognoscit non putat intueri. Nam ita differis. Si qua certos ac necessarios habere non videant euer. ea certo euentura presciri nequeunt. Harum igitur rebus nulla est prescientia quam si etiam in his esse credamus. nihil erit quod non ex necessitate proueniat. Si igitur uti rationis participes sumus

Metrum quintum

ret ex ipso modo arguendi. Nam ita differis. l. arguis si quod non videant non habere certos et necessarios eventus. talia neque sunt sciri certo eventura. Ergo talium rerum nulla est predictio quoad si predictam si credamus esse in his nihil erit quod non pueniat ex necessitate. Si igitur sicut sum participes rationis. ita possemus habere iudicium unum diuine mentis. sicut nunc iudicamus imaginarios et sensus optere cedere re rationi. si cederem. l. iudicarem? iustissimi / mi humanorum sensus submittere diuine mentis. ¶ Horatium quod si te esse de iudicio sensus et imaginatio respectu rationis et rationis respectu intelligentie diuine. Nam sensus et imaginatio videt quod ratio non possit apprehendere rem nisi sic ipsa apprehendit quod tamen falsum est. Sic sicut videt rationi humane quod intelligentia diuina non possit res incertas cognoscere aliter quam ipsa cognoscit quod falsum est. Nam quod ratio humana incerte cognoscit intelligentia diuina certe apprehendit.

ita diuine iudicium mentis habere possemus, sicut imaginarios sensus rationi cedere oportere iudicauimus sic diuine sese menti humanam submittere rationem iustissimum censerem. Quare in illi summe intelligentie cacumen si possumus erigamur. Illic enim ratio videbit quod in se non potest intueri. Id autem est quoniam modo etiam quod certos exitus non habent. certa tamen videat ac definita prenotio, neque id sit opinio, sed summe potius scientie nullis terminis inclusa simplicitas.

Metrum quintum libri quinti.

¶ Nam varijs terrarum animalia permeant figuris.

Hic philosophia hortatur ut erigamus nos ad cognitionem diuine intelligentie dicentis. Quare si possumus erigamur per diligentem considerationem in cacumen illius summe intelligentie super diuine. Illic ei ratio videbit quod in se non potest intueri. l. quod certa et distincta prenotio dei significat illa que non habent certos exitus. et illud non sit opinio. sed potius sit simplicitas summe scientie nullis terminis inclusa. quod simplicitas summe sapientie est insinuat. ¶ Horatium quod si cognitio sequitur facultatem rei cognite et ratio prout significat. tunc hinc ratio humana significat futura predictio incerte. Sic sicut intelligentia diuina ea incerte cognoscit. Sed quod facultas cognitionum est finis facultatum ratio prout cognoscitur. et intelligentia diuina cognoscendo excedit rationem humanam poterit ipsa certe cognoscere que ratio humana incerte cognoscit.

¶ Nam varijs terrarum animalia permeant figuris.

Hic incipit quintum metrum huiusmodi quod dicitur archilogia

E

Liber quintus

ab inuicem, dactilem a pede p̄diano. In q̄ oñdit hoim esse dispositum
ad contemplationē celestiu ex figura corpis illi. et primo describit figuram
corpis altariū bestiariū. Secundo figuram hois ibi. Unica gens. Prio
dicit animalia p̄manant terras q̄ varijs. t. valde varijs figuris nāq̄ alia
animalia ex t̄ro corpe sic sūt sp̄tes. et reptilia illa venūt i. h̄t̄r puluere et t̄ra
ra. t. mota vi pectoris

grabit̄ p̄tinuū sulcū
sup. in puluere. Sūt
alia animalia q̄b̄ inest
vaga leuitas alarū
q̄ p̄beret̄ v̄tos. et na
ter. t. trāsset̄ liq̄do vo
lata spacia lōgi ethe
ris t. aeris. sūt alia q̄
gaudent vestigia p̄
fisse solo. t. terre gres
sibus suis et trāsmit
tere. t. p̄transire viri
des cāpos. et gaudēt
subire siluas q̄ om̄ia
animalia h̄ videas ea
discrepare varijs for
mis. t̄n̄ facies eorū
p̄na. t. ad terrā ielina
ta valz inq̄uare t. in
guatos oñdere s̄tus
hebetes. t. brutales.
¶ Nota q̄ p̄bia t̄ngit
tria genera animalū. t.
reptilia. volatilia. et
gressibilia. q̄ h̄ disse
rāt i formis. q̄ q̄daz
formant̄ ad repr̄dū
vt sp̄tes. q̄dā ad vo
lādū vt aues. q̄dā ad
ḡd̄eduz vt bestie. t̄n̄
in h̄ oia cōueniunt q̄
h̄nt̄ facie ielinarā ad
terrā ¶ Unica gēs
hoim. Sic describit
figurā hois d̄. Unica
gēs hoim. t. solū gen^o h̄ h̄ant̄ leuat̄ cellū caput̄ i. caput̄ h̄ūi q̄t̄. et lea

¶ Namq̄ alia extento sunt corpe pul
ueremq̄ verunt

Continuum trabunt vi pector in
citata sulcum

Sunt quibus alarum leuitas vaga
verberetq̄ ventos

Et liquido lōgi spacia etheris ena
tet volatu

Hec pressisse solo vestigia gressibus
gaudent

¶ Vel virides campos transmittere
vel subire siluas

¶ Que varijs videas licet om̄ia dis
crepare formis

¶ P̄ona t̄n̄ facies hebetes valet
ingrauata sensus

Unica gens hominum celsuz leuat
altius cacumen

Atq̄ leuis recto stat corpore despi
citq̄ terras

Hec nisi terrenus male desipis ad
monet figura

¶ Qui recto celum vultu petis ere
risq̄ frontem

¶ Unica gēs hoim. t. solū gen^o h̄ h̄ant̄ leuat̄ cellū caput̄ i. caput̄ h̄ūi q̄t̄. et lea

Prosa sexta

ais stat recto. i. erecto corpe. ⁊ despiciat terras vultu elevato ad celi. tu. i. d
terren⁹ q̄ recto vultu per⁹ celū ⁊ exers. i. erig⁹ frōrē. hec recta figura admo/
net te q̄ tu male desipis. nisi etiā feras. i. extollas aim tuū i sublimē. i. i cel
lestia ne mēs gūata. i. quē die desipis. pessū. i. sub pedib⁹ vultu sube. ⁊ ē pessū
adherbitū loci. ne illa mēs sidat. i. resideat. inferior corpe levato celsi.

In sublimē feras anjnuz quoq; ne
grauata pessum.

Inferior sidat mens corpore celsi/
us levato.

Prosa sexta quinti libri.

Gloriā igit vti paulo ante mō
stratū ē. omne qd̄ scit. nō ex sua
sz ex p̄hēdētū nafa cognoscit. in/
tueamur nūc q̄tuz fas ē q̄s sit diuie
substātie stat⁹ vt q̄ nā etiā scia ex⁹ sit
possim⁹ agnoscere. Deū igit eternuz
esse cunctoz rōne degentiū cōmu/
ne iudiciū est. Quid sit igit eterni/
tas p̄siderem⁹. Hec em̄ nobis natu
rā p̄ter diuinā scitiētāq; patefacit.

Dic̄ incipit sexta. p̄sa ⁊ vltia hui⁹ q̄ntū in q̄ determinat⁹ veritate d̄ cōpassibilit⁹
tate p̄scie diuie ⁊ liberi arbitrii ⁊ p̄rio ponit suā determinatōnez. sc̄do sub
iūgit vultū exhortatōez circa finē li. ibi. Auerſamī igit. P̄rio ostendit moduz
diuie cognitōis. sc̄do soluit obiectōes factas p̄ diuinā p̄uidētā. tertio cō
cludit cōpassibilitatē liberi arbitrii cū p̄uidētā diuina. sc̄do ibi Quid igit
postulas. tertio ibi. Que cū ita sūt. p̄mo desminat⁹ d̄ statu q̄ ē eternitas. se
cūdo ex h̄ declarat modū diuie scie. ibi. Qm̄ igit oē iudiciū. p̄rio p̄mittit
q̄ desminat⁹ sit⁹ eternitate. sc̄do desminat⁹ ibi. Eternitas igit ē infirmabil⁹
P̄rio d̄. Qm̄ mōstratū ē paulo an⁹ q̄ oē qd̄ scit cognoscit n̄ ex sua nafa. i. n̄
ex nafa rei scite. sz ex nafa cōphēdētū. i. cognoscētū intueamur. nūc q̄tū
fas ē. q̄s sit stat⁹ diuie scie vt sube. vt possim⁹ agnoscere q̄ sit ei⁹ scia. ⁊ sube
dit q̄ cō iudiciū cūtoz degentiū. i. vretū rōne ē deū eē eternū id̄ cōside
rem⁹ qd̄ sit eternitas. hec em̄ nob̄ patefacit naturā ⁊ diuinā sciam. ¶ Ho
tū dū q̄ vti degētes rōnes sūt vtri p̄diti luce sapie. rōes isti cōcedūt deū eē
eternum. Nam philosophus octauo p̄h̄sicozum. ex eternitate in otus ostē
dit eternitatē motoris. Et omnes tam greci q̄ barbari putātes deos esse

Prosa sexta. v. libri

Gloriā igitur

vti paulo ante

Liber quintus

estimant eos immortales. ¶ Notandū q̄ q̄ eternitas dei ⁊ natura et scia dei n̄ d̄nt fm substantiā id̄ cognita eternitatis cognoscit n̄sa ⁊ scia dei

¶ Eternitas igit̄ ē. Hic p̄sequitur de eternitate. Et p̄lo ponit et̄ d̄f̄ finitionem sc̄do declarat eam. ibi. Quod ex collatione. P̄mo d̄r. Eternitas est possessio vite interminabilis et̄s tota sit ⁊ p̄fecta ¶ Nota fm Albertū sup li. de caus̄.

Alīqd̄ ē eternū. ⁊ est eternitate. ⁊ ē ipsa eternitas sicut deus.

Alīq̄ sunt eterna et sunt it̄ eternitate. Is non sunt ipsa eternitas. sicut substantie se parate. Alia sūt eterna non in eternitate nec sūt ipsa eternitas vt̄ modus tempus ⁊ mūdus.

¶ Notandū q̄ d̄c̄ eternitas ē possessio vbī vit̄ noie possessiōnis ad designandum inmutabilitatem ⁊ v̄ deficientiā eternitatis q̄ ipsa firmiter possidetur ⁊ d̄ete h̄r. ⁊ d̄e vite ad inuendum q̄ nō viuētia nō m̄surantur eternitate.

Et d̄r̄ interminabilis ad differentiam illius vite q̄ h̄ terminum a p̄te añ ⁊ a p̄te post sicut v̄stra hoīs. vel a p̄te añ t̄m. sicut vita angelorum. ⁊ d̄icit̄ tota sim̄ l̄ ad d̄riam vite angelice. q̄uis em̄ esse angeli fm substantiam sit totum sim̄ nō t̄m fm opationem. cū habeat opationes successiuas ⁊ intellectiōes. ⁊ d̄c̄ p̄fecta ad designandū q̄ eternitatis nihil deest. p̄fectum em̄ ē cui nihil deest. p̄rio celi ⁊ m̄di.

¶ Q̄d̄ ex collatiōe. Hic declarat d̄f̄initiōes. sc̄do redarguit q̄sdā q̄ vocabulo eternitatis lautebantur. ibi. Q̄n̄ non recte p̄lo ergo declarat d̄f̄ finitiōes eternitatis in cōparatione ad ips̄. d̄c̄s. Q̄n̄ dictū est q̄ eternitas est possessio tota simul interminabilis vite. q̄d̄ liquet clari⁹ ex collatiōe

Eternitas igit̄ est interminabilis vite tota simul ⁊ p̄fecta possessio. Q̄d̄ ex collatione tem̄ poraliū clar̄ liquet nam q̄c̄qd̄ viuūt in t̄p̄e id̄ p̄sens a p̄teritis in futurum p̄cedit. nihilq̄ est in t̄p̄e p̄stitutū q̄d̄ totum vite sue sp̄acium pariter possit amplecti. S̄z crastinum q̄dem nōdum apprehendit besternū vero iam p̄didit. In hodierna quoq̄ vita non amplius viuūtis q̄ in illo mobili transitório momento. Quod igitur temporis paritur conditionem. licet illud (sicut de mūdo censuit aristoteles) nec ceperit vnq̄ esse nec desinat. vitaḡ eius cum temporis infinitate tēdatur. nondum tamen tale est vt̄ eternum esse iure credat̄. Nō em̄ totum

Proposa sexta

Id est ex spatione spaliu. Na qd dicitur in tpe illud pns etns. pcedit p
successiuā mutabilitatē a pteritis in futura. et nihil ē i tpe pstitūtū qd pa
riter possit amplecti. i. pphēdere totū spacū vite sue. sed crastinū nōdū app
hēdit. hesternū vō tps tā pdidit et in hodierna vita nō ampli^{us} viuit. i. ni
hil plus ē pns de hodierna vita nisi q in isto mobilē et trāsitorio mō mēro

simul infinite licet vite spacū com
prehendit atq; pplectit s; futura non
dum transacta iam nō hz. Qd igit
interminabilis vite plenitudinem
totā pariter pprehendit ac possidet
cui neq; futuri quicq; absit nec pre
teriti fluxerit id eternuz esse iure per
hibet. Idq; necesse est et sui compos
psens sibi semp assistere et infinitatē
mobilis tps habere psentes. Unde
qdam nō recte qui cum audiunt vi
sum platonī mundum hunc nec ha
buisse initiū tēpis nec habiturū esse
defectū hoc mō pditorū; pditū mū/

ita nō hz. Quicqd igit pphēdit et possidet pariter totam plenitudinē in
terminabilis vite cū nihil absit futuri nec aliqd fluxerit pteriti. illd iure p
hibet ē eternū. qz illud eternū sui compos eo nihil sibi desit. necesse ē sp
sibi assistere pns et est necesse pntes hēre infinitatē. i. infinitā duratiōne tu
tis mobilis. i. successiuū. ¶ Notandū q qz p cognitōne tps deuenit in
eternitatis cognitōez eo q opposita iuxta se posita magis elucēscit tō per
naturā et successiōne tps declarat nobis naturā eternitatis. Sic em̄ rō
tps pstitit i successiōe et apphēsiōe pntis et posterioris in motu cui^{us} vna
pars pterit et alia est futura. Sic rō eternitatis p oppositum consistit i ap
pensione vniōnitatis illi^{us} qd oīno ē extra motū comprehendēs sūl pterit
tū et futurū pntis. ¶ Notandū q ipsi^{us} eterni nil transit in pteritum
tō sp sibi pns assistit. qz vō nunq; deficiet sicut nec vnq; inceptū cū habe
at vitā interminabile. necesse ē q assint qlibet differētie tps etiā si ponat
tps infinitū. et qz eodem mō assistit differētijs temporū per quē modū
in se subsistit. motus autem quo in se subsistit est presentarius. ideo etiam

Liber quintus

afficit differētis tēpōs p motū pntem. ideo dicit q̄ necesse est eternū p̄sentem habere infinitatē tēpōs mobilis.

¶ Si nō recte putāt. Hic pb̄ta improbat quosdā q̄ aburebant vocabulo eternitat̄. Sc̄do doceat pp̄riū modū loquēdi. ibi. Ita si digna. Pr̄mo fac q̄s dicitū est. sc̄do manifestat quō sp̄alia deficiūt a simplicitate di-

uine nature quā nō
unf̄. titari. ibi. hūc
em̄. Pr̄mo dicit. dicitū est q̄ eternitas nō solū dicit̄ interminabilitatē. sed etiā simplicitatē. vñ nō recte qdā putāt q̄ cū audīunt visum eē plato/ni mundū nō habuisse intellū tēpōs nec habiturū defectū. i. finē hoc mō putāt. i. finē dū p̄ditū fieri coeterū conditōr̄. Causa aut̄ q̄re nō recte putāt est. q̄ aliud ē duci p̄ interminabile vitaz eū quadā successiōe. q̄s plato tribuit mūdo et aliud ē p̄ter. i. siml̄ eē cōplexā totā p̄ntiā vite inermiabilis q̄s est. pp̄riū diuine mēt̄. Et q̄ aliq̄s diceret. Si mun-

us nunq̄ incepte videt̄ eē coetern⁹ deo. ¶ Ad q̄s r̄idet q̄ de⁹ est prior mōdo nō āt̄q̄tate tēpōs. sed simplicitate nate. vñ d̄t̄. Neq̄ ei d̄t̄ d̄z videri āt̄q̄z rebz p̄ditis q̄ntitate tēpōs. sed pp̄rietate simplicis nature. ¶ Notanduz sicut p̄z ex li. th̄met. Plato voluit mundū incepisse sed finē nō habere. et hoc idē Aristo. sibi imponit celi et mūdi di. q̄ sol⁹ plato generat mundū. Quid̄ gest̄ q̄s dicit̄ Boe. q̄ plato nō posuit mundū incepisse. ad hoc d̄z q̄ dū plato dicit̄ mundū habuisse intellū intelligit̄ q̄ habuit intellū in statu tionis. nō aut̄ tēpōs. sicut ponit exemplū de vestigio pedis. vt si pes ab eter no sterisset in puluere pes esset causa vestigiū naturaliter p̄cedens vestigiū um licet nō tempore. ¶ Hunc enim vite immobilis. hic manifestat quō tēpōralia deficiunt a simplicitate diuine nature quāntū uicij imitari q̄l.

Prosa sexta

Ille infinitus motus rerum temporalium imitatur quoniam potest hunc presentium statum vite immobilis eternitatis. et cum non possit effingere. i. exprimitur et eque deficit ab eius immobilitate successive accedendo quod si se non potuit. et ex simplicitate presentie decessit in infinitam quantitate presentis et futuri: et cum nequeat possidere pater totam plenitudinem vite sue huiusmodi aliquid modo nunquam esse

queat possidere. hoc ipsum quoque aliquo modo nunquam esse desinit. illud quod implere atque exprimere non potest aliquid quatenus videtur emulari. alligans se ad qualemcumque presentiam huiusmodi exigui volucrisque momenti. Que quoniam manentis illius presentie quandam gestat imaginem quibuscumque contigerit id prestat ut esse videantur. Quoniam vero manere non potuit. infinitum temporis iter arripuit. Eoque modo factus est ut continuaret eundo vitam cuius plenitudinem complecti non valuit permanendo. Itaque si digna rebus nomina velimus imponere.

ut vitam eundem de vno esse in alio. cuius plenitudinem non valuit. i. potuit complecti permanendo. Nota quod infinitus modus rerum temporalium quoniam potest imitari statum eternitatis. quod non potest eum totaliter exprimere. quod statum temporalis est successivus. status eternitatis non. et status temporalis respicit preteritum et futurum. statum eternitatis tamen presentis tamen in huiusmodi imitatur statum eternitatis. quod sicut eternitas nunquam desinit. sic infinitus motus rerum temporalium nunquam esse desinit. et sic in tempore esse daretur instans quod huiusmodi quaedam imagine cum eternitate. ita quod sic in eternitate aliquid desinit. et sicut illa dicitur esse quod sunt in presentis instanti. id status rerum temporalium licet non possit imitari statum eternitatis presentis permanendo. tamen ipsum imitatur suam durationem successive continuando. Itaque si dignum. In ista parte docet philosophia quod proprie loquendo huiusmodi huiusmodi deo et modo dicitur. Si nos sequentes platonem velimus imponere nomina digne. dicitur deum esse eternum. modum huiusmodi dicitur perpetuum. et huiusmodi consonat dicto auctoris grecissimi. Etenim huiusmodi sine principio sine fine. Perpetuum autem principium huiusmodi sine carceribus.

desinit. videtur aliquem nus emulari illud quod implere non potest alligans se. statum temporalis ad qualemcumque presentiam huiusmodi momenti. i. instantis. extinguit. i. indiuisibilis. et volucris. i. transitorij quod si presentia instantis esse potest gesta quondam imagine manens presentie. i. eternitatis. et prestat quibuscumque contigerit ut illa esse videantur. Itaque illa dicitur esse quod sunt in presentis momento quod non potuit manere. i. presentia instantis. presentis naturam rei mobilis. id arripuit infinitum iter temporis per successivum. et eodem modo factum est ut continuaret

Liber quintus

¶ Quia igitur de iudicio. Hic proba ex dictis ostendit modum scie diuine. Præ
g ostendit q̄ sit scia diuina. et q̄liter sit noiande dices. Quia de iudicio com
prehendit ea q̄ sunt sibi subiecta. i. sua obiecta s̄m sui naturaz. i. s̄m naturam
p̄tatis cognoscens. Natura aut̄ dei talis ē q̄ sermo ipsi deo est stat⁹ etern⁹
et p̄sentari⁹. Et q̄ sequit̄ q̄ scia dei sup̄gressa oēm motionē t̄p̄is manente

In simplicitate p̄ntie
et p̄lectens infinita
spacia p̄teriti et futu
ri t̄p̄is. oīa cōsiderat
q̄lit̄. i. p̄tialit̄ gerā
tur in sua simplici co
gnitōe tūc ostendit q̄
modo scia dei ē noian
da dices. Itaq̄ si ve
lis pensare p̄scientiā
qua cuncta diuoscit
non dices diuinā sci
entiam esse p̄scien
tiam quasi futuri. s̄
rect⁹ estimabis di
uinā sciam esse istā
t̄ie id est p̄sentie nū
q̄ deficientis. quod
cōfirmat per echimo
logiam huius nois
prouidentia dicens.

Unde cognitio di
uinā non dicitur pre
uidentia. quia illa im
porat ordines ad fu
turū. sed dicitur pro
uidentia quasi porro
sc̄est. p̄cul a reb⁹ infi
mis constituta ab ex
celso cacumine re:um cuncta prospiciat.

¶ Notandū q̄ cognitio sequitur modum rei cognoscētis. ideo cognitio
et scientia dei sequitur statum et dispositionem dei. status autem dei est
eternus et p̄sentari⁹ cum esse diuinū mensuretur eternitate ergo sc̄ētia dei
erit eterna et p̄sentata ita q̄ omnia q̄ sunt p̄terita et futura cognoscit qua
si sint p̄sentia.

¶ Notandum aliquis diceret non ens non potest esse alicui p̄sens s̄
p̄teritum et futurum est non ens ergo non potest esse p̄sens cognitōis

Platonem sequentes deū q̄dē eter
nū mundū vero dicam⁹ esse p̄petuū
Quoniā igit̄ oīne iudiciū s̄m sui na
turā q̄ sibi subiecta sunt cōphendit.
est aut̄ deo semp̄ etern⁹ ac p̄sentari⁹
status. Scientia quoq̄ eius omnes
temporis sup̄gressa motionez i sue
manet simplicitate p̄sentie infinita
et p̄teriti ac futuri spacia complec
tens. Omnia quasi iam gerātur in
sua simplici cognitione considerat
Itaq̄ si p̄scientiaz pensare velis
qua cuncta diuoscit non esse p̄scien
tiā quasi futuri. sed sciam nūq̄ de
ficientis inf̄t̄ie rectius estimabis.
Unde non p̄uidentia s̄ p̄uidentē
tia potius dicitur. q̄ porro ab reb⁹
infimis constituta quasi ab excelso
rerum cacumine cuncta p̄ospiciat

Prosa quinta

diuine Dicendū q̄ duplex ē nō ens. Quoddā q̄d nullo mō ē ens. & tale nō est realit̄ p̄ns aliquid cū nihil sit. Aliud ē nō ens n̄ simplr. sed qz actu nō est ens. & lz h̄mōi n̄ possit realiter coexistere t̄pi p̄nti cū p̄t̄ coexistere eter/ nitati. qz eternitas cū sit inf̄nita excedit ip̄s p̄ns excedēdo se ad p̄teritū & futurū. Et sic p̄teritū & futurū sunt eternitati coexistētia p̄ntialr. qz in eter/ nitate n̄ est successio

Quid igitur postulas vt necessaria fiant q̄ diuino lumine lustrent. cum ne homines q̄dem necessaria faciāt esse que videant. Num em̄ q̄ p̄scie/ tia cernit: aliquā eis necessitatē tu/ addit intuitus. **B. Minime. Id. At** qui si est diuini humaniqz presentis digna collatio vt̄i vos vestro hoc temporario presenti quedam vide/ tis: ita ille omnia suo cernit eterno.

omnia p̄sciens. **¶** Quid igitur postulas. Sic soluit obiectiones sup per factas p̄ prudentia. P̄rio ergo ostēdit q̄lter h̄mōi obiectiones soluant sedo resumit primā obiectionē ipsam fortitudo vt formalit̄ soluat. **Sec** cūda ibi. Sic si dicas. Circa primū notādū q̄ tres erāt rōes. q̄rū prima & scda fundant sup h̄. q̄ nihil p̄t̄ p̄scitūa deo nisi id sit necessariū. Ter tia fundat sup h̄ q̄ euēt̄ incert̄ non p̄t certitudinalit̄ cognosci. Facto ergo duo. P̄rio ostēdit q̄ p̄scia nō imponit necessitatē rei p̄scite. p̄ quod soluitur prima & scda rō. Sedo ostēdit q̄ scia dei nō mutat naturā rei. s̄z sil̄ h̄t̄ cer titudo a p̄te scie. & incertitudo a p̄te euēt̄. p̄ q̄d soluit̄ tertia rō. scda ibi **Quare** hec diuina. Primo dicit. Et q̄ deus cognoscit oia tanq̄ p̄sentia quid igitur postulas vt illa fiant necessaria q̄ lustrent. i. comprehenduntur diuino lumine id ē diuina cognitione. cū nec hoies faciant ea necessaria q̄ p̄ntialr videant. verbiḡ fa. **Q̄d** hō videt in p̄nti non facit esse necessari um. nunq̄d em̄ intuit̄ tuus addit i dabit aliquam necessitatem eis q̄ tu cernis p̄ntia. **Et** Boe. **Minime.** Et p̄ h̄ia. Si ē digna collatio diuini et humani intuitus respectu p̄ntis sic vos videris. quedā hoc p̄nti t̄pario. i. in p̄nti ip̄s. ita de/ suo eterno intuitu oia cernit tanq̄ p̄ntia. **¶** Notādū qz intuitus n̄ rei p̄ntis nullā imponit necessitatē rei p̄nti. qz visio sortis currētis non imponit necessitatē sorti currētis qz p̄t̄ sortis currere vt non currere. Sic etiam intuitus diuini q̄ oia p̄ntialr cognoscit. nullam imponit reb̄ ne/

nitate n̄ est successio
vñ nō sequit̄ si aliquid
coexistit eternitati
p̄ tāto simplr existat
qz eternitas etiā exē
dit se ad p̄teritū. sic
ad p̄teritū & futurū
¶ Notādū q̄ dō oia
sunt p̄ntia & sibi no
hil est futurū. id scia
sua nō est dicenda p̄
scia q̄ sonat aliquid fu
turū nec d̄z dicit p̄ul
dentia p̄ter eandem
eām. sed d̄z dicit p̄ul
dentia q̄i p̄ul cōstitit
tuta a reb̄ inferiorib̄

Liber quintus

cessitate. sed videt ea pñtialiter sicut futura sunt necessario futura & cōtin/
gentia videt pñtialiter futura. ¶ Quare hec diuina pñtio. Dic ostē
dit q̄ circa pñticia sūt certā pñtio dei & certā cūa rei dicēs. Quā/
re hec diuina pñtio q̄ de nouit futura. illa nō mutat pñtialitē rerū q̄ ad ne/
cessitatē & pñtialitē. q̄ si imponit necessitatē rei q̄ pñtialitē est. s̄ talia apō
se spectat pñtia q̄lia

¶ Cum pñtialitē futura
nec pñtialitē rerū iudic
cia vt pñtialitē faciat
nō esse pñtialitē. sed
vno intuitu mentis di/
noscit t̄z necessarie
q̄ nō necessarie ven
tura. s̄. fusa. Quō de/
clarat in exemplo di.
Sicuti vos homines
q̄n pariter. i. in eodē
instanti videt̄. hoies
ambulare in terra et
solē orti in celo. licet
vtrūq̄ sūt sit p̄spe
ctū. t̄n discernitis. h̄
ē volūtariū. s̄. hoies
ambulare in terra et
illud ēē necessariū. s̄.
solē orti. Ita sūt di
uit̄ intuit̄ cūcta res
spiciēs. i. deorsū aspi
ciens minime ptur/
bat rerū q̄litate. s̄. cō/
tingentiā & necessita
tē rerū. dico apud se p̄
sentii rōne eternitas
tis. s̄ futura. ad cō

¶ Quare hec diuina pñtio naturam
rerū pñtialitatem nō mutat. Talia
q̄ apud se pñtialitē spectat qualia in
tpe ol. in futura puenient. nec rerū
iudicia pñtialitē vnōq̄ sue mētis in
tuitu tam necessarie q̄ nō necessarie
ventura dinoscit. Sicuti vos cum
pariter ābulare in terra hoies. & ori/
ri in celo solem videtis quāq̄ sit si/
mul vtrūq̄ p̄spectū t̄n discernitis.
et hoc volūtariū illud esse necessa
riū iudicatis. Ita igitur cuncta de/
spiciens diuin̄ intuitus qualitates
rerū minime pturbat. apud se q̄dem
presentium. ad cōditionem vero tē
poris futurarum. Quo fit vt hec nō
sit opinio. sed veritate potius nixa
cognitio cum certituz qd esse cogno
scit. qd idē existendi necessitate ca/
ditionem t̄p̄is. Quo fit vt cognitio futurorū dei tanq̄ pñtialitē nō sit opt
nō. sed cognitio p̄tate nixa. i. p̄firmata. cū cognoscit aliq̄d esse certituz. i.
futurū qd idē nō nesciat. s̄. bñ sciat carere pōtē necessitate exndi. ¶ Nota dū
de hoc q̄ d̄. deū pñtialitē oia cognoscere. s̄. p̄terita & futura. ponit qdā ex
emplū de baculo fixo in aq̄ q̄ successiue toti fluuiō pñs est. q̄. p̄teritū ei. sic
eternitas sūt est cū toto tpe. & cū oibz q̄ fluuī i tpe. ita q̄ totū t̄p̄is et qdā ē
successiui in tpe ē pñs eternitatis vt si ponat̄ eternitas sicut centrū & totū
t̄p̄is sicut circūferētia. tunc h̄ circūferētia continue moueat̄ & pars toti sue

Prosa quinta

ceat. tñ in pparde ad centrū vñiformiter se habet. ¶ **Alud** exēplū pontur de aliq̄ q̄ vadit p viā z n̄ videt hoies p^o se venientes s; ille q̄ b̄ alia turri respiceret videret totā vīā z hoies p eā trāsētes tā pcedētes q̄ se q̄ntes sic de^o de speclo sue ternitatis respiciēs oīa pñtialt vider tā pñtia q̄ supra

Hic si dicas. Hic p̄bia redit ad p̄mā rōnez sup^o positā ipam fortificādo vt formalit^o soluarur z fornicat eam. Sedo solut^o Tertio solutioez declarat. se eunda ibi. Rñdebo-tertia ibi. Duz enī me p̄rio de. Si dicas h̄ scz obijctōdo illō non posse n̄ euenire q̄ deus vider euentū. q̄a tūc deus falleret q̄d aut nō pōt nō euenire id ex necessitate p̄t p̄tingere. z sic astrūgas me ad nomē necessitatis vt pcedam cōtingēs aliq̄ modo esse necessariū. Ego fatebor rem solidissime p̄itarz cui vix aliq̄s accessit eā cōcedendo. nisi speculatoz diuini. i. diuine nature. Tunc solute obiectionē dicet. Si

coartaueris me vt pcedā aliquā necessitatē futurorū. Rñdebo idē q̄d futurū est q̄ ad nos cū refert ad diuinā notionē cui ipm̄ est p̄ns. dico necessariū esse. scz necessitate cōditionata. i. rōne p̄sentie. cum autem idē futurum p̄penditur in sui natura ratione cui^o h̄z futuritionē z indeterminatiouem in sui causa necesse est videri liberū.

¶ **Notandū** q̄ sicut illud q̄d in se est contingens quando est nobis p̄sens ratione p̄sentie sortitur quandam necessitatem qua nec esse est ipsū esse dum p̄sens sit. quia omnia sunt deo p̄sentia. ratione istius p̄sentie in ordine ad ipsam diuinā cognitionem sortuntur quandam necessitatem. licet in sui natura p̄orsus videantur libera. ¶ **Due em̄.** Hic p̄bia declarat solutioez p̄ q̄ndam d̄stinctōez necessitatis. z eam applicat ad p̄positū. Sedo p̄cludit ex p̄missis siml̄ stare q̄ aliq̄ sunt fm̄ se continē

Liber quintus

gentia & incerta. q̄ tñ euentur̄ certitudinaliter in q̄ tñ a deo p̄uisa seba sibi.
Sic igit̄ p̄culdubio cāera. P̄uo d̄r. Due sunt necessitates. vna simplex q̄
est necessitas nature. sicut oēs hoīes necesse ē eē morales. Alia est necessi-
tas p̄ditionis. vt si scias hoīes ambulare. illū ambulare necesse ē qz qd̄ q̄s
q̄ nouit. illud nō p̄t̄ al̄r̄ eē q̄ notū ē. sed hec p̄ditio. i. necessitas cōditio

en. Q̄s em̄ q̄s n̄ d̄uit id eē aliter ac
notū est neq̄. Sed hec p̄ditio mīme
secū illa simplicē trahit. Hāc em̄ ne-
cessitates nō p̄p̄a facit natura sed
p̄ditōis adiectio. Nulla em̄ necessi-
tas cogit incedere volūtate gradie/
tem q̄uis cū tum cum graditur. in/
cedere necessariū sit. Eodem igitur
modo si quid p̄ouidentia p̄sens vi-
det. id necesse est esse. tamen si nullas
habeat nature necessitatem. Atqui
deus ea futura q̄ ex arbitrij liberta-
te pueniunt. p̄sentia p̄tuef. Hec igit̄
ad intuitū relata diuinū. necessaria
sunt p̄ cōditōnem diuine notōis
per se vero considerata. ab absolu-
ta nature sue libertate non desinūt

nata mīme trahit se
cum simplicē necessi-
tate. qz necessitatem
cōditionis non facit
p̄p̄a natura. sed ad/
iectio cōditōis. nul-
la em̄ necessitas cogit
incedere. i. ambu-
lare volūtate gradie/
tē. i. ambulātem q̄-
uis necessariū sit ip̄s
incedere. i. ambula-
re. tunc em̄ gradit̄. i.
ambulat. Hāc disti-
ctionē applicat ad p̄-
positū di. Eodem mō-
si qd̄ p̄uidētia diuina
p̄ns videt. illd̄ eē ne-
cesse est. f. ea p̄ditōe
q̄ p̄uisum est & q̄ po-
nitur sibi p̄ns. q̄uis
nullā hēat necessita-
tē nature. sed de^o ea
futura cōtuef tanq̄
p̄sentia q̄ ex libertate
ex arbitrij pueniunt.

igitur hec relata ad intuentium diuinum sūt necessaria p̄ cognitiones di-
uine notōis per se vero id est in sua natura non habito respectu ad di-
uinam cognitionem ipsa non desinunt id est deficiunt absoluta id est a p̄-
fecta libertate sue nature.

¶ Notandum s̄m̄ intentionē Boetij. ista ratio quecūq̄ est p̄uisa a deo
necessaria euinit. soluit̄ dicendo q̄ verum est q̄ necessario euant̄ necessi-
tate cōditionata. sed non necessitate absoluta. ¶ Alij aliter soluit̄ q̄ si
la p̄positio est vera in sensu composito. sed falsa in sensu diuiso. Unde cuius
d̄r. quecūq̄ p̄uisum est. necessario euinit. verum est in sensu cōposito.
qz ip̄ possibile ē p̄uisum a deo nō euentire. tñ in sensu diuiso falsa ē. qz cuius^o

Proposa sexta

Fient igitur proculdubio. Hypothesiscludit ex predictis quod ista similitudo quod aliquid se sunt contingencia et incerta quod tamen certitudinaliter euentur in quibusdam. pulsa a deo. sed obijcit in h. ibi. Quid igitur refert non esse necessaria. Pro die Proculdubio cuncta futura sunt quod deus pronoscit esse. alioquin falleret omnia providentia. sed quodam eorum proficiscuntur. i. procedunt de libero arbitrio. ita quod quoniam est de esse ipsorum propter non euentur.

Fient igitur proculdubio cuncta quae futura sunt deus esse pronoscit. Sed eorum quaedam de libero proficiscuntur arbitrio. Quae quibus eueniant. existendo tamen naturam propriam non amittunt quae prius fieret etiam non euenire potuissent. Quid igitur refert non esse necessaria. cum propter diuine scientie predictioez modis omnibus necessitatis istar eueniant. hoc. scilicet quod ea quae paulo ante proposui sol oriens et gradus habens. quod dum fuerit non potest. eorum tamen unum prius quoque quod fieret necesse erat existere. alterum vero minime. Ita etiam quod praesentia deus habet proculdubio existunt. Sed eorum hoc quod deus rex necessitate descendit. illud vero de praesentia facientium. Haud igitur iniuria diximus haec si ad diuinam noticiam referantur necessaria. si per se considerent necessitatis

Ubi subditur quod si eueniant. tamen non amittunt propriam naturam libertatis. quod si fieri poterat potuissent non euenire. Nota quod tota intentio boetii fudat sup h. aliquid libere futurum ex sui natura in conditione ad praesentiam diuinam necessario euenit et talis est necessitas conditionata. quod in quantum futurum est sic necessario euenit. sed non absolute circumscripra pulsione.

Quid igitur refert hic obijcit in soluti one. et soluti obiectio ne. sed in illa soluti one obijcit ibi. Sed si indices mea. Obiectio in hoc consistit. Ex quod futurum contingens praesentium certitudinaliter euenit et necessario non videtur esse omnia inter co

tingens et necessarium. Unde dicit. Quid igitur refert contingencia et libere futura non esse necessaria. cum ipsa eueniant instar. scilicet ad similitudinem necessitatis. Tunc soluit dicens quod inter euentum necessarium et contingentem hoc refert quod manifeste apparet per exempla quae paulo ante proposui. scilicet quod sol oriens et homo gradus que dum fiunt non fieri non possunt. et ita utrumque est necessarium sub conditione praesentiae. praesentia enim necessae est esse dum sint praesentia. tamen unum eorum. scilicet sol oriens prius quod fieret necesse erat existere. Alterum vero. scilicet homo gradus minime habet necesse

F

Liber quintus

cessitate fieri ante q̄ fiat. Ita etiā illa q̄ deus h̄z p̄ntia pauldubio existit
p̄pter necessitatē cōditōis q̄ sunt p̄uisa euentū tan q̄ p̄ntia. Sed ex q̄
sic sunt p̄uisa hoc ē d̄ere. necessitate desce. sic sicut solē oriri. aliud de po/
testate faciētū. s. hoīem ambulare. Ex q̄ p̄cludit. ideo nō iniuria dīam?
hoc p̄t̄ q̄ illa q̄ p̄tingēt̄ euentū si referant ad diuinā noticiā sūt neces/
saria. s. ex conditione

diuina scie. Si p̄o p̄
se cōsiderent ip̄a sūt
absoluta a nexibus.
idē q̄ videt̄ necessi/
tatis. q̄b̄ manifestat
per se. Sicuti si id
q̄b̄ patet sensib̄. si re/
feras ad rōnem tūc
est v̄le. si aut̄ referas
ad sensum tunc ē sin/
gulare. ¶ Horādum
q̄ si idē relatū ad di/
uersa p̄t̄ esse v̄nuer/
sale et singulare. videt̄
s̄it̄ q̄ idē p̄patuz di/
uersa possit eē cōtin/
gens et necessarium
Nā p̄ticulare h̄z rō/
nem p̄tingēt̄. et v̄le
rōem necessarij. S̄z

videmus q̄ hūana natura comparat̄ intellectū agētē abstrahētē a con/
ditionib̄ indiuiduātib̄. et cōparat̄ ad intellectū possibile h̄z rōnem v̄nuer/
sals. S̄z cōparat̄ natura hūana ad sensū q̄ p̄ticulāter comp̄hēdit. h̄z rōz
singularis. nā v̄le ē dū intelligit̄. p̄ticulare p̄o dū sentit̄. S̄it̄ erit de fu/
turo cōtingēt̄ q̄ ip̄m cōparat̄ ad diuinā p̄sciētā ē necessariū conditionā/
ter in se aut̄ cōsideratū h̄z se contingēt̄. ¶ Sed si in mea inquis.
Nob̄ h̄z cōtra solutionem iam dictā. et soluit illā obiectionē. sc̄do mo/
uer dubitatō. ibi. Quid igit̄. P̄mo d̄t. Tu obijces cōtra solutionem
sic. Si in potestate mea ē mutare p̄positū meū. s. currēdo vel nō currēdo
ego euacuabo. i. frustra bo. p̄uidētiam diuinā. cum ego mutauero illa
q̄ p̄noscit̄ ē futura. Ip̄se soluit dicens. Ego n̄ debeo te posse deflectere. i.
mutare p̄positū tuū. s̄z v̄itas p̄uidētie illa intuet̄ illud te posse. i. mutare
p̄positū et an facias q̄ p̄positum mutas. et intuet̄ q̄ cōuertis tuū p̄posi/
tum. ideo scias te non posse vitare diuinā p̄sciām. sicuti q̄uis libera volū/
tate te conuertas in varias actiones. tu non possis effugere intuitum p̄/
sentis oculi. ¶ Hora q̄ licet homo possit mutare p̄positum suū. p̄ hoc n̄

esse nexib̄ absoluta. Sicuti oē q̄b̄ sē
sibus patet si ad rōnez referas v̄le ē
si ad seipsa respicias singulare. Sed
si in mea inq̄es p̄tate sitū est mutare
p̄positū. euacuabo p̄uidētā. cū q̄ il
la p̄noscit̄ forte mutauero. N̄ debeo
p̄propositū te q̄dem tuū posse defle
ctere. sed q̄m et id posse. tan facias
quōd reuertas p̄ns p̄uidētie ve
ritas intuet̄. diuinā te p̄sciām si pos
se vitare. sicuti presentis oculi. effu
gere non possis intuituz quāuis te
in varias actiones libera volūtate

Proposa sexta.

non effugit prescientiam diuinam. quia deus illam mutacione presenscit. posito em̄ q̄ deus p̄videret cras iturq̄ ad forum. Quis possit nō ire et pponas non ire. non tñ nominis. quia deus p̄videt simul et pposituz et potestatem nō eundi. et mutacione ppositi et actione non eundi. et ideo non potes aliquo modo effugere eius prescientiam.

conuertas. **Quid igitur inq̄es.** Ex mea ne dispositōne scientia diuina mutabitur vt cū ego nunc hoc, nūc aliud velim, illa quoq̄ noscendi vices alternare videatur. **W. A. H. e.** **Q**uoniam nāq̄ futuz diuin⁹ p̄currit intuitus. et ad p̄sentiam proprie p̄gnitōis retorquet ac reuocat. Nec alternat (vt tu estias) nunc hoc nūc illud p̄noscedo vices, sed vno ictu mutaciones tuas manens preuenit atq̄ p̄plectit. Quā p̄prehēdēdi oīa visendiq̄ p̄sentia. nō ex futurarum p̄ouentu rez, sed ex propria deus simplicitate sortitus est. Ex quo illud quoq̄ soluitur qd̄ pauloan̄ posuisti indignū esse si scientie dei causam futura nostra p̄stare dicantur. Nec em̄ scientie vis p̄sentaria notatione cuncta p̄plectens reb⁹ omnib⁹

a mutacione vno setu preuenit et complectitur tuas mutaciones. quam p̄sentiam comprehendendi omnia tanq̄ presentia deus non fortiter ex reb⁹ futuris. Sed ex propria simplicitate ex quo resoluitur id est declaratur illud quod pauloante posuisti id est indignum esse. Si futura nostra dicantur prestare causam scientie dei. **Vis.** id est virtus em̄ scientie

Quid igitur inq̄es. Sic mouet dubitationem dicens. Tu forte inq̄is. **Q**uid igitur p̄tingat ex ista solutione. mutabitur ne scia diuina. ex mea dispositione id est ex mea variatione. scilicet cum ego nūc velim hoc. nunc aliud videatur ne prescientia diuina et hoc alternare id est mutare vices suas noscedi id est cognoscēdi. ipse se respōdet. minime p̄tingit hoc q̄ diuina scientia mutetur. q̄ diuinus intuitus p̄currit omne futuz et retorquet illud ad p̄sentiam proprie cognitionis cognoscendo omnia simul tanq̄ p̄sentia. nec alternat id est mutat vices suas prescēdi. i. p̄re cognoscēdi. nunc h̄ nunc illud. s. successiue sicut tu estimas. sed manens liber a

Libri quintus

diuine cuncta complectens p[ro]p[ri]a ip[s]a constituit. i. ip[s]a modum o[mn]ib[us] reb[us]. q[ui]a scia dei e[st] c[um] rez. ip[s]a p[ro] nihil d[icit] ip[s]e reb[us] q[ui]a nihil ab eis accipit sicut nos accipim[us] sciam a reb[us]. ¶ Nota si de[us] sil[icet] n[on] cognosceret ea q[ui]a successine eueniunt in t[em]p[or]e tunc scia dei eet variabil[is] p[ro]pter q[uo]d successione vni[us] succederet cognitione alteri[us]. s[ed] q[ui]a o[mn]ia sil[icet] cognoscat t[em]p[or]e p[re]s[ent]ia. id in sua scia n[on] cadit variatio. vt pri[us] nesciat e[ss]e alie[rum] et postea sciat. v[el] q[uo]d pri[us] sciat h[oc] non e[st] et postea e[ss]e imo sil[icet] o[mn]ia cognoscit. et ideo sil[icet] scit aliq[ui]d n[on] e[ss]e in vna d[omi]na p[er] m[en]su[r]a[r]is re. et e[ss]e in alia d[omi]na p[er]is

¶ Que cu[m] ita sint.

Hic concludit ex p[re]missis c[on]passibilitate

et liberi arbitrij cum

p[ro]p[ri]a diuina dicens

Que cu[m] ita sint vt p[re]dictu[m] e[st] maneat liber

tas arbitrij itemera

ta. i. incorrupta. nec le

ges p[ro]ponit ho[m]inib[us] pe

nas et p[re]mia in q[ui] i. i

iuste volu[n]tate n[ost]ris

solut[is]. i. liberatis ab

o[mn]i necessitate manet

etiam imobil[is] deus

p[ro]p[ri]a cuncto[rum]. et p[re]s[ent]is eternitas sue visionis c[on]currat cum futura q[ui]litate

scilicet bonitate et malicia nostror[um] actu u[el] disp[en]sans. i. distribuens bonis p[re]mia

et malis supplicia nec frustra sunt postre p[re]ces et spes in d[omi]no q[ui] n[on] p[ro]nt e[ss]e

inefficaces cum sint recte. ¶ Nota ex q[ui] p[ro]pter liberu[m] arbitrij p[ro]nt res sic et

aliter euenire n[on] iuste bonis p[re]mia et malis supplicia p[ro]ponunt. nec spes

et p[re]ces frustrantur. frustrantur aut[em] omnia hec si o[mn]ia vinculo nec[ess]itatis v[er]e

rentur. sicut patet ex dictis. ¶ Aduersamini igitur vitia. Dic p[ro]p[ri]a sub

lungit exhortationem vtil[em] dices. Ex quo sicut e[st] q[ui] n[on] estis coacti necessi

tate ad faciendu[m] aliq[ui]d. sed manet in vobis libera volu[n]tas. ¶ Quia auersamini

id est spernite vitia ne per ea iuste incuratis penas. collite. i. exercete vir

tutes p[ro]pter quas merita consequamini subleuate animu[m] vestru[m] ad rectas

spes que in veram britudinem tendunt porrigite in excelsa. i. ad deu[m] hu

miles p[re]ces. et hoc merito faciatis. quia si non vultis dissimulare auer

modu[m] ip[s]a p[ro]stituit nihil. No[n] posteri ob[is] debet. Que cu[m] ita sunt manet i[n]temerata mortalibus arbitrij libertas. Nec iniq[ue] leges solutis o[mn]i necessitate volu[n]tate p[re]mia penasq[ue] p[ro]ponit. Manet etiā spectator desuper cuncto[rum] p[ro]p[ri]a de[us] visionisq[ue] eius p[re]s[ent]is sp[iritus] eternitas cu[m] nostror[um] actu[m] futura qualitate c[on]currat bonis p[re]mia malis supplicia disp[en]sans. Nec frustra sunt in deo posite spes p[re]cesq[ue] que cum recte sint inefficaces esse non possunt. Aduersamini igitur vitia; collite virtutes ad rectas spes anim subleuate; hu[m]iles p[re]ces

Prosa sexta

zēdo aim vřm ab his tūc maq̄ vobis ē indicta necessitas p̄bitatis. i. fructus
q̄ illis q̄d agis n̄ p̄latere illū q̄ ē iudex actū vřoz. vñ subdit. Eū agatis
añ oculos. i. cū acōes vřsint i p̄spectu iudicis cūcta cernēs. s. di. ¶ Hos
ta vitia sūt sp̄neda. q̄ reddūt hoies ferulē. Nā q̄ facit pctā seru^o ē peccat
Et Seneca dicit. Si scire deos pctā ignoscituros z hoies ignozaturos ad
in excelsa erigite. Magna vobis est huc ppter vilitatem
(si dissimulare nō vultis) necessitatis pcti peccare erubescere.
indicta p̄bitatis cū ante oculos agi, re. Virtus autē huc
tis iudicis cūcta cernētis. colēde. q̄ h̄ ē q̄ h̄
bonuz reddis. Recta
spes z recte p̄ces sūt deo porrigēde q̄ his deo q̄ sū ḡmur z ip̄m alloqu/
mur. z si nō dissimulamus negligēdo p̄dicta. magnā virtutis p̄bitatē no/
bis idictā z p̄missāz inde cōseq̄mur. q̄m oia q̄ agim^o sūt i p̄spectu dī eun
eta cernētis. Sicut ei scribit ad Heb. iiij. Oia nuda z ap̄ta sūt ocul^o eius
q̄ est deus b̄ndictus in secula seculoz. Amen.

Antij Torquati Severini Boetij vři nois celebritate q̄m memor
rādi text^o p̄bie p̄solatōe cū editōe p̄m̄aria b̄ri Tho. d. aq̄no ordis
p̄dicatoz. inlyte Argētinēsiū vřbis idictā fabrefact^o finit felice

Compendiosa succincta q̄z resumptio dictoz in libros Boetij de p̄solatione p̄hiosophie.

Rimus liber h̄z septē metra z sex psas. In metro p̄rio deplan/
git statū suū sue miserie ex pte p̄mutatōis studij. z ex pte defes/
ctus corporalis. z ex pte p̄rogatiōis sue miserabil^o vite ap̄stro
p̄hādo contra amicos. In prosa p̄tima introducit p̄hiam se
sup sua miseria p̄solantē z describit dispositionē z p̄terates ei^o vestes q̄z te
nues q̄s p̄actica z theoretica itextura p̄onant. In metro sc̄do p̄hia de
plāgit p̄gurbatōez mēs hoim p̄uertēdo se sp̄āl^o sup Boetiū. In psa sex
tūda p̄hia iuestigat morbiū z ex q̄bus dā signis p̄solādo ip̄m ne despect

In metro tertio Boeti^o declarat p̄ q̄ dā sile quō remot^o ip̄ dimēz re
cupat vigo. In psa tertia oñdit quō p̄hiaz agnouerit. z q̄ h̄ r de p̄z/
sentia ei^o admirari cepit. z quō p̄secutōez sapientū a vulgariō n̄ ē nouam
sed cūct^o p̄stātissim^o vřz cōm. In metro q̄rto p̄hia oñdit q̄liter h̄ oz
se h̄re vt p̄secutōes ip̄roboz n̄ p̄ualeat z ip̄m exclamādo p̄ra eos q̄ timēt
tyrānos q̄ sibi nectūt catenā q̄ trahunt. In q̄rta psa p̄hia requirit Boe.
sup attētiōe p̄dictoz. z horat ip̄m ad sui morbi reuelatōez. Et Boe. reue
lat morbi suū oñdēs se turbat ex his q̄ iūrtose fiebant p̄ra ip̄m ex sui in
exiliū relegatōe z maritoz suoz frustratione ex iūsta sui p̄demnatōe. ex sa
me sue lesiōe. z tādē ex his q̄ videbat generalē iniūrtose alijs inferrē. z h̄
oia sibi euenisse p̄pter studia ipsius.